

2019

Urząd Statystyczny
w Łodzi

Rocznik Statystyczny Województwa Łódzkiego

Statistical Yearbook of Łódzkie Voivodship

Urząd Statystyczny w Łodzi Statistical Office in Łódź

Łódź 2019

Zespół redakcyjny Urzędu Statystycznego w Łodzi
Editorial Board of Statistical Office in Łódź

Przewodniczący
President
Piotr Ryszard Cmela

Członkowie
Members
Jerzy Harbat, Anna Jaeschke, Izabela Kaleta, Tomasz Piasecki, Katarzyna Szkopiecka, Jolanta Włodarczyk

OPRACOWANIE MERYTORYCZNE
CONTENT-RELATED WORKS
Urząd Statystyczny w Łodzi, Łódzki Ośrodek Badań Regionalnych
Statistical Office in Łódź, Łódzkie Centre for Regional Surveys

pod kierunkiem
supervised by
Katarzyny Szkopieckiej

Zespół autorski
Editorial team
Małgorzata Dąbrowska, Anna Gierlich, Magdalena Hochman, Izabela Kaleta, Aleksandra Krupińska, Elżbieta Kucek, Jolanta Maniewska, Aneta Matysiak, Joanna Szmerka
pod kierunkiem
supervised by
Katarzyny Szkopieckiej

Opracowanie graficzne
Graphs
Anna Buczek-Toboła

PRACE WYDAWNICZE
EDITORIAL WORKS
Zakład Wydawnictw Statystycznych
Statistical Publishing Establishments

Opracowanie redakcyjne i korekta
Editorial works and proof-reading
pod kierunkiem
supervised by
Katarzyny Szkopieckiej

Skład
Typesetting
pod kierunkiem
supervised by
Katarzyny Szkopieckiej

ISSN 0239-7366

Publikacja dostępna na stronie internetowej
Publication available on the website
lodz.stat.gov.pl

Przy publikowaniu danych US prosimy o podanie źródła
When publishing SO data – please indicate source

Nakład 150 egz

Cena zł 25,00

Szanowni Państwo,

Urząd Statystyczny w Łodzi prezentuje Państwu kolejną edycję Rocznika Statystycznego Województwa Łódzkiego – najważniejszej pozycji rocznego Planu wydawniczego. Publikacja ma charakter zbiorczy i prezentuje informacje statystyczne dotyczące poziomu życia mieszkańców, potencjału ekonomicznego oraz stanu środowiska naturalnego województwa łódzkiego.

Rocznik składa się obszernego zestawu tablic statystycznych, podzielonych na 22 działy tematyczne. W bieżącej edycji dane z zakresu infrastruktury komunalnej i mieszkań zostały włączone do działu „Stan i ochrona środowiska” oraz nowego działu „Gospodarstwa domowe. Mieszkania”.

Działy tematyczne poprzedzone zostały tablicami przeglądowymi charakteryzującymi województwo łódzkie na tle kraju w 2018 r. oraz wybrane dane w latach 2000, 2005, 2010-2018. Każdy z działów opatrzono uwagami ogólnymi zawierającymi wyjaśnienia dotyczące zastosowanej terminologii i metodologii.

Oddając do rąk Państwa kolejne wydanie Rocznika Statystycznego Województwa Łódzkiego wyrażam nadzieję, że zawarte w nim informacje będą pomocne w obserwacji głównych tendencji i kierunków rozwoju regionu.

Uwadze Czytelników polecam również publikację prezentującą dane w przekroju terytorialnym „Województwo łódzkie 2019 – podregiony, powiaty, gminy”.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego w Łodzi

dr Piotr Ryszard Cmela

Dear Readers,

The Statistical Office in Łódź is pleased to present the next edition of the Statistical Yearbook of the Łódzkie Voivodship – the most important position in Editorial Title-Plan. Publication contains the set of statistical information characterizing the living standards of inhabitants and the economic potential of the voivodship as well as state of the environment.

Publication consists of the wide range of statistical tables divided into 22 chapters. In current edition data concerning municipal infrastructure and dwellings has been included into the chapters: “Environmental protection” and “Households. Dwellings”.

The review tables containing data on the voivodship on the background of the country in 2018 as well as comparison across the years 2000, 2005 and 2010-2018 are presented at the beginning of the publication. Each chapter is preceded by the explanatory notes on terminology and methodology.

Presenting to the Readers another edition of the Statistical Yearbook of the Łódzkie Voivodship, I would like to express my hope that the information it contains will help to capture the main trends and changes taking place in the region .

I would also like to recommend the publication titled “Łódzkie Voivodship 2019 – subregions, powiats, gminas”, which contain data broken down by territorial units.

Director
of the Statistical Office in Łódź

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'P. Cmela', with a stylized flourish at the end.

Piotr Ryszard Cmela, Ph.D.

SPIS RZECZY

Przedmowa
Spis tablic i wykresów
Objaśnienia znaków umownych. Skróty
Uwagi ogólne

TABLICE PRZEGLĄDOWE

I. Województwo na tle kraju w 2018 r.
II. Ważniejsze dane o województwie (2000, 2005, 2010, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018).....

DZIAŁY

I. Geografia.....
II. Stan i ochrona środowiska
III. Podział administracyjny i samorząd terytorialny
IV. Bezpieczeństwo publiczne. Wymiar sprawiedliwości
V. Ludność.....
VI. Rynek pracy
VII. Wynagrodzenia. Świadczenia z ubez- pieczeń społecznych.....
VIII. Gospodarstwa domowe. Mieszkania....
IX. Edukacja i wychowanie
X. Ochrona zdrowia i pomoc społeczna
XI. Kultura. Turystyka. Sport.....
XII. Nauka i technika. Społeczeństwo informacyjne
XIII. Ceny
XIV. Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo.....
XV. Przemysł i budownictwo
XVI. Transport i telekomunikacja
XVII. Handel i gastronomia
XVIII. Finanse przedsiębiorstw.....
XIX. Finanse publiczne
XX. Inwestycje. Środki trwale.....
XXI. Rachunki regionalne.....
XXII. Podmioty gospodarki narodowej

CONTENTS

	Strona Page
Preface	3— 4
List of tables and graphs	6—21
Symbols. Abbreviations	22—23
General notes	24—29

REVIEW TABLES

Voivodship on the background of the country in 2018.....	30— 35
Major data on the voivodship (2000, 2005, 2010, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018).....	36— 55

CHAPTERS

Geography	56— 57
Environmental protection	58— 79
Administrative division and local gov- ernment	80— 84
Public safety. Justice	85— 94
Population.....	95—124
Labour market.....	125—155
Wages and salaries. Social security benefits.....	156—168
Households. Dwellings	169—189
Education	190—222
Health care and social welfare	223—238
Culture. Tourism. Sport.....	239—255
Science and technology. Information society	256—271
Prices.....	272—276
Agriculture, hunting and forestry.....	277—307
Industry and construction	308—323
Transport and telecommunications	324—332
Trade and catering.....	333—338
Finances of enterprises	339—352
Public finance	353—360
Investments. Fixed assets	361—368
Regional accounts	369—373
Entities of the national economy.....	374—380

SPIS TABLIC I WYKRESÓW

LIST OF TABLES AND GRAPHS

		Tablica Table	Strona Page
DZIAŁ I. GEOGRAFIA	CHAPTER I. GEOGRAPHY		
Położenie geograficzne.....	Geographic location	1	56
Powierzchnia i granice w 2018 r.	Area and borders in 2018.....	2	56
Układ pionowy powierzchni.....	Elevations	3	56
Większe sztuczne zbiorniki wodne.....	Major artificial reservoirs	4	57
Temperatury powietrza	Air temperatures	5	57
Opady atmosferyczne, prędkość wiatru, usłonecznienie i zachmurzenie	Atmospheric precipitation, wind velocity, insolation and cloudiness	6	57
DZIAŁ II. STAN I OCHRONA ŚRODOWISKA	CHAPTER II. ENVIRONMENTAL PROTECTION		
Uwagi ogólne.....	General notes	x	58
Stan geodezyjny, kierunki i zmiany w wykorzystaniu powierzchni województwa (2010, 2015, 2019).....	Geodesic status, directions and changes of voivodship land use (2010, 2015, 2019).....	1 (7)	64
Grunty rolne wyłączone na cele nierolnicze i leśne na cele nieleśne (2010, 2015, 2017, 2018)	Agricultural land designated for non-agricultural purposes and forest land designated for non- forest purposes (2010, 2015, 2017, 2018)	2 (8)	65
Grunty zdewastowane i zdegradowane wyma- gające rekultywacji i zagospodarowania oraz grunty zrekultywowane i zagospodarowane (2010, 2015, 2017, 2018).....	Devastated and degraded land requiring reclamation and management as well as reclaimed and managed land (2010, 2015, 2017, 2018).....	3 (9)	65
Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności (2010, 2015, 2017, 2018)	Water withdrawal for needs of the national economy and population (2010, 2015, 2017, 2018).....	4 (10)	66
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności (2010, 2015, 2017, 2018)	Water consumption for needs of the national economy and population (2010, 2015, 2017, 2018).....	5 (11)	66
Powierzchnia i pobór wody do nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz napełniania stawów rybnych (2010, 2015, 2017, 2018).....	Area and water withdrawal for irrigation in agriculture and forestry as well as water for filling up fish ponds (2010, 2015, 2017, 2018)...	6 (12)	67
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowa- dzone do wód lub do ziemi (2010, 2015, 2017, 2018).....	Industrial and municipal waste water dis- charged into waters or into the ground (2010, 2015, 2017, 2018).....	7 (13)	67
Zakłady odprowadzające ścieki według miejsca odprowadzania oraz wyposażenia w oczyszczalnie ścieków (2010, 2015, 2017, 2018).....	Plants discharging wastewater by place of discharge and wastewater treatment plants possessed (2010, 2015, 2017, 2018).....	8 (14)	68
Oczyszczalnie ścieków (2010, 2015, 2017, 2018)	Wastewater treatment plants (2010, 2015, 2017, 2018).....	9 (15)	68
Emisja i redukcja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza (2010, 2015, 2017, 2018) ..	Emission and reduction of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality (2010, 2015, 2017, 2018)	10 (16)	69
Urządzenia do redukcji zanieczyszczeń powietrza w zakładach szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza (2010, 2015, 2017, 2018).....	Air pollution reduction systems in plants of significant nuisance to air quality (2010, 2015, 2017, 2018).....	11 (17)	70

		Tablica Table	Strona Page
DZIAŁ II. STAN I OCHRONA ŚRODOWISKA (dok.)	CHAPTER II. ENVIRONMENTAL PROTECTION (cont.)		
Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona (2010, 2015, 2017, 2018).....	Area of special value under legal protection (2010, 2015, 2017, 2018).....	12 (18)	71
Rezerваты przyrody (2010, 2015, 2017, 2018)	Nature reserves (2010, 2015, 2017, 2018).....	13 (19)	71
Parki krajobrazowe (2010, 2015, 2017, 2018)	Landscape parks (2010, 2015, 2017, 2018).....	14 (20)	72
Pomniki przyrody (2010, 2015, 2017, 2018)	Monuments of nature (2010, 2015, 2017, 2018) ..	15 (21)	72
Tereny zieleni ogólnodostępnej i osiedlowej (2010, 2015, 2017, 2018).....	Generally accessible green areas and green areas of housing estates (2010, 2015, 2017, 2018).....	16 (22)	73
Odpady wytworzone i dotychczas składowane (nagromadzone) oraz tereny ich składowania [2010, 2015, 2017, 2018]	Waste generated and landfilled up to now (accumulated) as well as their storage yards areas [2010, 2015, 2017, 2018]	17 (23)	73
Odpady według rodzajów w 2018 r.	Waste by type in 2018	18 (24)	74
Odpady komunalne (2010, 2015, 2017, 2018).....	Municipal waste (2010, 2015, 2017, 2018).....	19 (25)	74
Nieczystości ciekłe (2010, 2015, 2017, 2018).....	Liquid waste (2010, 2015, 2017, 2018).....	20 (26)	75
Składowiska odpadów komunalnych (2010, 2015, 2017, 2018).....	Landfill sites with municipal waste (2010, 2015, 2017, 2018).....	21 (27)	76
Nakłady na środki trwale służące ochronie środowiska i gospodarcę wodnej (ceny bieżące) [2010, 2015, 2017, 2018].....	Outlays on fixed assets in environmental protection and water management (current prices) [2010, 2015, 2017, 2018].....	22 (28)	76
Efekty rzeczowe uzyskane w wyniku przekazania do użytku inwestycji ochrony środowiska i gospodarki wodnej (2010, 2015, 2017, 2018)	Tangible effects of investments in environmental protection and water management (2010, 2015, 2017, 2018).....	23 (29)	78
Kierunki finansowania z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (2010, 2015, 2017, 2018)	Financing directions of the Voivodship Environmental Protection and Water Management Funds (2010, 2015, 2017, 2018)	24 (30)	79
Wpływ z opłat i kar na fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej (2010, 2015, 2017, 2018).....	Receipts from fees and fines for environmental protection and water management funds (2010, 2015, 2017, 2018).....	25 (31)	79
DZIAŁ III. PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY I SAMORZĄD TERYTORIALNY	CHAPTER III. ADMINISTRATIVE DIVISION AND LOCAL GOVERNMENT		
Uwagi ogólne.....	General notes	x	80
Jednostki administracyjne województwa (2010, 2015, 2017, 2018).....	Administrative units of voivodship (2010, 2015, 2017, 2018).....	1 (32)	82
Gminy w 2018 r.	Gminas in 2018.....	2 (33)	82
Powiaty i miasta na prawach powiatu w 2018 r.	Powiats and cities with powiat status in 2018.....	3 (34)	83
Radni organów jednostek samorządu terytorialnego w 2018 r.	Councillors of organs of local government units in 2018	4 (35)	83
Zatrudnienie i wynagrodzenia w administracji publicznej (2010, 2015, 2017, 2018).....	Paid employment, wages and salaries in the public administration (2010, 2015, 2017, 2018).....	5 (36)	84
DZIAŁ IV. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE. WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI	CHAPTER IV. PUBLIC SAFETY. JUSTICE		
Uwagi ogólne.....	General notes	x	85
Przestępstwa stwierdzone przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych (2010, 2015, 2017, 2018)...	Ascertained crimes by the Police in completed preparatory proceedings (2010, 2015, 2017, 2018).....	1 (37)	88
Wskaźniki wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję (2010, 2015, 2017, 2018).....	Rates of detectability of delinquents in ascertained crimes by the Police (2010, 2015, 2017, 2018).....	2 (38)	90

		Tablica Table	Strona Page
DZIAŁ IV. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE. WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI (dok.)	CHAPTER IV. PUBLIC SAFETY. JUSTICE (cont.)		
Wpływ spraw do sądów powszechnych (2010, 2015, 2017, 2018).....	Incoming cases in the common courts (2010, 2015, 2017, 2018).....	3 (39)	91
Wpływ spraw do sądów powszechnych w 2018 r.	Incoming cases in the common courts in 2018.....	4 (40)	92
Dorośli skazani prawomocnie przez sądy powszechne za przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego (2010, 2015, 2017, 2018)	Adults validly sentenced by common courts for crimes prosecuted by public accusation (2010, 2015, 2017, 2018).....	5 (41)	93
Załatwione sprawy rodzinne (2010, 2015, 2017, 2018).....	Resolved family cases (2010, 2015, 2017, 2018).....	6 (42)	93
Sprawy rodzinne załatwione w 2018 r.	Family cases resolved in 2018.....	7 (43)	94
Podmioty w krajowym rejestrze sądowym (2010, 2015, 2016, 2017).....	Entities in the national judicial register (2010, 2015, 2016, 2017).....	8 (44)	94
DZIAŁ V. LUDNOŚĆ	CHAPTER V. POPULATION		
Uwagi ogólne.....	General notes	x	95
Ludność (2010, 2015, 2017, 2018)	Population (2010, 2015, 2017, 2018).....	1 (45)	99
Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym (2010, 2015, 2017, 2018)	Working and non-working age population (2010, 2015, 2017, 2018).....	2 (46)	99
Ludność według płci i wieku (2010, 2015, 2017, 2018)	Population by sex and age (2010, 2015, 2017, 2018).....	3 (47)	100
Miasta i ludność w miastach (2010, 2015, 2017, 2018)	Towns and urban population (2010, 2015, 2017, 2018).....	4 (48)	101
Gminy zamieszkanne przez ludność wiejską (2010, 2015, 2017, 2018).....	Gminas and rural population (2010, 2015, 2017, 2018).....	5 (49)	101
Mediana wieku ludności według płci (2010, 2015, 2017, 2018).....	Median population age by sex (2010, 2015, 2017, 2018).....	6 (50)	101
Ruch naturalny ludności (2010, 2015, 2017, 2018)	Vital statistics (2010, 2015, 2017, 2018)	7 (51)	102
Małżeństwa zawarte i rozwiązane (2010, 2015, 2017, 2018).....	Marriages contracted and dissolved (2010, 2015, 2017, 2018).....	8 (52)	103
Małżeństwa zawarte w 2018 r. według wieku nowożeńców	Marriages by age of bridegrooms and brides contracted in 2018.....	9 (53)	103
Małżeństwa zawarte w 2018 r. według poprzedniego stanu cywilnego nowożeńców	Marriages by previous marital status of bridegrooms and brides contracted in 2018	10 (54)	106
Małżeństwa wyznaniowe (2010, 2015, 2017, 2018)	Church or religious marriages (2010, 2015, 2017, 2018).....	11 (55)	106
Rozwody w 2018 r. według wieku małżonków w momencie wniesienia powództwa	Divorces in 2018 by age of spouses at the moment of filing petition for divorce	12 (56)	107
Rozwody według liczby małoletnich dzieci w małżeństwie (2010, 2015, 2017, 2018).....	Divorces by the number of underage children in the marriage (2010, 2015, 2017, 2018).....	13 (57)	108
Urodzenia (2010, 2015, 2017, 2018)	Births (2010, 2015, 2017, 2018).....	14 (58)	109
Urodzenia żywe według kolejności urodzenia dziecka oraz wieku matki (2010, 2015, 2017, 2018).....	Live births by birth order and age of mother (2010, 2015, 2017, 2018).....	15 (59)	110
Płodność kobiet i współczynniki reprodukcji ludności (2010, 2015, 2017, 2018).....	Female fertility and reproduction rates of population (2010, 2015, 2017, 2018).....	16 (60)	110
Zgony według płci i wieku zmarłych (2010, 2015, 2017, 2018)	Deaths by sex and age of deceased (2010, 2015, 2017, 2018).....	17 (61)	111
Zgony według przyczyn (2010, 2015, 2016, 2017)	Deaths by causes (2010, 2015, 2016, 2017).....	18 (62)	113

	Tablica Table	Strona Page
DZIAŁ V. LUDNOŚĆ (dok.)	CHAPTER V. POPULATION (cont.)	
Zgony niemowląt według płci i wieku (2010, 2015, 2017, 2018)	Infant deaths by sex and age (2010, 2015, 2017, 2018).....	19 (63) 115
Zgony niemowląt według przyczyn (2010, 2015, 2016, 2017).....	Infant deaths by causes (2010, 2015, 2016, 2017).....	20 (64) 116
Zamachy samobójcze zarejestrowane przez Policję (2015, 2017, 2018).....	Suicides registered by the Police (2015, 2017, 2018).....	21 (65) 117
Przeciętne dalsze trwanie życia (2010, 2015, 2017, 2018).....	Life expectancy (2010, 2015, 2017, 2018).....	22 (66) 117
Prognoza ludności (2020, 2025, 2030, 2035, 2040, 2045, 2050).....	Population projection (2020, 2025, 2030, 2035, 2040, 2045, 2050).....	23 (67) 118
Migracje wewnętrzne i zagraniczne ludności na pobyt stały (2010, 2015, 2017, 2018).....	Internal and international migration of population for permanent residence (2010, 2015, 2017, 2018).....	24 (68) 119
Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały według kierunków (2010, 2015, 2017, 2018).....	Internal migration of population for permanent residence by direction (2010, 2015, 2017, 2018).....	25 (69) 120
Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały według płci i wieku migrantów (2010, 2015, 2017, 2018).....	Internal migration of population for permanent residence by sex and age of migrants (2010, 2015, 2017, 2018).....	26 (70) 121
Migracje zagraniczne ludności na pobyt stały według płci i wieku migrantów (2010, 2015, 2017, 2018).....	International migration of population for permanent residence by sex and age of migrants (2010, 2015, 2017, 2018).....	27 (71) 122
Rezydenci (2010, 2015, 2017, 2018).....	Usual residence population (2010, 2015, 2017, 2018).....	28 (72) 123
Rezydenci w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym (2010, 2015, 2017, 2018)	Working and non-working age usual residence population (2010, 2015, 2017, 2018).....	29 (73) 123
Kościół i związki wyznaniowe (2017, 2018).....	Churches and religious associations (2017, 2018).....	30 (74) 124
DZIAŁ VI. RYNEK PRACY	CHAPTER VI. LABOUR MARKET	
Uwagi ogólne.....	General notes	x 125
Aktywność ekonomiczna ludności	Economic activity of the population	
Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej - na podstawie BAEL (2010, 2017, 2018).....	Economic activity of the population aged 15 and more - on the LFS basis (2010, 2017, 2018).....	1 (75) 132
Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej według wieku oraz poziomu wykształcenia w IV kwartale 2018 r. - na podstawie BAEL	Economic activity of the population aged 15 and more by age and educational level in IV quarter 2018 - on the LFS basis.....	2 (76) 133
Pracujący	Employment	
Pracujący (2010, 2015, 2017, 2018).....	Employed persons (2010, 2015, 2017, 2018)	3 (77) 134
Pracujący według statusu zatrudnienia (2010, 2015, 2017, 2018).....	Employed persons by employment status (2010, 2015, 2017, 2018).....	4 (78) 135
Przeciętne zatrudnienie (2010, 2015, 2017, 2018).....	Average paid employment (2010, 2015, 2017, 2018).....	5 (79) 136
Pełnozatrudnieni i niepełnozatrudnieni (2010, 2015, 2017, 2018).....	Full- and part-time paid employment (2010, 2015, 2017, 2018).....	6 (80) 137
Przyjęcia do pracy (2010, 2015, 2017, 2018).....	Hires (2010, 2015, 2017, 2018).....	7 (81) 138
Zwolnienia z pracy (2010, 2015, 2017, 2018).....	Terminations (2010, 2015, 2017, 2018)	8 (82) 139
Absolwenci uczelni, zawodowych i liceów ogólnokształcących, którzy podjęli pracę po raz pierwszy (2010, 2015, 2017, 2018).....	The graduates of higher education institutions, leavers of vocational and secondary schools starting work for the first time (2010, 2015, 2017, 2018).....	9 (83) 141
Miejsca pracy wolne, nowo utworzone i zlikwidowane w 2018 r.	Job vacancies, newly created and liquidated job in 2018.....	10 (84) 142

	Tablica Table	Strona Page
DZIAŁ VI. RYNEK PRACY (dok.)	CHAPTER VI. LABOUR MARKET (cont.)	
Bezrobocie	Unemployment	
Bezrobotni zarejestrowani, stopa bezrobocia oraz oferty pracy (2010, 2015, 2017, 2018)	Registered unemployed persons, unemployment rate as well as job offers (2010, 2015, 2017, 2018)	11 (85) 143
Bezrobotni nowo zarejestrowani i wyrejestrowani (2010, 2015, 2017, 2018)	Newly registered unemployed persons and persons removed from unemployment rolls (2010, 2015, 2017, 2018)	12 (86) 144
Bezrobotni zarejestrowani według wieku, poziomu wykształcenia, czasu pozostawania bez pracy oraz stażu pracy (2010, 2015, 2017, 2018)	Registered unemployed persons by age, educational level, duration of unemployment and work seniority (2010, 2015, 2017, 2018)	13 (87) 144
Bezrobotni zarejestrowani korzystający z aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu oraz oferty pracy (2010, 2015, 2017, 2018)	Registered unemployed persons benefiting from labour market programme as well as job offers (2010, 2015, 2017, 2018)	14 (88) 146
Wydatki Funduszu Pracy (2010, 2015, 2017, 2018)	Expenditures of Labour Fund (2010, 2015, 2017, 2018)	15 (89) 146
Warunki pracy	Work conditions	
Poszkodowani w wypadkach przy pracy (poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie) [2010, 2015, 2017, 2018]	Persons injured in accidents at work (excluding private farms in agriculture) [2010, 2015, 2017, 2018]	16 (90) 147
Wypadki i przyczyny wypadków przy pracy (poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie) [2010, 2015, 2017, 2018]	Contact-mode of injury and causes of accidents at work (excluding private farms in agriculture) [2010, 2015, 2017, 2018]	17 (91) 149
Poszkodowani w wypadkach przy pracy w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie (2010, 2015, 2017, 2018)	Persons injured in accidents at work on private farms in agriculture (2010, 2015, 2017, 2018) ...	18 (92) 151
Zatrudnieni w warunkach zagrożenia (2010, 2015, 2017, 2018)	Persons working in hazardous conditions (2010, 2015, 2017, 2018)	19 (93) 151
Zatrudnieni na stanowiskach pracy, dla których dokonano oceny ryzyka zawodowego w 2018 r.	Persons working at workstations assessed for occupational risk in 2018	20 (94) 153
Choroby zawodowe (2010, 2015, 2017, 2018)	Occupational diseases (2010, 2015, 2017, 2018)	21 (95) 154
Korzystający ze świadczeń z tytułu pracy w warunkach szkodliwych dla zdrowia i uciążliwych (2010, 2015, 2017, 2018)	Persons receiving benefits for working in harmful to health and strenuous conditions (2010, 2015, 2017, 2018)	22 (96) 155
DZIAŁ VII. WYNAGRODZENIA. ŚWIADCZENIA SPOŁECZNE	CHAPTER VII. WAGES AND SALARIES. SOCIAL BENEFITS	
Uwagi ogólne	General notes	x 156
Wynagrodzenia	Wages and salaries	
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto (2010, 2015, 2017, 2018)	Average monthly gross wages and salaries (2010, 2015, 2017, 2018)	1 (97) 158
Zatrudnieni według wysokości wynagrodzenia brutto za październik 2018 r.	Paid employment by amount of gross wages and salaries for October 2018	2 (98) 159

	Tablica Table	Strona Page
DZIAŁ VII. WYNAGRODZENIA. ŚWIADCZENIA SPOŁECZNE (dok.)	CHAPTER VII. WAGES AND SALARIES. SOCIAL BENEFITS (cont.)	
Wynagrodzenia (dok.)	Wages and salaries (cont.)	
Zatrudnieni oraz przeciętne wynagrodzenia brutto według grup zawodów wykonywanych za październik 2018 r.	Paid employment and average gross wages and salaries by performed occupational groups for October 2018	3 (99) 161
Przeciętne wynagrodzenia brutto za październik 2018 r.	Average gross wages and salaries for October 2018	4 (100) 164
Miesięczne wynagrodzenia brutto najwyższe (decyle) w grupach decylowych pracowników zatrudnionych według wielkich grup zawodów wykonywanych za październik 2018 r.	Decile earnings (the upper limits of gross wages and salaries received by decile) paid employment by great occupational groups for October 2018	5 (101) 166
Emeryci i renciści (2010, 2015, 2017, 2018)	Retirees and pensioners (2010, 2015, 2017, 2018)	6 (102) 167
Świadczenia emerytalne i rentowe brutto (2010, 2015, 2017, 2018)	Gross retirement pay and pension benefits (2010, 2015, 2017, 2018)	7 (103) 167
Świadczenia z programu „Rodzina 500+” (2017, 2018)	„Family 500+” programme (2017, 2018)	8 (104) 168
DZIAŁ VIII. GOSPODARSTWA DOMOWE. MIESZKANIA	CHAPTER VIII. HOUSEHOLDS. DWELLINGS	
Uwagi ogólne	General notes	x 169
Gospodarstwa domowe	Households	
Prognoza gospodarstw domowych (2020, 2025, 2030, 2035, 2040, 2045, 2050)	Household projection (2020, 2025, 2030, 2035, 2040, 2045, 2050)	1 (105) 178
Budżety gospodarstw domowych	Households budgets	
Gospodarstwa domowe (2010, 2015, 2017, 2018)	Households (2010, 2015, 2017, 2018)	2 (106) 178
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych (2010, 2015, 2017, 2018)	Average monthly per capita available income of households (2010, 2015, 2017, 2018)	3 (107) 178
Przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych (2010, 2015, 2017, 2018)	Average monthly per capita expenditures of households (2010, 2015, 2017, 2018)	4 (108) 179
Przeciętne miesięczne spożycie niektórych artykułów żywnościowych na 1 osobę w gospodarstwach domowych (2010, 2015, 2017, 2018)	Average monthly per capita consumption of selected foodstuffs of households (2010, 2015, 2017, 2018)	5 (109) 179
Gospodarstwa domowe wyposażone w niektóre przedmioty trwałego użytkowania (2010, 2015, 2017, 2018)	Households equipped with selected durable goods (2010, 2015, 2017, 2018)	6 (110) 180
Wskaźniki zagrożenia ubóstwem w gospodarstwach domowych (2010, 2015, 2017, 2018)	At-risk of poverty rates in households (2010, 2015, 2017, 2018)	7 (111) 181
Mieszkania. Infrastruktura	Dwellings. Infrastructure	
Zasoby mieszkaniowe (2010, 2015, 2017, 2018)	Dwelling stocks (2010, 2015, 2017, 2018)	8 (112) 182
Mieszkania w zasobach mieszkaniowych wyposażone w instalacje (2010, 2015, 2017, 2018)	Dwellings in dwelling stocks fitted with installations (2010, 2015, 2017, 2018)	9 (113) 182

	Tablica Table	Strona Page
DZIAŁ VIII. GOSPODARSTWA DOMOWE. MIESZKANIA (dok.)	CHAPTER VIII. HOUSEHOLDS. DWELLINGS (cont.)	
Mieszkania. Infrastruktura (dok.)	Dwellings. Infrastructure (cont.)	
Dodatki mieszkaniowe wypłacone w 2018 r.	Housing allowances paid out in 2018.....	10 (114) 183
Gospodarka gruntami pod budownictwo mieszkaniowe (2010, 2015, 2017, 2018)	Administration of grounds for dwelling construction (2010, 2015, 2017, 2018).....	11 (115) 184
Mieszkania, których budowę rozpoczęto (2010, 2015, 2017, 2018)	Dwellings in which construction has begun (2010, 2015, 2017, 2018)	12 (116) 184
Mieszkania oddane do użytkowania (2010, 2015, 2017, 2018).....	Dwellings completed (2010, 2015, 2017, 2018) ...	13 (117) 185
Mieszkania oddane do użytkowania według liczby izb (2010, 2015, 2017, 2018)	Dwellings completed by number of rooms (2010, 2015, 2017, 2018)	14 (118) 186
Wodociągi i kanalizacja (2010, 2015, 2017, 2018).....	Water supply and sewage systems (2010, 2015, 2017, 2018).....	15 (119) 187
Odbiorcy oraz zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych (2010, 2015, 2017, 2018)	Consumers and consumption of electricity in households (2010, 2015, 2017, 2018).....	16 (120) 188
Sieć gazowa oraz odbiorcy i zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych (2010, 2015, 2017, 2018).....	Gas supply system as well as consumers and consumption of gas from gas supply system in households (2010, 2015, 2017, 2018)	17 (121) 188
Ogrzewnictwo (2010, 2015, 2017, 2018)	House-heating (2010, 2015, 2017, 2018).....	18 (122) 189
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej (2010, 2015, 2017, 2018).....	Population using water supply, sewage and gas supply systems (2010, 2015, 2017, 2018).....	19 (123) 189
DZIAŁ IX. EDUKACJA I WYCHOWANIE	CHAPTER IX. EDUCATION	
Uwagi ogólne.....	General notes	x 190
Edukacja według szczebli kształcenia (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19)	Education by level (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19)	1 (124) 195
Szkoły według organów prowadzących (2010/11, 2017/18, 2018/19).....	Schools by school governing authority (2010/11, 2017/18, 2018/19).....	2 (125) 198
Uczniowie według grup wieku (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19)	Pupils and students by age groups (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19)	3 (126) 201
Współczynnik skolaryzacji (2017/18, 2018/19)....	Enrolment rate (2017/18, 2018/19)	4 (127) 201
Uczący się języków obcych w szkołach dla dzieci i młodzieży oraz policealnych (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19)	Pupils and students studying foreign languages in schools for children and youth and in post-secondary schools (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19).....	5 (128) 202
Uczący się języków obcych w szkołach dla dorosłych (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19)	Students studying foreign languages in schools for adults (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19).....	6 (129) 204
Kształcenie osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (2017/18, 2018/19)	Education for people with special educational needs (2017/18, 2018/19)	7 (130) 205
Specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii i ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze (2010, 2015, 2017, 2018).....	Special educational centres, youth educational centres, youth social therapy centres and rehabilitation-education centres (2010, 2015, 2017, 2018)	8 (131) 206
Wychowanie pozaszkolne (2010, 2015, 2017, 2018).....	Extracurricular education (2010, 2015, 2017, 2018).....	9 (132) 207
Internaty i bursy szkół dla dzieci i młodzieży (bez szkół specjalnych) [2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19]	Boarding-schools and dormitories for children and youth (excluding special schools) [2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19].....	10 (133) 207

	Tablica Table	Strona Page
DZIAŁ IX. EDUKACJA I WYCHOWANIE (dok.)	CHAPTER IX. EDUCATION (cont.)	
Domy i stołówki studenckie (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19).....	Student dormitories and canteens (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19).....	11 (134) 208
Studenci uczelni otrzymujący stypendia (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19).....	Students of higher education institutions receiving scholarships (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19).....	12 (135) 208
Szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży (bez szkół specjalnych) [2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19].....	Primary schools for children and youth (excluding special schools) [2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19].....	13 (136) 209
Gimnazja dla dzieci i młodzieży (bez szkół specjalnych) [2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19].....	Lower secondary schools for children and youth (excluding special schools) [2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19].....	14 (137) 210
Branżowe szkoły I stopnia (bez szkół specjalnych) [2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19].....	Stage I sectoral vocational (excluding special schools) [2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19].....	15 (138) 211
Uczniowie branżowych szkół I stopnia i absolwenci zasadniczych szkół zawodowych dla młodzieży (bez szkół specjalnych) według podgrup kierunków kształcenia [2015/16, 2017/18, 2018/19].....	Students of stage I sectoral vocational schools and graduates of basic vocational schools for youth (excluding special schools) by narrow fields of education [2015/16, 2017/18, 2018/19].....	16 (139) 211
Licea ogólnokształcące dla młodzieży (bez szkół specjalnych) [2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19].....	General secondary schools for youth (excluding special schools) [2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19].....	17 (140) 212
Technika dla młodzieży (bez szkół specjalnych) [2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19].....	Technical secondary schools for youth (excluding special schools) [2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19].....	18 (141) 212
Uczniowie i absolwenci techników dla młodzieży (bez szkół specjalnych) według podgrup kierunków kształcenia [2015/16, 2017/18, 2018/19].....	Students and graduates of technical secondary schools for youth (excluding special schools) by narrow fields of education [2015/16, 2017/18, 2018/19].....	19 (142) 212
Szkoły artystyczne dla dzieci i młodzieży (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19).....	Level art schools for children and youth (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19).....	20 (143) 213
Szkoły policealne (bez szkół specjalnych) [2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19].....	Post-secondary schools (excluding special schools) [2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19].....	21 (144) 214
Uczniowie i absolwenci szkół policealnych (bez szkół specjalnych) według podgrup kierunków kształcenia [2015/16, 2017/18, 2018/19].....	Students and graduates of post-secondary schools (excluding special schools) by narrow fields of education [2015/16, 2017/18, 2018/19].....	22 (145) 215
Uczelnie (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19) ..	Higher education institutions (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19).....	23 (146) 215
Filie, zamiejscowe podstawowe jednostki organizacyjne uczelni według lokalizacji w roku akademickim 2018/19.....	Branches sections and basic organizational units higher education institutions by location in the 2018/19 academic year.....	24 (147) 216
Studenci uczelni według form studiów i typów szkół (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19) ..	Students of higher education institutions by study forms and type of schools (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19).....	25 (148) 217
Absolwenci uczelni według form studiów i typów szkół (2010/11, 2014/15, 2016/17, 2017/18,)....	Graduates of higher education institutions by study forms and type of schools (2010/11, 2014/15, 2016/17, 2017/18).....	26 (149) 217
Cudzoziemcy — studenci i absolwenci według form studiów i typów uczelni (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19).....	Foreigners — students and graduates by study forms and type of schools (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19).....	27 (150) 218
Nauczyciele akademicki na uczelniach (2010/11, 2017/18, 2018/19).....	Academic teachers in higher education (2010/11, 2017/18, 2018/19).....	28 (151) 218
Studia podyplomowe i doktoranckie (2010/11, 2017/18, 2018/19).....	Postgraduate and doctoral studies (2010/11, 2017/18, 2018/19).....	29 (152) 219
Studia podyplomowe według podgrup kierunków kształcenia w roku akademickim 2018/19.....	Postgraduate studies by narrow fields of education in the 2018/19 academic year.....	30 (153) 220
Szkoły dla dorosłych (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19).....	Schools for adults (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19).....	31 (154) 221
Wychowanie przedszkolne (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19).....	Pre-primary education (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19).....	32 (155) 222

	Tablica Table	Strona Page
DZIAŁ X. OCHRONA ZDROWIA I POMOC SPOŁECZNA	CHAPTER X. HEALTH CARE AND SOCIAL WELFARE	
Uwagi ogólne.....	General notes	x 223
Pracownicy medyczni (2017, 2018)	Medical personnel (2017, 2018).....	1 (156) 229
Lekarze specjaliści (2017, 2018).....	Doctors specialists (2017, 2018).....	2 (157) 229
Ambulatoryjna opieka zdrowotna (2017, 2018)....	Out-patient health care (2017, 2018)	3 (158) 230
Stacjonarna opieka zdrowotna (2017, 2018).....	In-patient health care (2017, 2018)	4 (159) 231
Szpitala ogólne (2017, 2018).....	General hospitals (2017, 2018).....	5 (160) 232
Ratownictwo medyczne i pomoc doraźna (2010, 2015, 2017, 2018).....	Emergency medical services and first-aid (2010, 2015, 2017, 2018).....	6 (161) 233
Apteki ogólnodostępne i punkty apteczne (2010, 2015, 2017, 2018).....	Generally available pharmacies and pharmaceutical outlets (2010, 2015, 2017, 2018).....	7 (162) 233
Krwiodawstwo (2010, 2015, 2017, 2018).....	Blood donation (2010, 2015, 2017, 2018)	8 (163) 234
Zachorowania na niektóre choroby zakaźne i zatrucia (2010, 2015, 2017, 2018).....	Incidence of infectious diseases and poisonings (2010, 2015, 2017, 2018).....	9 (164) 234
Żłobki i kluby dziecięce (2010, 2015, 2017, 2018)	Nurseries and children's clubs (2010, 2015, 2017, 2018).....	10 (165) 235
Placówki wsparcia dziennego (2010, 2015, 2017, 2018).....	Day-support centres (2010, 2015, 2017, 2018)....	11 (166) 236
Rodzinna piecza zastępcza (2010, 2015, 2017, 2018)	Family foster care (2010, 2015, 2017, 2018).....	12 (167) 236
Instytucjonalna piecza zastępcza (2010, 2015, 2017, 2018).....	Institutional foster care (2010, 2015, 2017, 2018).....	13 (168) 236
Pomoc społeczna stacjonarna (2010, 2015, 2017, 2018).....	Stationary social welfare (2010, 2015, 2017, 2018).....	14 (169) 237
Placówki stacjonarnej pomocy społecznej według grup mieszkańców (2010, 2015, 2017, 2018)	Stationary social welfare facilities by groups of residents (2010, 2015, 2017, 2018).....	15 (170) 237
Świadczenia pomocy społecznej (2010, 2015, 2017, 2018).....	Social assistance benefits (2010, 2015, 2017, 2018).....	16 (171) 238
DZIAŁ XI. KULTURA. TURYSTYKA. SPORT	CHAPTER XI. CULTURE. TOURISM. SPORT	
Uwagi ogólne.....	General notes	x 239
Kultura	Culture	
Książki i broszury wydane (2010, 2015, 2017, 2018)	Books and pamphlets published (2010, 2015, 2017, 2018)	1 (172) 243
Gazety i czasopisma wydane (2010, 2015, 2017, 2018)	Newspapers and magazines published (2010, 2015, 2017, 2018).....	2 (173) 243
Biblioteki publiczne (z filiami) [2010, 2015, 2017, 2018].....	Public libraries (with branches) [2010, 2015, 2017, 2018]	3 (174) 244
Muzea (2010, 2015, 2017, 2018).....	Museums (2010, 2015, 2017, 2018)	4 (175) 244
Instytucje paramuzealne (2010, 2015, 2017, 2018)	Museum-related institutions (2010, 2015, 2017, 2018)	5 (176) 245
Galerie sztuki (2010, 2015, 2017, 2018)	Art galleries (2010, 2015, 2017, 2018)	6 (177) 245
Teatry, instytucje muzyczne, przedsiębiorstwa estradowe (2010, 2015, 2017, 2018)	Theatres, music institutions, entertainment enterprises (2010, 2015, 2017, 2018)	7 (178) 245
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby, światlice (2010, 2015, 2017, 2018)	Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs, community (2010, 2015, 2017, 2018).....	8 (179) 246
Kina stałe (2010, 2015, 2017, 2018).....	Fixed cinemas (2010, 2015, 2017, 2018).....	9 (180) 247
Abonenci telewizji kablowej (2010, 2015, 2017, 2018).....	Cable television subscribers (2010, 2015, 2017, 2018).....	10 (181) 247
Abonenci radiowi i telewizyjni (2010, 2015, 2017, 2018).....	Radio and television subscribers (2010, 2015, 2017, 2018).....	11 (182) 247

	Tablica Table	Strona Page
DZIAŁ XI. KULTURA. TURYSTYKA. SPORT (dok.)	CHAPTER XI. CULTURE. TOURISM. SPORT (cont.)	
Turystyka	Tourism	
Baza noclegowa turystyki (2010, 2015, 2017, 2018).....	Tourist accommodation establishments (2010, 2015, 2017, 2018).....	12 (183) 248
Turyści zagraniczni korzystający z bazy noclegowej turystyki (2010, 2015, 2017, 2018) ..	Foreign tourists accommodated in tourist accommodation establishments (2010, 2015, 2017, 2018).....	13 (184) 250
Wykorzystanie bazy noclegowej turystyki (2010, 2015, 2017, 2018).....	Occupancy in tourist accommodation establishments (2010, 2015, 2017, 2018)	14 (185) 251
Placówki gastronomiczne w bazie noclegowej turystyki (2010, 2015, 2017, 2018).....	Catering establishments in tourist accommodation establishments (2010, 2015, 2017, 2018).....	15 (186) 251
Hotele według kategorii (2010, 2015, 2017, 2018).....	Hotels by category (2010, 2015, 2017, 2018)	16 (187) 252
Sport	Sport	
Organizacje kultury fizycznej i kluby sportowe (2010, 2014, 2016, 2018).....	Physical education organizations and sports clubs (2010, 2014, 2016, 2018).....	17 (188) 253
Wybrane dziedziny i rodzaje sportu w klubach sportowych w 2018 r.	Selected sports fields and kinds of sports in sports clubs in 2018	18 (189) 253
Wybrane obiekty sportowe w 2018 r.	Selected sports facilities in 2018.....	19 (190) 255
DZIAŁ XII. NAUKA I TECHNIKA. SPOŁECZENSTWO INFORMACYJNE	CHAPTER XII. SCIENCE AND TECHNOLOGY. INFORMATION SOCIETY	
Uwagi ogólne.....	General notes	x 256
Nauka i technika	Science and technology	
Podmioty oraz pracujący w działalności badawczej i rozwojowej (2010, 2015, 2017, 2018)	Entities and internal personnel in research and development activity (2010, 2015, 2017, 2018).....	1 (191) 261
Pracujący (personel wewnętrzny) w działalności badawczej i rozwojowej według poziomu wykształcenia (2010, 2015, 2017, 2018)	Internal personnel in research and development activity by educational level (2010, 2015, 2017, 2018).....	2 (192) 262
Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową (ceny bieżące) [2010, 2015, 2017, 2018].....	Intramural expenditures on research and development (current prices) [2010, 2015, 2017, 2018]	3 (193) 263
Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową według dziedzin B+R (ceny bieżące) [2010, 2017, 2018].....	Intramural expenditures on research and development activity by R&D (current prices) [2010, 2017, 2018]	4 (194) 264
Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową według sektorów instytucjo- nalnych (ceny bieżące) [2010, 2017, 2018].....	Intramural expenditures on research and development activity by institutional sector (current prices) [2010, 2017, 2018]	5 (195) 264
Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową według rodzajów działalności B+R (ceny bieżące) [2010, 2015, 2017, 2018] ..	Intramural expenditures on research and development by type of R&D (current prices) [2010, 2015, 2017, 2018]	6 (196) 265
Stopień zużycia aparatury naukowo-badawczej w działalności badawczej i rozwojowej (2010, 2015, 2017, 2018).....	Degree of consumption of research equipment in research and development (2010, 2015, 2017, 2018).....	7 (197) 265
Udział przychodów netto ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych w przychodach netto ze sprzedaży produktów w przemyśle w 2018 r.	Share of net revenues from sales of new or improved products in net revenues from sales of products in industry in 2018	8 (198) 266
Przedsiębiorstwa innowacyjne w przemyśle według rodzajów wprowadzonych innowacji w latach 2016–2018.....	Innovative enterprises in industry by type of introduced innovation during 2016–2018.....	9 (199) 267

	Tablica Table	Strona Page
DZIAŁ XII. NAUKA I TECHNIKA. SPOŁECZEŃSTWO INFORMACYJNE (dok.)	CHAPTER XII. SCIENCE AND TECHNOLOGY. INFORMATION SOCIETY (cont.)	
Nauka i technika (dok.)	Science and technology (cont.)	
Nakłady na działalność innowacyjną w przemyśle w 2018 r. (ceny bieżące)	Expenditures on innovation activities in industry in 2018 (current prices)	10 (200) 268
Nakłady na działalność innowacyjną w przemyśle według wybranych źródeł finansowania w 2018 r. (ceny bieżące)	Expenditures on innovation activities in industry by selected source of funds in 2018 (current prices)	11 (201) 270
Wynalazki i wzory użytkowe krajowe (2010, 2015, 2017, 2018)	Resident inventions and utility models (2010, 2015, 2017, 2018)	12 (202) 271
Spółeczeństwo informacyjne	Information society	
Przedsiębiorstwa wykorzystujące wybrane technologie informacyjno-telekomunikacyjne (2010, 2015, 2017, 2018)	Enterprises using selected information and communication technologies (2010, 2015, 2017, 2018)	13 (203) 271
Cele wykorzystania Internetu w przedsię- biorstwach (2010, 2015, 2017, 2018)	Purpose of using the Internet by enterprises (2010, 2015, 2017, 2018)	14 (204) 271
DZIAŁ XIII. CENY	CHAPTER XIII. PRICES	
Uwagi ogólne	General notes	x 272
Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych (2010, 2015, 2017, 2018)	Price indices of consumer goods and services (2010, 2015, 2017, 2018)	1 (205) 273
Ceny detaliczne wybranych towarów i usług (2010, 2015, 2017, 2018)	Retail prices of selected goods and services (2010, 2015, 2017, 2018)	2 (206) 273
Przeciętne ceny skupu ważniejszych produktów rolnych (2010, 2015, 2017, 2018)	Average procurement prices of major agricul- tural products (2010, 2015, 2017, 2018)	3 (207) 275
Przeciętne ceny uzyskiwane przez rolników na targowiskach (2010, 2015, 2017, 2018)	Average market-place prices received by farmers (2010, 2015, 2017, 2018)	4 (208) 276
DZIAŁ XIV. ROLNICTWO, ŁOWIECTWO I LEŚNICTWO	CHAPTER XIV. AGRICULTURE, HUNTING AND FORESTRY	
Uwagi ogólne	General notes	x 277
Rolnictwo	Agriculture	
Uwarunkowania i ważniejsze wyniki ekonomiczno-produkcyjne w rolnictwie (2010, 2015, 2017, 2018)	Trends and major economic and production results in agriculture (2005, 2010, 2015, 2017)	1 (209) 282
Powierzchnia użytków rolnych według rodzajów użytków (2010, 2017, 2018)	Agricultural land area by land type (2010, 2017, 2018)	2 (210) 284
Gospodarstwa rolne według grup obszarowych (2010, 2015, 2017, 2018)	Farms by area groups (2010, 2015, 2017, 2018)	3 (211) 284
Dynamika globalnej, końcowej i towarowej produkcji rolniczej (ceny stałe) [2010, 2015, 2016, 2017]	Indices of gross, final and market agricultural output (constant prices) [2010, 2015, 2016, 2017]	4 (212) 285
Struktura globalnej i towarowej produkcji rolniczej (ceny stałe) [2010, 2015, 2016, 2017]	Structure of gross and market agricultural output (constant prices) [2010, 2015, 2016, 2017]	5 (213) 285
Powierzchnia zasiewów (2010, 2015, 2017, 2018)	Sown area (2010, 2015, 2017, 2018)	6 (214) 287

	Tablica Table	Strona Page
DZIAŁ XIV. ROLNICTWO, ŁOWIECTWO I LEŚNICTWO (dok.)	CHAPTER XIV. AGRICULTURE, HUNTING AND FORESTRY (cont.)	
Rolnictwo	Agriculture	
Zbiory i plony wybranych ziemioplodów (2015, 2017, 2018).....	Selected crop production and yields (2015, 2017, 2018).....	7 (215) 288
Powierzchnia, zbiory i plony warzyw gruntowych (2015, 2017, 2018).....	Area, production and yields of ground vegetables (2015, 2017, 2018).....	8 (216) 289
Powierzchnia i zbiory owoców z drzew w sadach (2015, 2017, 2018).....	Area and production of fruit tree in orchards (2015, 2017, 2018).....	9 (217) 290
Powierzchnia i zbiory owoców z krzewów owocowych i plantacji jagodowych w sadach (2015, 2017, 2018).....	Area and production of fruit brushes and berry fruit in orchards (2015, 2017, 2018).....	10 (218) 291
Bydło, trzoda chlewna, owce i konie (2010, 2015, 2017, 2018).....	Cattle, pigs, sheep and horses (2010, 2015, 2017, 2018).....	11 (219) 292
Drób (2010, 2015, 2017, 2018).....	Poultry (2010, 2015, 2017, 2018).....	12 (220) 294
Produkcja żywca rzeźnego (2010, 2015, 2017, 2018).....	Production of animals for slaughter (2010, 2015, 2017, 2018).....	13 (221) 294
Produkcja mięsa, tłuszczów i podrobów (2010, 2015, 2017, 2018).....	Production of meat, fats and pluck (2010, 2015, 2017, 2018).....	14 (222) 295
Produkcja mleka krowiego i jaj kurzych (2010, 2015, 2017, 2018).....	Production of cows' milk and hen eggs (2010, 2015, 2017, 2018).....	15 (223) 295
Ciągniki rolnicze (2010, 2013, 2016).....	Agricultural tractors (2010, 2013, 2016).....	16 (224) 296
Zużycie nawozów mineralnych lub chemicznych oraz wapniowych w przeliczeniu na czysty składnik (2009/10, 2014/15, 2016/17, 2017/2018).....	Consumption of mineral or chemical and lime fertilizers in terms of pure ingredient (2009/10, 2014/15, 2016/17, 2017/2018).....	17 (225) 296
Wartość skupu produktów rolnych (ceny bieżące) [2010, 2015, 2017, 2018].....	Value of agricultural products procurement (current prices) [2010, 2015, 2017, 2018].....	18 (226) 297
Skup ważniejszych produktów rolnych (2010, 2015, 2017, 2018).....	Procurement of major agricultural products (2010, 2015, 2017, 2018).....	19 (227) 299
Ekologiczne gospodarstwa rolne (2010, 2015, 2017, 2018).....	Organic farms (2010, 2015, 2017, 2018).....	20 (228) 300
Łowiectwo	Hunting	
Ważniejsze zwierzęta łowne (2010, 2015, 2017, 2018).....	Major game species (2010, 2015, 2017, 2018).....	21 (229) 300
Odstrzał ważniejszych zwierząt łownych (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19).....	Shoot of ain game species (2010/11, 2015/16, 2017/18, 2018/19).....	22 (230) 301
Koła i członkowie Polskiego Związku Łowieckiego oraz obwody łowieckie (2010, 2015, 2017, 2018).....	Clubs and members of the Polish Hunting Association and hunting districts (2010, 2015, 2017, 2018).....	23 (231) 301
Leśnictwo	Forestry	
Powierzchnia gruntów leśnych (2010, 2015, 2017, 2018).....	Forest land (2010, 2015, 2017, 2018).....	24 (232) 302
Powierzchnia lasów.....	Forest areas.....	25 (233) 303
Zasoby drzewne na pnju.....	Growing stock of standing wood.....	26 (234) 304
Odnowienia, zalesienia i inne prace hodowlane (2010, 2015, 2017, 2018).....	Renewals, afforestations and other forest breeding work (2010, 2015, 2017, 2018).....	27 (235) 305
Pozyskanie drewna (2010, 2015, 2017, 2018)	Removals (2010, 2015, 2017, 2018).....	28 (236) 306
Zadrzewienia i pozyskanie drewna z zadrze- wień (2010, 2015, 2017, 2018).....	Trees and shrubs outside the forest and re- movals (2010, 2015, 2017, 2018).....	29 (237) 307
Pożary w lasach (2010, 2015, 2017, 2018).....	Forest fires (2010, 2015, 2017, 2018).....	30 (238) 307

	Tablica Table	Strona Page
DZIAŁ XV. PRZEMYSŁ I BUDOWNICTWO	CHAPTER XV. INDUSTRY AND CONSTRUCTION	
Uwagi ogólne.....	General notes	x 308
Przemysł	Industry	
Produkcja sprzedana przemysłu (2010, 2015, 2017, 2018).....	Sold production of industry (2010, 2015, 2017, 2018).....	1 (239) 311
Produkcja sprzedana przemysłu według liczby zatrudnionych w podmiotach gospodarczych w przemyśle (ceny bieżące) [2010, 2015, 2017, 2018].....	Sold production of industry by number of paid employees in economic entities in industry (current prices) [2010, 2015, 2017, 2018].....	2 (240) 313
Produkcja wybranych wyrobów (2010, 2015, 2017, 2018).....	Production of selected products (2010, 2015, 2017, 2018).....	3 (241) 313
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle (2010, 2015, 2017, 2018).....	Average paid employment in industry (2010, 2015, 2017, 2018).....	4 (242) 315
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w przemyśle (2010, 2015, 2017, 2018).....	Average monthly gross wages and salaries in industry (2010, 2015, 2017, 2018).....	5 (243) 316
Budownictwo	Construction	
Produkcja budowlano-montażowa (ceny bieżące) [2010, 2015, 2017, 2018].....	Construction and assembly production by groups (current prices) [2010, 2015, 2017, 2018].....	6 (244) 318
Produkcja budowlano-montażowa według rodzajów obiektów budowlanych (ceny bieżące) [2010, 2015, 2017, 2018].....	Construction and assembly production by type of constructions (current prices) [2010, 2015, 2017, 2018]	7 (245) 319
Budynki oddane do użytkowania (2010, 2015, 2017, 2018).....	Buildings completed (2010, 2015, 2017, 2018)....	8 (246) 320
Przeciętne zatrudnienie i przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w budownictwie (2010, 2015, 2017, 2018).....	Average paid employment and average monthly gross wages and salaries in construction (2010, 2015, 2017, 2018).....	9 (247) 323
DZIAŁ XVI. TRANSPORT I TELEKOMUNIKACJA	CHAPTER XVI. TRANSPORT AND TELECOMMUNICATIONS	
Uwagi ogólne.....	General notes	x 324
Transport	Transport	
Linie kolejowe eksploatowane (2010, 2015, 2017, 2018).....	Railway lines operated (2010, 2015, 2017, 2018).....	1 (248) 327
Drogi publiczne o twardej nawierzchni (2010, 2015, 2017, 2018).....	Hard surface public roads (2010, 2015, 2017, 2018).....	2 (249) 327
Pojazdy samochodowe i ciągniki zarejestrowane (2010, 2015, 2017, 2018).....	Registered road vehicles and tractors (2010, 2015, 2017, 2018).....	3 (250) 328
Linie regularnej komunikacji autobusowej (2010, 2015, 2017, 2018).....	Regular bus communication lines (2010, 2015, 2017, 2018).....	4 (251) 328
Transport samochodowy zarobkowy (2010, 2015, 2017, 2018).....	Hire or reward road transport (2010, 2015, 2017, 2018).....	5 (252) 329
Komunikacja miejska (2010, 2015, 2017, 2018)	Urban transport (2010, 2015, 2017, 2018)	6 (253) 329
Ruch pasażerów w portach lotniczych (2010, 2015, 2017, 2018)	Passenger traffic at airports (2010, 2015, 2017, 2018).....	7 (254) 330
Ruch samolotów w portach lotniczych według rodzajów ruchu (2010, 2015, 2017, 2018).....	Aircraft traffic at airports by type of traffic (2010, 2015, 2017, 2018).....	8 (255) 330
Wypadki drogowe i ich ofiary (2010, 2015, 2017, 2018).....	Road traffic accidents and their casualties (2010, 2015, 2017, 2018).....	9 (256) 330
Wypadki drogowe według sprawców, ważniejszych przyczyn i rodzajów pojazdów (2015, 2017, 2018)	Road accidents by culprits, major causes and types of vehicles (2015, 2017, 2018).....	10 (257) 331

	Tablica Table	Strona Page
DZIAŁ XVI. TRANSPORT I TELEKOMUNIKACJA (dok.)	CHAPTER XVI. TRANSPORT AND TELECOMMUNICATIONS (cont.)	
Telekomunikacja	Telecommunication	
Łącza abonenskie, dostęp do sieci Internet (2010, 2015, 2017, 2018).....	Subscriber lines, access to Internet network (2010, 2015, 2017, 2018).....	11 (258) 332
DZIAŁ XVII. HANDEL I GASTRONOMIA	CHAPTER XVII. TRADE AND CATERING	
Uwagi ogólne.....	General notes	x 333
Sprzedaż detaliczna towarów (ceny bieżące) [2010, 2015, 2017, 2018].....	Retail sales (current prices) [2010, 2015, 2017, 2018].....	1 (259) 336
Sprzedaż detaliczna towarów według grup (ceny bieżące) [2010, 2015, 2017, 2018].....	Retail sales by groups (current prices) [2010, 2015, 2017, 2018]	2 (260) 336
Sprzedaż hurtowa towarów w przedsiębior- stwach handlowych (ceny bieżące) [2010, 2015, 2017, 2018].....	Wholesale sales in trade enterprises (current prices) [2010, 2015, 2017, 2018].....	3 (261) 336
Sklepy według form organizacyjnych i stacje paliw (2010, 2015, 2017, 2018).....	Shops by organizational forms and petrol stations (2010, 2015, 2017, 2018).....	4 (262) 337
Gastronomia (2010, 2015, 2017, 2018)	Catering (2010, 2015, 2017, 2018)	5 (263) 337
Magazyny handlowe (2012, 2015, 2018)	Trade warehouses (2012, 2015, 2018)	6 (264) 338
Targowiska (2010, 2015, 2017, 2018)	Marketplaces (2010, 2015, 2017, 2018).....	7 (265) 338
DZIAŁ XVIII. FINANSE PRZEDSIĘBIORSTW	CHAPTER XVIII. FINANCES OF ENTERPRISES	
Uwagi ogólne.....	General notes	x 339
Przychody, koszty i wynik finansowy przedsię- biorstw według sektorów własności (2010, 2015, 2017, 2018).....	Revenues, costs and financial results of enter- prises by ownership sectors (2010, 2015, 2017, 2018).....	1 (266) 343
Przychody, koszty i wynik finansowy przedsię- biorstw według sekcji (2010, 2015, 2017, 2018)	Revenues, costs and financial results of enter- prises by sections (2010, 2015, 2017, 2018).....	2 (267) 345
Przedsiębiorstwa według uzyskanych wyników finansowych (2010, 2015, 2017, 2018)	Enterprises by obtained financial results (2010, 2015, 2017, 2018)	3 (268) 346
Relacje ekonomiczne w przedsiębiorstwach (2010, 2015, 2017, 2018).....	Economic relations in enterprises (2010, 2015, 2017, 2018).....	4 (269) 347
Aktywa obrotowe przedsiębiorstw (2010, 2015, 2017, 2018).....	Current assets of enterprises (2010, 2015, 2017, 2018).....	5 (270) 348
Kapitały (fundusze) własne przedsiębiorstw (2010, 2015, 2017, 2018).....	Share equity (funds) of enterprises (2010, 2015, 2017, 2018).....	6 (271) 350
Kapitał zakładowy spółek według form własności (2010, 2015, 2017, 2018)	Share capital of companies by ownership forms (2010, 2015, 2017, 2018)	7 (272) 351
Zobowiązania przedsiębiorstw (2010, 2015, 2017, 2018).....	Liabilities of enterprises (2010, 2015, 2017, 2018).....	8 (273) 352
DZIAŁ XIX. FINANSE PUBLICZNE	CHAPTER XIX. PUBLIC FINANCE	
Uwagi ogólne.....	General notes	x 353
Dochody budżetów jednostek samorządu tery- torialnego według rodzajów (2010, 2015, 2017, 2018).....	Budget revenue of local government units by type (2010, 2015, 2017, 2018).....	1 (274) 355
Dochody budżetów jednostek samorządu tery- torialnego według działów w 2018 r.	Budget revenue of local government units by division in 2018	2 (275) 357
Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego według rodzajów (2010, 2015, 2017, 2018).....	Budget expenditure of local government units by type (2010, 2015, 2017, 2018).....	3 (276) 358
Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego według działów w 2018 r.	Budget expenditure of local government units by division in 2018.....	4 (277) 359
Przychody i koszty samorządowych zakładów budżetowych (2017, 2018).....	Revenue and costs of self-government budgetary establishments (2017, 2018)	5 (278) 360

	Tablica Table	Strona Page
DZIAŁ XX. INWESTYCJE. ŚRODKI TRWAŁE	CHAPTER XX. INVESTMENTS. FIXED ASSETS	
Uwagi ogólne.....	General notes	x 361
Inwestycje	Investments	
Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące) [2010, 2017, 2018].....	Investment outlays (current prices) [2010, 2017, 2018]	1 (279) 364
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach (ceny bieżące) [2010, 2017, 2018].....	Investment outlays in enterprises (current prices) [2010, 2017, 2018].....	2 (280) 365
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach według grup (ceny bieżące) [2010, 2017, 2018].....	Investment outlays in enterprises by groups (current prices) [2010, 2017, 2018]	3 (281) 366
Środki trwałe	Fixed assets	
Wartość brutto środków trwałych (bieżące ceny ewidencyjne) [2010, 2017, 2018]	Gross value of fixed assets (current book- -keeping prices) [2010, 2017, 2018]	4 (282) 367
Wartość brutto środków trwałych w przedsię- biorstwach (bieżące ceny ewidencyjne) [2010, 2017, 2018].....	Gross value of fixed assets in enterprises (cur- rent book-keeping prices) [2010, 2017, 2018] ...	5 (283) 368
DZIAŁ XXI. RACHUNKI REGIONALNE	CHAPTER XXI. REGIONAL ACCOUNTS	
Uwagi ogólne.....	General notes	x 369
Produkt krajowy brutto (ceny bieżące) [2015, 2016, 2017].....	Gross domestic product (current prices) [2015, 2016, 2017].....	1 (284) 372
Podstawowe elementy rachunku produkcji i rachunku tworzenia dochodów (ceny bieżące) [2015, 2016, 2017].....	Basic elements of production account and gen- eration of income account (current prices) [2015, 2016, 2017]	2 (285) 373
Nominalne dochody w sektorze gospodarstw domowych (2015, 2016, 2017).....	Nominal income in the households sector (2015, 2016, 2017).....	3 (286) 373
DZIAŁ XXII. PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ	CHAPTER XXII. ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY	
Uwagi ogólne.....	General notes	x 374
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON (2010, 2015, 2017, 2018).....	Entities of the national economy in the REGON register (2010, 2015, 2017, 2018)	1 (287) 375
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON według form prawnych i sekcji (2010, 2015, 2017, 2018).....	Entities of the national economy in the REGON register by legal forms and sections (2010, 2015, 2017, 2018).....	2 (288) 376
Spółki handlowe według form prawnych i sekcji (2010, 2015, 2017, 2018).....	Commercial companies by legal status and sections (2010, 2015, 2017, 2018)	3 (289) 378
Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane według wybranych form prawnych i sekcji (2010, 2015, 2017, 2018).....	Entities of the national economy newly registered by selected legal forms and sections (2010, 2015, 2017, 2018).....	4 (290) 379
Podmioty gospodarki narodowej wyrejestrowane według wybranych form prawnych i sekcji (2010, 2015, 2017, 2018).....	Entities of the national economy removed by selected legal forms and sections (2010, 2015, 2017, 2018).....	5 (291) 380

SPIS WYKRESÓW

LIST OF GRAPHS

	Strona Page
Mapa administracyjna województwa łódzkiego w 2018 r.	Administrative map of łódzkie voivodship in 2018 64
Podział województwa łódzkiego według klasyfikacji jednostek terytorialnych do celów statystycznych w 2018 r.	Division of the łódzkie voivodship according to the classification of territorial units for statistical purposes in 2018 65
Ludność według płci i wieku w 2018 r.	Population by sex and age in 2018 102
Ruch naturalny ludności	Vital statistics 103
Przeciętna liczba lat dalszego trwania życia	Life expectancy 103
Struktura pracujących w 2018 r.	Structure of employed persons in 2018 166
Struktura bezrobotnych zarejestrowanych według wieku i poziomu wykształcenia w 2018 r.	Structure of registered unemployed persons by age and educational level in 2018 166
Odchylenia względne przeciętnych wynagrodzeń w wybranych sekcjach od przeciętnego wynagrodzenia w województwie	Relative deviation of average wages and salaries in selected sections from the averages wages and salaries in voivodship 167
Mieszkania wyposażone w instalacje w 2018 r.	Dwellings fitted with installations in 2018 188
Mieszkania oddane do użytkowania	Dwellings completed 188
Edukacja według szczebli kształcenia w roku szkolnym 2018/2019	Education by level in the 2018/2019 school year 189
Przedsiębiorstwa wykorzystujące wybrane technologie informacyjno-telekomunikacyjne	Enterprises using selected information and communication technologies 276
Gospodarstwa domowe wyposażone w wybrane technologie informacyjno-telekomunikacyjne	Households equipment with selected information and communication technologies 276
Użytki rolne w gospodarstwach rolnych w 2018 r.	Agricultural land used in agricultural holdings in 2018 277
Struktura towarowej produkcji rolniczej w 2017 r.	Structure of market agricultural output in 2017 277
Struktura produkcji budowlano-montażowej	Structure of construction and assembly production 318
Struktura nakładów inwestycyjnych w gospodarce narodowej	Structure of investment outlays in national economy ... 319
Produkcja wybranych wyrobów	Production of selected products 319
Dochody i wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na 1 mieszkańca	Revenue and expenditure of local government units budgets per capita 352
Struktura wartości dodanej brutto według rodzajów działalności (ceny bieżące)	Structure of gross value added by kinds of activities (current prices) 352
Struktura podmiotów gospodarki narodowej w 2018 r.	Structure of entities of national economy in 2018 353

OBJAŚNIENIA ZNAKÓW UMOWNYCH SYMBOLS

Kreska (—)	—	zjawisko nie wystąpiło. magnitude zero.
Zero: (0)	—	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5; magnitude not zero, but less than 0,5 of a unit;
(0,0)	—	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05. magnitude not zero, but less than 0,05 of a unit.
Kropka (.)	—	zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych. data not available or not reliable.
Znak x	—	wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe. not applicable.
Znak Δ	—	oznacza, że nazwy zostały skrócone w stosunku do obowiązującej klasyfikacji; ich pełne nazwy podano w uwagach ogólnych do Rocznika, ust. 17. categories of applied classification are presented in abbreviated form; their full names are given in the general notes to the Yearbook, item 17.
Znak #	—	oznacza, że dane nie mogą być opublikowane ze względu na konieczność zachowania tajemnicy statystycznej w rozumieniu ustawy o statystyce publicznej. data may not be published due to the necessity of maintaining statistical confidentiality in accordance with the Law on Public Statistics.
„W tym” „Of which”	—	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy. indicates that not all elements of the sum are given.
Comma (,)	—	used in figures represents the decimal point.

SKRÓTY ABBREVIATIONS

tys.	= tysiąc	l	= litr litre
mln	= milion	hl	= hektolitr hectolitre
zł	= złoty	dm ³	= decymetr sześcienny cubic decimetre
PLN	= Polish złoty	m ³	= metr sześcienny cubic metre
szt	= sztuka	dam ³	= dekametr sześcienny cubic decametre
pcs	= pieces	hm ³	= hektometr sześcienny <i>cubic hectometre</i>
wol.	= wolumin	kW·h	= kilowatogodzina kilowatt-hour
vol.	= volume	MW·h	= megawatogodzina megawatt-hour
g	= gram gram	GW·h	= gigawatogodzina gigawatt-hour
kg	= kilogram kilogram	°C	= stopień Celsjusza centigrade
dt	= decytona deciton	h	= godzina hour
t	= tona tonne	d	= doba
mm	= milimetr millimetre	24h	= 24 hours
cm	= centymetr centimetre	r.	= rok
m	= metr metre	t/r	= ton rocznie
km	= kilometr kilometre	t/y	= tonnes per year
m ²	= metr kwadratowy square metre	art.	= artykuł article
ha	= hektar hectare	cd.	= ciąg dalszy
km ²	= kilometr kwadratowy square kilometre	cont.	= continued

dok.
cont. = dokończenie
= continued

Lp.
No. = liczba porządkowa
= number

kk = Kodeks karny

kpk = Kodeks postępowania karnego

kw = Kodeks wykroczeń

kl. = klasa

m. = miasto

nr (Nr)
No. = numer
= number

ok.
approx. = około
= approximately

p.proc.
pp = punkt procentowy
= percentage point

poz. = pozycja

p u = powierzchnia użytkowa

pkt = punkt

tabl. = tablica
table

ust. = ustęp

m. = miasto

Dz. U. = Dziennik Ustaw

Min. = Ministerstwo

PKP = Polskie Koleje Państwowe

PESEL = Powszechny Elektroniczny System
ewidencji Ludności
= Common Electronic System of
Population

PKB
GDB = produkt krajowy brutto
= gross domestic product

itp.
etc. = i tym podobne
= and the like

m.in.
i.a. = między innymi
= among others

np.
e.g. = na przykład
= for example

tj.
i.e. = to jest
= that is

tzn.
i.e. = to znaczy
= that is

tzw. = tak zwany

ww. = wyżej wymieniony

UWAGI OGÓLNE

1. Prezentowane w Roczniku dane — jeśli nie zaznaczono inaczej — dotyczą **całej gospodarki narodowej**.

2. Dane prezentuje się:

- 1) w układzie **Polskiej Klasyfikacji Działalności – PKD 2007**, opracowanej na podstawie Statystycznej Klasyfikacji Działalności Gospodarczych we Wspólnocie Europejskiej – Statistical Classification of Economic Activities in the European Community – NACE Rev. 2. PKD 2007, wprowadzona z dniem 1 stycznia 2008 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. (Dz. U. Nr 251, poz. 1885) z późniejszymi zmianami.

W ramach PKD 2007 dokonano dodatkowego grupowania, ujmując pod pojęciem „**Przemysł**” sekcje: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”.

Pod pojęciem „**Pozostałe usługi**” ujęte są sekcje: „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna”, „Działalność z zakresu usług administrowania i działalność wspierająca”, „Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne”, „Edukacja”, „Opieka zdrowotna i pomoc społeczna”, „Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją”, „Pozostała działalność usługowa” oraz „Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby”.

W niektórych tablicach prezentujących dane dotyczące pracujących dokonano grupowania, ujmując pod pojęciem **usługi** — sekcje: „Handel; naprawa pojazdów samochodowych”; „Transport i gospodarka magazynowa”; „Zakwaterowanie i gastronomia”; „Informacja i komunikacja”; „Działalność finansowa i ubezpieczeniowa”; „Obsługa rynku nieruchomości” oraz pozostałe usługi.

- 2) według **sektorów instytucjonalnych** — wyłącznie w zakresie rachunków regionalnych;

- 3) według **sektorów własności**:

- **sektor publiczny** — grupujący własność państwową (Skarbu Państwa i państwowych osób prawnych), własność jednostek samorządu terytorialnego oraz „własność mieszaną” z przewagą kapitału (mienia) podmiotów sektora publicznego,
- **sektor prywatny** — grupujący własność prywatną krajową (osób fizycznych i pozostałych jednostek prywatnych), własność zagraniczną (osób zagranicznych) oraz „własność mieszaną” z przewagą kapitału (mienia) podmiotów sektora prywatnego i brakiem przewagi sektorowej w kapitale (mieniu) podmiotu.

„Własność mieszaną” określana jest głównie dla spółek i wyznaczana na podstawie struktury kapitału (mienia) deklarowanego we wniosku rejestracyjnym spółki.

GENERAL NOTES

1. Data presented in the Yearbook, unless otherwise indicated, concern the **entire national economy**.

2. Data are presented:

- 1) according to the **Polish Classification of Activities – PKD 2007**, compiled on the basis of the Statistical Classification of Economic Activities in the European Community – NACE Rev. 2. PKD 2007, was introduced on 1st January 2008 by the decree of the Council of Ministers, dated 24th December 2007 (Journal of Laws No. 251, item 1885) with later amendments.

The item “**Industry**” was introduced, including NACE Rev. 2 sections: “Mining and quarrying”, “Manufacturing”, “Electricity, gas, steam and air conditioning supply” and “Water supply; sewerage, waste management and remediation activities”, as an additional grouping.

The item “**Other services**” was introduced including sections: “Professional scientific and technical activities”, “Administrative and support service activities”, “Public administration and defence; compulsory social security”, “Education”, “Human health and social work activities”, “Arts, entertainment and recreation” and “Other service activities” as well as “Activities of households as employers; undifferentiated goods-and-services-producing activities of households for own use”.

In some tables presenting data on persons the grouping was made, and the term **services** includes — sections: “Trade; repair of motor vehicles”; “Transportation and storage”, “Accommodation and catering”, “Information and communication”, “Financial and insurance activities”, “Real estate activities and other services.

- 2) according to **institutional sectors** — exclusively within the scope of regional accounts;

- 3) according to **ownership sectors**:

- **public sector** — grouping state ownership (of the State Treasury and state legal persons), local self-government entity ownership as well as “mixed ownership” with a predominance of public sector entity capital (property),
- **private sector** — grouping private domestic ownership (of natural persons and other private entities), foreign ownership (of foreign persons) as well as “mixed ownership” with a predominance of private sector entity capital (property) and lack of predominance of public or private sector in capital (property) of the entity.

“Mixed ownership” is defined mainly for companies and determined on the basis of the capital (property) structure as declared in a company's registration application.

3. Prezentowane informacje przedstawione zostały stosownie do zakresu prowadzonych badań, obejmujących podmioty klasyfikowane według kryterium **liczby pracujących** i — jeśli nie zaznaczono inaczej — obejmują podmioty o liczbie pracujących:

- do 9 osób,
- od 10 do 49 osób,
- 50 osób i więcej.

4. Dane — jeśli nie zaznaczono inaczej — opracowano zgodnie z **każdorazowym stanem organizacyjnym gospodarki narodowej**.

5. Dane w podziale według sekcji i działów PKD 2007 oraz sektorów instytucjonalnych opracowano — jeśli nie zaznaczono inaczej — tzw. metodą przedsiębiorstw.

Metoda przedsiębiorstw (podmiotowa) oznacza przyjmowanie całych podmiotów gospodarki narodowej za podstawę grupowania wszystkich danych charakteryzujących ich działalność według poszczególnych poziomów klasyfikacyjnych i podziałów terytorialnych.

W przypadku gdy dane statystyczne grupowane metodą przedsiębiorstw ujmują również informacje dotyczące części składowych podmiotów gospodarki narodowej utworzonych w celu prowadzenia działalności innej niż prowadzona w jednostce macierzystej, każdorazowo poinformowano o tym fakcie w poszczególnych działach Rocznika.

6. Przez **podmioty gospodarki narodowej** rozumie się jednostki prawne, tj.: osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Pod pojęciem **podmiotów gospodarczych** rozumie się podmioty prowadzące działalność gospodarczą (produkcyjną i usługową) na własny rachunek w celu osiągnięcia zysku.

7. Z ważniejszych klasyfikacji, według których prezentuje się dane w Roczniku — obok PKD 2007 — należą:

- 1) **Klasyfikacja Zawodów i Specjalności (KZiS)**, na podstawie której dokonuje się grupowania radnych organów jednostek samorządu terytorialnego, klasyfikacja opracowana na podstawie Międzynarodowej Standardowej Klasyfikacji Zawodów (ISCO-08) wprowadzona została z dniem 1 stycznia 2015 r. rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 sierpnia 2014 r. (tekst jednolity Dz. U. 2018, poz. 227) w miejsce obowiązującej do 31 grudnia 2014 r.;
- 2) **Klasyfikacja Spożycia Indywidualnego według Celu (COICOP)**, na podstawie której dokonuje się grupowania spożycia produktów (wyrobów i usług) w sektorze gospodarstw domowych oraz wydatków na towary i usługi konsumpcyjne w gospodarstwach domowych (przyjętych również do opracowania wskaźników cen);
- 3) **Polska Klasyfikacja Wyrobów i Usług - PKWiU 2015**, na podstawie której dokonuje się grupowania wyrobów i towarów; PKWiU 2015, opracowana na

3. Information is presented in compliance with the scope of conducted surveys, including entities classified according to the criterion of the **number of persons employed**, and (unless otherwise indicated) include entities employing:

- up to 9 persons,
- from 10 to 49 persons,
- 50 persons and more.

4. Data, unless otherwise indicated, are compiled in accordance with the **respective organizational status of units of the national economy**.

5. Data according to NACE Rev. 2 sections and divisions as well as according to institutional sectors are compiled, unless otherwise indicated, using the enterprise method.

In the **enterprise (entity) method**, the entire organizational unit of entities in the national economy is the basis for grouping all data describing their activity according to individual classification levels and territorial divisions.

When statistical data grouped by the enterprise method include information concerning component parts of entities of the national economy, established in order to conduct activity other than that which is conducted by the parent entity, this fact is indicated in the individual chapters of the Yearbook.

6. The term **entities of the national economy** is understood as legal entities, i.e.: legal persons, organizational entities without legal personality as well as natural persons conducting economic activity.

The term **economic entities** is understood as entities conducting economic activity (production and service) on their own-account in order to earn a profit.

7. Other than NACE Rev. 2, among the more important classifications, according to which data are presented in the Yearbook, the following should be mentioned:

- 1) the **Occupations and Specializations Classification (KZiS)**, on the basis of which councilors of organs of local government units, the classification compiled on the basis of the International Standard Classification of Occupations (ISCO-08) was introduced on 1st January 2015 by the decree of the Minister of Labour and Social Policy, dated 7th August 2014 (uniform text Journal of Laws 2018 item 227) replacing the classification valid until 31st December 2014;
- 2) the **Classification of Individual Consumption by Purpose (COICOP)**, on the basis of which final consumption expenditure of products (goods and services) in the households sector as well as expenditures on consumer goods and services of households (also adopted for compiling price indices) are grouped;
- 3) the **Polish Classification of Goods and Services - PKWiU 2015**, on the basis of which products and goods are grouped; compiled on the basis of inter-

podstawie międzynarodowych klasyfikacji i nomenklatur, wprowadzona została z dniem 1 stycznia 2016 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 4 września 2015 r. (Dz. U. poz. 1676) w miejsce PKWiU 2008 obowiązującej do 31 grudnia 2015 r.;

- 4) **Nomenklatura Scalona CN oraz Międzynarodowa Standardowa Klasyfikacja Handlu (SITC)**, na podstawie których dokonuje się grupowania towarów w handlu zagranicznym;
- 5) **Polska Klasyfikacja Obiektów Budowlanych (PKOB)**, na podstawie której dokonuje się grupowania obiektów budowlanych; PKOB, opracowana na podstawie Klasyfikacji Obiektów Budowlanych (CC), wprowadzona została z dniem 1 stycznia 2000 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 grudnia 1999 r. (Dz. U. Nr 112, poz. 1316) z późniejszymi zmianami;
- 6) **Klasyfikacja Środków Trwałych (KST)**, na podstawie której dokonuje się grupowania środków trwałych według rodzajów; KST 2016 wprowadzona została z dniem 1st January 2017 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 3 października 2016 r. (Dz. U. 2016 poz. 1864) w miejsce obowiązującej do 31 grudnia 2016 r.

8. Informacje o województwie oraz w podziale na **miasta i wieś** podano w każdorazowym podziale administracyjnym, z wyjątkiem zweryfikowanej liczby ludności dla roku 2000 oraz 2010, którą podano zgodnie z podziałem administracyjnym obowiązującym odpowiednio w dniu 31 grudnia 2002 r. oraz 31 grudnia 2011 r. (patrz uwagi ogólne działu „Ludność”, ust. 2).

W tablicach zawierających informacje w podziale na **miasta i wieś**, przez „**miasta**” rozumie się gminy miejskie oraz miasta w gminach miejsko-wiejskich, przez „**wieś**” – gminy wiejskie oraz obszary wiejskie w gminach miejsko-wiejskich.

9. Dane w **cenach bieżących** odpowiadają uzyskanym dochodom, poniesionym wydatkom lub wartości wyrobów, usług itp. W tablicach, w których nie określono cen, dane liczbowe wyrażono w cenach bieżących.

Cena bazowa definiowana jest jako kwota pieniędzy otrzymywana przez producenta (w tym także przez jednostkę handlową) od nabywcy za jednostkę produktu (wyrobu lub usługi), pomniejszona o podatki od produktu oraz o ewentualne rabaty i opusty, powiększona o dotacje otrzymywane do produktu.

Podatki od produktów obejmują: podatek od towarów i usług — VAT (od produktów krajowych i z importu), podatki i cła od importu (łącznie z podatkiem akcyzowym) oraz inne podatki od produktów, jak podatek akcyzowy od produktów krajowych i podatki od niektórych rodzajów usług (np. od gier losowych i zakładów wzajemnych oraz do 2010 r. zryczałtowany podatek od towarów i usług od okazjonalnych przewozów osób autobusami zarejestrowanymi za granicą).

national classifications and nomenclatures, was introduced on 1st January 2016 by the decree of the Council of Ministers, dated 4th September 2015 (Journal of Laws item 1676) replacing the classification PKWiU 2008 valid until 31st December 2015;

- 4) the **Combined Nomenclature CN** and the **Standard International Trade Classification (S/TC)**, on the basis of which goods in foreign trade are grouped;
- 5) the **Polish Classification of Types of Construction (PKOB)**, on the basis of which type of constructions are grouped; PKOB, compiled on the basis of the Classification of Types of Constructions (CC), was introduced on 1st January 2000 by the decree of the Council of Ministers, dated 30th December 1999 (Journal of Laws No. 112, item 1316) with later amendments;
- 6) the **Classification of Fixed Assets (KST)**, on the basis of which fixed assets are grouped according to type; KST 2016 was introduced on 1st January 2017 by the decree of the Council of Ministers, dated 3rd October 2016 (Journal of Laws 2016, item 1864), replacing the classification valid until 31st December 2016.

8. Information on voivodship as well as by **urban** and **rural area** is presented according to administrative division in a given period, excluding the verified number of population for year 2000 and 2010, which was given according to administrative division respectively as of 31st December 2002 and 31st December 2011 (see general notes to the chapter “Population”, item 2).

In the tables containing information divided into **urban areas** and **rural areas**, the term “**urban areas**” is understood as urban gminas and towns in urban-rural gminas, while the term “**rural areas**” is understood as rural gminas and rural area in urban-rural gminas.

9. Data in **current prices** correspond to obtained revenue, incurred expenditures or the value of products, services, etc. In tables in which prices are not defined, data are expressed in current prices.

Basic price is defined as the amount of money received by a producer (trade units included) from a buyer for a unit of product (good or service), decreased by the tax on the product as well as by applicable rebates and deductions, and increased by subsidies received for the product.

Taxes on products include: value added tax — VAT (on domestic products and on imports), taxes and customs duties on imports (including excise tax) as well as other taxes on products, such as excise tax on domestic products and taxes on selected types of services (e.g. on games of chance and mutual betting and until 2010 lump sum tax on goods and services from occasional transport of passengers in buses with foreign registration).

10. Jako ceny stałe przyjęto w przypadku:

- 1) produkcji rolniczej, sprzedaży detalicznej, importu i eksportu, nakładów inwestycyjnych, środków trwałych, produkcji globalnej, zużycia pośredniego i produktu krajowego brutto – ceny bieżące z roku poprzedzającego rok badany z wyjątkiem ziemniaków, warzyw i owoców, w przypadku których przyjmuje się średnie ceny z dwóch kolejnych lat, tj. z roku poprzedzającego rok badany i z roku badanego;
- 2) produkcji sprzedanej przemysłu i produkcji budowlano-montażowej;
 - ceny stałe 2005 (średnie ceny bieżące 2005 r.) dla lat 2006-2010,
 - ceny stałe 2010 r. (średnie ceny bieżące 2010 r.) dla lat 2011 – 2015,
 - ceny stałe 2015 (średnie ceny bieżące 2015 r.) od 2016 r.

11. Liczby względne (wskaźniki, odsetki) obliczono z reguły na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością niż podano w tablicach.

12. Przy przeliczaniu na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.) danych według stanu w końcu roku (np. łóżka w szpitalach, środki trwałe) przyjęto liczbę ludności według stanu w dniu 31 grudnia, a przy przeliczaniu danych charakteryzujących wielkość zjawiska w ciągu roku (np. ruch naturalny ludności, produkcja, spożycie) — według stanu w dniu 30 czerwca.

Do przeliczeń przyjęto liczbę ludności opracowaną – jeśli nie zaznaczono inaczej – do 2009 r. na bazie Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002, od 2010 r. – Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011.

13. Dane — jeśli nie zaznaczono inaczej — nie obejmują jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

14. Niektóre informacje zostały podane na podstawie danych nieostatecznych i mogą ulec zmianie w następnych publikacjach Urzędu Statystycznego.

15. Ze względu na zaokrąglenia danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się nieznacznie różnić od podanych wielkości „ogółem”. Z tego powodu w tablicach prezentujących strukturę procentową sumy udziałów mogą nieznacznie różnić się od 100.

16. Informacje statystyczne pochodzące ze źródeł spoza Urzędu Statystycznego opatrzone odpowiednimi notami.

17. W Roczniku zastosowano skróty nazw niektórych poziomów klasyfikacyjnych; zestawienie zastosowanych skrótów i pełnych nazw podaje się poniżej:

10. Constant prices were adopted as follows:

- 1) agricultural output, retail sales, imports and exports, investment outlays, fixed assets as well as output, intermediate consumption and gross domestic product – current prices from the year preceding the surveyed year, with the exception of potatoes, vegetables and fruit, in case of which average prices from two consecutive years are adopted, i.e., from the year preceding the surveyed year and from the surveyed year;
- 2) sold production of industry, construction and assembly production:
 - 2005 constant prices (2005 average current prices) for 2006-2010,
 - 2010 constant prices (2010 average current prices) for 2011 – 2015,
 - 2015 constant prices (2015 average current prices) since 2016.

11. Relative numbers (indices, percentages) are, as a rule, calculated on the basis of absolute data expressed with higher precision than that presented in the tables.

12. When computing per capita data (1000 population, etc.) as of the end of a year (e.g. beds in hospitals, fixed assets), the population as of 31st December was adopted, whereas data describing the magnitude of a phenomenon within a year (e.g., vital statistics, production, consumption) — as of 30th June.

For calculations, it was assumed to use the number of calculated — unless otherwise indicated — until 2009 on the basis of the Population and Housing Census 2002, since 2010 on the basis of Population and Housing Census 2011.

13. Data, unless otherwise noted, do not include budget entities conducting activity within the scope of national defence and public safety.

14. Selected information presented on the basis of preliminary data may change in subsequent publications of the Statistical Office.

15. Due to the rounding of data, in some cases sums of components may slightly differ from the amount given in the item "total". Because of this reason the sums in the tables may not equal 100.

16. Statistical information originating from sources other than the Statistical Office is indicated in the appropriate note.

17. The names of some classification levels used in the Yearbook have been abbreviated; the list of abbreviations used and their full names are given below:

skrót
abbreviation

pełna nazwa
full name

MIĘDZYNARODOWA STATYSTYCZNA KLASYFIKACJA
CHORÓB I PROBLEMÓW ZDROWOTNYCH (X Rewizja)

INTERNATIONAL STATISTICAL CLASSIFICATION
OF DISEASES AND RELATED HEALTH PROBLEMS (ICD — 10 Revision)

Choroby krwi i narządów krwiotwórczych	Choroby krwi i narządów krwiotwórczych oraz niektóre choroby przebiegające z udziałem mechanizmów autoimmunologicznych
Diseases of blood and blood-forming organs	Diseases of the blood and blood-forming organs and certain disorders involving the immune mechanism
Wady rozwojowe wrodzone	Wady rozwojowe wrodzone, zniekształcenia i aberracje chromosomowe
Congenital anomalies	Congenital malformations, deformations and chromosomal abnormalities
Objawy i stany niedokładnie określone	Objawy, cechy chorobowe oraz nieprawidłowe wyniki badań klinicznych i laboratoryjnych, gdzie indziej niesklasyfikowane
Symptoms and ill-defined conditions	Symptoms, sign and abnormal clinical and laboratory findings, not elsewhere classified

POLSKA KLASYFIKACJA DZIAŁALNOŚCI (PKD 2007)
STATISTICAL CLASSIFICATION OF ECONOMIC ACTIVITIES IN THE EUROPEAN COMMUNITY —
— NACE Rev. 2

sekcje
sections

Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
Handel; naprawa pojazdów samochodowych Trade; repair of motor vehicles	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles, motorcycles and personal and household goods
Zakwaterowanie i gastronomia Accommodation and catering	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi Accommodation and food service activities

skrót (dok.) abbreviation (cont.)	pełna nazwa (dok.) full name (cont.)
Obsługa rynku nieruchomości	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
Administrowanie i działalność wspierająca	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca
działy divisions	
Produkcja skór i wyrobów skórzanych	Produkcja skór i wyrobów ze skór wyprawionych
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker	Produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania Manufacture of wood and of products of wood and cork, except furniture; manufacture of articles of straw and plaiting materials
Produkcja wyrobów farmaceutycznych Manufacture of pharmaceutical products	Produkcja podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych Manufacture of basic pharmaceutical products and pharmaceutical preparations
Produkcja wyrobów z metali Manufacture of metal products	Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń Manufacture of fabricated metal products, except machinery and equipment
Produkcja maszyn i urządzeń	Produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep	Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli
Gospodarka odpadami; odzysk surowców	Działalność związana ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów; odzysk surowców

*

* *

Wyjaśnienia metodyczne dotyczące podstawowych pojęć i metod opracowania danych liczbowych zamieszczono w uwagach ogólnych do poszczególnych działów. Rozszerzone wyjaśnienia dotyczące poszczególnych dziedzin statystyki Czytelnik znajdzie w publikacjach tematycznych oraz w serii „Zeszyty metodyczne i klasyfikacje”.

Methodological explanations concerning basic definitions and methods of compiling statistical data are enumerated in the general notes to individual chapters. More detailed information pertaining to particular fields of statistics can be found in subject matter publications as well as in the series “Zeszyty metodyczne i klasyfikacje” (Methodological Papers and Classifications).

I. WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2018 R.

VOIVODSHIP ON THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2018

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska Poland	Województwo Voivodship	SPECIFICATION
	ogółem total		

POWIERZCHNIA. PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY — stan w dniu 31 XII
 AREA. ADMINISTRATIVE DIVISION — as of 31 XII

Powierzchnia w km ²	312696	18219	5,8	Area in km ²
Powiaty	314	21	6,7	Powiats
Miasta na prawach powiatu	66	3	4,5	Cities with powiat status
Gminy	2478	177	7,1	Gminas
Miasta	930	44	4,7	Towns
Miejscowości wiejskie	52497	5005	9,5	Rural localities
Sołectwa	40740	3496	8,6	Village administrator's offices

STAN I OCHRONA ŚRODOWISKA
 ENVIRONMENTAL PROTECTION

Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w tys. t:				Emission of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality in thousand t:
pyłowych	31,8	2,5	7,9	particulates
gazowych	213214,2	43835,7	20,6	gases
Komunalne oczyszczalnie ścieków ^a (stan w dniu 31 XII)	3257	204	6,3	Municipal wastewater treatment plants ^a (as of 31 XII)
w tym: biologiczne	2439	163	6,7	of which: biological
z podwyższonym usuwaniem biogenów	810	41	5,1	with increased biogene removal (disposal)
Odpady wytworzone (w ciągu roku; z wyłączeniem odpadów komunalnych) w tys. t	115338,7	9980,1	8,7	Generated waste (during the year, excluding municipal waste) in thousand t
Odpady komunalne zebrane (w ciągu roku) ^b w tys. t	12485,4	788,5	6,3	Municipal waste collected (during the year) ^b in thousand t
Nakłady na środki trwałe (ceny bieżące):				Outlays on fixed assets: (current prices):
służące ochronie środowiska:				in environmental protection:
w milionach złotych	10392,1	743,1	7,2	in million PLN
w % nakładów inwestycyjnych ogółem	3,4	4,5	x	in % of total investment outlays
służące gospodarce wodnej:				in water management:
w milionach złotych	2467,9	98,0	3,9	in million PLN
w % nakładów inwestycyjnych ogółem	0,8	0,6	x	in % of total investment outlays

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE ^c
 PUBLIC SAFETY ^c

Przestępstwa stwierdzone przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych:				Ascertained crimes by the Police in completed preparatory proceedings:
w tysiącach	768,0	43,2	5,6	in thousands
na 10 tys. ludności	199,9	174,9	x	per 10 thousand population
Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję w %	73,4	67,9	x	Rate of detectability of delinquents in ascertained crimes by the Police in %

a Pracujące na sieci kanalizacyjnej. b Dane szacunkowe. c Bez czynów karalnych popełnionych przez nieletnich.

a Working on sewage network. b Estimated data. c Excluding punishable acts committed by juveniles.

I. WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2018 R. (cd.)

VOIVODSHIP ON THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2018 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska Poland		Województwo Voivodship		SPECIFICATION
	ogółem total		Polska = 100 Poland = 100		
LUDNOŚĆ POPULATION					
Ludność (stan w dniu 31 XII) w tys.	38411,1	2466,3	6,4	Population (as of 31 XII) in thousands	
miasta.....	23067,2	1542,7	6,7	urban areas	
wieś	15343,9	923,6	6,0	rural areas	
w tym kobiety.....	19829,3	1291,2	6,5	of which females	
Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej (stan w dniu 31 XII)	123	135	x	Population per 1 km ² of total area (as of 31 XII)	
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym (stan w dniu 31 XII)	65,1	68,4	x	Non-working age population per 100 persons of working age (as of 31 XII)	
Przyrost naturalny na 1000 ludności	-0,68	-3,47	x	Natural increase per 1000 population	
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	0,09	-0,75	x	Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population	
RYNEK PRACY. WYNAGRODZENIA LABOUR MARKET. WAGES AND SALARIES					
Pracujący ^{ab} (stan w dniu 31 XII) w tys.	15614,9	1022,1	6,5	Employed persons ^{ab} (as of 31 XII) in thousands	
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w zł.....	4589,91	4216,62	91,9	Average monthly gross wages and salaries in PLN	
Bezrobotni zarejestrowani (stan w dniu 31 XII) w tys.	968,9	66,0	6,8	Registered unemployed persons (as of 31 XII) in thousands	
Stopa bezrobocia rejestrowanego ^b (stan w dniu 31 XII) w %	5,8	6,1	x	Registered unemployment rate ^b (as of 31 XII) in %	
MIESZKANIA. INFRASTRUKTURA DWELLINGS . INFRASTRUCTURE					
Zasoby mieszkaniowe ^c (stan w dniu 31 XII):				Dwelling stocks ^c (as of 31 XII):	
mieszkania: w tysiącach	14615,1	1023,3	7,0	dwellings: in thousands	
na 1000 ludności.....	380,5	414,9	x	per 1000 population	
izby: w tysiącach.....	55874,3	3690,6	6,6	rooms: in thousands	
na 1000 ludności	1454,6	1496,4	x	per 1000 population	
powierzchnia użytkowa mieszkań: w tysiącach m ²	1084166,5	71053,0	6,6	useful floor area of dwellings: in thousand m ²	
na 1000 ludności w m ²	28225,3	28809,3	x	per 1000 population in m ²	
Mieszkania oddane do użytkowania: w tysiącach	185,1	8,0	4,3	Dwellings completed: in thousands	
na 1000 ludności:				per 1000 population:	
mieszkania.....	4,82	3,26	x	dwellings	
izby	18,57	13,68	x	rooms	
powierzchnia użytkowa mieszkań w m ²	16709440	844005	x	useful floor area of dwellings in m ²	
Długość sieci (stan w dniu 31 XII) w km:				Network (as of 31 XII) in km:	
wodociągowej rozdzielczej	307690,4	23114,4	7,5	water supply distribution	
kanalizacyjnej rozdzielczej ^d	160671,4	7014,6	4,4	sewage distribution ^d	
gazowej	154380,0	4625,1	3,0	gas supply	

a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności. b Dane opracowano z uwzględnieniem pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie wyszacowanych przy uwzględnieniu wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2010. c Na podstawie bilansów zasobów mieszkaniowych. d Łącznie z kolektorami.

a By actual workplace and kind of activity. b Data are compiled considering employed persons on private farms in agriculture estimated using the results of the Agricultural Census 2010. c Based on balance of dwelling stocks. d Including collectors.

I. WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2018 R. (cd.)

VOIVODSHIP ON THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2018 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska Poland	Województwo Voivodship		SPECIFICATION
	ogółem total		Polska = 100 Poland = 100	

EDUKACJA^a I WYCHOWANIE — stan na początku roku szkolnego
EDUCATION^a — as of beginning of the school year

Uczniowie w szkołach ^b w tys.:				Pupils and students in schools ^b in thousands:
podstawowych.....	3040,0	185,5	6,1	primary
gimnazjalnych	350,6	21,6	6,2	lower secondary
branżowych I stopnia ^c	156,8	7,5	4,8	stage I sectoral vocational ^c
liceach ogólnokształcących	470,3	30,8	6,6	general secondary
technikach	505,6	30,3	6,0	technical secondary
artystycznych ogólnokształcących ^d	12,9	0,9	6,7	general art ^d
policealnych	218,6	15,6	7,2	post-secondary
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego ^e :				Children attending pre-primary education establishments ^e :
w tysiącach	1392,9	82,9	6,0	in thousands
na 1000 dzieci w wieku 3—5 lat	895	890	x	per 1000 children aged 3—5

OCHRONA ZDROWIA^f I POMOC SPOŁECZNA — stan w dniu 31 XII
HEALTH CARE^f AND SOCIAL WELFARE — as of 31 XII

Pracownicy medyczni ^g :				Medical personnel ^g :
lekarze	89532	6490	7,3	doctors
lekarze dentyści	12927	941	7,3	dentists
pielęgniarki ^h	192964	11991	6,2	nurses ^h
Przychodnie	21881	1631	7,5	Out-patients departments
Szpitala ogólne	949	69	7,3	General hospitals
Łóżka w szpitalach ogólnych w tys.	181,7	12,5	6,9	Beds in general hospitals in thousands
Apteki ogólnodostępne	12899	906	7,0	Generally available pharmacies

KULTURA. TURYSTYKA
CULTURE. TOURISM

Biblioteki publiczne (łącznie z filiami; stan w dniu 31 XII)	7925	510	6,4	Public libraries (including branches; as of 31 XII)
Księgozbiór bibliotek publicznych (stan w dniu 31 XII) w tys. wol.	127493,7	8120,9	6,4	Public library collections (as of 31 XII) in thousand vol.

a Patrz uwagi ogólne do działu „Edukacja i wychowanie”, ust. 1 i 2. b Bez szkół dla dorosłych, z wyjątkiem szkół policealnych. c Łącznie z uczniami szkół specjalnych przysposabiających do pracy. d Dających uprawnienia zawodowe. e Łącznie z dziećmi przebywającymi przez cały rok szkolny w placówkach wykonujących działalność leczniczą. f Łącznie z danymi resortu obrony narodowej i spraw wewnętrznych. g Patrz uwagi ogólne do działu „Ochrona zdrowia i pomoc społeczna, ust. 3; łącznie z osobami, dla których głównym miejscem pracy jest praktyk zawodowa (lekarzy, lekarzy dentyistów, pielęgniarek lub położnych). h Łącznie z magistrami pielęgniarstwa.

a See general notes to the chapter “Education”, item 1 and 2. b Excluding schools for adult, excluding post-secondary schools. c Including students in special job-training schools. d Leading to professional certification. e Including the children attending for all school year in the units performing health care activities. f Data include health care of: the Ministry of National Defence, the Ministry of Interior and Administration. g See general notes to the chapter “Health care and social welfare”, item 3; including persons whose primary workplace is a professional practice (doctors, dentists, nurses or midwives). h Including master of nursing.

I. WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2018 R. (cd.)

VOIVODSHIP ON THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2018 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska Poland		Województwo Voivodship		SPECIFICATION
	ogółem total		Polska = 100 Poland = 100		
KULTURA. TURYSTYKA (dok.) CULTURE. TOURISM (cont.)					
Muzea i oddziały muzealne (stan w dniu 31 XII)	945	49	5,2	Museums with branches (as of 31 XII)	
Zwiedzający muzea i wystawy w tys. Kina stałe (stan w dniu 31 XII)	38124,4 497	940,0 26	2,5 5,2	Museum and exhibition visitors in thousands Fixed cinemas (as of 31 XII)	
Widzowie w kinach stałych w tys.	59173,1	3511,7	5,9	Audience in fixed cinemas in thou- sands	
Baza noclegowa turystyki ^a : obiekty (stan w dniu 31 VII)	11076	340	3,1	Tourist accommodation establish- ments ^a : facilities (as of 31 VII)	
miejsca noclegowe (stan w dniu 31 VII)	798723	23369	2,9	number of beds (as of 31 VII)	
korzystający z noclegów w tys.	33895,9	1351,3	4,0	tourists accommodated in thou- sands	
ROLNICTWO I LEŚNICTWO AGRICULTURE AND FORESTRY					
Użytki rolne w dobrej kulturze rolnej (stan w czerwcu) ^b w tys. ha pod zasiewami ^c	14539,6 10829,3	986,0 782,2	6,8 7,2	Agricultural land in good agricultural condition (as of June) ^b in thousand ha sown area ^c	
grunty ugorowane	180,0	13,4	7,4	fallow land	
uprawy trwałe	352,6	38,5	10,9	permanent crops	
ogrody przydomowe	27,9	1,2	4,3	kitchen gardens	
łąki i pastwiska	3149,9	151,0	4,8	meadows and pastures	
Powierzchnia zasiewów (stan w czerwcu) ^c w tys. ha: zboża	7806,3	615,8	7,9	Sown area (as of June) ^c in thousand ha: cereals	
ziemniaki	291,0	30,4	10,4	potatoes	
warzywa gruntowe ^d	176,1	18,6	10,6	field vegetables ^d	
Zbiory w tys. t: zboża	26779,8	1850,8	6,9	Production in thousand t: cereals	
ziemniaki	7312,0	764,6	10,5	potatoes	
warzywa gruntowe ^d	4109,0	532,5	13,0	field vegetables ^d	
Plony z 1 ha w dt: zboża	34,3	30,1	87,8	Yields per 1 ha in dt: cereals	
ziemniaki	251	252	x	potatoes	
Powierzchnia lasów (stan w dniu 31 XII) w tys. ha	9254,9	391,6	4,2	Forest areas (as of 31 XII) in thou- sand ha	
PRZEMYSŁ I BUDOWNICTWO INDUSTRY AND CONSTRUCTION					
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące): w milionach złotych	1520836,1	86418,4	5,7	Sold production of industry (current prices): in million PLN	
na 1 mieszkańca w zł.	39591,6	34978,6	x	per capita in PLN	
Sprzedaż produkcji budowlano- -montażowej ^e (ceny bieżące): w milionach złotych	218148,0	9853,6	4,5	Sales of construction and assembly production ^e (current prices): in million PLN	
na 1 mieszkańca w zł.	5679	3988	x	per capita in PLN	

a Dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. b Bez gruntów posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących działalności rolniczej oraz gruntów posiadaczy do 1 ha użytków rolnych prowadzących działalność rolniczą o małej skali. c Bez powierzchni upraw trwałych, ogrodów przydomowych oraz upraw na przyoranie (nawozy zielone). d Łącznie z ogrodami przydomowymi, dane według szacunków. e Zrealizowanej przez podmioty budowlane — według miejsca wykonywania robót.

a Concern establishments possessing 10 and more bed places. b Excluding land of owners of agricultural land who do not conduct agricultural activities and owners of up to 1 ha of agricultural land who conduct agricultural activities on a small scale. c Excluding permanent crops, and crop area intended for ploughing (green fertilizers). d Including kitchen gardens, data based on estimation. e Realized by construction units — by place of performing works.

I. WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2018 R. (cd.)

VOIVODSHIP ON THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2018 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska	Województwo		SPECIFICATION
	Poland	Voivodship		
	ogółem		Polska = 100	
		total	Poland = 100	
TRANSPORT I ŁĄCZNOŚĆ — stan w dniu 31 XII				
TRANSPORT AND COMMUNICATIONS — as of 31 XII				
Drogi publiczne o twardej nawierzchni (miejskie i zamiejskie) w km ..	303956,9	20805,8	6,8	Hard surface public roads (urban and non-urban) in km
w tym o nawierzchni ulepszonej w %	92,7	92,6	x	of which improved in %
Samochody zarejestrowane ^a				Registered cars ^a in thousand units:
w tys. szt.:				passenger cars
osobowe	23429016	1519904	6,5	lorries and road tractors ^b
ciężarowe i ciągniki siodłowe ^b	3758173	258037	6,9	Fixed main line ^c :
Łączna abonenckie ^c :				in thousands
w tysiącach	4096,2	207,3	5,1	of which standard main line
w tym konsumenci	2770,9	131,8	4,8	per 1000 population
na 1000 ludności	106,6	84,1	x	
HANDEL — stan w dniu 31 XII				
TRADE — as of 31 XII				
Sklepy	339880	24068	7,1	Shops
Liczba ludności na 1 sklep	113	102	x	Population per shop
Targowiska stałe	2156	172	8,0	Permanent marketplaces
FINANSE PUBLICZNE				
PUBLIC FINANCE				
Budżety gmin ^d				Budgets of gminas ^d
Dochody:				Revenue:
w milionach złotych	121425,6	7711,2	6,4	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	4702	4644	x	per capita in PLN
Wydatki:				Expenditure:
w milionach złotych	127132,8	8014,6	6,3	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	4924	4826	x	per capita in PLN
Budżety miast na prawach powiatu				Budgets of cities with powiat status
Dochody:				Revenue:
w milionach złotych	85507,8	4779,0	5,6	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	6791	5900	x	per capita in PLN
Wydatki:				Expenditure:
w milionach złotych	87014,6	4790,9	5,5	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	6911	5915	x	per capita in PLN
Budżety powiatów				Budgets of powiats
Dochody:				Revenue:
w milionach złotych	27959,3	1693,2	6,1	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	1083	1020	x	per capita in PLN
Wydatki:				Expenditure:
w milionach złotych	28656,6	1724,8	6,0	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	1110	1039	x	per capita in PLN
Budżety województw				Budgets of voivodships
Dochody:				Revenue:
w milionach złotych	16953,7	829,8	4,9	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	441	336	x	per capita in PLN
Wydatki:				Expenditure:
w milionach złotych	16582,3	803,5	4,8	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	432	325	x	per capita in PLN

a Łącznie z posiadającymi pozwolenia czasowe wydane w końcu roku. b Łącznie z samochodami ciężarowo-osobowymi. c Na podstawie Systemu Informacyjnego Internetu Szerokopasmowego (SIIS). d Bez dochodów i wydatków gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a Including cars having temporary permissions given at the end of the year. b Including vans. c Based on the Broad-band Internet Information System. d Excluding revenue and expenditure of gminas which are also cities with powiat status.

I. WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2018 R. (dok.)

VOIVODSHIP ON THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2018 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska Poland	Województwo Voivodship		SPECIFICATION
	ogółem total		Polska = 100 Poland = 100	
INWESTYCJE. ŚRODKI TRWAŁE INVESTMENTS. FIXED ASSETS				
Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące):				Investment outlays (current prices):
w milionach złotych	302675,2	16610,1	5,5	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	7879	6723	x	per capita in PLN
Wartość brutto środków trwałych (stan w dniu 31 XII; bieżące ceny ewidencyjne):				Gross value of fixed assets (as of 31 XII; current book-keeping prices):
w milionach złotych	4029716,5	248986,9	6,2	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	104910	100955	x	per capita in PLN
PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ — stan w dniu 31 grudnia ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY — as of 31st December				
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON ^a	4365375	247502	5,7	Entities of the national economy in the REGON register ^a
sektor publiczny	113019	6190	5,5	public sector
sektor prywatny	4188932	240462	5,7	private sector
RACHUNKI REGIONALNE W 2017 R. REGIONAL ACCOUNTS IN 2017				
Produkt krajowy brutto (ceny bieżące):				Gross domestic product (current prices):
w milionach złotych	1989351	119350	6,0	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	51776	48126	x	per capita in PLN
Wartość dodana brutto (ceny bieżące):				Gross value added (current prices):
w milionach złotych	1747080	104815	6,0	in million PLN
na 1 pracującego w zł	118027	107544	x	per 1 employed person in PLN
Nominalne dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych:				Gross nominal disposable income in the households sector:
w milionach złotych	1179975	78033	6,6	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	30711	31465	x	per capita in PLN

^a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie; bez podmiotów, dla których informacja o formie własności nie występuje w rejestrze REGON.

^a Excluding persons tending private farms in agriculture; excluding entities for which the information on the form of ownership does not occur in the REGON register.

'U w a g a. Przeliczeń danych na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.) za 2000 r. oraz 2005-2009 dokonano przy przyjęciu N o t e. Calculations of data per capita (1000 population, etc.) For 2000 as well as 2005-2009 are based on the revised

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2014
POWIERZ AR					
1	Powierzchnia w km ² (stan w dniu 31 XII).....	18219	18219	18219	18219
STAN I OCHRONA ENVIRONMENTAL					
Pobór wody — w % poboru ogółem — na cele:					
2	produkcyjne ^a (poza rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem).....	27,2	26,4	33,2	34,9
3	eksploatacji sieci wodociągowej ^b	47,0	45,7	43,4	46,6
4	Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności na 1 km ² w dam ³	17,0	18,0	16,0	14,3
5	w tym do produkcji przemysłowej.....	5,1	4,8	5,9	5,5
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzone do wód lub do ziemi:					
6	oczyszczane w % wymagających oczyszczania.....	92,8	90,3	99,5	96,9
7	nieoczyszczane na 1 km ² w dam ³	0,6	0,7	0,0	0,2
8	Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem ^c	57,5	64,2	66,0	67,9
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w tys.t:					
9	pyłowych.....	12,1	7,9	4,2	2,8
10	gazowych (bez dwutlenku węgla).....	327,9	220,8	166,3	155,0
Redukcja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w % zanieczyszczeń wytworzonych:					
11	pyłowych.....	99,7	99,8	99,9	99,9
12	gazowych (bez dwutlenku węgla).....	38,9	49,7	64,5	75,4
Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona (stan w dniu 31 XII):					
13	w % powierzchni ogólnej.....	16,3	16,4	19,7	19,6
14	na 1 mieszkańca w m ²	1130	1157	1404	1429
15	Odpady wytworzone (w ciągu roku; z wyłączeniem odpadów komunalnych) ^d na 1 km ² w t.....	318,8	244,2	338,8	545,4
16	Odpady komunalne zebrane ^e (w ciągu roku) na 1 mieszkańca w kg.....	338,4	247,6	261,2	256,4
Nakłady na środki trwałe (ceny bieżące) w % nakładów inwestycyjnych ogółem:					
17	służące ochronie środowiska.....	5,0	5,5	5,8	5,9
18	służące gospodarce wodnej.....	0,9	0,6	1,3	0,6

a Z ujęć własnych. b Pobór wody na ujęciach przed wtłoczeniem do sieci. c Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków – e Dane szacunkowe; w 2000 r. określone jako odpady stałe wywiezione, od 2003 r. dane nieporównywalne z danymi za lata

a From own intakes. b Water withdrawal at intakes before entering the water system. c Population connected to "Environmental protection", item 7. e Estimated data; in 2000 defined as solid waste removed and since 2003 data are not

skorygowanej liczby ludności uwzględniającej wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002.
number of population, which considers the results of Population and Housing Census of 2002.

2015	2016	2017	2018	SPECIFICATION	No.
CHNIA EA					
18219	18219	18219	18219	Area in km ² (as of 31 XII)	1
ŚRODOWISKA PROTECTION					
				Water withdrawal — in % of total withdrawal — for purposes of:	
35,3	33,3	35,4	35,2	production ^a (excluding agriculture, forestry and fishing)	2
46,9	48,3	46,9	48,6	exploitation of water supply network ^b	3
15,2	14,4	14,6	14,9	Consumption of water for needs of the national economy and population per 1 km ² in dam ³	4
5,9	5,3	5,7	5,8	of which for industrial production	5
				Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into the ground:	
97,0	96,0	96,2	96,3	treated in % of requiring treatment	6
0,2	0,2	0,2	0,2	untreated per 1 km ² in dam ³	7
68,2	69,3	69,3	69,5	Population connected to wastewater treatment plants ^c in % of total population	8
				Emission of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality in thousand tonnes:	
2,8	2,3	2,3	2,5	particulates	9
154,2	107,2	117,7	125,6	gases (excluding carbon dioxide)	10
				Reduction of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality in % of pollutants produced:	
99,9	100,0	100,0	100,0	particulates	11
77,4	85,7	86,2	87,4	gases (excluding carbon dioxide)	12
				Area of special nature value under legal protection (as of 31 XII):	
19,6	19,7	19,7	19,5	in % of total area	13
1435	1441	1447	1443	per capita in m ²	14
600,8	602,0	384,6	547,8	Generated waste (during the year; excluding municipal waste) ^d per 1 km ² in t	15
263,0	275,6	284,6	319,2	Municipal waste collected ^e (during the year) per capita in kg	16
				Outlays on fixed assets (current prices) in % of total investment outlays:	
4,7	3,8	4,0	4,5	in environmental protection	17
0,8	0,4	0,5	0,6	in water management	18

dane szacunkowe; ludność ogółem – na podstawie bilansów. d Patrz uwagi ogólne działu „Stan i ochrona środowiska” ust. 7. poprzednie ze względu na zmianę katalogu odpadów.

wastewater treatment plants - estimated data; the total population – based on balances. d See general notes to the chapter comparable with data for previous years due to a change in the catalogue of waste.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)

MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2014
BEZPIECZEŃSTWO PUBLIC					
1	Przestępstwa stwierdzone przez Policję ^a w zakończonych postępowaniach przygotowawczych:				
2	w liczbach bezwzględnych.....	78399	86747	74725	51927
3	na 10 tys. ludności.....	297,8	336,0	293,4	207,0
4	Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję ^a w %	36,2	48,0	65,5	58,7
LUDN POPULA					
5	Ludność (stan w dniu 31 XII)	2627824	2577465	2542436	2504136
6	miasta.....	1709881	1665261	1625159	1583389
7	wieś.....	917943	912204	917277	920747
8	w tym kobiety.....	1373158	1349335	1330254	1310718
9	Kobiety na 100 mężczyzn (stan w dniu 31 XII)	109	110	110	110
10	Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej (stan w dniu 31 XII) ..	144	141	140	137
11	Ludność w wieku (stan w dniu 31 XII):				
12	przedprodukcyjnym	579392	486478	444382	422069
13	produkcyjnym	1603689	1646382	1620849	1550917
14	poprodukcyjnym	444743	444605	477205	531150
15	Małżeństwa na 1000 ludności.....	5,3	5,2	5,7	4,5
16	Rozwody na 1000 ludności.....	1,3	2,0	1,7	1,8
17	Urodzenia żywe na 1000 ludności.....	8,9	8,7	10,0	9,1
18	Zgony ^c na 1000 ludności.....	12,1	12,1	12,3	11,9
19	Przyrost naturalny na 1000 ludności.....	-3,2	-3,4	-2,2	-2,8
20	Zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych	7,7	6,1	4,0	4,4
21	Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności.....	-0,5	-0,7	-0,7	-0,8
22	Przeciętna liczba lat dalszego trwania życia w momencie urodzenia:				
23	mężczyźni.....	67,90	68,64	70,14	71,67
24	kobiety.....	77,17	78,30	79,41	80,77
RYNEK LABOUR					
25	Pracujący ^{ef} (stan w dniu 31 XII):				
26	w tysiącach.....	1066,0	898,6	943,2	944,1
27	w tym kobiety.....	519,1	426,6	449,4	456,3
28	na 1000 ludności	406	351,4	371,0	377,0
29	w sektorze prywatnym w %	75,5	75,9	78,1	80,3
30	według rodzajów działalności w %:				
31	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.....	32,5	21,4	19,0	19,0
32	przemysł i budownictwo.....	26,7	29,2	29,0	27,4
33	usługi ^g	40,9	49,3	52,0	53,6

a Do 2012 r. – łącznie z prokuraturą; od 2014 r. bez czynów karalnych popełnionych przez nieletnich. b Patrz uwagi ogólne 2015 r. i migracjach zagranicznych za 2014 r. e Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności (od 2004 r.). f Dane wyników: w 2000 r. — Powszechnego Spisu Rolnego 1996, w latach 2005—2009 — Narodowego Spisu Powszechnego Ludności do Roczника, ust. 2, pkt 1).

a Until 2012 – including prosecutor's office; since 2014 excluding punishable acts committed by juveniles. b See general notes data on international migration for 2014 were used. e By actual workplace and kind of activity (since 2004). f Data are compiled Census 1996, in 2005—2009 — of the Population and Housing Census 2002 as well as the Agricultural Census 2002, since 2010 —

2015	2016	2017	2018	SPECIFICATION	No.
PUBLICZNE SAFETY					
				Ascertained crimes by the Police ^a in completed preparatory proceedings:	
48321	46039	44056	43212	in absolute numbers	1
193,4	185,0	177,6	174,9	per 10 thousand population	2
58,8	61,8	65,9	67,9	Rate of detectability of delinquents in ascertained crimes by the Police ^a in %	3
OŚC ^b TION ^b					
2493603	2485323	2476315	2466322	Population (as of 31 XII)	4
1572862	1563595	1553425	1542678	urban areas	5
920741	921728	922890	923644	rural areas	6
1305485	1301014	1296446	1291163	of which females	7
110	110	110	110	Females per 100 males (as of 31 XII)	8
137	136	136	135	Population per 1 km ² of total area (as of 31 XII)	9
				Population of age (as of 31 XII):	
418642	417570	417936	417856	pre-working	10
1530471	1508942	1486320	1464262	working	11
544490	558811	572059	584204	post-working	12
4,6	4,7	4,7	4,7	Marriages per 1000 population	13
1,5	1,6	1,8	1,5	Divorces per 1000 population	14
8,9	9,2	9,6	9,3	Live births per 1000 population	15
12,5	12,1	12,6	12,8	Deaths ^c per 1000 population	16
-3,6	-3,0	-3,0	-3,5	Natural increase per 1000 population	17
4,8	3,8	4,6	4,4	Infant deaths per 1000 live births	18
-0,8 ^d	-0,6	-0,7	-0,8	Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population	19
				Life expectancy at the moment of birth:	
71,43	72,00	71,93	72,00	males	20
80,41	80,75	80,78	80,71	females	21
PRACY MARKET					
				Employed persons ^{ef} (as of 31 XII):	
956,9	980,4	1005,0	1022,1	in thousands	22
460,7	470,9	481,4	488,3	of which women	23
383,7	394,5	405,8	414,4	per 1000 population	24
80,8	81,2	81,6	82,0	in private sector in %	25
				by kind of activities in %:	
18,8	18,3	17,8	17,5	agriculture, forestry and fishing	26
27,4	27,3	27,5	27,8	industry and construction	27
53,8	54,3	54,7	54,7	services ^g	28

działu „Ludność”, ust. 2. c Łącznie ze zgonami niemowląt. d Do obliczenia salda wykorzystano dane o migracjach wewnętrznych za opracowano z uwzględnieniem pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie wyszacowanych przy uwzględnieniu i Mieszkań 2002 oraz Powszechnego Spisu Rolnego 2002, od 2010 r. — Powszechnego Spisu Rolnego 2010. g Patrz uwagi ogólne

to the chapter “Population”, item 2. c Including infant deaths. d For calculating net migration, data on internal migration for 2015 and considering employed persons on private farms in agriculture estimated using the results: in 2000 — of the Agricultural of the Agricultural Census 2010. g See general notes to the Yearbook, item 2, point 1).

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)
MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2014
RYNEK LABOUR					
	Przeciętne zatrudnienie:				
	w przemyśle:				
1	w tysiącach	220,5	189,8	196,5	183,0
2	na 1000 ludności	84	74	77	73
	w budownictwie:				
3	w tysiącach	31,4	26,0	34,6	28,4
4	na 1000 ludności	12	10	14	11
5	Bezrobotni zarejestrowani (stan w dniu 31 XII) w tys.	208,1	198,4	131,6	126,2
6	2000 = 100	100,0	95,4	63,3	60,6
	W % bezrobotnych zarejestrowanych (stan w dniu 31 XII):				
7	kobiety	52,3	50,3	50,3	49,2
8	w wieku do 25 lat	28,3	20,6	19,2	14,3
9	pozostający bez pracy dłużej niż 1 rok	47,6	52,0	29,7	44,4
10	Bezrobotni zarejestrowani (stan w dniu 31 XII) na 1 ofertę pracy	414	144	98	58
11	Stopa bezrobocia rejestrowanego ^a (stan w dniu 31 XII) w %	16,3	17,9	12,2	11,8
WYNAGRODZENIA. ŚWIADCZENIA WAGES AND SALARIES.					
12	Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w zł	1668,76	2052,90	2877,62	3419,12
13	2000 = 100	100,0	123,0	172,4	204,9
14	w tym: w przemyśle	1664,10	2017,35	2949,08	3563,84
15	w budownictwie	1481,54	1685,06	2322,96	2667,85
	Przeciętna liczba emerytów i rencistów w tys.:				
16	pobierających emeryturę i renty wypłacane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.....	528	520	538	508
17	rolników indywidualnych	161	140	116	102
	Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto w zł:				
18	wypłacana przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.....	789,40	1049,42	1481,17	1789,61
19	rolników indywidualnych ^b	589,21	741,54	940,86	1132,37

^a Do wyliczenia przyjęto liczbę pracujących uwzględniającą pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie — Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002 oraz Powszechnego Spisu Rolnego 2002, od 2010 r. — w przypadku łączenia uprawnień do świadczeń z tego systemu z uprawnieniami do świadczeń z Funduszu

^a The number of employed persons, including estimated data of employed persons on private farms in agriculture Population and Housing Census 2002 as well as the Agricultural Census 2002, since 2010 — of the Agricultural Census from this system and to benefits from the Pension Fund.

2015	2016	2017	2018	SPECIFICATION	No.
PRACY (dok.) MARKET (cont.)					
				Average paid employment:	
				in industry:	
182,4	187,1	188,8	191,0	in thousands	1
73	75	76	77	per 1000 population	2
				in construction:	
28,3	28,5	28,1	30,0	in thousands	3
11	11	11	12	per 1000 population	4
109,5	91,0	72,7	66,0	Registered unemployed persons (as of 31 XII) in thousands	5
52,6	43,8	34,9	31,7	2000 = 100	6
				In % of registered unemployed (as of 31 XII):	
49,8	50,7	51,8	53,3	women	7
13,1	11,2	10,0	9,6	aged up to 25 years	8
42,0	43,1	41,9	40,9	out of work for longer than 1 year	9
33	23	13	11	Registered unemployed persons (as of 31 XII) per a job offer	10
10,3	8,5	6,7	6,1	Registered unemployment rate ^a (as of 31 XII) in %	11
Z UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH SOCIAL SECURITY BENEFITS					
3574,28	3712,34	3925,97	4216,62	Average monthly gross wages and salaries in PLN	12
214,2	222,5	235,3	252,7	2000 = 100	13
3742,27	3835,23	4101,44	4411,38	of which: in industry	14
2790,82	2908,07	3091,29	3333,04	in construction	15
				Average number of retirees and pensioners in thousands:	
508	510	512	533	receiving retirement pay and pensions paid by the Social Insurance Institution	16
102	102	101	99	farmers	17
				Average monthly gross retirement pay and pension in PLN:	
1843,94	1873,52	1927,25	2014,36	paid by the Social Insurance Institution	18
1168,00	1170,59	1187,40	1215,54	farmers ^b	19

twie wyszacowanych przy uwzględnieniu wyników: w 2000 r. — Powszechnego Spisu Rolnego 1996, w latach 2005—2009 Powszechnego Spisu Rolnego 2010. b Łącznie z wypłatami z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych, Emerytalno-Rentowego.

was used for calculation, estimated using the results: in 2000 — of the Agricultural Census 1996, in 2005—2009 — of the 2010. b Including payments from non-agricultural social security system, in case of a simultaneous right to benefits

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)
MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2014
		MIESZKANIA. DWELLINGS			
	Zasoby mieszkaniowe ^{ab} (stan w dniu 31 XII):				
	mieszkania:				
1	w tysiącach.....	911,2	947,4	975,9	997,8
2	na 1000 ludności	346,7	367,6	383,9	398,4
	izby:				
3	w tysiącach.....	2947,2	3298,9	3481,5	3579,6
4	na 1000 ludności	1121,5	1279,9	1369,4	1429,5
	powierzchnia użytkowa mieszkań w m ² :				
5	w tysiącach.....	51327,6	61614,8	65715,1	68239,7
6	na 1000 ludności	19532,4	23905,2	25847,3	27250,8
7	przeciętna 1 mieszkania	56,3	65,0	67,3	68,4
	Mieszkania oddane do użytkowania:				
	mieszkania:				
8	w tysiącach.....	3,8	4,6	7,0	6,5
9	na 1000 ludności	1,4	1,8	2,7	2,6
	izby:				
10	w tysiącach.....	17,3	23,1	30,1	29,8
11	na 1000 ludności	6,6	8,9	11,8	11,9
	powierzchnia użytkowa mieszkań w m ² :				
12	w tysiącach.....	419,2	576,6	784,0	769,8
13	na 1000 ludności	159,5	223,7	308,8	306,9
14	przeciętna 1 mieszkania	110,6	126,3	112,7	118,4
	Długość sieci rozdzielczej (stan w dniu 31 XII) w km:				
15	wodociągowej.....	18758,8	20536,6	21750,1	22572,2
16	kanalizacyjnej ^c	2817,9	3666,5	4774,1	6202,7
	Zużycie w gospodarstwach domowych:				
	wody z wodociągów:				
17	w hm ³	102,3	92,4	86,6	85,8
18	na 1 mieszkańca w m ³	38,9	35,8	34,0	34,2
	energii elektrycznej w miastach ^d :				
19	w GWh	1186,9	1227,1	1312,0	1175,0
20	na 1 mieszkańca w kWh.....	692,4	734,7	806,2	739,8

a Na podstawie bilansów zasobów mieszkaniowych; patrz uwagi ogólne działu "Gospodarstwa domowe. Mieszkania".
 źródłem utrzymania był dochód z użytkowanego gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie.

a Based on balances of dwelling stocks; see general notes to the chapter "Households. Dwellings". b In 2000 – inhabited.
 farm in agriculture.

2015	2016	2017	2018	SPECIFICATION	No.
INFRASTRUKTURA INFRASTRUCTURE					
				Dwelling stocks ^{ab} (as of 31 XII):	
				dwellings:	
1003,9	1009,9	1016,3	1023,3	in thousands	1
402,6	406,3	410,4	414,9	per 1000 population	2
				rooms:	
3606,9	3633,0	3661,3	3690,5	in thousands	3
1446,5	1461,8	1478,5	1496,4	per 1000 population	4
				useful floor area of dwellings in m ² :	
68923,5	69591,3	70318,2	71053,0	in thousands	5
27640,1	28000,9	28396,3	28809,3	per 1000 population	6
68,7	68,9	69,2	69,4	average per dwelling	7
				Dwellings completed:	
				dwellings:	
7,2	7,1	7,5	8,0	in thousands	8
2,9	2,8	3,0	3,3	per 1000 population	9
				rooms:	
32,1	30,9	33,1	33,7	in thousands	10
12,8	12,4	13,3	13,7	per 1000 population	11
				useful floor area of dwellings in m ² :	
804,8	790,2	846,3	844,0	in thousands	12
322,1	317,6	341,8	342,2	per 1000 population	13
112,6	111,9	113,3	104,9	average per dwelling	14
				Distribution network (as of 31 XII) in km:	
22754,5	22894,2	23064,8	23114,4	water supply	15
6507,1	6658,2	6859,4	7014,6	sewage ^c	16
				Consumption in households:	
				water from water supply systems:	
92,7	90,1	88,2	92,4	in hm ³	17
37,1	36,2	35,6	37,4	per capita in m ³	18
				electricity in urban areas ^d :	
1173,4	1177,7	1198,8	1217,8	in GWh	19
743,7	751,2	789,6	786,8	per capita in kWh	20

b W 2000 r. – zamieszkane. c Łącznie z kolektorami. d W 2000 r. bez gospodarstw domowych, których głównym

c Including collectors. d In 2000 excluding households, whose the main source of maintenance was income from a private

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)
MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2014
		EDUKACJA ^a EDUCA			
Uczniowie w szkołach ^b (stan na początku roku szkolnego) w tys.:					
1	podstawowych ^c	201,3	163,0	134,7	141,3
2	gimnazjalnych	74,5	100,1	79,6	67,0
3	specjalnych przysposabiających do pracy	x	0,3	0,6	0,7
4	branżowe I stopnia ^d	31,0	11,9	11,7	9,7
5	liceach ogólnokształcących ^e	62,6	61,3	45,7	34,9
6	technikach ^e	57,2	29,9	30,7	30,5
7	artystycznych ogólnokształcących ^f	1,5	0,7	0,7	0,8
8	policealnych	12,2	22,0	21,6	20,1
Absolwenci szkół ^{bg} w tys.:					
9	podstawowych	76,3 ^h	31,3	24,4	21,7
10	gimnazjów	x	33,4	27,3	22,5
11	specjalnych przysposabiających do pracy	x	x	0,1	0,1
12	zasadniczych zawodowych ^d	10,8	3,9	4,0	2,6
13	liceów ogólnokształcących ^e	11,9	20,7	16,3	12,6
14	techników ^e	11,3	9,3	6,8	6,3
15	artystycznych ogólnokształcących ^f	0,2	0,1	0,1	0,1
16	policealnych	5,5	6,6	5,7	6,4
17	Absolwenci szkół zasadniczych zawodowych, liceów ogólnokształcących, techników oraz artystycznych ogólnokształcących dających uprawnienia zawodowe ^{egi} (bez szkół dla dorosłych) na 1000 ludności	13,1	13,2	10,5	8,7
18	Studenci szkół wyższych ^k w tys.	99,7	131,0	122,8	91,7
19	Absolwenci szkół wyższych ^{kl} w tys.	15,1	24,3	36,6	25,8
20	Uczniowie szkół dla dorosłych (stan na początku roku szkolnego) w tys.	25,5	24,4	20,8	14,7
21	Absolwenci szkół dla dorosłych w tys.	5,9	7,8	4,5	4,2
Wychowanie przedszkolne (stan na początku roku szkolnego):					
22	miejsca w przedszkolach w tys.	48,1	45,5	51,6	61,6
dzieci w tys.:					
23	w przedszkolach ^m	45,1	41,9	52,8	60,7
24	w oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych	11,5	10,6	12,7	15,9
25	Dzieci w przedszkolach (stan na początku roku szkolnego) na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat ⁿ	408	454	547	562

a Patrz uwagi ogólne działu „Edukacja i wychowanie”, ust. 1 i 2. b Bez szkół dla dorosłych, z wyjątkiem szkół policealnych zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. e Łącznie z -2012/13 absolwenci) i technikami (w latach szkolnych 2004/05-2013/14 uczniowie 2006/07-2013/14 absolwenci). f Dające uprawnienia łącznie z liceami profilowanymi i szkołami specjalnymi przysposabiającymi do pracy. k Łącznie z filiami, zamiejscowymi podstawowymi wewnętrznymi; bez cudzoziemców. l Z poprzedniego roku akademickiego, a w roku akademickim 2000/01 — przedszkolnymi. n W 2014 r. do przeliczeń wskaźnika użyto liczbę dzieci w grupie 3-6 w liczbie ludności w wieku 3-5 lat i połowie

a See general notes to the chapter “Education”, item 1 and 2. b Excluding schools for adults, except post-secondary vocational schools and since the 2017/18 school year, including basic vocational school sections. e Including: supplementary general supplementary technical secondary schools (in the 2004/05-2013/14 school years – students, 2006/07-2013/14 graduates). f Leading to including specialised secondary schools as well as special job-training schools. k Including branch sections, basic organizational units in Ministry of the Interior and Administration; excluding foreigners. l From the previous academic year, and in 2000/01 academic year — the aged 3-6 in the population aged 3-5 and in half of the 6- year old population.

2015	2016	2017	2018	SPECIFICATION	No.
I WYCHOWANIE TION ^a					
				Pupils and students in schools ^b (as of beginning of the school year) in thousands:	
151,8	140,6	162,4	185,5	primary ^c	1
66,0	65,4	43,5	21,6	lower secondary	2
0,7	0,7	0,6	0,6	special job-training	3
8,9	8,1	7,4	6,8	stage I sectoral vocational ^d	4
33,0	31,6	30,9	30,8	general secondary ^e	5
30,5	30,6	30,3	30,3	technical secondary ^e	6
0,9	0,9	0,9	0,9	general art ^f	7
20,0	20,0	16,7	15,6	post-secondary	8
				Graduates of schools ^{bg} in thousands:	
21,7	21,5	-	-	primary	9
21,9	21,6	20,8	21,2	lower secondary	10
0,2	0,2	0,2	0,1	special job-training	11
2,9	2,7	2,4	2,3	basic vocational ^d	12
11,7	11,0	10,4	10,0	general secondary ^e	13
6,6	6,7	6,9	6,6	technical secondary ^e	14
0,1	0,1	0,2	0,2	general art ^f	15
5,5	5,5	4,2	4,0	post-secondary	16
				Graduates of basic vocational, general and technical secondary as well as general art leading to professional certification schools ^{egi} (excluding schools for adults) per 1000 population	17
8,5	8,3	8,0	7,7		
85,5	82,6	79,7	72,0	Students of higher education institutions ^k in thousands	18
22,9	20,2	22,7	19,8	Graduates of higher education institutions ^{kl} in thousands	19
12,5	11,8	10,9	9,8	Students of schools for adults (as of beginning of the school year) in thousands	20
4,2	3,2	3,0	2,9	Graduates of schools for adults in thousands	21
				Pre-primary education (as of beginning of the school year):	
61,0	66,6	70,2	71,4	places in nursery schools in thousands	22
				children in thousands:	
57,7	64,7	68,2	68,4	in nursery schools ^m	23
12,6	14,8	14,2	14,6	in pre-primary sections in primary schools	24
.	640	692	712	Children in nursery schools (as of beginning of the school year) per 1000 children aged 3—6 ⁿ	25

nnych. c Bez dzieci w wieku 6 lat objętych edukacją w placówkach wychowania przedszkolnego. d Do roku szkolnego 2016/17 uzupełniającymi odpowiednio: liceami ogólnokształcącymi i profilowanymi (w latach szkolnych 2004/05-2012/13 uczniowie, 2005/06-zawodowe. g Z poprzedniego roku szkolnego. h Dane obejmują absolwentów klasy VIII i VI. i Od roku szkolnego 2004/05 jednostkami organizacyjnymi oraz zamiejscowymi ośrodkami dydaktycznymi, bez szkół resortu obrony narodowej oraz resortu spraw z roku kalendarzowego. m Od roku szkolnego 2008/09 łącznie z zespołami wychowania przedszkolnego i punktami rocznika 6-latków.

schools. c Excluding children aged 6 attending pre-primary education establishments. d Until the 2016/17 school year, basic secondary schools and specialised secondary schools (in the 2004/05-2012/13 school years – students, 2005/06-2012/13 – graduates), professional certification. g From previous school year. h Data include graduates of 8th and 6th grade. i Since 2004/05 school year another location as well as teaching centres in another location, excluding academies of the Ministry of National Defence and of the calendar year. m Since 2008/09 school year including pre-primary points. n In 2014 the rate was calculated using the number of children

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)
MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2014
OCHRONA ZDROWIA ^a HEALTH CARE ^a					
Pracownicy medyczni ^b (stan w dniu 31 XII):					
1	lekarze	6549	6109	6116	6895
2	lekarze dentyści	977	1000	700	906
3	pielęgniarki ^c	12642	11907	11849	12718
4	Łóżka w szpitalach ogólnych ^d (stan w dniu 31 XII) na 10 tys. ludności	53,9	53,2	53,2	53,1
5	Leczeni w szpitalach ogólnych na 10 tys. ludności	1646,6	1961,0	2436,7	2511,8
6	Przychodnie (stan w dniu 31 XII)	696	1031	1279	1546
7	Apteki ogólnodostępne (stan w dniu 31 XII)	688	847	887	856
8	Liczba ludności (stan w dniu 31 XII) na 1 aptekę	3820	3043	2866	2925
Porady udzielone w zakresie ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na 1 mieszkańca:					
9	lekarskie	5,6	6,7	7,1	7,7
10	stomatologiczne	0,6	0,9	0,9	0,9
11	Dzieci w żłobkach ^e i klubach dziecięcych (stan w dniu 31 XII) na 1000 dzieci w wieku do lat 3 ^f	30,6	31,3	39,5	57,9
KULTURA. CULTURE.					
12	Biblioteki publiczne (łącznie z filiami; stan w dniu 31 XII)	596	568	559	542
13	Księgozbiór bibliotek publicznych (stan w dniu 31 XII) na 1000 ludności w wol.	3437	3474	3520	3461
14	Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	184	182	162	156
Wypożyczenia księgozbioru z bibliotek publicznych w wol.:					
15	na 1000 ludności	3540,6	3352,6	3108,7	3190,1
16	na 1 czytelnika	19,3	18,4	19,2	20,4
Miejsca w teatrach i instytucjach muzycznych (stan w dniu 31 XII):					
17	w liczbach bezwzględnych	4358	4579	3939	4893
18	na 1000 ludności	1,7	1,8	1,5	2,0
19	Widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycz- nych ^g na 1000 ludności	247	200	237	219
20	Muzea i oddziały muzealne (stan w dniu 31 XII)	39	41	46	50
21	Zwiedzający muzea i wystawy na 1000 ludności	214	213	279	448
22	Kina stałe (stan w dniu 31 XII)	40	34	23	22
23	Miejsca na widowni w kinach stałych (stan w dniu 31 XII) na 1000 ludności	4,75	4,27	4,65	4,60
24	Widzowie w kinach stałych na 1000 ludności	491	464	840	861
Abonenci (stan w dniu 31 XII) na 1000 ludności:					
25	radiowi	266	264	208	210
26	telewizyjni	259	254	201	202

a Od 2012 r. łącznie z danymi resortu obrony narodowej i spraw wewnętrznych. b Od 2005 pracujący bezpośrednio z pacjentami pielęgniarstwa. d Bez miejsc dziennych na oddziałach szpitalnych; od 2008 r. łącznie z łózkami i inkubatorami dla noworodków na terenie województwa, łącznie z imprezami organizowanymi w plenerze.

a Since 2012 include data of the Ministry of National Defence, the Ministry of Interior. b Since 2005 working directly with master nurses. d Excluding day places in hospital wards; since 2008 including beds and incubators for newborns, including out- door events.

2015	2016	2017	2018	SPECIFICATION	No.
I POMOC SPOŁECZNA AND SOCIAL WELFARE					
				Medical personnel ^b (as of 31 XII):	
6676	6978	6652	6490	doctors	1
875	966	957	941	dentists	2
12319	11995	12118	11991	nurses ^c	3
52,1	51,4	51,6	50,8	Beds in general hospitals ^d (as of 31 XII) per 10 thousand population	4
2239,0	2292,8	2252,7	2217,0	In-patients in general hospitals per 10 thousand population	5
1562	1619	1621	1631	Out-patients departments (as of 31 XII)	6
912	935	945	906	Generally available pharmacies (as of 31 XII)	7
2734	2658	2620	2722	Population (as of 31 XII) per 1 generally available pharmacy	8
				Consultations provided within the scope of out-patient health care per capita:	
7,8	8,0	8,0	8,1	doctors	9
0,9	0,9	0,9	0,9	dentists	10
64,1	76,7	82,9	99,8	Children in nurseries ^e and children's clubs (as of 31 XII) per 1000 children up to age 3 ^f	11
TURYSTYKA TOURISM					
530	517	512	510	Public libraries (including branches; as of 31 XII)	12
3416	3377	3341	3293	Public library collections (as of 31 XII) per 1000 population in vol.	13
154	151	147	144	Public library borrowers per 1000 population	14
				Public library loans in vol.:	
3108,7	3070	2940	2798	per 1000 population	15
20,1	20,4	20,0	19,4	per borrower	16
				Seats in theatres and music institutions (as of 31 XII):	
4894	4964	4893	5013	in absolute numbers	17
2,0	2,0	2,0	2,0	per 1000 population	18
224	222	210	239	Audience in theatres and music institutions ^g per 1000 population	19
51	49	51	49	Museums with branches (as of 31 XII)	20
446	401	399	380	Museum and exhibition visitors per 1000 population	21
21	24	24	26	Fixed cinemas (as of 31 XII)	22
5,1	5,6	5,4	5,6	Seats in fixed cinemas (as of 31 XII) per 1000 population	23
948	1157	1339	1421	Audience in fixed cinemas per 1000 population	24
				Subscribers (as of 31 XII) per 1000 population:	
210	210	211	210	radio	25
202	202	203	202	television	26

tem; od 2006 r. łącznie z osobami, dla których głównym miejscem pracy jest praktyka lekarska i pielęgnarska. c łącznie z magi-
noworodków. e łącznie z oddziałami żłobkowymi. f Do 2010 r. bez klubów dziecięcych. g Dane dotyczą działalności prowadzonej

with a patient; since 2006 including persons for whom the primary workplace is a medical and nurse practice. c Including
e Including nursery wards. f Until 2010 excluding children's clubs. g Data concern activity performed in voivodship area,

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)
MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2014
		KULTURA. CULTURE.			
1	Baza noclegowa turystyki ^a (stan w dniu 31 VII)	245	224	289	362
2	w tym hotele	51	50	86	115
3	Miejsca noclegowe ^a (stan w dniu 31 VII) na 10 tys. ludności	89,6	59,5	78,5	92,6
4	Korzystający z noclegów ^a na 1000 ludności	201	240	390	476
		ROLNICTWO AGRICULTURE			
5	Użytki rolne (stan w czerwcu) ^{cd} w tys. ha	1204,0	1091,1	979,7	957,7
6	w tym w dobrej kulturze rolnej w %	97,6	99,3
7	Powierzchnia zasiewów (stan w czerwcu) ^{de} w tys. ha	928,0	812,1	735,7	739,3
w tym w %:					
8	zboża podstawowe (łącznie z mieszkankami zbożowymi)	68,3	75,8	76,9	74,6
9	w tym: pszenica	12,5	10,8	12,3	15,0
10	żyto	30,3	23,0	18,1	17,3
11	ziemniaki ^f	16,8	7,5	5,8	4,7
12	buraki cukrowe	1,4	1,3	0,9	0,8
Zbiory w tys. t:					
13	zboża podstawowe (łącznie z mieszkankami zbożowymi)	1291,2	1653,9	1750,6	1986,1
14	w tym: pszenica	294,5	291,4	349,1	486,9
15	żyto	496,1	416,2	308,2	367,0
16	ziemniaki ^f	2955,2	975,2	903,3	1005,5
17	buraki cukrowe	504,9	394,8	280,6	389,8
Plony z 1 ha w dt:					
18	zboża podstawowe (łącznie z mieszkankami zbożowymi)	20,4	26,9	30,8	36,0
19	w tym: pszenica	25,4	33,2	38,7	43,9
20	żyto	17,6	22,3	23,1	28,7
21	ziemniaki ^f	189	160	213	291
22	buraki cukrowe	382	361	421	686
Zwierzęta gospodarskie ^d (stan w czerwcu):					
bydło:					
23	w tysiącach sztuk	462,5	435,5	453,7	464,4
24	na 100 ha użytków rolnych ^e w szt.	38,5	40,1	46,3	48,5
trzoda chlewna (w latach 2000-2009 oraz 2011-2013 – stan w końcu lipca):					
25	w tysiącach sztuk	1200,9	1363,5	1308,2	1057,0
26	na 100 ha użytków rolnych ^e w szt.	99,9	125,5	133,5	110,4
Produkcja na 1 ha użytków rolnych ^e :					
27	żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso (łącznie z tłuszczami i podrobami) ^g w kg	217,2	329,3	325,3	427,6
28	mleka krowiego w l.	882,1	970,9	983,6	1093,5

a Od 2011 r. dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. b Dane według siedziby użytkownika posiadaczy poniżej 1 ha użytków rolnych prowadzących działalność rolniczą o małej skali; patrz uwagi ogólne chni upraw trwałych, ogrodów przydomowych oraz upraw na przyoranie (nawozy zielone). f Od 2010 r. bez ogrodów króliczego i dziczyzny; w wadze poubojowej cieplej; od 2018 r. zmieniono współczynniki przeliczeniowe żywca rzeźnego na

a Since 2011 concern establishments 10 and more bed places. b Data are presented according to the official residence of less than 1 ha of agricultural land who conduct agricultural activities on a small scale; see general notes to the chapter crops, kitchen gardens as well as area intended for ploughing (green fertilizers). f Since 2010 excluding kitchen gardens. 2018 the conversion rates in post-slaughter warm weight have been changed; data are not incomparable with data for pre-

2015	2016	2017	2018	SPECIFICATION	No.
TURYSTYKA (dok.) TOURISM (cont.)					
352	357	337	340	Tourist accommodation establishments ^a (as of 31 VII)	1
113	113	113	117	of which hotels	2
92,6	93,2	89,6	94,6	Number of beds ^a (as of 31 VII) per 10 thousand population	3
513	508	527	547	Tourists accommodated ^a per 1000 population	4
I LEŚNICTWO ^b AND FORESTRY ^b					
972,3	961,6	1017,7	995,2	Agricultural land (as of June) ^{cd} in thousand ha	5
99,3	99,0	99,7	99,1	in good agricultural condition in %	6
765,3	746,4	798,3	782,2	Sown area (as of June) ^{de} in thousand ha	7
				of which in %:	
72,5	71,8	75,2	74,4	basic cereals (including cereal mixed)	8
15,7	14,5	15,4	14,1	of which: wheat	9
13,1	13,3	16,0	15,1	rye	10
4,7	4,6	5,2	3,9	potatoes ^f	11
0,7	0,8	0,7	0,7	sugar beets	12
				Crop production in thousand t:	
1684,1	1691,4	2111,5	1668,6	basic cereals (including cereal mixed)	13
435,2	384,8	525,0	385,1	of which: wheat	14
245,7	252,6	357,1	273,1	rye	15
674,0	1040,1	1121,1	764,6	potatoes ^f	16
260,7	330,1	401,9	372,5	sugar beets	17
				Yields per 1 ha in dt:	
30,3	31,1	35,2	28,7	basis cereals (including cereal mixed)	18
36,3	35,5	42,6	34,9	of which: wheat	19
24,5	25,4	28,0	23,1	rye	20
188	300	272	252	potatoes ^f	21
511	565	719	670	sugar beets	22
				Livestock ^d (as of June):	
				cattle:	
460,4	456,2	466,2	477,1	in thousands heads	23
47,3	47,4	45,8	48,3	per 100 ha of agricultural land ^c in heads	24
				pigs (in years 2000-2009 and 2011-2013 – as of the end of July):	
1027,8	1079,6	1075,8	1203,2	in thousands heads	25
105,7	112,3	105,7	120,4	per 100 ha of agricultural land ^c in heads	26
				Production per 1 ha of agricultural land ^c :	
416,7	441,9	407,8	408,7	animals for slaughter in terms of meat (including fats) ^g	27
1009,5	1029,7	1014,2	1035,0	in kg	28
				cows' milk in l	28

gospodarstwa. c Od 2010 r. bez gruntów posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących działalności rolniczej oraz gruntów działu „Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo”, ust. 2. d W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego. e Od 2010 r. bez powierzchni przydomowych. g Dotyczy mięsa: wołowego, cielęcego, wieprzowego, baraniego, końskiego, drobiowego, koziego, wagę poubojową ciepłą (wbc); dane nie są porównywalne z danymi za lata poprzednie.

of land user. c Since 2010 excluding land of owners of agricultural land who do not conduct agricultural activities and owners "Agriculture, hunting and forestry", item 2. d In 2010 data of the Agricultural Census. e Since 2010 excluding permanent g Concerns meat: beef, veal, pork, mutton, horseflesh, poultry, goat, rabbit and game; in post-slaughter warm weight; since vious years.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)

MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2014
ROLNICTWO AGRICULTURE					
1	Skup produktów rolnych na 1 ha użytków rolnych ^b : ziarno zbóż podstawowych (łącznie z mieszkankami zbożo- wymy) w kg	139	201	331	345
2	ziemniaki w kg	56	43	49	119
3	buraki cukrowe w kg	420	364	285	395
4	żywiec rzeźny w przeliczeniu na mięso (łącznie z tłuszczami) ^c w kg	129	254	271	368
5	mleko krowie w l.	546	693	735	818
6	Zużycie nawozów w przeliczeniu na czysty składnik na 1 ha użytków rolnych ^{bde} w kg:				
7	mineralnych lub chemicznych (łącznie z wieloskładnikowymi)	74,6	117,9	122,9	135,6
8	wapniowych	97,4	133,3	30,1	39,8
9	Ciągniki rolnicze (stan w czerwcu; w 2000 r. - stan w dniu 31 XII) na 100 ha użytków rolnych ^{bef} w szt.	9,1	11,6	12,8	.
10	Powierzchnia gruntów leśnych (stan w dniu 31 XII) w tys. ha	379,4	384,8	391,5	395,1
11	Powierzchnia lasów (stan w dniu 31 XII): w tysiącach hektarów	372,3	377,6	384,1	387,8
12	na 1 mieszkańca w ha	0,14	0,15	0,15	0,15
13	Lesistość (stan w dniu 31 XII) w %	20,4	20,7	21,1	21,3
14	Pozyskanie drewna (grubizny) na 100 ha powierzchni lasów w m ³	239,3	251,8	289,2	302,7
PRZE INDU					
15	Produkcja sprzedana przemysłu: w milionach złotych (ceny bieżące)	37574,9	55480,0	70204,5
16	rok poprzedni =100 (ceny stałe)	115,3	100,4
17	2005 = 100 (ceny stałe)	100,0	137,1	173,0
18	na 1 zatrudnionego w zł (ceny bieżące)	198002	277143	369610
19	na 1 mieszkańca w zł (ceny bieżące)	14552	21787	27987
BUDOW COSTR					
20	Sprzedaż produkcji budowlano-montażowej ^g (ceny bieżące): w milionach złotych	4397,0	8355,0	8434,2
21	na 1 mieszkańca w zł	1703	3281	3362
TRANSPORT I ŁĄCZNOŚĆ TRANSPORT AND COMMUNI					
22	Linie kolejowe eksploatowane normalnotorowe ^h : w kilometrach	1074	1059	1063	1068
23	na 100 km ² powierzchni ogólnej w km	5,9	5,8	5,8	5,9
24	Drogi publiczne o twardej nawierzchni (miejskie i zamiejskie): w kilometrach	16370	16490	18648	19940
25	na 100 km ² powierzchni ogólnej w km	89,9	90,5	102,4	109,4
26	Samochody osobowe zarejestrowane ⁱ : w tysiącach sztuk	696,3	811,1	1140,0	1314,0
27	na 1000 ludności	265,0	314,7	448,4	524,7

a Dane według siedziby użytkownika gospodarstwa. b Od 2010 r. bez gruntów posiadaczy użytków rolnych niepro-
o małej skali; patrz uwagi ogólne działu „Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo”, ust. 2. c Dotyczy mięsa: wołowego,
e W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego. f Od 2010 r. dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzonego co 3 lata.
Państwowych (PKP), od 2005 r. również innych podmiotów, będących zarządcami infrastruktury kolejowej. i Od 2011 r. łącznie

a Data are presented according to the official residence of land user. b Since 2010 excluding land of owners of
who conduct agricultural activities on a small scale; see general notes to the chapter "Agriculture, hunting and forestry",
e In 2010 data of the Agricultural Census. f Since 2010 data on the basis of period survey conducted every three years. g Realized
since 2005 of other entities which are administrators of railway infrastructure. i Since 2011 including having temporary permission

2015	2016	2017	2018	SPECIFICATION	No.
I LEŚNICTWO ^a (dok.)					
AND FORESTRY ^a (cont.)					
				Procurement of agricultural products per 1 ha of agricultural land ^b :	
337	319	289	291	basic cereal grains (including cereal mixed) in kg	1
100	120	71	82	potatoes in kg	2
285	343	369	384	sugar beets in kg	3
387	400	375	363	animals for slaughter in terms of meat (including fats) ^c in kg	4
814	829	809	835	cows' milk in l	5
				Consumption of fertilizers in terms of pure ingredient per 1 ha of agricultural land ^{bde} in kg:	
126,9	136,5	138,6	132,7	mineral or chemical (including mixed fertilizers)	6
32,0	42,8	44,9	31,3	lime	7
	13,6			Agricultural tractors (as of June; in 2000 - as of 31 XII) per 100 ha of agricultural land ^{bef} in units	8
395,4	396,6	398,5	398,9	Forest land (as of 31 XII) in thousand ha	9
388,2	389,4	391,2	391,6	Forest areas (as of 31 XII):	
0,16	0,16	0,16	0,16	in thousands hectare	10
21,3	21,4	21,5	21,5	per capita in ha	11
				Forest cover (as of 31 XII) in %	12
300,1	325,6	335,8	367,1	Removals (timber) per 100 ha of forest area in m ³	13
MYŚL					
STRY					
				Sold production of industry:	
74501,5	75732,7	81805,5	86418,4	in million zlotys (current prices)	14
104,3	100,3	106,6	102,3	previous year =100 (constant prices)	15
180,4	181,0	192,9	197,3	2005 = 100 (constant prices)	16
388383	383393	409312	430944	per employee in zł (current prices)	17
29822	30434	32987	34979	per capita in zł (current prices)	18
NICTO					
UCTION					
				Sales of construction and assembly production ^g (current prices):	
9515,7	7647,2	7862,2	9853,6	in million PLN	19
3809	3073	3170	3988	per capita in PLN	20
— STAN W DNIU 31 XII					
CATIONS — AS OF 31 XII					
				Railway lines operated - standard gauge ^h :	
1069	1080	1080	1081	in kilometres	21
5,9	5,9	5,9	5,9	per 100 km ² of total area in km	22
				Hard surface public roads (urban and non-urban):	
20151	20395	20711	20806	in kilometres	23
110,6	111,9	113,7	114,2	per 100 km ² of total area in km	24
				Registered passenger cars ^l :	
1358,3	1416,9	1465,7	1519,9	in thousand units	25
544,7	570,1	591,9	616,3	per 1000 population	26

wadzących działalności rolniczej oraz gruntów posiadaczy poniżej 1 ha użytków rolnych prowadzących działalność rolniczą cielecego, wieprzowego, baraniego, końskiego i drobiowego; w wadze poubojowej ciepłej. d W roku gospodarczym. g Zrealizowanej przez podmioty budowlane – według miejsca wykonywania robót. h Dane dotyczą sieci kolejowej Polskich Kolei z posiadającymi pozwolenia czasowe wydane w końcu roku.

owners of agricultural land who do not conduct agricultural activities and owners of less than 1 ha of agricultural land item 2. c Concerns meat: beef, veal, pork, mutton, horseflesh and poultry; in post-slaughter warm weight. d In farming year. by construction units – by place of performing works. h Data concern rail network of Polskie Koleje Państwowe (PKP), as well as given at the end of the year.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)
MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2014
TRANSPORT I ŁĄCZNOŚĆ TRANSPORT AND COMMUNI					
Placówki pocztowe (stan w dniu 31 XII) ^a :					
1	w liczbach bezwzględnych	453	476	464	475
2	na 100 tys. ludności	17,2	18,5	18,3	19,0
HAN TRA					
Sprzedaż detaliczna towarów (ceny bieżące):					
5	w milionach złotych	23533,2	24356,2	27854,9	31388,5
6	na 1 mieszkańca w zł	8940	9433	10938	12513
7	Sklepy (stan w dniu 31 XII) w tys.	28,8 ^b	28,0	23,8	25,2
8	Liczba ludności (stan w dniu 31 XII) na 1 sklep	91 ^b	92	107	99
FINANSE PUBLIC					
Budżety gmin ^c					
Dochody:					
9	w milionach złotych	1947,0	2903,7	4710,0	5487,6
10	na 1 mieszkańca w zł	1132	1726	2791	3275
Wydatki:					
11	w milionach złotych	1966,8	2924,0	5059,6	5404,4
12	na 1 mieszkańca w zł	1143	1738	2998	3226
Budżety miast na prawach powiatu					
Dochody:					
13	w milionach złotych	1689,0	2145,7	3019,5	3962,0
14	na 1 mieszkańca w zł	1822	2386	3515	4756
Wydatki:					
15	w milionach złotych	1777,3	2216,4	3240,8	4433,2
16	na 1 mieszkańca w zł	1918	2464	3772	5322
Budżety powiatów					
Dochody:					
17	w milionach złotych	828,1	888,9	1496,4	1465,6
18	na 1 mieszkańca w zł	481	528	887	875
Wydatki:					
19	w milionach złotych	833,2	896,2	1564,5	1457,1
20	na 1 mieszkańca w zł	484	533	927	870
Budżet województwa					
Dochody:					
21	w milionach złotych	160,4	311,7	784,5	751,6
22	na 1 mieszkańca w zł	61	121	308	300
Wydatki:					
23	w milionach złotych	167,5	321,5	863,2	729,9
24	na 1 mieszkańca w zł	63	125	339	291

^a W 2000 r. placówki pocztowe i placówki usług telekomunikacyjnych; dane dotyczą operatora pocztowego wyznaczonego przez uwagi ogólne działu „Handel i gastronomia”, ust. 9. c Bez dochodów i wydatków gmin mających również status miasta

^a In 2000 post offices and telecommunication service offices; data concern appointed postal operator (until 2012 public notes to the chapter „Trade and catering”, item 9. c Excluding revenue and expenditure of gminas which

2015	2016	2017	2018	SPECIFICATION	No.
— stan w dniu 31 XII CATIONS — AS OF 31 XII					
472	480	483	490	Post offices ^a (as of 31 XII)	1
18,9	19,3	19,5	19,9	in absolute numbers	2
				per 100 thousand population	
DEL					
DE					
32658,2	35218	39496	41295	Retail sales (current prices):	5
13072	14153	15926	16714	in million PLN	6
24,5	24,3	23,2	24,1	per capita in PLN	7
102	102	107	102	Shops (as of 31 XII) in thousands	8
				Population (as of 31 XII) per shop	
PUBLICZNE					
FINANCE					
Budgets of gminas ^c					
Revenue:					
5671,7	6538,1	7124,5	7711,2	in million PLN	9
3394	3923	4283	4644	per capita in PLN	10
Expenditure:					
5568,6	6292,8	7191,1	8014,6	in million PLN	11
3332	3776	4323	4826	per capita in PLN	12
Budgets of cities with powiat status					
Revenue:					
4418,9	4576,2	4563,8	4779,0	in million PLN	13
5343	5568	5589	5900	per capita in PLN	14
Expenditure:					
4599,9	4472,0	4624,0	4790,9	in million PLN	15
5561	5441	5663	5915	per capita in PLN	16
Budgets of powiats					
Revenue:					
1454,5	1525,1	1589,1	1693,2	in million PLN	17
870	915	955	1020	per capita in PLN	18
Expenditure:					
1445,1	1495,7	1622,6	1724,8	in million PLN	19
865	897	975	1039	per capita in PLN	20
Budget of voivodship					
Revenue:					
747,0	707,3	701,4	829,8	in million PLN	21
299	284	283	336	per capita in PLN	22
Expenditure:					
749,7	646,4	646,1	803,5	in million PLN	23
300	260	260	325	per capita in PLN	24

(do 2012 r. operatora publicznego). b Dane nieporównywalne w związku ze zmianą w 2004 r. metody badania sklepów; na prawach powiatu.

operators. b Data are not comparable due to change in 2004 the method of shop survey; see general are also cities with powiat status.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (dok.)
MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2014
		INWESTYCJE. ŚRO INVESTMENTS. FIX			
	Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące):				
1	w milionach złotych	6593,4	9011,2	13704,4	16226,7
2	na 1 mieszkańca w zł	2490	3490	5382	6469
	Wartość brutto środków trwałych (stan w dniu 31 XII; bieżące ceny ewidencyjne):				
3	w milionach złotych	85925,8	110437,3	143972,5	204648,1
4	na 1 mieszkańca w zł	32664	42847	56628	81724
		PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ ^b ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY ^b			
5	Ogółem w tys.	211,3	249,5	230,9	239,6
6	na 10 tysięcy ludności	800	968	908	957
	Osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej:				
7	w tysiącach	41,0	48,2	50,8	59,2
8	2000 = 100	100,0	117,6	123,8	144,4
	w tym:				
9	spółdzielnie	1,1	1,0	1,0	1,0
10	spółki handlowe	7,5	11,3	14,2	18,5
11	w tym z udziałem kapitału zagranicznego	1,8	2,3	2,7	3,2
12	spółki cywilne	19,8	18,8	15,8	16,7
	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą:				
13	w tysiącach	170,4	201,3	180,1	180,4
14	2000 = 100	100,0	118,1	105,7	105,9
15	na 10 tysięcy ludności	644	781	709	720
		RACHUNKI REGIONAL			
	Produkt krajowy brutto (ceny bieżące):				
16	w milionach złotych	88485	105026
17	na 1 mieszkańca w zł	34747	4189
18	Produkt krajowy brutto (ceny stałe) – rok poprzedni = 100....	.	.	.	103,6
	Wartość dodana brutto (ceny bieżące):				
19	w milionach złotych	77908	93166
20	na 1 mieszkańca w zł	30594	37141
	Nominalne dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych:				
21	w milionach złotych	60980	68828
22	na 1 mieszkańca w zł	23946	27438
23	Realne dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych – rok poprzedni = 100	103,4

a Dane za 2000 r. nieporównywalne w związku z nowelizacją w 2002 r. ustawy o rachunkowości. b Bez osób prowadzących działalność w sektorze regionalnym, ust. 12.

a Data for 2000 are not comparable due to amendments in 2002 of the Act of Accounting. b Excluding persons tending to the regional sector, item 12.

2015	2016	2017	2018	SPECIFICATION	No.
DKI TRWAŁE ^a ED ASSETS ^a					
17437,7	14292,8	14364,5	16610,1	Investment outlays (current prices): in million PLN	1
6980	5743	5792	6723	per capita in PLN	2
216320,5	228054,7	238275,5	248986,9	Gross value of fixed assets (as of 31 XII; current book-keeping prices): in million PLN	3
86750	91760	96221	100955	per capita in PLN	4
w rejestrze REGON — stan w dniu 31 grudnia in the REGON register — as of 31st December					
241,5	243,3	245,9	247,5	Total in thousands	5
968	979	993	1004	per 10 thousand population	6
61,2	63,6	65,3	62,6	Legal persons and organizational entities without legal personality: in thousands	7
149,3	155,1	159,4	152,6	2000 = 100	8
1,0	1,0	1,0	0,7	of which: co-operatives	9
20,1	21,8	23,3	21,2	commercial companies	10
3,3	3,4	3,5	2,7	of which with foreign capital participation	11
16,8	16,9	17,0	17,1	civil law partnerships	12
180,3	179,7	180,5	184,9	Natural persons conducting economic activity: in thousands	13
105,8	105,5	106,0	108,6	2000 = 100	14
723	723	729	750	per 10 thousand population	15
REGIONALNE ^c ACCOUNTS ^c					
109397	112473	119350	.	Gross domestic product (current prices): in million PLN	16
43790	45199	48126	.	per capita in PLN	17
103,1	101,8	104,3	.	Gross domestic product (constant prices) – – previous year = 100	18
97060	99354	104815	.	Gross value added (current prices): in million PLN	19
38851	39926	42265	.	per capita in PLN	20
70222	74034	78033	.	Gross nominal disposable income in the households sector: in million PLN	21
28109	29752	31465	.	per capita in PLN	22
103,4	106,0	103,2	.	Gross real disposable income in the households sector – – previous year = 100	23

cych gospodarstwa indywidualne w rolnictwie. c Dane za lata 2015-2016 skorygowano; patrz uwagi ogólne działu „Rachunki

private farms in agriculture. c Data for 2015-2016 has been adjusted; see general notes to the chapter “Regional accounts”,

DZIAŁ I **GEOGRAFIA**

CHAPTER I **GEOGRAPHY**

TABL. 1. **POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE**
 GEOGRAPHIC LOCATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	Gmina Gmina	W stopniach, minutach i sekundach In degrees, minutes and seconds	W km In km	SPECIFICATION
Najdalej wysunięte punkty granicy województwa:				Extreme points of the voivodship border:
na północ (szerokość geograficzna północna)	Łanięta	52°23',6	x	in the north (northern geographic latitude)
na południe (szerokość geograficzna północna)	Żytno	50°50',6	x	in the south (northern geographic latitude)
na zachód (długość geograficzna wschodnia)	Wieruszów	18°04',5	x	in the west (eastern geographic longitude)
na wschód (długość geograficzna wschodnia)	Sadkowie	20°39',6	x	in the east (eastern geographic longitude)
Rozciągłość:				Extent:
z południa na północ	x	1°33',0	173,2	from south to north
z zachodu na wschód	x	2°35',1	180,2	from west to east

Ź r ó d ł o: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

S o u r c e: data of the Head Office of Geodesy and Cartography.

TABL. 2. **POWIERZCHNIA I GRANICE W 2018 R.**
 AREA AND BORDERS IN 2018

WYSZCZEGÓLNIENIE	W liczbach bezwzględnych In absolute numbers	W odsetkach In percent	SPECIFICATION
Powierzchnia w km ²	18219	x	Area in km ²
Długość granicy w km	1020	100,0	Length of borders in km
z województwami:			with voivodships:
mazowieckim	325	31,9	mazowieckie
świętokrzyskim	162	15,9	świętokrzyskie
śląskim	146	14,3	śląskie
opolskim	63	6,2	opolskie
wielkopolskim	294	28,8	wielkopolskie
kujawsko-pomorskim	30	2,9	kujawsko-pomorskie

Ź r ó d ł o: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

S o u r c e: data of the Head Office of Geodesy and Cartography .

TABL. 3. **UKŁAD PIONOWY POWIERZCHNI**
 ELEVATIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE	Gmina Gmina	Wzniesienie nad poziom morza w m Elevation above sea level in m	SPECIFICATION
Najwyżej położony punkt — Józefów/Góry Suche	gm. Przedbórz, pow. radomszczański	347,0	Highest point — Józefów/Góry Suche
Najniżej położony punkt — Zabostów Duży	gm. Łowicz, pow. łowicki	81,98	Lowest point — Zabostów Duży
Najwyżej położona miejscowość — Józefów	gm. Przedbórz, pow. radomszczański	347,0	Highest locality — Józefów
Najniżej położona miejscowość — Zabostów Duży	gm. Łowicz, pow. łowicki	85,86	Lowest locality — Zabostów Duży

Ź r ó d ł o: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

S o u r c e: data of the Head Office of Geodesy and Cartography.

TABL. 4. **WIĘKSZE SZTUCZNE ZBIORNIKI WODNE**
MAJOR ARTIFICIAL RESERVOIRS

ZBIORNIKI I STOPNIE WODNE RESERVOIRS AND FALLS	Rzeka River	Rok uruchomienia Year opened	Całkowita pojemność (przy maksymalnym piętrzeniu) w hm ³ Total capacity (at maximum accumulation) in hm ³	Powierzchnia (przy maksymalnym piętrzeniu) w km ² Area at maximum accumulation in km ²	Wysokość piętrzenia w m Height of accumulation in m
Jezioro	Warta	1986	202,0	42,3	11,5
Sulejów	Pilica	1973	84,3	23,8	11,3
Cieszanowice	Luciąża	1998	9,1	2,6	10,4
Miedzna	Wąglanka	1979	3,8	1,8	6,6
Smardzew	Myja	2012	1,4	0,7	5,0

Źródło: dane Ministerstwa Środowiska oraz Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Source: data of the Environment and Ministry of Agriculture and Rural Development.

TABL. 5. **TEMPERATURY POWIETRZA**
AIR TEMPERATURES

STACJA METEOROLOGICZNA METEOROLOGICAL STATION	Wzniesienie stacji nad poziomem morza w m Station elevation above the sea level in m	Temperatury w °C Temperatures in °C							
		średnie ^a average ^a					skrajne extreme		amplitudy temperatur skrajnych amplitudes of extreme temperatures
		1971- 2000	2001- 2005	2006- 2010	2001- 2010	2018	maksimum maximum	minimum minimum	
1971-2018									
Łódź.....	187	8,0	8,5	8,8	8,6	9,8	37,6	-30,3	67,9

a Dane za okresy wieloletnie dotyczą średnich rocznych z tych okresów.

Źródło: dane Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowego Instytutu Badawczego.

a Data for multi-year periods include annual averages from these periods.

Source: data of the Institute of Meteorology and Water Management – National Research Institute.

TABL. 6. **OPADY ATMOSFERYCZNE, PRĘDKOŚĆ WIATRU, USŁONECZNIE**
I ZACHMURZENIE
ATMOSPHERIC PRECIPITATION, WIND VELOCITY, INSOLATION AND CLOUDINESS

STACJA METEOROLOGICZNA METEOROLOGICAL STATION	Wzniesienie stacji nad poziomem morza w m Station elevation above the sea level in m	Roczne sumy opadów w mm Total annual precipitation in mm				Średnia prędkość wiatru w m/s Average wind velocity in m/s	Usłonecznienie w h Insolation in h	Średnie zachmurzenie w oktantach ^a Average cloudiness in octants ^a	
		1971- 2000	2001- 2005	2006- 2010	2001- 2010	2018			
		średnie ^b average ^b							
Łódź.....	187	571	582	621	601	520	3,1	2170	5,0

a Stopień zachmurzenia nieba od 0 (niebo bez chmur) do 8 (niebo całkowicie pokryte chmurami). b Dane za okresy wieloletnie dotyczą średnich rocznych z tych okresów.

Źródło: dane Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej - Państwowego Instytutu Badawczego.

a Degree of cloudiness from 0 (no clouds) to 8 (total cloud cover). b Data for multi-year periods include annual averages from these periods.

Source: data of the Institute of Meteorology and Water Management - National Research Institute.

Uwagi metodologiczne

Methodological notes

1. Informacje o stanie geodezyjnym i kierunkach wykorzystania powierzchni województwa ujmowane są według form władania i grup rejestrowych w oparciu o ewidencję gruntów wprowadzoną rozporządzeniem Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 marca 2001 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (tekst jednolity Dz. U. 2016, poz. 1034).

Dane o gruntach rolnych i leśnych wyłączonych na cele nierolnicze i nieleśne dotyczą gruntów, za które pobrano należności i opłaty w trybie ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (tekst jednolity Dz. U. 2017 poz. 1161). Wyłączenie użytków rolnych zaliczonych do klas bonitacyjnych I—III, a także klas bonitacyjnych IV—VI wytworzonych z gleb pochodzenia organicznego oraz gruntów leśnych wymaga decyzji zezwalających na takie wyłączenie. Do 2008 r. rada gminy mogła podjąć uchwałę o objęciu ochroną na jej obszarze również gruntów IV klasy bonitacyjnej pochodzenia mineralnego. Od 2009 r. do 4 września 2014 r. przepisy ustawy nie miały zastosowania do użytków rolnych położonych w granicach administracyjnych miast

Klasy bonitacyjne użytków rolnych określają jakość użytków rolnych pod względem przydatności do produkcji rolniczej; klasa I oznacza najwyższą wartość rolniczą, klasa VI - najniższą. Grunty przeznaczone pod zalesienia oznaczono symbolami: orne - RZ; pastwiska - PsZ.

2. Dane o gruntach zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania dotyczą gruntów, które utraciły całkowicie wartości użytkowe (grunty zdewastowane) oraz gruntów, których wartość użytkowa zmalała w wyniku pogorszenia się warunków przyrodniczych lub wskutek zmian środowiska oraz działalności przemysłowej, a także wadliwej działalności rolniczej (grunty zdegradowane).

Rekultywacja gruntów polega na nadaniu lub przywróceniu gronom zdegradowanym lub zdewastowanym wartości użytkowych lub przyrodniczych przez właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych, uregulowanie stosunków wodnych, odtworzenie gleb, umocnienie skarp oraz odbudowanie lub zbudowanie niezbędnych dróg.

3. Informacje o poborze wody dotyczą:

1) w pozycji "na cele produkcyjne (poza rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem)" - jednostek organizacyjnych (włączając fermy przemysłowego chowu zwierząt oraz zakłady zajmujące się produkcją roślinną) wnoszących opłaty za pobór z ujęć własnych rocznie 5 dam³ i więcej wody podziemnej albo 20 dam³ i więcej wody powierzchniowej lub odprowadzających rocznie 20 dam³ i więcej ścieków;

1. Information regarding the **geodesic status and directions of land use in voivodship** is classified according to ownership and register groups of land included in the land register as a result of the decree of the Minister of Regional Development and Construction dated 29th March 2001 on registration of land and buildings (uniform text Journal of Laws 2016, item 1034, with later amendments).

Data regarding agricultural and forest land designated for non-agricultural and non-forest purposes concern land, for which payments and fees were collected, based on the Law on Agricultural and Forest Land Protection, dated 3rd February 1995 (uniform text Journal of Laws 2017 item 1161). Designation of agricultural land included in quality classes I—III as well as quality classes IV—VI comprised of organic origin soils and designation of forest land for above mentioned purposes requires a decision to allow such designation. Until 2008 gmina council might also resolve to protect IV quality class land of mineral origin, located within gmina. From 2009 to 4th September 2014 the provisions of the Law did not apply to agricultural land located within the administrative borders of urban areas.

Quality classes of agricultural land describe the quality of land in terms of value to agricultural production; class I corresponds to the highest agricultural value and class VI to the lowest. Land designated for afforestation is given the following symbols: RZ — for arable land and PsZ — for pastures.

2. Data regarding **devastated and degraded land requiring reclamation and management** concern land which has completely lost its utility value (devastated land) and land with declined utility value, due to worsened natural conditions or environmental changes and industrial activity as well as to inappropriate agricultural practices (degraded land).

Reclamation of land consists in the restoration or assigning a utility or natural value to devastated or degraded land through appropriate landscaping, improving physical and chemical properties, regulating waterways, regenerating soils, strengthening scarps as well as constructing or reconstructing necessary roads.

3. Information regarding **water withdrawal** concern:

1) in the item "for production purposes (excluding agriculture, forestry and fishing)" — organisational entities (including industrial livestock farming and crop production plants) making payments for the annual withdrawal of 5 dam³ or more of underground water, or 20 dam³ or more of surface water from their own sources, or discharging 20 dam³ or more of wastewater annually;

2) w pozycji "nawodnienia w rolnictwie i leśnictwie oraz napełnianie i uzupełnianie stawów rybnych" - jednostek organizacyjnych rolnictwa, leśnictwa i rybactwa zużywających wodę na potrzeby nawadniania gruntów rolnych i leśnych o powierzchni od 20 ha oraz na potrzeby eksploatacji stawów rybnych o powierzchni od 10 ha;

3) w pozycji "eksploatacja sieci wodociągowej" - wszystkich jednostek nadzorujących pracę sieci wodociągowej (w tym również spółdzielni mieszkaniowych, spółek wodnych, zakładów usług wodnych, zakładów pracy itp.).

4. Dane o ściekach dotyczą ścieków odprowadzonych do wód lub do ziemi przez jednostki określone w ust. 3 pkt. 1) i 3). Do tych samych jednostek odnoszą się dane o wyposażeniu w oczyszczalnie ścieków.

Jako **ścieki wymagające oczyszczania** przyjęto wody odprowadzane siecią kanałów lub rowów otwartych bezpośrednio do wód lub do ziemi, albo do sieci kanalizacyjnej z jednostek produkcyjnych (łącznie z zanieczyszczonymi wodami z odwadniania zakładów górniczych i chłodniczymi), z innych jednostek oraz z gospodarstw domowych.

Wody chłodnicze są to wody używane w procesach produkcyjnych, głównie w elektrowniach ciepłych, do celów chłodzenia. Są one zwykle podgrzane i powodują tzw. zanieczyszczenie termiczne wód.

Dane o **ściekach oczyszczanych** dotyczą ścieków oczyszczanych mechanicznie, chemicznie, biologicznie oraz z podwyższonym usuwaniem biogenów i odprowadzonych do wód lub do ziemi.

Przez **ścieki oczyszczane mechanicznie** rozumie się ścieki poddane procesowi usuwania jedynie zanieczyszczeń nierozpuszczalnych, tj. ciał stałych i tłuszczów ulegających osadzeniu lub flotacji.

Chemiczne oczyszczanie ścieków polega na wytrącaniu niektórych związków rozpuszczalnych względnie ich neutralizacji metodami chemicznymi, takimi jak koagulacja, sorpcja na węglu aktywnym itp.

Biologiczne oczyszczanie ścieków następuje w procesie mineralizacji przez drobnoustroje w środowisku wodnym w sposób naturalny (np. poprzez rolnicze wykorzystanie ścieków, zraszanie pól, stawy rybne) lub w urządzeniach sztucznych (złoża biologiczne, osad czynny) i polega na usuwaniu ze ścieków zanieczyszczeń organicznych oraz związków biogenych i refrakcyjnych.

Podwyższone usuwanie biogenów w ściekach następuje w oczyszczalniach ścieków o wysokoefektywnych technologiach oczyszczania (głównie biologicznych, a także chemicznych) umożliwiających zwiększoną redukcję azotu i fosforu.

Kilkustopniowe oczyszczanie odprowadzanych ścieków, np. biologiczne z podwyższonym usuwaniem biogenów lub mechaniczno-chemiczno-biologiczne, zakwalifikowano do najwyższego stopnia oczyszczania (z podwyższonym usuwaniem biogenów, biologicznego lub chemicznego).

2) in the item "irrigation in agriculture and forestry as well as filling and completing fish ponds"— agricultural, forest and fishing organisational entities, consuming water for irrigating agricultural or forest land of 20 ha or more in area, and for the purpose of exploiting fish ponds of 10 ha or more in area;

3) in the item "exploitation of water supply network" — all entities supervising the work of the water supply network (including housing co-operatives, water companies, water service plants, workplaces, etc.).

4. Data regarding **wastewater** concern wastewater discharged into waters or into the ground by entities described in item 3, points 1) and 3). Data regarding **equipment with wastewater treatment plants** concern the same entities.

Wastewater requiring treatment is understood as water discharged by means of channel or open ditch systems directly into waters or into the ground or to sewage network from production entities (including contaminated drainage water from mines and cooling water), other entities as well as households.

Cooling water means water used in production processes, mainly in heat and power generating plants, for cooling purposes. This is usually hot water which causes so-called thermal pollution of water.

Data regarding **treated wastewater** concern waste water treated mechanically, chemically, biologically and with increased biogene removal, discharged into waters or into the ground.

Mechanical treatment of wastewater is understood as the process of removing only non-soluble pollutants, i.e., solid bodies and fats subject to settlement or floatation.

Chemical treatment of wastewater consists in precipitating certain soluble compounds, or their neutralization through chemical methods, such as coagulation, sorption on active carbon, etc.

Biological treatment of wastewater occurs through mineralization processes caused by microorganisms in the natural water environment (e.g. through agricultural use of waste water, field irrigation, fish ponds) or in artificial facilities (biofilters, activated sludge) and consists in the removal of organic pollutants or biogenous and refractive compounds from wastewater.

Increased biogene removal from sewage occurs in treatment plants with highly efficient treatment technologies (mostly biological, and also chemical) allowing for an increased reduction in nitrogen and phosphorus content.

A few steps treatment of discharged wastewater, e.g. biological with increased biogene removal or mechanical, chemical and biological, was classified as the highest degree of the treatment process (with increased biogene removal, biological or chemical).

Oczyszczalnie ścieków komunalnych obejmują wszystkie oczyszczalnie pracujące na sieci kanalizacyjnej. Nieobjęte są badaniami statystycznymi oczyszczalnie przydomowe (przysagrodowe) lub oczyszczające ścieki wyłącznie dowożone (czyli oczyszczalnie niepracujące na sieci kanalizacyjnej).

Od 2003 r. komunalne oczyszczalnie chemiczne zakwalifikowano albo do oczyszczalni o podwyższonym stopniu usuwania biogenów, albo do oczyszczalni mechanicznych.

Dane o **ludności miast i wsi korzystającej z oczyszczalni ścieków** podano w oparciu o szacunek liczby ludności obsługiwanej przez oczyszczalnie pracujące na sieci kanalizacyjnej.

W przypadku, gdy miasto obsługiwane jest przez kilka oczyszczalni o różnym sposobie oczyszczania, o zakwalifikowaniu miasta do obsługiwanego przez poszczególne rodzaje oczyszczalni ścieków decyduje przewaga ilości ścieków oczyszczanych przez dany rodzaj oczyszczalni.

5. Informacje o emisji i redukcji zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza dotyczą jednostek ustalonych przez Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych na podstawie określonej wysokości opłat wniesionych w 1986 r. za roczną emisję substancji zanieczyszczających powietrze według stawek określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 13 stycznia 2015 r. w sprawie opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska i wprowadzanie w nim zmian (Dz. U. Nr 7, poz. 40) z późniejszymi zmianami.

Ustalona zbiorowość badanych jednostek utrzymywana corocznie, co zapewnia m.in. porównywalność wyników badań, może być powiększana jedynie w szczególnych przypadkach, np. o jednostki nowo uruchomione lub rozbudowane o wysokiej skali progowej emisji zanieczyszczeń.

Dane o **emisji pyłów** dotyczą pyłów: ze spalania paliw, cementowo-wapienniczych i materiałów ogniotrwałych, krzemowych, nawozów sztucznych, węglowo-grafitowych, sadzy oraz innych rodzajów zanieczyszczeń pyłowych.

Dane o **emisji gazów** dotyczą: dwutlenku siarki, tlenku węgla, tlenków azotu, węglowodorów oraz innych rodzajów zanieczyszczeń gazowych (bez dwutlenku węgla).

Dane o **emisji pyłów i gazów** obejmują emisję zorganizowaną (z urządzeń technologicznych i ogrzewczych) oraz niezorganizowaną (z hałd, składowisk, w toku przeładunku substancji sypkich lub lotnych, z hałd produkcyjnych itp.).

6. Ochrona przyrody polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody (m.in. dziko występujących oraz objętych ochroną gatunkową roślin, zwierząt i grzybów, zwierząt prowadzących wędrowny tryb życia, siedlisk przyrodniczych).

Formami ochrony przyrody są: parki narodowe, rezerwaty przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, pomniki przyrody, ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Municipal wastewater treatment plants cover all water treatment plants within a sewage network. The statistical survey do not include household wastewater treatment facilities or plants which treat only transported wastewater (i.e. waste water treatment plants which operate outside the sewage system).

Since 2003 municipal chemical treatment plants have been classified as treatment plants with increased biogen removal or mechanical treatment plants.

Data on **urban and rural population connected to wastewater treatment plants** are presented on the basis of a number of people served by wastewater treatment plants working on sewage network.

When an urban area is served by several treatment plants with various methods of treatment, the predominant amount of wastewater treated by a given treatment plant determines the classification of the urban area in the appropriate type of wastewater treatment plant.

5. Information regarding emission and reduction of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality concerns units established by the Minister of Environmental Protection and Natural Resources on the basis of the defined amount of fees borne in 1986 for the annual emission of substances polluting the air, according to rates defined in the decree of the Council of Ministers, dated 13th January 1986, regarding payments for economic use of the environment and modifications to it (Journal of Laws No 7, item 40) with later amendments.

The established group of surveyed entities maintained annually which i.a. assures comparability of data and may only be increased in specific cases, e.g. by newly established or expanded entities with a high step scale of pollutant emission.

Data regarding **particulate emissions** concern: particulates from the combustion of fuels, particulates from cement and lime, fire-resistant materials, silicates, artificial fertilizers, carbon and graphite, soot, as well as other types of particulates.

Data regarding **gas emission** concern: sulphur dioxide, carbon monoxide, nitrogen oxides, hydrocarbons, as well as other types of gaseous pollutants (excluding carbon dioxide).

Data regarding particulate and gas emission include organised emission (from technological and heating facilities) and non-organised emission (from waste dumps and landfills, in the course of reloading of volatile or loose substances, from production halls etc.).

6. Nature protection consists in maintaining, sustainable use and renovation of nature resources, objects and elements (among others, plants, animals and fungi originally existing in environment as well as subjected to species protection, wandering and migratory animals, habitats).

Forms of nature protection are: national parks, nature reserves, landscape parks, protected landscape areas, Natura 2000 areas, documentation sites, ecological arable lands, landscape-nature complexes, monuments of nature, plant, animal and fungi species protection.

Podstawą prawną regulującą ustanowienie form ochrony przyrody jest ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity, Dz. U. 2018, poz. 1614, z późniejszymi zmianami); formy te tworzone są w drodze rozporządzenia Rady Ministrów lub Ministra Środowiska, zarządzenia regionalnego dyrektora ochrony środowiska, uchwały sejmiku województwa lub rady gminy.

Parki narodowe obejmują obszary wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1000 ha, na których ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe.

Parki narodowe tworzy się w celu: zachowania różnorodności biologicznej, zasobów, tworów i składników przyrody nieożywionej i walorów krajobrazowych, przywrócenia właściwego stanu zasobów i składników przyrody oraz odtworzenia zniekształconych siedlisk przyrodniczych, siedlisk roślin, siedlisk zwierząt lub siedlisk grzybów.

Rezerваты przyrody obejmują wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska: roślin, zwierząt i grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej.

Parki krajobrazowe obejmują obszary chronione ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania oraz popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Obszary chronionego krajobrazu obejmują tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcję korytarzy ekologicznych.

Stanowiska dokumentacyjne są to niewyodrębniające się na powierzchni lub możliwe do wyodrębnienia, ważne pod względem naukowym i dydaktycznym, miejsca występowania formacji geologicznych, nagromadzeń skamieniałości lub tworów mineralnych, jaskinie lub schroniska podskalne wraz z namuliskami oraz fragmenty eksploatowanych lub czynnych wyrobisk powierzchniowych i podziemnych.

Użytki ekologiczne są to zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej, jak: naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków itp.

Zespołami przyrodniczo-krajobrazowymi są fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na ich walory widokowe lub estetyczne.

The legal basis regulating establishing forms of nature protection is the Law on Nature Protection, dated 16th April 2004 (uniform text, Journal of Laws 2018 item 1614, with later amendments); the forms are created by way of the decree of the Council of Ministers or the Minister of the Environment, the regulation of regional director for environmental protection, the resolution of voivodship regional council or gmina council.

National parks include protected areas distinguishing by particular natural, scientific, social, cultural and educational values, of the area of at least 1000 ha, where all nature elements and specific landscape features are protected.

National parks are created to: preserve biodiversity, resources, formations and elements of inanimate nature and landscape features, restore a proper state of resources and elements of nature, reconstruct distorted natural habitats of plants, animals or fungi.

Nature reserves include areas having essential value for the environmental, scientific, cultural and landscape reasons in natural or slightly changed state — ecosystems, refuges and natural sites. They also protect habitats of plants, animals, fungi and formations and elements of inanimate nature.

Landscape parks are areas protected for natural, historical and cultural values, as well as for landscape features. The aim of landscape park's creation is preservation, popularisation and dissemination of these values in conditions of sustainable development.

Protected landscape areas include areas protected because of distinguishing landscape characterised by various ecosystem types. These areas are to be valuable because of their functions satisfying the needs of tourism and recreation and functions of ecological corridors.

Documentation sites are are scientific and educationally important, not emerging on the earth surface or visible on the surface, places of occurrence of various geological formations, fossils accumulations, mineral objects, caverns, rock caves, exploited and discarded opencast and underground workings.

Ecological areas are worth of protection fragments of ecosystems of significant importance for biodiversity, such as natural water reservoirs, field and forest ponds, groups of trees and shrubs, swamps, peat bogs, dunes, old river beds, rock outcrops, scarps, gravel banks, habitats of rare or protected species etc.

Landscape-nature complexes are fragments of natural and cultural landscape that are worth of protection due to their scenic or aesthetic features.

Pomniki przyrody są to pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyśka, skałki, jary, glazy narzutowe oraz jaskinie.

7. Parki spacerowo-wypoczynkowe są to tereny zieleni o powierzchni co najmniej 2 ha, urządzone i konserwowane z przeznaczeniem na cele wypoczynkowe ludności, wyposażone w drogi, aleje spacerowe, place, ławki itp.

Zieleńce są to obiekty o powierzchni poniżej 2 ha, w których funkcji dominuje wypoczynek.

Tereny zieleni osiedlowej występują przy zabudowie mieszkaniowej, pełnią funkcję wypoczynkową, izolacyjną i estetyczną.

8 Odpady oznaczają każdą substancję lub przedmiot, których posiadacz pozbywa się, zamierza się pozbyć lub do których pozbycia się jest obowiązany. Dane o odpadach od 2013 r. są opracowywane w oparciu o ustawę z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 992, z późniejszymi zmianami).

Prezentowane rodzaje odpadów są zgodne z katalogiem odpadów wprowadzonym rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2014 r. (Dz. U. poz. 1923).

Informacje o ilości i rodzajach odpadów dotyczą zakładów, które wytworzyły w ciągu roku powyżej 1 tys. t odpadów lub nagromadziły 1 mln t i więcej odpadów (z wyłączeniem odpadów komunalnych).

Przez **odzysk odpadów** rozumie się jakikolwiek proces, którego głównym wynikiem jest to, aby odpady służyły użytecznemu zastosowaniu przez zastąpienie innych materiałów. Pełna definicja odzysku odpadów zawarta jest w ustawie z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach.

Przez **unieszkodliwianie odpadów** rozumie się proces niebędący odzyskiem, nawet jeżeli wtórnym skutkiem takiego procesu jest odzysk substancji lub energii.

Dane o odpadach dotychczas składowanych (nagromadzonych) dotyczą ilości odpadów zdeponowanych na terenach własnych zakładów w wyniku składowania w roku sprawozdawczym i w latach poprzednich.

Przez **zrehabilitowane tereny składowania odpadów** należy rozumieć tereny, których eksploatacja została zakończona i na których zostały przeprowadzone prace polegające na nadaniu lub przywróceniu im wartości użytkowych poprzez między innymi właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych, uregulowanie stosunków wodnych.

9. Dane o odpadach komunalnych dotyczą odpadów powstających w gospodarstwach domowych,

Monuments of nature are single objects of animate and inanimate nature of special environmental, scientific, cultural, historical or landscape value and of distinctive individual features such as trees of impressive size, native and alien bushes, sources, waterfalls, exsurgents, stones, ravines, erratic blocks and caves.

7. Strolling and recreational parks are green areas of at least 2 ha in size, maintained for the recreational needs of the population, featuring roads, walkways, squares, benches etc.

Lawns are areas of less than 2 ha in size, in which recreational activity dominates.

Green areas of the housing estates are located in residential areas and used for the purposes of recreation, isolation and aesthetic visual appearance.

8. Waste means any substance or object which the holder discards or intends or is required to discard.

Data on waste since 2013 have been compiled on the basis of the Law on Waste, dated 14th December 2012 (Journal of Laws 2018, item 992, with later amendments).

Information regarding waste was compiled with the Waste catalogue introduced by the degree of the Minister of the Environment dated 9th December 2014 (Journal of Laws, item 1923).

Information regarding the **quantity and types of waste** concerns plants which generated over 1 thous. t of waste in the course of the year or accumulated 1 mln t of waste and more (excluding municipal waste).

Recovery of waste shall mean any operations the principal result of which is waste serving a useful purpose by replacing other materials. Full definition of waste recovery is included in the Law dated 14th December 2012.

Disposal of waste shall mean any operation which is not recovery even where the operation has a secondary consequence the reclamation of substance or energy.

Data regarding **waste landfilled until now (accumulated)** concern the quantity of waste deposited on the grounds of the plants generating it as a result of depositing it during the reporting and previous years.

Reclaimed waste landfills are territories where exploitation had been finished and where works connected with restoration or assigning utility value such as appropriate landscaping, improving physical and chemical characteristics or regulating waterways were carried out.

9. Data on municipal waste concern waste generated in households or by other waste producers (excluding

a także u innych wytwórców odpadów (bez odpadów niebezpiecznych), które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

10. Dane o nieczystościach ciekłych dotyczą nieczystości, wywiezionych do oczyszczalni ścieków lub stacji zlewnych, pochodzących z gospodarstw domowych, budynków użyteczności publicznej oraz budynków jednostek prowadzących działalność gospodarczą — w przypadku gdy nie są odprowadzane siecią kanalizacyjną.

11. Dane o nakładach na środki trwale służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej oraz ich efektach rzeczowych prezentuje się zgodnie z Polską Klasyfikacją Statystyczną Dotyczącą Działalności i Urzędzeń Związanych z Ochroną Środowiska, wprowadzoną rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 2 marca 1999 r. (Dz. U. Nr 25, poz. 218). Klasyfikacja ta opracowana została na podstawie Międzynarodowej Standardowej Statystycznej Klasyfikacji EKG/ONZ dotyczącej Działalności i Urzędzeń Związanych z Ochroną Środowiska i Europejskiego Systemu Zbierania Informacji Ekonomicznych dotyczących Ochrony Środowiska (SERIEE) wdrożonego przez Unię Europejską.

12. Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej są to fundusze tworzone m.in. z: opłat za korzystanie ze środowiska (tj. kwot pieniężnych pobieranych m.in. za: emisję zanieczyszczeń powietrza, umieszczanie odpadów na składowisku oraz pobór i korzystanie z wód i wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi), kar za naruszenie wymagań w zakresie ochrony środowiska, spłat pożyczek udzielonych inwestorom.

Od 2010 r. część wpływów z tytułu opłat i kar środowiskowych stanowi dochody budżetów powiatów i gmin, które mają za zadanie finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej w wysokości nie mniejszej niż kwota tych wpływów pomniejszona o nadwyżkę przekazaną do funduszy wojewódzkich.

13. Podziału nakładów na środki trwale służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej oraz uzyskanych efektów rzeczowych według województw dokonano na podstawie faktycznej lokalizacji inwestycji.

hazardous waste) which on the account of its character and composition is similar to waste from households.

10. Data on liquid waste concern waste, removed to wastewater treatment plants or dump stations, which comes from households, public buildings and buildings of units conducting economic activity — in the case they are not discharged by sewage system.

11. Data regarding outlays on fixed assets and tangible effects of investments in environmental protection and water management are presented in accordance with the Polish Statistical Classification of Environmental Protection and Facilities, introduced on the basis of the decree of the Council of Ministers, dated 2nd March 1999 (Journal of Laws No. 25, item 218). This classification was compiled on the basis of the ECE/UN Single European Standard Statistical Classification of Environmental Protection Activities and Facilities as well as the European System for the Collection of Economic Information on the Environment (SERIEE), implemented by the European Union.

12. Environmental protection and water management funds are funds created from income originating i.a. from: payments for use of natural environment (i.e.: payments collected i.a. for: emission of air pollutants, placement of waste in the landfill as well as withdrawal and use of water and releasing wastewater into water or the ground) the fines for violating environmental protection requirements the repayments of loans granted for investors.

Since 2010, a part of revenues from environmental fines constitutes incomes of powiat and gmina budgets, that have the task to finance environmental protection and water management in the amount at least equal to those revenues, reduced by surplus transferred to voivodship funds.

13. The division of outlays on fixed assets and tangible effects of investments in environmental protection and water management by voivodship is made on the basis of the actual location of the investment.

TABL. 1 (7).

STAN GEODEZYJNY, KIERUNKI I ZMIANY W WYKORZYSTANIU POWIERZCHNI WOJEWÓDZTWA

Stan w dniu 1 stycznia

GEODESIC STATUS, DIRECTIONS AND CHANGES OF VOIVODSHIP LAND USE

As of 1st January

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2019		2010	2019	SPECIFICATION
		w ha in ha		przyrost (+) lub ubytek (-) w ha w stosunku do 2018 r. increase (+) or decrease (-) in ha relation to 2018	na 1000 mieszkań- ców ^a w ha per 1000 population ^a in ha		
Powierzchnia ogólna^b	1821895	1821895	1821895	-	716,8	738,7	Total area^b
Użytki rolne.....	1299894	1284434	1283946 ^c	-2088 ^c	511,4	520,6	Agricultural land
w tym:							of which:
grunty orne	1010593	995581	982324	-1839	397,6	398,3	arable land
sady	31231	31629	33910	-276	12,3	13,7	orchards
łąki trwałe	116878	115438	114355	-320	46,0	46,4	permanent meadows
pastwiska trwałe	87283	85644	84365	-281	34,3	34,2	permanent pastures
grunty rolne zabudowa- ne	40902	42778	43772	+134	16,1	17,7	agricultural built-up areas
grunty pod stawami.....	4125	4771	5052	+22	1,6	2,0	under ponds areas
grunty pod rowami	8882	8593	8342	-27	3,5	3,4	under ditches areas
Grunty leśne oraz zadrze- wione i zakrzewione.....	395130	402290	395087	+224	155,5	160,2	Forest land as well as woody and bushy land
lasy	387711	391259	393164	+284	152,5	159,4	forests
grunty zadrzewione i zakrzewione	7419	11031	1923	-60	2,9	0,8	woody and bushy land
Grunty pod wodami	10954	11324	12238	+34	4,3	5,0	Lands under waters
powierzchniowymi pły- nącymi	8519	9071	10112	+15	3,4	4,1	surface flowing
powierzchniowymi stoja- cymi	2435	2253	2126	+19	1,0	0,9	surface standing
Grunty zabudowane i zurbanizowane.....	93312	101893	109857	+1907	36,7	44,5	Built-up and urbanized areas
tereny mieszkaniowe	18410	20745	23545	+705	7,2	9,5	residential areas
tereny przemysłowe.....	6019	6575	7458	+262	2,4	3,0	industrial areas
tereny inne zabudowane	7743	9433	10246	+191	3,0	4,2	other built-up areas
tereny zurbanizowane niezabudowane.....	4071	3937	4153	-7	1,6	1,7	urbanized non-built-up areas
tereny rekreacji i wypo- czynku	2846	2935	3147	+54	1,1	1,3	recreational and rest areas
tereny komunikacyjne....	51830	55409	57493 ^d	+122 ^d	20,4	23,3	transport areas
drogi.....	45093	48587	49911	+93	17,7	20,2	roads
kolejowe.....	6240	6201	6120	-29	2,5	2,5	railway
inne ^e	497	621	571	-15	0,2	0,2	others ^e
użytki kopalne.....	2393	2859	3815	+580	0,9	1,5	minerals
Użytki ekologiczne.....	1164	1326	1306	-22	0,5	0,5	Ecological areas
Nieużytki.....	15258	14680	14418	-28	6,0	5,8	Wasteland
Tereny różne ^f	6183	5948	5043	-27	2,4	2,0	Misceallaneous land ^f

a Stan ludności w dniu 31 grudnia, odpowiednio dla lat 2009 i 2018. b Obszar lądowy (łącznie z wodami śródlądowymi) oraz część morskich wód wewnętrznych. c Łącznie z gruntami zadrzewionymi i zakrzewionymi na użytkach rolnych, ujmowanymi do 2016 r. w pozycji „grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione”. d Łącznie z gruntami przeznaczonymi na budowę dróg publicznych lub linii kolejowych. e Porty lotnicze, urządzenia portowe, przystanie, obiekty i budowle służące komunikacji wodnej, naziemne obiekty itp., patrz uwagi ogólne działu, ust. 1. f Grunty przeznaczone do rekultywacji oraz niezagospodarowane grunty zrekultywowane, wały ochronne nieprzystosowane do ruchu kołowego.

Źródło: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

a Population as of 31st December, respectively for 2009 and 2018. b Land area (including inland waters) as well as parts of internal waters. c Including woody and bushy land on agricultural land, classified until 2016 in the items "forest land as well as woody". d Including areas used for public road construction or railways. e Airports, airport devices, harbours, buildings and other objects of water communication, terrestrial objects, etc. see general notes to the chapter item 1. f Land designated for reclamation, unused reclaimed land, embankments, not designated for car traffic.

Source: data of the Head Office of Geodesy and Cartography.

TABL. 2 (8).

GRUNTY ROLNE WYŁĄCZONE NA CELE NIEROLNICZE I LEŚNE NA CELE NIELEŚNE^aAGRICULTURAL LAND DESIGNATED FOR NON-AGRICULTURAL PURPOSES AND FOREST LAND DESIGNATED FOR NON-FOREST PURPOSES^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w ha in ha				
O G Ó Ł E M	407	530	492	572	T O T A L
WEDŁUG RODZAJÓW GRUNTÓW BY TYPE OF LAND					
Użytki rolne.....	101	160	278	273	Agricultural land
klasy bonitacyjne:					quality classes:
mineralne: I-II	-	1	2	12	mineral: I-II
III	17	33	81	92	III
IV	21	96	183	149	IV
organiczne: IV	29	5	3	6	organic: IV
V i VI	34	25	9	14	V and VI
Inne grunty rolne.....	91	182	183	281	Other agricultural land
Grunty leśne	215	188	31	18	Forest land
WEDŁUG KIERUNKÓW WYŁĄCZENIA BY DIRECTIONS OF DESIGNATION					
wyłączone:					designated for:
Na tereny osiedlowe.....	102	188	194	228	Residential areas
Na tereny przemysłowe.....	63	134	205	244	Industrial areas
Pod drogi i szlaki komunikacyjne..	10	5	4	7	Roads and communication trails
Pod użytki kopalne	216	175	35	28	Minerals
Pod zbiorniki wodne	-	3	2	5	Water reservoirs
Na inne cele	15	23	54	60	Other purposes

^a W trybie obowiązujących przepisów prawnych o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

Ź r ó d ł o: w zakresie wyłączonych w trybie przepisów prawnych o ochronie gruntów rolnych i leśnych: gruntów rolnych — dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, gruntów leśnych — dane Ministerstwa Środowiska.

^a According to the existing regulations on the protection of agricultural and forest land.

S o u r c e: in regard to designated land according to the legal regulations on the protection of agricultural land — data of the Ministry of Agriculture and Rural Development, forest land — data of the Ministry of Environment.

TABL. 3 (9).

GRUNTY ZDEWASTOWANE I ZDEGRADOWANE WYMAGAJĄCE REKULTYWACJI I ZAGOSPODAROWANIA ORAZ GRUNTY ZREKULTYWOWANE I ZAGOSPODAROWANE

DEVASTATED AND DEGRADED LAND REQUIRING RECLAMATION AND MANAGEMENT AS WELL AS RECLAIMED AND MANAGED LAND

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w ha in ha				
Grunty wymagające rekultywacji (stan w dniu 31 XII)	4497	4860	5203	4922	Land requiring reclamation (as of 31 XII)
zdevastowane	4313	4676	4935	4728	devastated
zdegradowane.....	184	184	268	194	degraded
Grunty (w ciągu roku):					Land (during the year):
zrekultywowane.....	78	68	88	113	reclaimed
w tym na cele:					of which for purposes:
rolnicze.....	6	52	29	41	agricultural
leśne	72	7	49	17	forest
zagospodarowane	63	29	46	51	managed

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

S o u r c e: data of the Ministry of Agriculture and Rural Development.

TABL. 4 (10). **POBÓR WODY NA POTRZEBY GOSPODARKI NARODOWEJ I LUDNOŚCI**
 WATER WITHDRAWAL FOR NEEDS OF THE NATIONAL ECONOMY AND POPULATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018		SPECIFICATION
	w hm ³ in hm ³				w odsetkach in percent	
O G Ó Ł E M	321,2	304,6	290,4	297,7	100,0	T O T A L
na cele:						for purposes of:
Produkcyjne (poza rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem, i rybactwem) – z ujęć własnych	106,5	107,4	102,7	104,8	35,2	Production (excluding agriculture, forestry and fishing) — from own intakes
w tym wody:						of which waters:
powierzchniowe	90,0	88,7	82,7	84,1	28,2	surface
podziemne	15,7	18,3	19,5	20,3	6,8	underground
Nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz napełniania i uzupełniania stawów rybnych	75,1	54,4	51,6	48,4	16,2	Irrigation in agriculture and forestry as well as filling and completing fish ponds
Eksploatacji sieci wodociągowej ^a	139,5	142,8	136,2	144,6	48,6	Exploitation of water supply network ^a
wody: powierzchniowe	11,7	8,7	7,6	7,2	2,4	waters: surface
podziemne	127,9	134,1	128,6	137,3	46,1	underground

a Pobór wody na ujęciach przed włączeniem do sieci.

a Water withdrawal by intakes before entering the water system.

TABL. 5 (11). **ZUŻYCIE WODY NA POTRZEBY GOSPODARKI NARODOWEJ I LUDNOŚCI**
 WATER CONSUMPTION FOR NEEDS OF THE NATIONAL ECONOMY AND POPULATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018		SPECIFICATION
	w hm ³ in hm ³				w odsetkach in percent	
O G Ó Ł E M	291,6	277,8	266,6	272,1	100,0	T O T A L
Przemysł	106,6	107,4	103,5	105,5	38,8	Industry
w tym na cele produkcyjne	102,7	103,2	98,8	101,1	37,2	of which for purposes of production
Rolnictwo i leśnictwo ^a	75,1	54,4	51,6	48,4	17,8	Agriculture and forestry ^a
Eksploatacja sieci wodociągowej ^b	109,9	116,0	111,5	118,2	43,5	Exploitation water supply network ^b

a Woda zużyta do nawadniania w rolnictwie i leśnictwie oraz do napełniania i uzupełniania stawów rybnych. b Bez zużycia wody na cele przemysłowe z wodociągów stanowiących własność gmin, wojewódzkich zakładów usług wodnych i spółek wodnych.

a Water consumption for irrigation in agriculture and forestry as well as for filling and completing fish ponds. b Excluding water consumption of water for industrial purposes by water supply networks owned by gminas, voivodship waterworks and water companies.

TABL. 6 (12).

POWIERZCHNIA I POBÓR WODY DO NAWODNIEN W ROLNICTWIE I LEŚNICTWIE ORAZ NAPEŁNIANIA STAWÓW RYBNYCH

AREA AND WATER WITHDRAWAL FOR IRRIGATION IN AGRICULTURE AND FORESTRY AS WELL AS WATER FOR FILLING FISH PONDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Powierzchnia nawadnianych użytków rolnych i gruntów leśnych ^a w ha.....	391	392	262	286	Area of irrigated agricultural land and forest land ^a in ha
Powierzchnia napelnianych stawów rybnych ^b w ha	2867	2995	2966	3032	Area of filled fish ponds ^b in ha
Pobór wody ^c w dam ³	75355	54624	51833	48590	Water withdrawal ^c in dam ³
do nawadniania użytków rolnych i gruntów leśnych.....	1940	1834	633	749	for irrigation of agricultural and forest lands
na 1 ha	5,0	4,7	2,4	2,6	per 1 ha
do napelniania i uzupełniania stawów rybnych.....	73415	52790	51200	47841	for filling and completing fish ponds
na 1 ha	25,6	17,6	17,3	15,8	per 1 ha

a O powierzchni co najmniej 20 ha. b O powierzchni co najmniej 10 ha. c Łącznie z poborem ścieków do nawodnień.

a Area of 20 ha and more. b Area of 10 ha and more. c Including wastewater withdrawal for irrigation.

TABL. 7 (13).

ŚCIEKI PRZEMYSŁOWE I KOMUNALNE ODPROWADZANE DO WÓD LUB DO ZIEMI

INDUSTRIAL AND MUNICIPAL WASTE WATER DISCHARGED INTO WATERS OR INTO THE GROUND

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018		SPECIFICATION
	w hm ³ in hm ³			w odsetkach in percent		
O G Ó Ł E M	131,2	98,7	94,3	97,3	100,0	T O T A L
odprowadzone bezpośrednio z zakładów ^a	43,1	16,8	11,8	12,8	13,2	discharged directly by plants ^a
w tym wody chłodnicze	0,6	0,5	1,0	0,9	0,9	of which cooling water
odprowadzone siecią kanalizacyjną	88,1	81,9	82,6	84,5	86,8	discharged by sewage system
W tym ścieki wymagające oczyszczania	130,7	98,2	93,4	96,4	99,1	Of which waste water requiring treatment
oczyszczane	130,0	95,2	89,9	92,9	95,4	treated
mechanicznie	35,1	7,9	0,3	0,4	0,4	mechanically
chemicznie ^b	0,1	0,3	0,3	0,6	0,7	chemically ^b
biologicznie	12,4	12,2	14,1	14,4	14,8	biologically
z podwyższonym usuwaniem biogenów	82,5	74,9	75,1	77,4	79,5	with increased biogene removal (disposal)
nieoczyszczane	0,6	2,9	3,5	3,6	3,7	untreated
odprowadzone bezpośrednio z zakładów	0,6	2,9	3,5	3,6	3,7	discharged directly by plants
odprowadzone siecią kanalizacyjną	-	0,0	0,0	0,0	0,0	discharged by sewage network

a Łącznie z wodami chłodniczymi i zanieczyszczonymi wodami z odwadniania zakładów górniczych oraz obiektów budowlanych, a także z zanieczyszczonymi wodami opadowymi. b Dane dotyczą tylko ścieków przemysłowych.

a Including polluted cooling water and water from mine drainage as well as building construction as well as from contaminated precipitation water. b Data concern only industrial wastewater.

TABL. 8 (14). **ZAKŁADY^a ODPROWADZAJĄCE ŚCIEKI WEDŁUG MIEJSCA ODPROWADZANIA ORAZ WYPOSAŻENIA W OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW**
Stan w dniu 31 grudnia
PLANTS^a DISCHARGING WASTEWATER BY PLACE OF DISCHARGE
AND WASTEWATER TREATMENT PLANTS POSSESSED
As of 31st December

JEDNOSTKI	2010	2015	2017	2018	ENTITIES
OGÓŁEM	177	184	186	185	TOTAL
Odprowadzające ścieki bezpośrednio do wód lub do ziemi wymagające oczyszczania	86	75	77	70	Discharging wastewater directly into waters or into the ground requiring treatment
wyposażone w oczyszczalnię ścieków	73	65	67	64	possessing wastewater treatment plants
o wystarczającej przepustowości	68	61	65	62	with sufficient capacity
o niewystarczającej przepustowości	5	4	2	2	with insufficient capacity
bez oczyszczalni ścieków	13	10	10	6	not possessing wastewater treatment plants
Odprowadzające ścieki do kanalizacji (bez oczyszczalni ścieków)	91	109	109	115	Discharging waste water into sewage system (not possessing wastewaters treatment plants)

a Bez przedsiębiorstw i zakładów wodociągowo-kanalizacyjnych.

a Excluding enterprises and water-sewerage treatment plants.

TABL. 9 (15). **OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW**
Stan w dniu 31 grudnia
WASTEWATER TREATMENT PLANTS
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	OGÓŁEM	Mechaniczne	Chemiczne	Biologiczne	Z podwyższonym usuwaniem biogenów	SPECIFICATION
	Total	Mechanical	Chemical	Biological	With increased biogene removal	
Oczyszczalnie ścieków przemysłowych						Industrial wastewater treatment plants
Liczba						Number
2010	80	22	2	53	3	
2015	64	4	4	53	3	
2017	66	5	3	55	3	
2018	62	7	4	48	3	
Przepustowość w dam ³ /d						Capacity in dam ³ /24h
2010	108,7	56,9	3,0	44,4	4,4	
2015	58,1	5,5	6,2	40,7	5,8	
2017	56,5	5,7	5,9	39,2	5,8	
2018	57,4	6,3	7,2	38,2	5,8	
Oczyszczalnie ścieków komunalnych^a						Municipal wastewater treatment plants^a
Liczba						Number
2010	160	-	-	120	40	
2015	205	2	-	162	41	
2017	205	-	-	164	41	
2018	204	-	-	163	41	
Przepustowość w dam ³ /d						Capacity in dam ³ /24h
2010	606,0	-	-	48,2 ^b	557,8	
2015	531,2	0,1	-	56,8	474,3	
2017	528,6	-	-	57,6	470,9	
2018	529,4	-	-	58,5	470,9	
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem ^{cd}						Population connected to wastewater treatment plants in % of total population ^{cd}
2010	66,0	-	-	7,1	58,9	
2015	68,2	0,0	-	9,4	58,8	
2017	69,3	-	-	9,6	59,6	
2018	69,5	-	-	9,7	59,7	

a Miejskie i wiejskie pracujące na sieci kanalizacyjnej. b Dotyczy urządzeń do biologicznego oczyszczania. c Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków — dane szacunkowe, ludność ogółem — na podstawie bilansów. d Patrz uwagi ogólne działu, ust. 4.

a Treatment plants of urban and rural area working on sewage system. b Refers to equipment for biological treatment. c Population connected to wastewater treatment plants — estimated data, total population — based on balances. d See general notes to chapter, item 4.

TABL. 10 (16). **EMISJA I REDUKCJA ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA Z ZAKŁADÓW SZCZEGÓLNIE UCIAŻLIWYCH DLA CZYSTOŚCI POWIETRZA**
EMISSION AND REDUCTION OF AIR POLLUTANTS FROM PLANTS OF SIGNIFICANT NUISANCE TO AIR QUALITY

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Zakłady szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza ^a (stan w dniu 31 XII)	112	113	118	118	Plants of significant nuisance to air quality ^a (as of 31 XII)
w tym wyposażone w urządzenia do redukcji zanieczyszczeń:					of which possessing systems to reduce the emission of:
pyłowych	82	81	78	79	particulates
gazowych	15	13	18	18	gases
w tym nieposiadające wyników pomiarów:					of which without the results of measurements of:
emisji:					emission:
pyłów	31	38	41	.	particulates
gazów	27	33	37	.	gases
imisji	97	104	115	.	imission
Emisja zanieczyszczeń:					Emission of pollutants:
w tysiącach ton:					in thousand tonnes:
pyłowych	4,2	2,8	2,3	2,5	particulates
w tym pyły ze spalania paliw	3,5	2,2	1,8	2,0	of which particulates from the combustion of fuels
gazowych (bez dwutlenku węgla) ..	166,3	154,2	117,7	125,6	gases (excluding carbon dioxide)
w tym: dwutlenek siarki	89,0	84,2	45,3	51,5	of which: sulphur dioxide
tlenek węgla	20,3	25,2	34,3	35,6	carbon monoxide
tlenki azotu	55,3	43,0	36,7	37,0	nitrogen oxides
na 1 mieszkańca w tonach:					per capita in tonnes:
pyłowych	0,002	0,001	0,001	0,001	particulates
gazowych (bez dwutlenku węgla) ..	0,065	0,062	0,047	0,051	gases (excluding carbon dioxide)
Zanieczyszczenia zatrzymane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń:					Pollutants retained in pollutant reduction systems:
w tysiącach ton:					in thousand tonnes:
pyłowe	3351,6	5157,8	4865,5	5207,9	particulates
gazowe (bez dwutlenku węgla)	301,5	529,0	735,7	868,0	gases (excluding carbon dioxide)
w % zanieczyszczeń wytworzonych:					in % of pollutants produced:
pyłowych	99,9	99,9	100,0	100,0	particulates
gazowych (bez dwutlenku węgla) ..	64,5	77,4	86,2	87,4	gases (excluding carbon dioxide)

a Emitujące pyły, gazy lub równocześnie pyły i gazy.

a Emitting particulates, gases or particulates and gases.

TABL. 11 (17). **URZĄDZENIA DO REDUKCJI ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA W ZAKŁADACH
SZCZEGÓLNIIE UCIAŹLIWYCH DLA CZYSTOŚCI POWIETRZA**
AIR POLLUTION REDUCTION SYSTEMS IN PLANTS OF SIGNIFICANT
NUISANCE TO AIR QUALITY

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Cyklony Cyclones	Multicyklony Multi- cyclones	Filtry tkaninowe Fabric filters	Elektrofiltry Electrofilters	Urządzenia mokre Wet air cleaners	Inne Others
URZĄDZENIA — stan w dniu 31 XII EQUIPMENT — as of 31 XII						
OGÓŁEM 2010	205	75	447	40	62	109
TOTAL 2015	161	57	390	55	56	53
2017	141	62	484	49	54	65
2018	134	63	466	51	56	62
Skuteczność: Efficiency:						
niska..... 2010	31	21	85	-	12	x
low 2015	15	9	47	1	8	x
2017	13	11	108	-	6	x
2018	9	12	109	-	6	x
średnia 2010	49	22	132	4	24	x
moderate 2015	24	14	103	17	24	x
2017	23	9	90	18	27	x
2018	18	7	104	16	28	x
wysoka 2010	125	32	230	36	26	x
high 2015	122	34	240	37	24	x
2017	105	42	286	31	21	x
2018	107	44	253	35	22	x
PRZEPŁYW GAZÓW ODLOTOWYCH w dam ³ /h WASTE GAS FLOW in dam ³ /h						
OGÓŁEM 2010	4065	1321	6593	31811	23390	949
TOTAL 2015	4237	1021	6606	35555	29230	1923
2017	3982	1149	7772	34111	29294	11482
2018	3862	1156	8437	34280	29353	1156
Skuteczność: Efficiency:						
niska..... 2010	270	374	1447	-	237	x
low 2015	507	128	511	1	142	x
2017	676	170	816	-	134	x
2018	661	171	969	-	134	x
średnia 2010	1038	324	1178	464	409	x
moderate 2015	778	270	1807	486	355	x
2017	710	193	1939	495	432	x
2018	616	107	2231	421	490	x
wysoka 2010	2757	623	3968	31347	22744	x
high 2015	2952	623	4288	35068	28733	x
2017	2596	786	5017	33616	28728	x
2018	2585	878	5237	33859	28729	x

TABL. 12 (18). **POWIERZCHNIA O SZCZEGÓLNYCH WALORACH PRZYRODNICZYCH PRAWNIE CHRONIONA^a**
Stan w dniu 31 grudnia
AREA OF SPECIAL VALUE UNDER LEGAL PROTECTION^a
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018			SPECIFICATION
	w ha in ha			w % po- wierzchni ogólnej woje- wództwa in % of total area of the voivod- ship	na 1 miesz- kańca w m ² per capita in m ²		
O G Ó Ł E M	356839,3	357795,8	358385,9	355798,1	19,5	1442,6	T O T A L
Parki narodowe ^b	68,3	68,3	68,3	68,3	0,0	0,3	National parks ^b
Rezerваты przyrody ^b ..	7440,1	7418,8	7035,8	7036,3	0,4	28,5	Nature reserves ^b
Parki krajobrazowe ^{bc} ...	95409,2	95911,0	95911,0	97789,2	5,4	396,5	Scenic parks ^{bc}
Obszary chronionego krajobrazu ^c	240915,2	240883,3	241447,2	237202,9	13,0	961,8	Protected landscape areas ^c
Stanowiska dokumen- tacyjne	33,8	33,7	33,7	31,7	0,0	0,1	Documentation sites
Zespoły przyrodniczo- krajobrazowe	11512,1	11827,1	12210,5	11913,8	0,7	48,3	Landscape-nature complexes
Użytki ekologiczne	1460,6	1653,9	1679,6	1756,1	0,1	7,1	Ecological arable lands

a Patrz uwagi ogólne działu, ust. 6. b Kampinoski Park Narodowy; bez otuliny. c Bez powierzchni rezerwatów przyrody, stanowisk dokumentacyjnych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych i użytków ekologicznych położonych na terenie parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu.

a See general notes to the chapter, item 6. b Kampinoski National Park; excluding protection zones. c Excluding nature reserves, documentation sites, landscape-nature complexes and ecological arable lands located within landscape parks and protected landscape areas.

TABL. 13 (19). **REZERWATY PRZYRODY^a**
Stan w dniu 31 grudnia
NATURE RESERVES^a
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	Obiekty Number	Powierzchnia w ha Area in ha		SPECIFICATION	
		ogółem total	w tym pod ochroną ścisłą ^b of which strictly protected ^b		
O G Ó Ł E M	2010	89	7440,1	-	T O T A L
	2015	87	7418,8	255,1	
	2017	87	7035,8	255,1	
2018	87	7036,3	255,1		
Faunistyczne	1	1967,7	-	-	Fauna
Krajobrazowe	4	718,2	-	-	Landscape
Leśne	68	3616,2	250,4	-	Forest
Torfowiskowe	6	588,8	2,6	-	Peat-bog
Florystyczne	6	123,2	2,1	-	Flora
Wodne	-	-	-	-	Water
Przyrody nieożywionej	1	20,7	-	-	Inanimate nature
Stepowe	1	1,5	-	-	Steppe

a Bez otuliny. b Powierzchnia, na której chroniona jest cała przyroda i jest całkowicie zaniechana bezpośrednia ingerencja człowieka.

a Excluding protection zones. b The area in which all forms of nature are protected and direct human interference is entirely abandoned.

TABL. 14 (20). **PARKI KRAJOBRAZOWE**
Stan w dniu 31 grudnia
LANDSCAPE PARKS
As of 31st December

LATA YEARS ZESPOŁY I PARKI KRAJOBRAZOWE ^a SETS AND LANDSCAPE PARKS ^a	Powierzchnia ^b Area ^b				
	ogółem total	w tym of which			
		lasów forest	użytków rolnych agricultural land	wód water	
	w ha in ha				
O G Ó Ł E M	2010	98268,3	46477,1	42261,7	3717,4
T O T A L	2015	98268,3	46477,1	42261,7	3717,4
	2017	98268,3	46477,1	42261,7	3717,4
	2018	100136,4	46477,1	42261,7	3717,4
Międzyrzeczka Warty i Widawki		25330,0	6225,0	16700,0	533,0
Sulejowski		17026,0	11200,0	2700,0	2360,0
Załęczański		13520,0	7336,0	5193,0	310,0
Spalski		13110,0	7442,0	4630,0	300,0
Bolimowski		12185,4	6092,7	5361,5	30,5
Wzniesień Łódzkich		11580,0	3644,4	6642,2	45,9
Przedborski		7385,0	4537,0	1035,0	138,0

a Uszeregowane malejąco według powierzchni ogółem w województwie. b Łącznie z powierzchnią rezerwatów przyrody, stanowisk dokumentacyjnych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych i użytków ekologicznych położonych na terenie parków.

a Listed according to decreasing grand total area in voivodship. b Including nature reserves, documentation sites, landscape-nature complexes and ecological arable lands located within parks.

TABL. 15 (21). **POMNIKI PRZYRODY**
Stan w dniu 31 grudnia
MONUMENTS OF NATURE
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	3612	3278	3101	2416	T O T A L
w tym:					of which
Pojedyncze drzewa	3334	3066	2884	2198	Individual trees
Grupy drzew	218	138	133	141	Tree clusters
Aleje	35	45	54	46	Alleys
Głazy narzutowe	10	13	14	14	Erratic boulders

TABL. 16 (22). **TERENY ZIELENI OGÓLNODOSTĘPNEJ I OSIEDLOWEJ**
Stan w dniu 31 grudnia
GENERALLY ACCESSIBLE AND ESTATE AREA GREEN BELTS
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015		2017		2018		SPECIFICATION
		ogółem total	w tym miasta of which urban areas	ogółem total	w tym miasta of which urban areas	ogółem total	w tym miasta of which urban areas	
OGÓŁEM w ha	3929,8	3766,0	3216,8	3889,3	3341,1	3865,5	3299,2	TOTAL in ha
w % powierzchni ogólnej województwa ^a	0,2	0,2	2,8	0,2	2,9	0,2	2,8	in % of total area space of the voivodship ^a
na 1 mieszkańca ^b w m ²	15,5	15,1	20,5	15,7	21,5	15,7	21,4	per capita ^b in m ²
Tereny zieleni ogólnodostępnej w ha:								Generally accessible area green belts in ha:
parki spacerowo-wypoczynkowe	1464,7	1516,1	1160,7	1500,1	1163,7	1530,6	1194,2	strolling-recreational parks
zieleńce	585,4	410,7	295,6	424,0	297,0	432,3	302,6	lawns
Tereny zieleni osiedlowej w ha	1879,7	1839,2	1760,5	1965,1	1880,4	1902,6	1802,5	Estate green belts in ha

a,b W przypadku miast obliczono: a – w % ogólnej powierzchni miast, b – na 1 mieszkańca miast.

a,b For urban areas calculated: a – in % total urban areas space, b – per capita in urban areas.

TABL. 17 (23). **ODPADY^a WYTWORZONE I DOTYCHCZAS SKŁADOWANE (NAGROMADZONE) ORAZ TERENY ICH SKŁADOWANIA**
WASTE^a GENERATED AND LANDFILLED UP TO NOW (ACCUMULATED) AS WELL AS THEIR STORAGE YARDS AREAS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Zakłady wytwarzające odpady (stan w dniu 31 XII)	98	108	110	118	Plants generating waste (as of 31 XII)
Odpady wytworzone (w ciągu roku) w tys. t	6173,4	10945,6	7006,2	9980,1	Waste generated (during the year) in thousand tonnes
Odpady dotychczas składowane (nagromadzone ^b ; stan w końcu roku) w tys. t	58076,7	95051,6	108753,8	117116,3	Waste landfilled up to now (accumulated ^b ; end of year) in thousand tonnes
Odpady poddane odzyskowi z nagromadzonych do 1 stycznia roku sprawozdawczego w tys. t	-	-	-	-	Waste recovered from accumulated by 1 January of reporting year in thousand tonnes
Tereny składowania odpadów w ha:					Waste landfill area in ha:
niezrekultywowane (stan w końcu roku)	569,1	699,4	727,6	692,8	non-reclaimed (end of year)
zrekultywowane (w ciągu roku)	7,9	-	-	-	reclaimed (during the year)

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych; patrz uwagi ogólne działu, ust. 7. b Na składowiskach (hałdach, stawach osadowych) własnych.

a Excluding municipal waste; see general notes to the chapter, item 7. b On own landfills (heaps, settling ponds).

TABL. 18 (24). **ODPADY^a WEDŁUG RODZAJÓW W 2018 R.**
WASTE^a BY TYPE IN 2018

WYSZCZEGÓLNIENIE	Odpady wytworzone w ciągu roku Waste generated during the year						Odpady dotychczas składowane (nagroma- dzone ^b , stan w końcu roku) Waste landfilled up to now (accumu- lated ^b , end of year)	SPECIFICATION
	ogółem total	poddane odzys- skowi ^c recover- ed ^c	unieszkodliwione ^c disposed ^c		prze- ka- zane innym odbiór- com transfe- red to other recipients	magazy- nowane czasowo tempo- rary stored		
			razem total	w tym składo- wane ^d of which lanfilled ^d				
w tys. t in thousand tonnes								
O G Ó Ł E M	9980,1	577,3	8434,6	8362,5	831,0	137,2	117116,3	TOTAL
w tym:								of which:
Mieszanki popiołowo- żużlowe z mokrego odprowadzania odpa- dów paleniskowych ...	8404,2	1,1	8346,3	8346,3	54,7	2,1	114157,4	Dust-slag compounds from wet treatment of furnace waste
Mieszaniny popiołów lotnych i odpadów stałych z wapniowych metod odsiarczania gazów odlotowych	21,3	-	-	-	21,3	-	-	Mixtures of fly-ash and solid waste originating from limestone methods of desulphurisation of waste gases
Popioły lotne z węgla ...	125,3	-	-	-	125,3	-	-	Coal fly ash
Żużle, popioły paleni- skowe i pyły z kotłów	56,7	0,6	-	-	55,8	0,3	-	Slag, furnace ash and particulates from boilers

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych; patrz uwagi ogólne działu, ust. 7. b Na składowiskach (hałdach, stawach osadowych) własnych. c We własnym zakresie przez wytwórcę, patrz uwagi ogólne do działu, ust. 7. d Na składowiskach (hałdach, stawach osadowych) własnych i innych.

a Excluding municipal waste; see general notes to chapter, item 7. b On own landfills (heaps, settling ponds). c By waste producer on its own, see general notes to the chapter, item 7. d On own and other landfills (heaps, settling ponds).

TABL. 19 (25). **ODPADY KOMUNALNE^a**
MUNICIPAL WASTE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010 ^b	2015	2017	2018		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym z gospodarstw domowych of which from households	
Odpady komunalne zebrane ^c w t	668824,4	657585,0	705883,1	788497,0	660474,0	Municipal waste collected ^c in t
zmieszane	612500,3	477475,5	511069,5	547009,0	441694,1	mixed
miasta	502404,9	359635,5	386138,7	416932,2	336036,1	urban areas
wieś	110095,4	117839,9	124930,8	130076,9	105658,0	rural areas
zebrane selektywnie	56324,2	180109,5	194813,6	241488,0	218779,9	collected separately
w tym:						of which:
papier i tektura	8360,5	9768,9	8441,3	10779,9	8174,0	paper and cardboard
szkło	13097,6	23851,6	27849,1	28862,7	27888,2	glass

a Patrz uwagi ogólne działu ust. 9. b Dane szacunkowe. c Od 2014 r. pozycja obejmuje odpady odebrane od wszystkich właścicieli nieruchomości i uznawana jest za odpady wytworzone ze względu na objęcie od 1 lipca 2013 r. przez gminy systemem gospodarowania odpadami komunalnymi wszystkich właścicieli nieruchomości.

a See general notes to the chapter, item 9. b Estimated data. c Since 2014 includes waste collected from all inhabitants and is considered to be waste generated because of covering by gminas since 1st July 2013 all real-estate owners with municipal waste management system.

TABL. 19 (25). **ODPADY KOMUNALNE**^a (dok.)
MUNICIPAL WASTE^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010 ^b	2015	2017	2018		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym z gospodarstw domowych of which from house- holds	
Odpady komunalne zebrane ^c w t (dok.)						Municipal waste collec- ted ^c in t (cont.)
zebrane selektywnie (dok.)						collected separately (cont.)
w tym:						of which:
tworzywa sztuczne	5532,5	13158,5	10597,6	14998,5	13967,7	plastic
metale	1016,7	848,0	165,8	271,1	267,3	metals
wielkogabarytowe	6156,7	13309,6	22348,9	33413,3	33240,0	largesize
biodegradowalne	18421,5	57526,4	57942,8	82039,9	69358,5	biodegradable

^a Patrz uwagi ogólne działu ust. 9. ^b Dane szacunkowe. ^c Od 2014 r. pozycja obejmuje odpady odebrane od wszystkich właścicieli nieruchomości i uznawana jest za odpady wytworzone ze względu na objęcie od 1 lipca 2013 r. przez gminy systemem gospodarowania odpadami komunalnymi wszystkich właścicieli nieruchomości.

^a See general notes to the chapter, item 9. ^b Estimated data. ^c Since 2014 includes waste collected from all inhabitants and is considered to be waste generated because of covering by gminas since 1st July 2013 all real-estate owners with municipal waste management system.

TABL. 20 (26). **NIECZYSTOŚCI CIEKŁE**^a
LIQUID WASTE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Nieczystości ciekłe ^b wywiezione w dam ³	1740,3	1423,9	1480,8	1229,6	Liquid waste ^b removed in dam ³
miasta	923,1	619,3	563,0	393,4	urban areas
wieś	817,2	804,6	917,8	836,2	rural areas
w tym z gospodarstw domowych	935,7	964,7	1052,3	.	of which from households
miasta	515,3	457,6	431,9	.	urban areas
wieś	420,4	507,1	620,3	.	rural areas
Zbiorniki bezodpływowe w tys. (stan w dniu 31 XII) ..	196,1	166,4	162,9	169,1	Septic tanks in thous. (as of 31 XII)
Przydomowe oczyszczalnie ścieków w tys. (stan w dniu 31 XII)	7,2	20,1	22,5	25,3	Household waste water treatment systems in thous. (as of 31 XII)

^a Patrz uwagi ogólne działu ust. 10. ^b Gromadzone przejściowo w zbiornikach bezodpływowych; dane dotyczą ścieków bytowych.

^a See general notes to the chapter item 8. ^b Collected temporarily in septic tanks; data concern domestic wastewater.

TABL. 21 (27). **SKŁADOWISKA ODPADÓW KOMUNALNYCH**
LANDFILL SITES WITH MUNICIPAL WASTE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018			SPECIFICATION
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	
Czynne składowiska kontrolowane (stan w dniu 31 XII):							Controlled landfill sites in operation (as of 31 XII):
liczba	32	20	17	17	-	17	number
powierzchnia w ha	154,9	125,0	113,6	118,9	-	118,9	area in ha
Zrekultywowana powierzchnia kontrolowanych składowisk (w ciągu roku) w ha:							Reclaimed area of controlled landfill sites (during the year) in ha:
czynnych.....	-	2,1	2,1	2,7	-	2,7	in operation
o zakończonej eksploatacji (zamknięte).....	2,3	0,6	1,0	-	-	-	exploitation completed

TABL. 22 (28). **NAKŁADY NA ŚRODKI TRWAŁE SŁUŻĄCE OCHRONIE ŚRODOWISKA I GOSPODARCE WODNEJ^a (ceny bieżące)**
OUTLAYS ON FIXED ASSETS IN ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w tysiącach zł in thousand PLN				
Ochrona środowiska.....	801118,2	812218,5	577240,8	743088,2	Environmental protection
w tym:					of which:
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	138502,5	147089,3	134627,3	181360,0	Protection of air and climate
w tym nakłady na nowe techniki i technologie spalania paliw oraz modernizację kotłowni i ciepłowni.....	15828,0	59621,9	21480,8	17041,6	of which outlays on new fuel combustion technologies and techniques as well as the modernization of boiler and thermal energy plants
Gospodarka ściekowa i ochrona wód	542271,0	451735,8	152739,1	310987,7	Wastewater management and protection of waters
w tym nakłady na:					of which outlays on:
oczyszczanie ścieków komunalnych	91065,4	167911,2	15742,0	41453,4	municipal wastewater treatment
sieć kanalizacyjną odprowadzającą ścieki i wody opadowe	426111,1	258590,7	124269,2	238396,8	sewage network discharging wastewater and precipitation water

a Według lokalizacji inwestycji; nakłady te uwzględniono również w nakładach inwestycyjnych we właściwych sekcjach gospodarki narodowej. b Przemysłowych i komunalnych.

a By investments location; these outlays are included in the appropriate sections of the national economy. b Industrial and municipal.

TABL. 22 (28). **NAKŁADY NA ŚRODKI TRWAŁE SŁUŻĄCE OCHRONIE ŚRODOWISKA I GOSPODARCE WODNEJ^a (dok.)**
OUTLAYS ON FIXED ASSETS IN ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w tysiącach zł in thousand PLN				
Ochrona środowiska.....	801118,2	812218,5	577240,8	743088,2	Environmental protection
w tym:					of which:
Gospodarka odpadami, ochrona i przywrócenie wartości użytkowej gleb, ochrona wód podziemnych i powierzchniowych.....	81350,0	102344,7	230316,0	161825,8	Waste management, protection and recovery of soils, protection of surface and underground waters
w tym nakłady na:					of which outlays on:
zbieranie odpadów ^b i ich transport.....	9461,8	7975,4	37575,1	45252,0	waste collection ^b and transportation
usuwanie i unieszkodliwianie odpadów ^b	64664,7	40234,6	192332,9	108876,6	Removal and treatment of waste ^b
rekultywację hałd, stawów osadowych i składowisk odpadów oraz innych terenów zdewastowanych i zdegradowanych	905,5	80,5	305,0	4108,3	reclamation of waste dumps, sludge tanks and landfills as well as of other devastated and degraded areas
Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu.....	3566,1	36922,7	2509,4	3674,0	Protection of biodiversity and landscape
Zmniejszanie hałasu i wibracji.....	19900,6	13569,0	1835,7	3060,4	Noise and vibration reduction
Gospodarka wodna.....	173726,3	132153,5	68498,7	97973,0	Water management
nakłady na:					outlays on:
Ujęcia i doprowadzenia wody.....	153007,6	90547,6	43354,6	72118,4	Water intakes and pipe systems
Budowę i modernizację stacji uzdatniania wody.....	12012,3	18788,2	24986,1	23833,8	Construction and modernisation of water treatment plants
Zbiorniki i stopnie wodne.....	1076,2	9080,9	-	932,8	Water reservoirs and falls
Regulację i zabudowę rzek i potoków.....	7614,0	7257,3	157,3	874,2	Regulation and management of rivers and streams
Obwałowania przeciwpowodziowe i stacje pomp.....	16,2	6479,5	0,7	213,8	Flood embankments and pump stations

^a Według lokalizacji inwestycji; nakłady te uwzględniono również w nakładach inwestycyjnych we właściwych sekcjach gospodarki narodowej. ^b Przemysłowych i komunalnych.

^a By investments location; these outlays are included in the appropriate sections of the national economy. ^b Industrial and municipal.

TABL. 23 (29).

**EFEKTY RZECZOWE UZYSKANE W WYNIKU PRZEKAZANIA DO UŻYTKU
INWESTYCJI OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ**
**TANGIBLE EFFECTS OF INVESTMENTS IN ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER
MANAGEMENT**

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
OCHRONA ŚRODOWISKA ENVIRONMENTAL PROTECTION					
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu					Protection of air and climate
Zdolność przekazanych do eksploatacji urządzeń do redukcji zanieczyszczeń w t/r:					Capacity of completed systems to reduce pollutants in t/y:
pyłowych.....	-	520	-	-	particulates
gazowych.....	-	6987	-	-	gases
Gospodarka ściekowa i ochrona wód					Wastewater management and protection of waters
Sieć kanalizacyjna w km odprowadzająca:					Sewage network in km discharging:
ścieki.....	365,0	344,0	127,4	221,5	wastewater
wody opadowe.....	63,5	55,9	34,3	35,3	precipitation water
Oczyszczalnie ścieków:					Wastewater treatment plants:
obiekty.....	8	3	1	-	facilities
w tym oczyszczalnie komunalne.....	6	2	1	-	of which municipal
mechaniczne.....	2	-	-	-	mechanical
biologiczne (bez komór fermentacyjnych).....	4	3	1	-	biological (excluding fermentation tanks)
z podwyższonym usuwaniem biogenów ^a	2	-	-	-	with increased biogene removal ^a
przepustowość oczyszczalni w m³/d.....	6704	9955	745	550	capacity of treatment plants in m³/24h
w tym oczyszczalni komunalnych.....	4104	9915	745	400	of which municipal
mechanicznych.....	23	-	-	-	mechanical
biologicznych (bez komór fermentacyjnych).....	1418	8955	745	550	biological (excluding fermentation tanks)
z podwyższonym usuwaniem biogenów ^a	5263	1000	-	-	with increased biogene removal ^a
Oczyszczalnie ścieków indywidualne (przydomowe):					Farmstead treatment facilities (home-stead):
obiekty.....	1054	1286	406	776	facilities
przepustowość w m³/d.....	1342	2633	502	1378	capacity in m³/24h
Podczyszczalnie ścieków przemysłowych:					Industrial waste pre-treatment plants:
obiekty.....	2	1	-	1	facilities
przepustowość w m³/d.....	310	1600	-	4320	capacity in m³/24h
Gospodarka odpadami					Wastes management
Urządzenia do unieszkodliwiania odpadów:					Waste treatment plants:
obiekty.....	1	1	-	-	facilities
wydajność w t/r.....	4850	59000	-	-	capacity in t/y
Składowiska dla odpadów komunalnych:					Landfills of municipal waste:
obiekty.....	-	-	-	-	facilities
powierzchnia w ha.....	3,40	2,10	-	-	area in ha
wydajność w t/r.....	291087	45000	-	-	capacity in t/y
Wydajność urządzeń do gospodarczego wykorzystania odpadów ^b w t/r.....	-	-	-	-	Capacity of waste utilization systems ^b in t/y
GOSPODARKA WODNA WATER MANAGEMENT					
Wydajność ujęć wodnych ^c w m³/d.....	4585	6057	1277	1672	Capacity of water intakes ^c in m³/24h
Uzdatnianie wody w m³/d.....	8093	1612	2398	3487	Water treatment in m³/24h
Sieć wodociągowa w km.....	280,6	249,7	136,9	148,8	Water supply network in km
Pojemność zbiorników wodnych w m³.....	-	92000	-	-	Capacity of water reservoirs in m³
Regulacja i zabudowa rzek i potoków w km.....	-	21,3	-	2,5	Regulation and management of rivers and streams in km
Obwałowania przeciwpowodziowe w km.....	-	23,9	-	-	Flood embankments in km

a W tym chemiczne. b Z wyłączeniem odpadów komunalnych. c Bez ujęć w energetyce zawodowej.

a Of which chemical. b Excluding municipal waste. c Excluding water intakes in the power industry.

TABL. 24 (30). **KIERUNKI FINANSOWANIA Z WOJEWÓDZKIEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ**
FINANCING DIRECTIONS OF THE VOIVODSHIP ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT FUNDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018		SPECIFICATION
	w tysiącach zł in thousand PLN				w odsetkach in per-cent	
O G Ó Ł E M	144126,5	311138,1	160015,8	172375,6	100,0	T O T A L
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	21538,8	122187,6	71962,9	84661,7	49,1	Protection of air and climate
Gospodarka ściekowa i ochrona wód	100487,3	108758,0	46067,0	49157,9	28,5	Wastewater management and protection of waters
Gospodarka odpadami	3093,5	40971,0	8058,3	5875,7	3,4	Waste management
Pozostałe	19006,8	39221,5	33927,6	32680,3	19,0	Others

Ź r ó d ł o: dane Zarządu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

S o u r c e: data of the Management Board of the National Fund for Environmental Protection and Water Management.

TABL. 25 (31). **WPŁYWY Z OPŁAT I KAR NA FUNDUSZE OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ**
RECEIPTS FROM FEES AND FINES FOR ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT FUNDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w tys. zł in thousand PLN				
Opłaty za korzystanie ze środowiska ^a	204279,4	235791,2	204308,7	180682,1	Payments for use of natural environment ^a
w tym:					of which
Gospodarka ściekowa i ochrona wód	27342,4	30816,3	8764,5	9430,2	Wastewater management and protection of waters
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	81051,9	95249,3	56543,4	59262,0	Protection of air and climate
Gospodarka odpadami	94479,4	107100,4	110728,7	83976,5	Waste management
Kary za nieprzestrzeganie przepisów ochrony środowiska	599,3	1233,1	1006,9	642,7	Fines for not meeting environmental protection regulations
w tym za przekroczenie:					of which for exceeding:
Warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi.....	105,5	371,0	351,1	113,5	Norms of discharging wastewater into waters and into the ground
Dopuszczalnej emisji zanieczyszczeń do powietrza	270,5	116,4	17,1	1,8	Permissible emissions of air pollutants

^a W tym z tytułu m. in.: odsetek za przeterminowane wpłaty opłat, oprocentowanie rachunków bankowych, odzyskanych kosztów postępowań egzekucyjnych, błędnych wpłat podlegających zwrotowi, nie obejmuje kar.

Ź r ó d ł o: w zakresie opłat — dane Zarządu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, kar — dane Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska.

^a Of which due to, among others: interest rates for expired payments, interest rates of bank accounts, recovered costs of enforcement incorrect payments subject to repayment, fines not included.

S o u r c e: with regard to fees — data of the Management Board of the National Fund for Environmental Protection and Water Management, fines — data of the Chief Inspectorate of Environmental Protection.

DZIAŁ III PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY I SAMORZĄD TERYTORIALNY

Uwagi metodologiczne

1. Z dniem 1 stycznia 1999 r. (na mocy ustawy z dnia 24 lipca 1998 r., Dz. U. Nr 96, poz. 603 z póź. zm) wprowadzono zasadniczy trójstopniowy podział terytorialny państwa, którego jednostkami są: gminy, powiaty i województwa.

Gmina jest podstawową jednostką terytorialnego podziału kraju.

Jednostkami pomocniczymi w gminach są m.in. **sołectwa**, których organizację i zakres działania określa właściwa rada gminy odrębnym statutem.

Miejscowość – jednostka osadnicza lub inny obszar zabudowany odróżniający się od innych miejscowości odrębną nazwą, a przy jednakowej nazwie - odmiennym określeniem ich rodzaju. Rodzaj miejscowości to określenie charakteru miejscowości ukształtowanej w procesie rozwoju osadnictwa. Ustalanie i zmiana rodzaju miejscowości, tak jak ustalanie i zmiana ich nazw następuje w drodze rozporządzenia ministra właściwego do spraw administracji publicznej. Jedynie nadanie miejscowości statusu miasta, tj. zmiana rodzaju określenia np. "wieś", "kolonia" na "miasto" dokonywane jest rozporządzeniem Rady Ministrów.

Miejscowości podstawowe (miasta, miejscowości wiejskie) prezentuje się bez części integralnych – części wsi, kolonii, osad, przysiółków.

2. Kadencja prezydentów, burmistrzów, wójtów oraz rad gmin, rad miejskich na prawach powiatu i rad powiatów trwa 4 lata, licząc od dnia wyborów.

3. Charakterystykę demograficzno-zawodową radnych w jednostkach samorządu terytorialnego oparto o wyniki sprawozdawczości za rok 2018, aktualizującej dane o radnych zawarte w obwieszczeniach terytorialnych komisji wyborczych z wyborów samorządowych w dniu 21 października 2018 r.

Grupowania radnych organów jednostek samorządu terytorialnego według grup zawodów dokonano na podstawie Klasyfikacji Zawodów i Specjalności na potrzeby rynku pracy wprowadzonej rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 sierpnia 2014 r. (Dz. U. 2018 poz. 227).

4. Prezentowane informacje o **administracji publicznej** dotyczą zatrudnienia i wynagrodzeń w administracji państwowej i samorządu terytorialnego oraz w samorządowych kolegiach odwoławczych i obejmują jednostki zaliczane według PKD 2007 do grupy „Administracja publiczna oraz polityka gospodarcza i społeczna” w sekcji „Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne”.

CHAPTER III ADMINISTRATIVE DIVISION AND LOCAL GOVERNMENT

Methodological notes

1. On 1st January 1999 a fundamental three-tier territorial division of the country (based on the out dated 24th July 1998, Journal of Laws No. 96, item 603, with later amendments) was introduced, the entities of which are: gminas, powiats and voivodships.

The gmina is the basic unit of the country's territorial structure.

Auxiliary entities in gminas are, among others, **village administrator's offices**. Their organization and scope of activity is outlined by individual gmina councils in a separate statute.

Locality – a settlement unit or other settled area, differentiated from other localities with a separate name, and in case of identical name - different denotation of their type. The type of locality denotes the character of the locality, developed in the settlement development process. Determining and changing the locality type, the same as determining and changing their names, is done by way of regulation of a minister relevant for public administration issues. Only granting a locality the status of a town, that is changing the type of denotation, e.g. "village", "farmstead" into "town" is done by way of regulation of the Council of Ministers.

Basic localities (towns, rural localities) are presented excluding integral parts of basic localities – part of villages, farmsteads, settlements, hamlets.

2. Term of presidents, mayors, village mayors as well as gmina councils, city councils in cities with powiat status and powiat councils lasts 4 years, counting from the day of election.

3. The demographic and occupational characteristic of councillors in local government entities is based on reporting results for 2018, updating information concerning councillors included in announcements of local election commissions from the 21st October 2018 local government elections.

The grouping of councillors of organs of local government entities by groups of occupations is made on the basis of the Polish Classification of Occupations and Specializations for Labour Market Needs, which was introduced by a decree of the Minister of Labour and Social Policy, dated 7th August 2014 (Journal of Laws 2018 item 227).

4. Presented information concerning **public administration** involves employment and wages and salaries in the state administration, local government administration and local government appeal councils and covers entities included, in accordance with NACE Rev. 2, in the group "Public administration and economic and social policy" in the section "Public administration and defence; compulsory social security".

Do **administracji państwowej** zalicza się:

- 1) naczelne i centralne organy administracji łącznie z pracownikami zatrudnionymi w ich placówkach zagranicznych:
 - a) instytucje naczelne i centralne (np. kancelarie Sejmu, Senatu, Prezydenta, ministerstwa, urzędy centralne),
 - b) terenowe organy administracji rządowej niezespołonej (np. izby i urzędy skarbowe i celne, okręgowe inspektoraty pracy, urzędy statystyczne, regionalne izby obrachunkowe);
- 2) terenowe organy administracji rządowej zespolonej: urzędy wojewódzkie, jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. inspektoraty: inspekcji handlowej, nadzoru budowlanego, weterynarii, farmaceutyczne, ochrony środowiska, ochrony roślin i nasiennictwa oraz urzędy ochrony zabytków i kuratoria oświaty);
- 3) niektóre agencje państwowe (np. Agencję Rezerw Materialowych, Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości oraz od 2009 r. Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa) oraz jednostki pomocnicze administracji państwowej wraz z oddziałami regionalnymi.

5. Do administracji samorządu terytorialnego zalicza się:

- 1) gminy i miasta na prawach powiatu:
 - a) urzędy gmin i jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. jednostki usług komunalnych oraz od 2009 r. zarządy dróg),
 - b) urzędy miast na prawach powiatu i jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. ośrodki dokumentacji geodezyjno-kartograficznej oraz od 2009 r. zarządy dróg);
- 2) powiaty, tj. starostwa powiatowe i jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. urzędy pracy, zarządy dróg);
- 3) województwa, tj. urzędy marszałkowskie i wojewódzkie samorządowe jednostki organizacyjne (np. urzędy pracy, zarządy melioracji i urządzeń wodnych oraz od 2009 r. zarządy dróg);

Samorządowe kolegia odwoławcze są organami właściwymi do rozpatrywania m.in. odwołań od decyzji, zażaleń na postanowienia jednostek samorządu terytorialnego.

6. Dane o przeciętnych wynagrodzeniach w administracji państwowej nie uwzględniają wynagrodzeń osób zatrudnionych w placówkach zagranicznych.

State administration comprises:

- 1) principle and central organs of administration including the personnel employed in their foreign entities:
 - a) principle and central institutions (e.g., chancelleries of: the Sejm, the Senate, and the President, ministries, central offices),
 - b) territorial organs of non-combined government administration (e.g., fiscal and customs chambers and offices, district work inspectorates, statistical offices, regional chambers of audit);
- 2) territorial organs of combined government administration: voivodship offices, auxiliary service entities (e.g., inspectorates of: trade, construction supervision, veterinary, pharmaceutical, environmental protection, plant protection and seed production as well as monument preservation offices and school superintendent's offices);
- 3) some state agencies (e.g., Material Reserves Agency, Polish Agency for Enterprise Development and since 2009 Agency for Restructuring and Modernisation of Agriculture) and auxiliary entities of state administration with regional units.

5. Local government administration comprises:

- 1) gminas and cities with powiat status:
 - a) gmina offices and auxiliary service entities (e.g., municipal service entities and since 2009 public road boards),
 - b) offices of cities with powiat status and auxiliary service entities (e.g., geodetic and cartographic documentation centres and since 2009 public road boards);
- 2) powiats, i.e., powiat starost offices and auxiliary service entities (e.g., labour offices, public road boards);
- 3) voivodships, i.e., marshal's offices and voivodship local government organizational entities (e.g., labour offices, drainage and water facility boards and since 2009 public road boards);

Local government appeal councils are bodies competent for examining, i.a., appeals against concluding decisions, complaints against procedural decisions of local government units.

6. Data concerning average wages and salaries in the state administration do not include wages and salaries of persons employed in entities abroad.

TABL. 1 (32). **JEDNOSTKI ADMINISTRACYJNE WOJEWÓDZTWA ^a**
Stan w dniu 31 grudnia
ADMINISTRATIVE UNITS OF VOIVODSHIP ^a
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Powiaty.....	21	21	21	21	Powiats
Miasta na prawach powiatu	3	3	3	3	Cities with powiat status
Gminy ^b	177	177	177	177	Gminas ^b
miejskie	18	18	18	18	urban
miejsko-wiejskie.....	25	26	26	26	urban-rural
wiejskie.....	134	133	133	133	rural
Miasta.....	43	44	44	44	Towns
Miejscowości wiejskie.....	5090	5009	5004	5005	Rural localities
Sołectwa.....	3488	3495	3496	3496	Village administrator's offices

a Patrz uwagi ogólne działu ust. 1. b W tym 3 gminy mające również status miasta na prawach powiatu.

a See general notes to the chapter, item 1. b Of which 3 gminas that are also cities with powiat status.

TABL. 2 (33). **GMINY ^a W 2018 R.**
Stan w dniu 31 grudnia
GMINAS ^a IN 2018
As of 31st December

GRUPY GMIN WEDŁUG LICZBY LUDNOŚCI GROUPS OF GMINAS BY NUMBER OF POPULATION	Ogółem Total	O powierzchni Area						
		5,0— —19,9 km ²	20,0— —49,9	50,0— —99,9	100,0— —149,9	150,0— —199,9	200,0— —249,9	250,0— —299,9 km ²
O GÓŁEM TOTAL	177	5	17	63	68	19	3	2
Poniżej 2500..... Below	4	-	3	1	-	-	-	-
2500—4999.....	65	-	3	39	23	-	-	-
5000—7499.....	47	-	-	14	27	6	-	-
7500—9999.....	15	1	-	3	8	3	-	-
10000—14999.....	23	2	2	3	7	6	2	1
15000—19999.....	6	2	1	-	-	2	1	-
20000—39999.....	6	-	1	-	3	2	-	-
40000—99999.....	10	-	7	3	-	-	-	-
100000—199999.....	-	-	-	-	-	-	-	-
200000 i więcej..... and more	1	-	-	-	-	-	-	1

a W tym 3 gminy mające również status miasta na prawach powiatu.

a Of which 3 gminas that are also cities with powiat status.

TABL. 3 (34). **POWIATY I MIASTA NA PRAWACH POWIATU W 2018 R.**
Stan w dniu 31 grudnia
POWIATS AND CITIES WITH POWIAT STATUS IN 2018
As of 31st December

GRUPY POWIATÓW I MIAST NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG LICZBY LUDNOŚCI GROUPS OF POWIATS AND CITIES WITH POWIAT STATUS BY NUMBER OF POPULATION	Ogółem Total	O powierzchni Area					
		poniżej 50,0 km ² below	50,0— —99,9	100,0— —299,9	300,0— —499,9	500,0— —999,9	1000,0— —1499,9 km ²
OGÓŁEM	24	1	1	1	4	12	5
TOTAL							
Poniżej 50000..... Below	6	1	-	-	1	4	-
50000— 74999.....	6	-	1	-	2	3	-
75000— 99999.....	5	-	-	-	-	3	2
100000—149999.....	5	-	-	-	1	1	3
150000—199999.....	1	-	-	-	-	1	-
200000 i więcej..... and more	1	-	-	1	-	-	-

TABL. 4 (35). **RADNI ORGANÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO W 2018 R.**
Stan w dniu 31 grudnia
COUNCILLORS OF ORGANS OF LOCAL GOVERNMENT UNITS IN 2018
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	Radni Councillors of				SPECIFICATION
	rad gmin ^a gmina councils ^a	rad miast w miastach na prawach powiatu city coun- cils in cities with powiat status	rad powiatów powiat councils	sejmiku wojewódz- kiego voivodship regional council	
OGÓŁEM TOTAL					
OGÓŁEM	2680	84	413	33	TOTAL
W tym kobiety.....	840	28	112	14	Of which women
WEDŁUG WIEKU BY AGE					
18—29 lat.....	155	7	13	2	18—29 years
30—39.....	502	30	53	4	30—39
40—49.....	717	21	98	14	40—49
50—59.....	774	13	133	6	50—59
60 lat i więcej.....	532	13	116	7	60 and more
WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA BY EDUCATIONAL LEVEL					
Wyższe.....	972	67	325	31	Tertiary
Policealne i średnie	1088	17	78	2	Post-secondary and secondary
Zasadnicze zawodowe	543	-	10	-	Basic vocational
Gimnazjalne i podstawowe	77	-	-	-	Lower secondary and primary

a Bez radnych rad miast w miastach na prawach powiatu.

a Excluding city councils councillors in cities with powiat status.

TABL. 4 (35). **RADNI ORGANÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO W 2018 R. (dok.)**
Stan w dniu 31 grudnia
COUNCILLORS OF ORGANS OF LOCAL GOVERNMENT UNITS IN 2018 (cont.)
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	Radni Councillors of				SPECIFICATION
	rad gmin ^a gmina councils ^a	rad miast w miastach na prawach powiatu city coun- cils in cities with powiat status	rad powiatów powiat councils	sejmiku wojewódz- kiego voivodship regional council	
WEDŁUG GRUP ZAWODÓW ^b BY OCCUPATIONAL GROUPS ^b					
Przedstawiciele władz publicz- nych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	175	13	173	22	Public government representa- tives, senior officials and managers
Specjaliści	484	44	101	6	Professionals
Technicy i inny średni personel ..	325	8	33	-	Technicians and associate professionals
Pracownicy biurowi	231	6	50	5	Clerks
Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy	288	11	18	-	Service and sales workers
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	736	-	26	-	Skilled agricultural, forestry and fishery workers
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	160	2	4	-	Craft and related trades workers
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	145	-	4	-	Plant and machine operators and assemblers
Pracownicy wykonujący prace przy pracach prostych	76	-	-	-	Elementary occupations
Siły zbrojne	17	-	1	-	Armed forces occupations

a Bez radnych rad miast w miastach na prawach powiatu. b Patrz uwagi ogólne do rozdziału, ust. 3; w podziale według grup zawodów nie uwzględniono radnych będących bezrobotnymi, niepracującymi i uczącymi się; emeryci i renciści ujmowani są według zawodu wykonywanego przed przejściem na emeryturę lub rentę.

a Excluding city councils councillors in cities with powiat status. b See general notes to the chapter, item 3; in the division by occupational groups, data do not include unemployed, not working and studying councillors; retirees and pensioners are classified by performed occupation before taking retirement.

TABL. 5 (36). **ZATRUDNIENIE I WYNAGRODZENIA W ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ**
PAID EMPLOYMENT, WAGES AND SALARIES IN THE PUBLIC ADMINISTRATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE AVERAGE EMPLOYMENT					
O G Ó Ł E M	26732	25678	25654	25365	T O T A L
w tym:					of which:
Administracja państwowa	8866	8207	8074	7681	State administration
Administracja samorządu terytorialnego	17792	17400	17509	17614	Local government administration
gminy i miasta na prawach powiatu	12214	11929	11917	12103	gminas and cities with powiat status
powiaty	4042	3825	3890	3899	powiats
województwo	1536	1646	1702	1612	voivodship
PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO ^a W ZŁ AVERAGE MONTHLY GROSS WAGES AND SALARIES ^a IN PLN					
O G Ó Ł E M	3511,62	4131,88	4504,01	4817,40	T O T A L
w tym:					of which:
Administracja państwowa	4063,20	4472,25	5012,00	5286,33	State administration
Administracja samorządu terytorialnego	3225,50	3960,93	4269,31	4603,45	Local government administration
gminy i miasta na prawach powiatu	3209,52	3944,31	4260,79	4561,59	gminas and cities with powiat status
powiaty	2926,78	3635,20	3937,82	4259,21	powiats
województwo	4138,73	4838,32	5090,72	5750,39	voivodship

a Patrz uwagi ogólne do rozdziału „Wynagrodzenia. Świadczenia z ubezpieczeń społecznych - Wynagrodzenia” ust. 2.

a See general notes to the chapter “Wages and salaries. Social security benefits - Wages and salaries”, item 2.

DZIAŁ IV BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE. WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI

CHAPTER IV PUBLIC SAFETY. JUSTICE

Uwagi metodologiczne

Methodological notes

1. W Roczniku prezentowane są dane statystyczne:

- o przestępstwach stwierdzonych w zakończonych postępowaniach przygotowawczych, na podstawie systemu statystyki Komendy Głównej Policji,
- o orzeczeniach sądów powszechnych, na podstawie statystyki Ministerstwa Sprawiedliwości.

2. Pojęcie „wymiar sprawiedliwości” w odniesieniu do źródeł prezentowania informacji statystycznych obejmuje dane dotyczące Sądu Najwyższego, Naczelnego Sądu Administracyjnego, sądów powszechnych (apelacyjnych, okręgowych i rejonowych), sądów wojskowych, jednostek organizacyjnych prokuratury, więziennictwa i notariatu.

3. **Przestępstwo stwierdzone** jest to zdarzenie, co do którego w zakończonym postępowaniu przygotowawczym potwierdzono, że jest przestępstwem. Przestępstwo – zgodnie z Kodeksem karnym z 1997 r. obowiązującym od 1 IX 1998 r. (ustawa z dnia 6 VI 1997 r., tekst jednolity Dz. U. 2019 poz. 1950) – jest to zbrodnia lub występki ścigany z oskarżenia publicznego lub z oskarżenia prywatnego, zgodnie z Kodeksem karnym skarbowym, obowiązującym od 17 X 1999 r. (ustawa z dnia 10 IX 1999 r., tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 1958, z późniejszymi zmianami) – jest to przestępstwo skarbowe.

Dane o przestępstwach stwierdzonych od 2014 r. nie obejmują czynów karalnych popełnionych przez nieletnich. Zgodnie z obowiązującą metodologią stwierdzenie popełnienia czynów karalnych przez nieletnich dokonywane jest w postępowaniu sądowym po uprzednim przekazaniu przez Policję akt w sprawach nieletnich do sądu rodzinnego.

Przestępstwo stwierdzone w zakończonym postępowaniu przygotowawczym, w którym ustalono przynajmniej jednego podejrzanego, jest to przestępstwo wykryte.

Informacje o przestępstwach stwierdzonych i wskaźnikach wykrywalności sprawców przestępstw opracowano na podstawie policyjnych systemów informacyjnych.

Dane o przestępstwach stwierdzonych opracowano według klasyfikacji Kodeksu karnego z 1997 r. i Kodeksu karnego skarbowego z 1999 r., lub innych ustaw szczególnych.

4. **Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw** jest to stosunek liczby przestępstw wykrytych w danym roku (łącznie z wykrytymi po podjęciu z umorzenia) do liczby przestępstw stwierdzonych w danym roku, powiększonej o liczbę przestępstw stwierdzonych w podjętych postępowaniach, a umorzonych w latach poprzednich z powodu niewykrycia sprawców.

1. In the Yearbook, statistical data are presented:

- concerning ascertained crimes in completed preparatory proceedings, on the basis of the statistics system of the National Police Headquarters,
- concerning adjudications of common courts, on the basis of statistics of the Ministry of Justice.

2. In regard to presenting statistical information, the term "Justice" refers to data concerning the Supreme Court, Supreme Administrative Court, common courts (appeal, regional and district courts), military courts, organizational entities of public prosecutors' offices, the prison system and notarial services.

3. **An ascertained crime** is an event, which after the completion of preparatory proceedings was confirmed as a crime. In connection with the Criminal Code of 1997, valid since 1 IX 1998 (the law dated 6 VI 1997, uniform text Journal of Laws 2019 item 1950) crime is a felony or misdemeanour prosecuted upon by public accusation or private accusation, in connection with the Penal Fiscal Code valid since 17 X 1999 (the law dated 10 IX 1999, uniform text Journal of Laws 2018 item 1958, with later amendments) – is a fiscal offence.

Data about ascertained crimes since 2014 do not include punishable acts committed by juveniles. In accordance with the existing methodology, the specification of the number of juveniles committing punishable acts takes place during court proceedings after the Police provides records in juvenile cases to the family court.

An ascertained crime in completed preparatory proceeding, in which least one suspect was found is a detected crime.

Information regarding ascertained crimes and rates of detectability of delinquents in ascertained crimes has been prepared on the basis of police information systems.

Data concerning ascertained crimes have been prepared in accordance with the classification of the Criminal Code of 1997, the Penal Fiscal Code of 1999, or other specific laws.

4. **The rate of detectability of delinquents** is the relation of the number of detected crimes in a given year (including those detected after resumption following discontinuance) to the total number of crimes ascertained in a given year, plus the number of crimes recorded in commenced proceedings and discontinued in previous years due to undetected delinquents.

5. Wpływ spraw do sądów oznacza liczbę spraw, które zostały wniesione do sądów powszechnych w celu rozpatrzenia w postępowaniu sądowym.

W ramach struktury organizacyjnej sądownictwa powszechnego działają sądy apelacyjne, okręgowe i rejonowe.

6. Sądy apelacyjne rozpatrują sprawy odwoławcze od orzeczeń wydanych w pierwszej instancji przez sądy okręgowe. Do sądu apelacyjnego wpływają sprawy z kilku sądów okręgowych (od 2 do 6), objętych obszarem jego właściwości.

7. Sądy okręgowe rozpatrują w pierwszej instancji sprawy, gdy ustawa tak stanowi oraz w drugiej instancji – odwołania od orzeczeń sądów rejonowych.

Nie wszystkie sądy okręgowe rozpoznają sprawy gospodarcze. Z tego względu w tabl. 4 znak „x” oznacza, że dany sąd okręgowy nie jest właściwy do rozpatrywania tego rodzaju spraw, mimo ich występowania; przedmiotowe sprawy rozpatruje sąd okręgowy określony w przepisach rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości.

8. Sprawa załatwiona jest:

- 1) w sądownictwie administracyjnym – sprawa, w której wydano wyrok, postanowienie kończące postępowanie, połączono ją z inną sprawą do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia, przekazano do innego sądu administracyjnego lub też określono zgodnie z zasadami biurowości. W przypadku występowania w sprawie kilku osób uważa się ją za załatwioną z chwilą wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie, które dotyczy ostatniej z osób;
- 2) w sądownictwie powszechnym – sprawa, w której wydano wyrok, postanowienie lub połączono ją z inną sprawą albo przekazano do innego rodzaju sądu lub organu. W przypadku występowania w sprawie kilku osób uważa się ją za załatwioną, gdy dotyczy to wszystkich osób występujących w sprawie.

Liczba spraw do załatwienia (w Sądzie Najwyższym – do rozstrzygnięcia) jest sumą spraw niezakończonych w latach poprzednich i spraw, które wpłynęły w danym roku.

Sprawy (postępowania) załatwione lub zakończone w danym roku obejmują również sprawy niezakończonych w latach poprzednich.

9. Sprawy rodzinne obejmują postępowanie:

- 1) z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego;
- 2) dotyczące nałożenia na alkoholików obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu;
- 3) wobec nieletnich w zakresie:
 - a) zapobiegania i zwalczania demoralizacji w stosunku do osób, które nie ukończyły 18 lat,
 - b) postępowania w sprawach o czyny karalne w stosunku do osób, które dopuściły się takiego czynu po ukończeniu 13 lat, ale przed ukończeniem 17 lat,
 - c) wykonywania środków wychowawczych lub poprawczych w stosunku do osób, względem których środki te zostały orzeczone, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez te osoby 21 lat;

5. Incoming cases are the number of cases that were filed in common courts for consideration in a court proceedings.

Appeal, regional and district courts function within the framework of the organizational structure of common courts.

6. Appeal courts consider cases in which the verdicts issued by regional courts of first instance are appealed. An appeal court considers cases from several regional courts (from 2 to 6) within its jurisdiction.

7. Regional courts consider cases relegated by the law in the first instance and appeals of regional court verdicts in the second instance.

Not all regional courts try commercial cases. Therefore, in table 4, the “x” indicates that the given regional court does not hear this type of cases, despite the appearance of such cases; objective cases are heard by the regional court defined in the regulations of the Minister of Justice.

8. A resolved case is:

- 1) in administrative courts – a case in regard to which sentence or an order closing the proceedings has been issued, or combined with another case for joint examination and resolution, or which has been transferred to a different kind of administrative court or marked as resolved according to office administration rules. A case that involves a number of persons is considered resolved when an order closing the proceedings concerning the last of the persons in question is passed;
- 2) in common courts – a case in regard to which a sentence or order has been issued or combined with another case, or which has been transferred to a different kind of court or authority. A case that involves a number of persons is considered resolved when this applies to all the persons.

The number of pending cases (in the Supreme Court – cases waiting for decision) is the sum of all unresolved cases from previous years and cases that were brought in the given year.

The resolved cases and completed proceedings in a given year also include the cases unresolved from previous year.

9. Family cases include the following proceedings:

- 1) family and guardianship law;
- 2) regarding enforcement of compulsory treatment of alcoholics;
- 3) with respect to juveniles concerning:
 - a) prevention and counteraction the demoralization of persons under the age of 18,
 - b) proceedings in cases concerning punishable acts committed by persons aged 13-16,
 - c) execution of educational and corrective measures concerning persons with regard to whom such measures have been adjudicated, but not longer than until the age of 21;

- 4) w związku z leczeniem narkomanów;
- 5) w sprawie kontroli umieszczania w zakładach lecznictwa psychiatrycznego.

Tryb postępowania wobec nieletnich przed sądem (pkt 3a i 3b) wynika z ustawy z dnia 26 X 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 969).

Zmiany dokonane w ustawie, które weszły w życie z dniem 2 I 2014 r. zniosły dwuetapową procedurę postępowania sądów wobec nieletnich. Zgodnie z obowiązującą jednoetapową procedurą sąd prowadzi postępowanie i orzeka w sprawach, w których zachodzi podejrzenie demoralizacji lub popełnienia czynu karalnego przez nieletniego.

10. Dorośli skazani są to osoby, które w chwili popełnienia przestępstwa miały ukończone 17 lat.

11. Rejestry sądowe prowadzone są na podstawie ustaw i przepisów wykonawczych. Stany rejestrów określają liczbę podmiotów zarejestrowanych w określonym dniu. W przypadku publikowanych danych – w dniu 31 XII 2017 r.

Sprawy rejestrowe prowadzone są w sądach rejonowych – wydziałach gospodarczych i Krajowym Rejestrze Sądowym (sądach rejestrowych).

- 4) compulsory treatment of drug addicts;
- 5) supervising the placement of an individual in a psychiatric treatment facility.

Court proceedings against juveniles (points 3a and 3b) are based on the Law on Proceedings Involving Juveniles, dated 26 X 1982 (uniform text Journal of Laws 2018 item 969).

Amendments to the law entered into force as of 2 I 2014 abolished the two-stage court proceedings against juveniles. According to the valid single-stage procedure the court conducts the proceedings and adjudges of cases in which occur suspicion of demoralization or commitment punishable act by a juvenile.

10. Adults convicts are persons who at the time of committing crime were at least 17 years old.

11. Court registers are kept on the basis of laws and executive regulations. Registers contain the number of entities registered on a given day. In the case of data published – on 31 XII 2017.

Registration cases are held in the commercial departments of district courts and in the National Judicial Register (registration courts).

Uwaga do tablic 1, 2

Dane o przestępstwach stwierdzonych od 2015 nie obejmują czynów karalnych popełnionych przez nieletnich; patrz uwagi ogólne działu, ust. 3.

Note to tables 1, 2

Data about ascertained crimes since 2015 do not include punishable acts committed by juveniles; see general notes to the chapter, item 3.

TABL. 1 (37). **PRZESTĘPSTWA STWIERDZONE PRZEZ POLICJĘ W ZAKOŃCZONYCH POSTĘPOWANIACH PRZYGOTOWAWCZYCH ^a**
ASCERTAINED CRIMES BY THE POLICE IN COMPLETED PREPARATORY PROCEEDINGS ^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	74725	48321	44056	43212	T O T A L
w tym w miastach	59014	37704	34567	33263	of which urban areas
w tym:					of which:
Przeciwko życiu i zdrowiu — art. 148—162 kk	1943	1165	1211	1152	Against life and health — Art. 148—162 Criminal Code
w tym:					of which:
Zabójstwo — art. 148 kk	64	42	36	44	Homicide — Art. 148 Criminal Code
Uszczerbek na zdrowiu — art. 156 i 157 kk	957	627	711	706	Damage to health — Art. 156 and 157 Criminal Code
Udział w bójce lub pobiciu — art. 158 i 159 kk	747	380	307	256	Participation in violence or assault — Art. 158 and 159 Criminal Code
Przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji — art.163—180 kk	11484	5487	5409	5194	Against public safety and safety in transport — Art.163—180 Criminal Code
w tym prowadzenie pojazdu na drodze przez osobę w stanie nietrzeźwym lub pod wpływem środka odurzającego — art. 178a kk	10060	3932	3722	3564	of which operating a motor vehicle while under the influence of alcohol or other intoxicant — Art. 178a Criminal Code
Przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania — art. 189—196 kk	2463	1393	1493	1689	Against freedom, freedom of con- science and religion — Art. 189—196 Criminal Code
Przeciwko wolności seksualnej i obyczajności — art. 197—205 kk	239	174	211	223	Against sexual freedom and morals — Art. 197— 205 Criminal Code
w tym zgwałcenie — art. 197 kk	84	72	67	75	of which rape — Art. 197 Criminal Code
Przeciwko rodzinie i opiece — art. 206—211 kk	3293	1688	2122	4061	Against the family and guardian- -ship — Art. 206—211 Criminal Code
w tym znęcanie się nad członkiem rodziny lub inną osobą zależną lub bezradną — art. 207 kk	1350	923	1112	990	of which cruelty to family member or to other dependent or helpless person — Art. 207 Criminal Code
Przeciwko czci i nietykalności cielesnej — art. 212—217 kk	946	159	146	145	Against good name and personal integrity — Art. 212—217 Criminal Code

a W 2010 r. łącznie z prokuraturą.

a In 2010 including prosecutor's office.

TABL. 1 (37). **PRZESTĘPSTWA STWIERDZONE PRZEZ POLICJĘ W ZAKOŃCZONYCH POSTĘPOWANIACH PRZYGOTOWAWCZYCH^a (cd.)**
 ASCERTAINED CRIMES BY THE POLICE IN COMPLETED PREPARATORY PROCEEDINGS^a
 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego — art. 222—231 kk^b	4630	1606	1337	1077	Against the activities of state institutions and local government — Art. 222—231 Criminal Code^b
w tym:					of which:
Naruszenie nietykalności cielesnej lub czynna napaść na funkcjonariusza publicznego — art. 222 i 223 kk.....	480	377	408	306	Battery or active assault on a public official — Art. 222 and 223 Criminal Code
Wywieranie wpływu na funkcjonariusza publicznego lub na czynności organu administracji rządowej, samorządowej lub państwowej bądź spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu funkcjonariusza publicznego podczas wykonywania przez niego czynności służbowych — art. 224 kk.....	302	192	164	158	Exerting influence on a public official or on the activity of an organ of the government administration, local government units or State administration, or causing severe harm to the health of a public official during the performance of official duties — Art. 224 Criminal Code
Znieważenie funkcjonariusza publicznego albo znieważanie lub poniżanie organu konstytucyjnego RP — art. 226 kk.....	1021	590	531	432	Insulting a public official or belittling or insulting a constitutional body of the Republic of Poland — Art. 226 Criminal Code
Przestępstwa korupcyjne — art. 228—231, 250a, 296a i 296b kk	2845	400	205	154	Corruption — Art. 228—231, 250a, 296a and 296b Criminal Code
Przeciwko wymiarowi sprawiedliwości — art. 232—247 kk.....	2246	1299	934	1057	Against the judiciary — Art. 232—247 Criminal Code
Przeciwko porządkowi publicznemu — art. 252—264 kk.....	471	510	314	258	Against public order — Art. 252—264 Criminal Code
Przeciwko wiarygodności dokumentów — art. 270—277 kk.....	2607	2628	2410	2087	Against the reliability of documents — Art. 270—277 Criminal Code
Przeciwko mieniu — art. 278—295 kk.....	37231	27813	23905	22493	Against property — Art. 278—295 Criminal Code
w tym:					of which:
Kradzież rzeczy — art. 275 § 1, 278 i 279 kk ^c	14745	10569	7596	6826	Property theft — Art. 275 § 1, 278 and 279 Criminal Code ^c
w tym kradzież samochodu.....	1778	1096	826	743	of which automobile theft
Krótkotrwały zabór pojazdu — art. 289 kk.....	379	156	132	110	Wilful short-term theft of automobile — Art. 289 Criminal Code
Kradzież z włamaniem — art. 279 kk ^d	8827	6105	4512	4318	Burglary — Art. 279 Criminal Code ^d
Rozbój — art. 280 kk.....	1465	488	357	275	Robbery — Art. 280 Criminal Code
Kradzież rozbójnicza — art. 281 kk ..	78	68	76	64	Theft with assault — Art. 281 Criminal Code
Wymuszenie rozbójnicze — art. 282 kk.....	449	50	48	26	Criminal coercion — Art. 282 Criminal Code
Oszustwo — art. 286 i 287 kk.....	4535	5918	7154	7276	Fraud — Art. 286 and 287 Criminal Code

a W 2010 r. łącznie z prokuraturą. b Łącznie z przestępstwami z art. 250a kk (korupcja wyborcza) z rozdziału „Przeciwko wyborom i referendum” oraz z art. 296a (korupcja na stanowisku kierowniczym) i 296b (korupcja sportowa) z rozdziału „Przeciwko obrotowi gospodarczemu”. c Wyłącznie w zakresie kradzieży samochodu poprzez włamanie. d Z wyłączeniem kradzieży samochodu poprzez włamanie.

a In 2010 including prosecutor's office. b Including Art. 250a (corruption concerning elections) in the section “Against election and referendum” and Art. 296a (corruption on the managing post) and 296b (corruption in sport) in the section “Against economic activity” of the Criminal Code. c Exclusively in regard to automobile theft by burglary. d Excluding automobile theft by burglary.

TABL. 1 (37). **PRZESTĘPSTWA STWIERDZONE PRZEZ POLICJĘ W ZAKOŃCZONYCH POSTĘPOWANIACH PRZYGOTOWAWCZYCH^a (dok.)**
 ASCERTAINED CRIMES BY THE POLICE IN COMPLETED PREPARATORY PROCEEDINGS^a
 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Przeciwko obrotowi gospodarczemu — art. 296—309 kk^e	1237	786	449	451	Against economic activity — Art. 296—309 Criminal Code^e
Przeciwko obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi — art. 310—315 kk	422	244	459	461	Against money and securities trading — Art. 310-315 Criminal Code
Przestępstwa z ustaw szczególnych:					Crimes by specific laws:
O wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 2137).....	201	52	50	43	On Sobriety and Alcohol Education (uniform text Journal of Laws 2018 item 2137)
O prawie autorskim i prawach pokrewnych (tekst jednolity Dz. U. 2018 Nr 90, poz. 1191)	116	192	114	78	On Copyright and Related Laws (uniform text Journal of 2018 No. 90, item 1191)
O przeciwdziałaniu narkomanii — ustawy z dnia 24 IV 1997 r. (tekst jednolity Dz. U. 2003 r. Nr 24, poz. 198, z późniejszymi zmianami) i z dnia 29 VII 2005 r. (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 1030)	3992	2170	1947	1849	On Counteracting Drug Addiction — laws dated 24 IV 1997 (uniform text Journal of Laws 2003 No. 24, item 198 with later amendments) and dated 29 VII 2005 (uniform text Journal of Laws 2018 item 1030)
Przestępstwa skarbowe — kks	106	109	136	108	Fiscal offences — Penal Fiscal Code
w tym akcyza	87	82	113	80	of which excise

^a W 2010 r. łącznie z prokuraturą. ^e Z wyłączeniem przestępstw korupcyjnych z art. 296a i 296b kk.

Źródło: dane Komendy Głównej Policji.

^a In 2010 including prosecutor's office. ^e Excluding corruption under Art. 296a and 296b of the Criminal Code.

Source: data of the National Police Headquarters.

TABL. 2 (38). **WSKAŹNIKI WYKRYWALNOŚCI SPRAWCÓW PRZESTĘPSTW STWIERDZONYCH PRZEZ POLICJĘ^a**
 RATES OF DETECTABILITY OF DELINQUENTS IN ASCERTAINED CRIMES BY THE POLICE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w %		in %		
OGÓŁEM	65,5	58,8	65,9	67,9	TOTAL
w tym przestępstw ^b :					of which of crimes ^b :
Przeciwko życiu i zdrowiu	81,9	78,5	82,1	81,2	Against life and health
Przeciwko bezpieczeństwu pow- szecznemu i bezpieczeństwu w komunikacji	98,7	97,4	97,7	97,2	Against public safety and safety in transport
Przeciwko wolności, wolności su- mienia i wyznania	94,7	88,9	87,7	85,4	Against freedom, freedom of con- science and religion
Przeciwko wolności seksualnej i obyczajności	85,1	82,8	79,3	81,2	Against sexual freedom and morals
Przeciwko rodzinie i opiece	99,9	98,8	99,0	99,5	Against the family and guardianship
Przeciwko czci i nietykalności cie- snej	97,7	73,6	78,1	74,5	Against good name and personal integrity
Przeciwko mieniu	36,4	37,3	46,5	48,0	Against property

^a W 2010 r. łącznie z prokuraturą. ^b Artykuły kodeksu karnego patrz tabl. 1.

Źródło: dane Komendy Głównej Policji.

^a In 2010 including prosecutor's office. ^b See Criminal Code articles table 1.

Source: data of the National Police Headquarters.

TABL. 3 (39). **WPLYW SPRAW DO SĄDÓW POWSZECHNYCH**
INCOMING CASES IN THE COMMON COURTS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
SĄDY REJONOWE — sądy pierwszej instancji DISTRICT COURTS — courts of first instance					
OGÓŁEM	682594	637411	636697	575263	TOTAL
w tym sprawy:					of which cases:
Karne z aktami oskarżenia	33479	21860	21096	22803	Criminal with bills of indictment
O wykroczenia z wnioskami o ukaranie.....	34908	39979	23525	22763	Concerning petty offences with motions for punishment
Pozostałe karne i o wykroczenia ^a	84761	82690	73777	68297	Other criminal and concerning petty offences ^a
Cywilne.....	392522	380409	403581	384275	Civil
w tym wieczysto-księgowe ^b	189129	188872	195068	191164	of which involving real estate registry ^b
Rodzinne	78996	78191	79326	41488	Family
Z zakresu prawa pracy	6207	5013	3665	3250	Labour law
Z zakresu ubezpieczeń społecznych.....	1729	2713	2839	1807	Related to social security law
Gospodarcze ^c	20875	26556	28888	30580	Commercial law ^c
SĄDY OKRĘGOWE — sądy pierwszej instancji i odwoławcze REGIONAL COURTS — courts of first instance and appeal					
OGÓŁEM	50392	55204	55736	55303	TOTAL
w tym sprawy:					of which cases:
Karne z aktami oskarżenia	789	712	612	684	Criminal with bills of indictment
Pozostałe karne i o wykroczenia ^a	20709	21347	22166	21845	Other criminal and concerning petty offences ^a
Cywilne ^{cd}	18137	20726	21380	21220	Civil ^{cd}
Z zakresu prawa pracy	1125	1197	768	743	Labour law
Z zakresu ubezpieczeń społecznych.....	6562	6157	4871	4479	Related to social security law
Gospodarcze	2919	5065	5939	6332	Commercial law

^a Obejmuje sprawy drugiej instancji, sprawy penitencjarne oraz sprawy, które podlegają rozpatrzeniu przez sąd w myśl innych przepisów niż prawa materialnego. ^b Łącznie ze zbiorami dokumentów. ^c Bez spraw rejestrowych. ^d Łącznie ze sprawami rodzinnymi (m.in. o rozwód).

Źródło: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

^a Including cases of the second instance, penitentiary cases as well as cases which are subject to court proceedings according to other regulations than substantive law. ^b Including collections of documents. ^c Excluding registry cases. ^d Including family cases (i.a., divorce).

Source: data of the Ministry of Justice.

TABL. 4 (40). **WPŁYW SPRAW DO SĄDÓW POWSZECHNYCH W 2018 R.**
INCOMING CASES IN THE COMMON COURTS IN 2018

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	Okręgi Districts			SPECIFICATION
		łódzki	piotrkowski	sieradzki	
SĄDY REJONOWE — sądy pierwszej instancji DISTRICT COURTS — courts of first instance					
OGÓŁEM	575263	352660	127464	95139	TOTAL
sprawy:					cases:
Karne z aktami oskarżenia	22803	12876	6515	3412	Criminal with bills of indictment
O wykroczenia z wnioskami o ukaranie.....	22763	14822	5459	2482	Concerning petty offences with motions for punishment
Pozostałe karne i o wykroczenia ^a	68297	35575	19760	12962	Other criminal and concerning petty offences ^a
Cywilne.....	384275	240013	79393	64869	Civil
w tym wieczysto-księgowe ^b	191164	110665	43215	37284	of which involving real estate registry ^b
Rodzinne	41488	24912	9838	6738	Family
Z zakresu prawa pracy	3250	1946	534	770	Labour law
Z zakresu ubezpieczeń społecz- nych.....	1807	1093	352	362	Related to social security law
Gospodarcze ^c	30580	21423	5613	3544	Commercial law ^c
SĄDY OKRĘGOWE — sądy pierwszej instancji i odwoławcze REGIONAL COURTS — courts of first instance and appeal					
OGÓŁEM	55303	36002	11131	8170	TOTAL
sprawy:					cases:
Karne z aktami oskarżenia	684	482	135	67	Criminal with bills of indictment
Pozostałe karne i o wykroczenia ^a	21845	12168	5688	3989	Other criminal and concerning petty offences ^a
Cywilne ^{od}	21220	13785	4254	3181	Civil ^{od}
Z zakresu prawa pracy	743	477	153	113	Labour law
Z zakresu ubezpieczeń społecz- nych.....	4479	2758	901	820	Related to social security law
Gospodarcze	6332	6332	x	x	Commercial law

^a Obejmuje sprawy drugiej instancji, sprawy penitencjarne oraz sprawy, które podlegają rozpatrzeniu przez sąd w myśl innych przepisów niż prawa materialnego. ^b Łącznie ze zbiorami dokumentów. ^c Bez spraw rejestrowych. ^d Łącznie ze sprawami rodzinnymi (m.in. o rozwód).

Źródło: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

^a Including cases of the second instance, penitentiary cases as well as cases which are subject to court proceedings according to other regulations than substantive law. ^b Including collections of documents. ^c Excluding registry cases. ^d Including family cases (i.a., divorce).

Source: data of the Ministry of Justice.

TABL. 5 (41). **DOROŚLI SKAZANI PRAWOMOCNIE PRZEZ SĄDY POWSZECHNE ZA PRZESTĘPSTWA ŚCIGANE Z OSKARŻENIA PUBLICZNEGO**
ADULTS VALIDLY SENTENCED BY COMMON COURTS FOR CRIMES PROSECUTED BY PUBLIC ACCUSATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	29783	15236	14921	16230	T O T A L
w tym mężczyźni.....	27077	13390	13067	14245	of which males
w tym za przestępstwa ^a :					of which for crimes ^a :
Przeciwko życiu i zdrowiu	2401	1638	1659	1672	Against life and health
w tym:					of which:
zabójstwo	43	34	12	26	homicide
uszczerbek na zdrowiu, udział w bójce lub pobiciu	1118	724	723	794	damage to health, participation in violence or assault
Przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji	9632	3801	3975	4007	Against safety in transport
w tym prowadzenie pojazdu na drodze przez osobę w stanie nietrzeźwym lub pod wpływem środka odurzającego.....	8765	3227	3117	3156	of which operating a motor vehi- cle while under the influence of alcohol or other intoxicant
Przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania, wolności seksualnej i obyczajności	755	577	560	619	Against freedom, freedom of conscience and religion, sexual freedom and morals
w tym zgwałcenie	51	29	43	34	of which rape
Przeciwko rodzinie i opiece	2713	1338	1157	2729	Against the family and guardianship
w tym znęcanie się nad człon- kiem rodziny lub inną osobą zależną lub bezradną.....	961	712	645	761	of which cruelty to family mem- ber or to other dependent or helpless person
Przeciwko mieniu	7783	4713	4757	4464	Against property
w tym:					of which:
kradzież rzeczy.....	2228	1305	1446	1288	property theft
kradzież z włamaniem	1005	633	589	507	burglary
rozbój.....	559	319	228	184	robbery

^a Artykuły kodeksu karnego patrz tabl. 1.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

^a See Criminal Code articles table 1.

S o u r c e: data of the Ministry of Justice.

TABL. 6 (42). **ZAŁATWIONE SPRAWY RODZINNE**
RESOLVED FAMILY CASES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	25830	17530	15685	14596	T O T A L
O rozwód	6121	5578	5433	5340	By divorce
O separację	454	253	194	161	By separation
O alimenty	8280	6351	5552	4895	By alimony
Nieletnich ^a					Concerning juveniles ^a
w postępowaniu wyjaśniającym w związku z:					in investigation proceedings involving:
demoralizacją	2587	x	x	x	demoralization
czynami karnymi	4287	x	x	x	punishable acts
na posiedzeniu lub rozprawie w związku z:					at session or hearing involving:
demoralizacją	1587	x	x	x	demoralization
czynami karnymi	2514	x	x	x	punishable acts
w postępowaniu w sprawach, w których zachodzi podejrzenie:					in investigation of case in which occur suspicion:
demoralizacji.....	x	2897	2537	2369	of demoralization
popęlnienia czynu karnego....	x	2451	1969	1831	of committing punishable acts

^a Dane dotyczą osób; patrz uwagi ogólne działu, ust. 9.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

^a Data relate to persons; see general notes to the chapter, item 9.

S o u r c e: data of the Ministry of Justice.

TABL. 7 (43). **SPRAWY RODZINNE ZAŁATWIONE W 2018 R.**
FAMILY CASES RESOLVED IN 2018

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	Okręgi Districts			SPECIFICATION
		łódzki	piotrkowski	sieradzki	
O G Ó Ł E M	14596	8756	3655	2185	T O T A L
O rozwód	5340	3232	1278	830	By divorce
O separację	161	76	52	33	By separation
O alimenty	4895	2828	1303	764	By alimony
Nieletnich ^a w postępowaniu w sprawach, w których zachodzi podejrzanie:					Concerning juveniles ^a in investiga- tion of case in which occur suspi- cion:
demoralizacji.....	2369	1399	611	359	of demoralization
popętnienia czynu karnego...	1831	1221	411	199	of committing punishable acts

^a Dane dotyczą osób; patrz uwagi ogólne działu, ust. 9.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

^a Data relate to persons; see general notes to the chapter, item 9.

S o u r c e: data of the Ministry of Justice.

TABL. 8 (44). **PODMIOTY W KRAJOWYM REJESTRZE SĄDOWYM ^a**
Stan w dniu 31 grudnia
ENTITIES IN THE NATIONAL JUDICIAL REGISTER ^a
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Rejestr Przedsiębiorców					Register of Entrepreneurs
Przedsiębiorstwa państwowe	10	3	3	3	State owned enterprises
Przedsiębiorstwa zagraniczne	2	2	1	1	Foreign enterprises
Spółeczno-zawodowe organizacje rolników ^b	26	25	24	24	Professional organizations of farmers ^b
Spółdzielnie	606	642	683	687	Cooperatives
Spółki jawne	2149	2345	2353	2353	Unlimited partnerships
Spółki z ograniczoną odpowie- dzialnością	7679	12627	13980	15141	Limited liability companies
Rejestr Stowarzyszeń, Innych Organizacji Społecznych i Zawodowych, Fundacji i Samodzielnych Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej ^c					Register of Associations, Other Social and Professional Orga- nizations, Foundations and Independent Public Health Care Facilities ^c
Stowarzyszenia ^d	3519	4316	4476	4561	Associations ^d
Związki zawodowe	499	492	496	491	Trade unions
Izby gospodarcze	19	19	20	20	Economic chambers
Rejestr Dłużników Niewypłacalnych					Register of Insolvent Debtors
Dłużnicy ogółem	14039	29471	33776	34401	Total debtors

^a Sądem rejestrowym prowadzącym Krajowy Rejestr Sądowy na terenie województwa jest Sąd Rejonowy dla Łodzi Śródmieścia. ^b Prowadzące działalność gospodarczą. ^c Do 2011 r. – Rejestr Stowarzyszeń, Innych Organizacji Społecznych i Zawodowych, Fundacji i Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej. ^d Z wyłączeniem stowarzyszeń kultury fizycznej i związków sportowych.

U w a g a. Rejestr obejmuje także inne podmioty.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

^a Registration court conducting the National Judicial Register in voivodship is the District Court for Lodz-Srodmiestcie. ^b Conducting economic activity. ^c Until 2011 – Register of Associations, Other Social and Professional Organizations, Foundations and Public Health Care Facilities. ^d Excluding physical education associations and sports associations.

N o t e. Register also included other entities.

S o u r c e: data of the Ministry of Justice.

Uwagi metodologiczne

1. Tablice działu opracowano na podstawie:

- 1) szacunków stanu i struktury ludności na terenie gminy opracowanych metodą bilansową. Bilanse ludności sporządzane są dla okresów międzyspisowych w oparciu o wyniki ostatniego spisu powszechnego, przy uwzględnieniu zmian w danym okresie spowodowanych ruchem naturalnym (urodzenia, zgony) i migracjami ludności (zameldowania i wymeldowania na pobyt stały z innych gmin i z zagranicy na pobyt stały oraz czasowy), a także przesunięciami adresowymi ludności z tytułu zmian administracyjnych;
- 2) rejestrów Ministerstwa Cyfryzacji — o migracjach wewnętrznych i zagranicznych ludności na pobyt stały oraz czasowy;
- 3) sprawozdawczości urzędów stanu cywilnego — o zarejestrowanych małżeństwach, urodzeniach i zgonach;
- 4) sprawozdawczości sądów — o prawomocnie orzeczonych separacjach i rozwodach.

2. Bilans ludności jest opracowywany dla dwóch kategorii zamieszkania – według **krajowej** oraz **międzynarodowej definicji zamieszkania**. Różnica dotyczy kryteriów w zakresie migracji czasowych uwzględnianych w każdym z bilansów – w przypadku:

- 1) **krajowej definicji zamieszkania** – uwzględniane są migracje czasowe wewnętrzne, tj. różnica między liczbą osób, które czasowo wyjechały z gminy na ponad 3 miesiące (do 2005 r. – ponad 2 miesiące) do innego miejsca w kraju a liczbą osób przybyłych z innego miejsca w kraju na okres ponad 3 miesiące (do 2005 r. – ponad 2 miesiące); do ludności gminy nie są zatem zaliczani imigranci przebywający w Polsce czasowo, natomiast są zaliczani stały mieszkańcy Polski przebywający czasowo za granicą (bez względu na okres ich czasowego przebywania/nieobecności);
- 2) **międzynarodowej definicji zamieszkania (rezydenci)** – uwzględniane są długookresowe migracje czasowe zarówno wewnętrzne jak i zagraniczne, tj. różnica między liczbą osób, które wyjechały z gminy na co najmniej 12 miesięcy do innego miejsca w kraju lub za granicę a liczbą osób przybyłych do gminy z innego miejsca w kraju lub z zagranicy na co najmniej 12 miesięcy. Do rezydentów gminy zalicza się zatem wszystkie osoby mieszkające lub zamierzające mieszkać na jej terenie nie krócej niż 1 rok. Rezydenci (ludność rezydująca) to kategoria stanu ludności opracowana na potrzeby statystyki międzynarodowej zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1260/2013 z dnia 20 listopada 2013 r. w sprawie statystyk europejskich w dziedzinie demografii.

Methodological notes

1. Chapter's tables were compiled on the basis of:

- 1) the estimates of the size and structure of the population in a gmina prepared using the balance method. Population balances are compiled for periods between censuses on the basis of the last census, taking into account changes in a given period connected with vital statistics (births, deaths) and migration of the population (registering and cancelling registration for permanent as well as temporary residence from other gminas and from abroad) as well as address changes of the population due to changes in the administrative division,
- 2) the registers of the Ministry of Digital Affairs on internal and international migration of population for permanent residence;
- 3) documentation of Civil Status Offices regarding registered marriages, births and deaths;
- 4) documentation of courts — regarding legally valid decisions in actions for separations and divorces.

2. The balance of the population is being developed for the two categories of residence - according to **national** and **international definition of residence**. The difference concerns the criteria for the migration for temporary stay taken into account in each of the balance sheets - in the case of:

- 1) **national definition of residence** - includes internal migration for temporary stay, i.e. the difference between the number of persons who temporarily left the gmina for more than 3 months (until 2005 - more than 2 months) to another place in the country and the number of persons who arrived from somewhere else in the country for more than 3 months (until 2005 - more than 2 months). For the population of the gmina therefore are not counted immigrants staying in Poland temporarily, but are counted Polish permanent residents temporarily staying abroad (regardless of the period of their temporary presence / absence);
- 2) **the international definition of residence (residents)** - includes long-term temporary migration both - internal and international, i.e. the difference between the number of persons who left gmina for at least 12 months to another place in the country or abroad and the number of persons who arrived in from elsewhere in the country or from abroad for at least 12 months. For residents of the gmina, therefore, are included all persons living or intending to live in the area of gmina for not less than 1 year. Residents (resident population) is the category of the state population developed for international statistics in accordance with Regulation of the European Parliament and of the Council (EU) No. 1260/2013 of 20th November 2013 on European statistics on demography.

Prezentowane w dziale dane o ludności i w zakresie współczynników demograficznych opracowano zgodnie z krajową definicją zamieszkania – z wyjątkiem tabl. 28 i 29, które dotyczą rezydentów.

3. Dane o ludności (według stanu w dniu 30 czerwca i 31 grudnia) oraz współczynniki demograficzne, a także przeliczenia na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.) opracowano — jeśli nie zaznaczono inaczej — przyjmując jako bazę wyjściową wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011, z tym że dla 2010 r. według podziału administracyjnego obowiązującego w dniu 31 grudnia 2011 r.).

4. Przez **ludność w wieku produkcyjnym** rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 18–64 lata, dla kobiet 18–59 lat. Wśród ludności w wieku produkcyjnym wyróżnia się ludność **w wieku mobilnym**, tj. w wieku 18–44 lata i **niemobilnym**, tj. mężczyźni — 45–64 lata, kobiety — 45–59 lat. Przez ludność **w wieku nieprodukcyjnym** rozumie się ludność **w wieku przedprodukcyjnym**, tj. do 17 lat oraz ludność **w wieku poprodukcyjnym**, tj. mężczyźni — 65 lat i więcej, kobiety — 60 lat i więcej.

5. **Mediana wieku** (wiek środkowy) ludności jest parametrem wyznaczającym granicę wieku, którą połowa ludności już przekroczyła, a druga jeszcze nie osiągnęła.

6. Dane o **ruchu naturalnym ludności** w podziale terytorialnym opracowano:

- małżeństwa — według miejsca zamieszkania męża przed ślubem (w przypadku, gdy mąż przed ślubem mieszkał za granicą, przyjmuje się miejsce zameldowania żony przed ślubem),
- separacje — według miejsca zamieszkania osoby wnoszącej powództwo (w przypadku, gdy osoba wnosząca powództwo mieszka za granicą, przyjmuje się miejsce zamieszkania współmałżonka; w przypadku zgodnego wniosku stron przyjmuje się miejsce zamieszkania męża),
- rozwody — według miejsca zamieszkania osoby wnoszącej powództwo (w przypadku, gdy osoba wnosząca powództwo mieszka za granicą, przyjmuje się miejsce zamieszkania współmałżonka),
- urodzenia — według miejsca zamieszkania matki noworodka,
- zgony — według miejsca zamieszkania osoby zmarłej.

Przyrost naturalny ludności stanowi różnicę między liczbą urodzeń żywych i zgonów w danym okresie.

Przez **niemowlęta** rozumie się dzieci w wieku poniżej 1 roku.

7. Dane o **małżeństwach** uwzględniają związki małżeńskie zawarte w formie przewidzianej prawem w urzędach stanu cywilnego. Na mocy ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. (Dz. U. Nr 117, poz. 757) w urzędach stanu cywilnego rejestrowane są także małżeństwa podlegające prawu wewnętrznemu Kościoła lub Związku Wyznaniowego zawarte w obecności duchownego. Małżeństwo zawarte w tej formie podlega prawu polskiemu i pociąga za sobą takie same skutki cywilnoprawne, jak małżeństwo zawarte przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego.

Małżeństwa wyznaniowe mogą być zawierane jedynie w dziesięciu Kościołach i Związku Wyznaniowym: Kościół Katolicki, Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny, Kościół Ewangelicko-Augsburski, Kościół Ewangelicko-Reformowany, Kościół Ewangelicko-Metodystyczny, Kościół Chrześcijan Baptystów, Kościół Adwentystów Dnia

Data presented in the chapter concerning the population in terms of demographic rates are developed according to the national definition of residence - with the exception of tables 28 and 29, which relate to the residents.

3. Data about population (as of 30th June and 31st December) as well as demographic rates and indicators per capita (per 1000 of population etc.) were compiled — unless otherwise stated — on the basis of results of the Population and Housing Census 2011, for 2010 by the administrative division valid of 31st December 2011).

4. The **working age population** refers to males, aged 18-64, and females, aged 18-59. In this category the age groups of **mobility** (i.e. 18-44) and **non-mobility** (i.e. 45-64 for males and 45-59 for females) are distinguished. The **non-working age population** is defined as the **pre-working age population**, i.e., up to the age of 17 and the **post-working age population**, i.e., 65 and more for males and 60 and more for females.

5. **Median age of population** is a parameter determining the exact age, which half of population has already exceeded and second half has not reached yet.

6. Data regarding the **vital statistics** according to territorial division were compiled as follows:

- marriages — according to the husband's place of permanent residence before the marriage (in cases when the husband lived abroad before the marriage, the wife's place of residence before the marriage is used),
- separations — according to the plaintiff's place of residence (in case when person filling petition residing abroad, place of residence of a spouse has been taken; in cases unanimous petition of both of persons — residence of husband is used),
- divorces — according to the plaintiff's place of residence (in case when person filling petition residing abroad, place of residence of a spouse has been taken),
- births — according to the mother's place of permanent residence,
- deaths — according to the place of permanent residence of the deceased.

Natural increase of the population accounts for the difference between the number of live births and deaths in a given period.

Infant is a child under the age of 1.

7. The data on **marriages** refers to marriages contracted according to lawful rules at the civil status offices. On the basis of the Law dated 24th July 1998 (Journal of Laws, No. 117, item 757) in the local civil status offices in Poland are registered all marriages, including those based on the internal law of the Churches or the Religious Associations. Marriages contracted (on the basis of canon law marriages) subordinate the civil Polish laws and induce due to the same civil and law consequences as marriages contracted in the local civil status offices.

The religious marriages may be contracted in the ten Churches and Religious Associations: Kościół Katolicki, Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny, Kościół Ewangelicko-Augsburski, Kościół Ewangelicko-Reformowany, Kościół Ewangelicko-Metodystyczny, Kościół Chrześcijan Baptystów, Kościół Adwentystów Dnia

Siódmego, Kościół Polskokatolicki, Związek Gmin Wyznaniowych Żydowskich, Kościół Starokatolicki Mariawitów, Kościół Zielonoświątkowy.

8. Informacje o urodzeniach i zgonach (w tym zgonach niemowląt) prezentowane są według kryteriów definicji urodzenia i zgonu noworodka rekomendowanej przez Światową Organizację Zdrowia.

Do 2014 r. **źródłem danych o urodzeniu żywym i martwym** był, wykorzystywany w tym przez statystykę publiczną, dokument Ministerstwa Zdrowia podstawowy dla akt stanu cywilnego „Pisemne zgłoszenie urodzenia dziecka”.

Od 2015 r. źródłem danych:

- medycznych o **urodzeniu żywym** jest dokument Ministerstwa Zdrowia „Karta urodzenia”), natomiast dane demograficzno-społeczne pochodzą z rejestru stanu cywilnego oraz rejestru Pesel;
- o **urodzeniach martwych** jest sprawozdanie o działalności szpitala ogólnego (o symbolu MZ-29) zawierające ogólne informacje, tj. dotyczące: liczby urodzeń martwych w podziale na ciężar urodzeniowy dziecka i województwo porodu (umiejscowienie szpitala). Prezentowane za 2015 r. dane zostały oszacowane w podziale na miasto i wieś oraz płeć. Brak szczegółowych danych o urodzeniach martwych (medycznych i demograficzno-społecznych o dziecku i matce) wynika z wprowadzenia w 2015 r. nowego dokumentu „Karta martwego urodzenia”) niezawierającego danych podstawowych dla statystyki urodzeń.

9. **Płodność kobiet** mierzy się współczynnikiem obliczonym jako iloraz liczby urodzeń żywych i liczby kobiet w wieku rozrodczym (15–49 lat). Oprócz ogólnych współczynników płodności podaje się również współczynniki grupowe (częstkowe), obliczone jako ilorazy liczby urodzeń żywych z kobiet w danej grupie wieku i liczby kobiet w tej samej grupie wieku. Urodzenia z matek w wieku poniżej 15 lat zalicza się do grupy 15–19 lat; urodzenia z matek w wieku 50 lat i więcej zalicza się do grupy 45–49 lat.

10. **Współczynniki reprodukcji ludności:**

- **współczynnik dzietności** oznacza liczbę dzieci, które urodziłyby przeciętnie kobieta w ciągu całego okresu rozrodczego (15–49 lat) przy założeniu, że w poszczególnych fazach tego okresu rodziłyby z intensywnością obserwowaną w badanym roku, tzn. przy przyjęciu cząstkowych współczynników płodności z tego okresu za niezmiennie;
- **współczynnik reprodukcji brutto** przedstawia liczbę córek urodzonych przeciętnie przez kobietę przy założeniu, że kobieta w wieku rozrodczym będzie rodzic z częstotliwością, jaką charakteryzują się wszystkie kobiety rodzące w roku, dla którego oblicza się współczynnik reprodukcji (niezmienne współczynniki płodności);
- **współczynnik dynamiki demograficznej** jest to stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów w danym okresie.

11. **Przeciętne dalsze trwanie życia** wyraża średnią liczbę lat, jaką ma jeszcze do przeżycia osoba w wieku x lat, przy założeniu stałego poziomu umieralności z okresu, dla którego opracowano tablice trwania życia.

12. **Prognoza ludności do 2050 r.** opracowana została w 2014 r. na podstawie stanu wyjściowego ludności z dnia 31 grudnia 2013 r. (w podziale

Siódmego, Kościół Polskokatolicki, Związek Gmin Wyznaniowych Żydowskich, Kościół Starokatolicki Mariawitów, Kościół Zielonoświątkowy.

8. Information on births and deaths (including infant deaths) is presented according to criteria of the definition of infant births and deaths recommended by the World Health Organization (WHO).

Up to 2014 the **source of data on live birth and still birth** were the document of the Ministry of Health "Notification of birth", which is basic document for civil status acts and is secondarily utilized by national statistics.

Since 2015 the source of:

- medical data of **live births** is document of the Ministry of Health "Birth certificate". Sociodemographic data come from the register of civil status and register Pesel;
- data of **still births** is a report on the activities of a general hospital (symbol MZ-29) containing general information, i.e.: the number of stillbirths in the division of the birthweight and voivodship of delivery (location of the hospital). Presented for 2015 data have been estimated in the division of the urban and rural areas and sex. Causes of lack of data about still births (medical and socio-demographic of the child and mother) is introduction in 2015 new document "Still birth certificate". This document doesn't contain the basic data for the statistics of births.

9. **Female fertility rate** is calculated as the ratio of the number of live births and the number of women in the reproductive age (15–49). Besides total rate, age-specific fertility rates are published, that are calculated as the ratios of the number of live births from women and the number of these women in the same groups of age. Births from mothers in the age under 15 are counted to the group 15–19 and from the mothers in the age 50 and over — to the group 45–49.

10. **Reproduction rates:**

- **total fertility rate** refers to the average number of children which would be born to a woman during the course of her entire reproductive period (15–49 years of age) assuming that in particular phases of this period she would give births with an intensity observed during a given year, i.e., in assuming age-specific fertility rates for this period to be constant;
- **gross reproduction rate** refers to the number of daughters which would be born to the average woman assuming that a woman during her reproductive age will give births with an intensity which is characteristic for all women giving births in the year for which the reproduction rate is calculated (constant fertility rates);
- **demographic dynamics rate** is the ratio of the number of live births to the number of deaths in a given period.

11. **Life expectancy** is expressed by the average number of years that a person at the exact age x still has to live, assuming a fixed mortality level from the period for which life expectancy tables were compiled.

12. **Population projection until 2050** was calculated in 2014 on the basis of population number and structure as of

administracyjnym obowiązującym w dniu 1 I 2014 r.) oraz założeń dotyczących tendencji zmian w dzietności, umieralności i migracjach zagranicznych.

Dane o ludności według **wieku produkcyjnego i poprodukcyjnego** podano przyjmując górną granicę dla wieku produkcyjnego 59/64 lata oraz dolną granicę dla wieku poprodukcyjnego 60/65; patrz. ust. 4.

13. Migracje wewnętrzne ludności są to zmiany miejsca zamieszkania w kraju; prezentowane dane pochodzą z rejestru PESEL i zostały opracowane na podstawie informacji ewidencyjnych gmin o zameldowaniu osób na pobyt stały. Informacje te nie uwzględniają zmian adresu w obrębie tej samej gminy (miasta), z wyjątkiem gmin miejsko-wiejskich, dla których został zachowany podział na tereny miejskie i wiejskie.

14. Migracje zagraniczne ludności to przemieszczanie ludności związane ze zmianą kraju zamieszkania; prezentowane dane pochodzą z rejestru PESEL i zostały opracowane na podstawie informacji ewidencyjnych gmin o zameldowaniu osób przyjeżdżających do Polski na pobyt stały (imigracja) oraz o wymeldowaniach osób wyjeżdżających z Polski za granicę na stałe (emigracja).

15. Napływ ludności obejmuje zameldowania na pobyt stały, odpływ — wymeldowania ze stałego miejsca zamieszkania.

16. Współczynniki dotyczące ruchu naturalnego i migracji ludności w podziale terytorialnym obliczono jako iloraz liczby faktów określonego rodzaju i liczby ludności (według stanu w dniu 30 czerwca).

31st December 2013 (in administrative division valid as 1st January 2014) as well as assumption concerning fertility, mortality and international migration.

Data about population by **working and post-working age** are given assuming the upper limit of the working age 59/64 and the lower limit of the post-working age 60/65; see item 4.

13. Internal migration of the population is understood as changes in the place of residence within the country; presented data come from the PESEL register and was compiled on the basis of gmina documentation regarding the registration of persons for permanent residence. This information does not include changes of address within the same gmina (town), with the exception of urbanrural gminas for which the division into urban and rural areas has been kept.

14. International migration of the population is understood as moves of the persons related to the change of country of residence; presented data come from the PESEL register and was compiled on the basis of gmina documentation regarding the registration of persons arriving to Poland for permanent residence (immigration) as well as deregistration of persons leaving Poland for permanent residence abroad (emigration).

15. The inflow of the population includes registrations of arrival for permanent residence, outflow — registrations of departure from permanent residence.

16 Rates concerning vital statistics and migration of the population according to territorial division were calculated as the ratio of the number of defined events to the number of population (as of 30th June).

TABL. 1 (45). **LUDNOŚĆ^a**
POPULATION^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
STAN W DNIU 30 VI AS OF 30 VI					
O G Ó Ł E M	2546530	2498240	2479962	2470610	T O T A L
mężczyźni	1214379	1190752	1181686	1177206	males
kobiety	1332151	1307488	1298276	1293404	females
Miasta	1629863	1577867	1558404	1547823	Urban areas
Wieś	916667	920373	921558	922787	Rural areas
STAN W DNIU 31 XII AS OF 31 XII					
O G Ó Ł E M	2542436	2493603	2476315	2466322	T O T A L
na 1 km ²	140	137	136	135	per 1 km ²
mężczyźni	1212182	1188118	1179869	1175159	males
kobiety	1330254	1305485	1296446	1291163	females
na 100 mężczyzn	110	110	110	110	per 100 males
Miasta	1625159	1572862	1553425	1542678	Urban areas
w % ogółu ludności	63,9	63,1	62,7	62,5	in % of total population
Wieś	917277	920741	922890	923644	Rural areas
w % ogółu ludności	36,1	36,9	37,3	37,5	in % of total population

a Na podstawie bilansów.

a Based on balances.

TABL. 2 (46). **LUDNOŚĆ^a W WIEKU PRODUKCYJNYM I NIEPRODUKCYJNYM**
Stan w dniu 31 grudnia
WORKING AND NON-WORKING AGE POPULATION^a
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	2542436	2493603	2476315	2466322	T O T A L
W wieku przedprodukcyjnym	444382	418642	417936	417856	Pre-working age
mężczyźni	228121	215123	214773	214698	males
kobiety	216261	203519	203163	203158	females
Miasta	258917	246012	246096	246171	Urban areas
mężczyźni	132838	126394	126519	126439	males
kobiety	126079	119618	119577	119732	females
Wieś	185465	172630	171840	171685	Rural areas
mężczyźni	95283	88729	88254	88259	males
kobiety	90182	83901	83586	83426	females
W wieku produkcyjnym	1620849	1530471	1486320	1464262	Working age
w tym w wieku mobilnym	975231	944735	919662	904990	of which of mobility age
mężczyźni	847364	808938	788555	777735	males
w tym w wieku mobilnym	495597	480838	468362	460986	of which of mobility age
kobiety	773485	721533	697765	686527	females
w tym w wieku mobilnym	479634	463897	451300	444004	of which of mobility age
Miasta	1053636	960028	919898	900678	Urban areas
mężczyźni	538526	498289	480267	471048	males
kobiety	515110	461739	439631	429630	females
Wieś	567213	570443	566422	563584	Rural areas
mężczyźni	308838	310649	308288	306687	males
kobiety	258375	259794	258134	256897	females

a Na podstawie bilansów.

a Based on balances.

TABL. 2 (46). **LUDNOŚĆ^a W WIEKU PRODUKCYJNYM I NIEPRODUKCYJNYM (dok.)**
Stan w dniu 31 grudnia
WORKING AND NON-WORKING AGE POPULATION^a (cont.)
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
W wieku poprodukcyjnym	477205	544490	572059	584204	Post-working age
mężczyźni	136697	164057	176541	182726	males
kobiety	340508	380433	395518	401478	females
Miasta	312606	366822	387431	395829	Urban areas
mężczyźni	85319	106564	115486	119624	males
kobiety	227287	260258	271945	276205	females
Wieś	164599	177668	184628	188375	Rural areas
mężczyźni	51378	57493	61055	63102	males
kobiety	113221	120175	123573	125273	females
LUDNOŚĆ W WIEKU NIE- PRODUKCYJNYM NA 100 OSÓB W WIEKU PRO- DUKCYJNYM	57	63	67	68	NON-WORKING AGE POPU- LATION PER 100 PER- SONS OF WORKING AGE
Mężczyźni	43	47	50	51	Males
Kobiety	72	81	86	88	Females

a Na podstawie bilansów.

a Based on balances.

TABL. 3 (47). **LUDNOŚĆ^a WEDŁUG PŁCI I WIEKU**
Stan w dniu 31 grudnia
POPULATION^a BY SEX AND AGE
As of 31st December

W I E K A G E	2010	2015	2017	2018					
				ogółem grand total	z liczby ogółem of grand total				
					męż- czyźni of which males	miasta urban areas		wieś rural areas	
						razem total	w tym męż- czyźni of which males	razem total	w tym męż- czyźni of which males
O G Ó Ł E M ... T O T A L	2542436	2493603	2476315	2466322	1175159	1542678	717111	923644	458048
0— 2 lata.....	77767	66505	68042	68870	35434	41785	21573	27085	13861
3— 6	92496	99556	92852	90612	46531	54258	27834	36354	18697
7—12	135408	139275	147376	149377	76736	87451	44872	61926	31864
13—15	79266	66695	64908	65500	33710	37588	19418	27912	14292
16—18	90716	71700	67858	66286	34073	37996	19380	28290	14693
19—24	205217	177105	161621	154506	78848	86155	43741	68351	35107
25—29	204011	170774	163540	159712	81706	92373	46944	67339	34762
30—34	200339	199140	188858	180156	92158	114450	57801	65706	34357
35—39	179195	196533	196346	198191	100873	127539	64217	70652	36656
40—44	155198	176094	186197	189636	95615	119788	59456	69848	36159
45—49	160031	151936	158524	162640	80901	99479	48633	63161	32268
50—54	200931	154920	147639	146364	71369	88787	41487	57577	29882
55—59	205289	191506	172722	163201	77412	103560	46491	59641	30921
60—64	176954	191902	191860	189999	87067	128026	55640	61973	31427
65—69	98841	160958	166732	169477	73260	117115	48530	52362	24730
70—74	93785	86960	109693	120913	49027	83220	32866	37693	16161
75—79	84321	77752	74365	73639	26810	48134	17181	25505	9629
80 lat i więcej .. and more	102671	114292	117182	117243	33629	74974	21047	42269	12582

a Na podstawie bilansów.

a Based on balances.

TABL. 4 (48). **MIASTA I LUDNOŚĆ W MIASTACH**
Stan w dniu 31 grudnia
TOWNS AND URBAN POPULATION
As of 31st December

GRUPY MIAST WEDŁUG LICZBY LUDNOŚCI GROUPS OF TOWNS BY NUMBER OF POPULATION	Miasta Towns	Ludność w miastach ^a Urban population ^a	
		w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w % ogółu ludności in % of total population
OGÓŁEM 2010	43	1625159	63,9
TOTAL 2015	44	1572862	63,1
..... 2017	44	1553425	62,7
..... 2018	44	1542678	62,6
Poniżej 2000 Below	1	1917	0,1
2000— 4999 5000— 9999 10000— 19999 20000— 49999 50000— 99999 100000—199999 200000 i więcej and more	12 8 8 9 5 - 1	38755 58071 126258 316829 315563 - 685285	1,6 2,4 5,1 12,8 12,8 - 27,8

a Dane na podstawie bilansów; patrz uwagi ogólne działu, ust. 1.

a Data based on balances; see general notes to the chapter, item 1.

TABL. 5 (49). **GINY ZAMIESZKANE PRZEZ LUDNOŚĆ WIEJSKĄ**
Stan w dniu 31 grudnia
GINAS AND RURAL POPULATION
As of 31st December

GRUPY GMIN WEDŁUG LICZBY LUDNOŚCI WIEJSKIEJ GROUPS OF GMINAS BY NUMBER OF RURAL POPULATION	Gminy ^a Gminas ^a	Ludność na wsi ^b Rural population ^b	
		w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w % ogółu ludności in % of total population
OGÓŁEM 2010	159	917277	36,1
TOTAL 2015	159	920741	36,9
..... 2017	159	922890	37,3
..... 2018	159	923644	37,4
Poniżej 2000 Below	2	3715	0,2
2000— 4999 5000— 6999 7000— 9999 10000 i więcej and more	74 45 23 15	293689 261713 187124 177403	11,9 10,6 7,6 7,2

a Wiejskie i miejsko-wiejskie. b Dane na podstawie bilansów; patrz uwagi ogólne działu, ust. 1.

a Rural and urban-rural gminas. b Data based on balances; see general notes to the chapter, item 1.

TABL. 6 (50). **MEDIANA WIEKU LUDNOŚCI WEDŁUG PŁCI**
MEDIAN POPULATION AGE BY SEX

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
OGÓŁEM	40,1	41,6	42,2	42,6	TOTAL
mężczyźni	37,5	39,3	40,0	40,4	males
kobiety	43,0	44,1	44,6	44,9	females
Miasta	41,3	42,8	43,4	43,7	Urban areas
mężczyźni	38,1	39,9	40,7	41,0	males
kobiety	44,8	46,0	46,5	46,8	females
Wieś.....	38,2	39,7	40,3	40,6	Rural areas
mężczyźni	36,6	38,4	39,0	39,3	males
kobiety	39,9	41,1	41,7	42,0	females

TABL. 7 (51). **RUCH NATURALNY LUDNOŚCI**
VITAL STATISTICS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Małżeństwa Marriages		Separa- cje Separations	Rozwo- dy Divorces	Urodze- nia żywe Live births	Zgony Deaths		Przyrost natural- ny Natural increase	
	ogółem total	w tym wyzna- niowe ^a of which reli- gious ^a				ogółem total	w tym niemo- wła- t of which infants		
W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS									
OGÓŁEM TOTAL	2010	14513	10013	263	4267	25526	31221	101	-5695
	2015	11456	7258	105	3806	22113	31125	106	-9012
	2017	11542	7193	95	4420	23782	31172	110	-7390
	2018	11555	7202	80	3605	23017	31589	102	-8572
Miasta Urban areas	2010	9142	5878	195	3492	15735	19722	67	-3987
	2015	7015	4012	77	2884	13466	20070	70	-6604
	2017	7152	3986	70	3296	14344	19980	72	-5636
	2018	7081	3963	58	2681	14006	20421	57	-6415
Wieś Rural areas	2010	5371	4135	68	775	9791	11499	34	-1708
	2015	4441	3246	28	922	8647	11055	36	-2408
	2017	4390	3207	25	1124	9438	11192	38	-1754
	2018	4474	3239	22	924	9011	11168	45	-2157
NA 1000 LUDNOŚCI ^b PER 1000 POPULATION ^b									
OGÓŁEM TOTAL	2010	5,7	3,9	10,3	1,7	10,0	12,3	4,0	-2,2
	2015	4,6	2,9	4,2	1,5	8,9	12,5	4,8	-3,6
	2017	4,7	2,9	3,8	1,8	9,6	12,6	4,6	-3,0
	2018	4,7	2,9	3,2	1,5	9,3	12,8	4,4	-3,5
Miasta Urban areas	2010	5,6	3,6	12,0	2,1	9,7	12,1	4,3	-2,4
	2015	4,4	2,5	4,9	1,8	8,5	12,7	5,2	-4,2
	2017	4,6	2,6	4,5	2,1	9,2	12,8	5,0	-3,6
	2018	4,6	2,6	3,7	1,7	9,0	13,2	4,1	-4,1
Wieś Rural areas	2010	5,9	4,5	7,4	0,8	10,7	12,5	3,5	-1,9
	2015	4,8	3,5	3,0	1,0	9,4	12,0	4,2	-2,6
	2017	4,8	3,5	2,7	1,2	10,2	12,1	4,0	-1,9
	2018	4,8	3,5	2,4	1,0	9,8	12,1	5,0	-2,3

^a Ze skutkami cywilnymi. ^b W przypadku: separacji – na 100 tys. ludności; zgonów niemowląt – na 1000 urodzeń żywych.

^a With civil law consequences. ^b In case of: separations – data are presented per 100 thousand population; infant deaths – per 1000 live births.

TABL. 8 (52). **MAŁŻEŃSTWA ZAWARTE I ROZWIĄZANE**
MARRIAGES CONTRACTED AND DISSOLVED

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Małżeń- stwa zawarte Marriages contrac- ted	Małżeństwa rozwiązane				Marriages dissolved		Różnica między małżeń- stwami zawarty- mi a roz- wiąza- nymi ^a Difference between contracted and dis- solved marria- ges ^a
		ogółem total	przez śmierć by death		przez rozwód by divor- ce	na 1000 istniejących małżeństw per 1000 existing marriages		
			męża husband	żony wife		ogółem total	w tym przez rozwód of which by divor- ce	
OGÓŁEM..... 2010 TOTAL	14513	16795	9245	3283	4267	28,2	7,2	-2783
2015	11456	13778	7355	2617	3806	23,8	6,6	-3072
2017	11542	16187	8626	3141	4420	28,4	7,8	-5229
2018	11555	15352	8534	3213	3605	27,1	6,4	-4347
Miasta 2010 Urban areas	9142	11299	5684	2123	3492	30,6	9,4	-4209
2015	7015	8998	4433	1681	2884	25,3	8,1	-3359
2017	7152	10702	5313	2093	3296	30,9	9,5	-4793
2018	7081	10165	5385	2099	2681	29,7	7,8	-4432
Wieś..... 2010 Rural areas	5371	5496	3561	1160	775	24,3	3,4	1426
2015	4441	4780	2922	936	922	21,3	4,1	287
2017	4390	5485	3313	1048	1124	24,5	5,0	-436
2018	4474	5187	3149	1114	924	23,2	4,1	85

^a Po uwzględnieniu salda migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały osób pozostających w stanie małżeńskim.

^a After considering net internal and international migration for permanent residence of married persons.

TABL. 9 (53). **MAŁŻEŃSTWA ZAWARTE W 2018 R. WEDŁUG WIEKU NOWOŻEŃCÓW**
MARRIAGES BY AGE OF BRIDEGROOMS AND BRIDES CONTRACTED IN 2018

MĘŻCZYŹNI W WIEKU MALES AT AGE	Ogółem Total	Kobiety w wieku Females at age							
		19 lat i mniej under 20 years	20—24	25—29	30—34	35—39	40—49	50—59	60 lat i więcej and more
OGÓŁEM TOTAL									
OGÓŁEM..... GRAND TOTAL	11555	121	2434	4816	2020	854	762	347	201
19 lat i mniej..... Under 20 years	17	11	5	1	-	-	-	-	-
20—24	1116	73	803	212	21	2	5	-	-
25—29	4622	21	1319	2936	291	41	12	2	-
30—34	2897	13	257	1368	1012	197	50	-	-
35—39	1209	1	39	237	498	306	123	5	-
40—49	910	2	11	57	174	262	353	49	2
50—59	410	-	-	5	18	36	165	163	23
60 lat i więcej	374	-	-	-	6	10	54	128	176
and more									

TABL. 9 (53). **MAŁŻEŃSTWA ZAWARTE W 2018 R. WEDŁUG WIEKU NOWOŻEŃCÓW (cd.)**
 MARRIAGES BY AGE OF BRIDEGROOMS AND BRIDES CONTRACTED
 IN 2018 (cont.)

MĘŻCZYŹNI W WIEKU MALES AT AGE	Ogółem Total	Kobiety w wieku Females at age							
		19 lat i mniej under 20 years	20—24	25—29	30—34	35—39	40—49	50—59	60 lat i więcej and more
MIASTA URBAN AREAS									
RAZEM TOTAL	7081	57	1097	2883	1447	601	569	271	156
19 lat i mniej..... Under 20 years	8	4	3	1	-	-	-	-	-
20—24	492	37	341	96	12	2	4	-	-
25—29	2519	6	580	1715	176	30	10	2	-
30—34	1920	8	139	875	735	127	36	-	-
35—39	871	1	27	153	369	218	99	4	-
40—49	680	1	7	38	135	190	267	41	1
50—59	302	-	-	5	14	26	113	124	20
60 lat i więcej and more	289	-	-	-	6	8	40	100	135
WIEŚ RURAL AREAS									
RAZEM TOTAL	4474	64	1337	1933	573	253	193	76	45
19 lat i mniej..... Under 20 years	9	7	2	-	-	-	-	-	-
20—24	624	36	462	116	9	-	1	-	-
25—29	2103	15	739	1221	115	11	2	-	-
30—34	977	5	118	493	277	70	14	-	-
35—39	338	-	12	84	129	88	24	1	-
40—49	230	1	4	19	39	72	86	8	1
50—59	108	-	-	-	4	10	52	39	3
60 lat i więcej and more	85	-	-	-	-	2	14	28	41

TABL. 9 (53). **MAŁŻEŃSTWA ZAWARTE W 2018 R. WEDŁUG WIEKU NOWOŻEŃCÓW (dok.)**
 MARRIAGES BY AGE OF BRIDEGROOMS AND BRIDES CONTRACTED
 IN 2018 (cont.)

MĘŻCZYŹNI W WIEKU MALES AT AGE	Ogółem Total	Kobiety w wieku Females at age							60 lat i więcej and more
		19 lat i mniej under 20 years	20—24	25—29	30—34	35—39	40—49	50—59	
W TYM WYZNANIOWE ^a OF WHICH CHURCH OF RELIGIOUS MARRIAGES ^a									
OGÓŁEM GRAND TOTAL	7202	26	1801	3780	1121	286	126	36	26
19 lat i mniej Under 20 years	-	-	-	-	-	-	-	-	-
20—24	740	17	563	153	7	-	-	-	-
25—29	3683	3	1037	2448	179	16	-	-	-
30—34	1945	6	183	1019	629	99	9	-	-
35—39	533	-	16	145	247	93	32	-	-
40—49	205	-	2	15	52	73	60	3	-
50—59	52	-	-	-	7	5	21	18	1
60 lat i więcej and more	44	-	-	-	-	-	4	15	25
MIASTA URBAN AREAS									
RAZEM TOTAL	3963	8	740	2164	753	173	84	23	18
19 lat i mniej Under 20 years	-	-	-	-	-	-	-	-	-
20—24	294	4	221	65	4	-	-	-	-
25—29	1898	1	417	1365	104	11	-	-	-
30—34	1225	3	91	638	426	62	5	-	-
35—39	350	-	9	87	176	56	22	-	-
40—49	133	-	2	9	38	41	41	2	-
50—59	33	-	-	-	5	3	12	12	1
60 lat i więcej and more	30	-	-	-	-	-	4	9	17
WIEŚ RURAL AREAS									
RAZEM TOTAL	3239	18	1061	1616	368	113	42	13	8
19 lat i mniej Under 20 years	-	-	-	-	-	-	-	-	-
20—24	446	13	342	88	3	-	-	-	-
25—29	1785	2	620	1083	75	5	-	-	-
30—34	720	3	92	381	203	37	4	-	-
35—39	183	-	7	58	71	37	10	-	-
40—49	72	-	-	6	14	32	19	1	-
50—59	19	-	-	-	2	2	9	6	-
60 lat i więcej and more	14	-	-	-	-	-	-	6	8

^a Ze skutkami cywilnymi.

^a With civil law consequences.

TABL. 10 (54). **MAŁŻEŃSTWA ZAWARTE W 2018 R. WEDŁUG POPRZEDNIEGO STANU CYWILNEGO NOWOŻEŃCÓW**
 MARRIAGES BY PREVIOUS MARITAL STATUS OF BRIDEGROOMS AND BRIDES CONTRACTED IN 2018

POPRZEDNI STAN CYWILNY MĘŻCZYZN PREVIOUS MARITAL STATUS OF MALES	Ogółem Total	Poprzedni stan cywilny kobiet Previous marital status of females		
		panny single	wdowy widows	rozwiedzione divorced
OGÓŁEM TOTAL				
OGÓŁEM..... GRAND TOTAL	11555	9790	216	1549
Kawalerowie..... Single	9905	9167	63	675
Wdowcy..... Widowers	153	21	52	80
Rozwiedzeni..... Divorced	1497	602	101	794
MIASTA URBAN AREAS				
RAZEM..... TOTAL	7081	5792	134	1155
Kawalerowie..... Single	5836	5337	32	467
Wdowcy..... Widowers	118	18	34	66
Rozwiedzeni..... Divorced	1127	437	68	622
WIEŚ RURAL AREAS				
RAZEM..... TOTAL	4474	3998	82	394
Kawalerowie..... Single	4069	3830	31	208
Wdowcy..... Widowers	35	3	18	14
Rozwiedzeni..... Divorced	370	165	33	172

TABL. 11 (55). **MAŁŻEŃSTWA WYZNANIOWE^a**
 CHURCH OR RELIGIOUS MARRIAGES^a

KOŚCIOŁY I ZWIĄZKI WYZNANIOWE CHURCHES AND RELIGIOUS ASSOCIATIONS		Ogółem Total	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas
OGÓŁEM.....	2010	10013	5878	4135
TOTAL	2015	7258	4012	3246
	2017	7193	3986	3207
	2018	7202	3963	3239
Kościół Katolicki		7151	3933	3218
Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny		6	6	-
Kościół Ewangelicko-Augsburski		5	2	3
Kościół Ewangelicko-Reformowany		1	1	-
Kościół Ewangelicko-Methodystyczny		-	-	-
Kościół Chrześcijan Baptystów		1	1	-
Kościół Adwentystów Dnia Siódmego		-	-	-
Kościół Polskokatolicki		4	3	1
Związek Gmin Wyznaniowych Żydowskich		-	-	-
Kościół Starokatolicki Mariawitów		27	11	16
Kościół Zielonoświątkowy		7	6	1

^a Ze skutkami cywilnymi.

^a With civil law consequences.

TABL. 12 (56).

**ROZWODY W 2018 R. WEDŁUG WIEKU MAŁŻONKÓW W MOMENCIE
WNIESIENIA POWÓDZTWA**DIVORCES IN 2018 BY AGE OF SPOUSES AT THE MOMENT OF FILLING
PETITION FOR DIVORCE

MĘŻCZYŹNI W WIEKU MALES AT AGE	Ogółem Total	Kobiety w wieku <i>Females at age</i>							
		19 lat i mniej under 20 years	20—24	25—29	30—34	35—39	40—49	50—59	60 lat i więcej and more
OGÓŁEM TOTAL									
OGÓŁEM..... GRAND TOTAL	3605	1	104	446	745	743	1027	380	159
19 lat i mniej..... Under 20 years	-	-	-	-	-	-	-	-	-
20—24	29	-	25	3	-	1	-	-	-
25—29	267	1	59	167	36	3	1	-	-
30—34	660	-	19	210	359	61	10	-	1
35—39	760	-	1	53	284	357	60	5	-
40—49	1156	-	-	11	60	298	757	29	1
50—59	501	-	-	1	6	17	187	270	20
60 lat i więcej..... and more	232	-	-	1	-	6	12	76	137
MIASTA URBAN AREAS									
RAZEM..... TOTAL	2681	1	65	319	551	555	768	294	128
19 lat i mniej..... Under 20 years	-	-	-	-	-	-	-	-	-
20—24	17	-	15	1	-	1	-	-	-
25—29	184	1	36	114	29	3	1	-	-
30—34	478	-	13	153	253	49	9	-	1
35—39	579	-	1	40	218	268	48	4	-
40—49	866	-	-	9	47	219	566	25	-
50—59	379	-	-	1	4	11	137	210	16
60 lat i więcej..... and more	178	-	-	1	-	4	7	55	111
WIEŚ RURAL AREAS									
RAZEM..... TOTAL	924	-	39	127	194	188	259	86	31
19 lat i mniej..... Under 20 years	-	-	-	-	-	-	-	-	-
20—24	12	-	10	2	-	-	-	-	-
25—29	83	-	23	53	7	-	-	-	-
30—34	182	-	6	57	106	12	1	-	-
35—39	181	-	-	13	66	89	12	1	-
40—49	290	-	-	2	13	79	191	4	1
50—59	122	-	-	-	2	6	50	60	4
60 lat i więcej..... and more	54	-	-	-	-	2	5	21	26

TABL. 13 (57). **ROZWODY WEDŁUG LICZBY MAŁOLETNICH DZIECI^a W MAŁŻEŃSTWIE**
DIVORCES BY THE NUMBER OF UNDERAGE CHILDREN^a IN THE MARRIAGE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G O Ł E M	4267	3806	4420	3605	T O T A L
rozwoły małżeństw:					divorces:
Bez dzieci	1765	1607	1817	1526	Marriages without children
Z dziećmi	2502	2199	2603	2079	Marriages with children
o liczbie dzieci:					by number of children:
1	1622	1422	1655	1263	1
2	762	650	816	710	2
3	93	99	116	87	3
4 i więcej	25	28	16	19	4 and more
Miasta	3492	2884	3296	2681	Urban areas
rozwoły małżeństw:					divorces:
Bez dzieci	1512	1275	1421	1168	Marriages without children
Z dziećmi	1980	1609	1875	1513	Marriages with children
o liczbie dzieci:					by number of children:
1	1330	1090	1223	945	1
2	574	440	560	515	2
3	61	61	83	41	3
4 i więcej	15	18	9	12	4 and more

^a Poniżej 18 lat.

^a Below the age 18.

TABL. 13 (57). **ROZWODY WEDŁUG LICZBY MAŁOLETNICH DZIECI^a W MAŁŻEŃSTWIE (dok.)**
 DIVORCES BY THE NUMBER OF UNDERAGE CHILDREN^a IN THE
 MARRIAGE (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Wieś	775	922	1124	924	Rural areas
rozwoły małżeństw:					divorces:
Bez dzieci	253	332	396	358	Marriages without children
Z dziećmi	522	590	728	566	Marriages with children
o liczbie dzieci:					by number of children:
1	292	332	432	318	1
2	188	210	256	195	2
3	32	38	33	46	3
4 i więcej	10	10	7	7	4 and more
a Poniżej 18 lat.					
a Below the age 18.					

TABL. 14 (58). **URODZENIA**
 BIRTHS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015 ^a	2017 ^a	2018 ^a			SPECIFICATION
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	
Urodzenia żywe	25526	22113	23782	23017	14006	9011	Live births
chłopcy	13034	11361	12122	11920	7247	4673	males
dziewczęta	12492	10752	11660	11097	6759	4338	females
Małżeńskie	20213	16113	17275	16229	9186	7043	Legitimate
chłopcy	10370	8315	8816	8390	4753	3637	males
dziewczęta	9843	7798	8459	7839	4433	3406	females
Pozamałżeńskie	5313	6000	6507	6788	4820	1968	Illegitimate
chłopcy	2664	3046	3306	3530	2494	1036	males
dziewczęta	2649	2954	3201	3258	2326	932	females
Urodzenia martwe	99	61	89	73	42	31	Live still births
chłopcy	50	.	.	37	20	17	males
dziewczęta	49	.	.	36	22	14	females

a Dane w zakresie urodzeń martwych oraz podziału na urodzenia małżeńskie i pozamałżeńskie zostały oszacowane, patrz uwagi ogólne do działu, ust. 7.

a Data on stillbirths and on births divided into legitimate and illegitimate were estimated, see general notes to the chapter, item 7.

TABL. 15 (59). **URODZENIA ŻYWE WEDŁUG KOLEJNOŚCI URODZENIA DZIECKA^a**
ORAZ WIEKU MATKI
 LIVE BIRTHS BY BIRTH ORDER^a AND AGE OF MOTHER

LATA YEARS WIEK MATKI AGE OF MOTHER	Ogółem Total	Kolejność urodzenia dziecka u matki Birth order						
		1	2	3	4	5	6 i dalsze and over	
W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS								
OGÓŁEM.....	2010	25526	13325	9042	2252	579	174	153
TOTAL	2015	22113	10863	8297	1988	480	144	114
	2017	23782	10718	9655	2579	578	150	97
	2018	23017
19 lat i mniej..... Under 20 years		475
20—24		2995
25—29		7529
30—34		7709
35—39		3644
40—44		646
45 lat i więcej and more		19

a W podziale według kolejności urodzenia dziecka nie uwzględniono urodzeń o nieustalonej kolejności urodzenia.
 b W 2018 r. brak informacji o urodzeniach żywych według kolejności urodzenia w związku ze zmianą kart urodzeń wprowadzonych przez Ministerstwo Zdrowia.

a Data on the number of births by order exclude cases in which birth order is unknown. b In 2018 lack of information about live births by birth order due to new birth certificate templates introduced by the Ministry of Health.

TABL. 16 (60). **PŁODNOŚĆ KOBIET I WSPÓŁCZYNNIKI REPRODUKUCJI LUDNOŚCI**
 FEMALE FERTILITY AND REPRODUCTION RATES OF POPULATION

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2017	2018		
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
Płodność — urodzenia żywe na 1000 kobiet w wieku: Fertility — live births per 1000 women aged:						
15—49 ^{ab}	42,1	38,3	42,0	41,1	40,5	42,1
15—19 ^a	13,4	11,3	9,3	8,7	8,9	8,4
20—24	55,4	45,0	47,5	45,5	43,4	48,1
25—29	97,9	87,7	97,0	95,4	93,2	98,6
30—34	71,7	74,6	87,0	85,5	85,8	85,0
35—39	29,2	29,1	34,8	37,6	37,4	38,0
40—44	4,7	5,8	6,7	6,9	7,0	6,7
45—49 ^b	0,2	0,2	0,3	0,2	0,2	0,4
Współczynniki: Rates:						
Dzietności ogólnej	1,353	1,260	1,409	1,396	1,375	1,423
Total fertility						
Reprodukcji brutto	0,662	0,613	0,691	0,673	0,664	0,685
Gross reproduction						
Dynamiki demograficznej	0,818	0,710	0,763	0,729	0,686	0,807
Demographic dynamics						

a,b Łącznie z urodzeniami z matek w wieku: a – poniżej 15 lat, b – 50 lat i więcej.

a,b Including births from mothers aged: a – below 15, b – 50 and more.

TABL. 17 (61). **ZGONY WEDŁUG PŁCI I WIEKU ZMARŁYCH**
DEATHS BY SEX AND AGE OF DECEASED

WIEK AGE	Ogółem Grand total	Męż- czyźni Males	Kobiety Fe- males	Z liczby ogółem			Of grand total number		
				miasta		urban areas	wieś		rural areas
				razem total	męż- czyźni males	kobiety females	razem total	męż- czyźni males	kobiety females
W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS									
OGÓŁEM 2010 TOTAL	31221	16252	14969	19722	10054	9668	11499	6198	5301
2015	31125	15807	15318	20070	9931	10139	11055	5876	5179
2017	31172	15891	15281	19980	9884	10096	11192	6007	5185
2018	31589	15896	15693	20421	10006	10415	11168	5890	5278
0 lat	102	66	36	57	39	18	45	27	18
1— 4 lata	13	4	9	8	1	7	5	3	2
5— 9.....	12	8	4	10	6	4	2	2	-
10—14.....	14	6	8	6	3	3	8	3	5
15—19.....	49	34	15	28	19	9	21	15	6
20—24.....	95	79	16	56	45	11	39	34	5
25—29.....	131	98	33	86	65	21	45	33	12
30—34.....	249	198	51	156	122	34	93	76	17
35—39.....	380	300	80	260	202	58	120	98	22
40—44.....	552	407	145	359	257	102	193	150	43
45—49.....	701	528	173	445	317	128	256	211	45
50—54.....	933	677	256	573	417	156	360	260	100
55—59.....	1726	1225	501	1066	730	336	660	495	165
60—64.....	2891	1889	1002	1949	1199	750	942	690	252
65—69.....	3641	2316	1325	2509	1525	984	1132	791	341
70—74.....	3339	1919	1420	2290	1241	1049	1049	678	371
75—79.....	3161	1594	1567	2071	1018	1053	1090	576	514
80—84.....	4492	1891	2601	2836	1184	1652	1656	707	949
85 lat i więcej..... and more	9108	2657	6451	5656	1616	4040	3452	1041	2411

TABL. 17 (61). **ZGONY WEDŁUG PŁCI I WIEKU ZMARŁYCH (dok.)**
DEATHS BY SEX AND AGE OF DECEASED (cont.)

Ogółem Grand total	Ogółem Grand total	Męż- czyźni Males	Kobiety Fe- males	Z liczby ogółem Of grand total number					
				miasta urban areas			wieś rural areas		
				razem total	męż- czyźni males	kobiety females	razem total	męż- czyźni males	kobiety females
NA 100 TYS. LUDNOŚCI DANEJ PŁCI I GRUPY WIEKU PER 100 THOUSAND POPULATION OF GIVEN SEX AND AGE GROUP									
OGÓŁEM 2010 TOTAL	1226	1338	1124	1210	1324	1110	1254	1361	1149
2015	1246	1327	1172	1272	1353	1201	1201	1286	1118
2017	1257	1345	1177	1282	1364	1211	1214	1314	1116
2018	1279	1350	1213	1319	1390	1258	1210	1287	1135
0 lat ^a	443	554	324	407	538	266	499	578	415
1— 4 lata	14	9	21	15	4	26	14	16	12
5— 9	10	13	7	14	16	11	4	8	-
10—14	12	10	14	9	9	9	16	12	21
15—19	44	59	28	44	58	29	43	60	26
20—24	71	115	24	74	118	30	66	111	17
25—29	81	119	42	91	135	45	67	95	37
30—34	135	210	57	132	205	58	140	218	53
35—39	193	299	83	204	315	92	171	269	65
40—44	294	430	156	303	347	171	278	418	128
45—49	437	661	214	454	663	255	410	659	148
50—54	635	946	340	640	1000	327	627	872	362
55—59	1028	1541	567	993	1516	567	1090	1578	566
60—64	1515	2163	968	1509	2137	1026	1529	2208	830
65—69	2166	3192	1387	2157	3164	1445	2187	3246	1245
70—74	2896	4115	2068	2892	3971	2188	2904	4407	1789
75—79	4277	5946	3327	4301	5952	3392	4232	5934	3202
80—84	7404	9820	6281	7290	9856	6143	7609	9761	6535
85 lat i więcej and more	16230	18710	15390	15850	18066	15108	16893	19806	15885

a Na 100 tys. urodzeń żywych.

a Per 100 thousand. live births.

TABL. 18 (62). **ZGONY WEDŁUG PRZYCZYN^a**
DEATHS BY CAUSES^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	Męż- czyźni Males	Kobiety Females	Z liczby ogółem Of total number	
					miasta urban areas	wieś rural areas
		w liczbach bezwzględ- nych in total numbers	na 100 tys. ludności per 100 thousand population			
OGÓŁEM 2010	31221	1226	1338	1124	1210	1254
TOTAL 2015	31125	1246	1327	1172	1272	1201
..... 2016	30213	1214	1302	1134	1236	1177
2017	31172	1257	1345	1177	1282	1214
Choroby zakaźne i pasożytnicze	210	8	8	9	10	6
Infectious and parasitic diseases						
w tym gruźlica i następstwa gruźlicy.....	29	1	2	0	1	1
of which tuberculosis and sequelae of tuber- culosis						
Nowotwory	7667	309	353	269	334	268
Neoplasms						
w tym nowotwory złośliwe	7078	285	327	247	308	247
of which malignant neoplasms						
w tym:						
of which:						
nowotwór złośliwy żołądka	351	14	20	9	14	14
malignant neoplasm of stomach						
nowotwór złośliwy trzustki	364	15	15	14	17	10
malignant neoplasm of pancreas						
nowotwór złośliwy tchawicy, oskrzela i płuca	1639	66	93	42	73	55
malignant neoplasm of trachea, bronchus and lung						
nowotwór złośliwy sutka	534	22	1	41	25	15
malignant neoplasm of breast						
nowotwór złośliwy szyjki macicy	97	4	x	7	4	3
malignant neoplasm of cervix uteri						
nowotwór złośliwy gruczołu krokowego	364	15	31	x	15	14
malignant neoplasm of prostate						
białaczka	208	8	10	7	8	8
Leukemia						
Choroby krwi i narządów krwiotwórczych ^Δ	13	1	0	1	1	0
Diseases of blood and blood-forming organs ^Δ						
Zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej.....	567	23	21	24	23	22
Endocrine, nutritional and metabolic diseases						
w tym cukrzyca.....	519	21	20	22	21	21
of which diabetes mellitus						
Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowa- nia	266	11	19	3	11	11
Mental and behavioural disorders						
Choroby układu nerwowego i narządów zmy- słów	573	23	21	25	24	21
Diseases of the nervous system and sense organs						

a Zgodnie z Międzynarodową Statystyczną Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych (X Rewizja).

a In accordance with the "International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems (ICD — 10 Revision)".

TABL. 18 (62). **ZGONY WEDŁUG PRZYCZYŃ^a (dok.)**
DEATHS BY CAUSES A (CONT.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total		Męż- czyźni Males	Kobiety Females	Z liczby ogółem Of total number	
					miasta urban areas	wieś rural areas
		w liczbach bezwzględ- nych in total numbers	na 100 tys. ludności per 100 thousand population			
Choroby układu krążenia Diseases of the circulatory system	12314	497	455	534	469	543
w tym: of which:						
choroba nadciśnieniowa..... hypertensive disease	89	4	3	4	4	3
choroba niedokrwienna serca..... ischaemic heart disease	1988	80	91	70	85	73
w tym ostry zawał serca of which acute myocardial infarction	824	33	40	27	36	28
choroby naczyń mózgowych cerebrovascular diseases	2361	95	86	103	90	104
miażdżyca atherosclerosis	2957	119	83	152	102	149
Choroby układu oddechowego..... Diseases of the respiratory system	2265	91	100	84	97	81
Choroby układu trawiennego..... Diseases of the digestive system	1469	59	68	52	66	48
w tym zwłóknienie i marskość wątroby of which fibrosis and cirrhosis of liver	136	5	5	6	6	4
Choroby skóry i tkanki podskórnej..... Diseases of the skin and subcutaneous tissue	40	2	1	2	2	1
Choroby układu kostno-stawowego, mięśniowo- wskiego i tkanki łącznej Diseases of the musculoskeletal system and connective tissue	41	2	1	2	1	2
Choroby układu moczowo-płciowego Diseases of the genitourinary system	234	9	9	9	11	7
Ciąża, poród i połóg Pregnancy, childbirth and the puerperium	-	-	x	-	-	-
Stany rozpoczynające się w okresie okołopo- rodowym Conditions originating in the perinatal period	56	2	3	2	2	2
Wady rozwojowe wrodzone ^Δ Congenital malformations ^Δ	57	2	3	2	3	2
Objawy i stany niedokładnie określone ^Δ Symptoms and ill-defined conditions ^Δ	3750	151	177	128	169	122
Urazy i zatrucia według zewnętrznej przyczyny Injuries and poisonings by external cause	1650	67	105	31	60	78
w tym: of which:						
wypadki komunikacyjne..... transport accidents	252	10	16	5	7	15
samobójstwa suicides	350	14	26	3	12	18

a Zgodnie z Międzynarodową Statystyczną Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych (X Rewizja).

a In accordance with the "International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems (ICD — 10 Revision)".

TABL. 19 (63). **ZGONY NIEMOWŁĄT WEDŁUG PŁCI I WIEKU**
 INFANT DEATHS BY SEX AND AGE

WIEK ZMARŁYCH AGE OF DECEASED	Ogółem Total	Chłopcy Males	Dziew- częta Fema- les	Z liczby ogółem			Of total number		
				miasta urban areas		wieś rural areas			
				razem total	chłopcy males	dziew- częta females	razem total	chłopcy males	dziew- częta females
W LICZBACH BEZWZGŁĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS									
OGÓŁEM..... 2010	101	42	59	67	29	38	34	13	21
TOTAL..... 2015	106	60	46	70	38	32	36	22	14
..... 2017	110	64	46	72	41	31	38	23	15
2018	102	66	36	57	39	18	45	27	18
0—27 dni days	79	52	27	42	29	13	37	23	14
0— 6	71	48	23	38	27	11	33	21	12
w tym 0 ^a of which 0 ^a	33	23	10	13	10	3	20	13	7
7—13	5	3	2	3	2	1	2	1	1
14—20	-	-	-	-	-	-	-	-	-
21—27	3	1	2	1	-	1	2	1	1
28—29 dni..... days	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1 miesiąc..... month	2	1	1	1	-	1	1	1	-
2.....	4	2	2	3	1	2	1	1	-
3.....	5	4	1	5	4	1	-	-	-
4.....	4	2	2	1	1	-	3	1	2
5.....	3	2	1	1	1	-	2	1	1
6.....	2	1	1	2	1	1	-	-	-
7.....	2	1	1	1	1	-	1	-	1
8.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9.....	1	1	-	1	1	-	-	-	-
10.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11 miesięcy..... months	-	-	-	-	-	-	-	-	-
NA 100 TYS. URODZEŃ ŻYWYCH PER 100 THOUSAND OF LIVE BIRTHS OF EACH SEX									
OGÓŁEM..... 2010	396	322	472	426	361	493	347	260	438
TOTAL..... 2015	479	528	428	520	547	491	416	498	331
..... 2017	463	528	395	502	556	445	403	485	320
2018	443	554	324	407	538	266	499	578	415
0—27 dni days	343	436	243	300	400	192	411	492	323
0— 6	308	403	207	271	373	163	366	449	277
w tym 0 ^a of which 0 ^a	143	193	90	93	138	44	222	278	161
7—13	22	25	18	21	28	15	22	21	23
14—20	-	-	-	-	-	-	-	-	-
21—27	13	8	18	7	-	15	22	21	23
28—29 dni..... days	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1 miesiąc..... month	9	8	9	7	-	15	11	21	-
2.....	17	17	18	21	14	30	11	21	-
3.....	22	34	9	36	55	15	-	-	-
4.....	17	17	18	7	14	-	33	21	46
5.....	13	17	9	7	14	-	22	21	23
6.....	9	8	9	14	14	15	-	-	-
7.....	9	8	9	7	14	-	11	-	23
8.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9.....	4	8	-	7	14	-	-	-	-
10.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11 miesięcy..... months	-	-	-	-	-	-	-	-	-

a Przez 0 dni określa się wiek żywo urodzonego noworodka, który nie przeżył 24 godzin.

a 0 day indicates the age of new live born infant, who did not survive 24 hours.

TABL.20 (64). **ZGONY NIEMOWLĄT WEDŁUG PRZYCZYN^a**
 INFANT DEATHS BY CAUSES^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total		Chłopcy Males	Dziew- częta Females	Z liczby ogółem Of total number	
						miasta urban areas	wieś rural areas
				w liczbach bez- względnych in absolute numbers	na 100 tys. urodzeń żywych per 100 thousand live births		
OGÓŁEM.....	2010	101	396	322	472	426	347
TOTAL	2015	106	479	528	428	520	416
	2016	86	377	340	417	386	363
	2017	110	463	528	395	502	403
Zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej		2	8	8	9	14	-
Endocrine, nutritional and metabolic diseases							
Choroby układu nerwowego i narządów zmysłów		1	4	-	9	7	-
Diseases of the nervous system and the sense							
Choroby układu krążenia		2	8	8	9	14	-
Diseases of the circulatory system							
Choroby układu oddechowego		3	13	25	-	7	21
Diseases of the respiratory system							
w tym zapalenie płuc		3	13	25	-	7	21
of which pneumonia							
Stany rozpoczynające się w okresie okołoporodowym		56	235	264	206	230	244
Conditions originating in the perinatal period							
w tym: of which:							
zaburzenia związane z czasem trwania ciąży i rozwojem płodu		48	202	223	180	195	212
disorders related to length of gestation and fetal growth							
Wady rozwojowe wrodzone ^Δ		42	177	206	146	202	138
Congenital malformations ^Δ							
w tym: of which:							
wrodzone wady rozwojowe układu nerwowego		3	13	25	-	21	-
congenital malformations of the nervous system							
wrodzone wady serca		11	46	66	26	42	53
congenital hearts defects							
Objawy i stany niedokładnie określone ^Δ		3	13	16	9	21	-
Symptoms and ill-defined conditions ^Δ							
Urazy i zatrucia według zewnętrznej przyczyny		1	4	-	9	7	-
Injuries and poisonings by external cause							

^a Zgodnie z Międzynarodową Statystyczną Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych (X Rewizja).

^a In accordance with the "International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems (ICD — 10 Revision)".

TABL. 21 (65). **ZAMACHY SAMOBÓJCZE^a ZAREJESTROWANE PRZEZ POLICJĘ**
SUICIDES^a REGISTERED BY POLICE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2017	2018	SPECIFICATION
OGÓŁEM	906	1267	1240	TOTAL
w tym dokonane.....	400	380	391	of which committed
Miasta.....	662	892	941	Urban areas
Wieś	244	375	299	Rural areas
Wiek samobójców:				Age of suicidal persons:
12 lat i mniej	1	-	3	12 and less
13—18.....	50	84	82	13—18
19—24.....	118	137	152	19—24
25—29.....	94	162	120	25—29
30—49.....	341	508	531	30—49
50—69.....	217	316	276	50—69
70 lat i więcej.....	56	60	76	70 and more

^a Usiłowane i dokonane; w dalszym podziale nie uwzględniono samobójców o nieustalonym miejscu dokonania samobójstwa oraz o nieustalonym wieku.

Źródło: dane Komendy Głównej Policji.

^a Attempted and committed; continued data exclude suicidal persons for whom place of the suicide and age is unknown.

Source: data of the National Police Headquarters.

TABL. 22 (66). **PRZECIĘTNE DALSZE TRWANIE ŻYCIA**
LIFE EXPECTANCY

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Przeciętna liczba lat dalszego trwania życia dla osób w wieku lat Life expectancy at age specified				
	0	15	30	45	60
MĘŻCZYŹNI MALES					
OGÓŁEM 2010	70,14	55,52	41,32	28,03	17,38
TOTAL 2015	71,43	56,97	42,80	29,38	18,19
..... 2017	71,93	57,47	43,20	29,71	18,32
2018	72,00	57,52	43,24	29,85	18,44
Miasta	72,00	57,51	43,27	29,94	18,55
Urban areas					
Wieś.....	71,97	57,51	43,19	29,70	18,23
Rural areas					
KOBIETY FEMALES					
OGÓŁEM 2010	79,41	64,93	50,13	35,82	22,81
TOTAL 2015	80,41	65,87	51,09	36,68	23,41
..... 2017	80,78	66,21	51,44	36,98	23,70
2018	80,71	66,11	51,38	36,96	23,67
Miasta	80,46	65,84	51,14	36,77	23,56
Urban areas					
Wieś.....	81,23	66,66	51,90	37,40	23,93
Rural areas					

TABL. 23 (67). **PROGNOZA LUDNOŚCI**
Stan w dniu 31 grudnia
POPULATION PROJECTION
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050	SPECIFICATION
	w tys. in thousands							
O G Ó Ł E M	2434,1	2373,7	2306,4	2231,6	2153,0	2074,9	1999,1	T O T A L
mężczyźni	1160,7	1132,7	1101,2	1066,8	1032,0	999,0	967,6	males
kobiety	1273,4	1241,0	1205,2	1164,9	1121,0	1075,9	1031,5	females
Miasta	1513,6	1453,6	1389,8	1322,6	1254,3	1187,9	1124,6	Urban areas
mężczyźni	703,4	675,3	645,6	615,1	585,5	557,9	532,0	males
kobiety	810,2	778,3	744,2	707,5	668,9	630,0	592,6	females
Wieś	920,5	920,1	916,6	909,1	898,7	887,0	874,5	Rural areas
mężczyźni	457,3	457,4	455,6	451,7	446,5	441,1	435,6	males
kobiety	463,2	462,7	461,0	457,4	452,2	445,9	438,9	females
W wieku przedprodukcyjnym	405,2	386,7	347,9	323,1	302,3	288,7	278,9	Pre-working age
mężczyźni	208,4	199,1	179,3	166,6	155,9	148,9	143,9	males
kobiety	196,8	187,6	168,6	156,5	146,4	139,8	135,0	females
Miasta	235,3	220,6	193,1	175,7	162,5	154,2	147,7	Urban areas
mężczyźni	121,0	113,4	99,3	90,4	83,6	79,3	76,0	males
kobiety	114,3	107,2	93,8	85,3	78,9	74,8	71,7	females
Wieś	169,8	166,1	154,8	147,3	139,8	134,5	131,1	Rural areas
mężczyźni	87,4	85,7	80,0	76,2	72,3	69,6	67,8	males
kobiety	82,4	80,4	74,8	71,2	67,5	65,0	63,3	females
W wieku produkcyjnym	1422,8	1348,7	1309,8	1245,2	1157,3	1054,4	958,5	Working age
mężczyźni	756,7	713,5	695,8	671,1	633,7	584,5	531,1	males
kobiety	666,1	635,1	614,0	574,2	523,6	470,0	427,4	females
Miasta	868,1	806,7	773,4	724,8	659,5	585,5	519,2	Urban areas
mężczyźni	454,6	420,4	405,1	385,7	357,8	322,0	284,7	males
kobiety	413,5	386,3	368,3	339,0	301,7	263,5	234,5	females
Wieś	554,7	542,0	536,4	520,5	497,9	468,9	439,3	Rural areas
mężczyźni	302,1	293,2	290,7	285,3	275,9	262,5	246,4	males
kobiety	252,5	248,8	245,7	235,1	221,9	206,4	192,9	females
W wieku poprodukcyjnym	606,1	638,3	648,7	663,3	693,4	731,8	761,7	Post-working age
mężczyźni	195,5	220,0	226,1	229,1	242,4	265,6	292,6	males
kobiety	410,6	418,3	422,6	434,2	451,0	466,2	469,1	females
Miasta	410,2	426,3	423,3	422,1	432,4	448,2	457,7	Urban areas
mężczyźni	127,8	141,5	141,2	138,9	144,1	156,5	171,2	males
kobiety	282,3	284,8	282,1	283,2	288,3	291,7	286,4	females
Wieś	196,0	212,0	225,4	241,3	261,0	283,5	304,1	Rural areas
mężczyźni	67,7	78,5	84,9	90,2	98,3	109,0	121,4	males
kobiety	128,3	133,5	140,5	151,1	162,8	174,5	182,7	females
LUDNOŚĆ W WIEKU NIEPRODUKCYJNYM NA 100 OSÓB W WIEKU PRODUKCYJNYM	71	76	76	79	86	97	109	NON-WORKING AGE POPULATION PER 100 PERSONS OF WORKING AGE
Mężczyźni	53	59	58	59	63	71	82	Males
Kobiety	91	95	96	103	114	129	141	Females

TABL. 24 (68). **MIGRACJE WEWNĘTRZNE I ZAGRANICZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY**
INTERNAL AND INTERNATIONAL MIGRATION OF POPULATION FOR
PERMANENT RESIDENCE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Napływ ^a Inflow ^a				Odływ ^b Outflow ^b				Saldo migracji Net migration
	ogółem total	z miast from urban areas	ze wsi from rural areas	z zagra- nicy from abroad	ogółem total	z miast from urban areas	ze wsi from rural areas	z zagra- nicy from abroad	
W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS									
OGÓŁEM... 2010	23105	14382	8190	533	24885	12252	12077	556	-1780
TOTAL 2015 ^c	21036	12268	8150	.	23107	11357	10788	.	-2071
2017	21406	12579	8279	548	23195	11584	11235	376	-1789
2018	23803	14065	9099	639	25662	13015	12312	335	-1859
Miasta 2010	11076	5926	4749	401	16155	7181	8465	509	-5079
Urban areas 2015 ^c	10234	4983	4757	.	14394	6221	7355	.	-4160
2017	10385	5173	4813	399	14347	6386	7617	344	-3962
2018	11486	5769	5272	445	15860	7197	8376	287	-4374
Wieś 2010	12029	8456	3441	132	8730	5071	3612	47	3299
Rural areas 2015 ^c	10802	7285	3393	.	8713	5136	3433	.	2089
2017	11021	7406	3466	149	8848	5198	3618	32	2173
2018	12317	8296	3827	194	9802	5818	3936	48	2515
NA 1000 LUDNOŚCI PER 1000 POPULATION									
OGÓŁEM .. 2010	9,1	5,6	3,2	0,2	9,8	4,8	4,7	0,2	-0,7
TOTAL 2015 ^c	8,4	4,9	3,3	.	9,2	4,5	4,3	.	-0,8
2017	8,6	5,1	3,3	0,2	9,4	4,7	4,5	0,2	-0,7
2018	9,6	5,7	3,7	0,3	10,4	5,3	5,0	0,1	-0,8
Miasta 2010	6,8	3,6	2,9	0,2	9,9	4,4	5,2	0,3	-3,1
Urban areas 2015 ^c	6,5	3,2	3,0	.	9,1	3,9	4,7	.	-2,6
2017	6,7	3,3	3,1	0,3	9,2	4,1	4,9	0,2	-2,5
2018	7,4	3,7	3,4	0,3	10,2	4,6	5,4	0,2	-2,8
Wieś 2010	13,1	9,2	3,8	0,1	9,5	5,5	3,9	0,1	3,6
Rural areas 2015 ^c	11,7	7,9	3,7	.	9,5	5,6	3,7	.	2,3
2017	12,0	8,0	3,8	0,2	9,6	5,6	3,9	0,0	2,4
2018	13,3	9,0	4,1	0,2	10,6	6,3	4,3	0,1	2,7

a Zameldowania. b Wymeldowania. c Do obliczenia salda wykorzystano dane o migracjach wewnętrznych za 2015 r. i migracjach zagranicznych za 2014 r.

a Registrations. b Deregistrations. c For calculating net migration, data on internal migration for 2015 and data on international migration for 2014 were used.

TABL. 25 (69).

MIGRACJE WEWNĘTRZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY WEDŁUG KIERUNKÓWINTERNAL MIGRATION OF POPULATION FOR PERMANENT RESIDENCE
BY DIRECTION

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Napływ ^a Inflow ^a			Odpływ ^b Outflow ^b		
	ogółem total	z tego samego województwa from the same voivodship	z innych województw from other voivodships	ogółem total	do tego samego województwa to the same voivodship	do innych województw to other voivodships
W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS						
OGÓŁEM..... 2010	22572	17680	4892	24329	17680	6649
TOTAL						
2015	20418	16134	4284	22145	16134	6011
2017	20858	16560	4298	22819	16560	6259
2018	23164	18291	4873	25327	18291	7036
Miasta..... 2010	10675	7574	3101	15646	11170	4476
Urban areas						
2015	9740	7052	2688	13576	9590	3986
2017	9986	7259	2727	14003	9894	4109
2018	11041	7984	3057	15573	10880	4693
Wieś..... 2010	11897	10106	1791	8683	6510	2173
Rural areas						
2015	10678	9082	1596	8569	6544	2025
2017	10872	9301	1571	8816	6666	2150
2018	12123	10307	1816	9754	7411	2343
NA 1000 LUDNOŚCI PER 1000 POPULATION						
OGÓŁEM..... 2010	8,9	6,9	1,9	9,6	6,9	2,6
TOTAL						
2015	8,2	6,5	1,7	8,9	6,5	2,4
2017	8,4	6,7	1,7	9,2	6,7	2,5
2018	9,4	7,4	2,0	10,3	7,4	2,8
Miasta..... 2010	6,5	4,6	1,9	9,6	6,9	2,7
Urban areas						
2015	6,2	4,5	1,7	8,6	6,1	2,5
2017	6,4	4,7	1,7	9,0	6,3	2,6
2018	7,1	5,2	2,0	10,1	7,0	3,0
Wieś..... 2010	13,0	11,0	2,0	9,5	7,1	2,4
Rural areas						
2015	11,6	9,9	1,7	9,3	7,1	2,2
2017	11,8	10,1	1,7	9,6	7,2	2,3
2018	13,1	11,2	2,0	10,6	8,0	2,5

a Zameldowania. b Wymeldowania.

a Registrations. b Deregistrations.

TABL. 26 (70). **MIGRACJE WEWNĘTRZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY WEDŁUG PŁCI I WIEKU MIGRANTÓW**
INTERNAL MIGRATION OF POPULATION FOR PERMANENT RESIDENCE
BY SEX AND AGE OF MIGRANTS

WIEK MIGRANTÓW AGE OF MIGRANTS	Napływ ^a Inflow ^a			Odływ ^b Outflow ^b			Saldo migracji Net migration		
	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females
O G Ó Ł E M 2010 TOTAL	22572	10425	12147	24329	11126	13203	-1757	-701	-1056
2015	20418	9390	11028	22145	10118	12027	-1727	-728	-999
2017	20858	9649	11209	22819	10569	12250	-1961	-920	-1041
2018	23164	10806	12358	25327	11805	13522	-2163	-999	-1164
0— 4 lata	2250	1162	1088	2469	1269	1200	-219	-107	-112
5— 9	1712	858	854	1776	894	882	-64	-36	-28
10—14	987	511	476	1004	532	472	-17	-21	4
15—19	788	358	430	805	355	450	-17	3	-20
20—24	1514	549	965	1538	550	988	-24	-1	-23
25—29	3516	1326	2190	4133	1602	2531	-617	-276	-341
30—34	3368	1558	1810	4022	1881	2141	-654	-323	-331
35—39	2452	1291	1161	2741	1419	1322	-289	-128	-161
40—44	1637	877	760	1756	944	812	-119	-67	-52
45—49	1023	518	505	1076	558	518	-53	-40	-13
50—54	764	404	360	771	387	384	-7	17	-24
55—59	747	360	387	746	356	390	1	4	-3
60—64	853	388	465	871	392	479	-18	-4	-14
65 lat i więcej	1553	646	907	1619	666	953	-66	-20	-46
and more									

a Zameldowania. b Wymeldowania.

a Registrations. b Deregistrations.

TABL. 27 (71).

MIGRACJE ZAGRANICZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY WEDŁUG PŁCI I WIEKU MIGRANTÓWINTERNATIONAL MIGRATION OF POPULATION FOR PERMANENT RESIDENCE
BY SEX AND AGE OF MIGRANTS

WIEK MIGRANTÓW AGE OF MIGRANTS	Imigranci Immigrants			Emigranci Emigrants			Saldo migracji Net migration		
	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females
OGÓŁEM 2010 TOTAL	533	338	195	556	266	290	-23	72	-95
2015 ^a	618	343	275	962	487	475	-344	-144	-200
2017	548	299	249	376	180	196	172	119	53
2018	639	342	297	335	175	160	304	167	137
0— 4 lata	178	93	85	6	3	3	172	90	82
5— 9	70	38	32	19	14	5	51	24	27
10—14	22	8	14	10	7	3	12	1	11
15—19	12	7	5	20	13	7	-8	-6	-2
20—24	23	12	11	28	16	12	-5	-4	-1
25—29	49	23	26	40	20	20	9	3	6
30—34	70	42	28	44	21	23	26	21	5
35—39	61	46	15	55	22	33	6	24	-18
40—44	45	23	22	40	22	18	5	1	4
45—49	25	13	12	25	14	11	0	-1	1
50—54	11	4	7	13	5	8	-2	-1	-1
55—59	13	5	8	12	8	4	1	-3	4
60—64	22	12	10	10	5	5	12	7	5
65 lat i więcej	38	16	22	13	5	8	25	11	14
and more									

a Dane za 2014 r.

a Data for 2014.

TABL. 28 (72). **REZYDENCI^a**
Stan w dniu 31 grudnia
USUAL RESIDENCE POPULATION^a
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M w tys.	2528,7	2479,4	2462,4	2453,2	T O T A L in thousands
mężczyźni w tys.	1205,7	1181,9	1173,7	1169,5	males in thousands
kobiety: w tysiącach.	1323,0	1297,5	1288,7	1283,7	females: in thousands
na 100 mężczyzn ...	109,7	109,8	109,8	109,8	per 100 males
Miasta: w tysiącach.....	1614,9	1562,7	1544,4	1534,3	Urban areas: in thousands
w % ogółu ludności rezydującej	63,9	63,0	62,7	62,5	in % of total usual residence population
Wieś: w tysiącach	913,8	916,7	918,1	918,9	Rural areas: in thousands
w % ogółu ludności rezydującej	36,1	37,0	37,3	37,5	in % of total usual residence population

a Patrz uwagi ogólne działu, ust. 2

a See general notes to the chapter, item 2.

TABL. 29 (73). **REZYDENCI^a W WIEKU PRODUKCYJNYM I NIEPRODUKCYJNYM**
Stan w dniu 31 grudnia
WORKING AND NON-WORKING AGE USUAL RESIDENCE POPULATION^a
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w tys. in thous.				
O G Ó Ł E M	2528,7	2479,4	2462,4	2453,2	T O T A L
W wieku przedprodukcyjnym	442,4	416,6	416,1	416,3	Pre-working age
Miasta	257,4	244,3	244,7	244,9	Urban areas
mężczyźni	132,1	125,6	125,9	125,9	males
kobiety	125,3	118,7	118,8	119,1	females
Wieś	185,0	172,3	171,5	171,4	Rural areas
mężczyźni	95,0	88,5	88,0	88,0	males
kobiety	90,0	83,8	83,5	83,4	females
W wieku produkcyjnym	1609,3	1518,9	1475,1	1453,6	Working age
w tym w wieku mobilnym	965,7	935,8	911,3	897,3	of which of mobility age
Miasta	1045,1	952,0	912,8	894,1	Urban areas
mężczyźni	534,7	494,8	477,0	468,0	males
w tym w wieku mobilnym	307,8	292,4	282,3	276,7	of which of mobility age
kobiety	510,4	457,2	435,8	426,1	females
w tym w wieku mobilnym	305,4	287,5	277,3	271,8	of which of mobility age
Wieś	564,2	566,9	562,3	559,5	Rural areas
mężczyźni	307,2	309,1	306,7	305,1	males
w tym w wieku mobilnym	183,4	184,8	182,6	181,2	of which of mobility age
kobiety	257,0	257,8	255,7	254,4	females
w tym w wieku mobilnym	169,1	171,1	169,0	167,5	of which of mobility age
W wieku poprodukcyjnym	477,0	543,8	571,2	583,2	Post-working age
Miasta	312,4	366,4	386,9	395,2	Urban areas
mężczyźni	85,3	106,5	115,3	119,5	males
kobiety	227,1	259,9	271,6	275,8	females
Wieś	164,5	177,4	184,3	188,0	Rural areas
mężczyźni	51,3	57,4	60,9	62,9	males
kobietv	113,2	120,0	123,3	125,0	females

a Patrz uwagi ogólne działu, ust. 2.

a See general notes to the chapter, item 2.

TABL. 30 (74). **KOŚCIOŁY I ZWIĄZKI WYZNANIOWE**
Stan w końcu roku
CHURCHES AND RELIGIOUS ASSOCIATIONS
End of the year

KOŚCIOŁY I ZWIĄZKI WYZNANIOWE ^a CHURCHES AND RELIGIOUS ASSOCIATIONS ^a	2017	2018	2017	2018	2017	2018
	jednostki kościelne ^b church units ^b		duchowni clergy		wierni, wyznawcy adherents, faithful	
Kościół Katolicki Catholic Church						
Kościół Rzymskokatolicki ^c	386	386	1145	1144	1923504 ^d	1913495 ^d
Starokatolickie Old Catholic						
Kościół Starokatolicki Mariawitów ^e	14	14 ^f	7	7 ^f	8527	8527 ^f
Kościół Katolicki Mariawitów w RP	9	9	6	6	890	890
Kościół Starokatolicki w RP ^g	1	1	3	3	250	250
Kościół Polskokatolicki w RP ^e	1	1	1	1	150	145
Prawosławne Orthodox						
Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny ^{e,h}	12	12	16	16	27500	27500
Protestanckie i tradycji protestanckiej Protestant and Protestant-tradition						
Kościół Ewangelicko-Reformowany w RP ^e	4	4	5	5	1778	1778
Kościół Ewangelicko-Augsburski w RP ^e	14	14	9	9	1036	1026
Kościół Chrystusowy w RP ⁱ	4	4	42	42	544	621
Kościół Adwentystów Dnia Siódmego w RP	9	9	4	4	593	592
Kościół Zielonoświątkowy	7	7	11	11	601	578
Kościół Boży w Chrystusie	7	6	17	15	384	341
Kościół Ewangelicko-Metodystyczny ^e	2	2	2	2	320	320
Kościół Ewangelicznych Chrześcjan w RP	4	5	7	8	208	265
Kościół Chrześcjan Baptystów w RP ^e	3	3	2	1	178	176
Nowoapostolski Kościół w Polsce	3	3	-	-	174	172
Kościół Chrześcjan Wiary Ewangelicznej	4	4	4	4	60	60
Kościół Chrześcjan Dnia Sobotniego	3	3	8	7	51	48
Centrum Chrześcijańskie „Kanaan”	1	1	1	1	17	17
Nurt Badaczy Pisma Świętego Bible student movement						
Świadkowie Jehowy w Polsce	80	79	520	489	7169 ^k	6974 ^k
Świecki Ruch Misyjny „Epifania”	3	3	13	13	65	64
Zrzeszenie Wolnych Badaczy Pisma Świętego w RP	1	1	1	2	17	18
Dalekiego Wschodu Far Eastern Religions						
Związek Buddyjski Bencien Karma Kamtsang ^l	1	1	-	-	105	107
Związek Ajapa-Yoga	-	-	-	-	75	75
Międzynarodowe Towarzystwo Świadomości Kryszny	2	3	7	8	45	52
Szkoła Zen Kwan Um w Polsce	1	1	2	2	19	15
Inne Other						
Islamskie Zgromadzenie AHL-UL-BAYT	-	-	-	-	250	250
Związek Gmin Wyznaniowych Żydowskich w RP	1	1	1	1	160	160
Kościół Jezusa Chrystusa Świętych w Dniach Ostatnich w Polsce (Mormoni)	1	1	6	4	131	135
Związek Hatha Jogi „Brama Jogi”	1	1 ^f	1	1 ^f	100	100 ^f

a Uszeregowane malejąco według liczby wiernych, wyznawców w roku 2018. b Obejmują m.in.: parafie, zbory, gminy wyznaniowe, ośrodki. c Dane dotyczą diecezji łódzkiej i łowickiej. d Ochrzczeni. e Kościół Stowarzyszony w Polskiej Radzie Ekumenicznej. f Dane za 2017 r. g Dane za 2016. h Dane dotyczą diecezji łódzko-poznańskiej. i Do 2010 r.: Wspólnota Kościołów Chrystusowych w RP. k Głosiciele. l Do 2011 r.: Związek Buddyjski Tradycji Karma Kamtżang w Polsce. m Dane dotyczą Gminy Wyznaniowej Żydowskiej.

a Listed by the decreasing number of adherents and faithful in 2018. b Including, among others, parishes, congregations, religious communities, centres. c Data concern diocese of Łódź and Łowicz. d Baptised. e Church associated in the Polish Ecumenical Council. f Data for 2017. g Data for 2016. h Data concern diocese of Łódź and Poznań. i Until 2010: Churches of Christ. k Proclaimers. l Until 2011: Karma Kamtżang Buddhist Association in Poland. m Data concern Gmina Wyznaniowa Żydowska in Łódź.

Uwagi metodologiczne

Aktywność ekonomiczna ludności

1. Dane o **aktywności ekonomicznej ludności** obejmują osoby **w wieku 15 lat i więcej**, będące członkami gospodarstw domowych w wylosowanych mieszkaniach. Prezentowane dane opracowano na podstawie reprezentacyjnego **Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności – BAEL** przeprowadzonego w cyklu kwartalnym. Badaniem objęte są osoby w wieku 15 lat i więcej, będące członkami gospodarstw domowych w wylosowanych mieszkaniach, z wyjątkiem osób nieobecnych w gospodarstwie domowym 12 miesięcy i więcej, tj. bezdomnych, przebywających w obiektach zbiorowego zakwaterowania oraz za granicą. Badanie prowadzi się metodą obserwacji ciągłej, tj. aktywność ekonomiczną ludności bada się w każdym tygodniu w ciągu całego kwartału. Dane prezentowane według grup wieku obliczane są w oparciu o dokładną datę urodzenia. Dane od 2010 r. uogólniono na podstawie bilansów ludności opracowywanych przy wykorzystaniu wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011.

2. Podstawowe kryterium podziału na aktywnych zawodowo (pracujących i bezrobotnych) oraz biernych zawodowo stanowi praca, tzn. fakt wykonywania, posiadania bądź poszukiwania pracy.

Do **aktywnych zawodowo** zaliczono osoby pracujące i bezrobotne:

1) **do pracujących** zaliczono osoby, które w badanym tygodniu:

- wykonywały, przez co najmniej 1 godzinę, pracę przynoszącą zarobek lub dochód albo pomagały (bez wynagrodzenia) w prowadzeniu rodzinnego gospodarstwa rolnego lub rodzinnej działalności gospodarczej poza rolnictwem,
- formalnie miały pracę, ale jej nie wykonywały (np. z powodu choroby, urlopu, przerwy w działalności zakładu, trudnych warunków atmosferycznych) jeżeli przerwa w pracy wynosiła mniej niż 3 miesiące, a jeżeli przerwa w pracy wynosiła ponad 3 miesiące, dodatkowym kryterium w przypadku pracowników najemnych (zatrudnieni na podstawie stosunku pracy oraz osoby wykonujące pracę nakładczą) był fakt otrzymywania co najmniej 50% dotychczasowego wynagrodzenia;

2) za **bezrobotne** uznano osoby w wieku 15—74 lata, które spełniały jednocześnie trzy warunki:

- w okresie badanego tygodnia nie były osobami pracującymi,
- w ciągu 4 tygodni (wliczając jako ostatni tydzień badany) aktywnie poszukiwały pracy,

Methodological notes

Economic activity of the population

1. Data on **economic activity of population** cover **persons aged 15 and more**, who are members of households in the dwellings selected on a random basis. Presented data were compiled on the basis of representative **Labour Force Survey – the LFS**. The sample survey conducted on a quarterly basis. The survey covers persons aged 15 and more, being members of households in dwellings selected on a random basis. The survey does not cover persons absent in households for 12 months and more, i.e. homeless, living in collective accommodation establishment and staying abroad. The survey is conducted by the continuous observation method, i.e. economic activity of the population is observed in each week during the whole quarter. Data presented by age groups have been calculated on the basis of the exact date of birth. The data since 2010 have been generalized on the basis of population balances compiled with the use of the Population and Housing Census 2011.

2. The main criterion in dividing the population into economically active (employed and unemployed) and inactive is work, i.e. performing, holding or looking for work.

Economically active persons include employed and unemployed persons:

1) **employed persons** are persons who during the reference week:

- performed, for at least 1 hour, any work providing earnings or income, or assisted (without wages or salaries) in maintaining a family-owned farm or conducting a family-owned business outside agriculture,
- formally had work but did not perform it (e.g., due to illness, vacation, a break in company activity, bad weather) if the break in work did not exceed 3 months; moreover if the break in work exceeded 3 months the additional criterion in case of employment as a paid employees (employees hired on the basis of an employment contract and outworkers) was the fact of receiving at least 50% of the hitherto remuneration;

2) **unemployed persons** are persons aged 15—74, who simultaneously fulfill three conditions:

- within the reference week were not employed,
- within a four week period (the last week being the reference week) actively sought work,

— były gotowe podjąć pracę w ciągu 2 tygodni następujących po tygodniu badanym.

Do bezrobotnych zaliczono także osoby, które znalazły pracę i oczekiwały na jej rozpoczęcie w okresie 3 miesięcy oraz były gotowe tę pracę podjąć.

Do **biernych zawodowo** zaliczono osoby, które nie zostały zakwalifikowane jako pracujące lub bezrobotne.

3. Współczynnik aktywności zawodowej obliczono jako udział aktywnych zawodowo (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej (ogółem lub danej grupy).

Wskaźnik zatrudnienia obliczono jako udział pracujących (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej (ogółem lub danej grupy).

Stopę bezrobocia obliczono jako udział bezrobotnych (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności aktywnej zawodowo (ogółem lub danej grupy).

Pracujący

1. Dane opracowano na podstawie sprawozdawczości oraz szacunków (m.in. w zakresie gospodarstw indywidualnych w rolnictwie).

2. Dane o **pracujących** dotyczą osób wykonujących pracę przynoszącą im zarobek lub dochód; do pracujących zalicza się:

- 1) osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy (umowa o pracę, powołanie, mianowanie, wybór lub stosunek służbowy);
- 2) pracodawców i pracujących na własny rachunek, a mianowicie:
 - a) właścicieli, współwłaścicieli i dzierżawców gospodarstw indywidualnych w rolnictwie (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin);
 - b) właścicieli i współwłaścicieli (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin; z wyłączeniem wspólników spółek, którzy nie pracują w spółce) podmiotów prowadzących działalność gospodarczą poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie;
 - c) inne osoby pracujące na własny rachunek, np. osoby wykonujące wolne zawody;
- 3) osoby wykonujące pracę nakładczą;
- 4) agentów (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin oraz osobami zatrudnionymi przez agentów);
- 5) członków spółdzielni produkcji rolniczej (rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni powstałych na ich bazie oraz spółdzielni kółek rolniczych);
- 6) duchownych pełniących obowiązki duszpasterskie.

3. Pełnozatrudnieni są to osoby zatrudnione w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym w danym zakładzie pracy lub na danym stanowisku pracy, w tym również osoby, które zgodnie z obowiązującymi przepisami pracują w skróconym czasie pracy, np. z tytułu warunków szkodliwych dla zdrowia lub przedłużonym czasie pracy, np. dozorca mienia.

Niepełnozatrudnieni są to osoby, które zgodnie z umową o pracę pracują stale w niepełnym wymiarze czasu pracy. Niepełnozatrudnieni w głównym miejscu

— were available for work within a fortnight period after the reference week.

The unemployed also include persons who found work and were waiting to begin it within a 3-month period and were available for that work.

Economically inactive persons are persons who are not classified either as employed or unemployed.

3. The activity rate is calculated as the share of economically active persons (total or in a given group) in the population aged 15 and more (total or in a given group).

The **employment rate** is calculated as the share of employed persons (total or in a given group) in the population aged 15 and more (total or in a given group).

The **unemployment rate** calculated as the share of unemployed persons (total or in a given group) in the economically active population (total or in a given group).

Employment

1. Data were compiled on the basis of reports as well as estimates (i.a. in regard to private farms in agriculture).

2. Data regarding **employment** concern persons performing work providing earnings or income and include:

- 1) employees hired on the basis of an employment contract (labour contract, posting, appointment, election or service relation);
- 2) employers and own-account workers, i.e.:
 - a) owners, co-owners, and leaseholders of private farms in agriculture (including contributing family workers);
 - b) owners and co-owners (including contributing family workers; excluding partners in companies who do not work in them) of entities conducting economic activity other than that related to private farms in agriculture;
 - c) other self-employed persons, e.g., persons practicing learned professions;
- 3) outworkers;
- 4) agents (including contributing family workers and persons employed by agents);
- 5) members of agricultural production co-operatives (agricultural producers' cooperatives and cooperatives established on their basis as well as agricultural farmers' cooperatives);
- 6) clergy fulfilling priestly obligations.

3. Full-time paid employees are persons employed on a full-time basis, as defined by a given company or for a given position, as well as persons who, in accordance with regulations, work a shortened work-time period, e.g. due to hazardous conditions, or a longer work-time period, e.g. property caretaker.

Part-time paid employees are persons who, in accordance with labour contracts, regularly work on a part-time basis. Part-time paid employees in the main workplace are

pracy są to osoby, które oświadczyły, że dany zakład jest ich głównym miejscem pracy.

4. Dane dotyczące pracujących według stanu w dniu 31 grudnia podano bez przeliczenia niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych, przy przyjęciu zasady jednorazowego ujmowania tych osób w **głównym miejscu pracy**.

5. Dane dotyczące pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie według stanu w dniu 31 grudnia wyszacowano na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego 2010.

Do pracujących w gospodarstwach indywidualnych zaliczono osoby pracujące w gospodarstwach prowadzących działalność rolniczą, tj. wszystkich pracujących niezależnie od powierzchni użytków rolnych oraz przeznaczenia produkcji rolniczej (razem z produkującymi wyłącznie lub głównie na własne potrzeby).

6. Dane o zatrudnionych na podstawie stosunku pracy dotyczą:

- 1) **zatrudnienia według stanu w dniu 31 grudnia** osób pełnozatrudnionych (łącznie z sezonowymi i zatrudnionymi dorywczo) oraz niepełnozatrudnionych w **głównym miejscu pracy** bez przeliczania na pełnozatrudnionych;
- 2) **przeciętnego zatrudnienia** pracowników pełnozatrudnionych (łącznie z sezonowymi i zatrudnionymi dorywczo) oraz niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

7. Wolne miejsca pracy to miejsca pracy powstałe w wyniku ruchu zatrudnionych bądź nowo utworzone, w stosunku do których spełnione zostały jednocześnie trzy warunki:

- 1) miejsca pracy w dniu sprawozdawczym były faktycznie nieobsadzone;
- 2) pracodawca czynił starania, aby znaleźć osoby chętne do podjęcia pracy;
- 3) w przypadku znalezienia właściwych kandydatów, pracodawca byłby gotów do natychmiastowego przyjęcia tych osób.

8. Nowo utworzone miejsca pracy to miejsca pracy powstałe w wyniku zmian organizacyjnych, rozszerzenia lub zmiany profilu działalności oraz wszystkie miejsca pracy w jednostkach nowo powstałych.

9. Dane według sekcji PKD 2007 opracowano **metodą przedsiębiorstw**. Definicję metody przedsiębiorstw podano w uwagach ogólnych do Rocznika, ust. 5 na str. 26.

10. Dane o pracujących w tabl. 3 prezentowane są według faktycznego (stałego) miejsca pracy pracownika i faktycznie prowadzonej działalności.

11. Informacje o ruchu zatrudnionych dotyczą pełnozatrudnionych oraz sezonowych i zatrudnionych dorywczo. Dane te dotyczą **liczby przyjęć do pracy i zwolnień z pracy**, a nie liczby osób. Liczba przyjęć do pracy oraz zwolnień z pracy może być wyższa od liczby osób, ponieważ jedna osoba może kilkakrotnie zmienić pracę w ciągu roku.

Do liczby przyjętych do pracy zaliczono osoby podejmujące pracę po raz pierwszy i kolejny. Do liczby zwolnionych z pracy zaliczono osoby, z którymi rozwiązano umowę o

pracy, którzy zadeklarowali, że dany zakład jest ich głównym miejscem pracy.

4. Data concerning employment as of 31st December are presented without converting part-time paid employees into full-time paid employees, each person being listed once according to the **main workplace**.

5. Data concerning employed persons on private farms in agriculture as of 31st December were estimated on the basis of the Agricultural Census 2010.

The following employed persons on private farms conducting agricultural activity are included in the group of employed persons on private farms, i.e. the whole number of employed persons independently from area of agricultural land as well as from destination of agricultural output (including producing exclusively or mainly for their own needs).

6. Data regarding employees hired on the basis of employment contracts concern:

- 1) **the employment, as of 31st December** of full-time paid employees (including seasonal and temporary employees) as well as part-time paid employees in the main job without converting them into full-time paid employees;
- 2) **the average paid employment** — full-time paid employees (including seasonal and temporary employees) as well as part-time paid employees in terms of full-time paid employees.

7. Vacancies are positions or jobs unoccupied due to labour turnover or newly created ones that simultaneously meet the following three conditions:

- 1) the positions and jobs were actually unoccupied on the survey day;
- 2) the employer made efforts to find people willing to take up the job;
- 3) if adequate candidates were found to occupy the vacancies, the employer would readily take them in.

8. Newly created jobs are the jobs created in the course of organizational changes, expanding or changing business profile, and all jobs in the newly established units.

9. Data according to sections of the NACE Rev. 2 were compiled using the **enterprise method**. Definition of the enterprise method is given in the general notes to the Yearbook, item 5 on page 26.

10. Data regarding employment in table 3 are presented by permanent places of work and actually conducted business activity.

11. Information regarding labour turnover concerns full-time paid employees as well as seasonal and temporary paid employees. These data concern **the number of hires and the number of terminations** and not the number of persons. The number of hires and terminations may be greater than the number of persons as one person may change work several times within a year.

Hired persons are persons starting work for the first or a subsequent time. Terminated persons are persons with whom work contracts have been dissolved upon the wish

pracę w drodze wypowiedzenia przez pracownika lub zakład pracy łącznie ze zwolnieniami grupowymi, osoby, które przeniesiono na emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy, osoby, które porzuciły pracę, a także – ze względów ewidencyjnych – osoby zmarłe. Ponadto do liczby przyjętych do pracy lub zwolnionych z pracy zaliczono osoby przeniesione służbowo lub przyjęte z innego zakładu pracy na podstawie porozumienia między podmiotami, a także osoby powracające do pracy i odchodzące z pracy na urlopy wychowawcze, bezpłatne i rehabilitację.

Dane nie obejmują podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

Współczynnik przyjęć (zwolnień) obliczono jako stosunek liczby przyjęć pomniejszonej o osoby powracające do pracy z urlopów wychowawczych (lub liczby zwolnień pomniejszonej o osoby, które otrzymały urlopy wychowawcze) w roku badanym do liczby pełnozatrudnionych według stanu w dniu 31 grudnia z roku poprzedzającego rok badany.

Bezrobocie

1. Dane o **bezrobotnych zarejestrowanych** obejmują osoby, które zgodnie z ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, obowiązującą od 1 czerwca 2004 r. (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 1265, z późniejszymi zmianami), określone są jako bezrobotne.

Pod pojęciem **bezrobotnego** należy rozumieć osobę, która ukończyła 18 lat i nie osiągnęła wieku emerytalnego, jest osobą niezatrudnioną i niewykonującą innej pracy zarobkowej, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy (bądź jeśli jest to osoba niepełnosprawna — zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy), nie uczącą się w szkole, z wyjątkiem szkół dla dorosłych (lub przystępującą do egzaminu eksternistycznego z zakresu tej szkoły) lub szkół wyższych w systemie studiów niestacjonarnych, zarejestrowaną we właściwym dla miejsca zameldowania (stałego lub czasowego) powiatowym urzędzie pracy oraz poszukującą zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, z dodatkowymi wyłączeniami dotyczącymi źródeł dochodów, zapisanymi w ustawie.

2. **Stopę bezrobocia rejestrowanego** obliczono jako stosunek liczby bezrobotnych zarejestrowanych do liczby cywilnej ludności aktywnej zawodowo, tj. bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

3. Informacje o **wydatkach Funduszu Pracy** podaje się zgodnie z ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, obowiązującą od 1 czerwca 2004 r. (tekst jednolity Dz. U. 2017 poz. 1065, z późniejszymi zmianami).

of either the employee or the employer (including group dismissals), persons, who have retired or been granted a pension due to an inability to work, persons who have left work as well as – for record-keeping purposes – persons, who have died. Moreover, persons hired or terminated include persons transferred on the basis of inter-entities agreements as well as persons returning to and leaving work within the framework of child-care and unpaid vacations and rehabilitation.

Data do not include economic entities employing less than 9 persons.

The hire (termination) rate is calculated as the ratio of the number of hires less the number of persons returning to work from child-care (or the number of terminations less the number of persons granted child-care) during a survey year to the number of full-time paid employees as of 31st December from the year preceding the surveyed year.

Unemployment

1. Data regarding **registered unemployed persons** include persons who, in accordance with the Law dated 20th April 2004 on Promoting Employment and Labour Market Institutions, in force since 1st June 2004 (uniform text Journal of Laws 2018 item 1265, with later amendments), are classified as unemployed.

An unemployed person is understood as a person who is at least 18 years old and has not reached the retirement age, is not employed and not performing any other kind of paid work who is capable of work and ready to take full-time employment obligatory for a given job or service (or in case he/she is a disabled person — capable and ready to take work comprising no less than a half of working time), not attending a school with the exception of schools for adults (or taking extra curriculum exam within the scope of this school programme) or tertiary schools in part-time programme, looking for employment or other kind of paid work and registered in a powiat labour office, appropriate for his/her permanent stay, with additional provisions concerning the sources of income, included in the mentioned law.

2. The **registered unemployment rate** is calculated as the relation of the number of registered unemployed persons to the economically active civilian population, i.e., excluding persons in active military service as well as employees of budgetary entities conducting activity within the scope of national defence and public safety.

3. Information concerning **Labour Fund expenditures** are given according to Law dated 20th April 2004, on Promoting of Employment and Labour Market Institutions, in force since 1st June 2004 (uniform text Journal of Laws 2017 item 1065, with later amendments).

Warunki pracy

1. Informacje o **wypadkach przy pracy** obejmują wszystkie wypadki przy pracy, jak również wypadki traktowane na równi z wypadkami przy pracy niezależnie od tego, czy wykazana została niezdolność do pracy. Informacje o wypadkach przy pracy w jednostkach budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego dotyczą tylko pracowników cywilnych.

Dane o wypadkach przy pracy, poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie, uzyskiwane są ze „Statystycznej karty wypadku”.

Wypadki przy pracy w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie opracowano na podstawie sprawozdawczości Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS) i dotyczą tylko tych wypadków, z tytułu których przyznano w danym roku jednorazowe odszkodowania.

Za jeden wypadek przy pracy liczy się wypadek każdej pracującej osoby poszkodowanej w wypadku indywidualnym, jak również w wypadku zbiorowym.

2. Dane według sekcji i działów PKD 2007 opracowano **metodą jednostek lokalnych rodzaju działalności.**

3. **Za wypadek przy pracy uważa się nagle zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną, powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło w związku z pracą:**

- 1) podczas lub w związku z wykonywaniem przez pracownika zwykłych czynności lub poleceń przełożonych oraz czynności na rzecz pracodawcy, nawet bez polecenia;
- 2) w czasie pozostawiania pracownika w dyspozycji pracodawcy w drodze między siedzibą pracodawcy a miejscem wykonywania obowiązku wynikającego ze stosunku pracy.

Na równi z wypadkiem przy pracy, w zakresie uprawnień do świadczeń określonych w ustawie o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, traktuje się wypadek, któremu pracownik uległ:

- w czasie podróży służbowej,
- podczas szkolenia w zakresie powszechnej samoobrony,
- przy wykonywaniu zadań zleconych przez działającą u pracodawcy organizację związkową.

Za wypadek przy pracy uważa się również nagle zdarzenie, powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło w okresie ubezpieczenia wypadkowego podczas:

- 1) uprawiania sportu w trakcie zawodów i treningów przez osobę pobierającą stypendium sportowe;
- 2) wykonywania odpłatnie pracy w czasie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania;
- 3) pełnienia mandatu posła lub senatora, pobierającego uposażenie;
- 4) sprawowania mandatu posła do Parlamentu Europejskiego wybranego w Rzeczypospolitej Polskiej;

Work conditions

1. Information on **accidents at work** includes all accidents at work, as well as accidents treated equally to accidents at work, regardless of whether incapacity for work was indicated. Information regarding accidents at work in budgetary units conducting activity within the scope of national defence and public safety concerns only civilian employees.

Data on accidents at work, excluding private farms in agriculture, are obtained from “Statistical accident report”.

Accidents at work on private farms in agriculture were compiled on the basis of reports of the Agricultural Social Insurance Fund (ASIF) and are related only to the accidents for which one-off compensations were granted in a given year.

Each accident, regardless whether the victim was injured during a single or multiple casualty incident, is counted as one accident at work.

2. Data according to sections and divisions of the PKD 2007/NACE Rev. 2 were compiled using **the local kind-of-activity unit method.**

3. **Accident at work** is understood as a sudden event, leading to injury or death caused by external reason, which occurred in connection with work:

- 1) during or in connection with performance of ordinary activities or instructions by the employee and activities for the employers, even without instructions;
- 2) when the employee remains at the disposal of the employer on the way between the seat of the employer and the place of performing the obligation arising from the employment relationship.

Every accident is treated **equally to accident at work**, as regards entitlement to benefits defined in the law on social insurance against accidents at work and occupational diseases if the employee had such accident

- during a business trip,
- during training within the scope of national self-defence,
- when performing tasks ordered by trade union organisations functioning at the employer's.

Accident at work is also understood as a sudden incident, causing injury or death, which happened within the term of accident insurance in the course of:

- 1) practising sports during competitions and trainings by a person receiving sport scholarship;
- 2) performance of paid work while serving the sentence of imprisonment or temporary detentions;
- 3) exercising a mandate by members of parliament or senate who receive salaries;
- 4) serving a mandate of the European Parliament member elected in the Republic of Poland;

- 5) odbywania – na podstawie skierowania wydanego przez powiatowy urząd pracy lub inny podmiot kierujący – szkolenia lub stażu uznanego z pobieraniem przez absolwenta stypendium;
- 6) wykonywania przez członka rolniczej spółdzielni produkcyjnej, spółdzielni kółek rolniczych oraz przez inną osobę traktowaną na równi z członkiem spółdzielni pracy na rzecz tych spółdzielni;
- 7) wykonywania lub współpracy przy wykonywaniu pracy na podstawie umowy agencyjnej, umowy-zlecenia lub umowy o świadczenie usług;
- 8) wykonywania zwykłych czynności związanych z prowadzeniem lub współpracą przy prowadzeniu działalności pozarolniczej;
- 9) wykonywania przez osobę duchowną czynności religijnych lub czynności związanych z powierzonymi funkcjami duszpasterskimi lub zakonnymi;
- 10) odbywania zastępczych form służby wojskowej;
- 11) nauki w Krajowej Szkole Administracji Publicznej przez słuchaczy pobierających stypendium.

4. Za **ciężki wypadek przy pracy** uważa się wypadek, w wyniku którego nastąpiło ciężkie uszkodzenie ciała, a mianowicie: utrata wzroku, słuchu, mowy, zdolności płodzenia lub inne uszkodzenie ciała albo rozstrój zdrowia, naruszające podstawowe funkcje organizmu, a także choroba nieuleczalna lub zagrażająca życiu, trwała choroba psychiczna, trwała, całkowita lub znaczna niezdolność do pracy w zawodzie albo trwałe poważne zeszpecenie lub zniekształcenie ciała.

5. Za **śmiertelny wypadek przy pracy** uważa się wypadek, w wyniku którego nastąpiła śmierć osoby poszkodowanej na miejscu wypadku lub w okresie 6 miesięcy od chwili wypadku.

6. Wypadki przy pracy klasyfikuje się m.in. według **wydarzeń** je powodujących (określających rodzaj kontaktu człowieka z czynnikiem, który spowodował wypadek) oraz **przyczyn** wypadków (wszelkich braków i nieprawidłowości związanych z czynnikami materialnymi, z organizacją pracy, z nieprawidłowym zachowaniem się pracownika). Każdy wypadek przy pracy jest wynikiem jednego wydarzenia, ale najczęściej kilku przyczyn, w związku z tym suma przyczyn jest większa od ogólnej liczby wypadków. Wydarzenia powodujące urazy grupowane są zgodnie z zaleceniami EUROSTAT-u.

7. **Wskaźnik wypadkowości** jest to liczba osób poszkodowanych przypadających na 1000 pracujących; do obliczenia wskaźnika przyjęto przeciętną liczbę pracujących obliczoną jako średnia arytmetyczna dwóch stanów w dniu 31 grudnia, tj. z roku poprzedzającego rok badany i z roku badanego.

8. Informacje o **zatrudnionych w warunkach zagrożenia** czynnikami szkodliwymi dla zdrowia opracowano na podstawie sprawozdawczości, przy czym:

- 1) dane obejmują zatrudnionych w podmiotach zaliczanych do sekcji: „Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo” (bez gospodarstw indywidualnych w rolnictwie, łowiectwa i pozyskiwania zwierząt łownych, włączając działalność usługową oraz rybołówstwa w wodach

- 5) doing – on the basis of appointment issues by powiat labour office or other supervising entity – training or internship connected with a scholarship received by school leavers;
- 6) performance of work, by members of agricultural producers' co-operatives, agricultural farmers' co-operatives and by other persons treated equally to members of co-operatives, for the benefit of these co-operatives;
- 7) performance or cooperation in performance of work on the basis of agency agreements, contracts of mandate or contracts of services;
- 8) performance of typical activities related to running, or cooperation in running, a non-agricultural economic activity;
- 9) performance of ordinary activities or activities connected with entrusted pastoral or monastic functions by clergymen;
- 10) serving supplementary forms of military service;
- 11) education of students receiving scholarship at the National School of Public Administration.

4. **Serious accident at work** is an accident which results in serious bodily harm, i.e.: loss of sight, hearing, speech, ability to procreate, other bodily harm or health-related problems disrupting primary bodily functions or resulting in incurable and life-threatening diseases, permanent mental illness, a permanent, total or significant incapacity for work in the occupation, or a permanent significant disfigurement or distortion of the body.

5. **Fatal accident at work** is an accident which leads to the death of a victim at the site of the accident or within 6 months of the accident.

6. Accidents at work are classified, i.e., according to **contact-mode of injury** (describing the type of contact of the victim with the factor which caused the accident) as well as according to their **causes** (all shortcomings and irregularities connected with material agents, organisation of work, incorrect employee's action). Each accident at work is the result of a single event, but frequently the result of several causes, thus the sum of causes is greater than the total number of accidents. Contact-modes of injuries have been grouped according to the EUROSTAT recommendations.

7. **Incidence rate** is the number of persons injured per 1000 persons employed. To calculate the ratio, the average number of working persons was assumed, expressed as an arithmetic mean for two consecutive years, as of 31st December, i.e. from the year preceding the surveyed year and from the surveyed year.

8. Information on **persons exposed to physical health risk factors** is compiled on the basis of reports, wherein:

- 1) data concern persons employed by entities included in the sections: "Agriculture, forestry and fishing" (excluding: private farms in agriculture, hunting, trapping and related service activities as well as marine fishing); "Mining and quarrying"; "Manufacturing"; "Electricity, gas, steam and air conditioning supply"; "Water supply; sewerage,

morskich); „Górnictwo i wydobywanie”; „Przetwórstwo przemysłowe”; „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych”; „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”; „Budownictwo” (bez realizacji projektów budowlanych związanych ze wznoszeniem budynków); „Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle”; „Transport i gospodarka magazynowa”; „Informacja i komunikacja” (bez: działalności związanej z produkcją filmów, nagrań wideo, programów telewizyjnych, nagrań dźwiękowych i muzycznych oraz pozostałej działalności usługowej w zakresie informacji); „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna” (w zakresie badań naukowych i prac rozwojowych oraz działalności weterynaryjnej); Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca (w zakresie wynajmu i dzierżawy, działalności organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostałej działalności usługowej w zakresie rezerwacji i działalności z nią związanej oraz pozostałego sprzątnięcia); „Edukacja” (w zakresie szkół wyższych); „Opieka zdrowotna i pomoc społeczna” (w zakresie opieki zdrowotnej); „Pozostała działalność usługowa” (w zakresie naprawy i konserwacji komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego);

- 2) dane dotyczą zatrudnionych w warunkach zagrożenia: związanego ze środowiskiem pracy (substancje chemiczne, pyły, hałas, wibracje (drgania mechaniczne), gorący lub zimny mikroklimat itp.), związanego z uciążliwością pracy (wymuszona pozycja ciała, nadmierne obciążenie fizyczne itp.) oraz z czynnikami mechanicznymi związanymi z maszynami szczególnie niebezpiecznymi;
- 3) do obliczenia wskaźnika na 1000 zatrudnionych przyjęto liczbę zatrudnionych na podstawie stosunku pracy według stanu w dniu 31 grudnia z roku badanego.

9. Ocena ryzyka zawodowego to proces analizowania i wyznaczania dopuszczalności ryzyka w obszarze bezpieczeństwa i higieny pracy, związanego z zagrożeniami występującymi w miejscu pracy.

10. Za chorobę zawodową uważa się chorobę, która została spowodowana działaniem czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy lub specyfiką wykonywanej pracy.

Choroby zawodowe podaje się zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 czerwca 2009 r. (tekst jednolity Dz. U. 2013 poz. 1367).

Do obliczenia wskaźnika na 100 tys. zatrudnionych przyjęto liczbę zatrudnionych na podstawie stosunku pracy według stanu w dniu 31 grudnia z roku poprzedzającego rok badany.

waste management and remediation activities”; „Construction” (excluding development of building projects); “Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles”; “Transportation and storage”; “Information and communication” (excluding: motion picture, video and television programme production, sound recording and music publishing activities as well as other information service activities); “Professional, scientific and technical activities” (in the scope of scientific research and development as well as veterinary activities); “Administrative and support service activities” (in the scope of rental and leasing activities; travel agency, tour operator as well as other reservation service and related activities and other cleaning activities); “Education” (only tertiary education); “Human health and social work activities” (in the scope of human health activities); “Other service activities” (in the scope of repair of computers and personal and household goods);

- 2) data concern persons exposed to factors arising from the work environment (chemicals, dusts, noise, vibrations, hot or cold microclimate, etc.), strenuous work (awkward postures, excessive physical exertion, etc.) as well as mechanical factors associated with particularly dangerous machinery;
- 3) the number of employees hired on the basis of an employment contract as of 31st December from the surveyed year was assumed to calculate the ratio per 1000 paid employees.

9. Occupational risk assessment is the process of analysing and determining the acceptability of risk related to workplace hazards in the area of occupational health and safety.

10. Disease is deemed an **occupational disease** if it has been caused by the physical health risk factors occurring in the work environment or the nature of performed work.

Occupational diseases have been reported pursuant to the decree of the Council of Ministers of 30th June 2009 (uniform text Journal of Laws 2013 item 1367).

The number of employees hired on the basis of an employment contract as of 31st December from the year preceding the surveyed year was assumed to calculate the ratio per 100 thousand employees.

Aktywność ekonomiczna ludności

Economic activity of the population

TABL. 1 (75). **AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI W WIEKU 15 LAT I WIĘCEJ – NA PODSTAWIE BAEŁ**
ECONOMIC ACTIVITY OF THE POPULATION AGED 15 AND MORE – ON THE LFS BASIS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2017	2018				SPECIFICATION	
	przeciętne roczne annual averages			kwartały		quarters		
				I	II	III		IV
LUDNOŚĆ w tys.	2384	2051	2035	2039	2035	2033	2031	POPULATION in thousands
Mężczyźni	1135	964	956	958	956	955	954	Men
Kobiety	1249	1087	1079	1082	1079	1078	1077	Women
Aktywni zawodowo	1342	1176	1172	1165	1178	1179	1168	Economically active persons
mężczyźni	739	642	639	633	638	642	641	men
kobiety	603	534	534	532	540	537	527	women
Pracujący	1218	1122	1121	1117	1125	1122	1122	Employed persons
mężczyźni	672	611	611	610	607	610	617	men
kobiety	546	511	510	507	517	512	504	women
Bezrobotni ^a	124	54	51	47	53	57	47	Unemployed persons ^a
mężczyźni	67	31	27	23	31	31	24	men
kobiety	58	23	24	24	22	25	23	women
Bierni zawodowo	1042	875	862	875	857	854	862	Economically inactive persons
Mężczyźni	396	321	317	325	318	313	312	Men
Kobiety	646	553	545	550	540	541	550	Women
WSPÓŁCZYNNIK AKTYW- NOŚCI ZAWODOWEJ w %	56,3	57,3	57,6	57,1	57,9	58,0	57,5	ACTIVITY RATE in %
mężczyźni	65,1	66,6	66,8	66,1	66,7	67,2	67,2	men
kobiety	48,3	49,1	49,5	49,2	50,0	49,8	48,9	women
Miasta	56,0	55,6	56,2	56,2	56,1	55,9	56,7	Urban areas
Wieś	56,9	60,2	60,1	58,7	60,8	61,4	59,0	Rural areas
WSKAŹNIK ZATRUDNIENIA w %	51,1	54,7	55,1	54,8	55,3	55,2	55,2	EMPLOYMENT RATE in %
mężczyźni	59,2	63,4	63,9	63,7	63,5	63,9	64,7	men
kobiety	43,7	47,0	47,3	46,9	47,9	47,5	46,8	women
Miasta	50,3	52,8	53,7	54,1	53,5	53,1	53,9	Urban areas
Wieś	52,6	58,0	57,6	55,8	58,1	58,6	57,6	Rural areas
STOPA BEZROBOCIA w %	9,2	4,6	4,4	4,0	4,5	4,8	4,0	UNEMPLOYMENT RATE in %
mężczyźni	9,1	4,8	4,2	3,6	4,9	4,8	3,7	men
kobiety	9,6	4,3	4,5	4,5	4,1	4,7	4,4	women
Miasta	10,1	5,2	4,5	3,6	4,5	5,1	4,9	Urban areas
Wieś	7,5	3,5	4,2	4,9	4,5	4,5	2,7	Rural areas

a Osoby w wieku 15—74 lata.

a Persons aged 15—74.

TABL. 2 (76).

AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI W WIEKU 15 LAT I WIĘCEJ WEDŁUG WIEKU ORAZ POZIOMU WYKSZTAŁCENIA W IV KWARTALE 2018 R. – NA PODSTAWIE BAEŁ
ECONOMIC ACTIVITY OF THE POPULATION AGED 15 AND MORE BY AGE AND EDUCATIONAL LEVEL IN IV QUARTER 2018 – ON THE LFS BASIS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ludność Popula- tion	Aktywni zawodowo Economically active persons			Bierni zawo- dowo Eco- nomi- cally inactive persons	Współ- czynnik aktyw- ności zawo- dowej Activity rate	Wskaź- nik za- trudnie- nia Em- ployment rate	Stopa bezro- bocia Unem- ployment rate
		ogółem total	pracu- jący em- ployed	bezro- botni ^a unem- ployed ^a				
			w tys. in thousands				w % in %	

OGÓŁEM TOTAL

OGÓŁEM	2031	1168	1122	47	862	57,5	55,2	4,0
TOTAL								

WEDŁUG WIEKU BY AGE

W wieku produkcyjnym ^b	1393	1114	1067	47	279	80,0	76,6	4,2
Working age ^b								
W wieku: At the age of:								
15—24 lata	226	88	79	8	139	38,9	35,0	9,1
years								
25—34	321	280	274	6	41	87,2	85,4	2,1
35—44	366	328	312	16	38	89,6	85,2	4,9
45—54	298	258	250	8	40	86,6	83,9	3,1
55 lat i więcej	820	216	207	9	604	26,3	25,2	4,2
years and more								

WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA BY EDUCATIONAL LEVEL

Wyższe	448	356	353	4	92	79,5	78,8	1,1
Tertiary								
Policealne i średnie zawodowe	488	316	305	11	172	64,8	62,5	3,5
Post-secondary and vocational secondary								
Średnie ogólnokształcące	226	125	124	1	101	55,3	54,9	0,8
General secondary								
Zasadnicze zawodowe	477	289	265	23	188	60,6	55,6	8,0
Basic vocational								
Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	392	82	74	8	310	20,9	18,9	9,8
Lower secondary, primary and incomplete primary								

a Osoby w wieku 15—74 lata. b Mężczyźni 18—64 lata, kobiety 18—59 lat.

a Persons aged 15—74. b Men aged 18—64, women aged 18—59.

Pracujący

Employment

TABL. 3 (77). **PRACUJĄCY^a**
Stan w dniu 31 grudnia
EMPLOYED PERSONS^a
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2017	2018	
				ogółem total	z liczby ogółem – kobiety of total number – women
OGÓŁEM	943169	956856	1004953	1022101	488264
TOTAL					
sektor publiczny	206869	183773	184479	184321	125531
public sector					
sektor prywatny	736300	773083	820474	837780	362733
private sector					
Rolnictwo ^b , leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture ^b , forestry and fishing	179155	179425	179358	178862	85146
Przemysł	225111	219507	231341	235157	83732
Industry					
w tym przetwórstwo przemysłowe	195796	194309	206048	209921	78868
of which manufacturing					
Budownictwo	48638	43039	45013	48588	5172
Construction					
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	146597	143124	152403	154980	79631
Trade; repair of motor vehicles ^Δ					
Transport i gospodarka magazynowa	45012	51541	58582	60891	12794
Transportation and storage					
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	12566	12663	13875	14352	9281
Accommodation and catering ^Δ					
Informacja i komunikacja	11278	14121	15589	16414	5173
Information and communication					
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa ..	20578	20896	22334	22295	14983
Financial and insurance activities					
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	11702	11801	12870	13154	6445
Real estate activities					
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	25990	31665	36539	35744	19128
Professional, scientific and technical activities					
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities	33999	36851	41921	42515	19262
Administration publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne Public administration and defence; compul- sory social security	41485	41127	41217	41153	26723
Edukacja	68751	70289	72183	71987	56677
Education					
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	52075	57027	55818	59176	47098
Human health and social work activities					
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	8980	8560	9062	9187	5466
Arts, entertainment and recreation					
Pozostała działalność usługowa	11252	15220	16848	17646	11553
Other service activities					

a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności. b Dla gospodarstw indywidualnych w rolnictwie dane szacunkowe; patrz uwagi ogólne do rozdziału „Rynek pracy – Pracujący”, ust. 5.

a By actual workplace and kind of activity. b For private farms in agriculture estimated data; see general notes to the chapter „Labour market – Employment”, item 5.

TABL. 4 (78).

PRACUJĄCY^a WEDŁUG STATUSU ZATRUDNIENIA

Stan w dniu 31 grudnia

EMPLOYED PERSONS^a BY EMPLOYMENT STATUS

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	W tym Of which	
			zatrudnieni na podstawie stosunku pracy employees hired on the basis of an employment contract	właściciele, współwłaściciele i bezpłatnie pomagający członkowie rodzin owners, co-owners including contributing family workers
OGÓŁEM	2010	515184	508151	5952
TOTAL	2015	522972	517251	4885
	2017	547860	542454	4801
	2018	555029	550057	4373
sektor publiczny.....		170975	170975	-
public sector				
sektor prywatny		384054	379082	4373
private sector				
w tym: of which:				
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		3495	3386	27
Agriculture, forestry and fishing				
Przemysł.....		184113	182266	1805
Industry				
w tym przetwórstwo przemysłowe		156034	154219	1773
of which manufacturing				
Budownictwo.....		20031	19513	518
Construction				
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^a		76368	75392	905
Trade; repair of motor vehicles ^a				
Transport i gospodarka magazynowa		26532	26203	329
Transportation and storage				
Zakwaterowanie i gastronomia ^a		6887	6729	158
Accommodation and catering ^a				
Informacja i komunikacja.....		5859	5830	28
Information and communication				
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa.....		14259	13847	17
Financial and insurance activities				
Obsługa rynku nieruchomości ^a		7992	7970	14
Real estate activities				
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.....		14729	14561	168
Professional, scientific and technical activities				
Administrowanie i działalność wspierająca ^a		35119	35020	99
Administrative and support service activities				
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne		39624	39623	#
Public administration and defence; compulsory social security				
Edukacja.....		68616	68478	138
Education				
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.....		43040	42920	120
Human health and social work activities				
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		7001	7000	#
Arts, entertainment and recreation				
Pozostała działalność usługowa.....		1351	1306	45
Other service activities				

^a Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.^a Excluding economic entities employing up to 9 persons.

TABL. 5 (79). **PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE**
AVERAGE PAID EMPLOYMENT

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2017	2018	
				ogółem total	w tym w pod- miotach o licz- bie pracujących powyżej 9 osób ^a of which entities employing more than 9 persons ^a
O G Ó Ł E M TOTAL	596097	577665	606065	616179	519328
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing	7662	7706	7663	7645	2568
Przemysł..... Industry	196536	182391	188787	191023	175275
w tym przetwórstwo przemysłowe of which manufacturing	162198	153509	160726	162987	147975
Budownictwo..... Construction	34585	28335	28066	29976	18491
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ	89539	86892	94470	97335	67188
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	20903	27192	30876	32006	24285
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ	8336	8388	8578	8901	5900
Informacja i komunikacja..... Information and communication	5660	8561	6229	6722	5310
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa... Financial and insurance activities	11773	11844	13502	13337	12160
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ Real estate activities	9676	9205	9673	9470	7352
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna..... Professional, scientific and technical activities	14323	18412	19817	20384	14041
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities	31038	29440	34823	36395	34113
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne..... Public administration and defence; compulsory social security	40275	38394	38335	37905	37905
Edukacja..... Education	67314	65942	68402	67428	66585
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna..... Human health and social work activities	46494	42098	43291	43603	40534
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją Arts, entertainment and recreation	7437	6495	6811	6884	6541
Pozostała działalność usługowa..... Other service activities	4546	6371	6742	7168	1081

^a Bez zatrudnionych za granicą.

^a Excluding persons employed abroad.

TABL. 6 (80). **PEŁNOZATRUDNIENI I NIEPEŁNOZATRUDNIENI^a**
Stan w dniu 31 grudnia
FULL- AND PART-TIME PAID EMPLOYMENT^a
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Pełnozatrudnieni ^b Full-time employees ^b		Niepełnozatrudnieni Part-time employees	
	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women
O G Ó Ł E M 2010	465241	234160	42910	28217
TOTAL 2015	470128	237325	47123	34105
..... 2017	494777	251166	47677	35133
2018	503826	254973	46231	33691
sektor publiczny.....	158655	111532	12320	8548
public sector				
sektor prywatny	345171	143441	33911	25143
private sector				
w tym: of which:				
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing	2519	687	867	678
Przemysł.....	175079	63750	7187	4274
Industry				
w tym przetwórstwo przemysłowe	147368	58927	6851	4136
of which manufacturing				
Budownictwo.....	18185	2204	1328	343
Construction				
Transport i gospodarka magazynowa	25246	3851	957	262
Transportation and storage				
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	5449	3794	1280	852
Accommodation and catering ^Δ				
Informacja i komunikacja.....	5505	1897	325	173
Information and communication				
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa...	12631	8534	1216	813
Financial and insurance activities				
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	7102	3579	868	545
Real estate activities				
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	13761	8953	800	525
Professional, scientific and technical activities				
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities	32404	14516	2616	1825
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne.....	38290	25086	1333	780
Public administration and defence; compulsory social security				
Edukacja	60875	49126	7603	5525
Education				
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	39731	32876	3189	2380
Human health and social work activities				
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	5908	3651	1092	766
Arts, entertainment and recreation				

a Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób. b Łącznie z sezonowymi i zatrudnionymi dorywczo.
a Excluding economic entities employing up to 9 persons. b Including seasonal and temporary paid employees.

TABL. 7 (81). **PRZYJĘCIA DO PRACY^a**
HIRES^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Z liczby ogółem Of total number		Of total number		Współ- czynnik przyjęć w % Hire rate in %
		kobiety women	podjemu- jący pierwszą pracę persons starting work for the first time	poprzednio pracujący persons formerly employed	powraca- jący z ur- lopów wychowaw- czych persons returning from child- -care lea- ves	
O G Ó Ł E M 2010	95786	41955	11791	51160	1858	20,2
TOTAL 2015	116540	51012	24582	62988	885	25,1
..... 2017	136215	61700	23395	84030	983	28,4
2018	138568	62602	27988	80180	1014	28,1
sektor publiczny public sector	20726	14630	2288	15283	385	12,9
sektor prywatny private sector	117842	47972	25700	64897	629	35,2
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo..... Agriculture, forestry and fishing	338	89	48	234	#	14,5
Przemysł..... Industry	36135	13479	5060	22070	247	20,5
w tym przetwórstwo przemysłowe ... of which manufacturing	33893	12990	4834	20707	234	22,9
Budownictwo..... Construction	6176	679	512	3520	6	35,5
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ	17414	9144	2462	10539	218	30,1
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	7510	1024	914	4646	24	31,2
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ	2377	1489	409	974	15	45,8
Informacja i komunikacja..... Information and communication	1660	563	317	1093	14	33,2
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa Financial and insurance activities	3239	1799	335	2445	58	28,1
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ Real estate activities	1129	571	50	776	#	15,3
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna..... Professional, scientific and technical activities	3365	2078	407	2153	21	24,7
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities	38936	16333	15094	17420	24	125,7
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne Public administration and defence; compulsory social security	5783	3728	682	4499	155	14,8
Edukacja..... Education	7349	6041	558	5098	104	12,3
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities	5892	4903	1015	3909	104	15,3
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją Arts, entertainment and recreation	950	552	122	624	17	16,0
Pozostałe sekcje..... Other sections	315	130	3	180	-	31,0

^a Dane obejmują pełnozatrudnionych oraz sezonowych i zatrudnionych dorywczo; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

^a Data cover full-time paid employees as well as seasonal and temporary paid employees; excluding economic entities employing up to 9 persons.

TABL. 8 (82). **ZWOLNIENIA Z PRACY^a**
TERMINATIONS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Z liczby ogółem Of total number					Współ- czynnik zwolnień w % Termina- tion rate in %
		kobiety women	zwolnieni w drodze wypowiedzenia terminated due to dissolution of an employment contract		przenie- sieni na emerytu- rę, rentę z tytułu niezdol- ności do pracy, rehabili- tacji retired or granted pension due to an inability to work or due to reha- bilita- tion	korzysta- jący z urlo- pów wy- chowaw- czych taking child- -care	
			przez zakład pracy by em- ployer	przez pra- cownika by em- ployee			
OGÓŁEM 2010	95058	41419	17675	7405	3613	2150	20,0
TOTAL							
2015	109397	46352	12736	10745	5830	1115	23,5
2017	120451	52860	10768	13279	9647	1345	25,1
2018	130516	58313	10176	15077	8829	1467	26,3
sektor publiczny public sector	20030	13746	878	1637	5043	491	12,4
sektor prywatny private sector	110486	44567	9298	13440	3786	976	32,9
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo..... Agriculture, forestry and fishing	387	96	27	#	55	#	16,7
Przemysł..... Industry	35517	12984	3289	4839	2574	433	20,1
w tym przetwórstwo przemysłowe ... of which manufacturing	33167	12541	3180	4721	1698	420	22,3
Budownictwo..... Construction	5316	435	385	567	208	27	30,4
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ	15285	8124	2442	2695	416	267	26,2
Transport i gospodarka magazynowa .. Transportation and storage	6247	724	259	851	292	21	25,9
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ	2065	1333	111	364	48	28	39,5
Informacja i komunikacja..... Information and communication	1118	323	77	444	12	18	22,2

^a Dane obejmują pełnozatrudnionych oraz sezonowych i zatrudnionych dorywczo; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

^a Data cover full-time paid employees as well as seasonal and temporary paid employees; excluding economic entities employing up to 9 persons.

TABL. 8 (82). **ZWOLNIENIA Z PRACY^a (dok.)**
 TERMINATIONS^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Z liczby ogółem Of total number					Współ- czynnik zwolnień w % Termina- tion rate in %
		kobiety women	zwolnieni w drodze wypowiedzenia terminated due to dissolution of an employment contract		przenie- sieni na emerytu- rę, rentę z tytułu niezdol- ności do pracy, rehabili- tację retired or gran- ted pen- sion due to an inability to work or due to rehabili- tation	korzysta- jący z urlo- pów wy- chowaw- czych taking child- -care	
			przez zakład pracy by em- ployer	przez pra- cownika by em- ployee			
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa..... Financial and insurance activities	2288	1617	136	617	203	53	19,7
Obsługa rynku nieruchomości ^A Real estate activities	1361	712	103	124	293	6	18,4
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna..... Professional, scientific and technical activities	3126	1888	204	1265	163	51	22,7
Administrowanie i działalność wspierająca ^A Administrative and support service activities	38456	15975	2142	1525	196	69	124,0
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne Public administration and defence; compulsory social security	5680	3572	104	335	1180	213	14,3
Edukacja..... Education	6966	5476	587	490	1661	115	11,7
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities	5539	4399	228	800	1334	145	14,3
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją Arts, entertainment and recreation	852	538	51	84	189	18	14,3
Pozostałe sekcje..... Other sections	313	117	31	#	5	#	30,6

^a Dane obejmują pełnozatrudnionych oraz sezonowych i zatrudnionych dorywczo; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

^a Data cover full-time paid employees as well as seasonal and temporary paid employees; excluding economic entities employing up to 9 persons.

TABL. 9 (83).

ABSOLWENCI UCZELNI, ZAWODOWYCH I LICEÓW OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH, KTÓRZY PODJĘLI PRACĘ PO RAZ PIERWSZY^aTHE GRADUATES OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS, LEAVERS OF VOCATIONAL AND SECONDARY SCHOOLS STARTING WORK FOR THE FIRST TIME^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	W tym kobiety Of which women	Z liczby ogółem — absolwenci szkół Of total number — school leavers			
				uczeln higher education institu- tions	policeal- nych i średnich zawodo- wych post-se- condary and se- condary vocation- al	liceów ogólno- kształc- jących general secondary	zasadni- czych zawodo- wych basic vocational
OGÓŁEM	2010	9578	5005	3728	2191	1706	1953
TOTAL	2015	8549	4340	3691	1788	1313	1757
	2017	8672	4709	3207	2038	1704	1723
	2018	8227	4043	3304	1864	1516	1543
sektor publiczny		1738	1234	1203	224	222	89
public sector							
sektor prywatny		6489	2809	2101	1640	1294	1454
private sector							
w tym: of which:							
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		44	19	31	#	#	7
Agriculture, forestry and fishing							
Przemysł		3032	947	685	910	535	902
Industry							
w tym przetwórstwo przemysłowe		2935	921	655	884	522	874
of which manufacturing							
Budownictwo		226	30	98	61	26	41
Construction							
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		1248	782	317	354	358	219
Trade; repair of motor vehicles ^Δ							
Transport i gospodarka magazynowa		344	73	74	132	66	72
Transportation and storage							
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		167	110	23	33	70	41
Accommodation and catering ^Δ							
Informacja i komunikacja		212	59	177	#	21	#
Information and communication							
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa		259	155	200	19	40	-
Financial and insurance activities							
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		27	16	13	#	7	#
Real estate activities							
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		326	204	240	17	#	#
Professional, scientific and technical activities							
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		550	302	139	112	124	175
Administrative and support service activities							
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne		555	388	324	77	126	28
Public administration and defence; compulsory social security							
Edukacja		345	283	305	14	13	13
Education							
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		794	611	619	98	51	26
Human health and social work activities							
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		96	63	58	15	17	6
Arts, entertainment and recreation							

^a Zatrudnieni na podstawie stosunku pracy; dane obejmują pełnozatrudnionych oraz sezonowych i zatrudnionych dowryczo; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

^a Employed on the basis of an employment contract; data cover full-time paid employees as well as seasonal and temporary paid employees; excluding economic entities employing up to 9 persons.

TABL. 10 (84). **MIEJSCA PRACY WOLNE, NOWO UTWORZONE I ZLIKWIDOWANE W 2018 R.**
JOB VACANCIES, NEWLY CREATED AND LIQUIDATED JOB IN 2018

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Miejsca pracy Jobs						
	wolne (stan w dniu 31 XII) vacancies (as of 31 XII)			nowo utworzone ^a vacancies — newly created jobs ^a		zlikwidowane ^a liquidated ^a	
	ogółem total	w tym nowo utworzone of which vacancies — newly created jobs	z liczby ogółem w jednost- kach o liczbie pracują- cych powyżej 9 osób of total number in entities employing more than 9 persons	ogółem total	w tym w jednost- kach o liczbie pracują- cych powyżej 9 osób of which in entities employing more than 9 persons	ogółem total	w tym w jednost- kach o liczbie pracują- cych powyżej 9 osób of which in entities employing more than 9 persons
w tysiącach in thousands							
OGÓŁEM.....	7503	1238	5345	39522	21972	17362	9403
TOTAL							
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.....	14	2	14	138	57	155	49
Agriculture, forestry and fishing							
Przemysł.....	2444	314	1914	11081	5970	4904	3604
Industry							
w tym przetwórstwo przemysłowe ... of which manufacturing	2410	305	1884	10622	5606	4702	3468
Budownictwo.....	902	137	902	3844	1465	1564	549
Construction							
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^A	1247	81	660	9242	4521	3642	1005
Trade; repair of motor vehicles ^A							
Transport i gospodarka magazynowa ..	567	184	271	2331	1272	1166	481
Transportation and storage							
Zakwaterowanie i gastronomia ^A	587	198	424	756	467	821	409
Accommodation and catering ^A							
Informacja i komunikacja.....	296	110	233	1157	919	377	221
Information and communication							
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa.....	108	11	39	852	522	247	170
Financial and insurance activities							
Obsługa rynku nieruchomości ^A	144	1	41	392	127	284	175
Real estate activities							
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.....	392	59	182	2000	553	921	278
Professional, scientific and technical activities							
Administrowanie i działalność wspierająca ^A	53	8	14	1436	1104	753	578
Administrative and support service activities							
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	206	31	202	648	639	349	343
Public administration and defence; compulsory social security							
Edukacja.....	149	53	83	3592	3058	1279	1089
Education							
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	352	37	324	1334	962	497	369
Human health and social work activities							
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	42	12	42	495	225	137	71
Arts, entertainment and recreation							
Pozostała działalność usługowa.....	-	-	-	224	111	266	12
Other service activities							

a W ciągu roku.

a During the year.

Bezrobocie

Unemployment

TABL. 11 (85). **BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI, STOPA BEZROBOCIA ORAZ OFERTY PRACY**
Stan w dniu 31 grudnia
REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS, UNEMPLOYMENT RATE AS WELL AS JOB OFFERS
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Bezrobotni zarejestrowani ogółem ..	131617	109510	72662	66036	Registered unemployed persons
w tym kobiety	66257	54504	37634	35220	of which women
Z liczby ogółem - bezrobotni:					Of total number - unemployed persons:
dotychczas niepracujący	20893	13435	7251	6258	previously not employed
absolwenci ^a	7149	4435	2062	1826	school-leavers ^a
bez kwalifikacji zawodowych	39310	36686	24610	22205	without occupational qualifications
zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładu pracy	5671	6257	3673	3127	terminated for company reasons
długotrwale bezrobotni ^b	60470	63467	40567	35062	long-term unemployed ^b
posiadający prawo do zasiłku	22356	14509	10229	9967	possessing benefit rights
posiadający co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia	14559	12776	12281	with at least one child under 6 years of age
niepełnosprawni	9978	8739	5850	5470	disabled persons
Stopa bezrobocia rejestrowanego ^c w %	12,2	10,3	6,7	6,1	Registered unemployment rate ^c in %
Oferty pracy	1345	3308	5384	6024	Job offers

a Za bezrobotnego absolwenta uważa się osobę w okresie do upływu 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki potwierdzonej świadectwem, dyplomem lub innym dokumentem ukończenia szkoły (dotyczy absolwentów z wykształceniem zasadniczym zawodowym, średnim, policealnym lub wyższym), kursów zawodowych trwających co najmniej 24 miesiące lub nabycia uprawnień do wykonywania zawodu przez osoby niepełnosprawne. b Pozostający w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego. c Patrz uwagi ogólne działu „Rynek pracy – Bezrobocie”, ust. 2.

Źródło: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

a An unemployed school-leaver is a person who has, within the last 12 months graduated any school confirmed by a certificate, diploma or other document completion of education (concerns school-leavers with basic vocational, secondary, post-secondary or tertiary education), has completed a minimum of 24 months of vocational training courses or disabled persons who acquired qualifications to work in a given occupation. b Remaining in the register rolls of the powiat labour office for the overall period of over 12 months during the last two years, excluding the periods of undergoing a traineeship and on a job occupational training. c See general notes to the chapter “Labour market – Unemployment”, item 2.

Source: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy.

TABL. 12 (86). **BEZROBOTNI NOWO ZAREJESTROWANI I WYREJESTROWANI^a**
 NEWLY REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS AND PERSONS REMOVED
 FROM UNEMPLOYMENT ROLLS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Bezrobotni nowo zarejestrowani	197525	152600	123547	106625	Newly registered unemployed persons
Z liczby ogółem:					Of total number:
kobiety	95640	72593	58997	51463	women
dotychczas niepracujący	39410	22584	14584	11410	previously not employed
zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładu pracy	7607	7983	5080	4170	terminated for company reasons
Bezrobotni wyrejestrowani	194013	169247	141926	113251	Persons removed from unemployment rolls
Z liczby ogółem:					Of total number:
kobiety	92792	80103	67479	53877	women
z tytułu podjęcia pracy	83496	86977	71094	59251	received jobs

^a W ciągu roku.

Źródło: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

^a During the year.

Source: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy.

TABL. 13 (87). **BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI WEDŁUG WIEKU, POZIOMU WYKSZTAŁCENIA, CZASU POZOSTAWANIA BEZ PRACY ORAZ STAZU PRACY**

Stan w dniu 31 grudnia

REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS BY AGE, EDUCATIONAL LEVEL,
 DURATION OF UNEMPLOYMENT AND WORK SENIORITY
 As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010		2015		2017		2018	
	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women

OGÓŁEM
TOTAL

OGÓŁEM	131617	66257	109510	54504	72662	37634	66036	35220
TOTAL								

WEDŁUG WIEKU
BY AGE

24 lata i mniej	25327	13717	14292	7691	7250	4436	6372	3975
years and less								
25—34	36138	20319	27470	16002	18211	11751	16341	10948
35—44	24588	12855	24236	12713	17750	9838	16722	9777
45—54	29001	14443	21163	10275	14236	6843	12992	6400
55 lat i więcej	16563	4923	22349	7823	15215	4766	13609	4120
years and more								

TABL. 13 (87). **BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI WEDŁUG WIEKU, POZIOMU WYKSZTAŁCENIA, CZASU POZOSTAWANIA BEZ PRACY ORAZ STAŻU PRACY (dok.)**
Stan w dniu 31 grudnia
REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS BY AGE, EDUCATIONAL LEVEL,
DURATION OF UNEMPLOYMENT AND WORK SENIORITY (cont.)
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010		2015		2017		2018	
	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women
WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA BY EDUCATIONAL LEVEL								
Wyższe Tertiary	12943	8756	12546	8527	9010	6109	8428	5784
Policealne i średnie zawodowe Post-secondary as well as vocational secondary	27118	15518	21775	12463	14183	8285	13051	7809
Średnie ogólnokształcące General secondary	15672	10296	12388	7860	8312	5480	7857	5312
Zasadnicze zawodowe Basic vocational	33781	14000	26620	10706	16874	7213	15157	6730
Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe Lower secondary, primary and incomplete primary	42103	17687	36181	14948	24283	10547	21543	9585
WEDŁUG CZASU POZOSTAWANIA BEZ PRACY^{ab} BY DURATION OF UNEMPLOYMENT ^{ab}								
3 miesiące i mniej months and less	43334	20329	29304	13254	20803	9429	18821	8672
3— 6 3—6 months	23177	11973	15787	7960	10605	5533	9584	5111
6—12 6—12 months	26062	13205	18400	9041	10844	5630	10655	5823
12—24 12—24 months	24111	12643	17313	8884	11292	6366	9852	5717
Powyżej 24 miesięcy More than 24 months	14933	8107	28706	15365	19118	10676	17124	9897
WEDŁUG STAŻU PRACY^b BY WORK SENIORITY ^b								
Bez stażu pracy No work seniority	20893	12043	13435	7515	7251	4388	6258	3855
Ze stażem pracy: With work seniority:								
1 rok i mniej year and less	20738	11241	19586	10505	14004	7879	12808	7317
1— 5 1—5 years	28426	14156	23259	11851	16460	9101	15427	8829
5—10 5—10 years	18375	9054	16911	8454	12008	6343	11228	6243
10—20 10—20 years	21174	10536	17927	8747	12162	5897	11085	5513
20—30 20—30 years	16906	7513	13529	5751	8030	3192	6821	2706
powyżej 30 lat more than 30 years	5105	1714	4863	1681	2747	834	2409	757

a Od momentu rejestracji w urzędzie pracy. b Przedziały zostały domknięte prawostronnie, np. w przedziale 3—6 uwzględniono osoby, które pozostawały bez pracy 3 miesiące i 1 dzień do 6 miesięcy.

U w a g a. Według stanu w dniu 31 XII 2018 r. wśród bezrobotnych było 20175 osób (w tym 7347 kobiet) w wieku 50 lat i więcej.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

a From the date of registering in a labour office. b Intervals were shifted upward, e.g., in the interval 3—6, persons remaining unemployed from 3 months and 1 day to 6 months were included.

N o t e. As of 31 XII 2018 among the unemployed were 20175 persons (of which 7347 women) aged 50 and more.

S o u r c e: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy.

TABL. 14 (88). **BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI KORZYSTAJĄCY Z AKTYWNYCH FORM PRZECIWDZIAŁANIA BEZROBOCIU ORAZ OFERTY PRACY^a**
 REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS BENEFITTING FROM LABOUR MARKET PROGRAMME AS WELL AS JOB OFFERS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Bezrobotni, którzy:					Unemployed persons who:
Podjęli zatrudnienie przy pracach interwencyjnych	2496	2342	2663	2134	Undertaking employment in intervention works
w tym kobiety	1358	1320	1355	1124	of which women
Podjęli zatrudnienie przy robotach publicznych	5021	3225	3135	2112	Undertaking employment in public works
w tym kobiety	2103	1576	1680	1135	of which women
Rozpoczęli szkolenie lub staż u pracodawcy	33723	17319	14167	8630	Started training or internship with the employer
w tym kobiety	20170	10296	8642	5299	of which women
Rozpoczęli prace społecznie użyteczne	2628	2358	1584	1055	Started a social useful works
w tym kobiety	1579	1446	884	538	of which women
Liczba zgłoszonych ofert pracy	67542	85415	124553	133219	Number of submitted job offers

^a W ciągu roku.

Źródło: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

^a During the year.

Source: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy.

TABL. 15 (89). **WYDATKI FUNDUSZU PRACY^a**
 EXPENDITURES OF LABOUR FUND^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018		SPECIFICATION
	w mln zł in mln zł				w odsetkach in percent	
O G Ó Ł E M	659,5	479,0	480,8	357,3	100,0	TOTAL
w tym:						of which:
Zasiłki dla bezrobotnych	247,3	186,3	133,3	115,3	32,3	Unemployment benefits
Szkolenia	21,7	7,2	6,2	3,8	1,1	Training
Środki na podjęcie działalności gospodarczej i wyposażenie stanowisk pracy	167,4	114,9	111,6	78,6	22,0	Means for starting of economic activity and equipping of workseat
Roboty publiczne	30,4	23,6	30,7	19,6	5,5	Public works
Prace interwencyjne	13,0	10,0	12,3	11,5	3,2	Intervention works
Stypendia za okres stażu	117,4	88,7	77,1	58,9	16,5	Scholarships for intership period

^a Patrz uwagi ogólne działu „Rynek Pracy – Bezrobocie”, ust. 3.

Źródło: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

^a See general notes to the chapter “Labour market – Unemployment”, item 3.

Source: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy.

Warunki pracy

Work conditions

TABL. 16 (90).

**POSZKODOWANI W WYPADKACH PRZY PRACY^a
(poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie)**PERSONS INJURED IN ACCIDENTS AT WORK^a
(excluding private farms in agriculture)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	W wypadkach In accidents			Z liczby ogółem – niezdolni do pracy ^b Of total number – persons incapable for work ^b			SPECIFICATION
		śmier- telnych fatal	cięż- kich serious	z innym skut- kiem with other effect	1–3 dni days	4–20	21 dni i więcej days and more	
OGÓŁEM TOTAL								
OGÓŁEM..... 2010	5615	17	33	5565	55	1587	3355	TOTAL
2015	5403	16	25	5362	72	1952	3006	
2017	5336	17	44	5275	71	1799	3323	
2018	5042	13	38	4991	67	1860	2766	
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.....	21	-	1	20	-	8	13	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł.....	1887	6	22	1859	18	629	1136	Industry
w tym przetwórstwo przemysłowe	1684	6	20	1658	18	574	997	of which manufacturing
Budownictwo.....	191	2	4	185	2	48	137	Construction
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^a	743	-	5	738	9	326	361	Trade; repair of motor vehicles ^a
Transport i gospodarka magazynowa.....	509	3	2	504	8	172	317	Transportation and storage
Zakwaterowanie i gastronomia ^a	62	-	-	62	1	38	20	Accommodation and catering ^a
Informacja i komunikacja	18	-	-	18	-	10	8	Information and communica- tion
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa.....	46	-	-	46	1	28	16	Financial and insurance activities
Obsługa rynku nieruchomości ^a	56	-	-	56	-	21	34	Real estate activities
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.....	101	-	-	101	2	32	51	Professional, scientific and technical activities
Administrowanie i działalność wspierająca ^a	285	2	1	282	9	132	132	Administrative and support service activities
Administracja publiczna i obro- na narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	229	-	1	228	5	95	123	Public administration and defence; compulsory social security
Edukacja.....	265	-	-	265	5	112	140	Education
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.....	563	-	2	561	6	180	245	Human health and social work activities
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	50	-	-	50	-	24	24	Arts, entertainment and recreation
Pozostała działalność usługo- wa	16	-	-	16	1	5	9	Other service activities

a Zgłoszone w danym roku. b Bez osób poszkodowanych w wypadkach śmiertelnych.

a Registered in a given year. b Excluding persons injured in fatal accidents.

TABL. 16 (90). **POSZKODOWANI W WYPADKACH PRZY PRACY^a (dok.)**
PERSONS INJURED IN ACCIDENTS AT WORK^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	W wypadkach In accidents			Z liczby ogółem – niezdolni do pracy ^b Of total number – persons incapable for work ^b			SPECIFICATION
		śmier- telnych fatal	cięż- kich serious	z innym skut- kiem with other effect	1–3 dni days	4–20	21 dni i więcej days and more	
NA 1000 PRACUJĄCYCH ^c (wskaźnik wypadkowości) PER 1000 EMPLOYED PERSONS ^c (incidence rate)								
OGÓŁEM..... 2010	7,67	0,02	0,05	7,60	0,08	2,17	4,58	TOTAL
2015	6,97	0,02	0,03	6,92	0,09	2,52	3,88	
2017	6,52	0,02	0,05	6,45	0,09	2,20	4,06	
2018	6,01	0,02	0,05	5,94	0,08	2,22	3,30	
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.....	4,84	-	0,23	4,61	-	1,84	2,99	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł.....	8,09	0,03	0,09	7,97	0,08	2,70	4,87	Industry
w tym przetwórstwo przemysłowe.....	8,10	0,03	0,10	7,97	0,09	2,76	4,79	of which manufacturing
Budownictwo.....	4,08	0,04	0,09	3,95	0,04	1,03	2,93	Construction
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	4,83	-	0,03	4,80	0,06	2,12	2,35	Trade; repair of motor vehi- cles ^Δ
Transport i gospodarka magazynowa.....	8,52	0,05	0,03	8,44	0,13	2,88	5,31	Transportation and storage
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	4,39	-	-	4,39	0,07	2,69	1,42	Accommodation and catering ^Δ
Informacja i komunikacja	1,12	-	-	1,12	-	0,62	0,50	Information and communica- tion
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa.....	2,06	-	-	2,06	0,04	1,25	0,72	Financial and insurance activities
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	4,30	-	-	4,30	-	1,61	2,61	Real estate activities
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.....	2,79	-	-	2,79	0,06	0,89	1,41	Professional, scientific and technical activities
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	6,75	0,05	0,02	6,68	0,21	3,13	3,13	Administrative and support service activities
Administracja publiczna i obro- na narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	5,56	-	0,02	5,54	0,12	2,31	2,99	Public administration and defence; compulsory social security
Edukacja.....	3,68	-	-	3,68	0,07	1,55	1,94	Education
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.....	9,79	-	0,03	9,76	0,10	3,13	4,26	Human health and social work activities
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	5,48	-	-	5,48	-	2,63	2,63	Arts, entertainment and recreation
Pozostała działalność usługo- wa.....	0,93	-	-	0,93	0,06	0,29	0,52	Other service activities

a Zgłoszone w danym roku. b Bez osób poszkodowanych w wypadkach śmiertelnych. c W liczbie pracujących nie uwzględniono pracowników cywilnych jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

a Registered in a given year. b Excluding persons injured in fatal accidents. c The number of employed persons does not include the civilian employees of the budgetary units conducting activity within the national defence and public safety.

TABL. 17 (91). **WYDARZENIA I PRZYCZYNY WYPADKÓW PRZY PRACY^a**
(poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie)
CONTACT-MODES OF INJURIES AND CAUSES OF ACCIDENTS AT WORK^a
(excluding private farms in agriculture)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	W tym Of which							
		rolnictwo, leśnic- two, łó- wiewstwo i rybactwo agri- culture, forestry and fishing	przemysł industry		budow- nictwo construc- tion	handel; naprawa pojazdów samo- chodo- wych ^A trade; repair of motor ve- hicles ^A	transport i gospo- darka maga- zynowa transporta- tion and storage	opieka zdrowotna i pomoc społeczna human health and social work activities	
			razem total	w tym przetwórstwo przemys- łowe of which manu- facturing					
WYDARZENIA POWODUJĄCE URAZY CONTACT-MODES OF INJURIES									
OGÓŁEM.....	2010	5615	58	2126	1900	383	795	411	585
TOTAL	2015	5403	39	1932	1727	243	791	437	675
	2017	5336	37	1989	1747	195	768	472	612
	2018	5042	21	1887	1684	191	743	509	563
Kontakt z prądem elektrycznym, temperaturą, niebezpiecznymi substancjami i preparatami chemicznymi		166	-	82	80	5	16	10	9
Contact with electrical voltage, tem- perature, hazardous substances and chemicals									
w tym z preparatami chemicznymi of which with chemicals		34	-	20	20	-	4	4	1
Tonięcie, zakopanie, zamknięcie		5	-	4	-	1	-	-	-
Drowned, buried, enveloped									
Zderzenie z/uderzenie w nieruchomy obiekt		1458	9	417	354	53	183	180	163
Horizontal or vertical impact with or against a stationary object									
Uderzenie przez obiekt w ruchu Struck by object in motion, collision with		1128	5	475	427	59	201	136	47
w tym przez: of which by:									
spadający obiekt		428	2	190	173	26	87	41	16
falling object									
obracający się, poruszający się lub transportowany obiekt, włączając pojazdy.....		273	1	124	116	9	54	34	4
moving or transported object									
Kontakt z przedmiotem ostrym, szorstkim, chropowatym.....		1038	2	489	459	26	166	36	166
Contact with sharp, pointed, rough, coarse material agent									
w tym kontakt z przedmiotem ostrym		654	-	354	340	11	134	14	71
of which contact with sharp mate- rial agent									
Uwięzienie, zmiżdżenie.....		326	2	186	176	14	47	20	19
Trapped, crushed, etc.									
Obciążenie fizyczne lub psychiczne Physical or mental strain		764	2	216	179	30	119	102	111
w tym obciążenie układu mięśniowo-szkieletowego.....		673	2	180	151	28	110	95	94
of which physical stress on the musculoskeletal system									

^a Zgłoszone w danym roku.

^a Registered in a given year.

TABL. 17 (91). **WYDARZENIA I PRZYCZYNY WYPADKÓW PRZY PRACY^a (dok.)**
CONTACT-MODES OF INJURIES AND CAUSES OF ACCIDENTS AT WORK^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	W tym Of which						
		rolnictwo, leśnic- two, łó- wiewstwo i rybactwo agri- culture, forestry and fishing	przemysł industry		budow- nictwo construc- tion	handel; naprawa pojazdów samo- chodo- wych ^A trade; repair of motor ve- hicles ^A	transport i gospo- darka maga- zynowa transporta- tion and storage	opieka zdrowna i pomoc społeczna human health and social work activities
			razem total	w tym przetwórstwo przemys- łowe of which manu- facturing				
WYDARZENIA POWODUJĄCE URAZY (dok.) CONTACT-MODES OF INJURIES (cont.)								
Przejaw agresji ze strony człowieka lub zwierzęcia	121	1	11	3	3	7	23	36
Bite, kick, etc. (human or animal)								
Pozostałe	36	-	7	6	-	4	2	12
Other								
PRZYCZYNY WYPADKÓW CAUSES OF ACCIDENTS								
OGÓŁEM..... 2010	10876	106	4496	4005	830	1608	700	914
TOTAL..... 2015	10729	88	4204	3745	508	1666	832	1163
..... 2017	10528	76	4339	3853	386	1624	870	1039
2018	9966	45	4109	3707	386	1538	1039	882
Niewłaściwy stan czynnika material- nego.....	858	-	373	331	33	100	95	59
Inappropriate condition of material objects/agents								
Niewłaściwa organizacja: Inappropriate organisation of:								
pracy	425	1	233	225	25	72	17	28
work								
stanowiska pracy.....	470	-	242	219	19	81	45	17
workstation								
Brak lub niewłaściwe posługiwanie się czynnikiem materialnym przez pracownika.....	729	2	395	364	22	148	62	16
Absence or inappropriate use of material objects/agents								
Nie używanie sprzętu ochronnego przez pracownika	208	-	128	118	5	41	9	3
Not using protective equipment								
Niewłaściwe samowolne zachowa- nie się pracownika	709	3	394	368	23	130	77	27
Employee's inappropriate wilful action								
Niewłaściwy stan psychofizyczny pracownika ^b	155	3	44	39	6	27	24	18
Employee's inappropriate mental and physical condition ^b								
Nieprawidłowe zachowanie się pracownika.....	5918	31	2197	1957	229	883	642	608
Employee's incorrect action								
Inne.....	494	5	103	86	24	56	68	106
Other								

^a Zgłoszone w danym roku. ^b Spowodowany m.in.: nagłym zachorowaniem, niedyspozycją fizyczną lub psychiczną, nadużyciem alkoholu.

^a Registered in a given year. ^b Caused by sudden illness, physical or mental indisposition, alcohol abuse, etc.

TABL. 18 (92). **POSZKODOWANI W WYPADKACH PRZY PRACY W GOSPODARSTWACH INDYWIDUALNYCH W ROLNICTWIE^a**
 PERSONS INJURED IN ACCIDENTS AT WORK ON PRIVATE FARMS
 IN AGRICULTURE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	1453	1205	1120	1024	T O T A L
w tym wypadki śmiertelne.....	9	5	10	8	of whom fatal accidents
Wydarzenia powodujące urazy:					Contact-modes of injuries:
upadek osób.....	744	530	574	480	persons falling
uderzenie lub przygniecenie przez spadające przedmioty.....	108	103	71	70	persons hit or crushed by falling objects
przejechanie, uderzenie, pochwycenie przez środki transportu w ruchu	23	36	29	31	persons run over, hit or caught by moving means of transport
pochwycenie, uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń....	220	169	139	132	persons caught or hit by moving parts of machinery and equipment
uderzenie, przygniecenie, pogryzienie przez zwierzęta	180	173	128	137	persons hit, crushed or bitten by animals
działanie skrajnych temperatur	13	7	4	4	impact of extreme temperatures
działanie materiałów szkodliwych	2	1	1	2	impact of hazardous materials
inne wydarzenia	163	186	174	168	other contact-modes

^a Z tytułu których przyznano jednorazowe odszkodowania.

Ź r ó d ł o: dane Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

^a For which one-off compensations were granted.

S o u r c e: data of the Agricultural Social Insurance Fund.

TABL. 19 (93). **ZATRUDNIENI W WARUNKACH ZAGROŻENIA^a**
 Stan w dniu 31 grudnia
 EXPOSURE TO RISK FACTORS AT WORK^a
 As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Zagrożenia Risks arising from							
	Ogółem Grand total		związane ze środowiskiem pracy work environment		związane z uciążliwością pracy strenuous work		czynnikami mechanicznymi związanymi z maszynami szczególnie niebezpiecznymi mechanical factors associated with particularly dangerous machinery	
	ogółem grand total	w tym przez jedną grupę czynników of which one group of factors	razem total	w tym przez jedną grupę czynników of which one group of factors	razem total	w tym przez jedną grupę czynników of which one group of factors	razem total	w tym przez jedną grupę czynników of which one group of factors
na 1000 zatrudnionych w zakładach objętych badaniem per 1000 employees in units covered by the survey								
O G Ó Ł E M	2010	62,0	50,1	35,8	28,5	18,0	14,6	8,2
T O T A L	2015	52,7	42,0	26,1	18,5	17,2	15,3	9,5
	2017	56,4	47,2	29,5	23,1	17,8	16,1	9,1
	2018	52,5	44,0	25,3	19,8	17,0	14,8	10,1
sektor publiczny		20,3	16,9	12,7	10,6	4,2	4,2	3,4
public sector								2,2
sektor prywatny		59,3	49,7	28,0	21,8	19,7	17,1	11,5
private sector								10,9

^a Liczeni tylko jeden raz w grupie czynnika przeważającego, tzn. mającego największe szkodliwe znaczenie na danym stanowisku pracy; dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i wybranych rodzajów działalności; patrz uwagi ogólne działu „Rynek pracy – Warunki pracy”, ust. 8.

^a Employees listed only once by predominant factor, i.e., the factor having the most hazardous effect at a given workstation; data concern entities employing more than 9 persons and refer to selected kind of activity; see general notes to the chapter „Labour market – Work conditions”, item 8.

TABL. 19 (93). **ZATRUDNIENI W WARUNKACH ZAGROŻENIA^a (dok.)**
Stan w dniu 31 grudnia
EXPOSURE TO RISK FACTORS AT WORK^a (cont.)
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total		Zagrożenia Risks arising from					
			związane ze środowiskiem pracy work environment		związane z uciążliwością pracy strenuous work		czynnikami mechanicznymi związanymi z maszynami szczególnie niebezpiecznymi mechanical factors associated with particularly dangerous machinery	
	ogółem grand total	w tym przez jedną grupę czynników of which one group of factors	razem total	w tym przez jedną grupę czynników of which one group of factors	razem total	w tym przez jedną grupę czynników of which one group of factors	razem total	w tym przez jedną grupę czynników of which one group of factors
na 1000 zatrudnionych w zakładach objętych badaniem per 1000 employees in units covered by the survey								
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	38,3	12,8	37,2	11,7	1,1	1,1	-	-
Agriculture, forestry and fishing								
Przemysł	88,8	75,6	43,7	35,0	27,7	23,9	17,5	16,6
Industry								
w tym przetwórstwo przemysłowe of which manufacturing	87,3	75,2	46,2	38,9	22,2	18,3	18,9	17,9
Budownictwo	39,2	31,5	5,3	2,9	30,2	25,1	3,7	3,5
Construction								
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^A	9,0	5,3	5,3	2,1	0,9	0,8	2,9	2,4
Trade; repair of motor vehicles ^A								
Transport i gospodarka magazynowa	33,2	28,3	10,3	8,5	17,7	17,7	5,2	2,2
Transportation and storage								
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	3,7	3,7	1,8	1,8	1,1	1,1	0,7	0,7
Professional, scientific and technical activities								
Administrowanie i działalność wspierająca ^A	15,1	14,7	0,4	0,4	10,5	10,5	4,2	3,8
Administrative and support service activities								
Edukacja	1,1	1,1	1,1	1,1	-	-	-	-
Education								
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	11,1	9,2	9,2	8,2	0,9	0,2	1,0	0,9
Human health and social work activities								

^a Liczeni tylko jeden raz w grupie czynnika przeważającego, tzn. mającego największe szkodliwe znaczenie na danym stanowisku pracy; dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i wybranych rodzajów działalności; patrz uwagi ogólne do rozdziału „Rynek pracy – Warunki pracy”, ust. 8.

^a Employees listed only once by predominant factor, i.e., the factor having the most hazardous effect at a given workstation; data concern entities employing more than 9 persons and refer to selected kind of activity; see general notes to the chapter „Labour market – Work conditions”, item 8.

TABL. 20 (94). **ZATRUDNIENI^a NA STANOWISKACH PRACY, DLA KTÓRYCH DOKONANO OCENY RYZYKA ZAWODOWEGO^b W 2018 R.**
EMPLOYEES^a AT WORKSTATIONS ASSESSED FOR OCCUPATIONAL RISK^b IN 2018

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Przeprowa- dzenie oceny ryzyka zawo- dowego Assessment of occupatio- nal risk	Wyeliminowa- nie lub ograniczenie ryzyka zawo- dowego Elimination or reduction of occupational risk	Środki zastosowane do wyeliminowania lub ograniczenia ryzyka zawodowego Measures taken to eliminate or reduce the occupational risk		
			techniczne technical	organizacyjne organisational	ochrony indywidualnej personal protection
	na 1000 zatrudnionych w zakładach objętych badaniem per 1000 employees in units covered by the survey				
OGÓŁEM..... TOTAL	352,2	153,0	60,8	79,9	107,4
sektor publiczny public sector	252,1	121,8	16,6	63,7	93,9
sektor prywatny..... private sector	373,4	159,7	70,2	83,4	110,2
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo..... Agriculture, forestry and fishing	337,0	252,1	35,0	31,6	218,8
Przemysł..... Industry	350,3	190,4	87,3	94,2	132,5
w tym przetwórstwo przemysłowe ... of which manufacturing	350,8	191,9	86,4	88,2	133,4
Budownictwo..... Construction	345,3	116,0	52,2	57,7	89,2
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^A Trade; repair of motor vehicles ^A	462,1	87,6	27,2	45,2	62,1
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	261,1	151,5	78,5	111,2	92,4
Informacja i komunikacja..... Information and communication	301,8	89,7	11,1	49,4	40,1
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna..... Professional, scientific and technical activities	382,8	270,8	47,9	263,7	262,6
Administrowanie i działalność wspierająca ^A Administrative and support service activities	247,2	105,2	17,2	17,8	89,5
Edukacja Education	113,7	13,4	1,5	4,4	8,1
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities	301,9	157,8	21,9	84,6	111,1
Pozostała działalność usługowa..... Other service activities	-	-	-	-	-

a Dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i wybranych rodzajów działalności; patrz uwagi ogólne do rozdziału „Rynek pracy – Warunki pracy”, ust. 8. b Patrz uwagi ogólne do rozdziału „Rynek pracy – Warunki pracy”, ust. 9.

a Data concern entities employing more than 9 persons and refer to selected kinds of activity; see general notes to the chapter „Labour market – Work conditions”, item 8. b See general notes to the chapter „Labour market – Work conditions”, item 9.

TABL. 21 (95). **CHOROBY ZAWODOWE**
OCCUPATIONAL DISEASES

WYSZCZEGÓLNIENIE	Liczba przypadków Number of cases		SPECIFICATION
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	na 100 tys. zatrudnionych per 100 thousand employees	
O G Ó Ł E M 2010	60	10,0	TOTAL
2015	58	9,5	
2017	50	7,8	
2018	41	6,3	
Pylice płuc.....	3	0,5	Pneumoconioses
Astma oskrzelowa.....	2	0,3	Bronchial asthma
Zewnątrzpochodne alergiczne zapalenie pęcherzyków płucnych.....	1	0,2	Extrinsic allergic alveolitis
Przewlekłe choroby narządu głosu spowodowane nadmiernym wysiłkiem głosowym.....	2	0,3	Chronic diseases of vocal organ related to excessive vocal effort
Nowotwory złośliwe powstałe w następ- stwie działania czynników występujących w środowisku pracy, uznanych za rako- twórcze u ludzi.....	2	0,3	Malignant neoplasms induced by human carcinogens present in work environ- ment
Choroby skóry.....	3	0,5	Skin diseases
Przewlekłe choroby układu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy.....	7	1,1	Chronic diseases of locomotor system related to the way the job is performed
Przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy.....	2	0,3	Chronic diseases of peripheral nervous system related to the way the job is performed
Obustronny trwały ubytek słuchu typu ślimakowego lub czuciowo- -nerwowego spowodowany hałasem.....	3	0,5	Bilateral permanent noise-induced hear- ing loss of cochlear or sensoneural type
Choroby układu wzrokowego wywołane czynnikami fizycznymi, chemicznymi lub biologicznymi.....	1	0,2	Diseases of visual system induced by physical, chemical or biological agents
Choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa.....	15	2,3	Infectious and parasitic diseases or their sequels

Źródło: dane Instytutu Medycyny Pracy w Łodzi.

Source: data of the Institute of Occupational Medicine in Łódź.

TABL. 22 (96).

KORZYSTAJĄCY ZE ŚWIADCZEŃ Z TYTUŁU PRACY W WARUNKACH SZKODLIWYCH DLA ZDROWIA I UCIAŹLIWYCH^a

Stan w dniu 15 grudnia

PERSONS RECEIVING BENEFITS FOR EXPOSURE TO PHYSICAL HEALTH RISK FACTORS AT WORK^a

As of 15th December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Posiłki profilaktyczne Preventive food	Napoje Drinks	Inne środki odżywcze Other nutrition	Dodatki pieniężne Allowances	Skrócony czas pracy Short time work	Dodatkowe urlopy Extra leaves	Uprawnienia wynikające z pracy w szczególnych warunkach ^b Entitlements arising from work in special conditions ^b
O G Ó Ł E M 2010	23511	32623	4576	24265	1934	3095	1368
T O T A L 2015	18885	36911	3082	15682	822	1188	1114
..... 2017	15783	30997	2324	12965	156	1565	1184
2018	17036	38915	1718	12131	524	1410	1447
sektor publiczny public sector	3954	7676	176	3748	299	1352	348
sektor prywatny private sector	13082	31239	1542	8383	225	58	1099
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo..... Agriculture, forestry and fishing	621	618	-	9	-	2	-
Przemysł..... Industry	12663	28347	1636	8908	421	48	1107
w tym przetwórstwo przemysłowe ... of which manufacturing	7613	20983	858	2103	156	47	28
Budownictwo..... Construction	1884	2395	58	117	3	3	-
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ	767	2543	24	194	17	2	1
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	799	2267	-	1646	-	1265	185
Informacja i komunikacja..... Information and communication	5	-	-	5	-	-	-
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna..... Professional, scientific and technical activities	54	118	-	487	1	1	45
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities	96	94	-	42	-	-	-
Edukacja Education	34	26	-	710	-	-	4
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities	113	2507	-	13	82	89	105

a Dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i wybranych rodzajów działalności; patrz uwagi ogólne do rozdziału „Rynek pracy – Warunki pracy”, ust. 8. b Lub w szczególnym charakterze.

a Data concern entities employing more than 9 persons and refer to selected kinds of activity; see general notes to the chapter „Labour market – Work conditions”, item 8. b Or particular character.

DZIAŁ VII WYNAGRODZENIA. ŚWIADCZENIA Z UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

Uwagi metodologiczne

Wynagrodzenia

1. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie (nominalne) przypadające na 1 zatrudnionego obliczono przyjmując:

- wynagrodzenia osobowe, bez wynagrodzeń osób wykonujących pracę nakładczą oraz uczniów, a także osób zatrudnionych za granicą,
- wypłaty z tytułu udziału w zysku i w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach,
- dodatkowe wynagrodzenia roczne dla pracowników jednostek sfery budżetowej,
- honoraria wypłacone niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę, np. dziennikarstwu, realizatorom filmów, programów radiowych i telewizyjnych.

2. Dane o wynagrodzeniach podaje się w **wjęciu brutto**, tj. łącznie z zaliczkami na poczet podatku dochodowego od osób fizycznych oraz ze składkami na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe i chorobowe) płaconymi przez ubezpieczonego pracownika.

3. Dane w tabl. 2-5 opracowano na podstawie reprezentacyjnego badania struktury wynagrodzeń według zawodów za październik 2018 r. Dane dotyczą zatrudnionych, którzy otrzymali wynagrodzenie za cały miesiąc, bez zatrudnionych w organizacjach: społecznych, politycznych, związkach zawodowych i innych. Do obliczenia wynagrodzenia przyjęto sumę wypłat wynagrodzeń osobowych za badany miesiąc z uwzględnieniem wypłat dokonanych za okresy dłuższe niż miesiąc w przeliczeniu na jeden miesiąc (np. 1/3 premii kwartalnej, 1/12: nagród i premii rocznych, wypłat z tytułu udziału w zysku i w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach, dodatkowych wynagrodzeń rocznych dla pracowników jednostek sfery budżetowej oraz honorariów).

Świadczenia z ubezpieczeń społecznych

1. Informacje o **świadczeniach emerytalnych i rentowych** (poza rolnikami indywidualnymi) dotyczą świadczeń wypłacanych w ramach pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ze środków Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, budżetu państwa — w ramach dotacji celowej oraz od 2007 r. także z odrębnego rozdziału wydatków budżetu państwa i w okresie od 1 stycznia 2009 r. do 30 czerwca 2014 r. — w przypadku emerytur — także ze środków zgromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych — OFE) oraz ze środków budżetów: Ministerstwa Obrony Narodowej, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Ministerstwa Sprawiedliwości.

CHAPTER VII WAGES AND SALARIES. SOCIAL SECURITY BENEFITS

Methodological notes

Wages and salaries

1. The average monthly (nominal) wages and salaries per paid employee were calculated assuming:

- personal wages and salaries, excluding wages and salaries of persons engaged in outwork as well as apprentices and persons employed abroad,
- payments from profit and balance surplus in co-operatives,
- annual extra wages and salaries for employees of budgetary sphere entities,
- fees paid to selected groups of employees for performing work in accordance with a labour contract, e.g., to journalists, film producers, radio and television program producers.

2. Data regarding wages and salaries are given in **gross terms**, i.e. including deductions for personal income taxes and also employee's contributions to compulsory social security (retirement, pension and illness) paid by insured employee.

3. Data in tables 2-5 were compiled on the basis of sample survey structure of wages and salaries by occupations for October 2018. Data concern paid employees, who received wages and salaries for the whole month, excluding paid employees in social and political organizations, trade unions and others. For calculating wages and salaries the sum of the following were assumed payments of personal wages and salaries for the reference month including payments made for periods longer than one month calculated per month (e.g. 1/3 of quarterly premiums, 1/12 of: annual prizes and premiums, payments from profit and balance surplus in cooperatives, annual extra wages and salaries for employees of budgetary sphere entities and fees).

Social security benefits

1. Information regarding **retirement and other pension benefits** (excluding farmers) concerns benefits which are paid in regard to non-agricultural social security system by the Social Insurance Institution (from the sources of the Social Insurance Fund, the state budget — within the scope of the targeted grant as well as since 2007 also from the separate division of the state budget expenditures, and in the period from 1st January 2009 to 30th June 2014 — in case of retirement pensions — from the sources gathered in the open pension funds — OFE), as well as from the budget sources of: the Ministry of National Defence, the Ministry of the Interior and Administration and the Ministry of Justice.

Informacje o **świadczeniach emerytalnych i rentowych rolników indywidualnych** dotyczą świadczeń wypłacanych przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego ze środków Funduszu Emerytalno-Rentowego i budżetu państwa (w ramach dotacji celowej) oraz od 2007 r. także z odrębnego rozdziału wydatków budżetu państwa) oraz ze środków wypłacanych w ramach pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych, w przypadku gdy rolnicy posiadają uprawnienia do łącznego pobierania świadczeń z obu systemów.

2. Do świadczeń emerytalnych i rentowych uprawnieni są (łącznie z członkami ich rodzin) m.in.:

- 1) pracownicy;
- 2) osoby wykonujące pracę nakładczą;
- 3) członkowie rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni powstałych na ich bazie oraz spółdzielni kółek rolniczych;
- 4) osoby wykonujące pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy na warunkach zlecenia;
- 5) osoby prowadzące pozarolniczą działalność (w tym osoby prowadzące działalność gospodarczą na własny rachunek, twórcy, artyści);
- 6) duchowni;
- 7) żołnierze zawodowi;
- 8) funkcjonariusze bezpieczeństwa publicznego, tj.: Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencji Wywiadu, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej oraz b. Urzędu Ochrony Państwa;
- 9) funkcjonariusze służby więziennej;
- 10) rolnicy indywidualni;
- 11) inwalidzi wojenni i wojskowi, kombatanci oraz od 1991 r. osoby represjonowane.

3. **Świadczenia emerytalne i rentowe** (renty wypłacane także z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych) obejmują:

- 1) emerytury;
- 2) renty z tytułu niezdolności do pracy;
- 3) renty rodzinne.

4. **Świadczenia emerytalne i rentowe** nie obejmują wypłat i rent wypłacanych na mocy umów międzynarodowych.

5. **Świadczenia emerytalne i rentowe** obejmują kwotę świadczeń należnych (bieżących i wyrównawczych) uwzględniającą od 2007 r. zmniejszenia m. in. z tytułu osiągnięcia przychodów z pracy.

6. Dane dotyczące **przeciętnej miesięcznej emerytury i renty** obliczono dzieląc ogólną kwotę świadczeń przez odpowiadającą im liczbę świadczeniobiorców.

7. Dane o przeciętnych świadczeniach emerytalno-rentowych podaje się w **ujęciu brutto**, tj. łącznie z zaliczkami na poczet podatku dochodowego od osób fizycznych.

8. Świadczenie wychowawcze „Rodzina 500+” od 1 kwietnia 2016 r. przysługuje osobom uprawnionym na mocy ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci (Dz. U. 2018 poz. 2134, z późniejszymi zmianami).

Świadczenie finansowane jest z budżetu państwa.

9. **Karta Dużej Rodziny** na mocy ustawy z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (tekst jednolity Dz. U. 2019 poz. 1390) przysługuje, niezależnie od dochodów, rodzinom z co najmniej trójką dzieci:

- 1) poniżej 18 lat,
- 2) poniżej 25 lat, w przypadku gdy dziecko uczy się w szkole lub w szkole wyższej,
- 3) bez ograniczeń wiekowych w przypadku dziecka posiadającego orzeczenie o niepełnosprawności.

Karta wydawana jest bezpłatnie każdemu członkowi rodziny (również rodziny zastępczej i rodzinnego domu dziecka) spełniającej wymienione warunki. Posiadacze karty mają zapewnione zniżki, przede wszystkim, przy zakupie towarów i usług konsumpcyjnych.

Information regarding **retirement and other pension benefits for farmers** concerns benefits which are paid by the Agricultural Social Insurance Fund from the sources of the Pension Fund and by the state budget (within the scope of the targeted grant as well as since 2007 also from the separate division of the state budget expenditures) and also from the sources which are paid in regard to non-agricultural social security system, in case of farmers who are authorized to receive benefits from those systems simultaneously.

2. Among others the following persons (including members of their families) are authorized to receive retirement pay and pensions:

- 1) employed persons;
- 2) outworkers;
- 3) members of agricultural producers' cooperatives and cooperatives established on their basis as well as agricultural farmers' cooperatives;
- 4) persons employed on the basis of agency agreements or on the basis of order agreements;
- 5) persons engaged in non-agricultural economic activity (of which self-employed persons, creators, artists);
- 6) clergy;
- 7) professional soldiers;
- 8) the public safety functionaries, i.e., the Police, the Internal Security Agency and Foreign Intelligence Agency, the Central Anti-Corruption Bureau, the Border Guard, the Government Protection Bureau, the State Fire Service, as well as the former Office of State Protection;
- 9) penitentiary staff functionaries;
- 10) farmers;
- 11) war and military invalids, combatants as well as since 1991 repressed persons.

3. **Retirement pay and pension benefits** (pensions also paid due to accidents at work and job-related illnesses) include:

- 1) retirement pay;
- 2) pensions resulting from an inability to work;
- 3) family pensions.

4. **Retirement pay and pension benefits** do not include payments of retirement pays and pensions arising out of international agreements.

5. **Retirement pay and pension benefits** include the amount of benefits due (current and compensatory) taking into account since 2007 the deductions, among others, in respect of earning revenue from work.

6. Data regarding the **average monthly retirement pay and pension** are calculated by dividing the total amount of benefits by the corresponding number of persons receiving these benefits.

7. Data concerning average retirement pay and pension benefits are presented in **gross terms**, i.e., including deductions for personal income taxes.

8. Since 1st April 2016 the child-raising benefit "Family 500+" has been designated to persons authorised on the basis of the Law on State Aid in Raising Children dated 11th February 2016 (Journal of Laws 2018 item 2134, with later amendments).

The benefit is financed from the state budget.

9. **Large Family Card** based on the law dated 5th December 2014 of Large Family Card (uniform text Journal of Laws 2019 item 1390). The card can be obtained, regardless of the received income, by families with at least three children:

- 1) up to the age of 18,
- 2) up to the age of 25 in the case when children learn at school or higher education institution,
- 3) without age limits in the case of children with legal confirmation a certificate of disability.

The Card is issued free of charge to each member of the family (including foster family and foster home) meeting the conditions specified. The holders of the Card can take advantage of discounts while purchasing consumer goods and services.

Wynagrodzenia

Wages and salaries

TABL. 1 (97). **PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO**
AVERAGE MONTHLY GROSS WAGES AND SALARIES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym w podmiotach o liczbie pracujących powyżej 9 osób of which in entities employing more than 9 persons	
w zł in PLN						
OGÓŁEM	2877,62	3574,28	3925,97	4216,62	4441,29	TOTAL
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	3411,53	4438,91	4753,03	5016,83	5330,32	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł	2949,08	3742,27	4101,44	4411,38	4562,71	Industry
w tym przetwórstwo przemysłowe	2464,77	3161,63	3602,43	3928,01	4053,33	of which manufacturing
Budownictwo	2322,96	2790,82	3091,29	3333,04	3778,53	Construction
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	2356,01	3055,40	3555,46	3780,79	4176,09	Trade; repair of motor vehicles ^Δ
Transport i gospodarka magazynowa	2294,14	2864,01	3194,31	3429,86	3663,11	Transportation and storage
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	1897,25	2233,26	2477,62	2586,54	2679,56	Accommodation and catering ^Δ
Informacja i komunikacja	4033,12	5797,05	6069,53	6482,38	6851,72	Information and communication
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	4185,78	5080,36	5569,02	6204,18	6478,81	Financial and insurance activities
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	3054,64	3643,94	4012,21	4210,66	4298,97	Real estate activities
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	2878,85	3714,26	4227,05	4613,11	5116,74	Professional, scientific and technical activities
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	1865,56	2510,01	2923,58	3258,60	3258,84	Administrative and support service activities
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	3817,17	4405,92	4873,98	5151,42	5151,42	Public administration and defence; compulsory social security
Edukacja	3275,55	4047,12	4198,67	4425,96	4440,91	Education
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	3270,18	3608,17	4055,25	4570,18	4666,72	Human health and social work activities
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	2764,61	3236,94	3546,77	3773,48	3817,57	Arts, entertainment and recreation
Pozostała działalność usługowa	2084,74	2580,39	2794,85	3123,38	2749,99	Other service activities

TABL. 2 (98). **ZATRUDNIENI¹ WEDŁUG WYSOKOŚCI WYNAGRODZENIA BRUTTO ZA PAŹDZIERNIK 2018 R.²**
PAID EMPLOYMENT¹ BY AMOUNT OF GROSS WAGES AND SALARIES FOR OCTOBER 2018²

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION a – w tys. in thousands b – w odsetkach in percent		Ogółem Total			Sektor publiczny Public sector			Sektor prywatny Private sector			
		ogółem total	męż- czyźni men	kobiety wo- men	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety wo- men	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety wo- men	
OGÓŁEM TOTAL											
OGÓŁEM	a	513,8	249,8	263,9	151,6	44,6	107,0	362,1	205,2	156,9	
TOTAL	b	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
WEDŁUG PRZEDZIAŁÓW WYNAGRODZEŃ ³ USTALONYCH NA PODSTAWIE KROTNOŚCI PRZECIĘTNEGO WYNAGRODZENIA BRUTTO (PW=5003,78 zł) DLA POLSKI											
BY WERE DETERMINED ON THE BASIC OF MULTIPLIFICATION OF AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES ³ (PW=5003,78 zł) FOR POLAND											
Do 2100,00 zł	Do 2100,00 zł	a	55,0	29,7	25,3	0,4	0,2	0,3	54,5	29,5	25,0
PLN and less	PLN and less	b	10,7	11,9	9,6	0,3	0,3	0,3	15,1	14,4	15,9
2100,01–2501,89	2100,01–50% PW	a	43,7	20,9	22,8	6,7	1,3	5,3	37,0	19,6	17,5
		b	8,5	8,4	8,6	4,4	3,0	5,0	10,2	9,5	11,1
2501,90–3352,53	50–67% PW	a	100,4	38,5	62,0	32,5	8,4	24,1	67,9	30,0	37,9
		b	19,6	15,4	23,5	21,5	18,9	22,5	18,8	14,6	24,1
3352,54–3752,84	67–75% PW	a	49,6	21,7	27,9	14,7	4,5	10,2	34,9	17,2	17,7
		b	9,7	8,7	10,6	9,7	10,1	9,5	9,6	8,4	11,3
3752,85–5003,78	75–100% PW	a	120,7	59,0	61,7	42,2	12,9	29,3	78,4	46,1	32,4
		b	23,5	23,6	23,4	27,9	29,0	27,4	21,7	22,4	20,6
5003,79–6254,73	100–125% PW	a	68,1	33,3	34,9	31,6	9,0	22,6	36,6	24,3	12,3
		b	13,3	13,3	13,2	20,8	20,1	21,1	10,1	11,8	7,8
6254,74–7505,67	125–150% PW	a	31,5	17,0	14,6	11,9	3,2	8,7	19,6	13,7	5,9
		b	6,1	6,8	5,5	7,9	7,3	8,1	5,4	6,7	3,8
7505,68–8756,62	150–175% PW	a	15,3	9,6	5,7	4,6	1,6	3,0	10,6	7,9	2,7
		b	3,0	3,8	2,2	3,1	3,7	2,8	2,9	3,9	1,7
8756,63–10007,56	175–200% PW	a	8,5	5,8	2,7	2,0	0,9	1,1	6,5	4,8	1,6
		b	1,7	2,3	1,0	1,3	2,1	1,0	1,8	2,4	1,0
10007,57–11258,51	200–225% PW	a	5,0	3,4	1,6	1,3	0,6	0,7	3,7	2,7	0,9
		b	1,0	1,3	0,6	0,9	1,4	0,6	1,0	1,3	0,6
11258,52–12509,45	225–250% PW	a	3,9	2,6	1,3	1,0	0,4	0,5	2,9	2,2	0,7
		b	0,8	1,0	0,5	0,6	1,0	0,5	0,8	1,1	0,5
12509,46–13760,40	250–275% PW	a	2,7	1,7	1,1	0,7	0,4	0,4	2,0	1,3	0,7
		b	0,5	0,7	0,4	0,5	0,8	0,3	0,6	0,6	0,4
13760,41–15011,34	275–300% PW	a	1,8	1,3	0,5	0,4	0,2	0,2	1,4	1,1	0,3
		b	0,4	0,5	0,2	0,3	0,5	0,2	0,4	0,5	0,2
15011,35–20000,00	300% PW–20000,00	a	4,5	3,3	1,2	1,0	0,5	0,5	3,5	2,7	0,8
		b	0,9	1,3	0,5	0,7	1,2	0,4	1,0	1,3	0,5
Od 20000,01 zł	Od 20000,01 zł	a	3,0	2,3	0,7	0,4	0,3	0,1	2,6	2,0	0,6
PLN and more	PLN and more	b	0,6	0,9	0,3	0,3	0,6	0,1	0,7	1,0	0,4

¹ Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. ² Patrz uwagi ogólne do rozdziału „Wynagrodzenia. Świadczenia z ubezpieczeń społecznych”, ust. 3. ³ Obok przedziałów podano procentowy rozkład wynagrodzeń w poszczególnych przedziałach (np. przedział 2501,90–3352,53 zł stanowi 50–67% przeciętnego wynagrodzenia dla gospodarki narodowej); przedziały procentowe zostały domknięte prawostronnie (np. przedział 50–67% obejmuje wynagrodzenia stanowiące od 50,01 do 67,00% przeciętnego wynagrodzenia).

¹ Data concern full- and part-time paid employees without converting into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. ² See general notes to the chapter „Wages and salaries. Social security benefits”, item 3. ³ The percentage distribution of wages and salaries in individual ranges is given next to ranges (e.g., the 2501,90–3352,53 PLN range accounts for 50–67% of the average wage and salary for national economy); the percentage ranges are closed on the right (e.g., the 50–67% range includes wages and salaries accounting for 50,01 to 67,00% of the average wage and salary).

TABL. 2 (98).

**ZATRUDNIENI¹ WEDŁUG WYSOKOŚCI WYNAGRODZENIA BRUTTO
ZA PAŹDZIERNIK 2018 R.² (dok.)**PAID EMPLOYMENT¹ BY AMOUNT OF GROSS WAGES AND SALARIES
FOR OCTOBER 2018² (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION			Ogółem Total			Sektor publiczny Public sector			Sektor prywatny Private sector		
a – w tys. in thousands			ogółem total	męż- czyźni men	kobiety wo- men	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety wo- men	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety wo- men
b – w odsetkach in percent											
WEDŁUG PRZEDZIAŁÓW WYNAGRODZEŃ ³ USTALONYCH NA PODSTAWIE KROTNOŚCI PRZECIĘTNEGO WYNAGRODZENIA BRUTTO (PW=4548,93 zł) W WOJEWÓDZTWIE BY WERE DETERMINED ON THE BASIC OF MULTIPLICATION OF AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES ³ (PW=4548,93 zł) FOR VOIVODSHIP											
Do 2100,00 zł	Do 2100,00 zł	a	55,0	29,7	25,3	0,4	0,2	0,3	54,5	29,5	25,0
PLN and less	PLN and less	b	10,7	11,9	9,6	0,3	0,3	0,3	15,1	14,4	15,9
2100,01–2274,47	2100,01–50% PW	a	16,0	7,9	8,1	1,6	0,4	1,3	14,4	7,5	6,9
		b	3,1	3,2	3,1	1,1	0,8	1,2	4,0	3,7	4,4
2274,48–3047,78	50–67% PW	a	90,4	36,4	54,1	24,9	6,1	18,9	65,5	30,3	35,2
		b	17,6	14,6	20,5	16,4	13,6	17,6	18,1	14,8	22,4
3047,79–3411,70	67–75% PW	a	44,6	18,0	26,6	14,7	4,0	10,7	29,9	14,0	15,9
		b	8,7	7,2	10,1	9,7	9,0	10,0	8,3	6,8	10,1
3411,71–4548,93	75–100% PW	a	125,4	59,1	66,3	39,2	11,9	27,3	86,2	47,2	39,0
		b	24,4	23,7	25,1	25,9	26,8	25,5	23,8	23,0	24,8
4548,94–5686,16	100–125% PW	a	80,8	39,4	41,3	35,3	10,5	24,8	45,5	29,0	16,5
		b	15,7	15,8	15,7	23,3	23,4	23,2	12,6	14,1	10,5
5686,17–6823,40	125–150% PW	a	42,5	21,3	21,3	19,2	5,2	14,0	23,4	16,0	7,3
		b	8,3	8,5	8,1	12,6	11,7	13,0	6,5	7,8	4,7
6823,41–7960,63	150–175% PW	a	20,6	11,9	8,8	6,9	2,0	4,8	13,8	9,8	3,9
		b	4,0	4,8	3,3	4,5	4,6	4,5	3,8	4,8	2,5
7960,64–9097,86	175–200% PW	a	11,9	8,0	3,9	3,2	1,3	1,9	8,7	6,7	2,0
		b	2,3	3,2	1,5	2,1	2,8	1,8	2,4	3,3	1,3
9097,87–10235,09	200–225% PW	a	6,4	4,3	2,1	1,5	0,7	0,8	4,9	3,5	1,4
		b	1,2	1,7	0,8	1,0	1,7	0,7	1,3	1,7	0,9
10235,10–11372,33	225–250% PW	a	4,5	3,1	1,4	1,2	0,6	0,6	3,3	2,5	0,8
		b	0,9	1,3	0,5	0,8	1,3	0,6	0,9	1,2	0,5
11372,34–12509,56	250–275% PW	a	3,5	2,3	1,2	0,9	0,4	0,5	2,6	1,9	0,7
		b	0,7	0,9	0,5	0,6	0,9	0,5	0,7	0,9	0,4
12509,57–13646,79	275–300% PW	a	2,4	1,4	1,0	0,6	0,3	0,3	1,8	1,1	0,6
		b	0,5	0,6	0,4	0,4	0,7	0,3	0,5	0,6	0,4
13646,80–20000,00	300% PW–20000,00	a	6,7	4,8	1,8	1,6	0,8	0,7	5,1	4,0	1,1
		b	1,3	1,9	0,7	1,0	1,8	0,7	1,4	1,9	0,7
Od 20000,01 zł	Od 20000,01 zł	a	3,0	2,3	0,7	0,4	0,3	0,1	2,6	2,0	0,6
PLN and more	PLN and more	b	0,6	0,9	0,3	0,3	0,6	0,1	0,7	1,0	0,4

1 Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. 2 Patrz uwagi ogólne do rozdziału „Wynagrodzenia. Świadczenia z ubezpieczeń społecznych”, ust. 3. 3 Obok przedziałów podano procentowy rozkład wynagrodzeń w poszczególnych przedziałach (np. przedział 2274,48–3047,78 zł stanowi 50–67% przeciętnego wynagrodzenia w województwie); przedziały procentowe zostały domknięte prawostronnie (np. przedział 50–67% obejmuje wynagrodzenia stanowiące od 50,01 do 67,00% przeciętnego wynagrodzenia).

1 Data concern full- and part-time paid employees without converting into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. 2 See general notes to the chapter „Wages and salaries. Social security benefits”, item 3. 3 The percentage distribution of wages and salaries in individual ranges is given next to ranges (e.g., the 2274,48–3047,78 PLN range accounts for 50–67% of the average wage and salary for voivodship); the percentage ranges are closed on the right (e.g., the 50–67% range includes wages and salaries accounting for 50,01 to 67,00% of the average wage and salary).

TABL. 3 (99). **ZATRUDNIENI^a ORAZ PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIA BRUTTO WEDŁUG GRUP ZAWODÓW WYKONYWANYCH ZA PAŹDZIERNIK 2018 R.**
PAID EMPLOYMENT^a AND AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES BY PERFORMED OCCUPATIONAL GROUPS FOR OCTOBER 2018

GRUPY ZAWODÓW ^b OCCUPATIONAL GROUPS ^b	Zatrudnieni w odsetkach Paid employees in percent			Przeciętne wynagrodzenia brutto w zł Average gross wages and salaries in PLN		
	ogółem total	mężczyźni men	kobiety women	ogółem total	mężczyźni men	kobiety women
O G Ó Ł E M TOTAL	100,0	100,0	100,0	4548,93	4908,80	4208,31
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy Managers	7,4	8,1	6,6	8438,83	9580,17	7119,87
Specjaliści Professionals	25,1	17,1	32,6	5676,06	6787,28	5124,47
specjaliści nauk fizycznych, matematycznych i technicznych science and engineering professionals	2,7	3,7	1,8	6320,84	6929,70	5125,45
specjaliści do spraw zdrowia health professionals	3,7	1,3	6,0	6492,56	8363,21	6123,47
specjaliści nauczania i wychowania teaching professionals	9,6	4,3	14,5	4656,39	4776,50	4622,33
specjaliści do spraw ekonomicznych i zarządzania business and administration professionals	6,5	4,4	8,4	5341,76	6147,96	4944,20
specjaliści do spraw technologii informacyjno-komunikacyjnych information and communications technology professionals	1,5	2,7	0,4	9627,16	9915,00	7716,51
specjaliści z dziedziny prawa, dziedzin społecznych i kultury legal, social and cultural professionals	1,1	0,7	1,5	6702,10	7568,45	6331,32
Technicy i inny średni personel Technicians and associate professionals	11,7	10,3	13,1	4591,26	5258,81	4096,98
średni personel nauk fizycznych, chemicznych i technicznych science and engineering associate professionals	3,5	5,2	1,9	5157,87	5547,47	4160,19
średni personel do spraw zdrowia health associate professionals	1,2	0,7	1,6	3697,91	4309,36	3464,37
średni personel do spraw biznesu i administracji business and administration associate professionals	5,5	3,4	7,5	4555,26	5088,36	4327,37

a Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 7, pkt. 1).

a Data concern full- and part-time paid employees without converting part-time paid employees into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. b See general notes to the Yearbook, item 7, point 1).

TABL. 3 (99). **ZATRUDNIENI^a ORAZ PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIA BRUTTO WEDŁUG GRUP ZAWODÓW WYKONYWANYCH ZA PAŹDZIERNIK 2018 R. (cd.)**
PAID EMPLOYMENT^a AND AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES BY PERFORMED OCCUPATIONAL GROUPS FOR OCTOBER 2018 (cont.)

GRUPY ZAWODÓW ^b OCCUPATIONAL GROUPS ^b	Zatrudnieni w odsetkach Paid employees in percent			Przeciętne wynagrodzenia brutto w zł Average gross wages and salaries in PLN		
	ogółem total	mężczyźni men	kobiety women	ogółem total	mężczyźni men	kobiety women
Technicy i inny średni personel (dok.)						
Technicians and associate professionals (cont.)						
średni personel z dziedziny prawa, spraw społecznych, kultury i pokrewny..... legal, social, cultural and rela- ted associate professionals	1,2	0,3	2,0	3687,26	4053,00	3631,73
technicy informatycy..... information and communica- tions technicians	0,4	0,7	0,1	5398,51	5397,50	5406,45
Pracownicy biurowi	9,8	8,3	11,3	3825,56	4002,83	3702,21
Clerks						
sekretarki, operatorzy urządzeń biurowych i pokrewni..... general and keyboard clerks	3,1	1,4	4,8	3857,14	4142,90	3777,62
pracownicy obsługi klienta..... customer services clerks	0,9	0,2	1,5	3236,67	3872,35	3142,38
pracownicy do spraw finanso- wo-statystycznych i ewidencji materiałowej	4,6	6,0	3,3	3854,86	3949,04	3694,21
numerical and material record- ing clerks						
pozostali pracownicy obsługi biura	1,2	0,7	1,7	4079,15	4236,70	4018,85
other clerical support workers						
Pracownicy usług i sprzedawcy.....	12,0	7,2	16,5	3200,70	3112,82	3237,18
Service and sales workers						
pracownicy usług osobistych..... personal service workers	2,3	2,5	2,1	2860,73	2962,41	2745,75
sprzedawcy i pokrewni	7,8	2,4	12,9	3393,90	3546,74	3366,67
sales workers						
pracownicy opieki osobistej i pokrewni	0,6	0,1	1,1	2801,64	2766,52	2806,18
personal care workers						
pracownicy usług ochrony	1,2	2,1	0,4	2815,88	2819,53	2796,25
protective services workers						
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	0,2	0,3	0,1	2547,90	2587,83	2438,25
Skilled agricultural, forestry and fishery workers						

^a Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. ^b Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 7, pkt. 1).

^a Data concern full- and part-time paid employees without converting part-time paid employees into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. ^b See general notes to the Yearbook, item 7, point 1).

TABL. 3 (99). **ZATRUDNIENI^a ORAZ PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIA BRUTTO WEDŁUG GRUP ZAWODÓW WYKONYWANYCH ZA PAŹDZIERNIK 2018 R. (dok.)**
PAID EMPLOYMENT^a AND AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES BY PERFORMED OCCUPATIONAL GROUPS FOR OCTOBER 2018 (cont.)

GRUPY ZAWODÓW ^b OCCUPATIONAL GROUPS ^b	Zatrudnieni w odsetkach Paid employees in percent			Przeciętne wynagrodzenia brutto w zł Average gross wages and salaries in PLN		
	ogółem total	mężczyźni men	kobiety women	ogółem total	mężczyźni men	kobiety women
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	11,9	21,1	3,1	3866,86	3976,06	3165,18
Craft and related trades workers						
robotnicy budowlani i pokrewni (z wyłączeniem elektryków)	2,1	4,3	0,1	3431,83	3432,23	3414,54
building and related trades workers, excluding electricians						
robotnicy obróbki metali, mechanicy maszyn i urządzeń i pokrewni	4,5	8,9	0,4	4258,68	4291,05	3542,13
metal, machinery and related trades workers						
rzemieślnicy i robotnicy poligraficzni	1,1	1,4	0,8	4215,81	4664,94	3427,58
handicraft and printing workers						
elektrycy i elektronicy	1,4	2,8	0,1	4518,28	4520,35	4471,46
electrical and electronic trades workers						
robotnicy w przetwórstwie spożywczym, obróbce drewna, produkcji wyrobów tekstylnych i pokrewni	2,7	3,7	1,8	3081,89	3186,66	2870,41
food processing, wood working, garment and other craft and related trades workers						
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	13,6	21,2	6,4	3696,89	3891,12	3087,07
Plant and machine operators and assemblers						
operatorzy maszyn i urządzeń wydobywczych i przetwórczych	6,7	8,1	5,3	3688,27	4207,75	2931,45
stationary plant and machine operators						
monterzy	1,4	2,0	0,9	4532,69	4905,65	3688,93
assemblers						
kierowcy i operatorzy pojazdów	5,5	11,1	0,3	3491,19	3472,26	4221,80
drivers and mobile plant operators						
Pracownicy przy pracach prostych	8,3	6,4	10,2	2862,99	3151,69	2691,80
Elementary occupations						
w tym: of which:						
robotnicy pomocniczy w rolnictwie, leśnictwie i rybołówstwie	0,0	0,0	0,0	2288,89	2242,19	2422,17
agricultural, forestry and fishery labourers						
robotnicy pomocniczy w górnictwie, przemyśle, budownictwie i transporcie	3,0	3,7	2,2	3089,99	3313,86	2738,31
labourers in mining, industry, construction and transportation						

a Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 7, pkt. 1).

a Data concern full- and part-time paid employees without converting part-time paid employees into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. b See general notes to the Yearbook, item 7, point 1).

TABL. 4 (100). **PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIA BRUTTO ZA PAŹDZIERNIK 2018 R. ¹**
 AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES FOR OCTOBER 2018¹

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total			Sektor publiczny Public sector			Sektor prywatny Private sector		
a – w zł in PLN		ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women
b – ogółem = 100,0 total = 100,0										
OGÓŁEM TOTAL										
OGÓŁEM	a	4548,93	4908,80	4208,31	4823,48	5185,58	4672,52	4433,99	4848,63	3891,78
TOTAL	b	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA BY EDUCATIONAL LEVEL										
Wyższe ze stopniem naukowym co najmniej doktora oraz tytułem magistra, lekarza lub równorzędnym	a	5857,19	7226,90	5186,10	5424,83	6216,41	5174,75	6352,94	7872,86	5203,45
	b	128,8	147,2	123,2	112,5	119,9	110,7	143,3	162,4	133,7
Tertiary with academic degree (at least doctora- te) or tertiary with mas- ter degree, physician degree or equivalent										
Wyższe z tytułem inżynie- ra, licencjata, dyplomo- wanego ekonomisty lub równorzędnym	a	5541,08	6720,67	4488,19	4644,63	5077,40	4494,35	5846,08	6985,39	4484,77
	b	121,8	136,9	106,7	96,3	97,9	96,2	131,8	144,1	115,2
Tertiary with engineer degree, licentiate (bachelor), economist with diploma or equiva- lent										
Policealne	a	4045,70	4489,94	3792,26	4247,87	4421,41	4203,63	3965,13	4502,92	3564,25
Post-secondary	b	88,9	91,5	90,1	88,1	85,3	90,0	89,4	92,9	91,6
Średnie zawodowe	a	3971,47	4278,08	3553,79	4182,58	4371,85	4076,36	3928,26	4266,98	3372,94
Vocational secondary	b	87,3	87,2	84,4	86,7	84,3	87,2	88,6	88,0	86,7
Średnie ogólnokształcące	a	3741,68	4140,51	3452,22	3700,33	4194,33	3480,28	3751,44	4131,75	3443,93
General secondary	b	82,3	84,3	82,0	76,7	80,9	74,5	84,6	85,2	88,5
Zasadnicze zawodowe	a	3374,52	3642,48	2806,20	3535,54	4001,75	2915,19	3347,71	3593,51	2780,44
Basic vocational	b	74,2	74,2	66,7	73,3	77,2	62,4	75,5	74,1	71,4
Gimnazjalne	a	3100,88	3219,65	2860,65	3135,87	3344,58	2907,60	3099,98	3217,16	2858,89
Lower secondary	b	68,2	65,6	68,0	65,0	64,5	62,2	69,9	66,4	73,5
Podstawowe i niepełne podstawowe	a	3447,00	3756,14	2843,22	3342,86	3863,04	2858,28	3467,71	3741,44	2838,11
Primary and incomplete primary	b	75,8	76,5	67,6	69,3	74,5	61,2	78,2	77,2	72,9

¹ Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

¹ Data concern full- and part-time paid employees without converting part-time paid employees into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons.

TABL. 4 (100). **PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIA BRUTTO ZA PAŹDZIERNIK 2018 R.¹ (dok.)**
 AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES FOR OCTOBER 2018¹(cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total			Sektor publiczny Public sector			Sektor prywatny Private sector		
a – w zł in PLN		ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women
b – ogółem = 100,0 total = 100,0										
WEDŁUG WIEKU BY AGE										
24 lata i mniej.....	a	3344,61	3499,19	3184,48	3317,44	3501,92	3209,65	3346,83	3499,03	3181,76
and less	b	73,5	71,3	75,7	68,8	67,5	68,7	75,5	72,2	81,8
25–34	a	4307,00	4712,63	3879,66	4067,07	4418,26	3906,83	4364,37	4751,95	3869,50
	b	94,7	96,0	92,2	84,3	85,2	83,6	98,4	98,0	99,4
35–44	a	4856,74	5391,89	4391,68	4852,43	5332,62	4678,31	4858,43	5403,29	4210,86
	b	106,8	109,8	104,4	100,6	102,8	100,1	109,6	111,4	108,2
45–54	a	4657,91	5069,44	4338,89	5086,08	5476,68	4951,57	4392,11	4951,44	3711,90
	b	102,4	103,3	103,1	105,4	105,6	106,0	99,1	102,1	95,4
55–59	a	4510,90	4679,18	4376,96	4924,11	5150,48	4841,32	4198,07	4513,28	3769,86
	b	99,2	95,3	104,0	102,1	99,3	103,6	94,7	93,1	96,9
60–64	a	4763,53	4695,04	4985,40	5212,40	5374,49	5000,69	4498,10	4436,76	4952,43
	b	104,7	95,6	118,5	108,1	103,6	107,0	101,4	91,5	127,3
65 lat i więcej.....	a	5331,94	5385,55	4994,95	6391,43	6763,86	5027,17	4421,72	4384,34	4911,27
and more	b	117,2	109,7	118,7	132,5	130,4	107,6	99,7	90,4	126,2
WEDŁUG STAŻU PRACY BY WORK SENIORITY										
Do 1,9 roku.....	a	3328,66	3414,78	3253,45	3406,28	3501,52	3369,59	3315,31	3406,46	3224,68
and less	b	73,2	69,6	77,3	70,6	67,5	72,1	74,8	70,3	82,9
2,0–4,9	a	3952,18	4282,37	3647,71	3806,71	4094,44	3658,31	3980,23	4306,70	3644,98
	b	86,9	87,2	86,7	78,9	79,0	78,3	89,8	88,8	93,7
5,0–9,9	a	4365,47	4816,51	3870,13	4201,57	4652,24	3983,34	4408,76	4841,10	3822,68
	b	96,0	98,1	92,0	87,1	89,7	85,3	99,4	99,8	98,2
10,0–14,9	a	4833,05	5376,13	4286,42	4662,60	5077,74	4491,16	4888,77	5426,14	4176,23
	b	106,2	109,5	101,9	96,7	97,9	96,1	110,3	111,9	107,3
15,0–19,9	a	4870,26	5344,52	4440,52	5050,34	5673,53	4809,32	4796,02	5276,53	4193,39
	b	107,1	108,9	105,5	104,7	109,4	102,9	108,2	108,8	107,7
20 lat i więcej.....	a	4891,08	5164,75	4641,74	5169,99	5507,91	5032,75	4680,49	5043,78	4091,24
and more	b	107,5	105,2	110,3	107,2	106,2	107,7	105,6	104,0	105,1

¹ Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

¹ Data concern full- and part-time paid employees without converting part-time paid employees into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons.

TABL. 5 (101). **MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO NAJWYŻSZE (DECYLE) W GRUPACH DECYLOWYCH PRACOWNIKÓW ZATRUDNIONYCH¹ WEDŁUG WIELKICH GRUP ZAWODÓW² WYKONYWANYCH ZA PAŹDZIERNIK 2018 R.**
 DECILE EARNINGS (THE UPPER LIMITS OF GROSS WAGES AND SALARIES RECEIVED BY DECILE) PAID EMPLOYMENT¹ BY GREAT OCCUPATIONAL GROUPS² FOR OCTOBER 2018

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Najwyższe wynagrodzenia (decyle) w grupie decylowej Decile earnings (the upper limits of gross wages and salaries received by decile)								
		pierw- szej first	drugiej second	trzeciej third	czwar- tej fourth	piątej (me- diana) fifth (me- dian)	szóstej sixth	siódmej seventh	ósmej eight	dzie- wiątej ninth
		w zł in PLN								
OGÓŁEM.....	a	2100,00	2550,00	3000,00	3406,12	3824,20	4300,00	4888,48	5661,21	7133,48
TOTAL	b	2100,00	2500,00	3062,92	3550,00	4008,54	4516,00	5148,00	6093,33	8075,00
	c	2122,13	2587,96	2944,27	3292,91	3658,33	4100,00	4646,39	5319,75	6434,65
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy Public government representatives senior officials and managers	a	3050,00	4109,00	5004,17	5709,71	6429,06	7311,51	8600,00	10862,61	15420,78
	b	3122,78	4301,00	5311,67	6101,92	7007,64	8125,00	10000,00	12613,55	17979,15
	c	3034,07	3923,64	4814,98	5443,78	5971,29	6629,52	7500,00	8970,00	12180,18
Specjaliści..... Professionals	a	2944,94	3509,63	3999,94	4472,27	4915,24	5382,71	6000,00	6842,30	9000,00
	b	2953,13	3619,69	4211,36	4821,56	5465,75	6255,25	7313,88	9000,00	12156,25
	c	2940,25	3478,67	3899,00	4342,98	4748,38	5143,48	5625,09	6209,81	7291,67
Technicy i inny średni personel..... Technicians and associate professionals	a	2521,54	3021,16	3430,50	3740,85	4100,00	4538,97	5039,50	5723,60	7137,62
	b	2517,66	3305,67	3736,99	4210,00	4715,67	5298,96	5952,05	6942,46	8506,48
	c	2525,08	2946,15	3239,02	3530,26	3814,08	4128,94	4527,60	5011,50	5725,00
Pracownicy biurowi..... Clerks	a	2253,17	2700,00	2981,30	3246,20	3502,00	3836,67	4248,95	4793,00	5609,68
	b	2325,23	2814,23	3113,01	3403,82	3700,00	4051,47	4498,00	5029,17	5838,67
	c	2245,92	2630,00	2890,54	3133,82	3412,50	3700,00	4093,41	4598,34	5456,71
Pracownicy usług i sprzedawcy Service and sales workers	a	2100,00	2203,08	2418,60	2661,26	2973,53	3289,28	3597,15	3959,50	4518,34
	b	2100,00	2100,00	2255,91	2483,07	2770,00	3087,54	3435,61	3868,38	4537,97
	c	2100,00	2260,22	2498,84	2745,79	3048,08	3361,67	3633,33	3997,40	4503,33
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy Skilled agricultural, forestry and fishery workers	a	2100,00	2100,00	2100,00	2100,00	2200,00	2266,22	2413,47	2888,04	3700,00
	b	2100,00	2100,00	2100,00	2100,00	2200,00	2239,18	2413,47	3064,84	3824,35
	c	2100,00	2100,00	2100,00	2100,00	2100,00	2291,02	2380,72	2885,00	3000,00
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy Craft and related trades workers	a	2100,00	2200,00	2757,92	3195,97	3618,53	4049,88	4480,64	5055,67	6039,58
	b	2100,00	2228,16	2809,97	3325,25	3756,30	4186,04	4618,68	5225,86	6193,62
	c	2100,00	2100,00	2285,83	2655,48	2905,21	3300,00	3629,98	4072,04	4693,93
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń Plant and machine operators and assemblers	a	2100,00	2246,09	2547,84	3021,81	3451,21	3853,55	4272,40	4800,57	5604,32
	b	2100,00	2350,00	2729,40	3269,59	3704,97	4074,04	4512,12	5069,49	5885,30
	c	2100,00	2100,00	2240,92	2656,38	2955,54	3168,00	3477,27	3869,98	4513,60
Pracownicy przy pracach prostych Elementary occupations	a	2100,00	2100,00	2271,70	2483,59	2652,06	2849,46	3087,92	3371,90	3948,13
	b	2100,00	2100,00	2328,26	2603,80	2912,50	3200,75	3546,45	3973,92	4592,55
	c	2100,00	2100,00	2241,30	2433,33	2590,16	2725,22	2910,00	3124,57	3417,12

¹ Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. ² Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 7, pkt. 1).

¹ Data concern full- and part-time paid employees without converting into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. ² See general notes to the Yearbook, item 7, point 1).

Świadczenia z ubezpieczeń społecznych

Social security benefits

TABL. 6 (102). **EMERYCI I RENCIŚCI^a**
RETIREES AND PENSIONERS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M.....	653810	609660	612874	632561	T O T A L
Pobierający emerytury i renty wypłacone przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych	537832	508049	512372	533127	Persons receiving retirement pay and pensions paid by the Social Insurance Institution
emerytury.....	384089	369094	381096	409050	retirement pay
renty z tytułu niezdolności do pracy	71501	58117	51802	45846	pensions resulting from an inability to work
renty rodzinne	82242	80838	79474	78230	family pensions
Rolnicy indywidualni	115978	101611	100502	99434	Farmers

^a Przeciętnie w roku.

Ź r ó d ł o: dane Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

^a Annual averages.

S o u r c e: data of the Social Insurance Institution and the Agricultural Social Insurance Fund.

TABL. 7 (103). **ŚWIADCZENIA EMERYTALNE I RENTOWE BRUTTO**
GROSS RETIREMENT PAY AND PENSION BENEFITS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
------------------	------	------	------	------	---------------

O G Ó Ł E M
GRAND TOTAL

Świadczenia w mln zł..... | 10868,91 | 12665,91 | 13281,65 | 14337,31 | Benefits in million PLN

WYPŁACANE PRZEZ ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH
PAID BY THE SOCIAL INSURANCE INSTITUTION**R a z e m**
Total

Świadczenia w mln zł.....	9559,48	11241,74	11849,61	12886,91	Benefits in million PLN
Przeciętna miesięczna emerytura i renta w zł.....	1481,17	1843,94	1927,25	2014,36	Average monthly retirement pay and pension in PLN

Emerytury
Retirement pay

Świadczenia w mln zł.....	7291,52	8647,18	9284,52	10339,53	Benefits in million PLN
Przeciętna miesięczna emerytura w zł	1581,99	1952,35	2030,22	2106,41	Average monthly retirement pay in PLN

Renty z tytułu niezdolności do pracy
Pensions resulting from an inability to work

Świadczenia w mln zł.....	934,69	967,29	898,42	834,48	Benefits in million PLN
Przeciętna miesięczna renta w zł	1089,36	1386,98	1445,27	1516,81	Average monthly pension in PLN

Renty rodzinne
Family pensions

Świadczenia w mln zł.....	1333,28	1627,27	1666,67	1712,90	Benefits in million PLN
Przeciętna miesięczna renta w zł	1350,96	1677,51	1747,60	1824,64	Average monthly pension in PLN

ROLNIKÓW INDYWIDUALNYCH^a
FARMERS^a

Świadczenia w mln zł.....	1309,42	1424,17	1432,04	1450,40	Benefits in million PLN
Przeciętna miesięczna emerytura i renta w zł.....	940,86	1168,00	1187,40	1215,54	Average monthly retirement pay and pension in PLN

^a Łącznie z wypłatami z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w przypadku łączenia uprawnień do świadczeń z tego systemu z uprawnieniami do świadczeń z Funduszu Emerytalno-Rentowego.

Ź r ó d ł o: dane Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

^a Including payments from non-agricultural social security system, in the case of a simultaneous right to benefits from this system and to benefits from the Pension Fund.

S o u r c e: data of the Social Insurance Institution and the Agricultural Social Insurance Fund.

TABL. 8 (104). **ŚWIADCZENIA Z PROGRAMU „RODZINA 500+”**
 “FAMILY 500+” PROGRAMME

WYSZCZEGÓLNIENIE	2017	2018	SPECIFICATION
Świadczenie wychowawcze:			Child-raising benefit:
przeciętna miesięczna liczba rodzin otrzymujących świadczenie w tys.	159,1	149,7	average monthly number of families receiving benefit in thousands
przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny otrzymują świadczenie w tys.	234,8	219,8	average monthly number of children on which families receiving benefit in thousands
wypłaty świadczenia w tysiącach zł.....	1427946	1348030	benefit payments in thousand PLN
Dodatek wychowawczy:			Child-raising supplement:
przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka otrzymują dodatek w tys.	3,2	3,2	average monthly number of children on which foster families and foster homes receiving benefits in thousands
wypłaty świadczenia w tysiącach zł.....	19476	19168	benefit payments in thousand PLN
Dodatek do zryczałtowanej kwoty:			Lump sum allowance:
przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego otrzymują dodatek	121	130	average monthly number of children on which family care and education centres receiving benefits
wypłaty świadczenia w tysiącach zł.....	709	772	benefit payments in thousand PLN

U w a g a: W 2018 r. Kartę Dużej Rodziny posiadało 23329 rodzin.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

N o t e. In 2018 23329 families were Large Family Card holders.

S o u r c e: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy.

DZIAŁ VIII GOSPODARSTWA DOMOWE. MIESZKANIA

Uwagi metodologiczne

Gospodarstwa domowe

1. Podstawowym źródłem informacji o warunkach bytu ludności, tj. poziomie i strukturze dochodu rozporządzalnego, wydatków i spożycia oraz wyposażeniu gospodarstw domowych w przedmioty trwałego użytkowania oraz zagrożeniu ubóstwem jest reprezentacyjne badanie **budżetów gospodarstw domowych**. Badaniem objęte są wszystkie gospodarstwa domowe, z wyjątkiem zamieszkujących obiekty zbiorowego zakwaterowania oraz gospodarstw członków korpusu dyplomatycznego państw obcych. Od 2004 r. gospodarstwa domowe obywateli obcego państwa zamieszkujące w Polsce stale lub przez dłuższy czas i posługujące się językiem polskim biorą udział w badaniu.

Jednostką badania jest **gospodarstwo domowe** jedno- lub wieloosobowe. Gospodarstwo domowe **jednoosobowe** to osoba utrzymująca się samodzielnie, tzn. niełącząca swoich dochodów z dochodami innych osób bez względu na to, czy mieszka sama czy z innymi osobami. Przez gospodarstwo domowe **wieloosobowe** rozumie się zespół osób zamieszkujących razem i wspólnie utrzymujących się.

Wyniki badania oparte są na oświadczeniach osób biorących udział w badaniu budżetów gospodarstw domowych. W celu zachowania relacji między strukturą badanej zbiorowości a strukturą społeczno-demograficzną zbiorowości generalnej, od 2010 r. wyniki badania są przeważnie danymi o strukturze gospodarstw domowych według liczby osób i miejsca zamieszkania pochodzącej z Narodowego Spisu Ludności i Mieszkań 2011.

2. Badanie budżetów gospodarstw domowych prowadzone jest metodą rotacji miesięcznej w cyklu kwartalnym, co oznacza, że w każdym miesiącu w badaniu uczestniczą inne gospodarstwa domowe, a po kwartale w gospodarstwach domowych, które brały udział w badaniu miesięcznym danego kwartału przeprowadzany jest wywiad dotyczący niektórych wydatków, m.in. na zakup przedmiotów trwałego użytkowania (telewizora, pralki, lodówki itp.), na opłatę za usługi (lekarskie, stomatologiczne itp.) oraz wyposażenia gospodarstw domowych w przedmioty trwałego użytkowania. Badaniem objęto wszystkie gospodarstwa domowe zamieszkałe w wylosowanych mieszkaniach, reprezentujące społeczno-ekonomiczne grupy ludności, tj. gospodarstwa domowe: pracowników, rolników, pracujących na własny rachunek, emerytów, rencistów oraz utrzymujących się z niezarobkowych źródeł (innych niż emerytura i renta).

3. Kategorie osób występujących w gospodarstwach domowych (tabl. 2) ustalone zostały na podstawie ich głównego źródła utrzymania, czyli źródła przynoszącego największy dochód:

- 1) do osób pracujących zalicza się:
 - a) pracujących najemnie, dla których głównym źródłem utrzymania jest dochód z pracy najemnej, niezależnie

CHAPTER VIII HOUSEHOLDS. DWELLINGS

Methodological notes

Households

1. The basic source of information regarding the living conditions of the population, i.e., the level and structure of available income, expenditures and consumption as well as the furnishing of households with durable goods as well as risk of poverty, is a sample survey of **household budgets**. The survey covers all the households, with the exception of those living in institutional households as well as households of members of the diplomatic corps of foreign countries. Since 2004 the households of foreign citizens with permanent or long-lasting residence in Poland are using Polish participate in the survey.

The survey unit is a one- or a multi-person **household**. **One-person** household is understood as a self-sufficient person, i.e. not sharing his/her income with any other person, whether living alone or not. **Multi-person** household is understood as a group of people living together and maintaining themselves jointly.

Survey results are based on declarations made by persons participating in the survey of household budgets.

In order to maintain the relation between the structure of the surveyed population and the socio-demographic structure of the total population, since 2010 data obtained from the survey are weighted with the data of structure of households by number of persons and place of living on the basis of the Population and Housing Census 2011.

2. The survey of household budgets is conducted using the method of monthly rotation with a quarterly cycle, which means that, each month, different households participate in the survey, and after each quarter an interview is conducted in households which participated in the monthly survey of a given quarter concerning some expenditures, i.e., on purchases of durable goods (a television set, washing machine, refrigerator, etc.), on payments for services (medical, dental, etc.) as well as on furnishing the household with durable goods.

The survey included all households within randomly selected dwellings representing of socio-economic groups of the population, i.e., households of: employees, farmers, self-employed, retirees, pensioners as well as households maintained from non-earned sources (other than retirement pay and pensions).

3. The categories of persons comprising households (table 2) were established on the basis of their primary source of maintenance, i.e., source deriving the greatest income:

- 1) employed persons include:
 - a) hired employees, for whom the main source of maintenance is income from hired work, regardless

od rodzaju umowy zawartej z pracodawcą (umowa o pracę na czas nieokreślony lub określony, mianowanie, powołanie, praca sezonowa, praca dorywcza, umowa o wykonanie pracy nakładczej, umowa-zlecenie, umowa ustna itd.);

- b) pracujących w gospodarstwie indywidualnym w rolnictwie (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin), dla których głównym źródłem utrzymania jest dochód z pracy w użytkowanym przez siebie gospodarstwie indywidualnym w rolnictwie,
- c) pracujących na własny rachunek (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin), dla których głównym źródłem utrzymania jest prowadzenie działalności gospodarczej (poza użytkowaniem gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie), w tym wynajem nieruchomości związanych z prowadzoną działalnością gospodarczą oraz wykonywanie wolnego zawodu, a także członków spółdzielni produkcji rolniczej;
- 2) osoby pobierające emeryturę lub rentę, których głównym źródłem utrzymania jest otrzymywana emerytura lub renta;
- 3) osoby utrzymujące się z niezarobkowych źródeł innych niż emerytura lub renta, których głównym źródłem utrzymania są: zasiłki z ubezpieczeń społecznych, pozostałe świadczenia społeczne (m.in. zasiłek rodzinny wraz z dodatkami, świadczenia i zasiłki pielęgnacyjne, świadczenia wychowawcze „Rodzina 500+” — od II kwartału 2016 r., renta socjalna, zasiłki stałe, okresowe oraz pozostała pomoc pieniężna, materialna i w formie usług, stypendia, świadczenia dla bezrobotnych), dochody z tytułu własności, dochody z wynajmu nieruchomości — budynków, gruntów — niezwiązanych z prowadzoną działalnością gospodarczą, pozostałe dochody oraz inne przychody (podjęte lokaty i sprzedane papiery wartościowe, sprzedaż majątku, zaciągnięcie pożyczki i kredyty);
- 4) osoby pozostające na utrzymaniu (bez własnego źródła utrzymania) utrzymywane przez inne osoby będące członkami tego samego gospodarstwa domowego. Do grupy tej nie zalicza się dzieci w wieku 15-18 lat otrzymujących świadczenie wychowawcze „Rodzina 500+” (od II kwartału 2016 r.).

4. Dochód rozporządzalny obejmuje bieżące dochody pieniężne i niepieniężne (w tym wartość spożycia naturalnego, tj. wartość towarów i usług konsumpcyjnych pobranych na potrzeby gospodarstwa domowego z działalności gospodarczej na własny rachunek — rolniczej i pozarolniczej oraz wartość towarów i usług otrzymanych bezpłatnie), bez zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych płaconych z tytułu dochodów (z pracy najemnej, ze świadczeń społecznych — z ubezpieczeń społecznych i pozostałych świadczeń społecznych), bez składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe i chorobowe) płacone przez ubezpieczonego pracownika oraz bez podatków płaconych przez osoby pracujące na własny rachunek.

W skład dochodu rozporządzalnego wchodzi:

- 1) dochód z pracy najemnej — uzyskany we wszystkich miejscach pracy danego członka gospodarstwa domowego, niezależnie od długości trwania okresu pracy i rodzaju umowy o pracę — który obejmuje wszystkie dochody uzyskiwane z tytułu pracy najemnej, w tym: wynagrodzenia, wypłaty niezaliczone do wynagrodzeń (np. dodatek za rozłąkę, ekwiwalent pieniężny za używanie własnej odzieży zamiast roboczej, kwoty uzyskane z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych), zasiłki chorobowe (pobrane w czasie trwania stosunku pracy), wyrównawcze, opiekuńcze, dochody w formie niepieniężnej (opłacone przez pracodawcę);

of the type of contract concluded with the employer (a labour contract for a specified or unspecified period, postings, appointments, seasonal work, odd jobs, outwork, commission contracts, verbal contracts, etc.);

- b) employees on a private farm in agriculture (including contributing family workers), for whom the main source of maintenance is income from private farm work,
- c) self-employed persons (including contributing family workers), for whom the main source of maintenance is conducting economic activity (excluding the use of a private farm in agriculture) including rental of real estate connected with conducting economic activity and practising a learned profession as well as members of agricultural production cooperatives;
- 2) persons receiving retirement pension or other pension whose main source of maintenance is the retirement or other pension;
- 3) persons maintained from non-earned sources other than retirement or other pension whose main source of maintenance are: social security allowances or other social benefits (i.a. family allowance, supplements to family allowance, nursing allowances and benefits, child-raising benefit "Family 500+" — since the second quarter of 2016, social pension, permanent and temporary benefits and other aid, whether monetary, material or in the form of services, scholarships, unemployment benefits), income from property and rental of real estate not connected with conducting economic activity, other income as well as other revenue (deposits withdrawn and securities sold, sale of assets, extended loans and credits);
- 4) dependents (without their own source of maintenance) are maintained by other persons being members of the same household. This group excludes children aged 15-18 receiving child-raising benefit "Family 500+" (since the second quarter of 2016).

4. Available income includes current monetary and non-monetary income (including the value of own consumption, i.e. consumer goods and services acquired for household needs from self-employed agricultural or non-agricultural economic activity as well as the value of goods and services received free of charge), excluding prepayments on personal income tax paid (with income from hired labour, from social benefits — from social security benefits and from other social benefits), excluding contributions to compulsory social security (retirement, pension and illness) paid by the insured employee as well as excluding taxes paid by self-employed persons.

Available income comprises:

- 1) income from hired work — obtained in all workplaces by the given household member, regardless of the length of time worked or the type of labour agreement — which include all income obtained from hired labour, including: wages and salaries, payments not included in wages and salaries (e.g., severance pay, the monetary equivalent for the use of personal rather than company clothing, sums received from a company social benefit fund), sick benefits (taken during the period of employment), compensatory and nursing benefits, income in a non-monetary form (paid by the employer);

- 2) dochód z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie, który stanowi różnicę między wartością produkcji rolniczej (łącznie ze spożyciem naturalnym) a poniesionymi bieżącymi nakładami na nią (tj. zakup produktów i usług, wynagrodzenie i składki na obowiązkowe ubezpieczenie społeczne pracowników najemnych). Dochód ten jest pomniejszony o podatki związane z prowadzeniem gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie oraz powiększony o dopłaty dla rolnictwa;
- 3) dochód z pracy na własny rachunek, który stanowi część dochodu uzyskanego z prowadzonej działalności gospodarczej na własny rachunek (poza gospodarstwem indywidualnym w rolnictwie) oraz dochód z wykonywania wolnego zawodu, jaki został przeznaczony na pozyskanie towarów i usług konsumpcyjnych na potrzeby gospodarstwa domowego oraz na inwestycje o charakterze mieszkaniowym (zakup, budowa, remont lub modernizacja mieszkania lub domu mieszkalnego);
- 4) dochód z własności (odsłtki, udziały w zyskach przedsiębiorstw, w tym dywidendy) oraz dochód z wynajmu nieruchomości (dochód netto, czyli przychody minus nakłady i ewentualne podatki, pochodzący z wynajmu lokali mieszkalnych, garaży i innych budynków niezwiązanych z prowadzoną działalnością gospodarczą oraz ziemi);
- 5) dochód ze świadczeń społecznych, tj.:
 - a) dochód ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych, który obejmuje: emerytury, renty, zasiłki (w tym chorobowy — po ustaniu stosunku pracy), świadczenia rehabilitacyjne i jednorazowe odszkodowania po wypadkach oraz od 2005 r. renty strukturalne dla rolników indywidualnych,
 - b) dochód z pozostałych świadczeń społecznych, który obejmuje m.in.: zasiłki dla bezrobotnych, zasiłki i świadczenia przedemerytalne, świadczenia rodzinne, świadczenie wychowawcze „Rodzina 500+” — od II kwartału 2016 r., rentę socjalną, świadczenia pieniężne i niepieniężne udzielane na podstawie ustawy o pomocy społecznej, stypendia oraz pomoc od instytucji niekomercyjnych (w tym dary);
- 6) pozostały dochód, który obejmuje m.in. dary od osób prywatnych (w tym alimenty), odszkodowania z tytułu ubezpieczeń w instytucjach ubezpieczeniowych, wygrane w grach hazardowych i loteryjnych.

Dochód rozporządzalny przeznaczony jest na wydatki oraz przyrost oszczędności.

Dochód do dyspozycji jest to dochód rozporządzalny pomniejszony o pozostałe wydatki. Dochód do dyspozycji przeznaczony jest na wydatki na towary i usługi konsumpcyjne oraz przyrost oszczędności.

5. Wydatki obejmują wydatki na towary i usługi konsumpcyjne oraz pozostałe wydatki.

Wydatki na towary i usługi konsumpcyjne przeznaczone są na zaspokojenie potrzeb gospodarstwa domowego. Obejmują wydatki na towary i usługi zakupione za gotówkę, również przy użyciu karty płatniczej lub kredytowej, na kredyt, wartość artykułów otrzymanych bezpłatnie oraz wartość spożycia naturalnego. Towary konsumpcyjne obejmują dobra nietrwałego użytkowania (np. żywność, napoje, artykuły farmaceutyczne), półtrwałego użytkowania (np. odzież, książki, zabawki) i trwałego użytkowania (np. samochody, pralki, lodówki, telewizory). Do wydatków nie zalicza się funduszu remontowego

- 2) income from a private farm in agriculture, which accounts for the difference in the value of agricultural production (including own consumption) and current expenditures borne on it (i.e., the purchase of products and services, wages and salaries as well as contributions to compulsory social security of hired employees). This income is reduced by taxes connected with tending a private farm in agriculture and increased by subsidies for agriculture;
- 3) income from self-employment, which accounts for a portion of income obtained from conducting self-employed economic activity (excluding a private farm in agriculture) and structures and income from practicing a learned profession, which was designated for household needs as well as for investments with a residential character (purchasing, building, renovating or modernizing a dwelling or house);
- 4) income from property (interests, shares in company profits including dividends) and income from rental of real estate (net income, i. e., revenues minus investments and taxes, from rental of dwellings, garages and other buildings not connected with conducting economic activity and from land leasing);
- 5) income from social benefits, i.e.:
 - a) income from social security benefits, which includes: retirement pensions, other pensions, allowances (of which sickness allowances — after termination of employment), rehabilitation benefits and one-off accident compensations as well as since 2005, structural pensions for farmers,
 - b) income from other social benefits, which includes among others: unemployment benefits, preretirement allowances and benefits, family benefits, child-raising benefit "Family 500+" — since the second quarter of 2016, social pension, monetary and non-monetary assistance provided on the basis of the Law on Social Assistance, scholarships and assistance from non-commercial institutions (of which gifts)
- 6) other income, which includes, i.a.: gifts from private persons (of which alimony), insurance indemnities, winnings from games of chance and lotteries.

Available income is designated for expenditures as well as for an increase in savings.

Disposable income is understood as available income less other expenditures. Disposable income is designated for consumer goods and services as well as for an increase in savings.

5. Expenditures include expenditures on consumer goods and services as well as other expenditures.

Expenditures on consumer goods and services are designated for meeting household needs. They include expenditures on goods and services purchased for cash, with the use of cash or a credit card and on credit, the value of articles received gratis as well as the value of own consumption. Consumer goods include non-durable goods (e.g., food, beverages, pharmaceutical products), semi-durable goods (e.g., clothing, books, toys) and durable goods (e.g., cars, washing machines, and on credit, the value of articles received gratis as well as the value of own consumption. Consumer goods include non-durable refrigerators, television sets). Expenditures do not include renovation fund.

Pozostałe wydatki obejmują m.in. kwoty przekazane innym gospodarstwom domowym i instytucjom niekomercyjnym, w tym dary; koszty zakwaterowania młodzieży i studentów uczących się poza domem; alimenty od osób prywatnych; niektóre podatki, np.: od nieruchomości, od spadków i darowizn, od dochodów z własności, z wynajmu i sprzedaży nieruchomości; straty pieniężne.

6. Wydatki na towary i usługi konsumpcyjne zagregowano zgodnie z przyjętą w badaniu budżetów gospodarstw domowych od 2013 r. nomenklaturą Klasyfikacji Spożycia Indywidualnego według Celu (COICOP), włączając wydatki na ubezpieczenia na życie w pozycji „pozostałe wydatki na towary i usługi” oraz wydatki na usługi internetowe w pozycji „łączność”.

7. **Spożycie** artykułów żywnościowych (w ujęciu ilościowym) w gospodarstwach domowych obejmuje artykuły zakupione za gotówkę, również przy użyciu karty płatniczej lub kredytowej, na kredyt, otrzymane nieodpłatnie oraz pobrane z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie bądź z prowadzonej działalności gospodarczej na własny rachunek (spożycie naturalne); bez spożycia w placówkach gastronomicznych.

8. **Zasięg ubóstwa** — gospodarstwo domowe (a tym samym wszystkie osoby wchodzące w jego skład) zostało uznane za ubogie, jeżeli poziom jego wydatków (obejmujących także wartość artykułów otrzymanych bezpłatnie oraz wartość spożycia naturalnego) był niższy od wartości przyjętej za granicę ubóstwa. Dla wyeliminowania wpływu, jaki na koszty utrzymania gospodarstw domowych wywiera ich skład społeczno-demograficzny, zarówno przy obliczaniu poziomu wydatków w gospodarstwach domowych, jak i ustalaniu granic ubóstwa (relatywnego oraz skrajnego) zastosowano tzw. oryginalną skalę ekwiwalentności OECD. Według tej skali wagę 1 przypisuje się pierwszej osobie w gospodarstwie domowym w wieku 14 lat i więcej, wagę 0,7 — każdej następnej osobie w tym wieku oraz wagę 0,5 — każdemu dziecku w wieku poniżej 14 lat. Oznacza to np., że granica ubóstwa relatywnego dla gospodarstwa 4-osobowego złożonego z 2 osób dorosłych i 2 dzieci w wieku poniżej 14 lat jest 2,7 razy wyższa niż dla gospodarstwa 1-osobowego.

Relatywna granica ubóstwa to 50% średnich miesięcznych wydatków ustalonych na poziomie wszystkich gospodarstw domowych z uwzględnieniem tzw. oryginalnej skali ekwiwalentności OECD. Granice ubóstwa szacowane są dla poszczególnych kwartałów; w IV kwartale 2010 r. relatywna granica ubóstwa wynosiła dla gospodarstw 1-osobowych 668 zł, a 4-osobowych (2 osoby dorosłe z 2 dziećmi w wieku poniżej 14 lat) — 1802 zł, w IV kwartale 2017 r. było to 799 zł dla gospodarstw 1-osobowych oraz 2157 zł dla gospodarstw 4-osobowych, natomiast w IV kwartale 2018 r. odpowiednio: 810 zł oraz 2187 zł.

„**Ustawowa**” granica ubóstwa to kwota, która zgodnie z obowiązującą ustawą o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 1508), uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego z systemu pomocy społecznej. W 2010 r. obowiązywały następujące kwoty progowe — 477 zł dla gospodarstw 1-osobowych oraz 351 zł na 1 osobę dla gospodarstw wieloosobowych. W 2017 r. oraz od I do III kwartału 2018 r. kwoty te wynosiły 634 zł dla gospodarstw 1-osobowych i 514 zł na 1 osobę dla gospodarstw wieloosobowych. Natomiast w IV kwartale 2018 r. obowiązywały kwoty odpowiednio: 701 zł i 528 zł.

Other expenditures include, i.a.: amounts transferred to other households and non-commercial institutions, including gifts; boarding costs of youth and students studying away from home; alimony; some taxes, e.g.: on real estate, inheritance and donations, income from property as well as renting and selling real estate; monetary losses.

6. Expenditures on consumer goods and services were aggregated in accordance with the nomenclature adopted in household budget survey since 2013 on the basis of the Classification of Individual Consumption by Purpose (COICOP), including expenditures on life insurance in item "miscellaneous goods and services" and expenditures on Internet services under item "communication".

7. **Consumption** of foodstuffs (in terms of quantity) in households includes articles purchased for cash, with the use of cash or a credit card and on credit, received gratis as well as taken from a private farm in agriculture or from conducted self-employed economic activity (own consumption); excluding consumption in catering establishments.

8. **Poverty rates** — a household and thus all its members are regarded as poor if the expenditure level (including the value of products received free of charge as well as the value of own consumption) falls below the adopted poverty threshold. In order to eliminate the effect of the socio-demographic composition of households on the maintenance costs, the so-called original OECD equivalence scale has been used for the calculation of the house-holds' expenditure level and determination of poverty thresholds (relative and extreme). According to this scale, weight 1 is attributed to the first person in the household at the age of 14 and over, weight 0.7 — to any other person at that age and weight 0.5 — to every child under 14. And thus, for instance, the relative poverty threshold for a 4-person household consisting of 2 adult persons and 2 children at the age under 14 is 2.7 times as high as that for a 1-person household.

Relative poverty threshold is 50% of the mean monthly expenditure determined at the level of all households estimated with the use of the so-called original OECD equivalence scale. The poverty lines are estimated quarterly; in the fourth quarter of 2010 the relative poverty threshold was PLN 668 for 1-person households and PLN 1802 for 4-person households (2 adults with 2 children at the age under 14), in the fourth quarter of 2017 the threshold was PLN 799 for 1-person households and PLN 2157 for 4-person households, while in the fourth quarter of 2018: PLN 810 and PLN 2187, respectively.

„**Legal**” poverty threshold is the amount which, according to the Law on Social Assistance (uniform text Journal of Laws 2018 item 1508), provides eligibility for a monetary benefit from social assistance system. In 2010 the poverty threshold amounted to PLN 477 for 1-person households and PLN 351 per 1 person for multi-person households. In 2017 and from the first to the third quarter 2018 the poverty line remained at the level of PLN 634 for 1-person households and PLN 514 per 1 person for multi-person households. However, in the fourth quarter of 2018, the following amounts are applicable: PLN 701 and PLN 528, respectively.

Granica ubóstwa skrajnego ustalana jest na podstawie minimum egzystencji szacowanego przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych dla 1-osobowego gospodarstwa pracowniczego. Minimum egzystencji wyznacza poziom zaspokojenia potrzeb, poniżej którego występuje biologiczne zagrożenie życia oraz rozwoju psychofizycznego człowieka. Granice ubóstwa szacowane są dla poszczególnych kwartałów; w IV kwartale 2010 r. granica ubóstwa skrajnego wyniosła dla gospodarstw 1-osobowych 466 zł, 4-osobowych (2 osoby dorosłe z 2 dzieci w wieku poniżej 14 lat) — 1257 zł, w IV kwartale 2017 r. było to 582 zł dla gospodarstw 1-osobowych oraz 1571 zł dla gospodarstw 4-osobowych, natomiast w IV kwartale 2018 r. odpowiednio: 595 zł oraz 1606 zł.

Mieszkania

1. Informacje o zasobach mieszkaniowych i mieszkaniach oddanych do użytkowania dotyczą mieszkań, a także izb i powierzchni użytkowej w tych mieszkaniach, znajdujących się w budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych. Dane nie obejmują lokali zbiorowego zamieszkania (hotele pracowniczych, domów studenckich i internatów, domów opieki społecznej i in.) i pomieszczeń nieprzeznaczonych na cele mieszkalne, a z różnych względów zamieszkanymi (pomieszczenia inwentarskich, barakowozów, statków, wagonów i in.).

Mieszkanie jest to lokal składający się z jednej lub kilku izb łącznie z pomieszczeniami pomocniczymi, wybudowany lub przebudowany dla celów mieszkalnych, konstrukcyjnie wydzielony trwałymi ścianami w obrębie budynku, do którego to lokalu prowadzi niezależne wejście z klatki schodowej, ogólnego korytarza, wspólnej sieni bądź bezpośrednio z ulicy, podwórza lub ogrodu.

Izba jest to pomieszczenie w mieszkaniu oddzielone od innych pomieszczeń stałymi ścianami, o powierzchni co najmniej 4 m², z bezpośrednim oświetleniem dziennym, tj. oknem lub oszklonymi drzwiami w ścianie zewnętrznej budynku. Za izbę uważa się zarówno pokój, jak i kuchnię — jeśli odpowiada warunkom określonym w definicji.

Dane o **liczbie izb w mieszkaniach** uwzględniają także izby wykorzystywane wyłącznie do prowadzenia działalności gospodarczej, jeżeli izby te znajdowały się w obrębie mieszkania konstrukcyjnego i nie miały dodatkowego, oddzielnego wejścia z ulicy, podwórza lub z ogólnie dostępnej części budynku.

Powierzchnia użytkowa mieszkania jest to łączna powierzchnia pokoi, kuchni, przedpokoi, łazienek i wszystkich innych pomieszczeń wchodzących w skład mieszkania.

2. Dane o **zasobach mieszkaniowych** opracowano na podstawie:

1) wyników spisów powszechnych oraz Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań według stanu w dniu 20 maja 2002 r. i 31 marca 2011 r.;

Extreme poverty threshold sets on the basis of the subsistence minimum estimated by the Institute of Labour and Social Studies for 1-person employees' household. The subsistence minimum determines the level of satisfaction of needs below which a biological threat to life and psycho-physical human development occurs. Poverty thresholds are estimated quarterly; in the fourth quarter of 2010 the extreme poverty threshold was PLN 466 for 1-person households and PLN 1257 for 4-person households (2 adults with 2 children at the age under 14), in the fourth quarter of 2017 the threshold was PLN 582 for 1-person households and PLN 1571 for 4-person households, while in the fourth quarter of 2018: PLN 595 and PLN 1606 respectively.

Dwellings

1. Information on dwelling stocks and completed dwellings concerns dwellings, as well as rooms and the useful floor area in these dwellings, located in residential and non-residential buildings. Data do not include collective accommodation facilities (employee hostels, student dormitories and boarding schools, social welfare homes and others) and spaces not designed for residential purposes, but which for various reasons are inhabited (animal accommodations, caravans, ships, wagons and others).

Dwelling is a premise comprising one or several rooms including auxiliary spaces, built or remodeled for residential purposes, structurally separated by permanent walls within a building, into which a separate access leads from a staircase, passage, common hall or directly from the street, courtyard or garden.

Room is a space in a dwelling separated from other spaces by permanent walls, with an area of at least 4 m², with direct day lighting, i.e., with a window or door containing a glass element in an external wall of the building. A kitchen area is treated as a room if it meets the conditions described in the definition.

Data regarding the **number of rooms in dwellings** also include rooms used exclusively for conducting economic activity, if these rooms are located within a construction of dwelling and do not have an additional, separate access from street, courtyard or from a common space in the building.

Useful floor area of a dwelling is the total useful floor area of the rooms, kitchens, foyers, bathrooms, and all other spaces comprising the dwelling.

2. Data regarding **dwelling stocks** have been compiled on the basis of:

1) the results of censuses as well as the Population and Housing Census as of 20th May 2002 and 31st March 2011;

2) bilansu zasobów mieszkaniowych — według stanu w dniu 31 grudnia, w każdorazowym podziale administracyjnym.

3. Bilanse zasobów mieszkaniowych sporządza się dla okresów międzyspisowych w oparciu o wyniki ostatniego spisu powszechnego (od 2010 r. — wyniki spisu 2011), przyjmując za podstawę mieszkania zamieszkane i niezamieszkane oraz uwzględniając przyrosty i ubytki zasobów mieszkaniowych.

4. Mieszkania sklasyfikowane według form własności dotyczą:

1) **osób fizycznych** — mieszkania, do których prawo własności posiada osoba fizyczna (jedna lub więcej), przy czym osoba ta:

— może być właścicielem całej nieruchomości, np. indywidualny dom jednorodzinny,

— może posiadać udział w nieruchomości wspólnej, jako właściciel lokalu mieszkalnego, np. znajdującego się w budynku wielomieszkaniowym objętym wspólnotą mieszkaniową. Zaliczono tu również mieszkania w budynkach spółdzielni mieszkaniowych, dla których na mocy ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 845, z późniejszymi zmianami) zostało ustanowione odrębne prawo własności na rzecz osoby fizycznej (osób fizycznych) ujawnione w księdze wieczystej.

Pojęcie **wspólnoty mieszkaniowej** odnosi się do budynku wielomieszkaniowego, w którym część lub wszystkie lokale stanowią wyodrębnioną własność, potwierdzoną wpisem do księgi wieczystej. Wspólnotę mieszkaniową tworzy ogół właścicieli lokali (mieszkalnych i użytkowych) w danym budynku;

2) **spółdzielni mieszkaniowych** — mieszkania własnościowe (zajmowane na podstawie spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego) lub lokatorskie (zajmowane na podstawie stosunku najmu);

3) **gmin (komunalne)** — mieszkania stanowiące własność gminy lub powiatu (lokalnej wspólnoty samorządowej), a także mieszkania przekazane gminie, ale pozostające w dyspozycji jednostek użyteczności publicznej, takich jak: zakłady opieki zdrowotnej, ośrodki pomocy społecznej, jednostki systemu oświaty, instytucje kultury;

4) **towarzystw budownictwa społecznego;**

5) **zakładów pracy** (sektora publicznego i prywatnego);

6) **Skarbu Państwa** — mieszkania pozostające w zasobie lub zarządzie Agencji Nieruchomości Rolnych, Wojskowej Agencji Mieszkaniowej oraz organów administracji państwowej, np. ministerstw;

7) **innych podmiotów** — mieszkania stanowiące własność instytucji budujących dla zysku — przeznaczone na sprzedaż (ale jeszcze niesprzedane osobom fizycznym) lub na wynajem, mieszkania stanowiące własność instytucji wyznaniowych, stowarzyszeń, fundacji, partii, związków zawodowych itp.

2) the balance of dwelling stocks, as of 31st December, in each administrative division.

3. Balances of dwelling stocks are estimated for the periods between censuses on the basis of results from the last census (since 2010 — the results of 2011 census), assuming inhabited and uninhabited dwellings as a basis and considering increases and decreases of dwelling stocks.

4. Dwellings classified by type of ownership concern:

1) **natural persons** — dwellings, which are owned by a natural person (one or more), but this person:

— can be an owner of a whole real estate for example an individual detached house,

— can have a share in the common real estate, as the owner of dwelling for example located in a block of flats included in a condominium. There are also included dwellings in building of housing co-operatives for which by law of 15th December 2000 on housing cooperatives (uniform text Journal of Laws 2018 item 845, with later amendments) a separate ownership right benefit of a natural person (natural persons) was established, exposed in a real estate register.

The **condominium** refers to a block of flats, in which a part or all dwellings constitute separate ownerships, confirmed by an entry in the land and mortgage register. Condominium is created by all owners of dwellings (residential and business premises) in a given building;

2) **housing cooperatives** — member-owned dwellings (occupied on the basis of the co-operative ownership right to a residential premise), and condominiums (occupied on the basis of a contract of tenancy);

3) **gminas (municipal)** — dwellings owned by a gmina or a powiat (local self-government community), and also dwellings transferred to a gmina, but remaining at the disposal of public utilities such as: health care establishments, social aid centres, units of education system, cultural institutions;

4) **public building society;**

5) **companies** (of public and private sector);

6) **State Treasury** — dwellings remaining in the stock or under the management of Agricultural Property Agency, Military Housing Agency and organs of state administration, e.g. ministries;

7) **other entities** — dwellings owned by institutions, constructing for profit — for sale, but not yet sold to natural persons or for rental, dwellings owned by religious institutions, associations, foundations, political parties, labour unions etc.

5. Dane o liczbie mieszkań wyposażonych w instalacje (na podstawie bilansów zasobów mieszkaniowych) uwzględniają modernizację mieszkań spółdzielni mieszkaniowych, gmin, zakładów pracy, wspólnot mieszkaniowych i budownictwa społecznego czynszowego oraz szacunek przyrostu mieszkań, które zostały wyposażone w instalacje w budynkach indywidualnych w wyniku ich modernizacji.

6. Dodatek mieszkaniowy jest powszechnym i okresowym świadczeniem pieniężnym, wynikającym z przepisów ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. 2001 nr 71, poz. 734, z późniejszymi zmianami). Ma on charakter okresowy – przyznaje się go bowiem na okres 6 miesięcy z możliwością ponownego przyznania w razie dalszego spełnienia ustawowych warunków. Wypłata dodatków mieszkaniowych stanowi zadanie własne gminy.

Dodatek mieszkaniowy stanowi różnicę pomiędzy wydatkami mieszkaniowymi przypadającymi na normatywną powierzchnię użytkową zajmowanego lokalu mieszkalnego a częścią wydatków ponoszonych przez osobę, której przyznany jest dodatek.

Zgodnie z ustawą z dnia 13 listopada 2003 r. (Dz.U. Nr 203, poz. 1966, art. 6) o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, wysokość dodatku mieszkaniowego nie może przekraczać 70% faktycznych wydatków ponoszonych przez gospodarstwo domowe za lokal mieszkalny (związanych z czynszem, kosztami eksploatacji, jak również opłatami za energię ciepłą, wodę i odbiór nieczystości ciekłych). Rada gminy, w drodze uchwały, może podwyższyć lub obniżyć, nie więcej niż o 20 p. proc, wysokość wskaźników procentowych.

7. Dane o mieszkaniach, na których budowę wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym, których budowę rozpoczęto oraz o mieszkaniach w budowie dotyczą mieszkań: w nowych budynkach mieszkalnych, w budynkach niemieszkalnych, uzyskanych w wyniku rozbudowy budynków (w części stanowiącej rozbudowę), uzyskanych w wyniku przebudowy pomieszczeń niemieszkalnych.

8. Informacje o mieszkaniach oddanych do użytkowania dotyczą mieszkań w budynkach nowo wybudowanych i rozbudowanych (w części stanowiącej rozbudowę) oraz uzyskanych w wyniku przebudowy pomieszczeń niemieszkalnych.

Informacje o efektach:

- **budownictwa indywidualnego** dotyczą mieszkań oddanych do użytkowania przez osoby fizyczne, fundacje, kościoły i związki wyznaniowe, z przeznaczeniem na użytek własny inwestora,
- **budownictwa przeznaczonego na sprzedaż lub wynajem** dotyczą mieszkań oddanych do użytkowania przez różnych inwestorów w celu osiągnięcia zysku,
- **budownictwa spółdzielczego** dotyczą mieszkań oddanych do użytkowania przez spółdzielnie mieszkaniowe, z przeznaczeniem dla osób będących członkami tych spółdzielni,

5. Data regarding the number of dwellings fitted with installations (on the basis of balances of dwelling stocks) include the modernization of dwellings belonging to housing cooperatives, gminas, employers, condominiums and public building society dwellings as well as the estimate of the increase of dwellings which were fitted with installations in private buildings as a result of their modernization.

6. Housing allowance is a common and temporary form of financial aid, stipulated in the provision of the Law on Dwelling Rent and Housing Allowances, dated 21 June 2001 (Journal of Laws of 2001 No. 71, item 734, with subsequent amendments). Housing allowance is temporary – granted for a period of 6 months with an option of renewal in the event of further fulfilment of the statutory requirements. Payment of housing allowances is the gmina's own discretion.

The amount of housing allowance is the difference between the housing expenses incurred by the standard useful floor area of an occupied dwelling unit and that part of the expenses incurred by the person to whom the benefit is granted.

Accordance to the Law on the Income of Local Government units, dated 13th November 2003 (Journal of Laws No. 203, item. 1966, Art. 6), the amount of the housing allowance mustn't exceed 70% of the actual expenditure expenses, incurred by the household for dwelling, related to rent, maintenance costs, and charges for heat energy, water and liquid waste collection. The municipal council, by resolution, may increase or decrease, not more than 20 percentage points, the amount of percentages.

7. Data regarding on dwellings for which permits have been granted or which have been registered with a construction project, in which construction has begun as well as **dwellings under construction** concern dwellings: in new residential buildings, in non-residential buildings, dwellings created as a result of enlarging building (the enlarged portionpart), created as a result of adapting non-residential spaces.

8. Information on dwellings completed concerns dwellings in newly built and expanded buildings (the enlarged portion) as well as dwellings obtained as a result of adapting non-residential spaces.

Information regarding the effects of:

- **private construction** concerns dwellings completed by natural persons, foundations, churches and religious associations, intended for the own use of the investor,
- **construction for sale or rent** concerns dwellings completed by various investors in order to achieve a profit,
- **cooperative construction** concerns dwellings completed by housing cooperatives, designed for persons being members of these cooperatives,

- **budownictwa komunalnego (gminnego)** dotyczą mieszkań realizowanych w całości z budżetu gminy (głównie o charakterze socjalnym lub interwencyjnym),
 - **budownictwa zakładowego** dotyczą mieszkań oddanych do użytkowania przez zakłady pracy (sektora publicznego i prywatnego), z przeznaczeniem na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych pracowników tych zakładów,
 - **budownictwa społecznego czynszowego** dotyczą mieszkań realizowanych przez towarzystwa budownictwa społecznego (działające na zasadzie non profit), z wykorzystaniem kredytu z Banku Gospodarstwa Krajowego.
8. W związku ze zmianą metodologiczną, od 2018 r. dane o efektach budownictwa „indywidualnego” realizowanego z przeznaczeniem na sprzedaż lub wynajem w celu osiągnięcia zysku, zostały włączone do formy budownictwa „przeznaczone na sprzedaż lub wynajem”. Dane o mieszkaniach, powierzchni użytkowej oraz izbach oddanych do użytkowania przeliczono zgodnie z nowo obowiązującą metodologią. Dane o mieszkaniach, których budowę rozpoczęto, ze względu na brak możliwości dokonania przeliczeń wstecz zgodnie ze zmienionym zakresem form budownictwa („indywidualne” oraz „na sprzedaż lub wynajem”), dla lat 2010–2017 zaprezentowano według metodologii obowiązującej do 2017 r.
- **municipal (gmina) construction** concerns dwellings realized in full from the gmina budget (primarily with a public assistance or intervention character),
 - **company construction** concerns dwellings completed by companies (of the public and private sectors), designed for meeting the residential needs of the employees of these companies,
 - **public building society** concerns dwellings built by public building societies (operating on a non-profit basis) utilizing credit from the state bank BGK.
8. Due to methodological change, since 2018, data regarding effects of „private construction” realised for sale or rent in order to achieve a profit, are included into the form of construction “for sale or rent”. Data on dwellings, useful floor area and rooms completed are recalculated according to the new methodology. Data on dwellings in which construction has begun, due to the impossibility of recalculating data back, according to the re-vised scope of forms of construction (“private” and “for sale or rent”), for the years 2010–2017 are presented according to methodology valid until 2017.

Infrastruktura komunalna

1. Informacje o urządzeniach i usługach komunalnych opracowano **metodą rodzaju działalności**, tj. według kryterium przeznaczenia urządzeń, niezależnie od przeważającego rodzaju działalności podmiotu gospodarczego.

Dane o urządzeniach komunalnych dotyczą urządzeń czynnych.

2. Informacje o sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, gazowej i ciepłej obejmują sieć obsługującą gospodarstwa domowe i innych użytkowników.

Informacje o **długości sieci wodociągowej i gazowej** dotyczą sieci rozdzielczej (bez przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i innych obiektów) oraz sieci przesyłowej (magistralnej), tj. przewodów doprowadzających do sieci rozdzielczej wodę i od 2003 r. – gaz.

Dane o **długości sieci kanalizacyjnej**, oprócz przewodów ulicznych, uwzględniają kolektory, tj. przewody odbierające ścieki z sieci ulicznej; nie uwzględniają natomiast kanałów przeznaczonych wyłącznie do odprowadzania wód opadowych.

Przez **przyłącza wodociągowe, kanalizacyjne i gazowe** prowadzące do budynków mieszkalnych (łącznie z budynkami zbiorowego zamieszkania, jak np.: hotele pracownicze, domy studenckie i internaty, domy opieki społecznej) rozumie się odgałęzienia łączące poszczególne budynki z siecią rozdzielczą lub w przypadku kanalizacji — z siecią ogólnospławną.

Municipal infrastructure

1. Information regarding municipal installations and services was compiled using the **kind-of-activity method**, i.e., according to the criterion of installation designation, regardless of the predominant kind of activity of the economic entity.

Data regarding municipal installations concern operative installations.

2. Information regarding the length of the water supply, the sewage systems, gas supply system and thermic-line system includes systems servicing households and others.

Information regarding the **length of the water supply and gas supply network** concerns distribution network (excluding connections leading to residential buildings and other constructions) as well as the transmission (main) network, i.e. conduits providing water to the distribution network and since 2003 - gas.

Data regarding the **length of the sewage network**, apart from street conduits, include collectors, i.e., conduits receiving sewage from the street network; while they do not include sewers designed exclusively for draining run-off.

Water supply, sewage and gas supply connections leading, to residential buildings (including buildings with multiple residents, e.g.: employee boarding houses, student dormitories and boarding schools, social welfare homes) are understood as branches linking individual buildings with the distribution system or, in the case of the sewage system, with the main drainage system.

3. Źródło uliczne jest to urządzenie zainstalowane do ulicznego przewodu wodociągowego, służące do pobierania wody przez ludność bezpośrednio z tego przewodu.

Dane o zużyciu wody z wodociągów w gospodarstwach domowych obejmują ilość wody pobranej z sieci wodociągowej za pomocą urządzeń zainstalowanych w budynku.

4. Dane o korzystających z wodociągu i kanalizacji obejmują ludność zamieszkałą w budynkach mieszkalnych dołączonych do określonej sieci.

Dane o **korzystających z gazu** dotyczą ludności w mieszkaniach wyposażonych w instalacje gazu z sieci.

Dane o ludności korzystającej z wodociągu, kanalizacji i gazu obejmują również ludność w budynkach zbiorowego zamieszkania.

5. Dane o liczbie odbiorców i zużyciu energii elektrycznej obejmują również gospodarstwa domowe, których głównym źródłem utrzymania jest dochód z użytkowanego gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie.

Dane o **liczbie odbiorców gazu** podano łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych.

Dane o **zużyciu gazu** odnoszą się do wszystkich gospodarstw domowych.

Zużycie energii elektrycznej i gazu z sieci w gospodarstwach domowych ustala się na podstawie zaliczkowego systemu opłat.

6. Informacje o energii cieplnej obejmują budynki mieszkalne oraz urzędy i instytucje ogrzewane centralnie za pośrednictwem sieci przesyłowej rozumianej jako układ instalacji połączonych i współpracujących ze sobą, służącej do przesyłania i dystrybucji czynnika grzejącego do odbiorcy zgodnie z ustawą z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. Nr 54, poz. 348, z późniejszymi zmianami).

Dane w tabl. 4 dotyczą budynków i lokali ogrzewanych przy pomocy urządzeń jednostek gospodarki komunalnej i mieszkaniowej oraz spółdzielni mieszkaniowych i zakładów pracy, niezależnie od źródeł wytwarzania energii cieplnej (własnych lub obcych).

Kotłownia to budynek lub pomieszczenie wraz z ustawionymi w nim kotłami oraz urządzeniami służącymi do wytwarzania energii cieplnej na cele grzewcze lub ogrzewania i równoczesnego dostarczania ciepłej wody.

3. As street spring we mean a device connected with the water supply system, used by population as direct source of water supply.

Data regarding consumption of water in households includes quantity of water collected from water supply system by facilities installed in building.

4. Data regarding the users of water supply systems and sewage systems include the population living in residential buildings connected to a defined system.

Data regarding the **gas users** concern the population in dwellings equipped with gas installations connected to the gas supply system.

Data regarding the population using the water supply system, the sewage system and the gas supply system also include the population in collective accommodation facilities.

5. Data regarding the number of consumers and the consumption of electricity include households, in which the main source of maintenance is income from a private farm in agriculture.

Data regarding the **number of consumers using gas from gas supply** include consumers using collective gas-meters.

Data regarding the **consumption of gas from gas supply**, concern all the households.

The consumption of electricity and gas from the gas supply system in households is established on the basis of an estimated system of payments.

6. Information regarding heating energy and cubic regards dwellings as well as offices and institutions with central heating within transmission thermal-line — with is considered as a system of conduits leading heating medium to distribution line according to Law from 10th April 1997 Energetic law (Journal of Laws No. 54, item 348, with later amendments).

Data in table 4 apply to the buildings and premises heated by installations operated by communal and housing organizations and by housing co-ops or enterprises, regardless of the sources supplying the thermal energy (own and other).

Boiler-house is a building or space with boilers and installations used for production of thermal energy to heating or both heating and supplying warm water.

Gospodarstwa domowe

Households

TABL. 1 (105). **PROGNOZA GOSPODARSTW DOMOWYCH**

Stan w dniu 31 grudnia

HOUSEHOLD PROJECTION

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050	SPECIFICATION
GOSPODARSTWA DOMOWE w tys. HOUSEHOLDS in thousands								
O G Ó Ł E M	969,1	987,1	995,3	950,2	895,5	856,2	825,8	TOTAL
Miasta	665,4	662,9	652,0	618,3	574,6	540,3	514,9	Urban areas
Wieś	303,7	324,2	343,3	332,0	320,9	315,9	310,9	Rural areas
PRZECIĘTNA LICZBA OSÓB W GOSPODARSTWIE DOMOWYM AVERAGE NUMBER OF PERSONS HOUSEHOLDS								
O G Ó Ł E M	2,496	2,390	2,303	2,334	2,389	2,409	2,406	TOTAL
Miasta	2,257	2,176	2,115	2,123	2,166	2,182	2,167	Urban areas
Wieś	3,020	2,827	2,660	2,728	2,789	2,797	2,802	Rural areas

Budżety gospodarstw domowych

Households budgets

TABL. 2 (106). **GOSPODARSTWA DOMOWE**

HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Gospodarstwa domowe objęte badaniem	2680	2532	2486	2467	Households included in the survey
Przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym	2,70	2,66	2,48	2,48	Average number of persons in a household
w tym:					of which:
pracujących	1,10	1,12	1,04	1,03	employed
pobierających świadczenia społeczne	0,81	0,79	1,11	1,15	receiving social benefits
w tym emeryturę lub rentę	0,70	0,68	0,70	0,74	of which retirement pay or pension
pozostających na utrzymaniu	0,73	0,69	0,30	0,27	dependents

TABL. 3 (107). **PRZECIĘTNY MIESIĘCZNY DOCHÓD ROZPORZĄDZALNY NA 1 OSOBE
W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH**

AVERAGE MONTHLY PER CAPITA AVAILABLE INCOME OF HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w zł in PLN				
Dochód rozporządzalny	1178,73	1362,03	1566,02	1620,50	Available income
w tym dochód do dyspozycji	1124,92	1306,51	1501,46	1556,57	of which disposable income
w tym:					of which:
z pracy najemnej	594,75	724,87	804,65	861,87	from hired work
z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie	55,10	46,20 ^a	43,39 ^b	32,52 ^c	from a private farm in agriculture
z pracy na własny rachunek	118,86	113,78	131,10	113,73	from self-employment
ze świadczeń społecznych	353,17	403,54	516,73	544,16	from social benefits

a-c Błąd względny szacunków przekracza 10% i wynosi: a — 32,63%, b — 32,52%, c — 50,75%.

a-c Relative error of estimates exceeds 10% and equals: a — 32,63%, b — 32,52%, c — 50,75%.

TABL. 4 (108). **PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYDATKI NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH**
AVERAGE MONTHLY PER CAPITA EXPENDITURES OF HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w zł in PLN				
Wydatki ogółem ^a	1049,80	1146,23	1313,49	1232,33	Total expenditures ^a
w tym towary i usługi konsumpcyjne ^b	995,98	1090,71	1248,93	1168,40	of which consumer goods and services ^b
w tym:					of which:
żywność i napoje bezalkoholowe.....	245,61	263,91	293,52	293,89	food and non-alcoholic beverages
napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe	28,31	26,93	28,04	28,60	alcoholic beverages and tobacco
odzież i obuwie.....	55,20	64,35	73,08	65,64	clothing and footwear
użytkowanie mieszkania i nośniki energii.....	201,89	218,06	249,09	219,42	housing, water, electricity, gas and other fuels
wyposażenie mieszkania i prowadzenie gospodarstwa domowego.....	50,23	56,40	72,04	65,47	furnishings, household equipment and routine maintenance of the house
zdrowie.....	52,28	64,45	78,62	68,85	health
w tym artykuły farmaceutyczne	34,28	40,06	45,48	44,36	of which pharmaceutical products
transport.....	100,59	98,89	115,75	117,84	transport
łączność ^c	43,99	54,10	56,70	49,48	communication ^c
rekreacja i kultura ^d	82,62	86,43	89,91	74,97	recreation and culture ^d
edukacja ^e	15,21	10,03 ^f	10,14 ^g	9,05 ^h	education ^e
restauracje i hotele	27,53	46,81	55,91	64,12	restaurants and hotels
inne towary i usługi ^a	69,87	77,62	93,74	81,34	miscellaneous goods and services ^a
w tym higiena osobista	30,18	34,57	40,84	39,31	of which personal care

a Łącznie z wydatkami na ubezpieczenia na życie. b Łącznie z kieszonkowym nieuwzględnionym w podziale według rodzajów wydatków. c Od 2013 r. łącznie z wydatkami na usługi internetowe. d Od 2013 r. bez wydatków na usługi internetowe. e Łącznie z wychowaniem przedszkolnym. f-h Błąd względny szacunków przekracza 10% i wynosi: f – 10,58%, g – 11,30%, h – 17,88%.

a Including expenditures for life insurance. b Including pocket money not considered in items by types of expenditures. c Since 2013 including expenditures for Internet services. d Since 2013 excluding expenditures for Internet services. e Including pre-school education. f-h Relative error of estimates exceeds 10% and equals: f – 10,58%, g – 11,30%, h – 17,88%.

TABL. 5 (109). **PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE SPOŻYCIE NIEKTÓRYCH ARTYKUŁÓW ŻYWNOŚCIOWYCH NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH**
AVERAGE MONTHLY PER CAPITA CONSUMPTION OF SELECTED FOODSTUFFS OF HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Pieczywo i produkty zbożowe ^a w kg	7,31	6,28	6,06	5,65	Bread and cereals ^a in kg
w tym pieczywo ^b	4,87	3,88	3,59	3,27	of which bread ^b
Mięso ^c w kg	5,86	5,65	5,67	5,51	Meat ^c in kg
w tym wędliny i pozostałe przetwory mięsne ^d	2,60	2,09	2,20	2,13	of which processed meat and other meat preparations ^d

a Od 2013 r. bez maki ziemniaczanej. b Od 2013 r. bez pieczywa chrupkiego, tostowego i cukierniczego. c Od 2013 r. łącznie z boczkiem surowym (ujmowanym do 2012 r. w pozycji „Oleje i tłuszcze”). d Łącznie z wyrobami garmazeryjnymi; od 2013 r. bez przetworów podrobowych.

a Since 2013 excluding potato flour. b Since 2013 excluding crisp bread, toasted bread and confectionery. c Since 2013 including raw bacon (until 2012, included in position “Oils and fats”). d Including ready-to-serve food; since 2013 excluding offal preparations.

TABL. 5 (109). **PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE SPOŻYCIE NIEKTÓRYCH ARTYKUŁÓW ŻYWNOŚCIOWYCH NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH (dok.)**

AVERAGE MONTHLY PER CAPITA CONSUMPTION OF SELECTED FOODSTUFFS OF HOUSEHOLDS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Ryby i owoce morza ^e w kg	0,47	0,33	0,32	0,30	Fish and seafood ^e in kg
Mleko ^f w l	3,20	3,02	2,74	2,68	Milk ^f in l
Jogurt ^g w kg	0,83	0,47	0,54	0,51	Yoghurt ^g in kg
Sery ^h w kg	0,96	0,82	0,88	0,86	Cheese ^h in kg
Jaja w szt.	13,89	13,41	12,57	11,88	Eggs in units
Oleje i tłuszcze ⁱ w kg	1,30	1,15	1,11	1,09	Oils and fats ⁱ in kg
w tym masło	0,25	0,26	0,27	0,24	of which butter
Owoce ^j w kg	3,49	3,70	3,79	3,84	Fruit ^j in kg
Warzywa w kg	10,37	9,37	8,98	8,30	Vegetables in kg
w tym ziemniaki	5,12	4,08	3,56	3,17	of which potatoes
Cukier w kg	1,49	1,33	1,16	1,16	Sugar in kg
Kawa, herbata, kakao w kg	0,27	0,24	0,25	0,25	Coffee, tea, cocoa in kg
Wody mineralne i źródłane w l	2,99	3,74	4,39	4,90	Mineral or spring waters in l
Soki owocowe i warzywne w l	0,81	0,90	0,97	0,94	Fruit and vegetable juices in l

^e Do 2012 r. określane jako „Ryby”; bez marynat, przetworów ze zwierząt morskich i słodkowodnych, wyrobów garmazeryjnych i panierowanych oraz od 2013 r. bez konserw rybnych. ^f Bez zagęszczonego i w proszku. ^g W 2010 r. łącznie z napojami mlecznymi w kg. ^h Od 2013 r. bez serków słodkich. ⁱ Od 2013 r. bez boczku surowego. ^j Od 2013 r. łącznie z nasionami i pestkami jadalnymi.

^e Until 2012 defined as „Fish”; excluding pickles, processed sea and fresh-water food and fish, ready-to-serve food including coated food products and since 2013 excluding canned fish. ^f Excluding condensed and powdered milk. ^g In 2010 including milk-based beverages in kg. ^h Since 2013 excluding sweet cottage cheese. ⁱ Since 2013 excluding raw bacon. ^j Since 2013 including seeds and edible kernel.

TABL. 6 (110). **GOSPODARSTWA DOMOWE WYPOSAŻONE W NIEKTÓRE PRZEDMIOTY TRWAŁEGO UŻYTKOWANIA ^a**

HOUSEHOLDS EQUIPPED WITH SELECTED DURABLE GOODS ^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w % ogółu gospodarstw domowych				
	in % of total households				
Automat pralniczy.....	85,8	93,7	94,5	92,0	Automatic washing machine
Zmywarka do naczyń	13,1	26,4	27,7	29,0	Dishwasher
Kuchenka mikrofalowa	48,1	59,5	60,1	62,0	Microwave oven
Kuchenka elektryczna z płytą ceramiczną, indukcyjną.....	x	8,4	7,7	8,3	Electric cooker with ceramic or induction cooktop
Samochód osobowy.....	57,5	65,0	63,8	66,0	Passenger car
Sprzęt do odbioru, nagrywania i odtwarzania dźwięku ^b	x	75,8	67,7	64,0	Equipment for reception, recording and reproduction of sound ^b
Odbiornik telewizyjny	98,6	97,7	96,9	97,0	Television set
Telefon komórkowy	87,6	95,8	96,6	97,0	Mobile phone
w tym smartfon.....	x	44,1	58,7	66,6	of which smartphone

^a Opracowano na podstawie stanu w końcu poszczególnych kwartałów. ^b Obejmuje: radio, radiomagnetofon, radio z odtwarzaczem płyt kompaktowych lub radiomagnetofon z odtwarzaczem płyt kompaktowych, wieżę.

^a Compiled on the basis of data at the end of individual quarters. ^b Includes radio, radio tape recorder, radio with compact disc player or radio tape recorder with compact disc player, stereo music system.

TABL. 6 (110). **GOSPODARSTWA DOMOWE WYPOSAŻONE W NIEKTÓRE PRZEDMIOTY TRWAŁEGO UŻYTKOWANIA^a (dok.)**HOUSEHOLDS FURNISHED WITH SELECTED DURABLE GOODS^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w % ogółu gospodarstw domowych				
	in % of total households				
Zestaw kina domowego	14,9	12,5	11,5	12,8	Home theatre system
Urządzenie do odbioru telewizji satelitarnej lub kablowej	66,5	68,5	65,4	63,6	Satellite or cable television equipment
Komputer osobisty	58,4	73,4	72,7	72,2	Personal computer
w tym laptop, tablet	x	58,9	62,9	63,7	of which laptop, tablet
Urządzenie z dostępem do Inter- netu ^c	x	x	x	76,4	Device with access to the Internet ^c
Drukarka	36,3	35,0	32,3	35,5	Printer
w tym drukarka wielofunkcyjna	x	23,3	23,0	25,8	of which multifunction printer
Rower (bez dziecięcego).....	66,6	68,7	67,7	68,0	Bicycle (excluding children's)
Motocykl, skuter, motorower	6,2	7,9	5,8	5,6	Motocycle, scooter, motorbike

a Opracowano na podstawie stanu w końcu poszczególnych kwartałów. c Komputery, laptopy, tablety, telewizory, smartfony, inne posiadające dostęp do Internetu.

a Compiled on the basis of data at the end of individual quarters. c Personal computers, tablets, television set, smartphones, others with access to the Internet.

TABL. 7 (111). **WSKAŹNIKI ZAGROŻENIA UBÓSTWEM W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH^a**AT-RISK-OF-POVERTY RATES IN HOUSEHOLDS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Osoby – w % ogółu osób w gospo- darstwach – o wydatkach poniżej:					Persons – in % of total persons in households – with expenditures below:
relatywnej granicy ubóstwa	12,5	12,3	7,2	9,7	relative poverty threshold
„ustawowej” granicy ubóstwa	5,2	10,3	5,2	7,3	“legal” poverty threshold
minimum egzystencji	3,9	5,4	2,1	3,9	subsistence minimum

a Patrz uwagi ogólne działu „Gospodarstwa domowe. Mieszkania – gospodarstwa domowe”, ust 8.

a See general notes to chapter “Households. Dwellings – households”, item 8.

Mieszkania. Infrastruktura

Dwellings. Infrastructure

TABL. 8 (112). **ZASOBY MIESZKANIOWE**^a
Stan w dniu 31 grudnia
DWELLING STOCKS^a
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018			SPECIFICATION
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	
Mieszkania w tys.	975,9	1003,9	1016,3	1023,3	712,0	311,3	Dwellings in thousands
Izby w mieszkaniach w tys.	3481,5	3606,9	3661,3	3690,6	2387,9	1302,7	Rooms in dwellings in thousands
Powierzchnia użytkowa mieszkań w tys. m ²	65715,1	68923,5	70318,2	71053,0	42517,4	28535,6	Useful floor area of dwellings in thousand m ²
Przeciętna w zasobach:							Dwelling stocks, average:
liczba izb w mieszkaniu	3,57	3,59	3,60	3,61	3,35	4,18	number of rooms in a dwelling
powierzchnia użytkowa w m ² :							useful floor area in m ² :
1 mieszkania	67,3	68,7	69,2	69,4	59,7	91,7	per dwelling
na 1 osobę	25,8	27,6	28,4	28,8	27,6	30,9	per person
liczba osób ^b na:							number of persons ^b :
1 mieszkanie	2,61	2,48	2,44	2,41	2,17	2,97	per dwelling
1 izbę	0,73	0,69	0,68	0,67	0,65	0,71	per room

a Na podstawie bilansów. Patrz uwagi ogólne działu „Gospodarstwa domowe. Mieszkania – Mieszkania”, ust. 2.
b Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 11.

a Based on balances. See general notes to the chapter „Households. Dwellings – Dwellings”, item 2. b See the general
notes to the Yearbook, item 11.

Tabl. 9 (113). **MIESZKANIA W ZASOBACH MIESZKANIOWYCH^a WYPOSAŻONE W INSTALACJE**
Stan w dniu 31 grudnia
DWELLINGS IN DWELLING STOCKS^a FITTED WITH INSTALLATIONS
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Mieszkania — w % — wyposażone w Dwellings — in % — fitted with				
		wodociąg water supply system	ustęp lavatory	łazienkę bathroom	gaz z sieci gas from supply system	centralne ogrzewanie central heating
OGÓŁEM	2010	94,4	89,0	84,9	45,3	76,0
TOTAL	2015	94,6	89,4	85,4	44,7	76,9
	2017	94,7	89,6	85,6	44,6	77,3
	2018	94,8	89,7	85,7	44,5	77,5
Miasta	2010	97,0	93,5	89,9	62,9	81,7
Urban areas	2015	97,1	93,8	90,2	62,2	82,4
	2017	97,2	93,9	90,3	62,1	82,7
	2018	97,2	94,0	90,4	62,0	82,9
Wieś	2010	88,5	78,4	73,2	4,3	62,8
Rural areas	2015	88,9	79,3	74,3	4,3	64,2
	2017	89,1	79,7	74,7	4,4	64,9
	2018	89,3	79,9	75,0	4,6	65,2

a Na podstawie bilansów. Patrz uwagi ogólne działu „Gospodarstwa domowe. Mieszkania – Mieszkania”, ust. 5.

a Based on balances. See general notes to the chapter „Households. Dwellings – Dwellings”, item 5.

TABL. 10 (114). **DODATKI MIESZKANIOWE WYPŁACONE W 2018 R.**
HOUSING ALLOWANCES PAID OUT IN 2018

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Dodatki wypłacone użytkownikom lokali Dwellings allowances paid out to user of					
		gminnych gminas	spółdziel- czych cooperatives	wspólnot mieszka- niowych condomi- nium	prywat- nych private	towa- rzystw budow- nictwa społecz- nego public building society	innych others
a - liczba wypłaconych dodatków number of allowan- ces							
b - kwota dodatków w tys. zł amount of allowan- ces in thousand PLN							
c - przeciętna wyso- kość dodatku w zł average value of allowances in PLN							

W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH
IN ABSOLUTE NUMBERS

OGÓŁEM	a	225014	96857	61915	29556	28528	4463	3695
TOTAL	b	46506,6	21268,2	10434,4	5278,0	7821,8	863,0	841,3
	c	206,7	219,6	168,5	178,6	274,2	193,4	227,7
Miasta	a	216532	93378	60991	27685	27059	4463	2956
Urban areas	b	45035,7	20716,0	10240,1	4961,5	7566,6	863,0	688,5
	c	208,0	221,9	167,9	179,2	279,6	193,4	232,9
Wieś	a	8482	3479	924	1871	1469	-	739
Rural areas	b	1470,9	552,2	194,3	316,5	255,2	-	152,8
	c	173,4	158,7	210,3	169,1	173,7	-	206,7

W % OGÓŁEM
IN % OF TOTAL

OGÓŁEM	a	100,0	43,0	27,5	13,1	12,7	2,0	1,6
TOTAL	b	100,0	45,7	22,4	11,3	16,8	1,9	1,8
Miasta	a	100,0	43,1	28,2	12,8	12,5	2,1	1,4
Urban areas	b	100,0	46,0	22,7	11,0	16,8	1,9	1,5
Wieś	a	100,0	41,0	10,9	22,1	17,3	-	8,7
Rural areas	b	100,0	37,5	13,2	21,5	17,3	-	10,4

TABL. 11 (115). **GOSPODARKA GRUNTAMI POD BUDOWNICTWO MIESZKANIOWE**
ADMINISTRATION OF GROUNDS FOR DWELLING CONSTRUCTION

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Powierzchnia gruntów przekazanych inwestorom pod budownictwo Area of grounds transferred to investor for dwelling construction			Powierzchnia gruntów w zasobie gmin pod budownictwo mieszkaniowe Area of grounds in gminas stock for dwelling construction			
		ogółem total	w tym of which		wielorodzinne multi-family		jednorodzinne single-family	
			spółdziel- cze coopera- tives	osób fizycz- nych of natural persons	razem total	w tym uzbrojone of which devel- oped	razem total	w tym uzbrojone of which devel- oped
		w ha in ha						
OGÓŁEM	2010	43,6	1,3	39,9	175,9	119,7	803,9	490,1
TOTAL	2015	55,3	-	49,4	253,8	112,2	846,6	533,3
	2017	33,5	1,3	23,6	858,1	632,2	1205,6	839,2
	2018	28,7	-	21,7	794,7	504,9	1161,7	766,1
Miasta	2010	25,8	1,3	22,2	168,2	112,6	376,0	274,1
Urban areas	2015	29,6	-	24,1	159,0	105,0	371,0	271,1
	2017	24,4	1,3	14,9	842,9	626,3	825,0	607,5
	2018	16,4	-	12,0	780,9	500,4	785,2	529,7
Wieś	2010	17,8	-	17,7	7,7	7,1	427,9	216,0
Rural areas	2015	25,7	-	25,3	94,8	7,2	475,6	262,2
	2017	9,1	-	8,7	15,2	5,9	380,6	231,7
	2018	12,3	-	9,7	13,8	4,5	376,5	236,4

TABL. 12 (116). **MIESZKANIA, KTÓRYCH BUDOWĘ ROZPOCZĘTO**
DWELLINGS IN WHICH CONSTRUCTION HAS BEGUN

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
OGÓŁEM	8190	7498	8928	9580	TOTAL
w tym:					of which:
Spółdzielcze.....	58	113	93	58	Cooperative
Komunalne (gminne).....	34	79	18	24	Municipal (gmina)
Indywidualne	5445	4933	5819	5244 ^a	Private
Spółeczne czynszowe	149	-	15	31	Public building society
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	2504	2349	2983	4223 ^b	For sale or rent

a Realizowane przez osoby fizyczne, fundacje, kościoły i związki wyznaniowe, z przeznaczeniem na użytek własny inwestora. b Łącznie z budownictwem indywidualnym przeznaczonym na sprzedaż lub wynajem.

a Realised by natural persons, foundations and religious associations, designed for the own use of the investor. b Including private construction designed for sale or rent.

TABL. 13 (117). **MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKOWANIA**
DWELLINGS COMPLETED

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Mieszkania	6957	7150	7473	8046	Dwellings
miasta	4382	4033	4177	4919	urban areas
wieś	2575	3117	3296	3127	rural areas
Spółdzielcze	114	91	150	147	Cooperative
Komunalne (gminne)	405	36	33	98	Municipal (gmina)
Zakładowe	9	1	-	-	Company
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem ^a	2579	2563	2731	3483	For sale or rent ^a
Społeczne czynszowe	124	142	61	47	Public building society
Indywidualne ^b	3726	4317	4498	4271	Private ^b
miasta	1230	1264	1292	1235	urban areas
wieś	2496	3053	3206	3036	rural areas
Mieszkania na 1000 zawartych małżeństw	479	624	647	696	Dwellings per 1000 marriages contracted
miasta	479	575	584	695	Urban areas
wieś	479	702	751	699	Rural areas
Izby	30055	32067	33090	33743	Rooms
miasta	15929	15167	15564	17037	urban areas
wieś	14126	16900	17526	16706	rural areas
Spółdzielcze	391	345	465	410	Cooperative
Komunalne (gminne)	984	108	55	223	Municipal (gmina)
Zakładowe	27	5	-	-	Company
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem ^a	7505	7608	8257	9853	For sale or rent ^a
Społeczne czynszowe	384	352	162	141	Public building society
Indywidualne ^b	20764	23649	24151	23116	Private ^b
miasta	6915	6968	7001	6814	urban areas
wieś	13849	16681	17150	16302	rural areas
Powierzchnia użytkowa mieszkań w m²	783951	804768	846324	844005	Useful floor area of dwellings in m²
miasta	412019	362761	385315	408285	urban areas
wieś	371932	442007	461009	435720	rural areas
Spółdzielczych	10166	5997	8919	7773	Cooperative
Komunalnych (gminnych)	18160	2164	1465	4102	Municipal (gmina)
Zakładowych	468	184	-	-	Company
Przeznaczonych na sprzedaż lub wynajem ^a	192087	160924	187696	216746	For sale or rent ^a
Społecznych czynszowych	6463	6762	2768	2200	Public building society
Indywidualnych ^b	556607	628737	645476	613184	Private ^b
miasta	192967	192139	193885	186875	urban areas
wieś	363640	436598	451591	426309	rural areas

a Łącznie z budownictwem indywidualnym przeznaczonym na sprzedaż lub wynajem (dane za lata 2011—2017 zmieniono). b Realizowane przez osoby fizyczne, fundacje, kościoły i związki wyznaniowe, z przeznaczeniem na użytek własny inwestora (dane za lata 2011—2017 zmieniono).

a Including private construction designed for sale or rent (data for 2011—2017 were changed). b Realised by natural persons, foundations, churches and religious associations, designed for the own use of the investor (data for 2011—2017 were changed).

TABL. 13 (117). **MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKOWANIA (dok.)**
DWELLINGS COMPLETED (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m²	112,7	112,6	113,3	104,9	Average useful floor area per dwelling in m²
miasta	94,0	89,9	92,2	83,0	urban areas
wieś	144,4	141,8	139,9	139,3	rural areas
Spółdzielczego	89,2	65,9	59,5	52,9	Cooperative
Komunalnego (gminnego)	44,8	60,1	44,4	41,9	Municipal (gmina)
Zakładowego	52,0	184,0	-	-	Company
Przeznaczonego na sprzedaż lub wynajem	74,5	62,8	68,7	62,2	For sale or rent
Spółecznego czynszowego	52,1	47,6	45,4	46,8	Public building society
Indywidualnego	149,4	145,6	143,5	143,6	Private
miasta	156,9	152,0	150,1	151,3	urban areas
wieś	145,7	143,0	140,9	140,4	rural areas

TABL. 14 (118). **MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKOWANIA WEDŁUG LICZBY IZB**
DWELLINGS COMPLETED BY NUMBER OF ROOMS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Grand total	W budynkach indywidualnych In private buildings					W budynkach poza indywidualnymi In non-private buildings				
			razem total	w % razem — mieszkania o liczbie izb in % of total — dwellings with specified number of rooms				razem total	w % razem — mieszkania o liczbie izb in % of total — dwellings with specified number of rooms			
				1	2	3	4 i więcej and more		1	2	3	4 i więcej and more
OGÓŁEM....	2010	6957	3911	0,4	2,0	5,4	92,2	3046	4,1	43,2	28,9	23,8
TOTAL	2015	7150	4908	1,0	3,7	8,1	87,3	2242	4,3	34,5	37,3	23,9
	2017	7473	5028	0,5	2,4	8,0	89,1	2445	3,1	32,6	44,3	20,1
	2018	8046	4271	0,3	1,0	3,8	95,0	3775	9,8	31,6	37,1	21,5
Miasta	2010	4382	1388	0,9	3,8	6,0	89,3	2994	3,8	43,2	29,1	23,9
Urban areas	2015	4033	1835	2,3	7,7	13,4	76,5	2198	4,4	35,2	36,6	23,7
	2017	4177	1746	1,1	4,4	13,	81,3	2431	3,1	32,8	44,3	19,8
	2018	4919	1235	0,3	0,6	2,1	96,9	3684	9,7	32,2	37,9	20,2
Wieś.....	2010	2575	2523	0,2	0,9	5,0	93,9	52	17,3	46,2	17,3	19,2
Rural areas	2015	3117	3073	0,2	1,3	4,9	93,7	44	-	-	70,5	29,5
	2017	3296	3282	0,1	1,3	5,2	93,3	14	-	-	28,6	71,4
	2018	3127	3036	0,2	1,1	4,4	94,2	91	15,4	7,7	4,4	72,5

TABL. 15 (119). **WODOCIĄGI I KANALIZACJA**
Stan w dniu 31 grudnia
WATER SUPPLY AND SEWAGE SYSTEMS
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Sieć rozdzielcza w km					Distribution network in km
Wodociągowa.....	21750,1	22754,5	23064,8	23114,4	Water supply
miasta.....	3915,1	4236,1	4316,6	4334,2	urban areas
wieś.....	17835,0	18518,4	18748,2	18780,2	rural areas
Kanalizacyjna ^a	4774,1	6507,1	6859,4	7014,6	Sewage ^a
miasta.....	3008,3	3603,7	3724,0	3743,7	urban areas
wieś.....	1765,8	2903,4	3135,4	3270,9	rural areas
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych w szt.					Connections leading to residential buildings in pcs
Wodociągowe.....	365666	395213	403031	406967	Water supply system
miasta.....	117743	128771	130780	131752	urban areas
wieś.....	247923	266442	272251	275215	rural areas
Kanalizacyjne.....	112209	148676	160067	164689	Sewage system
miasta.....	74880	93703	100265	102958	urban areas
wieś.....	37329	54973	59802	61731	rural areas
Zdroje uliczne.....	1055	824	752	730	Street outlets
Miasta.....	881	682	623	597	Urban areas
Wieś.....	174	142	129	133	Rural areas
Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych (w ciągu roku) w hm³.....	86,6	92,7	88,2	92,4	Consumption of water from water supply systems in households (during the year) in hm³
Miasta:					Urban areas:
w hm ³	58,2	56,1	54,1	55,1	in hm ³
na 1 mieszkańca w m ³	35,7	35,6	34,7	35,6	per capita in m ³
Wieś w hm ³	28,4	39,8	34,1	37,3	Rural areas in hm ³
Ścieki odprowadzone siecią kanalizacyjną (w ciągu roku) w hm³.....	88,1	81,9	82,6	84,5	Wastewater discharged by sewage system (during the year) in hm³
w tym oczyszczane.....	88,1	81,9	82,6	84,5	of which treated

a Długość czynnej sieci sanitarnej (bez przykanalików) łącznie z kolektorami.

a Length of the operative sanitary network (excluding sewer pipes) including collectors.

TABL. 16 (120). **ODBIORCY ORAZ ZUŻYCIĘ ENERGII ELEKTRYCZNEJ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH**
CONSUMERS AND CONSUMPTION OF ELECTRICITY IN HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Odbiorcy (stan w dniu 31 XII) w tys.	1005,0	1008,3	1033,6	1056,2	Consumers (as of 31 XII) in thousands
Miasta	691,9	684,3	700,9	718,6	Urban areas
Wieś.....	313,1	324,0	332,7	337,6	Rural areas
Zużycie (w ciągu roku)					Consumption (during the year)
W GWh	2028,8	1907,2	1984,6	2041,9	In GWh
miasta	1312,0	1173,4	1198,8	1217,8	urban areas
wieś.....	716,8	733,8	785,8	824,1	rural areas
W kWh:					In kWh:
miasta: na 1 mieszkańca.....	806,2	743,7	769,3	786,8	urban areas: per capita
na 1 odbiorcę ^a	1896,3	1714,8	1710,3	1694,6	per consumer ^a
wieś — na 1 odbiorcę ^a	2289,4	2264,4	2835,1	2441,1	rural areas — per consumer ^a

^a Do przeliczeń przyjęto liczbę odbiorców według stanu w dniu 31 grudnia.

Źródło: dane Ministerstwa Gospodarki.

^a The number of consumers as of 31st December was used in calculations.

Source: data of the Ministry of Economy.

TABL. 17 (121). **SIEĆ GAZOWA ORAZ ODBIORCY I ZUŻYCIĘ GAZU Z SIECI W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH**
Stan w dniu 31 grudnia
GAS SUPPLY SYSTEM AS WELL AS CONSUMERS AND CONSUMPTION OF GAS FROM GAS SUPPLY SYSTEM IN HOUSEHOLDS
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Sieć rozdzielcza i przesyłowa w km	3786,2	4351,9	4454,7	4625,1	Distribution and transmission network in km
w tym przesyłowa	637,5	655,1	630,0	623,9	of which transmission
miasta	117,6	123,9	122,1	116,0	urban areas
wieś	519,9	531,2	507,9	507,9	rural areas
Miasta.....	2458,9	2790,0	2868,8	2963,2	Urban areas
Wieś	1327,3	1561,8	1585,8	1661,9	Rural areas
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i niemieskalnych w szt.	63384	75391	85619	89472	Connections leading to residential and non-residential buildings in pcs
Miasta.....	52427	62290	69711	72629	Urban areas
Wieś	10957	13101	15908	16843	Rural areas
Odbiorcy gazu z sieci^a w tysiącach	416,7	423,2	427,4	429,8	Consumers of gas from gas supply system^a in thousands
Miasta.....	404,5	408,6	412,1	413,7	Urban areas
Wieś	12,1	14,6	15,3	16,1	Rural areas
Zużycie gazu z sieci (w ciągu roku):					Consumption of gas from gas supply system (during the year):
W GWh ^b	151,6	1539,0	1773,5	1781,3	In GWh ^b
miasta	137,9	1333,9	1529,5	1529,4	urban areas
wieś	13,8	205,2	244,0	251,9	rural areas
Na 1 mieszkańca w kWh ^c	59,7	616,1	715,1	721,0	Per capita in kWh ^c
miasta	84,7	845,4	981,5	988,1	urban areas
wieś	15,0	222,9	264,7	273,0	rural areas

^a Łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych. b,c W 2010 w jednostkach naturalnych: b – hm³, c – m³

^a Including consumers using collective gas-meter. b,c In 2010 in natural units on the basis: b – hm³, c – m³

TABL. 18 (122). **OGRZEWNICTWO**
Stan w dniu 31 grudnia
HOUSE-HEATING
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018			SPECIFICATION
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	
Sieć ciepła w km	1708,9	1768,2	2099,2	1873,7	1761,5	112,2	Heating network in km
w tym przesyłowa	1110,2	1142,3	1449,5	1207,4	1127,4	80,0	of which transmission
Kotłownie ^a	595	1175	1113	1083	845	238	Boiler rooms ^a
Sprzedaż energii cieplnej (w ciągu roku) w TJ	18077,7	15031,3	16421,6	14969,6	14810,0	159,6	Sale of heating energy (during the year) in TJ
Kubatura budynków ogrzewanych centralnie w dam ³	133283	166608	169679	169071	159200	9872	Cubature of buildings with central heating in dam ³
w tym budynków mieszkalnych	84988	88549	90292	92125	91657	468	of which residential buildings

a Od 2014 r. zmieniony został zakres podmiotowy badania, dane są nieporównywalne z poprzednimi latami.

a Since 2014 subject scope was changed, data are not comparable with previous years.

TABL. 19 (123). **LUDNOŚĆ KORZYSTAJĄCA Z SIECI WODOCIĄGOWEJ, KANALIZACYJNEJ
I GAZOWEJ ^a**
POPULATION USING WATER SUPPLY, SEWAGE AND GAS SUPPLY
SYSTEMS ^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Ludność w tys. — korzysta- jąca ^b z:					Population in thous. — using ^b :
wodociągu	2277,4	2347,1	2333,2	2324,9	water supply system
miasta	1531,0	1496,1	1478,7	1468,9	urban areas
wieś	746,4	851,0	854,5	856,0	rural areas
kanalizacji	1495,3	1579,8	1583,0	1579,5	sewage system
miasta	1356,9	1358,4	1350,2	1342,9	urban areas
wieś	138,4	221,4	232,8	236,6	rural areas
gazu	998,7	989,3	977,3	972,2	gas supply system
miasta	961,6	945,2	931,1	923,6	urban areas
wieś	37,1	44,1	46,2	48,6	rural areas
Ludność — w % ogółu ludności ^c — korzystająca ^b z:					Population — in % of total population ^c — using ^b :
wodociągu	89,6	94,1	94,2	94,3	water supply system
miasta	94,3	95,1	95,2	95,2	urban areas
wieś	81,2	92,4	92,6	92,7	rural areas
kanalizacji	58,8	63,4	63,9	64,0	sewage system
miasta	83,6	86,4	86,9	87,1	urban areas
wieś	15,0	24,0	25,2	25,6	rural areas
gazu	39,3	39,7	39,5	39,4	gas supply system
miasta	59,3	60,1	59,9	59,9	urban areas
wieś	4,0	4,8	5,0	5,3	rural areas

a Od 2014 r. dane dotyczące ludności korzystającej z wodociągu i kanalizacji podawane są według zmienionej metody i nie są w pełni porównywalne z poprzednimi latami. b Dane szacunkowe. c Na podstawie bilansów.

a Since 2014 regarding population using water supply and sewage are given according to the changed method and are not fully comparable with previous years. b Estimated data. c Based on balances.

DZIAŁ IX EDUKACJA I WYCHOWANIE

CHAPTER IX EDUCATION

Uwagi metodologiczne

Methodological notes

1. System edukacji w Polsce funkcjonuje zgodnie z ustawą z dnia 14 grudnia 2016 r. prawo oświatowe (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 996, z późniejszymi zmianami), ustawą o systemie oświaty z dnia 7 września 1991 r. (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 1457) oraz ustawą z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 1668, z późniejszymi zmianami).

Od 1 września 2017 r. rozpoczęto reformę systemu edukacji, która docelowo wprowadza 8-letnią szkołę podstawową, 4-letnie liceum ogólnokształcące, 5-letnie technikum, 3-letnią branżową szkołę I stopnia, 2-letnią branżową szkołę II stopnia oraz likwiduje gimnazja.

W wyniku wdrażania nowego systemu edukacji w roku szkolnym 2018/2019:

- 1) w szkołach podstawowych kształci się pierwszy rocznik uczniów realizujących program klasy ósmej, co skutkuje brakiem absolwentów z lat szkolnych 2016/2017 i 2017/2018 (przejście z 6- na 8-letnią szkołę podstawową);
- 2) nie odbył się nabór do klasy pierwszej gimnazjum, które ulegają likwidacji;
- 3) w branżowych szkołach I stopnia pozostali jeszcze uczniowie oddziałów zasadniczych szkół zawodowych.

2. Prezentowane dane obejmują:

- 1) placówki wychowania przedszkolnego;
- 2) szkoły dla dzieci i młodzieży oraz dla dorosłych:
 - a) podstawowe,
 - b) gimnazja,
 - c) ponadgimnazjalne i ponadpodstawowe,
- 3) szkoły policealne;
- 4) uczelnie;
- 5) specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii, ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze;
- 6) placówki pozaszkolne.

3. Dane obejmują szkoły i placówki prowadzone przez jednostki administracji centralnej (rządowej), jednostki samorządu terytorialnego (gminy, powiaty i województwo) oraz inne osoby prawne i fizyczne.

4. Szkoły (z wyjątkiem uczelni) i placówki mogą być publiczne, niepubliczne oraz niepubliczne o uprawnieniach szkół publicznych. Szkoła niepubliczna może uzyskać uprawnienia szkoły publicznej, jeżeli realizuje minimum programowe oraz stosuje zasady klasyfikowania i promowania uczniów ustalone przez Ministra Edukacji

1. The educational system in Poland functions according to the Law on School Education of 14th December 2016 (uniform text Journal of Laws 2018 item 996, with later amendments), the Education System Law of 7th September 1991 (uniform text Journal of Laws 2018 item 1457) and the Higher Education and Science Law of 20th July 2018 (uniform text Journal of Laws 2018 item 1668, with later amendments).

The reform of the education system began on 1st September 2017, eventually implementing 8-year primary school, 4-year general secondary school, 5-year technical secondary school, 3-year stage I sectoral vocational school, 2-year stage II sectoral vocational school. Lower secondary schools are being phased out.

As a result of the reform of the education system introduced in the 2017/18 school year:

- 1) the first cohort of pupils following the eight grade curriculum attends primary schools, which results in the lack of graduates from the 2016/2017 and 2017/2018 school year (transition from the 6-year to 8-year primary school);
- 2) there was no recruitment to the first grade of lower secondary schools which are being phased out,
- 3) the remaining students enrolled in basic vocational school sections are pursuing their education in stage I sectoral vocational schools.

2. The presented data include:

- 1) pre-primary education establishments;
- 2) schools for children, youth and adults:
 - a) primary schools,
 - b) lower secondary schools,
 - c) upper secondary schools and post-primary schools
- 3) post-secondary schools;
- 4) higher education institutions;
- 5) special education care centres, youth education centres, youth social therapy centres and rehabilitation and education centres;
- 6) extracurricular institutions.

3. Data comprise schools and establishments managed by central (government) administration units and local government units (gminas, powiats and voivodship), as well as by other legal and natural persons.

4. Schools (with the exception of higher education institutions) and establishments can be public, non-public and non-public with the competence of a public school. A non-public school can obtain the competence of a public school, if it implements the minimum curriculum and applies the principles of classifying and promoting pupils and students as established by the Minister of National Education, allowing students to obtain state certificates or diplomas. Central (government) administration units and local government

Narodowej, umożliwiające uzyskanie świadectw lub dyplomów państwowych. Jednostki administracji centralnej (rządowej) i jednostki samorządu terytorialnego mogą prowadzić tylko szkoły publiczne. Szkoły podstawowe i gimnazja mogą być tylko publiczne lub niepubliczne o uprawnieniach szkół publicznych.

Uczelnie mogą być publiczne i niepubliczne; uczelnie niepubliczne tworzone są na podstawie zezwolenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

5. Szkoły dla dzieci i młodzieży (łącznie ze szkołami specjalnymi) obejmują:

- 1) **szkoły podstawowe**, w tym szkoły sportowe i mistrzostwa sportowego (bez szkół specjalnych), szkoły filialne (bez szkół specjalnych), szkoły artystyczne niedające uprawnień zawodowych (bez szkół specjalnych), realizujące jednocześnie program szkoły podstawowej;
- 2) **gimnazja**;
- 3) 3-letnie **szkoły specjalne przysposabiające do pracy**;
- 4) 3-letnie **branżowe szkoły I stopnia** (do roku szkolnego 2016/17 2-, 3-letnie **zasadnicze szkoły zawodowe**);
- 5) 3-letnie **licea ogólnokształcące**, w tym szkoły sportowe i mistrzostwa sportowego (bez szkół specjalnych);
- 6) 4-letnie **technika**;
- 7) **ogólnokształcące szkoły artystyczne** dające uprawnienia zawodowe (bez szkół specjalnych), które prezentuje się z wyłączeniem szkół realizujących wyłącznie kształcenie artystyczne;
- 8) funkcjonujące w latach szkolnych:
 - 2002/03-2013/14 – 3-letnie licea profilowane,
 - 2004/05-2013/14 – 2-letnie uzupełniające licea ogólnokształcące,
 - 2004/05-2013/14 – 3-letnie technika uzupełniające dla absolwentów zasadniczych szkół zawodowych.

6. Szkoły policealne – kształcące w formie dziennej, wieczorowej, zaocznej i stacjonarnej – obejmują:

- 1) szkoły policealne (1-, 1,5- lub 2-letnie), łącznie ze szkołami specjalnymi;
- 2) kolegia pracowników służb społecznych (3-letnie);
- 3) funkcjonujące do roku szkolnego 2015/16 nauczycielskie kolegia języków obcych (3-letnie) i kolegia nauczycielskie (3-letnie), w których absolwentom nie nadawano tytułu licencjata.

7. Uczelnie realizują kształcenie w formie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych. Informacje z zakresu uczelni:

- 1) do roku akademickiego 2015/16 podawano łącznie z nauczycielskimi kolegiami języków obcych i kolegiami nauczycielskimi, w których absolwentom nadawano tytuł licencjata;
- 2) obejmują cudzoziemców studiujących w Polsce (w tym studiujący w jednostkach zamiejscowych polskich uczelni za granicą);
- 3) nie obejmują Polaków studiujących za granicą (z wyjątkiem osób studiujących w jednostkach zamiejscowych polskich uczelni za granicą);
- 4) do roku akademickiego 2012/13 nie obejmują szkół wyższych resortu obrony narodowej.

Studentów i absolwentów wykazano zgodnie z siedzibą poszczególnych szkół wyższych łącznie z filiami, zamiejscowymi podstawowymi jednostkami organizacyjnymi oraz zamiejscowymi ośrodkami dydaktycznymi.

units can administer public schools only. Primary schools and lower secondary schools can be public schools or non-public schools with the competence of public schools only.

Higher education institutions can be public and non-public; non-public higher education institutions are established on the basis of a permit of the Minister of Science and Higher Education.

5 Schools for children and youth (including special schools) include:

- 1) **primary schools** including sports schools and athletic schools (excluding special schools), branch schools (excluding special schools) art schools not leading to professional certification (excluding special schools) simultaneously conducting a primary school programme;
- 2) **lower secondary schools**;
- 3) 3-year **special job-training schools**;
- 4) 3-year **stage I sectoral vocational schools** (until the 2016/17 school year 2-, 3-year **basic vocational schools**);
- 5) 3-year **general secondary schools**, including sports schools and athletic schools (excluding special schools);
- 6) 4-year **technical secondary schools**;
- 7) **general art schools** leading to professional certification (excluding special schools), with the exception of schools providing art education only;
- 8) schools operating in the school years:
 - 2002/03-2013/14 – 3-year specialised secondary schools,
 - 2004/05-2013/14 – 2-year supplementary general secondary schools,
 - 2004/05-2013/14 – 3-year supplementary technical secondary schools for graduates of basic vocational schools.

6. Post-secondary schools – educating in day, evening, part-time and full-time mode – comprise:

- 1) post-secondary schools (1-, 1,5- or 2-year), including special schools;
- 2) colleges of social work (3-year);
- 3) functioning until the school year 2015/16 foreign language teacher training colleges (3-year) operating until the 2015/16 school year, in which graduates did not obtain the Bachelor's degree.

7. Higher education institutions provide full-time and part-time programmes of education. Data regarding higher education institutions:

- 1) until the 2015/16 academic year, included foreign language teacher training colleges and teacher training colleges in which graduates obtained the Bachelor's degree;
- 2) comprise foreigners studying in Poland (including students at branch units of Polish higher education institutions operating abroad);
- 3) do not include Poles studying abroad (with an exception of persons at branch units of Polish higher education institutions operating abroad);
- 4) until the 2012/13 academic year, do not include higher schools of the Ministry of National Defence.

Data on students and graduates are given according to the seats of higher education institutions including their branches and branch basic organisational units.

8. Szkoły dla dorosłych kształcące w formie stacjonarnej i zaocznej – obejmują:

- 1) szkoły podstawowe dla dorosłych;
- 2) gimnazja dla dorosłych;
- 3) 3-letnie licea ogólnokształcące dla dorosłych;
- 4) funkcjonujące w latach szkolnych:
 - 2002/03-2013/14 – 2-, 3-letnie zasadnicze szkoły dla dorosłych oraz 4-letnie technika dla dorosłych,
 - 2004/05-2013/14 – 2-letnie uzupełniające licea ogólnokształcące dla dorosłych dla absolwentów zasadniczych szkół zawodowych,
 - 2004/05-2014/15 – 3-letnie technika uzupełniające dla dorosłych na podbudowie programowej zasadniczej szkoły zawodowej,
 - 2002/03-2012/13 – 3-letnie licea profilowane dla dorosłych,
 - 2002/03-2016/17 – 3-letnie licea ogólnokształcące dla dorosłych.

9. Szkoły specjalne organizowane są dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym dla młodzieży niepełnosprawnej. Kształcenie może być realizowane w systemie szkolnym lub w formie indywidualnej. Kształcenie specjalne odbywa się w szkołach ogólnodostępnych (w których tworzone są oddziały specjalne lub klasy integracyjne i ogólnodostępne), w funkcjonujących samodzielnie szkołach specjalnych oraz w specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych, innych placówkach oświatowo-wychowawczych lub w placówkach wykonujących działalność leczniczą (łącznie z zakładami lecznictwa uzdrowiskowego).

10. Specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze są to placówki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej w wieku 3 lat i więcej, które z racji niepełnosprawności nie mogą uczęszczać do przedszkola lub szkoły.

11. Młodzieżowe ośrodki wychowawcze przeznaczane są dla młodzieży niedostosowanej społecznie. Zadaniem ośrodków jest eliminowanie przyczyn i przejawów niedostosowania społecznego oraz przygotowanie wychowanków do samodzielnego życia, zgodnie z normami prawnymi i społecznymi.

12. Młodzieżowe ośrodki socjoterapii są placówkami dla młodzieży niedostosowanej społecznie, z zaburzeniami zachowania i zagrożonej uzależnieniem w stopniu utrudniającym realizację zadań życiowych bez udzielenia specjalnej pomocy.

13. Ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze są placówkami umożliwiającymi dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim realizację obowiązku szkolnego poprzez uczestnictwo w zajęciach rewalidacyjno-wychowawczych.

14. Zadaniem wychowania pozaszkolnego jest stwarzanie młodzieży warunków sprzyjających rozwijaniu zainteresowań i uzdolnień oraz rekreacji i wypoczynku w czasie wolnym od zajęć szkolnych.

Do placówek **wychowania pozaszkolnego** zaliczono: palace młodzieży, młodzieżowe domy kultury, ogniska pracy pozaszkolnej, międzyszkolne ośrodki sportowe i inne placówki publiczne i niepubliczne.

15. Internat to placówka opiekuńczo-wychowawcza przeznaczona dla młodzieży uczęszczającej do szkół ogólnokształcących i zawodowych zlokalizowanych poza stałym miejscem zamieszkania. **Bursa** to międzyszkolna placówka pełniąca funkcję internatu.

8. Schools for adults – educating in full-time and part-time mode – comprise:

- 1) primary schools for adults;
- 2) lower secondary schools for adults;
- 3) 3-year general secondary schools for adults;
- 4) schools operating in the school years:
 - 2002/03-2013/14 – 2-, 3-year basic vocational schools for adults and 4-year technical secondary schools for adults,
 - 2004/05-2013/14 – 2-year supplementary general secondary schools for adults for graduates of basic vocational schools,
 - 2004/05-2014/15 – 3-year supplementary technical schools for adults based on the curriculum of basic vocational school,
 - 2002/03-2012/13 – 3-year specialised secondary schools for adults,
 - 2002/03-2016/17 – 3-year general secondary schools for adults.

9. Special schools are organised for children and youth with special educational needs, including youth with disabilities. Education may be conducted within the school system or individually. Education is provided in mainstream schools (in which special or integrated and mainstream sections are established), in special schools operating independently, as well as in special educational care centres, other educational institutions or in the units performing health care activities (including health resort treatment).

10. Special education care centres are facilities for disabled children and youth aged 3 and years and more who cannot, due to their disability, attend a regular pre-school or a school.

11. Youth education centres are intended for socially maladjusted youth. The task of the centres is to eliminate the causes and manifestations of the social maladjustment as well as to prepare the young people for independent life, compliant with legal and social norms.

12. Youth social therapy centres are facilities for socially maladjusted youth having behavioural disorders and susceptible to addiction to a degree affecting performance of life tasks without receiving special assistance.

13. Rehabilitation and education centres are facilities enabling children and youth with a severe intellectual retardation to fulfil their schooling obligation by participating in rehabilitation and education classes.

14. The aim of **extracurricular education** to provide children and youth with conditions for development of interests and aptitudes, as well as rest and recreation in their leisure time.

Extracurricular education establishments include: youth centres, cultural establishments for youth, extracurricular interest groups, interschool sport centres and other public and non-public establishments.

15. Boarding school is a care and educational facility designated for youth attending general and vocational schools located outside their place of permanent residence. A **dormitory** is an interschool facility serving as a boarding school.

16. Dane o nauczycielach, poza nauczycielami akademickimi, dotyczą nauczycieli (łącznie z nauczycielami religii) zatrudnionych przy realizacji obowiązujących zajęć edukacyjnych, tj. bez wychowawców świetlic, bibliotekarzy, prowadzących wyłącznie zajęcia pozalekcyjne itp.

Dane o **nauczycielach akademickich** zaprezentowano według faktycznej lokalizacji uczelni oraz ich jednostek zamiejscowych i dotyczą zatrudnionych na stanowiskach: profesora, docenta, adiunkta, asystenta oraz zatrudnionych na pozostałych stanowiskach dydaktycznych: starszego wykładowcy, wykładowcy, lektora, instruktora, dyplomowanego bibliotekarza i dyplomowanego pracownika dokumentacji i informacji naukowej.

Dane o nauczycielach dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

17. Studia podyplomowe – forma kształcenia, na którą są przyjmowani kandydaci posiadający kwalifikacje co najmniej pierwszego stopnia, prowadzona między innymi w uczelni, instytucji naukowej PAN, kończąca się uzyskaniem kwalifikacji podyplomowych.

18. Studia doktoranckie (studia trzeciego stopnia), prowadzone przez uprawnioną jednostkę organizacyjną uczelni, instytut naukowy PAN, instytut badawczy lub międzynarodowy instytut naukowy działający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej utworzony na podstawie odrębnych przepisów, na które są przyjmowani kandydaci posiadający kwalifikacje drugiego stopnia, kończące się uzyskaniem kwalifikacji trzeciego stopnia.

19. Dane dotyczące:

- 1) wychowania przedszkolnego, szkół (poza uczelniami) oraz specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych, młodzieżowych ośrodków wychowawczych, młodzieżowych ośrodków socjoterapii, ośrodków rewalidacyjno-wychowawczych, wychowania pozaszkolnego oraz internatów i burs podano według stanu na początku roku szkolnego; dane o absolwentach – na koniec roku szkolnego;
- 2) uczelni – prezentuje się według stanu w dniu 31 grudnia (do roku akademickiego 2017/18 – w dniu 30 listopada); studenci są wykazywani tyle razy na ilu kierunkach studiują; dane o absolwentach dotyczą liczby wydanych dyplomów ukończenia studiów wyższych; dane o absolwentach dotyczą osób, które uzyskały dyplomy ukończenia studiów wyższych w okresie od 1 grudnia 2017 r. do 31 grudnia 2018 r. (do roku akademickiego 2017/18 absolwenci wykazywani byli z danego roku akademickiego).

20. Współczynnik skolaryzacji:

- 1) **brutto** jest to relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (niezależnie od wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 grudnia) w grupie wieku określonej jako odpowiadającej temu poziomowi nauczania;

16. Data regarding teachers, excluding academic teachers, concern teachers (including teachers of religion) employed to implement compulsory educational programmes, i.e. excluding day-room teachers and librarians conducting exclusively extracurricular activities, etc.

Data regarding **academic teachers** are presented by actual seat of higher education institutions and their branch units and concern the positions of: professor, associate professor, assistant professor and assistant lecturer as well as other didactic positions: senior lecturer, lecturer, foreign language instructor, instructor, qualified librarian and certified personnel dealing with scientific documentation.

Data regarding teachers concern full-time and part-time paid employees converted into full time equivalent units.

17. Non-degree postgraduate programmes – a level of education open to holders of first cycle degree and provided by a higher education institution, scientific institute of the Polish Academy of Sciences, leading to the award of postgraduate qualifications.

18. Doctoral studies (third-cycle programmes), open to holders of the second cycle qualification and lead upon successful completion to the award of a third cycle qualification conferred by an authorised academic unit of a higher education institution, scientific institute of the Polish Academy of Sciences, a research institute or an international scientific institute established under separate legislation and active on the territory of the Republic of Poland.

19. Data regarding:

- 1) pre-primary education, schools (excluding higher education institutions) as well as special education and care centres, youth education centres, youth sociotherapy centres and rehabilitation and education centres, extracurricular education as well as boarding schools and dormitories are given as of the beginning of the school year; data concerning graduates – as of the end of the school year;
- 2) higher education institutions - are presented as of 31st December (until the 2017/18 academic year – as of 30th November); students are listed as many times as many courses they are enrolled in; data regarding graduates concern the number of issued university diplomas; data regarding graduates concern persons who obtained higher education diplomas between 1st December 2017 and 31st December 2018 (until the 2017/18 academic year, graduates were shown as of a given academic year).

20. Enrolment rate:

- 1) **gross** – is the ratio of the number of pupils or students (as of the beginning of the school year) at a given level of education (regardless of age) to the population (as of 31st December) in the age group defined as corresponding to this level of education;

2) **netto** jest to relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (w danej grupie wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 grudnia) w grupie wieku określonej jako odpowiadającej temu poziomowi nauczania.

21. Prezentowane informacje, z wyjątkiem danych o uczelniach, opracowano na podstawie systemu informacji oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.

Od roku akademickiego 2017/18 dane o uczelniach, z wyjątkiem danych o części szkół teologicznych opracowano na podstawie Zintegrowanego Systemu Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym POL-on administrowanego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

22. Dane (poza uczelniami i szkołami i dla dorosłych) prezentuje się, jeśli nie zaznaczono inaczej, łącznie ze szkołami specjalnymi.

2) **net** – is the ratio of the number of pupils or students (as of the beginning of the school year) at a given level of education (in a given age group) to the population (as of 31st December) in the age group defined as corresponding to this level of education.

21. The presented information, excluding the data on higher education institutions, has been compiled on the basis of the Educational Information System administered by the Ministry of National Education.

Since the 2017/18 academic year, data on higher education institutions, excluding the data on some higher schools of theology, have been compiled on the basis of the Integrated System of Information on Science and Higher Education POL-on, administered by the Ministry of Science and Higher Education.

22. Data (excluding higher education institutions and schools for adults) are presented together with special schools, if not otherwise stated.

TABL. 1 (124). **EDUKACJA WEDŁUG SZCZEBLI KSZTAŁCENIA**
EDUCATION BY LEVEL

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19	SPECIFICATION
SZKOŁY SCHOOLS					
Szkoły:					Schools:
podstawowe	875	840	885	889	primary
gimnazja.....	422	430	163	151	lower secondary
specjalne przysposabiające do pracy	29	30	30	30	special job-training
branżowe szkoły I stopnia ^a	108	99	88	91	stage I sectoral vocational ^a
licea ogólnokształcące ^b	203	155	156	155	general secondary ^b
technika ^c	124	117	118	117	technical secondary ^c
artystyczne ogólnokształcące ^d	8	7	7	7	general art ^d
dla dorosłych.....	307 ^e	127	106	94	for adults
podstawowe	-	-	5	6	primary
gimnazja.....	9	10	7	5	lower secondary
branżowe szkoły I stopnia ^a	5	x	x	x	stage I sectoral vocational ^a
licea ogólnokształcące ^b	229	117	94	83	general secondary ^b
technika ^c	64	x	x	x	technical secondary ^c
Policealne	186	168	150	143	Post-secondary
Uczelnie	31 ^f	26	23	23	Higher education institutions

a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe. bc W roku szkolnym 2010/11 łącznie ze szkołami: b – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi i liceami profilowanymi, c – technikami uzupełniającymi. d Dające uprawnienia zawodowe; ponadto funkcjonowały szkoły artystyczne realizujące wyłącznie kształcenie artystyczne – w roku szkolnym 2010/11 – 15 szkół, 2015/16 – 12, 2017/18 – 12, 2018/19 – 12. e Łącznie z zasadniczymi szkołami zawodowymi nieuwzględnionymi w dalszym podziale, odpowiednio 5 szkół. f Bez uczelni resortu obrony narodowej.

a Until the 2016/17 school year, basic vocational. bc In the 2010/11 school year including: b – supplementary general secondary schools and specialized secondary schools, c – supplementary technical secondary schools. d Leading to professional certification; there were also art schools providing only art education, in the school year: 2010/11 – 15 schools, 2015/16 – 12, 2017/18 – 12, 2018/19 – 12. e Including basic vocational schools not included in further division, 5 schools, respectively. f Excluding higher schools of the Ministry of National Defence.

TABL. 1 (124). **EDUKACJA WEDŁUG SZCZEBLI KSZTAŁCENIA (cd.)**
EDUCATION BY LEVEL (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19	SPECIFICATION
NAUCZYCIELE ^a TEACHERS ^a					
Szkoły:					Schools:
podstawowe ^b	10814	11617	13457	15498	primary ^b
gimnazja ^b	6714	6056	4106	2106	lower secondary ^b
branżowe szkoły I stopnia ^{cd}	1021	936	875	840	stage I sectoral vocational ^{cd}
licea ogólnokształcące ^{be}	3758	2689	2532	2462	general secondary ^{be}
technika ^{bfg}	2795	2841	2849	2854	technical secondary ^{bfg}
policealne	728	460	406	334	post- secondary
uczelnie ^h	7216 ⁱ	6226	6259	6062	higher education institutions ^h
UCZNIOWIE I STUDENCI PUPILS AND STUDENTS					
Wychowanie przedszkolne ⁱ	65499	70308	82470	82923	Pre-primary education ⁱ
Szkoły:					Schools:
podstawowe	134675	151776	162433	185487	primary
gimnazja	79566	66009	43549	21622	lower secondary
specjalne przysposabiające do pra- cy	620	661	602	613	special job-training
zasadnicze zawodowe	11702	8878	x	x	basic vocational
branżowe szkoły I stopnia ^d	x	x	7350	6841	stage I sectoral vocational ^d
licea ogólnokształcące ^e	45699	33006	30949	30796	general secondary ^e
technika ^f	30680	30513	30278	30332	technical secondary ^f
artystyczne ogólnokształcące ^k	725	874	874	862	general art ^k

a Patrz uwagi ogólne do działu, ust. 16. bc Łącznie ze szkołami: b – dla dorosłych, c – specjalnymi przysposabiającymi do pracy. d Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe. ef W roku szkolnym 2010/11 łącznie ze szkołami: e – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi i liceami profilowanymi, f – technikami uzupełniającymi. g Łącznie z ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe. h Nauczyciele akademicy. i Dotyczy dzieci w wieku 6 lat, w roku szkolnym 2015/16 w wieku 5 lat, objętych edukacją w placówkach wychowania przedszkolnego, ujętych również w tabl. 32 na str. 222. k Dające uprawnienia zawodowe, ponadto w szkołach artystycznych realizujących wyłącznie kształcenie artystyczne – w roku szkolnym 2010/11 – 792 uczniów, 2015/16 – 639, 2017/18 – 780, 2018/19 – 747. l Bez uczelni resortu obrony narodowej.

a See general notes to the chapter, item 16. bc Including: b – schools for adults, c – special job-training schools. d Including basic vocational school sections. d Until the 2016/17 school year, basic vocational schools. ef In the 2010/11 school year including: e – supplementary general secondary schools, f – supplementary technical secondary schools. g Including general secondary art schools leading to professional certification. g Academic teachers. h Concerns children aged 6, in the 2015/16 school year aged 5, attending pre-primary education establishments also described in table 32 on page 222. i Leading to professional certification, also in art schools providing only art education, in the school year: 2010/11 – 792 students, 2015/16 – 639, 2017/18 – 780, 2018/19 – 747. k Excluding higher schools of the Ministry of National Defence.

TABL. 1 (124). **EDUKACJA WEDŁUG SZCZEBLI KSZTAŁCENIA (dok.)**
EDUCATION BY LEVEL (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19	SPECIFICATION
UCZNIOWIE I STUDENCI (dok.) PUPILS AND STUDENTS (cont.)					
Szkoły (dok.):					Schools (cont.):
dla dorosłych:					for adults:
podstawowe.....	-	-	69	257	primary
gimnazja	1010	708	533	371	lower secondary
zasadnicze zawodowe	62	x	x	x	basic vocational
licea ogólnokształcące ^a	15975	11796	10325	9198	general secondary ^a
technika ^b	3726	x	x	x	technical secondary ^b
Policealne.....	21564	20038	16743	15646	Post-secondary
Uczelnie.....	123964 ^k	89063	85170	78240	Higher education institutions
ABSOLWENCI GRADUATES					
Szkoły:					Schools:
podstawowe	22971	21483	-	.	primary
gimnazja	26228	21580	21153	.	lower secondary
specjalne przysposabiające do pracy	124	179	141	.	special job-training
zasadnicze zawodowe	3958	2746	2252	.	basic vocational
licea ogólnokształcące ^a	14794	11017	9972	.	general secondary ^a
technika ^b	6778	6677	6574	.	technical secondary ^b
artystyczne ogólnokształcące ^c	133	126	146	.	general art ^c
dla dorosłych:					for adults:
podstawowe.....	-	-	-	.	primary
gimnazja	167	141	127	.	lower secondary
zasadnicze zawodowe	16	x	x	x	basic vocational
licea ogólnokształcące ^a	4098	3106	2781	.	general secondary ^a
technika ^b	701	x	x	x	technical secondary ^b
Policealne.....	5135	5517	4004	.	Post-secondary
Uczelnie.....	33793 ^k	20519	20609	.	Higher education institutions

ab W roku szkolnym 2010/11 łącznie ze szkołami: a – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi i liceami profilowanymi, b – technikami uzupełniającymi. c Dające uprawnienia zawodowe; ponadto w szkołach artystycznych realizujących wyłącznie kształcenie artystyczne – w roku szkolnym 2010/11 – 66 absolwentów, 2015/16 – 54, 2017/18 – 77. k Bez uczelni resortu obrony narodowej.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej oraz Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

ab In the 2010/11 school year including: a – supplementary general secondary schools, b - supplementary technical secondary schools. a Leading to professional certification; also in art schools providing only art education, in the school year: 2010/11 – 66 graduates, 2015/16 – 54, 2017/18 – 77. k Excluding higher schools of the Ministry of National Defence.

S o u r c e : data of the Ministry of National Education and of the Ministry of Science and Higher Education.

TABL. 2 (125). **SZKOŁY WEDŁUG ORGANÓW PROWADZĄCYCH**
SCHOOLS BY SCHOOL GOVERNING AUTHORITY

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/11	2017/18	2018/19	2010/11	2017/18	2018/19	2010/11	2016/17	2017/18
	szkoły schools			uczniowie i studenci pupils and students			absolwenci graduates		
Szkoły podstawowe Primary schools	875	885	889	134675	162433	185487	22971	-	-
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	3	2	3	471	479	509	77	-	-
Central (government) administration units									
Jednostki samorządu terytorialnego	816	777	782	131062	154318	175945	22459	-	-
Local self-government units									
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	32	59	57	1552	3430	3808	264	-	-
Associations and other social organisations									
Organizacje wyznaniowe	4	10	10	462	1338	1767	62	-	-
Religious organisations									
Pozostałe	20	37	37	1128	2868	3458	109	-	-
Others									
Gimnazja Lower secondary schools	422	163	151	79566	43549	21622	26228	20810	21153
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	1	1	1	32	8	8	12	6	-
Central (government) administration units									
Jednostki samorządu terytorialnego	372	132	124	75795	40390	19997	25046	19364	19664
Local self-government units									
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	22	16	15	1379	1156	561	419	539	513
Associations and other social organisations									
Organizacje wyznaniowe	7	4	2	1347	942	461	434	407	473
Religious organisations									
Pozostałe	20	10	9	595	1053	595	317	494	503
Others									
Branżowe szkoły I stopnia^{ab} Stage I sectoral vocational schools ^{ab}	137	118	91	12322	7952	6841	4082	2545	2252
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	3	3	4	148	160	179	47	36	81
Central (government) administration units									
Jednostki samorządu terytorialnego	127	102	75	11715	7374	6241	3872	2381	2076
Local self-government units									
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	5	7	7	363	289	250	124	80	60
Associations and other social organisations									
Organizacje wyznaniowe	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Religious organisations									
Pozostałe	2	6	5	96	129	171	39	48	35
Others									

a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe. Łącznie ze specjalnymi szkołami przysposabiającymi do pracy i od roku szkolnego 2017/18 z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych.

a Until the 2016/17 school year basic vocational schools. Including special job-training schools and since 2017/18 school year basic vocational school sections.

TABL. 2 (125). **SZKOŁY WEDŁUG ORGANÓW PROWADZĄCYCH (cd.)**
SCHOOLS BY SCHOOL GOVERNING AUTHORITY (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/11	2017/18	2018/19	2010/11	2017/18	2018/19	2010/11	2016/17	2017/18
	szkoły schools			uczniowie i studenci pupils and students			absolwenci graduates		
Licea ogólnokształcące^b .. General secondary schools^b	169	156	155	42764	30949	30796	13600	10375	9972
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Central (government) administration units									
Jednostki samorządu terytorialnego	133	111	113	40403	27315	26741	12933	9402	9011
Local self-government units									
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	12	12	10	743	568	572	214	215	138
Associations and other social organisations									
Organizacje wyznaniowe	6	8	7	578	889	891	184	249	267
Religious organisations									
Pozostałe	18	25	25	1040	2177	2592	329	509	556
Others									
Licea profilowane Specialised secondary schools	34	-	-	2935	-	-	1134	-	-
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Central (government) administration units									
Jednostki samorządu terytorialnego	29	-	-	2332	-	-	912	-	-
Local self-government units									
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	2	-	-	62	-	-	26	-	-
Associations and other social organisations									
Organizacje wyznaniowe	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Religious organisations									
Pozostałe	3	-	-	541	-	-	196	-	-
Others									
Technika^c Technical secondary schools^c	132	125	124	31405	31152	31194	6911	7055	6720
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	9	9	10	1396	1341	1482	266	278	273
Central (government) administration units									
Jednostki samorządu terytorialnego	116	98	98	29745	28701	28664	6601	6677	6267
Local self-government units									
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	3	7	5	146	168	127	21	49	26
Associations and other social organisations									
Organizacje wyznaniowe	1	1	1	51	31	28	12	11	7
Religious organisations									
Pozostałe	3	10	10	67	911	893	11	40	147
Others									

b-c Łącznie z: b – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi (do roku szkolnego 2012/13), c – z technikami uzupełniającymi (do roku szkolnego 2012/13) i artystycznymi ogólnokształcącymi dającymi uprawnienia zawodowe.

b-c Including: b – supplementary general secondary schools (until the 2012/13 school year), c – supplementary technical secondary schools (until the 2013/14 school year) and general art schools leading to professional certification.

TABL. 2 (125). **SZKOŁY WEDŁUG ORGANÓW PROWADZĄCYCH (dok.)**
SCHOOLS BY SCHOOL GOVERNING AUTHORITY (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/11	2017/18	2018/19	2010/11	2017/18	2018/19	2010/11	2016/17	2017/18
	szkoły schools			uczniowie i studenci pupils and students			absolwenci graduates		
Szkoły policealne Post-secondary schools	186	150	143	21564	16743	15646	5135	4196	4004
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	4	1	1	77	18	16	26	24	16
Central (government) administration units									
Jednostki samorządu terytorialnego	40	31	26	5209	2180	2139	1440	854	680
Local self-government units									
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	7	7	2	328	124	46	115	43	16
Associations and other social organisations									
Organizacje wyznaniowe	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Religious organisations									
Pozostałe	135	111	114	15950	14421	13445	3554	3275	3292
Others									
Uczelnie Higher education institu- tions	31^d	23	23	123964	85170	78240	33793	20519	20609
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	7	7	7	75252	59860	53866	17090	13947	13838
Central (government) administration units									
Jednostki samorządu terytorialnego	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Local self-government units									
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Associations and other social organisations									
Organizacje wyznaniowe	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Religious organisations									
Pozostałe	24	16	16	48712	25310	24374	16703	6572	6771
Others									
Szkoły dla dorosłych Schools for adults	307	106	94	20773	10927	9826	4982	3247	2908
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	4	-	-	75	-	-	29	-	-
Central (government) administration units									
Jednostki samorządu terytorialnego	57	30	27	3477	1871	1898	752	621	531
Local self-government units									
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	24	7	6	830	288	244	234	148	95
Associations and other social organisations									
Organizacje wyznaniowe	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Religious organisations									
Pozostałe	222	69	61	16391	8768	7684	3967	2478	2282
Others									

^d Bez uczelni resortu obrony narodowej.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej oraz Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

^d Excluding higher schools of the Ministry of National Defence.

Source: data of the Ministry of National Education and of the Ministry of Science and Higher Education.

TABL. 3 (126). **UCZNIOWIE WEDŁUG GRUP WIEKU**
PUPILS AND STUDENTS BY AGE GROUPS

GRUPY WIEKU AGE GROUPS	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19
	w % ludności danej grupy wieku in % of population of given age group			
7-14 lat ^a	96,6	91,6	95,4	95,5
15 ^b	97,3	95,8	95,6	95,7
16-18	94,1	94,5	94,1	93,7
19-21 lat	27,0	25,7	24,7	24,4

a W roku szkolnym 2010/11 i 2017/18 – grupa wieku 7-12 lat, a w roku szkolnym 2015/16 - grupa wieku 6-12 lat.
b W latach szkolnych 2010/11, 2015/2016 i 2017/2018 – grupa wieku 13-15 lat.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej oraz Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

a In the 2010/11 and 2017/18 school year – age group 7-12, in the 2015/16 school year – age group 6-12. b In the 2010/11, 2015/2016 and 2017/18 school years – age group 13-15.

Source: data of the Ministry of National Education and of the Ministry of Science and Higher Education.

TABL. 4 (127). **WSPÓŁCZYNNIK SKOLARYZACJI**
ENROLMENT RATE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Grupy wieku Age groups	2017/18			2018/19		
		ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females
		w % in %					
BRUTTO GROSS							
Szkoły: Schools:							
podstawowe ^a	7 – 14 ^a	96,0	96,5	95,4	95,9	96,5	95,3
primary ^a							
gimnazja ^b	15 ^b	102,7	102,7	102,6	103,3	102,4	104,3
lower secondary ^b							
branżowe szkoły I stopnia ^{cd}	16 - 18	11,7	16,0	7,1	11,2	15,5	6,8
stage I sectoral vocational ^{cd}							
licea ogólnokształcące	16 - 18	60,8	50,7	71,6	60,3	49,7	71,6
general secondary							
technika	16 - 18	45,9	54,7	36,6	45,8	55,6	35,4
technical secondary							
policealne	19 - 21	22,3	14,8	30,3	21,8	14,6	29,2
post-secondary							
NETTO NET							
Wychowanie przedszkolne ^e	6	90,5	91,6	89,4	95,2	95,8	94,6
Pre-primary education ^e							
Szkoły: Schools:							
podstawowe ^a	7 – 14 ^a	94,0	94,4	93,7	94,4	94,7	94,1
primary ^a							
gimnazja ^b	15 ^b	91,0	90,1	91,9	84,7	83,6	85,8
lower secondary ^b							
branżowe szkoły I stopnia ^{cd}	16 - 18	9,3	12,9	5,5	9,0	12,5	5,3
stage I sectoral vocational ^{cd}							
licea ogólnokształcące	16 - 18	45,7	33,5	58,7	45,9	33,8	56,7
general secondary							
technika	16 - 18	34,6	41,3	27,4	34,1	41,5	26,3
technical secondary							
policealne	19 - 21	5,7	3,4	8,2	5,5	3,4	7,7
post-secondary							

a-c W roku szkolnym 2017/18: a – grupa wieku 7-13 lat, b – grupa wieku 14-15 lat. c zasadnicze szkoły zawodowe. d Łącznie ze szkołami specjalnymi przysposabiającymi do pracy i od roku szkolnego 2017/18 oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. e Dotyczy dzieci objętych obowiązkową edukacją w placówkach wychowania przedszkolnego.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej oraz Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

a-c In the 2017/18 school year: a – age group 7-13, b age group 14-15. c basic vocational schools. d Including special job-training schools and since the 2017/18 school year, basic vocational school sections. e Concern children attending obligatory pre-primary education establishments.

Source: data of the Ministry of National Education and of the Ministry of Science and Higher Education.

Uwaga do tablic 5 i 6

W podziale według języków obcych jedna osoba może być wykazana więcej niż jeden raz.
Note to tables 5 and 6

In distribution by foreign languages – one person may be indicated more than once.

TABL. 5 (128).

UCZĄCY SIĘ JĘZYKÓW OBCYCH W SZKOŁACH DLA DZIECI I MŁODZIEŻY ORAZ POLICEALNYCH

PUPILS AND STUDENTS STUDYING FOREIGN LANGUAGES IN SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH AND IN POST-SECONDARY SCHOOLS

L A T A Y E A R S JĘZYKI OBCE FOREIGN LANGUAGES		Ogółem Grand total	W % ogółu uczniów w szkołach In % of total pupils and students at schools							
			podstawowych primary			gimnaz- jach lower secon- dary	branżo- wych I stopnia ^{ab} stage I sectoral vocatio- nal ^{ab}	liceach ogólno- kształ- cących ^c general seconda- ry ^c	techni- kach ^d techni- cal secon- dary ^d	poli- ceal- nych ^e post- secon- dary ^e
			razem total	miasta urban areas	wieś rural areas					
NAUCZANIE OBOWIĄZKOWE OBLIGATORY EDUCATION										
Angielski.....	2010/11	280596	90,3	91,1	89,2	87,7	48,9	98,0	95,2	44,1
English	2015/16	291769	96,9	96,9	97,0	97,7	69,8	98,9	96,8	54,8
	2017/18	275890	97,7	97,9	97,3	96,3	77,1	99,6	97,9	49,7
	2018/19	277182	97,5	97,0	98,3	97,2	78,4	99,7	99,2	53,6
Francuski.....	2010/11	9378	0,3	0,3	0,2	2,8	0,2	11,2	5,3	-
French	2015/16	8727	0,2	0,3	0,1	3,4	0,6	13,1	5,7	-
	2017/18	8431	0,5	0,8	0,1	4,0	0,5	13,1	5,6	-
	2018/19	7948	0,6	0,9	0,1	4,1	0,2	13,6	5,4	-
Niemiecki.....	2010/11	110022	7,7	6,8	9,1	50,9	36,2	64,1	78,2	4,2
German	2015/16	93160	3,0	2,9	3,0	64,5	27,7	58,9	76,1	1,6
	2017/18	87191	11,4	11,2	11,7	61,9	19,2	54,0	74,7	1,6
	2018/19	89314	18,5	17,5	20,1	61,7	20,9	53,2	76,1	0,9
Rosyjski.....	2010/11	14303	0,5	0,2	1,0	5,3	9,0	11,2	10,6	0,2
Russian	2015/16	11838	0,1	0,1	0,1	7,1	2,7	13,2	7,9	-
	2017/18	11060	0,8	0,8	0,8	7,2	2,8	12,5	8,1	0,0
	2018/19	10836	1,5	1,4	1,7	6,9	1,8	12,1	8,5	0,0
Włoski.....	2010/11	644	-	-	-	0,1	-	1,4	-	-
Italian	2015/16	933	0,0	0,0	-	0,2	-	2,5	-	-
	2017/18	778	0,0	0,0	-	0,2	-	2,2	0,0	-
	2018/19	575	0,0	0,0	-	0,2	-	1,6	0,1	-
Hiszpański.....	2010/11	1879	0,1	0,1	-	0,5	-	3,0	-	-
Spanish	2015/16	3710	0,2	0,3	-	2,5	-	5,7	0,6	-
	2017/18	6008	0,9	1,4	0,0	3,2	-	8,8	1,4	-
	2018/19	6978	1,4	2,1	-	3,9	-	10,1	1,7	0,2
Inne.....	2010/11	2292	0,0	0,0	-	0,2	0,2	4,5	-	1,0
Others	2015/16	416	0,0	-	0,1	0,2	-	1,2	-	1,4
	2017/18	537	0,1	-	0,2	0,2	-	0,9	-	0,3
	2018/19	525	0,0	0,0	-	-	-	0,0	-	1,1

a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. b-d łącznie: b - ze specjalnymi szkołami przysposabiającymi do pracy i od roku szkolnego 2017/18 z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych, c - z uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi (do roku szkolnego 2012/13), d - z technikami uzupełniającymi (do roku szkolnego 2013/14) oraz z ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe. e Dane nie obejmują kolegiów nauczycielskich, nauczycielskich kolegiów języków obcych i kolegiów pracowników służb społecznych.

a Until the 2016/17 school year, basic vocational schools and since the 2017/18 school year, including basic vocational school sections. b-d Including: b - special job-training schools and since the 2017/18 school year, basic vocational school sections, c - supplementary general secondary schools (until the 2012/13 school year), d - supplementary technical secondary schools (until the 2013/14 school year) and general art schools leading to professional certification. e Data do not include teacher training colleges, foreign language teacher training colleges and colleges of social work.

TABL. 5 (128).

UCZĄCY SIĘ JEZYKÓW OBCYCH W SZKOŁACH DLA DZIECI I MŁODZIEŻY ORAZ POLICEALNYCH (dok.)

PUPILS AND STUDENTS STUDYING FOREIGN LANGUAGES IN SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH AND IN POST-SECONDARY SCHOOLS (cont.)

L A T A Y E A R S JĘZYKI OBCE FOREIGN LANGUAGES		Ogółem Grand total	W % ogółu uczniów w szkołach			In % of total pupils and students at schools				
			podstawowych primary			gimna- zjach lower secon- dary	branżo- wych I stop- nia ^{ab} stage I sectoral vocatio- nal ^{ab}	liceach ogólno- kształ- cących ^c general second- ary ^c	techni- kach ^d techni- cal secon- dary ^d	poli- ceal- nych ^e post- secon- dary ^e
			razem total	miasta urban areas	wieś rural areas					
NAUCZANIE DODATKOWE ^f ADDITIONAL EDUCATION ^f										
Angielski.....	2010/11	13033	4,5	3,5	6,0	7,7	-	0,3	1,6	1,0
English	2015/16	2311	0,8	0,8	0,9	1,1	0,4	0,4	0,4	0,2
	2017/18	1183	0,3	0,2	0,5	1,3	-	0,1	0,2	0,4
	2018/19	994	0,4	0,3	0,4	1,2	-	0,0	0,1	0,2
Francuski.....	2010/11	1533	0,3	0,4	0,1	0,9	-	0,9	0,0	-
French	2015/16	1275	0,3	0,4	0,1	0,8	-	0,9	-	-
	2017/18	1060	0,4	0,5	0,1	0,5	-	0,7	-	-
	2018/19	1283	0,5	0,7	0,1	0,9	-	0,8	-	-
Niemiecki.....	2010/11	29884	8,4	6,6	11,2	19,0	1,4	5,4	2,7	0,7
German	2015/16	20516	5,0	2,7	9,0	14,5	0,8	5,3	4,8	-
	2017/18	21233	6,8	4,1	11,5	14,4	1,4	6,8	5,5	-
	2018/19	19033	6,9	4,2	11,6	14,0	1,5	5,6	4,5	-
Inne	2010/11	8390	1,8	1,1	2,9	3,6	-	5,9	1,9	0,1
Others	2015/16	5135	1,1	0,7	1,9	3,4	-	2,5	0,9	-
	2017/18	4855	1,4	1,0	2,1	2,5	0,1	3,7	1,1	-
	2018/19	4853	1,3	1,2	1,6	3,3	-	4,2	1,2	-

a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. b-d łącznie: b - ze specjalnymi szkołami przysposabiającymi do pracy i od roku szkolnego 2017/18 z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych, c - z uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi (do roku szkolnego 2012/13), d - z technikami uzupełniającymi (do roku szkolnego 2013/14) oraz z ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe. e Dane nie obejmują kolegów nauczycielskich, nauczycielskich kolegów języków obcych i kolegów pracowników służb społecznych. f Prowadzone w ramach godzin będących do dyspozycji dyrektora szkoły.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Until the 2016/17 school year, basic vocational schools and since the 2017/18 school year, including basic vocational school sections. b-d Including: b - special job-training schools and since the 2017/18 school year, basic vocational school sections, c - supplementary general secondary schools (until the 2012/13 school year), d - supplementary technical secondary schools (until the 2013/14 school year) and general art schools leading to professional certification. e Data do not include teacher training colleges, foreign language teacher training colleges and colleges of social work. f Within hours left to the school head's discretion.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 6 (129). **UCZĄCY SIĘ JĘZYKÓW OBCYCH W SZKOŁACH DLA DOROSŁYCH^a**
STUDENTS STUDYING FOREIGN LANGUAGES IN SCHOOLS FOR ADULTS^a

L A T A Y E A R S JĘZYKI OBCE FOREIGN LANGUAGES	Ogółem Total	W % ogółu uczniów w szkołach In % of total students at school				
		podstawowych primary	gimnazjach lower secondary	branżowych I stopnia ^b stage I sectoral vocational ^b	liceach ogólnokształ- cących ^c general secon- dary ^c	technikach ^d technical secon- dary ^d
Angielski..... 2010/11 English	16804	x	93,7	100,0	84,2	64,2
2015/16	11421	x	93,9	x	91,2	x
2017/18	9683	100,0	91,0	x	90,7	x
2018/19	8846	100,0	89,5	x	91,5	x
Niemiecki..... 2010/11 German	2442	-	5,5	x	8,6	26,0
2015/16	477	-	-	x	4,0	x
2017/18	539	-	-	x	5,2	x
2018/19	359	-	-	x	3,9	x
Rosyjski..... 2010/11 Russian	1402	-	0,2	x	5,9	12,4
2015/16	342	-	5,1	x	2,6	x
2017/18	233	-	9,0	x	2,0	x
2018/19	126	-	10,5	x	1,2	x
Inne 2010/11 Others	54	-	0,1	x	0,3	-
2015/16	-	-	-	x	-	x
2017/18	-	-	-	x	-	x
2018/19	-	-	-	x	-	x

^a Dane dotyczą nauczania obowiązkowego. ^b Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. ^c łącznie z: ^c - uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi (do roku szkolnego 2013/14), ^d - technikami uzupełniającymi (do roku szkolnego 2014/15).

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

^a Data concern obligatory education. ^b Until the 2016/17 school year, basic vocational schools and since the 2017/18 school year, including basic vocational school sections. ^c Including: ^c - supplementary general secondary schools (until the 2013/14 school year), ^d - supplementary technical secondary schools (until the 2014/15 school year).

S o u r c e: data of the Ministry of National Education and of the Ministry of Science and Higher Education.

TABL. 7 (130). **KSZTAŁCENIE OSÓB ZE SPECJALNYMI POTRZEBAMI EDUKACYJNYMI**
EDUCATION FOR PEOPLE WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2017/18	2018/19	2016/17	2017/18
	uczniowie pupils and students		absolwenci graduates	
Szkoły podstawowe	4967	6064	-	-
Primary schools				
w tym specjalne	2001	2478	-	-
of which special				
Gimnazja	1774	988	731	816
Lower secondary schools				
w tym specjalne	944	512	372	420
of which special				
Specjalne szkoły przysposabiające do pracy	602	613	155	141
Special job-training schools				
Branżowe szkoły I stopnia ^b	769	684	111 ^c	82
Stage I sectoral vocational schools ^b				
w tym specjalne	651	585	102	73
of which special				
Licea ogólnokształcące ^d	324	351	99	89
General secondary schools ^d				
w tym specjalne	60	51	26	17
of which special				
Technika ^e	201	234	21 ^e	15
Technical secondary schools ^e				
w tym specjalne	34	44	7	-
of which special				
Szkoły policealne	30	31	3	-
Post-secondary schools				
w tym specjalne	30	31	3	-
of which special				

a Patrz uwagi ogólne, ust. 9 na str. 192. b Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. c W przypadku szkół ogólnodostępnych dane dotyczą absolwentów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, którzy zdali egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe lub kwalifikacje w zawodzie. de Łącznie z: d - uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi (do roku szkolnego 2012/13), e - technikami uzupełniającymi (do roku szkolnego 2013/14) oraz ogólnokształcącymi szkołami artystycznym dającymi uprawnienia zawodowe.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a See general notes, item 9 on page 192. b Until the 2016/17 school year, basic vocational schools and since the 2017/18 school year, including basic vocational school sections. c Data for mainstream schools concern graduates with statement of special education needs who passed examination confirming vocational qualifications (carried out both on the basis of the former and the new care curriculum for vocational education). de Including: d - supplementary general secondary schools (until the 2012/13 school year), e - supplementary technical secondary schools (until the 2013/14 school year) and general art schools leading to professional certification.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 8 (131).

SPECJALNE OŚRODKI SZKOLNO-WYCHOWAWCZE, MŁODZIEŻOWE OŚRODKI WYCHOWAWCZE, MŁODZIEŻOWE OŚRODKI SOCJOTERAPII I OŚRODKI REWALIDACYJNO-WYCHOWAWCZE

SPECIAL EDUCATIONAL CENTRES, YOUTH EDUCATION CENTRES, YOUTH SOCIAL THERAPY CENTRES AND REHABILITATION-EDUCATION CENTRES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
SPECJALNE OŚRODKI SZKOLNO-WYCHOWAWCZE SPECIAL EDUCATIONAL CENTRES					
Ośrodki	24	22	23	23	Centres
Miejsca	1465	1118	1155	1208	Places
Wychowankowie	947	704	600	585	Residents
w tym:					of which:
niewidomi i słabowidzący	44	40	34	34	blind and sight impaired
niesłyszący i słabosłyszący	128	73	60	49	deaf and hard hearing
przewlekłe choroby	-	-	-	-	chronically ill
z niepełnosprawnością ruchową ^a ...	1	4	6	7	with impaired motor-skill ^a
niepełnosprawni intelektualnie	679	473	372	354	with intellectual disability
zagrożeni niedostosowaniem społecznym	2	9	25	31	socially maladjusted
MŁODZIEŻOWE OŚRODKI WYCHOWAWCZE YOUTH EDUCATION CENTRES					
Ośrodki	3	1	1	1	Centres
Miejsca	188	62	62	62	Places
Wychowankowie	181	50	39	41	Residents
MŁODZIEŻOWE OŚRODKI SOCJOTERAPII YOUTH SOCIAL THERAPY CENTRES					
Ośrodki	8	10	10	10	Centres
Miejsca	338	491	482	461	Places
Wychowankowie	414	511	498	509	Residents
OŚRODKI REWALIDACYJNO-WYCHOWAWCZE REHABILITATION-EDUCATION CENTRES					
Ośrodki	3	3	3	3	Centres
Miejsca	102	107	100	120	Places
Wychowankowie	61	71	69	70	Residents
w tym:					of which:
niepełnosprawni intelektualnie w stopniu głębokim	39	46	45	45	with a profound intellectual disability
z niepełnosprawnościami sprzężonymi	22	25	24	25	with multiple disability

^a Od 2013 r. dotyczy wychowanków z niepełnosprawnością ruchową i afazją.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

^a Since 2013 data have concerned residents with impaired motor skills and with aphasia.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 9 (132). **WYCHOWANIE POZASZKOLNE**
EXTRACURRICULAR EDUCATION

RODZAJE PLACÓWEK KIND OF INSTITUTIONS	Pla- cówki Institu- tions	Uczestnicy stałych i okresowych form zajęć ^a Participants in permanent and temporary forms of activities ^a							
		ogółem total	informa- tycznych compu- ter science	tech- nicz- nych tech- nical	przed- mioto- wych sub- jects	artysty- cznych arts	sporto- wych sports	tury- styczno- -kraj- o- znaw- czych tourist and touring	innych others
O G O Ł E M 2010	45	143545	12691	7996	28073	36175	24228	1124	33258
T O T A L 2015	32	117868	2122	2183	31815	27160	8974	4087	41527
..... 2017	29	131636	1945	889	26740	21725	6101	4894	69342
2018	28	148966	2312	794	27825	28846	6597	3472	79120
Pałace młodzieży Youth centres	1	62668	51	-	10131	1545	449	2021	48471
Młodzieżowe domy kultury Cultural establishments for youth	15	80641	2261	569	16828	26941	4375	506	29161
Międzyszkolne ośrodki sportowe Interschool sport centres	4	1257	-	-	-	-	1257	-	-
Pozostałe placówki ^b Other institutions ^b	8	4400	-	225	866	360	516	945	1488

^a Biorący systematyczny udział w pracy kół w okresie od 1 października roku poprzedzającego rok badany do 30 września roku badanego. ^b Placówki specjalistyczne oraz placówki niepubliczne.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

^a A systematic participation in extracurricular activities in period from 1st October of the year preceding the surveyed year to 30th November of the surveyed year. ^b Specialised institutions and non-public facilities.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 10 (133). **INTERNATY I BURSY SZKÓŁ DLA DZIECI I MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych)**
BOARDING SCHOOLS AND DORMITORIES FOR CHILDREN AND YOUTH
(excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2018/19		2010/11	2015/16	2017/18	2018/19		
	placówki esta- blish- ments	miejsca beds	korzystający boarders					
			ogółem total				w tym uczniowie of which pupils	na 100 miejsc per 100 beds
O G Ó Ł E M TOTAL	48	4310	3294	3085	2921	3030	3025	70
Internaty Boarding schools	22	1675	1450	1175	857	912	912	54
szkoły podstawowe primary schools	-	-	-	-	8	-	-	-
branżowe szkoły I stopnia ^a i technika ^b .. stage I sectoral vocational schools ^a .. and technical secondary ^b	19	1449	1216	949	629	690	690	48
licea ogólnokształcące general secondary	3	226	234	226	220	222	222	98
Bursy Dormitories	26	2635	1844	1910	2064	2118	2113	80

^a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. ^b Łącznie z ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi, szkołami policealnymi oraz kolegiami pracowników służb społecznych.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

^a Until the 2016/17 school year, basic vocational schools and since the 2017/18 school year, including basic vocational school sections. ^b Including general art schools, post-secondary schools and colleges of social work.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 11 (134). **DOMY I STOŁÓWKI STUDENCKIE**
STUDENT DORMITORIES AND CANTEENS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11 ^a	2015/16	2017/18	2018/19	SPECIFICATION
DOMY STUDENCKIE STUDENT DORMITORIES					
Domy	30	30	28	29	Dormitories
Miejsca	8772	8550	8126	8408	Beds
Korzystający:					Boarding:
studenci	7849	7792	6691	6537	students
w % ogółu studentów	6,3	8,8	7,9	8,4	in % of total students
doktoranci	111	121	91	87	doctoral studies
w % ogółu uczestników	4,0	4,5	3,5	3,4	in % of total students of doctoral studies
STOŁÓWKI STUDENCKIE STUDENT CANTEENS					
Stołówki	5	3	3	3	Canteens
Miejsca	980	506	506	506	Places

^a Bez uczelni resortu obrony narodowej.

Źródło: dane Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

^a Excluding higher schools of the Ministry of National Defence.

Source: data of the Ministry of Science and Higher Education.

TABL. 12 (135). **STUDENCI UCZELNI OTRZYMUJĄCY STYPENDIA^a**
STUDENTS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS RECEIVING SCHOLARSHIPS AND GRANTS^a

SZKÓŁY SCHOOLS	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19			
				ogółem ^b total ^b	w tym otrzymujący stypendia of which recipients of		otrzymujący stypendia w % ogółu studentów danej grupy szkół scholarship recipients in % of total students of a given group of schools
					socjalne social grant	rektora dla najlepszych studentów scholarship for out- standing students awared by the rectors	
O G Ó Ł E M TOTAL	24869	16028	14098	13218	6004	5000	16,9
Uniwersytety	8503	6723	5918	5200	2456	1931	20,0
Universities							
Uczelnie techniczne	3483	3424	2528	2647	1383	908	16,3
Higher schools of technology							
Uczelnie ekonomiczne	7150	3152	2875	2708	921	1180	12,6
Higher schools of economies							
Uczelnie pedagogiczne	305	-	-	-	-	-	-
Higher schools of pedagogy							
Uniwersytety medyczne	1924	1544	1602	1594	783	569	17,4
Medical universities							
Uczelnie artystyczne	1287	541	529	507	225	204	20,0
Higer schools of art							
Pozostałe uczelnie	2217	644	646	562	236	208	19,5
Other higher education institu- tions							

^a Bez stypendiów przyznawanych przez ministrów oraz stypendiów finansowanych z funduszy unijnych. ^b W podziale według rodzajów stypendiów jedna osoba może być wykazana więcej niż jeden raz.

Źródło: dane Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

^a Excluding scholarships granted by ministers and scholarships financed from European funds. ^b In distribution by type of scholarships, one person may be indicated more than once.

Source: data of the Ministry of Science and Higher Education.

TABL. 13 (136). **SZKOŁY PODSTAWOWE DLA DZIECI I MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych)**
 PRIMARY SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19		
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
Szkoły	813	783	823	826	301	525
Schools						
w tym: of which:						
sportowe i mistrzostwa sportowego sports and athletic	2	2	4	6	6	-
filialne	13	21	20	20	-	20
branch						
artystyczne ^a	2	2	2	2	2	-
arts ^a						
Oddziały	7204	8004	8957	10246	5596	4650
Sections						
Uczniowie	132994	150150	160432	183009	115607	67402
Pupils						
w tym kobiety	64802	73448	77996	88845	56329	32516
of which females						
w tym I klasa	21969	32636	21498	22785	14669	8116
of which grade 1						
w tym szkoły: of which schools:						
sportowe i mistrzostwa sportowego sports and athletic	774	805	1022	1583	1583	-
filialne	222	824	511	483	-	483
branch						
artystyczne ^a	465	483	479	504	504	-
arts ^a						
Absolwenci	22607	21159	-	.	.	.
Graduates						
w tym kobiety	11106	10387	-	.	.	.
of which females						
w tym szkoły: of which schools:						
sportowe i mistrzostwa sportowego sports and athletic	136	111	-	.	.	.
filialne	30	107	-	.	.	.
branch						
artystyczne ^a	70	83	-	.	.	.
arts ^a						
Liczba uczniów na: Number of pupils per:						
1 szkołę	164	192	194	222	384	128
school						
1 oddział	18	19	18	18	21	14
section						

a Dotyczy szkół realizujących jednocześnie program szkoły podstawowej.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Concern schools simultaneously conducting the primary school programme.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 14 (137). **GIMNAZJA DLA DZIECI I MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych)**
 LOWER SECONDARY SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH
 (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19		
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
Gimnazja Lower secondary	370	379	136	125	78	47
w tym szkoły: of which schools:						
sportowe i mistrzostwa sportowego sports and athletic	3	8	-	-	-	-
z oddziałami przysposabiającymi do pracy ^a with job-training sections ^a	2	5	3	3	2	1
Oddziały Sections	3372	2907	1937	955	601	354
Uczniowie Students	77597	64614	42605	21110	13985	7125
w tym kobiety of which females	37431	31314	20890	10386	6875	3511
w tym I klasa of which grade 1	25381	21838	-	-	-	-
w tym szkoły: of which schools:						
sportowe i mistrzostwa sportowego sports and athletic	432	1756	-	-	-	-
z oddziałami przysposabiającymi do pracy ^a with job-training sections ^a	863	334	148	62	45	17
Absolwenci Graduates	25701	21150	20733	.	.	.
w tym kobiety of which females	12645	10289	10200	.	.	.
w tym szkoły: of which schools:						
sportowe i mistrzostwa sportowego sports and athletic	228	614	-	-	-	-
z oddziałami przysposabiającymi do pracy ^a with job-training sections ^a	75	100	65	.	.	.
Liczba uczniów na: Number of students per:						
1 szkołę school	210	170	313	169	179	152
1 oddział section	23	22	22	22	23	20

^a Na podbudowie programowej VI klasy szkoły podstawowej.
 Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

^a Based on the curriculum of 6 of primary school.
 Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 15 (138). **BRANŻOWE SZKOŁY I STOPNIA^a (bez szkół specjalnych)**
 STAGE I SECTORAL VOCATIONAL SCHOOLS^a FOR YOUTH (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19	SPECIFICATION
Szkoły	85	77	66	69	Schools
Oddziały	449	414	412	360	Sections
Uczniowie	10679	8144	6703	6264	Students
w tym kobiety	2849	2312	1830	1697	of which females
w tym I klasa	4136	2832	2287	2314	of which grade 1
Absolwenci ^b	3619	2574	2089	.	Graduates ^b
w tym kobiety	1074	770	605	.	of which females

a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. b Absolwenci zasadniczych szkół zawodowych.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Until the 2016/17 school year, basic vocational schools and since the 2017/18 school year, including basic vocational school sections. b Graduates of basic vocational schools.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 16 (139). **UCZNIOWIE BRANŻOWYCH SZKÓŁ I STOPNIA^a I ABSOLWENCI ZASADNICZYCH SZKÓŁ ZAWODOWYCH DLA MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych) WEDŁUG PODGRUP KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA**
 STUDENTS OF STAGE I SECTORAL VOCATIONAL SCHOOLS^a AND GRADUATES OF BASIC VOCATIONAL SCHOOLS FOR YOUTH (excluding special schools) BY NARROW FIELDS OF EDUCATION

PODGRUPY KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA ^b	2015/16	2017/18	2018/19	2017/18 ^c	NARROW FIELDS OF EDUCATION ^b
	uczniowie students		absolwenci graduates		
OGÓŁEM	8144	6703	6264	1064	TOTAL
Artystyczna.....	63	24	12	2	Arts
Biznesu i administracji	559	442	480	101	Business and administration
Inżynieryjno-techniczna	3544	2896	2745	453	Engineering and engineering trades
Produkcji i przetwórstwa	857	710	630	59	Manufacturing and processing
Architektury i budownictwa	906	835	767	126	Architecture and construction
Rolnicza	50	52	51	14	Agriculture
Usług dla ludności	2165	1744	1579	309	Personal services

a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. b Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia (ISCED-F 2013). c W podziale według podgrup kierunków kształcenia dane dotyczą absolwentów, którzy zdali egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe lub kwalifikacje w zawodzie.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Until the 2016/17 school year, basic vocational schools and since the 2017/18 school year, including basic vocational school sections. b According to the International Classification of Fields of Education and Training (ISCED-F 2013). c In distribution by narrow fields of education, data concern the graduates who passed examination confirming vocational qualifications (carried out both on the basis of the former and the new core curriculum for vocational education).

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 17 (140). **LICEA OGÓLNOKSZTAŁCĄCE DLA MŁODZIEŻY^a (bez szkół specjalnych)**
 GENERAL SECONDARY SCHOOLS FOR YOUTH^a (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19	SPECIFICATION
Szkoły	165	152	153	151	Schools
Oddziały	1567	1269	1219	1205	Sections
Uczniowie	42686	32914	30889	30734	Students
w tym kobiety	26146	20481	19249	19181	of which females
w tym I klasa	14374	10619	10368	10597	of which 1 st grade
Absolwenci	13628	10993	9955	.	Graduates
w tym kobiety	8377	6810	6240	.	of which females

a W roku szkolnym 2010/11 łącznie z uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a In the 2010/11 school year, including supplementary general secondary schools.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 18 (141). **TECHNIKA^a DLA MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych)**
 TECHNICAL SECONDARY SCHOOLS^a FOR YOUTH (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19	SPECIFICATION
Szkoły	121	115	116	115	Schools
Oddziały	1299	1316	1313	1319	Sections
Uczniowie	30616	30478	30244	30288	Students
w tym kobiety	11675	11633	11383	11374	of which females
w tym I klasa	8700	8620	8392	8648	of which grade 1
Absolwenci	6762	6668	6574	.	Graduates
w tym kobiety	2642	2605	2527	.	of which females

a W roku szkolnym 2010/11 łącznie z technikami uzupełniającymi.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a In the 2010/11 school year, including supplementary technical secondary schools.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 19 (142). **UCZNIOWIE I ABSOLWENCI TECHNIKÓW^a DLA MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych) WEDŁUG PODGRUP KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA**
 STUDENTS AND GRADUATES OF TECHNICAL SECONDARY SCHOOLS^a FOR YOUTH
 (excluding special schools) BY NARROW FIELDS OF EDUCATION

PODGRUPY KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA ^a	2015/16	2017/18	2018/19	2017/18	NARROW FIELDS OF EDUCATION ^a
	uczniowie students			absolwenci graduates	
OGÓŁEM	30478	30244	30288	4736	TOTAL
w tym:					of which:
Artystyczna.....	92	117	142	5	Arts
Spoleczna	2429	2328	2267	485	Social and behavioural science
Biznesu i administracji	3938	4046	4160	673	Business and administration

a Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia (ISCED-F 2013). b W podziale według podgrup kierunków kształcenia dane dotyczą absolwentów, którzy zdali egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe lub kwalifikacje w zawodzie.

a According to the International Classification of Fields of Education and Training (ISCED-F 2013). b In division by narrow fields of education data concern graduates who passed exam certifying professional qualification or qualification to perform a job.

TABL. 19 (142). **UCZNIOWIE I ABSOLWENCI TECHNIKÓW^a DLA MŁODZIEŻY WEDŁUG PODGRUP KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA (dok.)**
STUDENTS AND GRADUATES OF TECHNICAL SECONDARY SCHOOLS^a FOR YOUTH BY NARROW FIELDS OF EDUCATION (cont.)

PODGRUPY KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA ^a	2015/16	2017/18	2018/19	2017/18 ^b	NARROW FIELDS OF EDUCATION ^a
	uczniowie students			absolwenci graduates	
Technologii teleinformatycznych	5548	6191	6447	679	Information and Communication Technologies (ICTs)
Inżynieryjno-techniczna	7678	7768	7775	1202	Engineering and engineering trades
Produkcji i przetwórstwa	542	422	358	94	Manufacturing and processing
Architektury i budownictwa	2091	1773	1731	292	Architecture and construction
Rolnicza	792	667	636	103	Agriculture
Leśna	76	85	83	12	Forestry
Weterynaryjna	365	347	341	64	Veterinary
Usług dla ludności	6039	5497	5228	1007	Personal services
Usług transportowych	705	865	952	118	Transport services

^a Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia (ISCED-F 2013). ^b W podziale według podgrup kierunków kształcenia dane dotyczą absolwentów, którzy zdali egzamin potwierdzający kwalifikacje w zawodzie.
Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

^a According to the International Classification of Fields of Education and Training (ISCED-F 2013). ^b In distribution by narrow fields of education, data concern the graduates who passed examination confirming vocational qualifications.

Source: data of the Ministry of National Education

TABL. 20 (143). **SZKOŁY ARTYSTYCZNE DLA DZIECI I MŁODZIEŻY**
LEVEL ART SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19	SPECIFICATION
SZKOŁY ARTYSTYCZNE NIEDAJĄCE UPRAWNIENI ZAWODOWYCH LEVEL ART SCHOOLS NOT LEADING TO PROFESSIONAL CERTIFICATION					
Szkoły	29	29	31	31	Schools
w tym kształcące wyłącznie w zakresie przedmiotów artystycznych	27	27	29	29	of which education only in art subjects
Uczniowie	3265	3183	4072	4090	Students
w tym kobiety	2000	2112	2689	2690	of which females
Absolwenci	392	464	461	.	Graduates
w tym kobiety	240	284	290	.	of which females

TABL. 20 (143). **SZKOŁY ARTYSTYCZNE DLA DZIECI I MŁODZIEŻY (dok.)**
LEVEL ART SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19	SPECIFICATION
SZKOŁY ARTYSTYCZNE DAJĄCE UPRAWNIENIA ZAWODOWE LEVEL ART SCHOOLS LEADING TO PROFESSIONAL CERTIFICATION					
Szkoły	23	19	19	19	Schools
w tym kształcące wyłącznie w zakresie przedmiotów artystycznych	15	12	12	12	of which education only in art subjects
Uczniowie	1517	1513	1654	1609	Students
w tym kobiety	982	1039	1184	1159	of which females
Absolwenci	199	180	223	.	Graduates
w tym kobiety	130	124	151	.	of which females
W tym OGÓLNOKSZTAŁCĄCE SZKOŁY ARTYSTYCZNE of which GENERAL ART SCHOOLS					
Szkoły	8	7	7	7	Schools
Uczniowie	725	874	874	862	Students
w tym kobiety	496	657	667	660	of which females
Absolwenci	133	126	146	.	Graduates
w tym kobiety	89	93	108	.	of which females

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.
Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 21 (144). **SZKOŁY POLICEALNE (bez szkół specjalnych)**
POST-SECONDARY SCHOOLS (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19	SPECIFICATION
Szkoły	184	166	148	141	Schools
Oddziały	948	803	733	743	Sections
Uczniowie	21551	20022	16713	15615	Students
w tym kobiety	12654	13337	11053	10274	of which females
Absolwenci	5135	5517	4004	.	Graduates
w tym kobiety	3306	3809	2817	.	of which females

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.
Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 22 (145). **UCZNIOWIE I ABSOLWENCI SZKÓŁ POLICEALNYCH (bez szkół specjalnych) WEDŁUG PODGRUP KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA**
STUDENTS AND GRADUATES OF POST-SECONDARY SCHOOLS
(excluding special schools) BY NARROW FIELDS OF EDUCATION

PODGRUPY KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA ^a	2015/16	2017/18	2018/19	2017/18 ^b	NARROW FIELDS OF EDUCATION ^a
	uczniowie students			absolwenci graduates	
OGÓŁEM	20022	16713	15615	1756	TOTAL
w tym:					of which:
Artystyczna	665	585	599	102	Arts
Spoleczna	134	418	413	56	Social and behavioural science
Dziennikarstwa i informacji	144	19	24	7	Journalism and information
Biznesu i administracji	4550	3548	3090	176	Business and administration
Technologii teleinformatycznych	1373	1610	1249	19	Information and Communication Technologies (ICTs)
Inżynierijno-techniczna	236	37	15	-	Engineering and engineering trades
Weterynaryjna	261	250	282	21	Veterinary
Medyczne	3943	3588	4387	845	Health
Opieki społecznej	627	278	640	25	Welfare
Usług dla ludności	2376	2428	2146	338	Personal services
Higieny i bezpieczeństwa pracy	4092	2882	2153	122	Hygiene and occupational health services
Ochrony i bezpieczeństwa	831	398	295	36	Security services
Usług transportowych	27	17	295	9	Transport services

a Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia (ISCED-F 2013). b W podziale według podgrup kierunków kształcenia dane dotyczą absolwentów, którzy zdali egzamin potwierdzający kwalifikacje w zawodzie.
Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a According to the International Classification of Fields of Education and Training (ISCED-F 2013). b In distribution by narrow fields of education data concern graduates who passed exam certifying professional qualification or qualification to perform a job.

Source: data of the Ministry of National Education

TABL. 23 (146). **UCZELNIE**
HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE	Szkoły Schools	Nauczyciele akademyccy ^a Academic teachers ^a	Studenci Students	Absolwenci ^b Graduates ^b	SPECIFICATION
OGÓŁEM 2010/11 ^c	31	7418	123964	33793	TOTAL
2015/16	26	6226	89063	20519	
2017/18	23	6259	85170	20609	
2018/19	23	6062	78240	.	
Uniwersytety	1	2135	25986	7444	Universities
Uczelnie techniczne	2	1235	16238	3971	Higher schools of technology
Uczelnie ekonomiczne	6	583	21427	5854	Higher school of economics
Uniwersytety medyczne	1	1348	9176	1883	Medical universities
Uczelnie artystyczne	4	582	2537	693	Higher schools of arts
Pozostałe uczelnie	9	179	2876	764	Other higher education institutions

a Pełno- i niepełnozatrudnieni w przeliczeniu na pełne etaty, zatrudnieni w pełnym wymiarze godzin w więcej niż jednej szkole wyższej wykazani zostali w każdym miejscu pracy; patrz uwagi ogólne, ust. 16 na str. 193. b W podziale według typów uczelni - osoby, które uzyskały dyplomy ukończenia studiów wyższych w okresie od 1 grudnia 2017 r. do 31 grudnia 2018 r. c Bez uczelni resortu obrony narodowej.

Źródło: dane Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

a Full-time and part-time employed converted into full-time equivalent units, teachers employed full-time in more than one institution have been shown in all workplaces; see general notes, item 16 on page 193. b According to type of higher education institutions - persons who obtained higher education diplomas between 1st December 2017 and 31st December 2018. c Excluding higher schools of the Ministry of National Defence.

Source: data of the Ministry of Science and Higher Education.

TABL. 24 (147). **FILIE, ZAMIEJSCOWE PODSTAWOWE JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE UCZELNI WEDŁUG LOKALIZACJI W ROKU AKADEMICKIM 2018/19**
 BRANCHES, BRANCH BASIC ORGANISATIONAL UNITS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS BY LOCATION IN THE 2018/19 ACADEMIC YEAR

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Filie i zamiejscowe podstawowe jednostki organizacyjne Branch sections and basic organizational units in another location	Studenci ^a Students ^a		Absolwenci ^{ab} Graduates ^{ab}	
		ogółem total	w tym kobiety of which females	ogółem total	w tym kobiety of which females
OGÓŁEM	21	10543	6737	2967	2043
lokalizacja według województw: location by voivodships:					
Dolnośląskie	2	201	94	52	19
Kujawsko – pomorskie	1	110	3	42	6
Łódzkie ^c	6	1702	1058	507	352
Małopolskie	1	537	249	120	68
Mazowieckie	2	6235	4172	1676	1243
Podkarpackie	2	302	214	91	66
Śląskie	2	130	124	18	18
Świętokrzyskie	1	325	120	179	60
Wielkopolskie	2	591	389	148	111
Zachodniopomorskie	2	410	314	134	100

a Ujęci również w pozostałych tablicach dotyczących studentów i absolwentów. b Osoby, które uzyskały dyplomy ukończenia studiów wyższych w okresie od 1 grudnia 2017 r. do 31 grudnia 2018 r. c Do województwa łódzkiego doliczeni zostali studenci i absolwenci wydziału zamiejscowego w Londynie.

U w a g a. Ponadto na terenie województwa łódzkiego funkcjonowało 4 filie i zamiejscowe podstawowe jednostki organizacyjne uczelni (1524 studentów i 436 absolwentów), mających siedzibę jednostki macierzystej poza województwem łódzkim.

Z r ó d ł o: dane Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

a Also shown in the other tables regarding students and graduates. b Persons who obtained higher education diplomas between 1st December 2017 and 31st December 2018. c Number of students in Łódzkie voivodship has been increased with students and graduates of basic organizational units in another location in London.

N o t e. Moreover, in Łódzkie Voivodship, there were 4 branches and branch basic organisational units of higher education institutions (1524 students and 436 graduates) seated outside Łódzkie Voivodship.

S o u r c e: data of the Ministry of Science and Higher Education.

TABL. 25 (148). **STUDENCI UCZELNI WEDŁUG FORM STUDIÓW I TYPÓW SZKÓŁ**
STUDENTS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS BY STUDY FORMS
AND TYPE OF SCHOOLS

TYPY SZKÓŁ TYPE OF SCHOOLS		Ogółem Grand total	W tym kobiety Of which females	Z liczby ogółem na studiach Of total number at study forms			
				stacjonarnych ^a full-time programmes ^a		niestacjonarnych ^b part-time programmes ^b	
				razem total	w tym kobiety of which females	razem total	w tym kobiety of which females
O G Ó Ł E M	2010/11 ^a	123964	75815	54338	32173	69626	43642
TOTAL	2015/16	89063	53413	55355	33254	33708	20159
	2017/18	85170	51184	52667	31476	32503	19708
	2018/19	78240	47338	48159	28865	30081	18473
Uniwersytety		25986	16865	20315	13229	5671	3636
Universities							
Uczelnie techniczne.....		16238	6221	12344	5322	3894	899
Higher schools of technology							
Uczelnie ekonomiczne.....		21427	14012	3738	2182	17689	11830
Higher schools of economics							
Uniwersytety medyczne.....		9176	6367	8724	6079	452	288
Medical universities							
Uczelnie artystyczne.....		2537	1705	2124	1405	413	300
Higher schools of art							
Pozostałe uczelnie.....		2876	2168	914	648	1962	1520
Other higher education institutions							

^a Bez uczelni resortu obrony narodowej.

Źródło: dane Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

^a Excluding higher schools of the Ministry of National Defence.

Source: data of the Ministry of Science and Higher Education.

TABL. 26 (149). **ABSOLWENCI UCZELNI WEDŁUG FORM STUDIÓW I TYPÓW SZKÓŁ**
GRADUATES OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS BY MODE OF STUDY AND TYPE
OF SCHOOLS

TYPY SZKÓŁ TYPE OF SCHOOLS		Ogółem Grand total	W tym kobiety Of which females	Z liczby ogółem na studiach Of total number at study forms			
				stacjonarnych ^a full-time programmes ^a		niestacjonarnych ^b part-time programmes ^b	
				razem total	w tym kobiety of which females	razem total	w tym kobiety of which females
O G Ó Ł E M	2010/11 ^a	33793	23322	12114	7749	21679	15573
TOTAL	2014/15	23223	15670	12920	8518	10303	7152
	2016/17	23397	15574	13753	9127	9644	6447
	2017/18	20609	13882	12070	8164	8539	5718
Uniwersytety		7444	5379	5853	4245	1591	1134
Universities							
Uczelnie techniczne.....		3971	1924	3069	1596	902	328
Higher schools of technology							
Uczelnie ekonomiczne.....		5854	4093	645	458	5209	3635
Higher schools of economics							
Uniwersytety medyczne.....		1883	1429	1745	1333	138	96
Medical universities							
Uczelnie artystyczne.....		693	496	563	394	130	102
Higher schools of art							
Pozostałe uczelnie.....		764	561	195	138	569	423
Other higher education institutions							

^a Bez uczelni resortu obrony narodowej.

Źródło: dane Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

^a Excluding higher schools of the Ministry of National Defence.

Source: data of the Ministry of Science and Higher Education.

TABL. 27 (150). **CUDZOZIEMCY^a — STUDENCI I ABSOLWENCI WEDŁUG FORM STUDIÓW I TYPOW UCZELNI**
FOREIGNERS^a — STUDENTS AND GRADUATES BY MODE OF STUDY AND TYPE OF SCHOOLS

WYSZCZEGÓLNIENIE	Studenci Students		Absolwenci ^b Graduates ^b		SPECIFICATION
	ogółem total	w tym kobiety of which females	ogółem total	w tym kobiety of which females	
O G Ó Ł E M 2010/11 ^c	1136	523	203	101	TOTAL
2015/16	3587	1829	345	210	
2017/18	5159	2727	808	490	
2018/19	6200	3254	.	.	
Uniwersytety	1661	858	219	129	Universities
Uczelnie techniczne	625	209	118	52	Higher schools of technology
Uczelnie ekonomiczne	2791	1642	371	265	Higher schools of economics
Uniwersytety medyczne.....	948	441	62	17	Medical universities
Uczelnie artystyczne	150	82	36	25	Higher schools of art
Pozostałe uczelnie	25	22	2	2	Other higher education institutions

a Ujęci również w pozostałych tablicach dotyczących studentów i absolwentów. b Osoby, które uzyskały dyplomy ukończenia studiów wyższych w okresie od 1 grudnia 2017 r. do 31 grudnia 2018 r. c Bez uczelni resortu obrony narodowej.

Źródło: dane Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

a Also shown in the other tables regarding students and graduates. Persons who obtained higher education diplomas between 1st December 2017 and 31st December 2018. c Excluding higher schools of the Ministry of National Defence.

S o u r c e: data of the Ministry of Science and Higher Education.

TABL. 28 (151). **NAUCZYCIELE AKADEMICKI^a NA UCZELNIACH**
ACADEMIC TEACHERS^a IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2017/18	2018/19	SPECIFICATION
OGÓŁEM TOTAL				
O G Ó Ł E M	7418	6259	6062	G R A N D T O T A L
Profesorowie	1844	1580	1472	Professors
w tym z tytułem naukowym ^b	224	177	149	of which titled only ^b
Docenci	30	15	11	Assistant professors (docents)
w tym ze stopniem naukowym doktora habilitowanego	-	1	1	of which with degree of habilitated doctor
Adiunkci	3059	2561	2329	Tutors
w tym ze stopniem naukowym doktora habilitowanego	186	378	371	of which with degree of habilitated doctor
Asystenci	1011	754	733	Assistant lecturers
Pozostali	1474	1350	1518	Others
W tym KOBIETY Of which FEMALES				
R A Z E M	3446	3069	3029	TOTAL
Profesorowie	541	539	523	Professors
w tym z tytułem naukowym ^b	48	72	59	of which titled only ^b
Docenci	9	3	1	Assistant professors (docents)
w tym ze stopniem naukowym doktora habilitowanego	-	-	-	of which with degree of habilitated doctor
Adiunkci	1463	1312	1231	Tutors
w tym ze stopniem naukowym doktora habilitowanego	82	178	188	of which with degree of habilitated doctor
Asystenci	572	457	430	Assistant lecturers
Pozostali	870	758	844	Others

a Pełno- i niepełnozatrudnieni w przeliczeniu na pełne etaty; nauczyciele zatrudnieni w pełnym wymiarze godzin w więcej niż jednej szkole wyższej wykazani zostali w każdym miejscu pracy; patrz uwagi ogólne działu, ust.16. b Profesorowie nadzwyczajni z tytułem naukowym profesora.

Źródło: dane Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

a Full-time and part-time employed convert into full-time equivalent units; teachers employed full-time in more than one institution have been shown in all workplaces; see general notes to the chapter, item 16. b Associate professors with scientific title of professor.

S o u r c e: data of the Ministry of Science and Higher Education.

TABL. 29 (152). **STUDIA PODYPLOMOWE I DOKTORANCKIE**
POSTGRADUATE AND DOCTORAL PROGRAMMES

	2010/11	2017/18	2018/19	2010/11	2017/18	2018/19	2010/11	2017/18	2018/19
WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	słuchacze studiów podyplomowych ^a postgraduate students ^a			wydane świadectwa słuchaczom studiów podyplomowych certificates issued to students of postgraduate studies			uczestnicy studiów doktoranckich doctoral students		
O G Ó Ł E M TOTAL	9346	9477	8703	7338	6411	7336	2754	2624	2553
w tym kobiety..... of which females	6661	7505	6968	4825	5145	5893	1565	1526	1490
Uniwersytety Universities	2759	1671	1422	1952	1324	1323	1217	1051	972
Uczelnie techniczne Higher schools of tech- nology	2389	533	544	2434	707	431	591	669	612
Uczelnie ekonomiczne .. Higher schools of economics	1306	4573	3845	852	2023	2747	-	-	-
Uczelnie pedagogiczne Higher schools of peda- gogy	28	-	-	26	-	-	-	-	-
Uniwersytety medyczne Medical universities	129	57	12	62	74	55	858	653	750
Uczelnie artystyczne Higher schools of art	143	333	300	77	269	281	36	217	190
Pozostałe uczelnie Other higher education institutions	2574	2310	2580	1917	2014	2499	-	-	-
Instytuty badawcze (inne niż PAN) Research institutes (other than PAN)	18	-	-	18	-	-	-	-	-
Jednostki Polskiej Akademii Nauk..... Scientific institutes of the Polish Academy of Sciences	-	-	-	-	-	-	52	34	29

^a Do roku akademickiego 2011/12 dla studiów trwających: do 1 roku - stan w dniu rozpoczęcia zajęć, 1 rok i dłużej - stan w dniu 31 grudnia.

^a Until the 2011/12 academic year, for studies lasting: up to 1 year - as of beginning of the academic year, 1 year and longer - as of 31st December.

TABL. 30 (153). **STUDIA PODYPŁOMOWE WEDŁUG PODPODGRUP KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA W ROKU AKADEMICKIM 2018/19**
 POSTGRADUATE PROGRAMMES BY NARROW FIELDS OF EDUCATION IN THE 2018/19 ACADEMIC YEAR

PODGRUPY KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA ^a	Śluchacze Students	Wydane świadcstwa ^b Certificates issued ^b	NARROW FIELDS OF EDUCATION ^a
OGÓŁEM	8703	7336	TOTAL
w tym:			of which:
Pedagogiczna	3615	2853	Education
Artystyczna	358	346	Arts
Humanistyczna (z wyłączeniem języków) ...	28	18	Humanities (except languages)
Językowa	51	24	Languages
Społeczna	105	129	Social and behavioural sciences
Biznesu i administracji	1172	897	Business and administration
Prawna	408	445	Law
Biologiczna	-	43	Biological and related sciences
Nauk o środowisku	12	27	Environment
Fizyczna	50	43	Physical sciences
Matematyczna i statystyczna	28	51	Mathematic and statistics
Technologii teleinformatycznych	106	146	Information and Communication Technologies (ICTs)
Inżynierijno-techniczna	94	69	Engineering and engineering trades
Produkcji i przetwórstwa	14	36	Manufacturing and processing
Rolnicza	35	29	Agriculture
Medyczna	551	309	Health
Opieki społecznej	80	103	Welfare
Usług dla ludności	17	22	Personal services
Higieny i bezpieczeństwa pracy	331	311	Hygiene and occupational health services
Ochrony i bezpieczeństwa	-	-	Security services
Usług transportowych	25	5	Transport services

^a Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia (ISCED-F 2013). ^b Z poprzedniego roku akademickiego.

^a According to the International Classification of Fields of Education and Training (ISCED-F 2013). ^b From the previous academic year.

TABL. 31 (154). **SZKOŁY DLA DOROSŁYCH**
SCHOOLS FOR ADULTS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Szkoly Schools	Oddziały Sections	Uczniowie Students		Absolwenci Graduates	
			ogółem total	w tym kobiety of which females	ogółem total	w tym kobiety of which females
Szkoły podstawowe 2010/11	-	-	-	-	-	-
Primary schools 2015/16	-	-	-	-	-	-
2017/18	5	4	69	24	-	-
2018/19	6	15	257	93	.	.
Gimnazja 2010/11	9	49	1010	310	167	59
Lower secondary schools 2015/16	10	38	708	238	141	51
2017/18	7	29	533	184	127	43
2018/19	5	19	371	144	.	.
Zasadnicze szkoły zawodowe 2010/11	5	10	62	43	16	13
Basic vocational schools 2015/16	-	-	-	-	-	-
2017/18	-	-	-	-	-	-
2018/19	-	-	-	-	-	-
Licea ogólnokształcące ^a 2010/11	227	806	15822	6780	4031	1906
General secondary schools ^a 2015/16	117	469	11796	4956	3106	1385
2017/18	94	377	10325	4295	2781	1248
2018/19	83	344	9198	3853	.	.
Licea profilowane 2010/11	2	7	153	97	67	39
Specialised secondary 2015/16	-	-	-	-	-	-
schools 2017/18	-	-	-	-	-	-
2018/19	-	-	-	-	-	-
Technika ^b 2010/11	64	245	3726	904	701	175
Technical secondary schools ^b 2015/16	-	-	-	-	-	-
2017/18	-	-	-	-	-	-
2018/19	-	-	-	-	-	-

a, b łącznie z: a - uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi (do roku szkolnego 2013/14), b - technikami uzupełniającymi (do roku szkolnego 2013/14).

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a, b Including: a – supplementary general secondary schools (until the 2013/14 school year), b - supplementary technical secondary schools (until the 2013/14 school year).

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 32 (155). **WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE**
PRE-PRIMARY EDUCATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11 ^a	2015/16	2017/18	2018/19	SPECIFICATION
Placówki	1172	1257	1292	1299	Establishments
miasta	531	605	629	640	urban areas
wieś	641	652	663	659	rural areas
Przedszkola	549	655	701	714	Nursery schools
w tym specjalne	7	17	17	19	of which special
miasta	388	480	512	522	urban areas
wieś	161	175	189	192	rural areas
Oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych	562	495	488	490	Pre-primary sections of primary schools
Zespoły wychowania przedszkol- nego	16	7	6	6	Pre-primary education groups
Punkty przedszkolne	45	100	97	89	Pre-primary points
Miejsca:					Places:
Przedszkola	51641	61022	70225	71374	Nursery schools
w tym specjalne	166	453	566	536	of which special
miasta	42317	49711	56723	57650	urban areas
wieś	9324	11311	13502	13724	rural areas
Zespoły wychowania przedszkol- nego	290	148	196	201	Pre-primary education groups
Punkty przedszkolne	982	2456	2629	2394	Pre-primary points
Dzieci	65499	70308	82470	82923	Children
miasta	46371	48487	56417	56637	urban areas
wieś	19128	21821	26053	26286	rural areas
w tym w wieku: 6 lat	18937	6031 ^b	21979	22581	of which: aged 6 years
5 lat	18493	24467	22267	21064	aged 5 years
Przedszkola	51558	55783	65979	66268	Nursery schools
w tym specjalne	142	312	306	347	of which special
miasta	42219	45643	53547	53708	urban areas
wieś	9339	10140	12432	12560	rural areas
w tym w wieku: 6 lat	11452	3569 ^b	15478	15743	of which: aged 6 years
5 lat	14325	17843	17703	16872	aged 5 years
Oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych	12743	12607	14240	14553	Pre-primary sections of primary schools
w tym w wieku 6 lat	7485	2396 ^b	6307	6620	of which aged 6 years
Zespoły wychowania przedszkol- nego	275	121	163	168	Pre-primary education groups
Punkty przedszkolne	923	1797	2088	1934	Pre-primary points
Dzieci w placówkach wychowa- nia przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku:					Children attending pre-primary education establishments per 1000 children aged:
3—6 lat	694	.	865	890	3—6
3—5 lat	643	847	851	868	3—5
6 lat	857	.	905	952	6
5 lat	824	972	938	946	5
Dzieci w przedszkolach na:					Children attending nursery schools per:
1000 dzieci w wieku:					1000 children aged:
3—6 lat	547	.	692	712	3—6
3—5 lat	556	687	712	729	3—5
1 przedszkole	94	85	94	93	Nursery school
100 miejsc	100	91	94	93	100 places

a Bez wychowania przedszkolnego w placówkach wykonujących działalność leczniczą. b Dotyczy dzieci, którym odroczono spełnianie obowiązku szkolnego po zasięgnięciu opinii psychologiczno-pedagogicznej.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Excluding pre-primary education in the units performing health care activities. b Concerns children obliged to attend the primary school who received an opinion of the psychological and educational clinic about lack of school readiness.

Source: data of the Ministry of National Education.

DZIAŁ X OCHRONA ZDROWIA I POMOC SPOŁECZNA

CHAPTER X HEALTH CARE AND SOCIAL WELFARE

Uwagi metodologiczne

1. Dane o ochronie zdrowia — jeśli nie zaznaczono inaczej — podaje się łącznie z danymi o placówkach podległych resortom obrony narodowej i spraw wewnętrznych i administracji oraz do 2011 r. — Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego; z wyłączeniem ochrony zdrowia w zakładach karnych.

2. Podstawę prezentowanych w dziale danych o ochronie zdrowia stanowią:

- 1) ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 2190), która zastąpiła ustawę o zakładach opieki zdrowotnej. Ustawa określa m.in. zasady wykonywania działalności leczniczej oraz zasady funkcjonowania placówek leczniczych.

Prezentowane w dziale dane dotyczą placówek (do 2011 r. zakładów opieki zdrowotnej) wykonujących działalność leczniczą w zakresie:

- a) ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (przychodnie łącznie z: ośrodkami zdrowia, poradniami, ambulatoriami i izbami chorych oraz zakładami badań diagnostycznych i medycznymi laboratoriami diagnostycznymi),
- b) stacjonarnej opieki zdrowotnej (szpitale — ogólne, psychiatryczne i uzdrowiskowe, ośrodki leczenia odwykowego, ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów, regionalne ośrodki psychiatrii sądowej, zakłady opiekuńczo-lecznicze i pielęgnacyjno-opiekuńcze, hospicja, sanatoria i od 2014 r. oddziały opieki paliatywnej).

Na mocy wymienionej ustawy działalność lecznicza może być też wykonywana przez praktyki zawodowe (indywidualne lub grupowe) — lekarzy, lekarzy dentyistów oraz pielęgniarzek lub położnych (do 2011 r. regulowane odrębnymi ustawami);

- 2) ustawa z dnia 15 lipca 2011 r. o zawodach pielęgniarzy i położnej (tekst jednolity Dz. U. 2019 poz. 576);
- 3) ustawa z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentyisty (tekst jednolity Dz. U. 2019 poz. 952);
- 4) ustawa z dnia 25 września 2015 r. o zawodzie fizjoterapeuty (Dz.U. 2015 poz.1994)
- 5) ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (tekst jednolity Dz. U. 2019 poz. 1373), która reguluje zakres i warunki udzielania świadczeń zdrowotnych, zasady i tryb ich finansowania oraz działalność Narodowego Funduszu Zdrowia (NFZ);

Methodological notes

1. The data concerning health care — unless otherwise stated — are given including health care units subordinated to the Ministry of National Defence, the Ministry of the Interior and Administration and until 2011 — the Internal Security Agency; excluding health care in prisons.

2. The bases of data presented in this chapter of the health care are provided by:

- 1) the Law on Health Care Activities, dated 15th April 2011 (uniform text Journal of Laws 2018 item 2190), replacing the Law on Care Health Facilities. The law specifies, among other, the rules of performing health care activities and the functioning of health care units.

Data presented in the chapter concerns the units (until 2011 —health care facilities) performing health care activities in the following areas:

- a) out-patient health care (out-patient departments including: health centres, clinics, ambulatory, departments and infirmaries, diagnostic facilities and medical diagnostic laboratories),
- b) in-patient health care (hospitals- general, psychiatric and health resorts, detoxification centres: addiction recovery centres, regional centres of forensic psychiatry, chronic medical care homes, nursing homes, hospices, sanatoria and since 2014 palliative care wards).

Under the law, health care activity can be carried out also by professional practices (individual or group) — doctors, dentist and nurses or midwives (until 2011 governed by separate laws);

- 2) the Law on the Nursing and Midwifing Professions, dated 15th July 2011 (uniform text Journal of Laws 2019 item 576);
- 3) the Law on the Occupations of Doctor and Dentist, dated 5th December 1996 (uniform text Journal of Laws 2019 item 952);
- 4) the Law on the Physiotherapist Profession, dated 25th September 2015 (Journal of Laws 2015 item 1994);
- 5) the Law on Health Care Services Financed from Public Funds dated 27th August 2004 (uniform text Journal of Laws 2019 item 1373), governing the provision conditions and the scope of health services, the rules and the method of their financing and the activities of the National Health Fund (NFZ);

- 6) ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych (tekst jednolity Dz. U. 2017 poz.1056);
- 7) ustawa z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym (tekst jednolity Dz. U. 2019, poz. 993), która określa zasady organizacji funkcjonowania i finansowania systemu Państwowego Ratownictwa Medycznego,
- 8) ustawa z dnia 6 września 2001 r. prawo farmaceutyczne (tekst jednolity Dz. U. 2019 poz. 499).

3. Dane o **pracownikach medycznych** dotyczą pracujących w: placówkach wykonujących działalność leczniczą, (od 2006 r.) praktykach zawodowych, aptekach oraz (od 2005 r.) domach i zakładach pomocy społecznej, żłobkach i klubach dziecięcych.

Dane obejmują osoby pracujące w wymiarze pełnego etatu, w wymiarze godzin przekraczającym pełny etat oraz w niepełnym wymiarze godzin w stosunku do czasu pracy określonego obowiązującymi przepisami dla danego rodzaju pracy, w przypadku jeśli ta praca ma dla nich charakter podstawowy (osoby te niezależnie od wymiaru czasu pracy są liczone raz), łącznie z osobami odbywającymi staż.

Dane dotyczą pracujących bezpośrednio z pacjentem, tj. bez osób, dla których głównym miejscem pracy jest uczelnia, jednostka administracji państwowej lub samorządu terytorialnego albo NFZ.

Przez pielęgniarkę należy rozumieć też pielęgniara, a przez położną – również położnego.

4. Dane o **specjalistach** dotyczą lekarzy i lekarzy dentyistów ze specjalizacją II stopnia oraz posiadających tytuł specjalisty w odpowiedniej dziedzinie medycyny, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2019 r. w sprawie specjalizacji lekarskich i lekarzy dentyistów (Dz. U. 2019 poz. 602, z późniejszymi zmianami).

5. **Porady udzielone** przez lekarzy i lekarzy dentyistów podaje się łącznie z badaniami profilaktycznymi oraz z poradami lekarskimi udzielonymi w izbach przyjęć szpitali ogólnych i orzeczeniami wojskowych komisji lekarskich.

6. Dane o **szpitalach** obejmują placówki medyczne, które do 2011 r. były traktowane jako filie.

Dane dotyczące stacjonarnej opieki zdrowotnej nie obejmują opieki dziennej.

7. Dane o **łóżkach** w placówkach **stacjonarnej opieki zdrowotnej** dotyczą łóżek znajdujących się stale w salach dla chorych, zajętych przez chorych lub przygotowanych na ich przyjęcie.

Dane o **łóżkach w szpitalach ogólnych** nie obejmują miejsc dziennych na oddziałach szpitalnych oraz do 2007 r. miejsc (łóżek i inkubatorów) dla noworodków.

8. W szpitalach ogólnych (tabl. 5) rodzaje oddziałów opracowani w oparciu o rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17 maja 2012 r. (tekst jednolity Dz. U. 2019, poz. 173). Do **oddziałów chirurgicznych** zaliczono:

- 6) the Law on Health Resort Treatment, Health Resorts, The Areas of Health resort Protection and Health Resort Gminas, dated 28th July 2005 (uniform text Journal of Laws 2017 item 1056);
- 7) the Law on the State Emergency Medical Services, dated 8th September 2006 (uniform text Journal of Laws 2019 item 993), specifying the organisational rules, the functioning and financing of the State Emergency Medical Services;
- 8) the Pharmaceutical Law, dated 6th September 2001 (uniform text Journal of Laws 2019 item 499).

3. Data regarding **medical personnel** concern persons employed in: units engaged in medical activities, (since 2006) professional practices, pharmacies and social welfare homes and (since 2005) facilities, nurseries and children's clubs.

Data includes persons working full-time, overtime as well as part-time in relation to work time defined in the obligatory regulations for a given type of work, when this work has a basic character (these persons are counted once regardless of the time worked), including persons undergoing internships.

Data concern working directly with a patient, i.e. excluding persons for whom the primary workplace is university, units of state or local self-government administration and the National Health Fund.

A nurse should be understood also as a male nurse and midwife – also as a male midwife.

4. Data on **doctor specialists and dental specialists** concern doctors with grade II specialization and with specialists title in proper medicine domains in accordance with the decree of the Minister of Health, dated 29th March 2019 on Doctor and Dentist Specializations (Journal of Laws 2019, item 602, with later amendments).

5. **Consultations provided** by doctors and dentists are presented together with preventive examinations also together with consultations provided by doctors in admission rooms in general hospitals and with the opinions of military medical commissions.

6. Data on **hospitals** comprises health care units, which until 2011 were treated as hospital branches.

Data concerning in-patient health care do not include day-care.

7. Data regarding **beds in in-patient health care units** concern permanent beds in patient rooms, either occupied or prepared to receive patients.

Data regarding **beds in general hospitals** do not include day-time places in hospital wards and until 2007 places (beds and incubators) for newborns.

8. In general hospitals (table 5), types of wards are given in accordance with the decree of the Minister of Health, dated 17th May 2012 (uniform text Journal of Laws 2019, item 173). Included in **surgical wards** are: general surgery, paediatric surgery, orthopaedic

chirurgię ogólną, dziecięcą, urazowo-ortopedyczną, neurochirurgię, urologię, chirurgię szczękową i kardiologię oraz inne o charakterze chirurgicznym; do **oddziałów zakaźnych** — oddziały obserwacyjno-zakaźne; do **oddziałów gruźlicy i chorób płuc** — oddziały pulmonologiczne.

Dane o szpitalach psychiatrycznych nie obejmują oddziałów psychiatrycznych w szpitalach ogólnych.

9. Zakłady opiekuńczo-lecznicze i zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze udzielają całodobowych świadczeń zdrowotnych w zakresie pielęgnacji i rehabilitacji osób niewymagających hospitalizacji oraz zapewniają im produkty lecznicze i wyroby medyczne.

10. Lecznictwo uzdrowiskowe — zorganizowana działalność polegająca na udzielaniu świadczeń opieki zdrowotnej z zakresu leczenia uzdrowiskowego albo rehabilitacji uzdrowiskowej, prowadzona w uzdrowisku przez zakłady lecznictwa uzdrowiskowego albo poza uzdrowiskiem w szpitalach i sanatoriach znajdujących się w urządzonych podziemnych wyrobiskach górniczych, przy wykorzystaniu warunków naturalnych (surowce lecznicze i właściwości lecznicze klimatu) oraz towarzyszących zabiegów z zakresu fizjoterapii.

11. Dane dotyczące ratownictwa medycznego i pomocy doraźnej obejmują działalność jednostek zgłoszonych do systemu Państwowego Ratownictwa Medycznego (zespoły ratownictwa medycznego, szpitalne oddziały ratunkowe, lotnicze pogotowie ratunkowe, izby przyjęć).

Szpitalne oddziały ratunkowe od 8 listopada 2011 r. funkcjonują na podstawie rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 3 listopada 2011 r. (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 979).

12. Apteki ogólnodostępne nie obejmują aptek działających w strukturze i na potrzeby szpitali.

Punkty apteczne są to ogólnodostępne punkty sprzedaży leków gotowych, których asortyment jest ściśle określony i są głównie usytuowane na terenach wiejskich.

13. Dane o zachorowaniach prezentuje się zgodnie z ustawą z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. z 2019 r. poz. 1239).

15. Dane o opiece nad dziećmi do lat 3 prezentuje się zgodnie z ustawą z dnia 4 lutego 2011 r. (tekst jednolity Dz. U. 2019 poz. 409, z późniejszymi zmianami), na podstawie której opieka może być organizowana w formie żłobka oraz od 2011 r. Klubu dziecięcego albo sprawowana przez dziennego opiekuna oraz nianię.

16. Dane dotyczące wspierania rodziny oraz pieczy zastępczej prezentowane są zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (jednolity tekst Dz. U. 2019 poz. 111, z późniejszymi zmianami).

trauma surgery, neurosurgery, urology, maxillo-facial and cardiosurgery as well as other surgical wards; in **communicable diseases wards** — communicable diseases wards; in **tubercular and pulmonary wards** — pulmonology wards.

Data regarding psychiatric hospitals do not include psychiatric wards in general hospitals.

9. Chronic medical care homes and nursing homes provide 24-hour health services the scope of nursing and rehabilitation of persons who do not require hospitalization, as well as provide them with medical products and medical devices.

10. Health resort treatment — organised activity of providing health care services in scope of health resort treatment or rehabilitation, conducted on the area of health resort by health resort facilities or outside the health resort area in hospitals and sanatoriums located in underground mining excavations, using natural conditions (natural materials and healing properties of the climate) and physio-therapy treatment.

11. Data concerning emergency medical services and first-aid includes units covered by the Stated Emergency Medical Service system (ambulance emergency rescue teams, hospital emergency wards, medical air rescue, admission rooms).

Hospital emergency wards since 8th November 2011 have operated on the basis of decree of the Ministry of Health, dated 3rd November 2011 (uniform text Journal of Laws 2018 item 979).

12. General available pharmacies do not include pharmacies, which operate in the structure and for needs of hospitals.

Pharmaceutical outlets are sales outlets for selling prepared medicines, the range of which is precisely defined and are located in rural areas.

13. Data regarding disease incidence are present-ed according to the Law of 5 December 2008 on the Prevention and Control of Infections and Communicable Diseases in Man (Journal of Laws 2019 item 1239).

14. Data regarding disease incidence is given in accordance with the "International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems" valid since 1 I 1997 (ICD-10 Revision).

Information concerning incidents of infectious diseases includes all cases registered in the voivodship.

15. Data on childcare for children up to the age of 3 are presented according to the Law on 4th February 2011 (uniform text Journal of Laws 2019, item 409, with later amendments). Childcare can be organized in the form of a nurseries as well as since 2011 — kids clubs, provided by day care and nanny.

16. Data concerning family support and foster care are presented according to the Law on Family Support and Foster Care System, dated 9th June 2011 (uniform text Journal of Laws 2019 item 1111, with later amendments).

17. Placówka wsparcia dziennego wspiera funkcję opiekuńczą i wychowawczą rodziny. Może być prowadzona w formie:

- opiekuńczej, w tym kół zainteresowań, świetlic, klubów i ognisk wychowawczych, zapewnia dziecku opiekę i wychowanie, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań,
- specjalistycznej – organizuje zajęcia socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne oraz logopedyczne; realizuje indywidualny program korekcyjny, program psychokorekcyjny lub psychoprophylaktyczny, w szczególności terapię pedagogiczną, psychologiczną i socjoterapię,
- pracy podwórkowej (od 2012) – realizowanej przez wychowawcę, polegającej na działaniach animacyjnych i socjoterapeutycznych,
- w połączonych formach (od 2012 r.), tj. łączących zadania placówek opiekuńczych, specjalistycznych i pracy podwórkowej.

Wspieranie rodziny może być również prowadzone w formie poradnictwa specjalistycznego lub przez pracę asystenta rodziny, udzielającego pomocy rodzinie m.in. w poprawie ich sytuacji życiowej, w rozwiązaniu problemów społecznych, psychologicznych, wychowawczych z dziećmi i w poszukiwaniu pracy zarobkowej.

18. Rodzinna piecza zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców. Zapewnia pracę z rodziną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka, przygotowania dziecka do samodzielnego i odpowiedzialnego życia, zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych i religijnych.

Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

1) rodzina zastępcza:

- a) spokrewniona,
- b) niezawodowa, umieszcza się w tym samym czasie nie więcej niż 3 dzieci (z wyjątkiem liczego rodzeństwa),
- c) zawodowa, umieszcza się w tym samym czasie nie więcej niż 3 dzieci (z wyjątkiem liczego rodzeństwa), w tym:
 - zawodowa specjalistyczna – umieszcza się w niej w szczególności: dzieci legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności, dzieci na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (tekst jednolity, Dz. U. 2018, poz. 969), małoletnie matki z dziećmi,
 - zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego – przyjmuje dziecko na podstawie orzeczenia sądu w przypadku gdy dziecko zostało doprowadzone przez Policję lub Straż Graniczną na wniosek rodziców dziecka lub innej osoby w przypadku, o którym mowa w art. 12a ustawy z dn. 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tekst jednolity Dz. U. 2015 poz. 1390, z późniejszymi zmianami),

17. Day-support centre — supports the family in its care and education functions. It may be operated in the form of:

- care centre, including interest circles, day-rooms, clubs, educational centres, provides a child with: care and education, assistance in learning, organisation of leisure time, entertainment and sport classes and development of interests,
- specialist centre – organises sociotherapeutic, therapeutic, corrective, compensating and speech therapy classes, implement an individual corrective programme, a psychocorrective or psychopreventive programme, in particular pedagogic, psychological and sociotherapy,
- street work (since 2012) – carries out motivating and sociotherapeutic activities,
- in a combination of forms (since 2012) i.e. combining tasks of general care, specialized and street work centres.

Family support shall also be provided as a specialist guidance or through a family assistant, who assists in: improvement of family life situation, resolution of psychological and social issues and problems with upbringing children and searching for a job.

18. Family foster care shall be exercised in case when it is impossible for the parents to provide care and education for child. It guarantees a work with a family to make possibility for a child to return to its family, or when it is impossible – efforts aimed at child's adoption; preparation of child to live an independent and responsible life, satisfaction of children's emotional needs, in particular the needs related to welfare, healthcare, education, culture, recreation and religion.

The form of family foster care are the following:

1) foster family:

- a) related,
- b) non-professional – in which not more than 3 children may be placed at the same time (except for numerous siblings),
- c) professional – in which not more than 3 children may be placed at the same time (except for numerous siblings) — among which there are also:
 - professional specialist shall receive in particular: children with a disability certificate, children on basis of the Law on Proceedings Involving Juveniles, dated 26th October 1982 (uniform text Journal of Laws 2018, item 969), underage mothers with children,
 - professional that performs the function of a family emergency house shall receive a child on the basis of a court ruling, case when a child was escorted by Police or Border Guard, upon consent of parents, child or another person in the case referred to in Article 12a of the Law on Counteracting Domestic Violence, dated 29th July 2005 (uniform text Journal of Laws 2015, item 1390, with later amendments),

- 2) **rodzinny dom dziecka** – w tym samym czasie może w nim przebywać łącznie nie więcej niż 8 dzieci (z wyjątkiem licznego rodzeństwa).

19. Instytucjonalna piecza zastępcza jest sprawowana w formie:

- 1) placówki opiekuńczo-wychowawczej, która jest prowadzona jako placówka typu:
 - **interwencyjnego** – zapewnia doraźną opiekę nad dzieckiem w czasie trwania sytuacji kryzysowej, w szczególności placówka jest obowiązana przyjąć dziecko w przypadkach wymagających natychmiastowego zapewnienia mu opieki,
 - **rodzinne** – wychowuje dzieci w różnym wieku, w tym dorastające i usamodzielniające się; umożliwia wspólne wychowanie i opiekę licznemu rodzeństwu; współpracuje z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i asystentem rodziny,
 - **socjalizacyjny** – zapewnia dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby, w szczególności emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe, społeczne i religijne; realizuje przygotowany we współpracy z asystentem rodziny plan pomocy dziecku; umożliwia kontakt dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi, podejmuje działania w celu powrotu dziecka do rodziny; zapewnia dziecku dostęp do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych; obejmuje dziecko działaniami terapeutycznymi, zapewnia korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych,
 - **specjalistyczno-terapeutycznego** – sprawuje opiekę nad dzieckiem o indywidualnych potrzebach, w szczególności: legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności; wymagającym stosowania specjalnych metod wychowawczych i specjalistycznej terapii; wymagających wyrównywania opóźnień rozwojowych i edukacyjnych. Placówka zapewnia zajęcia wychowawcze, socjoterapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne, logopedyczne i terapeutyczne, rekompensujące braki w wychowaniu w rodzinie i przygotowujące do życia społecznego, a dzieciom niepełnosprawnym – odpowiednią rehabilitację i zajęcia rewalidacyjne;
- 2) **regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej** (od 2012 r.) – umieszczane są w niej dzieci, które ze względu na stan zdrowia wymagają stosowania specjalistycznej opieki i rehabilitacji, i nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej. W tym samym czasie można w niej umieścić nie więcej niż 30 dzieci;
- 3) **interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego** (od 2012 r.) – umieszcza się w nim dzieci do ukończenia pierwszego roku życia, które wymagają specjalistycznej opieki i w okresie oczekiwania na przysposobienie nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej. W ośrodku w tym samym czasie można umieścić nie więcej niż 20 dzieci.

- 2) **foster home** – in which not more than 8 children may be placed (except for numerous siblings).

19. Institutional foster care shall be exercised in the form of:

- 1) care and education centre shall be run as:
 - **an intervention** – provides immediate care for child in this crisis situation, especially if it is required for the centre to place the child under immediate care,
 - **a family** – educates children of various age groups, including adolescents and those becoming independent; enables common education and care for numerous siblings; cooperate with a family foster care coordinator and a family assistant,
 - **a socialization** – provides a child with full-time care and education, and fulfil its needs, especially emotional, development, health, living, social and religious needs, implements a child assistance plan prepared in cooperation with a family assistant, enables contacts with parents and other close persons, unless otherwise decided by a court, takes actions aimed at the child's return to a family, provides a child with access to education adjusted to its age development skills, provides a child with therapeutic actions, provides access to eligible healthcare services,
 - **a specialist therapy** – provides care for a child with individual needs, in particular: a child with a disability certificate, a child requiring the application of special education methods and specialist therapy, a child requiring dealing with their developmental and emotional retardation. The centre provides educational, socio-therapeutic, corrective, compensating, speech therapy, and therapeutic activities compensating for lacks in upbringing in a family and preparing for social life, as well as proper rehabilitation for disabled children;
- 2) **regional care and therapy centre** (since 2012) – a centre where children shall be placed, due to their health condition requiring specialist care and rehabilitation and cannot be placed in family foster care or care and education centre. The total number of 30 children at most be placed in a regional care and therapy centre at the same time;
- 3) **pre-adoptive intervention centre** (since 2012) – a centre where children up to 1 year old requiring special care shall be placed, who, waiting for adoption, cannot be covered by foster family. The total number of 20 children at most may be placed in the pre-adoptive intervention centre at the same time.

20. Dane o placówkach i świadczeniach pomocy społecznej prezentuje się zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 1508, z późniejszymi zmianami). Do placówek publicznych zaliczono te, dla których organem prowadzącym jest samorząd wojewódzki, powiatowy lub gminny.

21. Świadczeniami pomocy społecznej są:

1) **świadczenia pieniężne**, m.in.: zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy, pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki.

Zasiłek stały — przysługuje osobie całkowicie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności.

Zasiłek okresowy — przysługuje osobie lub rodzinie ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego.

Zasiłek celowy — przyznawany jest w celu m.in.: zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej, pokrycia części lub całości wydatków na świadczenia zdrowotne, pokrycia kosztów pogrzebu. Może być przyznany osobie lub rodzinie, która poniosła straty w wyniku zdarzenia losowego, klęski żywiołowej lub ekologicznej;

2) **świadczenia niepieniężne**, m.in.: praca socjalna, bilet kredytowany, schronienie, posiłek, ubranie, sprawienie pogrzebu, mieszkanie chronione.

20. Data concerning social welfare facilities and social assistance benefits are presented according to the Law on Social Assistance, dated 12nd March 2004 (uniform text Journal of Laws 2018 item 1508, with later amendments). Public facilities (table 25) include those facilities for which the founding bodies is voivodship, powiat or gmina government.

21. Social assistance benefits are:

1) **monetary benefits**, among others: permanent benefit, temporary benefit, appropriated benefit, assistance to reach financial self-dependence and to continue education.

A person entirely incapable of working due to age or disability is entitled to **permanent benefit**.

A person or a family is entitled to a **temporary benefit** because of long illness, disability, unemployment, perspective of remaining or becoming entitled to benefits from other systems of social security.

Appropriated benefit is offered in order to fulfil a necessary livelihood need, covering part or whole of expenditures on health treatment, covering burial costs. It may be given to a person or a family which incurred losses as a result of fortuitous event, or natural or ecological disaster;

2) **non-monetary benefits**, among others: social work, credited ticket, shelter, meal, clothing, burial, dwelling protected

TABL. 1 (156). **PRACOWNICY MEDYCZNI**^a
Stan w dniu 31 grudnia
MEDICAL PERSONNEL^a
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2017	2018	SPECIFICATION
Lekarze	6652	6490	Doctors
w tym kobiety	3780	3687	of which women
Lekarze dentyści	957	941	Dentists
w tym kobiety	725	701	of which women
Farmaceuci	2308	2219	Pharmacists
w tym kobiety	1927	1858	of which women
Pielęgniarki	12118	11991 ^b	Nurses
Położne	1581	1363 ^c	Midwives
Fizjoterapeuci	1311	1408	Physiotherapists and rehabilitants
Diagności laboratoryjni	739	712	Laboratory diagnosticians

a Patrz uwagi ogólne działu, ust. 3. b–c W tym magistrzy: b – pielęgniarstwa – 1614, c – położnictwa – 231.

Źródło: dane Ministerstwa Zdrowia, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, a w przypadku farmaceutów – tylko w zakresie pracujących w aptekach szpitalnych.

a See general notes to the chapter, item 3. b–c Of which masters: b – of nursing – 1614, c – of midwifery – 231.

Source: data of the Ministry of Health, the Ministry of the Interior and Administration and regard to pharmacists – only in the scope of the pharmacists employed with hospital's pharmacies.

TABL. 2 (157). **LEKARZE SPECJALIŚCI**^a
Stan w dniu 31 grudnia
DOCTORS SPECIALISTS^a
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2017	2018	SPECIFICATION
LEKARZE OGÓŁEM	4306	4331	DOCTORS OF TOTAL
w tym specjaliści w zakresie:			of which specialists in the field of:
Anestezjologii i intensywnej terapii	276	259	Anesthesiology and intensive therapy
Chirurgii ^{bc}	563	584	Surgery ^{bc}
Chorób płuc	103	98	Respiratory diseases
Chorób wewnętrznych	533	520	Internal diseases
Dermatologii ^c i wenerologii	68	80	Dermatology ^c and venereology
Kardiologii ^c	210	221	Cardiology ^c
Medycyny rodzinnej	428	433	General practitioners
Neurologii ^{cd}	136	148	Neurology ^{cd}
Okulistyki	144	139	Ophthalmology
Onkologii ^e	44	50	Oncology ^e
Otolaryngologii ^{cg}	95	104	Otolaryngology ^{cg}
Pediatrici	335	350	Paediatrics
Położnictwa i ginekologii	287	251	Obstetrics and gynaecology
Psychiatrii ^c	178	171	Psychiatry ^c
Radiodiagnostyki ^f	136	151	Radiodiagnostics ^f

a Patrz uwagi ogólne działu, ust. 3 i ust. 4. b Chirurgii ogólnej, dziecięcej, klatki piersiowej, ortopedii i traumatologii, ortopedii i traumatologii narządu ruchu, neurochirurgii, chirurgii onkologicznej, plastycznej, szczękowej, kardiochirurgii oraz chirurgii naczyniowej i urologii. c Łącznie ze specjalistami dziecięcymi. d–g Także: d – neuropatologii, e – patologii onkologicznej oraz onkologii i hematologii dziecięcej, f – radioterapii onkologicznej i radiologii dziecięcej. g Razem z otorynolaryngologią.

a See general notes to the chapter, item 3 and item 4. b General, pediatric and thoracic surgery, orthopaedics and traumatology, orthopaedics and traumatology of locomotor system, neurosurgery, oncological, plastic and maxillofacial surgery, cardiosurgery as well as vascular surgery and urology. c Including children's specialists. d–g Also: d–neuropathology, e – oncological pathology and children's oncology and haematology, f –oncological radiotherapy and children's radiology. g Including otorynolaryngology.

TABL. 2 (157). **LEKARZE SPECJALIŚCI^a (dok.)**
Stan w dniu 31 grudnia
DOCTORS SPECIALISTS^a (cont.)
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2017	2018	SPECIFICATION
LEKARZE SPECJALIŚCI (w % ogółu lekarzy)	64,7	66,7	SPECIALISTS (in % of total doctors)
LEKARZE DENTYŚCI OGÓŁEM	240	236	DENTISTS OF TOTAL
w tym lekarze dentyści ze specjalizacją:			of which dentists with specialization:
Chirurgii stomatologicznej.....	26	20	Oral surgery
Chirurgii szczękowo-twarzowej.....	24	27	Maxillo-facial surgery
Ortodoncji.....	40	43	Orthodontics
Periodontologii (paradontologii).....	12	17	Periodontology (paradontics)
Protetyki stomatologicznej.....	46	42	Dental prosthetics
Stomatologii dziecięcej.....	23	22	Children's dentistry
Stomatologii zachowawczej.....	67	64	Restorative dentistry
LEKARZE DENTYŚCI ZE SPECJALIZACJĄ (w % ogółu lekarzy dentystów)	25,1	25,1	DENTAL SPECIALISTS (in % of total dentist)

a Patrz uwagi ogólne działu, ust. 3 i ust. 4.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Zdrowia oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji.

a See general notes to the chapter, item 3 and item 4

S o u r c e: data of the Ministry of Health and the Ministry of the Interior and Administration.

TABL. 3 (158). **AMBULATORYJNA OPIEKA ZDROWOTNA^a**
OUT-PATIENT HEALTH CARE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2017	2018	SPECIFICATION
Przychodnie (stan w dniu 31 XII)	1621	1631	Out-patients departments (as of 31 XII)
miasta.....	1315	1328	urban areas
wieś.....	306	303	rural areas
Praktyki lekarskie ^b (stan w dniu 31 XII).....	176	176	Medical practices ^b (as of 31 XII)
miasta.....	118	116	urban areas
wieś.....	58	60	rural areas
Porady udzielone ^c w tysiącach.....	22088,4	22261,1	Consultations provided ^c in thousands
miasta.....	19014,5	19203,1	urban areas
wieś.....	3073,9	3058,0	rural areas
lekarskie.....	19838,0	19942,7	doctors
w tym specjalistyczne.....	7437,3	7398,2	of which specialized
stomatologiczne.....	2250,4	2318,4	stomatological

a Patrz uwagi ogólne działu, ust. 5. b Dane obejmują praktyki, które podpisały kontrakty z NFZ lub z przychodniami. c Łącznie z poradami finansowanymi przez pacjentów (środki niepubliczne). Od 2017 r. porady nocnej i świątecznej opieki zdrowotnej regulowane są ustawą z dnia 25 maja 2017 (Dz.U. 2017 poz. 1200). Do 30.09.2017 r. porady wykazywane są w Podstawowej Opiece Zdrowotnej (POZ), a od 01.10.2017 r. w Nocnej i Świątecznej Opiece Zdrowotnej łącznie z poradami w ramach podkontraktów ze szpitalem na wykonywanie tych porad.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Zdrowia, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Głównego Urzędu Statystycznego.

a See general notes to the chapter, item 5. b Data concern medical practices that have signed contract with National Health Fund or with out-patients departments. c Including consultations paid by patients (non-public funds). From 2017, Holiday and Nighttime Medical Services are regulated by the Act of 25th May 2017 (Journal of Laws 2017, item 1200). Till 30/09/2017, consultations is shown in Primary Health Care (POZ), and from 01/10/2017 Holiday and Nighttime Medical Services including consultations under subcontracts with the hospital.

S o u r c e: data of the Ministry of Health, the Ministry of the Interior and Administration and Central Statistical Office.

TABL. 4 (159). **STACJONARNA OPIEKA ZDROWOTNA^a**
IN-PATIENT HEALTH CARE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2017	2018	SPECIFICATION
ZAKŁADY — stan w dniu 31 XII FACILITIES — as of 31 XII			
Szpital ogólny ^{bc}	65	69	General hospitals ^{bc}
Szpital psychiatryczny	3	3	Psychiatric hospitals
Ośrodki leczenia odwykowego alkoholowego	3	3	Detoxification centres
Ośrodki rehabilitacyjne dla uzależnio- nych od substancji psychoaktywnych	1	1	Addiction recovery centres
Ośrodki MONAR	3	3	MONAR centres
Zakłady opiekuńczo-lecznicze ^d	27	27	Chronic medical care homes ^d
Zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze ^d	8	9	Nursing homes ^d
Hospicja	1	2	Hospices
Oddziały opieki paliatywnej	6	1	Palliative care wards
Lecznictwo uzdrowiskowe - sanatoria ..	1	1	Health resort treatment - sanatoria
ŁÓŻKA W ZAKŁADACH — stan w dniu 31 XII BEDS IN FACILITIES — as of 31 XII			
Szpital ogólny ^{ce}	12776	12527	General hospitals ^{ce}
Szpital psychiatryczny	1025	1087	Psychiatric hospitals
Ośrodki leczenia odwykowego alkoholowego	117	117	Detoxification centres
Ośrodki rehabilitacyjne dla uzależnio- nych od substancji psychoaktywnych	45	45	Addiction recovery centres
Ośrodki MONAR	134	132	MONAR centres
Zakłady opiekuńczo-lecznicze ^d	1652	1719	Chronic medical care homes ^d
Zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze ^d	232	282	Nursing homes ^d
Hospicja	11	21	Hospices
Oddziały opieki paliatywnej	111	21	Palliative care wards
Lecznictwo uzdrowiskowe - sanatoria ..	120	120	Health resort treatment - sanatoria
LECZENI (w tysiącach) IN-PATIENTS (in thousands)			
Szpital ogólny ^f	558,7	547,7	General hospitals ^f
Szpital psychiatryczny	11,9	11,8	Psychiatric hospitals
Ośrodki leczenia odwykowego alkoholowego	1,1	1,0	Detoxification centres
Ośrodki rehabilitacyjne dla uzależnio- nych od substancji psychoaktywnych	0,1	0,2	Addiction recovery centres
Ośrodki MONAR	0,4	0,4	MONAR centres
Zakłady opiekuńczo-lecznicze ^c	3,6	3,6	Chronic medical care homes ^c
Zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze ^c	0,6	0,7	Nursing homes ^c
Hospicja	0,0	0,0	Hospices
Oddziały opieki paliatywnej	1,9	0,5	Palliative care wards
Lecznictwo uzdrowiskowe - sanatoria ..	2,4	1,9	Health resort treatment - sanatoria

a Patrz uwagi ogólne działu, ust. 6. b Patrz uwagi ogólne działu, ust. 7. c Bez podmiotów prowadzących wyłącznie działalność dzienną. d Łącznie z zakładami typu psychiatrycznego. e Łącznie z łózkami i inkubatorami dla noworodków. f Bez międzyoddziałowego ruchu chorych.

Źródło: w zakresie szpitali ogólnych – dane Ministerstwa Zdrowia oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, w zakresie zakładów opieki długoterminowej – dane Ministerstwa Zdrowia i Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, w zakresie zakładów psychiatrycznych – dane Instytutu Psychiatrii i Neurologii.

a See general notes to the chapter, item 6. b See general notes to the chapter, item 7. c Excluding entities conducting only day-time activity. d Including psychiatric types facilities. e Including beds and incubator for newborns. f Excluding inter-ward patient transfer.

Source: in regard to general hospitals – data of the Ministry of Health and the Ministry of the Interior and Administration, in regard to long-term facilities – data of the Ministry of Health and the Ministry of the Interior and Administration; in regard to psychiatric facilities – data of the Institute of Psychiatry and Neurology.

TABL. 5 (160). **SZPITALA OGÓLNE**^a
GENERAL HOSPITALS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2017	2018	SPECIFICATION
Szpitala ogólne^b (stan w dniu 31 XII)	65	69	Hospitals^b (as of 31 XII)
Łóżka^{bc} (stan w dniu 31 XII).....	12776	12527	Beds^{bc} (as of 31 XII)
na 10 tys. ludności.....	51,6	50,8	per 10 thousand population
w tym na oddziałach:			of which in specified wards:
Chorób wewnętrznych.....	1795	1815	Internal diseases
Kardiologicznych.....	723	717	Cardiological
Chirurgicznych.....	2676	2618	Surgical
Pediatrycznych.....	532	517	Paediatric
Ginekologiczno-położniczych.....	1249	1165	Gynaecological-obstetric
Onkologicznych.....	269	295	Oncological
Intensywnej terapii.....	279	275	Intensive therapy
Zakaźnych.....	217	217	Communicable
Gruźlicy i chorób płuc.....	395	378	Tubercular and pulmonary
Dermatologicznych.....	109	127	Dermatological
Neurologicznych.....	610	504	Neurological
Psychiatrycznych.....	491	494	Psychiatric
Ruch chorych			Patients
Leczeni ^d w tysiącach.....	589,4	581,3	In-patients ^d in thousands
w tym na oddziałach:			of which in specified wards:
chorób wewnętrznych.....	73,7	72,7	internal diseases
kardiologicznych.....	48,6	48,3	cardiological
chirurgicznych.....	141,4	137,5	surgical
pediatrycznych.....	23,5	22,9	paediatric
ginekologiczno-położniczych.....	77,9	75,3	gynaecological-obstetric
onkologicznych.....	19,0	22,7	oncological
intensywnej terapii.....	7,9	7,0	intensive therapy
zakaźnych.....	9,8	8,6	communicable
gruźlicy i chorób płuc.....	18,1	17,3	tubercular and pulmonary
dermatologicznych.....	5,1	4,6	dermatological
neurologicznych.....	23,5	21,1	neurological
psychiatrycznych.....	6,0	6,1	psychiatric
Wypisani w tys.....	537,8	526,2	Discharges in thous.
Zmarli w tys.....	14,9	15,9	Deaths in thous.
Leczeni (bez międzyoddziałowego ruchu chorych) na:			In-patients (excluding inter-ward patient transfer) per:
10 tys. ludności.....	2252,7	2217,0	10 thousand population
1 łóżko ^e	46,3	45,5	bed ^e
Przeciętny pobyt chorego w dniach.....	5,3	5,3	Average patient stay in days
Przeciętne wykorzystanie łóżka ^b w dniach.....	245,3	240,8	Average bed ^b use in days

^a Patrz uwagi ogólne do działu, ust. 6. ^b Bez podmiotów prowadzących wyłącznie działalność dzienną. ^c Patrz uwagi ogólne do działu, ust. 7. ^d Łącznie z międzyoddziałowym ruchem chorych. ^e Bez łóżek i inkubatorów dla noworodków na oddziałach neonatologicznych.

Źródło: dane Ministerstwa Zdrowia oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji.

^a See general notes to the chapter, item 6. ^b Excluding entities conducting only day-time activity. ^c See general notes to the chapter, item 7. ^d Including inter-ward patient transfers. ^e Excluding beds and incubators for newborns on neonatology wards.

Source: data of the Ministry of Health and the Ministry of the Interior and Administration.

TABL. 6 (161). **RATOWNICTWO MEDYCZNE I POMOC DORAŻNA^a**
Stan w dniu 31 grudnia
EMERGENCY MEDICAL SERVICES AND FIRST – AID^a
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Zespoły ratownictwa medycznego	98	94	98	98	Ambulance emergency rescue teams
podstawowe	64	62	70	72	basic
specjalistyczne	34	32	28	26	specialists
Szpitalne oddziały ratunkowe	17	17	17	18	Hospital emergency wards
Izby przyjęć ^b	17	17	16	15	Admission rooms ^b
Lotnicze pogotowie ratunkowe ^c	1	1	1	1	Medical air rescue ^c
Wyjazdy na miejsce zdarzenia ^d :					Calls to the occurrence places ^d
w tysiącach	205,1	212,1	205,2	204,6	in thousands
na 1000 ludności	80,5	84,9	82,8	82,8	per 1000 population
Osoby, którym udzielono świadczenia zdrowotnego w miejscu zdarzenia ^d :					Persons who received health care benefit in the place of occurrence ^d :
w tysiącach	207,9	213,1	206,0	205,5	in thousands
w tym:					of which:
dzieci i młodzież w wieku do 18 lat	10,2	11,8	11,6	10,4	children and youth up to 18 years of age
w wieku 65 lat i więcej	81,3	104,0	101,2	96,8	aged 65 and more
na 1000 ludności	81,6	85,3	83,1	83,2	per 1000 population

a Patrz uwagi ogólne działu, ust. 11. b Komórki organizacyjne szpitali zgłoszone do współpracy z ratownictwem medycznym. c Samolot lub śmigłowiec wraz z załogą, tj. pilotem i osobami udzielającymi pierwszej pomocy lub podejmującymi medyczne działania ratunkowe. d W ciągu roku.

a See general notes to the chapter, item 11. b Organizational cells of hospitals applied to co-operate with emergency medical system. c Airplane or helicopter, including crew, i.e. pilot and people giving first aid or acting as medical rescue. d During the year.

TABL. 7 (162). **APTEKI OGÓLNODOSTĘPNE I PUNKTY APTECZNE^a**
Stan w dniu 31 grudnia
GENERALLY AVAILABLE PHARMACIES AND PHARMACEUTICAL OUTLETS^a
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Apteki	887	912	945	906	Pharmacies
w tym prywatne	884	910	945	906	of which private
w tym na wsi	141	142	144	143	of which in rural areas
Punkty apteczne	67	88	97	94	Pharmaceutical outlets
w tym na wsi	67	88	97	94	of which in rural areas
Liczba ludności na:					Population per:
1 aptekę i punkt apteczny	2665	2494	2376	2466	pharmacy and pharmaceutical outlet
w tym na wsi	4410	4003	3829	3897	of which in rural areas
1 aptekę	2866	2734	2620	2722	pharmacy
w tym na wsi	6506	6484	6409	6459	of which in rural areas
Farmaceuci ^b pracujący w aptekach i w punktach aptecznych	1962	1989	2070	2019	Pharmacists ^b employed in pharmacies and pharmaceutical outlets

a Bez aptek w stacjonarnych zakładach opieki zdrowotnej, np. w szpitalach. b Magistry farmacji.

a Excluding pharmacies in in-patient health care facilities, e.g., in hospitals. b Master of pharmacy.

TABL. 8 (163). **KRWIODAWSTWO^a**
BLOOD DONATION^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Regionalne centra (stan w dniu 31 XII)	1	1	1	1	Regional centres (as of 31 XII)
Oddziały terenowe (stan w dniu 31 XII)	13	10	10	10	Local branches (as of 31 XII)
Krwiodawcy w tysiącach	38,9	37,2	35,8	35,0	Blood donors in thousands
w tym honorowi w tys.....	38,9	37,2	35,8	34,9	of which honorary blood donors in thousands
Liczba donacji ^b krwi pełnej w tys.....	65,7	64,6	62,8	61,6	Number of collected donations ^b of whole blood in thousands
Wyprodukowana liczba jednostek świeżo mrożonego osocza (FFP) ^c w tys.	66,7	58,9	60,0	61,0	Number of prepared units of fresh frozen plasma (FFP) ^c in thousands

^a Bez danych Ministerstwa Obrony Narodowej i Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji. ^b Donacja to pobranie krwi lub jej składnika do celów klinicznych, diagnostycznych lub produkcyjnych. ^c Jedna jednostka świeżo mrożonego osocza równa się w przybliżeniu 200 ml, jeden litr osocza równa się w przybliżeniu 5 jednostkom. ^d Pobrane osocze w jednostkach świeżo mrożonego osocza (FFP).

Źródło: dane Narodowego Centrum Krwi.

^a Excluding data of the Ministry of National Defence and the Ministry of the Interior and Administration. ^b Donation is collection of blood or blood components for clinical, diagnostic or manufacturing purposes. ^c One unit of freshly frozen plasma equals approximately 200 ml, one litre of plasma equals approximately 5 units. ^d Plasma taken in units of fresh frozen plasma (FFP).

Source: data of the National Blood Centre.

TABL. 9 (164). **ZACHOROWANIA NA NIEKTÓRE CHOROBY ZAKAŻNE I ZATRUCIA**
INCIDENCE OF INFECTIOUS DISEASES AND POISONINGS

CHOROBY	2010	2015	2017	2018	2010	2015	2017	2018	DISEASES
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers				na 100 tys. ludności per 100 thousand population				
Gruźlica	810	554	456	406	31,9	22,2	18,4	16,4	Tuberculosis
Tężec.....	1	1	1	4	0,0	0,0	0,0	0,2	Tetanus
Krztusiec.....	387	675	526	313	15,2	27,0	21,2	12,7	Whooping cough
Odra	-	-	1	14	-	-	0,0	0,6	Measles
Wirusowe zapalenie wątrob:									Viral hepatitis:
typ A	3	8	260	71	0,1	0,3	10,5	2,9	type A
typ B	185	313	339	367	7,3	12,5	13,7	14,9	type B
typ C	187	368	324	305	7,3	14,7	13,1	12,3	type C
Różyczka	152	58	8	19	6,0	2,3	0,3	0,8	Rubella
AIDS ^a	18	13	9	10	0,7	0,5	0,4	0,4	AIDS ^a
Salmonellozy	652	688	694	662	25,6	27,5	28,0	26,8	Other salmonella infections
Czerwonka bakteryjna ..	-	1	2	24	-	0,0	0,1	1,0	Shigellosis
Inne bakteryjne zatrucia pokarmowe	30	46	10	10	1,2	1,8	0,4	0,4	Other bacterial footborne intoxications
Biegunki u dzieci w wieku do lat 2 ^b	1522	2166	1873	1566	295,4	320,6	276,9	228,3	Acute diarrhoea in children under 2 years ^b
Szkarlatyna (płonica)	460	1322	588	710	18,1	52,9	23,7	28,7	Scarlet fever

^a Dane nieostateczne z uwagi na specyfikę choroby. ^b Wskaźnik obliczono na 10 tys. dzieci w wieku do lat 2.

^a Preliminary data because of specific features of the disease. ^b Ratio calculated per 10 thous. children up to the age of 2.

TABL. 9 (164). **ZACHOROWANIA NA NIEKTÓRE CHOROBY ZAKAŻNE I ZATRUCIA (dok.)**
INCIDENCE OF INFECTIOUS DISEASES AND POISONINGS (cont.)

CHOROBY	2010	2015	2017	2018	2010	2015	2017	2018	DISEASES
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers				na 100 tys. ludności per 100 thousand population				
Bakteryjne zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu	47	46	43	42	1,8	1,8	1,7	1,7	Bacterial meningitis
Wirusowe zapalenie opon mózgowych	40	38	26	72	1,6	1,5	1,0	2,9	Viral meningitis
Wirusowe zapalenie mózgu	9	12	11	11	0,4	0,5	0,4	0,4	Viral encephalitis
Świnka (zapalenie przyuszniczy nagminne)	171	94	84	83	6,7	3,8	3,4	3,4	Mumps
Grypa ^c	37204	184847	272966	260468	1461,0	7399,1	11006,9	10542,7	Influenza ^c
Choroby weneryczne ^d ..	93	76	63	73	3,7	3,0	2,5	3,0	Veneral diseases ^d
Szczepieni przeciw wściekliznie	724	558	695	590	28,4	22,3	28,0	23,9	Rabies vaccinations

^c Łącznie z podejrzeniami zachorowań. ^d Dotyczy przypadków nowo zarejestrowanych.

Ź r ó d ł o: dane Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – PZH (na podstawie rejestru chorób zakaźnych prowadzonego przez stacje sanitarno-epidemiologiczne), Instytutu Gruźlicy i Chorób Płuc oraz Instytutu Wenerologii Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego.

^c Including influenza-like illness. ^d Concerns newly registered cases.

S o u r c e: data of the National Institute of Public Health – NIH (on the ground of register of infectious diseases kept by sanitary and epidemiological stations), the Tuberculosis and Lung Diseases Institute and the Institute of Venereology of the Medical University of Warsaw.

TABL. 10 (165). **ŻŁOBKI I KLUBY DZIECIĘCE**
Stan w dniu 31 grudnia
NURSERIES AND CHILDREN'S CLUBS
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Żłobki	39	74	107	147	Nurseries
w tym publiczne	39	47	51	56	of which public
Oddziały żłobkowe przy przedszkolach	7	5	4	5	Nursery wards of nursery schools
Kluby dziecięce	x	20	39	44	Children's clubs
w tym publiczne	x	1	2	3	of which public
Miejsca ^a	2695	4207	5616	7615	Places ^a
w tym:					of which:
w żłobkach	2505	3771	4768	6617	in nurseries
w klubach dziecięcych	x	263	722	853	in children's clubs
Dzieci przebywające ^a (w ciągu roku)	5937	7624	9351	10958	Children staying ^a (during the year)
w tym:					of which:
w żłobkach	7024	8276	9714	in nurseries
w klubach dziecięcych	x	392	882	1035	in children's clubs
Miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych ^a na 1000 dzieci w wieku do lat 3 w miastach	x	104,1	136,2	182,2	Places in nurseries and children's clubs ^a per 1000 children up to the age of 3 in urban areas
Dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych ^a :					Children in nurseries and children's clubs ^a :
na 1000 dzieci w wieku do lat 3	39,5	64,1	82,9	99,8	per 1000 children up to the age of 3
na 100 miejsc	x	101,3	100,5	90,3	per 100 places

^a Łącznie z oddziałami żłobkowymi.

^a Including nursery wards.

TABL. 11 (166). **PLACÓWKI WSPARCIA DZIENNEGO**
DAY-SUPPORT CENTRES

WYSZCZE- GÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	placówki centres	(stan w dniu 31 XII) (as of 31 XII)	wychowankowie residents						
O G Ó Ł E M	180	146	132	135	7967	6390	5779	6059	T O T A L
Opiekuńcze	151	110	104	101	6023	3928	2803	3689	General care
Specjalistyczne	29	24	18	23	1944	1811	552	1779	Specialized
Pracy podwórkowej...	x	3	-	1	x	114	-	33	Street work
W połączonych formach	x	9	10	10	x	537	312	558	In a combination of the forms

TABL. 12 (167). **RODZINNA PIECZA ZASTĘPCZA ^a**
Stan w dniu 31 grudnia
FAMILY FOSTER CARE ^a
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Rodziny zastępcze	2967	3023	2973	2856	Foster families
Spokrewnione	2499	1974	1953	1864	Related
dzieci ^b	3252	2590	2539	2437	children ^b
Niezawodowe	361	905	846	850	Non-professional foster families
dzieci ^b	525	1153	1051	1050	children ^b
Zawodowe ^c	107	144	138	142	Professional foster families ^c
dzieci ^b	343	370	344	340	children ^b
Rodzinne domy dziecka	26	36	44	44	Foster homes
dzieci ^d	156	224	259	259	children ^d

a Od 2012 r. niektóre dane nie są w pełni porównywalne z danymi za lata poprzednie z powodu zmiany przepisów prawnych. b Do 2011 r. – w wieku do 18 lat, od 2012 r. – w wieku do 25 lat. c Do 2011 r. rodziny zastępcze zawodowe niespokrewnione z dzieckiem. d W wieku do 25 lat.

a Since 2012 some data are not fully comparable with data for previous years due to changes of the provisions of the law. b Until 2011 up to the age of 18, since 2012 up to the age of 25. c Until 2011 professional, not related to the child foster families. d Up to the age of 25.

TABL. 13 (168). **INSTYTUCJONALNA PIECZA ZASTĘPCZA ^a**
INSTITUTIONAL FOSTER CARE ^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	2010	2015	2017	2018	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	placówki centres				wychowankowie residents				wolontariusze volunteers				
	stan w dniu 31 XII				as of 31 XII								
Placówki opiekuńczo-wychowawcze	49	69	68	70	1225	1317	1170	1144 ^b	147	93	126	67	Care and education centres
interwencyjne	2	3	3	3	46	84	70	79	-	-	-	-	intervention
rodzinne	13	20	19	21	102	150	141	158	5	11	10	13	family
socjalizacyjne	24	41	40	40	759	988	846	807	129	77	65	48	socialization
specjalistyczno-terapeutyczne	-	1	2	2	-	6	15	15	-	4	41	-	specialist therapy
łączące zadania placówek ^c	10	4	4	4	318	89	98	85	13	1	10	6	combining tasks of the centres ^c

a Patrz uwagi ogólne działu, ust. 18. b W tym 101 wychowanków w wieku 0–3 lata i 79 w wieku 4–6 lat oraz 49 sieroty i 135 niepełnosprawnych. c Łączące zadania placówek interwencyjnych, socjalizacyjnych i specjalistyczno-terapeutycznych; do 2011 r. – placówki wielofunkcyjne.

a See general notes to the chapter, item 18. b Of which 101 residents at age 0–3 and 79 at age 4–6, 49 orphans and 135 disabled. c Combining tasks of the intervention, socialization and specialist therapy centres; until 2011 – multi-functional centres.

TABL. 14 (169). **POMOC SPOŁECZNA STACJONARNA^a**
Stan w dniu 31 grudnia
STATIONARY SOCIAL WELFARE^a
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Domy i zakłady.....	90	104	110	113	Homes and facilities
w tym filie	4	3	3	2	of which branches
Miejsca:					Places:
ogółem	7392	7983	8182	8165	total
na 10 tys. ludności.....	29,1	32,0	33,0	33,1	per 10 thousand population
Mieszkańcy:					Residents:
ogółem	7201	7609	7836	7927	total
w tym:					of which:
kobiety	3390	3507	3613	3728	women
do lat 18.....	190	163	93	88	to age 18
umieszczeni w ciągu roku	2515	3002	2618	2760	placed within during the year
na 10 tys. ludności.....	28,3	30,5	31,6	32,1	per 10 thousand population
Osoby oczekujące na umieszczenie...	618	190	273	303	Persons awaiting a place

a Łącznie ze środowiskowym domem samopomocy.

a Including community self-help home.

TABL. 15 (170). **PLACÓWKI STACJONARNEJ POMOCY SPOŁECZNEJ^a WEDŁUG GRUP MIESZKAŃCÓW**
Stan w dniu 31 grudnia
STATIONARY SOCIAL WELFARE FACILITIES^a BY GROUPS OF RESIDENTS
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Domy i zakłady (bez filii), w których mogą przebywać ^b :					Homes and facilities (excluding branches) in which may be ^b :
Osoby w podeszłym wieku.....	21	30	36	36	Aged persons
Przewlekłe somatycznie chorzy	20	24	25	27	Chronically ill with somatic disorders
Dorośli niepełnosprawni intelektualnie	8	6	7	8	Mentally retarded
Dzieci i młodzież niepełnosprawna intelektualnie	6	3	2	2	Children and young mentally retarded
Przewlekłe psychicznie chorzy	18	20	20	21	Chronically mentally ill
Niepełnosprawni fizycznie.....	-	1	4	2	Physically handicapped
Matki z małoletnimi dziećmi i kobiety w ciąży	2	2	1	1	Mothers with dependent children and pregnant women
Bezdomni.....	16	21	21	23	Homeless
Inne osoby	-	2	2	2	Other persons
Mieszkańcy domów i zakładów ^c dla:					Residents of homes and facilities ^c for:
osób w podeszłym wieku	1316	1445	1625	1659	aged persons
przewlekłe somatycznie chorych.....	1892	2100	2096	2216	chronically ill with somatic disorders

a Łącznie ze środowiskowym domem samopomocy. b W podziale placówki mogą być wykazane kilkakrotnie, gdyż jedna placówka może być przeznaczona dla kilku grup mieszkańców. c Łącznie z filiami.

a Including community self-help home. b Facilities may be shown several times, because one facility may be designed for several groups of residents. c Including branches.

TABL. 15 (170). **PLACÓWKI STACJONARNEJ POMOCY SPOŁECZNEJ^a WEDŁUG GRUP MIESZKAŃCÓW (dok.)**
Stan w dniu 31 grudnia
STATIONARY SOCIAL WELFARE FACILITIES^a BY GROUPS OF RESIDENTS (cont.)
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Mieszkańcy domów i zakładów ^c dla (dok.):					Residents of homes and facilities ^c for (cont.):
dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie	636	509	717	738	mentally retarded
dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie	290	274	90	83	children and young mentally retarded
przewlekłe psychicznie chorych	2088	2123	2204	2233	chronically mentally ill
niepełnosprawnych fizycznie.....	-	5	88	52	physically handicapped
matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży	60	77	60	59	mothers with dependent children and pregnant women
bezdomnych	919	1026	915	851	homeless
innych osób.....	-	50	41	36	other persons

a Łącznie ze środowiskowym domem samopomocy. c Łącznie z filiami.

a Including community self-help home. c Including branches.

TABL. 16 (171). **ŚWIADCZENIA POMOCY SPOŁECZNEJ^a**
SOCIAL ASSISTANCE BENEFITS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	Korzystający ^b Beneficiaries ^b	Udzielone świadczenia w tys. zł Benefits granted in thousand PLN	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M 2010	138745	256582,5	T O T A L
2015	115249	248477,8	
2017	95474	244823,7	
2018	84366	229604,3	
Pomoc pieniężna	90178	176071,6	Financial assistance
w tym:			of which:
Zasilek stały	15215	76019,0	Permanent benefit
Zasilek okresowy	25310	46561,8	Temporary benefit
Zasilek celowy.....	48882	50594,0	Appropriated benefit
Pomoc na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki	64	243,4	Assistance to reach self-dependence and to continue education
Pomoc niepieniężna	36545	53532,7	Non-financial assistance
w tym:			of which:
Schronienie	817	2863,1	Shelter
Posilek	28136	16569,4	Meals
Ubranie	10	1,6	Clothing
Sprawienie pogrzebu	370	1210,1	Funeral allowance
Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	7170	32864,5	Attendance services and specialized attendance services
Pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, zatrudnienia i na zagospodarowanie.....	37	23,5	Assistance in gaining adequate housing conditions, gaining employment and for running one's own household

a Patrz uwagi ogólne działu, ust. 20. b W podziale według form świadczeń korzystający mogą być wykazani kilkakrotnie.
Ź r ó d ł o: dane Łódzkiego Urzędu Wojewódzkiego.

a See general notes to the chapter, item 20. b Under the item benefits, recipients may be shown several times.

S o u r c e: data of Łódzkie Voivodship Office.

DZIAŁ XI KULTURA. TURYSTYKA. SPORT

CHAPTER XI CULTURE. TOURISM. SPORT

Uwagi metodologiczne

Kultura

1. Dane dotyczące **bibliotek** oparte są na sprawozdawczości rocznej. Kategoria biblioteki instytucji naukowych obejmuje działalność Biblioteki Narodowej, bibliotek Polskiej Akademii Nauk i jej placówek, bibliotek szkół wyższych i jednostek badawczo-rozwojowych oraz innych bibliotek, którym na mocy ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. Nr 85, poz. 539) nadano status biblioteki naukowej. Do grupy tej zaliczono również biblioteki fachowe towarzystw naukowych. Natomiast dane o naukowych bibliotekach publicznych i pedagogicznych ujęto odpowiednio w bibliotekach publicznych i pedagogicznych. Dane dotyczące bibliotek zakładów pracy nie obejmują bibliotek beletrystycznych.

2. **Książka** jest to wydawnictwo zwarte o objętości powyżej 48 stron, **broszura** – o objętości od 5 do 48 stron. Wydawnictwa te zaliczane są do wydawnictw nieperiodycznych.

3. Gazety i czasopisma są to wydawnictwa periodyczne. **Gazety** (periodyki informacji ogólnej) są to wydawnictwa będące przede wszystkim źródłem informacji o bieżących wydarzeniach krajowych i zagranicznych. **Czasopisma** (inne periodyki) są to wydawnictwa omawiające problemowo zagadnienia społeczne, polityczne i gospodarcze, specjalistyczne – fachowe i naukowe, a także wydawnictwa urzędowe.

4. Do **księgozbioru** bibliotek publicznych zaliczono książki i broszury oraz gazety i czasopisma.

Za **czytelnika** uważa się osobę, która w ciągu roku sprawozdawczego została zarejestrowana w bibliotece i dokonała co najmniej jednego wypożyczenia na zewnątrz.

5. Informacje dotyczące **galerii sztuki** obejmują jednostki, których podstawowym rodzajem działalności jest wystawiennictwo.

6. Informacje o **teatrach i instytucjach muzycznych** oraz **przedsiębiorstwach estradowych** dotyczą profesjonalnych jednostek artystycznych i rozrywkowych prowadzących regularną działalność sceniczną.

W liczbie teatrów uwzględniono jednostki wyodrębnione pod względem prawnym, organizacyjnym i ekonomiczno-finansowym, prowadzące jednorodną działalność sceniczną, niezależnie od liczby posiadanych scen.

Jednostki pogrupowano wyodrębniając:

- działalność **teatrów dramatycznych i lalkowych**,

Methodological notes

Culture

1. Information concerning **libraries** is based on annual reporting data. The category libraries of scientific institutions includes the activity of the National Library, libraries of the Polish Academy of Science and its branches, libraries of higher education institutions and research-development units as well as other libraries which, on the basis of the Act on Libraries, dated 27th June 1997 (Journal of Laws No. 85, item 539), were granted the status of a scientific library. Professional libraries of scientific societies are also included in this group. However, data concerning scientific public and pedagogical libraries were included respectively in public and pedagogical libraries. Data concerning workplace libraries do not include belletristic libraries.

2. **A book** is understood as a publication containing more than 48 pages, while **a pamphlet** contains from 5 to 48 pages. These publications are considered to be non-periodic publications.

3. Newspapers and magazines are periodic publications. **Newspapers** (general information periodicals) are publications being primarily a source of information regarding current domestic and foreign events. **Magazines** (other periodicals) are publications addressing social, political and economic, specialized and scientific issues as well as government publications.

4. Books and pamphlets as well as newspapers and magazines constitute the **collection** of public libraries.

A **borrower** is a person who in the course of a reporting year was registered at a library and checked out at least one item.

5. Information concerning **art galleries** includes entities, in which exhibiting is the basic type of activity.

6. Information regarding **theatres** and **music institutions** as well as **entertainment enterprises** concerns professional, artistic and entertainment entities conducting regular performances.

Theatres include entities, distinguished in terms of their legal, organizational, economic and financial status, conducting uniform performing activity, regardless of the number of stages possessed.

Entities are grouped comprising:

- the activity of **dramatic and puppet theatres**,

- działalność **teatrów muzycznych**, obejmującą działalność sceniczną oper, operetek, musicali i baletów (przedstawienia baletowe i musicalowe podano łącznie z operetkowymi),
- działalność koncertową **filharmonii, orkiestr i chórów**,
- działalność rozrywkową estradową.

7. Informacje o **kinach** dotyczą działalności kin ogólnie dostępnych, tj. powołanych do publicznego udostępniania filmów w formie projekcji na seansach filmowych, bez względu na rodzaj stosowanego nośnika filmu (taśma światłoczuła, taśma magnetyczna eksploatowana w technice wideo, nośnik cyfrowy).

Wśród kin stałych wyróżnia się:

- miniplexy – posiadające od 3 do 7 sal,
- multiplexy – posiadające 8 sal i więcej.

Do kin na wsi zalicza się również mini- i multiplexy otwierane w centrach handlowych zlokalizowanych na obrzeżach dużych miast.

8. Dane dotyczące **radiofonii i telewizji publicznej** obejmują jednostki wchodzące w skład Polskiego Radia S.A. i Telewizji Polskiej S.A., a działalność ich reguluje ustawa z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (Dz. U. 2017, poz. 1414, z późniejszymi zmianami); działalność ta nie wymaga koncesji Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji.

9. Dane o **abonentach radiowych i telewizyjnych** dotyczą osób i instytucji, które uiściły opłaty abonamentowe uprawniające do korzystania z urządzeń odbiorczych radiofonii bezprzewodowej oraz z odbiorczych urządzeń telewizyjnych. Dane dotyczą także osób korzystających — na mocy szczególnych przepisów — z prawa do bezpłatnego korzystania z urządzeń odbiorczych (np. inwalidów wojennych i wojskowych).

Dane obejmują również instytucje opłacające abonament za korzystanie z odbiorników radiowych i telewizyjnych w samochodach.

Turystyka

1. Termin **turystyka** — zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 692/2011 obowiązującym od 2012 r. — oznacza czynności odwiedzających, którzy podejmują podróż do głównego miejsca docelowego położonego poza ich zwykłym otoczeniem, na okres krótszy niż rok, w dowolnym głównym celu, w tym w celu służbowym, wypoczynkowym lub innym celu osobistym, innym niż zatrudnienie przez podmiot miejscowy dla odwiedzanego miejsca.

Wszystkie kategorie podróżnych, które mieszczą się w zakresie pojęcia „turystyka” są określane mianem odwiedzających. W grupie tej wyróżnia się:

- turystów, tj. osoby, które spędziły co najmniej jedną noc poza miejscem stałego zamieszkania,
- odwiedzających jednodniowych, tj. osoby, które nie nocują w miejscu odwiedzanym.

- the activity of **music theatres**, including opera, operetta, musical and ballet performances (ballet and musical performances are presented together with operettas),
- the concert activity of **philharmonic halls, orchestras and choirs**,
- entertainment activities.

7. Information regarding **cinemas** concerns the activity of public cinemas, i.e., established for the purpose of public film screenings, regardless of the film carrier used (light-sensitive, magnetic tape and digital).

Among fixed cinemas one can distinguish:

- miniplexes – equipped with 3 to 7 screens,
- multiplexes — equipped with 8 screens and more.

Cinemas in rural areas include also mini- and multiplexes opened in shopping centres located on outskirts of large cities.

8. Data concerning public **radio and television** include entities comprising Polskie Radio S.A. and Telewizja Polska S.A., the activity of which is regulated by the Law on Radio and television, dated 29th December 1992 (journal of Laws 2017, item 1414 with later amendments); this activity does not require a licence from the National broadcasting Council.

9. Data regarding **radio and television subscribers** concern persons and institutions, which paid the subscription fee in order to use wireless radio and television receivers. The data also concern persons exempt, on the basis of special regulations, from paying the subscription fee (e.g., disabled war and military veterans).

Data also concern institutions paying the subscription for using radio and television receivers in vehicles.

Tourism

1. Term **tourism**, in accordance with the Regulation (EU) No.692/2011 of the European Parliament and of the Council in force since 2012, means the activity of visitors taking a trip to a main destination outside their usual environment, for less than a year, for any main purpose, including business, leisure or other personal purpose, other than to be employed by a resident entity in the place visited.

All categories of travellers which fall within the term “tourism” are defined as visitors. This group comprises:

- tourists, i.e. persons who spent at least one night away from their place of permanent residence ,
- one-day visitors, i.e. persons who did not spend the night at the place visited.

2. Baza noclegowa turystyki – dotyczy turystycznych obiektów noclegowych, tj. obejmuje obiekty hotelowe i pozostałe obiekty (od 2011 r. posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych; do 2010 r. bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych).

W ramach:

- obiektów hotelowych do grupy „inne obiekty hotelowe” zalicza się te, które nie spełniają wymagań dla hoteli, moteli i pensjonatów, ale świadczą usługi hotelarskie (np. zajazdy, gościnie) oraz obiekty w trakcie kategoryzacji,
- pozostałych obiektów do grupy „inne obiekty” zalicza się te, które nie odpowiadają warunkom przewidzianym dla poszczególnych rodzajów obiektów oraz obiekty wykorzystywane dla potrzeb turystyki (np. domy studenckie, internaty, hostele, ośrodki do wypoczynku sobotnio-niedzielnego i świątecznego, ośrodki sportowo-rekreacyjne, ośrodki kolonijne, zakłady uzdrowiskowe).

3. W informacjach o obiektach i miejscach noclegowych turystyki nie uwzględnia się obiektów i miejsc w obiektach przejściowo nieczynnych z powodu przebudowy, remontu itp.

4. Dane o miejscach noclegowych wykazano według stanu w dniu 31 lipca; dotyczą miejsc całorocznych i sezonowych.

5. Turysta zagraniczny korzystający z turystycznych obiektów noclegowych rejestrowani są według kraju stałego zamieszkania. Turysta zagraniczny może być wykazany wielokrotnie, jeśli w czasie jednorazowego pobytu w Polsce korzysta z kilku obiektów noclegowych.

6. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych lub pokoi – jest to stosunek liczby udzielonych noclegów lub wynajętych pokoi w danym roku do nominalnej liczby miejsc noclegowych lub pokoi w danym roku. Przez nominalną liczbę miejsc noclegowych lub pokoi rozumie się sumę miejsc noclegowych lub pokoi przygotowanych dla turystów w każdym dniu działalności obiektu.

7. Placówki gastronomiczne w turystycznych obiektach noclegowych obejmują zakłady i punkty gastronomiczne stałe i sezonowe. Do barów zaliczono także: kawiarnie, winiarnie, piwiarnie, jadalnie itp.; do punktów gastronomicznych – także smażalnie, pialnie, lodzianie, bufety itp.

Sport

1. Począwszy od 2002 r. informacje o uczniowskich klubach sportowych UKS i wznaniowych klubach sportowych oraz klubach sportowych opracowywane są na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co dwa lata.

2. Dane o **organizacjach kultury fizycznej** obejmują wybrane organizacje o ogólnopolskim zasięgu działania (Akademicki Związek Sportowy, Polski Związek Sportu Niepełnosprawnych „Start”, Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej, Zrzeszenie „Ludowe Zespoły Sportowe”)

2. Tourist accommodation establishments include hotels and similar facilities and other facilities (since 2011 with 10 and more bed places; until 2010 excluding rooms for rent and agrotourism lodgings).

Within:

- hotels and similar facilities, the group “other hotel facilities” has covered facilities which do not meet requirements for hotels, motels and boarding houses, but which provide hotel services (e.g. road houses, inns) as well as other hotel facilities during categorization,
- other facilities, the group “miscellaneous facilities” includes facilities which do not correspond to conditions expected in particular facilities, and other facilities used for tourism (e.g. student dormitories, boarding schools, weekend and holiday accommodation establishments, sport and recreational centres, holiday youth centres as well as health establishments).

3. Facilities and places temporarily inactive due to expansion, renovation, etc., are not included in data regarding **facilities and the number of beds** for tourists.

4. Data on **number of beds** are presented as of 31st July; these data concern whole year's and seasonal places.

5. Foreign tourists using tourist accommodation establishments are registered according to the country of their permanent residence. A foreign tourist may be indicated more than once if during a single stay in Poland he/she uses more than one accommodation facility.

6. Occupancy rate of bed places or rooms is a relation of the number of overnight stays or rooms rented in a given year to the nominal number of bed places or rooms in a given year. The nominal number of bed places or rooms shall mean total bed places or rooms prepared for tourists each day of a facility's operation.

7. Catering establishments in collective tourists accommodation establishments include permanent and seasonal catering facilities and outlets. Catering facilities also include: cafes, wine houses, beer halls, canteens, etc.; catering outlets also include fry houses, drink bars, ice-cream parlours, snack bars, etc.

Sport

1. Since 2002 information regarding student sports clubs UKS and religious sports clubs as well as sports clubs has been compiled on the basis of periodic surveys conducted every two years.

2. Data regarding **physical education organizations** include selected organizations with a national scope of activity (the University Sports Association AZS, the Polish Sports Association for the Disabled “Start”, the Society for Promotion of Physical Culture, the Association of “Rural

i dotyczą głównie rekreacji ruchowej, a w przypadku PZSN „Start” – rehabilitacji ruchowej w środowisku niepełnosprawnych.

3. W tabl. 18 w kategorii **ćwiczących** jedna osoba może być wykazywana wielokrotnie, jeśli uprawia kilka dyscyplin sportu. W zależności od wieku osoby ćwiczące zaliczane są do kategorii juniorów lub seniorów; dla poszczególnych dyscyplin sportowych stosuje się różne granice wieku.

W kategorii **trenerów i instruktorów** sportowych jedna osoba może być wykazywana wielokrotnie, jeśli prowadzi zajęcia w kilku dyscyplinach sportu.

Sports Clubs”) and primarily concern recreational activity, and in case of the Polish Sports Association for the Disabled “Start” – rehabilitation activity for the persons with disabilities.

3. In tabl. 18 in the categories **persons practicing sports**, one person may be indicated more than once, depending upon the number of disciplines practiced. Persons exercising are classified as either juniors or seniors, depending on age; various age groups are applied for individual disciplines.

In the categories **coaches and sports instructors**, one person may be indicated more than once, depending upon the number of sports disciplines taught.

Kultura

Culture

TABL. 1 (172). **KSIĄŻKI I BROSZURY WYDANE^a**
BOOKS AND PAMPHLETS PUBLISHED^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	843	1043	1205	1162	TITLES TOTAL
Wydawnictwa naukowe.....	421	428	477	381	Scientific publications
Podręczniki dla szkół wyższych ...	42	32	36	22	University textbooks
Wydawnictwa zawodowe	19	45	33	22	Professional publications
Podręczniki szkolne	2	12	6	5	School textbooks
Wydawnictwa popularne	161	267	304	314	Popular science
Literatura piękna	198	259	349	418	Belles-lettres
w tym dla dzieci i młodzieży	109	131	167	231	of which for children and youth

^a Według miejsca wydania.
Źródło: Biblioteka Narodowa.
^a According to published place.
Source: Nation Library.

TABL. 2 (173). **GAZETY I CZASOPISMA WYDANE^a**
NEWSPAPERS AND MAGAZINES PUBLISHED^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	289	258	273	259	TOTAL
ukazujące się:					published as specified:
W tygodniu:					Weekly:
1 raz	26	23	29	33	once
2-6 razy	2	1	1	2	2-6 times
W miesiącu:					Monthly:
1 raz	46	39	32	31	once
2-3 razy	4	8	9	9	2-3 times
1 raz:					Once:
na 2 miesiące	16	22	24	21	bimonthly
w kwartale	73	68	67	63	quarterly
w półroczu	24	18	19	18	half-yearly
w roku	53	28	38	33	yearly
Nieregularnie	45	51	54	49	Irregularly

^a Według miejsca wydania.
Źródło: Biblioteka Narodowa.
^a According to published place.
Source: National Library.

TABL. 3 (174). **BIBLIOTEKI PUBLICZNE (z filiami)**
PUBLIC LIBRARIES (with branches)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Biblioteki (stan w dniu 31 XII)	559	530	512	510	Libraries (as of 31 XII)
w tym na wsi	366	340	325	322	of which in rural areas
Punkty biblioteczne (stan w dniu 31 XII)	62	60	59	50	Library service points (as of 31 XII)
w tym na wsi.....	25	20	22	17	of which in rural areas
Księgozbiór (stan w dniu 31 XII) w tysiącach wol.	8948,2	8518,1	8274,3	8120,9	Collection (as of 31 XII) in thousands vol.
w tym na wsi.....	3631,5	3369,9	3295,7	3280,9	of which in rural areas
Czytelnicy ^a w tysiącach	413,6	385,6	364,9	357,0	Borrowers ^a in thousands
w tym na wsi.....	100,2	92,4	89,3	87,5	of which in rural areas
Wypożyczenia ^{ab} :					Loans ^{ab} :
w tysiącach wol.	7949,5	7766,4	7290,2	6912,1	in thousands vol.
w tym na wsi.....	1752,1	1681,4	1554,4	1498,8	of which in rural areas
na 1 czytelnika w wol.	19,2	20,1	20,0	19,4	per borrower in vol.
w tym na wsi.....	17,5	18,2	17,4	17,1	of which in rural areas

a Łącznie z punktami bibliotecznymi; od 2013 r. przyporządkowane w podziale na miasta i wieś według siedziby jednostki macierzystej. b W 2010 bez wypożyczeń międzybibliotecznych.

a Including library service points; since 2013 assigned with division into urban areas and rural areas according to the parent entity's registered office. b In 2010 excluding interlibrary lending.

TABL. 4 (175). **MUZEJA**
MUSEUMS

WYSZCZEGÓLNIENIE	Muzea i oddziały muzealne ^a Museums with branches ^a	Muzealia ^a w tys. szt. Museum exhibits ^a in thousands pcs	Wystawy czasowe Temporary exhibitions		Zwiedzający w tys. Visitors in thous.		SPECIFICATION	
					ogółem total	w tym młodzież szkolna ^d of which primary and secondary school students ^d		
			własne ^b own ^b	obce ^c exterior ^c				
OGÓŁEM.....	2010	46	715,7	206	125	709,9	213,8	TOTAL
	2015	51	814,9	272	140	1115,0	227,6	
	2017	51	980,1	259	88	988,9	207,8	
	2018	49	974,3	175	57	940,0	147,1	
Archeologiczne	1	290,0	8	-	16,1	1,4	Archeological	
Artystyczne	3	15,6	13	-	326,1	10,6	Art	
Etnograficzne	1	1,6	-	-	2,5	1,1	Ethnographic	
Na wolnym powietrzu	1	-	-	-	4,2	1,0	Outdoor	
Geologiczne	1	1,4	1	-	2,5	2,4	Geological	
Historyczne	8	106,9	27	11	80,3	19,3	Historical	
Interdyscyplinarne	4	111,8	22	11	146,1	10,3	Interdisciplinary	
Martyrologiczne	3	62,7	8	-	57,6	34,4	Martyrological	
Militarne	2	1,5	-	-	1,5	0,3	Military	
Przyrodnicze	1	105,0	-	-	-	-	Natural history	
Regionalne	13	231,3	68	31	115,8	40,5	Regional	
Techniki i nauki	3	31,8	12	3	71,8	10,1	Technical and scientific	
Wnętrz	4	1,6	10	-	99,1	9,8	Interior design	
Inne	4	13,0	6	1	16,4	6,0	Other	

a Stan w dniu 31 grudnia. b W kraju. c Krajowe i z zagranicy. d Zwiedzająca muzea w zorganizowanych grupach.

a As of 31st December. b In Poland. c Domestic and foreign. d Visiting museums in organized groups.

TABL. 5 (176). **INSTYTUCJE PARAMUZEALNE**
MUSEUM-RELATED INSTITUTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Instytucje (stan w dniu 31 XII)	7	3	7	6	Institutions (as of 31 XII)
Zwiedzający w tysiącach	420,8	454,7	432,3	574,1	Visitors in thousand
w tym młodzież szkolna w zorganizowanych grupach...	27,7	14,0	12,9	87,3	of which primary and secondary schools students visiting in groups
Ogród zoologiczny	209,9	295,1	238,3	139,9	Zoological Garden
Ogród botaniczny	155,6	157,5	164,6	193,4	Botanical Garden
Inne	55,2	2,1	29,4	240,8	Others

TABL. 6 (177). **GALERIE SZTUKI**
ART GALLERIES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018			SPECIFICATION
				ogółem total	sektor publiczny public sector	sektor prywatny private sector	
Galerie (stan w dniu 31 XII)	46	41	40	38	27	11	Galleries (as of 31 XII)
Wystawy ^a	493	447	468	382	302	80	Exhibitions ^a
w tym z zagranicy	9	23	21	5	4	1	of which foreign
Ekspozycje ^a	521	460	478	385	305	80	Expositions ^a
Zwiedzający w tysiącach	176,8	230,7	176,6	134,3	116,1	18,2	Visitors in thousands

^a W kraju.

^a In Poland.

TABL. 7 (178). **TEATRY, INSTYTUCJE MUZYCZNE, PRZEDSIĘBIORSTWA ESTRADOWE**
THEATRES, MUSIC INSTITUTIONS, ENTERTAINMENT ENTERPRISES

WYSZCZEGÓLNIENIE		Instytucje ^a Institutions ^a	Miejsca na widowni w stałej sali ^a Seats in fixed halls ^a	Przedsta- wienia i koncerty ^b Perform- ances and concerts ^b	Widzowie i słuchacze ^b w tys. Audience ^b in thou- sands	SPECIFICATION
TEATRY I INSTYTUCJE MUZYCZNE	2010	10	3939	3553	603,0	THEATRES AND MUSIC INSTITUTIONS
	2015	10	4894	2652	560,8	
	2017	10	4893	2987	645,2	
	2018	10	5013	3271	780,8	
	Teatry.....	7	2329	2579	420,5	
dramatyczne	4	1789	1576	332,6	dramatic	
lalkowe	3	540	1003	87,9	puppet	
Teatry muzyczne.....	2	1927	277	191,7	Music theatres	
opery	1	1074	127	92,7	operas	
operetki	1	853	150	99,0	operettas	
Filharmonie, orkiestry, chóry	1	757	399	156,8	Philharmonic halls, orches- tras, choirs	
Zespoły pieśni i tańca	-	-	16	11,8	Song and dance ensembles	
PRZEDSIĘBIORSTWA ESTRADOWE	2010	2	x	169	41,7	ENTERTAINMENT ENTERPRISES
	2015	2	x	114	25,3	
	2017	3	x	161	108,9	
	2018	3	x	190	101,7	

^a Stan w dniu 31 grudnia. ^b Dane dotyczą przedstawień i koncertów na terenie województwa (bez względu na miejsce siedziby instytucji), łącznie z imprezami organizowanymi w plenerze.

^a As of 31st December. ^b Data concern performances and concerts in voivodship area (regardless of the seat of institution), including outdoor events.

TABL. 8 (179).

CENTRA KULTURY^a, DOMY I OŚRODKI KULTURY, KLUBY, ŚWIETLICE

Stan w dniu 31 grudnia

CENTRES OF CULTURE^a, CULTURAL CENTRES AND ESTABLISHMENTS, CLUBS, COMMUNITY CENTRES

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018			SPECIFICATION
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	
Instytucje	238	187	203	202	85	117	Institutions
centra kultury	-	13	23	26	14	12	centre of culture
domy kultury	52	40	44	44	27	17	cultural establishments
ośrodki kultury	104	94	91	89	30	59	cultural centres
kluby	13	13	12	12	11	1	clubs
światlice	69	27	33	31	3	28	community centres
Pracownie specjalistyczne	335	366	441	456	285	171	Specialised workshops
Imprezy (w ciągu roku)	13494	14663	14919	15556	11314	4242	Events (during the year)
Uczestnicy imprez (w ciągu roku) w tysiącach	1603,6	1607,2	1639,4	1664,9	1275,5	389,4	Event participants (during the year) in thousands
Kursy (w ciągu roku)	433	364	327	404	326	78	Courses (during the year)
Absolwenci kursów (w ciągu roku)	6862	16895	5674	6499	4993	1506	Course graduates (during the year)
w tym dzieci i młodzież szkolna ^b	3166	7823	3504	3400	2385	1015	of primary and secondary school pupils and students ^b
Grupy (zespoły) artystyczne .	1255	968	1110	1099	702	397	Artistic groups (ensembles)
Członkowie grup (zespółów) artystycznych	18721	16638	18158	18380	11812	6568	Members of artistic groups (ensembles)
w tym dzieci i młodzież szkolna ^b	10641	11294	12819	12549	8494	4055	of which primary and secondary school pupils and students ^b
Koła (kluby/sekcje)	764	1192	1659	1749	1132	617	Groups (clubs/sections)
Członkowie kół (klubów/sekcji)	22841	31815	36319	37373	25347	12026	Members of groups (clubs/sections)
w tym dzieci i młodzież szkolna ^b	5977	12766	14199	15163	10589	4574	of which primary and secondary school pupils and students ^b

a Do 2014 r. ujmowane w grupie domów kultury lub ośrodków kultury. b Do 2013 r. dzieci i młodzież w wieku poniżej 15 lat.

U w a g a. Do 2011 r. dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co 2 lata.

a Until 2014 presented among cultural establishments or cultural centres. b Until 2013 children and youth below the age of 15.

N o t e. Until 2011 data on the basis of periodic surveys conducted every two years.

TABL. 9 (180). **KINA STAŁE**
FIXED CINEMAS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Kina (stan w dniu 31 XII)	23	21	24	26 ^a	Cinemas (as of 31 XII)
w tym miasta	22	21	24	26	of which urban areas
w tym multiplexy	2	3	3	3	of which multiplexes
Sale projekcyjne (stan w dniu 31 XII)	58	66	73	79	Screens in fixed cinemas (as of 31 XII)
w tym miasta	57	66	73	79	of which urban areas
w tym multiplexy	25	34	34	34	of which multiplexes
Miejsca na widowni (stan w dniu 31 XII) w tys.	11,8	12,7	13,5	13,8	Seats in fixed cinemas (as of 31 XII) in thousands
w tym miasta	11,5	12,7	13,5	13,8	of which urban areas
w tym multiplexy	4,8	6,7	6,2	5,9	of which multiplexes
Seanse:					Screenings:
w tysiącach	79,4	93,8	116,4	125,2	in thousands
w tym miasta	79,4	93,8	116,4	125,2	of which urban areas
w tym multiplexy	45,5	55,1	62,5	63,3	of which multiplexes
na 1 kino w tysiącach	3,5	4,1	4,9	4,8	per cinema in thousands
Widzowie:					Audience:
w tysiącach	2138,8	2367,8	3320,8	3511,7	in thousands
w tym miasta	2138,5	2367,8	3320,8	3511,7	of which urban areas
w tym multiplexy	1482,0	1440,6	1979,1	2035,5	of which multiplexes
na 1 kino w tysiącach	93,0	112,8	138,4	135,1	per cinema in thousands
na 1 seans	27	25	29	28	per screening

a W tym 6 miniplexów.

a Of which 6 miniplex cinemas.

TABL. 10 (181). **ABONENCI TELEWIZJI KABLOWEJ**
Stan w dniu 31 grudnia
CABLE TELEVISION SUBSCRIBERS
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	367578	347027	303559	291513	T O T A L
Na 1000 ludności	145	139	123	118	Per 1000 population

Ź r ó ł Ń o: dane Urzędu Komunikacji Elektronicznej.

S o u r c e: data of the Office of Electronic Communications.

TABL. 11 (182). **ABONENCI RADIOWI I TELEWIZYJNI**
Stan w dniu 31 grudnia
RADIO AND TELEVISION SUBSCRIBERS
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w tysiącach in thousands				na 1000 ludności per 1000 population				
Abonenci radiowi....	529,1	524,6	523,5	518,7	208	210	211	210	Radio subscribers
miasta	397,1	393,6	391,5	387,8	244	250	252	251	urban areas
wieś	132,0	131,3	132,0	130,9	144	142	143	142	rural areas
Abonenci telewizyjni.....	510,0	503,2	502,1	497,4	201	202	203	202	Television subscribers
miasta	382,3	376,7	374,6	370,9	235	239	241	240	urban areas
wieś	127,7	126,5	127,5	126,5	139	137	138	137	rural areas

Ź r ó ł Ń o: dane Dyrekcji Generalnej Poczty Polskiej.

S o u r c e: data of the Polish Post General Directorate.

Turystyka

Tourism

TABL. 12 (183). **BAZA NOCLEGOWA TURYSTYKI** ^a
TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS ^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017 ^b	2018 ^b	SPECIFICATION
Obiekty (stan w dniu 31 VII).....	289	352	337	340	Facilities (as of 31 VII)
w tym całoroczne	249	319	292	296	of which open all year
Obiekty hotelowe	182	206	195	198	Hotels and similar facilities
hotele	86	113	113	117	hotels
motele	12	11	9	9	motels
pensjonaty.....	3	3	3	4	boarding houses
inne obiekty hotelowe.....	81	79	70	68	other hotel facilities
Pozostałe obiekty	107	146	142	142	Other facilities
domy wycieczkowe	6	5	5	5	excursion hostels
schroniska	1	1	-	-	shelters
schroniska młodzieżowe	11	9	8	7	youth shelters
w tym szkolne schroniska					of which school youth
młodzieżowe	7	5	5	5	hostels
kempingi.....	1	-	-	-	camping sites
pola biwakowe.....	4	6	3	4	tent camp sites
ośrodki wczasowe	11	11	14	14	holiday centres
ośrodki kolonijne	2	1	2	2	holiday youth centres
ośrodki szkoleniowo-					
-wypoczynkowe.....	21	22	19	17	training-recreational centres
zespoły domków turysty-					complexes of tourist
cznych ^c	17	11	12	11	cottages ^c
hostele	3	10	10	10	hostels
pokoje gościnne	28	29	33	rooms for rent
kwatery agroturystyczne.....	.	24	22	21	agrotourism lodgings
domy pracy twórczej.....	1	1	1	1	creative art centres
zakłady uzdrowiskowe.....	-	1	1	1	health establishments
inne obiekty	29	16	16	16	miscellaneous facilities
Miejsca noclegowe					Number of beds
(stan w dniu 31 VII).....	19981	23128	22210	23369	(as of 31 VII)
w tym całoroczne	16046	20143	18813	20060	of which open all year
Obiekty hotelowe	12043	14668	14013	15645	Hotels and similar facilities
hotele	8616	11179	10801	11893	hotels
motele	339	319	261	264	motels
pensjonaty.....	59	82	89	112	boarding houses
inne obiekty hotelowe.....	3029	3088	2862	3376	other hotel facilities
Pozostałe obiekty	7938	8460	8197	7724	Other facilities
domy wycieczkowe	525	317	351	377	excursion hostels
schroniska	45	35	-	-	shelters
schroniska młodzieżowe	541	443	350	314	youth shelters
w tym szkolne schroniska					of which school youth
młodzieżowe	324	222	197	193	hostels
kempingi.....	400	-	-	-	camping sites
pola biwakowe.....	367	660	180	240	tent camp sites
ośrodki wczasowe	1090	1163	1415	1408	holiday centres
ośrodki kolonijne	195	75	165	165	holiday youth centres
ośrodki szkoleniowo-					
-wypoczynkowe.....	1667	1674	1620	1356	training-recreational centres
zespoły domków turysty-					complexes of tourist
cznych ^c	1385	1257	1239	1133	cottages ^c
hostele	49	557	556	349	hostels
pokoje gościnne	517	620	685	rooms for rent
kwatery agroturystyczne.....	.	381	459	446	agrotourism lodgings
domy pracy twórczej.....	36	36	36	32	creative art centres
zakłady uzdrowiskowe.....	-	120	120	120	health establishments
inne obiekty	1638	1225	1086	1099	miscellaneous facilities

a W 2010 r. bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych; od 2014 r. dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. b Dane opracowano z uwzględnieniem imputacji dla jednostek, które odmówiły udziału w badaniu. c Łącznie z miejscami kempingowymi, jeśli występują na terenie zespołu.

a In 2010 excluding rooms for rent and agrotourism lodgings; in 2014 concern establishments possessing 10 and more bed places. b Data were compiled with consideration imputation for units, which refused to participate in the survey. c Including camping sites if they exist in the territory of the complexes of tourist cottages.

TABL. 12 (183). **BAZA NOCLEGOWA TURYSTYKI ^a (dok.)**
TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS ^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017 ^b	2018	SPECIFICATION
Korzystający z noclegów	993675	1281092	1307739	1351302	Tourists accommodated
Obiekty hotelowe	769028	1068532	1078345	1132154	Hotels and similar facilities
w tym:					of which:
hotele	596900	892250	919226	947996	hotels
motele	24908	22459	19142	19931	motels
Pozostałe obiekty	224647	212560	229394	219148	Other facilities
domy wycieczkowe	19120	11000	8900	10348	excursion hostels
schroniska	#	#	-	-	shelters
schroniska młodzieżowe	15067	12786	11614	12031	youth shelters
w tym szkolne schroniska młodzieżowe	6590	3778	2604	1787	of which school youth hostels
kempingi	#	-	-	-	camping sites
pola biwakowe	977	1104	#	635	tent camp sites
ośrodki wczasowe	30253	22164	24529	20665	holiday centres
ośrodki kolonijne	#	#	#	#	holiday youth centres
ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	61090	52325	48520	34824	training-recreational centres
zespoły domków turystycznych ^c	43908	20217	23852	24807	complexes of tourist cottages ^c
hostele	3616	34125	29130	25754	hostels
pokoje gościnne	13465	11856	12104	rooms for rent
kwatery agroturystyczne	3109	2483	3089	agrotourism lodgings
domy pracy twórczej	#	#	#	#	creative art centres
zakłady uzdrowiskowe	-	#	#	#	health establishments
inne obiekty	38724	32665	35375	36604	miscellaneous facilities
Udzielone noclegi	1959656	2302010	2342874	2560848	Nights spent (overnight stay)
Obiekty hotelowe	1313423	1662002	1720819	1943462	Hotels and similar facilities
w tym:					of which:
hotele	954805	1361874	1423625	1493015	hotels
motele	36420	35319	28190	28356	motels
Pozostałe obiekty	646233	640008	622055	617386	Other facilities
domy wycieczkowe	79273	33977	27581	37239	excursion hostels
schroniska	#	#	-	-	shelters
schroniska młodzieżowe	27590	24534	21127	19615	youth shelters
w tym szkolne schroniska młodzieżowe	18433	9535	8230	8658	of which school youth hostels
kempingi	#	-	-	-	camping sites
pola biwakowe	2660	5976	#	4839	tent camp sites
ośrodki wczasowe	75800	65570	73958	64609	holiday centres
ośrodki kolonijne	#	#	#	#	holiday youth centres
ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	161301	137619	125897	120478	training-recreational centres
zespoły domków turystycznych ^c	104181	66974	66074	62993	complexes of tourist cottages ^c
hostele	6358	78200	59494	56551	hostels
pokoje gościnne	37431	36654	40466	rooms for rent
kwatery agroturystyczne	10503	12264	12969	agrotourism lodgings
domy pracy twórczej	#	#	#	#	creative art centres
zakłady uzdrowiskowe	-	#	#	#	health establishments
inne obiekty	148836	126313	137938	137505	miscellaneous facilities

a W 2010 r. bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych; od 2014 r. dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. b Dane opracowano z uwzględnieniem imputacji dla jednostek, które odmówiły udziału w badaniu. c Łącznie z miejscami kempingowymi, jeśli występują na terenie zespołu.

a In 2010 excluding rooms for rent and agrotourism lodgings; in 2014 concern establishments possessing 10 and more bed places. b Data were compiled with consideration imputation for units, which refused to participate in the survey. c Including camping sites if they exist in the territory of the complexes of tourist cottages.

TABL. 13 (184). **TURYSŹCI ZAGRANICZNI KORZYSTAJĄCY Z BAZY NOCLEGOWEJ TURYSTYKI^a**
FOREIGN TOURISTS ACCOMMODATED IN TOURIST ACCOMMODATION
ESTABLISHMENTS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017 ^b	2018	SPECIFICATION
Korzystający z noclegów	113670	199712	189561	194876	Tourists accommodated
Obiekty hotelowe	104428	181327	177243	182347	Hotels and similar facilities
w tym:					of which:
hotele	88698	160660	160039	161917	hotels
motele	4796	4098	3948	3062	motels
Pozostałe obiekty	9242	18385	12318	12529	Other facilities
domy wycieczkowe	630	496	610	915	excursion hostels
schroniska	#	#	-	-	shelters
schroniska młodzieżowe	909	731	654	617	youth shelters
w tym szkolne schroniska młodzieżowe	426	362	169	356	of which school youth hostels
kempingi	#	-	-	-	camping sites
pola biwakowe	35	73	#	-	tent camp sites
ośrodki wczasowe	34	-	27	34	holiday centres
ośrodki kolonijne	#	#	#	#	holiday youth centres
ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	3998	555	372	162	training-recreational centres
zespoły domków turystycznych ^c	289	250	2	-	complexes of tourist cottages ^c
hostele	67	11690	6933	6185	hostels
pokoje gościnne	2098	514	576	rooms for rent
kwatery agroturystyczne	44	48	78	agrotourism lodgings
domy pracy twórczej	#	#	#	#	creative art centres
zakłady uzdrowiskowe	-	#	#	#	health establishments
inne obiekty	2301	2082	2989	3606	miscellaneous facilities
Udzielone noclegi	271843	367598	364930	531483	Nights spent (overnight stay)
Obiekty hotelowe	245051	311520	315013	471818	Hotels and similar facilities
w tym:					of which:
hotele	187445	274350	277522	310378	hotels
motele	5727	5937	5012	3802	motels
Pozostałe obiekty	26792	56078	49917	59665	Other facilities
domy wycieczkowe	2463	1787	3539	6916	excursion hostels
schroniska	#	#	-	-	shelters
schroniska młodzieżowe	1638	1730	1827	1384	youth shelters
w tym szkolne schroniska młodzieżowe	1360	1079	849	1273	of which school youth hostels
kempingi	#	-	-	-	camping sites
pola biwakowe	72	125	#	-	tent camp sites
ośrodki wczasowe	45	-	106	214	holiday centres
ośrodki kolonijne	#	#	#	#	holiday youth centres
ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	9121	1889	2010	1187	training-recreational centres
zespoły domków turystycznych ^c	345	493	4	-	complexes of tourist cottages ^c
hostele	73	34285	20559	22730	hostels
pokoje gościnne	3203	4370	5166	rooms for rent
kwatery agroturystyczne	143	605	252	agrotourism lodgings
domy pracy twórczej	#	#	#	#	creative art centres
zakłady uzdrowiskowe	-	#	#	#	health establishments
inne obiekty	10806	11325	16048	20543	miscellaneous facilities

a W 2010 r. bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych; od 2014 r. dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. b Dane opracowano z uwzględnieniem imputacji dla jednostek, które odmówiły udziału w badaniu. c Łącznie z miejscami kempingowymi, jeśli występują na terenie zespołu.

a In 2010 excluding rooms for rent and agrotourism lodgings; in 2014 concern establishments possessing 10 and more bed places. b Data were compiled with consideration imputation for units, which refused to participate in the survey. c Including camping sites if they exist in the territory of the complexes of tourist cottages.

TABL. 14 (185). **WYKORZYSTANIE BAZY NOCLEGOWEJ TURYSTYKI^a**
OCCUPANCY IN TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	stopień wykorzystania miejsc noclegowych				stopień wykorzystania pokoi				
	occupancy rate of bed places				occupancy rate of rooms				
Obiekty hotelowe ...	30,4	31,1	33,1	35,0	38,2	39,3	44,0	45,5	Hotels and similar facilities
hotele	31,0	33,3	35,2	35,0	39,8	42,3	46,6	47,5	hotels
motele	30,1	29,6	27,4	29,6	33,3	30,4	32,8	32,2	motels
pensjonaty.....	#	#	#	10,8	#	#	#	15,5	boarding houses
inne obiekty hotelowe.....	29,1	23,5	26,1	36,2	33,8	27,8	34,2	39,2	other hotel facilities
Pozostałe obiekty ...	33,1 ^b	29,2	29,3	31,4	x	x	x	x	Other facilities

^a Patrz uwagi ogólne działu „Kultura. Turystyka. Sport – Turystyka”, ust. 6. ^b Bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych.

^a See general notes to the chapter “Culture. Tourism. Sport – Tourism”, item 6. ^b Excluding rooms for rent and agrotourism lodgings.

TABL. 15 (186). **PLACÓWKI GASTRONOMICZNE W BAZIE NOCLEGOWEJ TURYSTYKI^a**
Stan w dniu 31 lipca
CATERING ESTABLISHMENTS IN TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS^a
As of 31st July

WYSZCZEGÓLNIENIE	Restauracje Restaurants	Bary i kawiarnie Bars and coffee shops	Stołówki Canteens	Punkty gastronomiczne Food stands	SPECIFICATION
OGÓŁEM 2010	145	129	48	30	TOTAL
2015	169	113	46	26	
2017	140	84	34	21	
2018	142	84	34	26	
Obiekty hotelowe	130	69	4	20	Hotels and similar facilities
hotele	101	52	3	14	hotels
motele	6	4	-	-	motels
inne obiekty hotelowe.....	23	13	1	6	other hotel facilities
Pozostałe obiekty	12	15	30	6	Other facilities
domy wycieczkowe	1	1	2	-	excursion hostels
schroniska młodzieżowe	-	-	2	-	youth hostels
w tym szkolne schroniska młodzieżowe .	-	-	2	-	of which school youth hostels
poła biwakowe.....	-	1	1	-	tent camp sites
ośrodki wczasowe	-	5	6	1	holiday centres
ośrodki kolonijne	-	-	2	-	holiday youth centres
ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe.....	3	3	6	1	training-recreational centres
domy pracy twórczej.....	-	-	1	-	creative arts centres
zespoły domków turystycznych ^b	3	1	-	3	complexes of tourist cottages ^b
pokoje gościnne	3	2	-	1	rooms for rent
kwatery agroturystyczne	-	-	4	-	agrotourism lodgings
zakłady uzdrowiskowe....	1	1	-	-	
inne obiekty	1	1	6	-	miscellaneous facilities

^a Do 2011 r. bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych w latach 2015 i 2018; dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. ^b Łącznie z miejscami kempingowymi, jeśli występują na terenie zespołu.

^a Until 2011 excluding rooms for rent and agrotourism lodgings; in 2015 and 2018 concern establishments possessing 10 and more bed places. ^b Including camping sites if they exist in the territory of the complexes tourist cottages.

TABL. 16 (187). **HOTELE WEDŁUG KATEGORII**
HOTELS BY CATEGORY

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	Kategorie Categories				w trakcie katego- ryzacji in the process of the categori- sation
			****	***	**	*	
OGÓŁEM ^a	2010	86	3	42	23	11	7
TOTAL ^a	2015	113	11	55	30	10	7
	2017	113	12	57	27	9	8
	2018	117	14	58	28	9	8
Pokoje ^a	2010	4690	854	2185	1205	270	176
Rooms ^a	2015	6009	1689	2608	1252	329	131
	2017	5782	1139	2786	1364	311	182
	2018	6172	1448	2794	1390	317	223
Miejsca noclegowe ^a ...	2010	8616	1653	3888	2159	541	375
Bed places ^a	2015	11179	3283	4669	2323	619	285
	2017	10801	2228	5069	2533	590	381
	2018	11893	2864	5384	2604	589	452
Korzystający z nocle- gów w tysiącach	2010	596,9	122,1	242,3	169,9	46,1	16,2
Tourists accommoda- ted in thousand	2015	892,2	291,0	336,1	197,2	58,2	9,7
	2017	919,2	256,2	389,3	199,1	55,7	18,9
	2018	948,0	259,0	410,3	198,2	57,2	23,3
w tym turyści zagra- niczni	2010	88,7	13,9	38,2	32,8	3,5	0,3
of which foreign tourists	2015	160,6	64,1	42,5	48,9	4,3	0,8
	2017	160,0	61,9	53,7	37,8	4,7	2,0
	2018	161,9	62,5	54,0	36,5	4,8	4,2
Stopień wykorzystania w %: Occupancy rate in %:							
miejsc noclegowych	2010	31,0	33,4	27,6	34,6	44,8	16,0
bed places	2015	33,3	37,3	30,5	32,1	47,7	14,5
	2017	35,2	39,7	32,5	34,8	45,9	23,4
	2018	35,0	37,4	32,7	35,7	46,8	24,7
pokoje	2010	39,8	44,6	36,4	42,9	48,3	24,5
rooms	2015	42,3	50,4	38,2	41,3	47,8	15,9
	2017	46,6	56,8	43,5	44,5	48,3	28,9
	2018	47,5	55,7	44,4	46,8	47,1	33,6

a Stan w dniu 31 lipca.

a As of 31st July.

Sport

Sport

TABL. 17 (188). **ORGANIZACJE KULTURY FIZYCZNEJ I KLUBY SPORTOWE**
Stan w dniu 31 grudnia
PHYSICAL EDUCATION ORGANIZATIONS AND SPORTS CLUBS
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2014	2016	2018	SPECIFICATION
ORGANIZACJE KULTURY FIZYCZNEJ PHYSICAL EDUCATION ORGANIZATIONS					
Jednostki organizacyjne.....	486	566	218	216	Organizational entities
Członkowie	31913	32179	9565	9822	Members
Ćwiczący ^a	34936	35181	10152	12530	Persons practising sports ^a
KLUBY SPORTOWE SPORTS CLUBS					
Jednostki organizacyjne.....	794	861	924	904	Organizational entities
Członkowie	53403	56362	64909	62872	Members
Ćwiczący	49539	55764	62719	62861	Persons practising sports
mężczyźni.....	36496	41874	47034	46983	males
kobiety	13043	13890	15685	15878	females
w wieku do 18 lat	34152	38870	44301	44575	aged up to 18
Sekcje sportowe	1539	1537	1597	1503	Sports sections
Trenerzy	679	881	1345	1487	Coaches
Instruktorzy sportowi	1262	1329	1231	1116	Sports instructors
Inne osoby prowadzące zajęcia sportowe	583	582	517	466	Other persons conducting sports activities

^a Dane szacunkowe.

U w a g a. Dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co dwa lata.

^a Estimated data.

N o t e. data on the basis of periodic surveys conducted every two years.

TABL. 18 (189). **WYBRANE DZIEDZINY I RODZAJE SPORTU W KLUBACH SPORTOWYCH^a W 2018 R.**
Stan w dniu 31 grudnia
SELECTED SPORTS FIELDS AND KINDS OF SPORTS IN SPORTS CLUBS^a IN 2018
As of 31st December

DZIEDZINY I RODZAJE SPORTU	Sekcje Sections	Ćwiczący Persons practising sports			Trenerzy Coaches	Instruk- torzy sportowi Sports instruc- tors	SPORTS FIELDS AND KINDS OF SPORTS
		ogółem total	z liczby ogółem of total				
			kobiety females	juniorzy i juniorki juniors			
Alpinizm	5	144	41	64	6	4	Mountaineering
Badminton.....	5	168	73	94	2	5	Badminton
Baseball	6	262	152	221	10	8	Baseball
Bilard.....	8	232	57	170	3	9	Billards
Boks.....	16	423	57	216	7	20	Boxing
Brydż sportowy	8	184	62	76	3	7	Bridge
Fitness	9	254	235	151	1	8	Fitness
Gimnastyka artystyczna.....	3	181	181	180	3	7	Artistic gymnastics
Gimnastyka sportowa.....	4	183	105	183	8	2	Rhythmic gymnastics
Hokej na lodzie	4	176	21	100	9	2	Ice hockey
Hokej na trawie	2	215	125	165	2	15	Field hockey
Jeździectwo ^b	15	256	173	68	9	6	Equestrian sport ^b

^a Łącznie z uczniowskimi klubami sportowymi UKS i wyznaniowymi klubami sportowymi. ^b Dziedzina sportu (obejmuje kilka pokrewnych rodzajów sportu).

^a Including Students Sports Clubs UKS and Religious Sports Clubs. ^b A sports field (consists of number of related kinds of sports).

TABL. 18 (189). **WYBRANE DZIEDZINY I RODZAJE SPORTU W KLUBACH SPORTOWYCH^a W 2018 R. (dok.)**
Stan w dniu 31 grudnia
SELECTED SPORTS FIELDS AND KINDS OF SPORTS IN SPORTS CLUBS^a IN 2018 (cont.)
As of 31st December

DZIEDZINY I RODZAJE SPORTU	Sekcje Sections	Ćwiczący Persons practising sports			Trenerzy Coaches	Instruk- torzy sportowi Sports instruc- tors	SPORTS FIELDS AND KINDS OF SPORTS
		ogółem total	z liczby ogółem of total				
			kobiety females	juniorzy i juniorki juniors			
Judo	16	1388	371	1285	24	11	Judo
Ju-jitsu	6	117	17	35	3	5	Ju-jitsu
Kajakarstwo klasyczne	3	48	18	25	2	4	Classic canoeing
Karate ^b	55	3845	1385	3124	37	91	Karate ^b
w tym karate tradycyj- ne	18	1933	730	1590	21	26	of which traditional karate
Kendo	1	34	4	13	1	5	Kendo
Kolarstwo szosowe	16	355	121	260	9	12	Road cycling
Kolarstwo torowe	5	102	45	77	3	4	Track cycling
Koszykówka	67	2800	1302	2414	70	37	Basketball
Kręglarstwo	3	126	53	58	1	6	Bowling
Kulturystryka i trójbój siłowy	16	428	46	73	8	9	Body-building and weight triathlon
Lekkoatletyka	77	2866	1321	2073	46	64	Athletics
Łucznictwo	4	177	89	101	8	2	Archery
Łyżwiarstwo figurowe	6	297	219	286	6	15	Figure skating
Łyżwiarstwo szybkie	4	249	158	238	4	9	Speed skating
Narciarstwo alpejskie	1	12	1	-	1	-	Alpine skiing
Narciarstwo klasyczne	1	20	10	10	-	1	Classic skiing
Pięciobój nowoczesny	3	150	70	31	6	1	3Modern pentathlon
Piłka nożna	438	27304	1519	19796	789	258	Football
Piłka nożna halowa (futsal)	32	740	80	433	12	8	Indoor football
Piłka ręczna	34	1455	551	1225	40	11	Handball
Piłka siatkowa	173	5282	2981	4213	101	120	Volleyball
Piłka siatkowa plażowa	7	133	79	78	8	1	Beach volleyball
Pływanie	40	2320	1086	1907	45	56	Swimming
Podnoszenie ciężarów	9	222	62	136	7	7	Weight lifting
Rugby	12	433	71	246	19	7	Rugby
Sport motorowy ^b	6	133	16	24	-	2	Motor sport ^b
Sport lotniczy ^b	6	217	25	24	-	23	Air sport ^b
Strzelectwo sportowe ^b	33	2283	183	121	29	35	Sport shooting ^b
Szachy	27	745	220	594	7	17	Chess
Szermierka	4	125	50	116	4	6	Fencing
Taekwon-do ^b	14	899	313	636	13	25	Taekwon-do ^b
Taniec sportowy	12	941	856	826	9	36	Dance sport
Tenis	30	1115	354	829	23	32	Tennis
Tenis stołowy	78	1693	476	1241	20	62	Table tennis
Unihokej	13	201	80	195	2	5	Unihockey
Warcaby	8	140	48	105	3	5	Checkers
Zapasy ^b	23	960	167	770	23	18	Wrestling ^b
Żeglarsstwo ^c	4	116	25	32	3	5	Sailing ^c

a Łącznie z uczniowskimi klubami sportowymi UKS i wyznaniowymi klubami sportowymi. b Dziedzina sportu (obejmuje kilka pokrewnych rodzajów sportu). c Dotyczy żeglarsstwa regatowego.

a Including Students Sports Clubs UKS and Religious Sports Clubs. b A sports field (consists of number of related kinds of sports). c Concerns race sailing.

TABL. 19 (190). **WYBRANE OBIEKTY SPORTOWE ^a W 2018 R.**
Stan w dniu 31 grudnia
SELECTED SPORTS FACILITIES ^a IN 2018
As of 31th December

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem <i>Total</i>	W tym dostosowane do niepełnosprawnych Of which adapted for the disabled persons		SPECIFICATION
		osób ćwiczących practicing sports	widzów spectators	
Stadiony:				Stadiums:
wielofunkcyjne	55	17	24	multipurpose
piłkarsko żużlowe	3	-	-	football-speedway
piłkarsko-lekkoatletyczne	36	13	16	football-athletic
pozostałe	16	4	8	other
pozostałe	65	19	31	other stadiums
lekkoatletyczne	5	4	4	athletic
piłkarskie	60	15	27	football
Boiska do gier wielkich ^b	364	87	96	Fields for big games ^b
w tym piłkarskie	354	80	94	of which football
Boiska do gier małych ^b	154	29	41	Fields for small games ^b
w tym:				of which:
koszykówki	45	11	12	basketball
piłki ręcznej	6	1	1	handball
piłki siatkowej	29	8	9	volleyball
Boiska uniwersalne-wielozadaniowe	182	81	73	Universal and multipurpose sports fields
Korty tenisowe	160	40	34	Tennis courts
Hale sportowe	62	42	37	Sports halls
Sale gimnastyczne ^c	58	14	13	Gyms ^c
Pływalnie kryte	29	13	12	Indoor swimming pools
Pływalnie otwarte	11	2	4	Outdoor swimming pools
Tory sportowe	14	5	3	Sports tracks
Lodowiska sztuczne mrożone	20	6	4	Artificial skating rinks
Strzelnice	7	1	1	Shooting range
Aquaparki	2	2	1	Aquaparks
Skateparki	29	5	7	Skateparks
Siłownie zewnętrzne	362	84	90	Outdoor gyms
Ścieżki rowerowe w km ^d	769,2	x	x	Bicycle paths - length in km ^d

a Bez obiektów przyszkolnych. b Łącznie z obiektami niepełnowymiarowymi. c Łącznie z salami pomocniczymi. d Dane o ścieżkach rowerowych uwzględniają długość ścieżek rowerowych będących odpowiednio w obszarze właściwości gminy, starostwa i urzędu marszałkowskiego, czyli: samodzielnych dróg dla rowerów (położonych w pasie drogi); dróg wydzielonych z jezdni; dróg wydzielonych z chodnika; dróg zawartych w ciągach pieszo-rowerowych. Za długość ścieżek rowerowych należy uważać długość dróg dla rowerów przebiegających w jednym kierunku. Długość ścieżek położonych po dwóch stronach drogi jest liczona odrębnie. Ujęto ścieżki rowerowe służące głównie do celów komunikacyjnych, a nie turystycznych, tzw. szlaków rowerowych (np. położonych w lesie).

U w a g a. Dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co 4 lata.

a Excluding schools facilities. b Including non-full-size facilities. c Including auxiliary gym. d Data on bicycle paths are taking into account the length of bicycle paths which are respectively within the area of competence of gmina, powiat or voivodship (excluding length of bicycle track): independent lanes for bicycles (constructed as a part of traffic road); lanes excluding from traffic roads; lanes excluding from pavement; lanes in foot-bicycle path. Length of bicycle lanes is length of lanes running in one direction. Length of bicycle lanes laying on the opposite side of the road are calculated separately. Data concerns that lanes, which are used mainly to the communication, not to the tourism (e.g. running through the forest).

N o t e. Data on the basis of periodic surveys conducted every four years.

DZIAŁ XII NAUKA I TECHNIKA. SPOŁECZEŃSTWO INFORMACYJNE

CHAPTER XII SCIENCE AND TECHNOLOGY. INFORMATION SOCIETY

Uwagi metodologiczne

Methodological notes

Nauka i technika

Działalność badawcza i rozwojowa (B+R) to ogół działań polegających na prowadzeniu i wspieraniu badań naukowych i prac rozwojowych. Jest to praca twórcza, prowadzona w sposób metodyczny, podejmowana w celu zwiększenia zasobów wiedzy, w tym wiedzy o człowieku, kulturze i społeczeństwie oraz w celu tworzenia nowych zastosowań dla wiedzy już istniejącej.

Działalność ta obejmuje:

- **badania podstawowe**, tj. oryginalne prace badawcze, eksperymentalne lub teoretyczne podejmowane przede wszystkim w celu zdobywania nowej wiedzy o podstawach zjawisk i obserwowalnych faktów bez nastawienia na bezpośrednie zastosowanie komercyjne;
- **badania stosowane** (aplikacyjne), tj. prace badawcze podejmowane w celu zdobycia nowej wiedzy, zorientowane przede wszystkim na zastosowanie w praktyce;
- **prace rozwojowe**, tj. nabywanie, łączenie, kształtowanie i wykorzystywanie dostępnej aktualnie wiedzy i umiejętności z dziedziny nauki, technologii i działalności gospodarczej oraz innej wiedzy i umiejętności do planowania produkcji oraz tworzenia i projektowania nowych, zmienionych lub ulepszonych produktów, procesów i usług.

Dane z zakresu działalności badawczej i rozwojowej (B+R) prezentuje się zgodnie z metodyką stosowaną przez Eurostat w układzie **Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007)** oraz w układzie **sektorów instytucjonalnych**.

Zgodnie z Rozporządzeniem Wykonawczym Komisji (UE) nr 995/2012 z dnia 26 października 2012 r. statystyki dotyczące działalności badawczo-rozwojowej na poziomie regionalnym od roku 2012 zostały opracowane na podstawie danych jednostek lokalnych. Wzorem lat ubiegłych dane dotyczące podmiotów w tabl. 1 opracowano metodą przedsiębiorstw.

1. Informacje dotyczące działalności badawczej i rozwojowej obejmują:

- 1) **podmioty wyspecjalizowane badawczo**, tj. podmioty, których głównym (statutowym) celem działalności jest prowadzenie badań naukowych i prac rozwojowych bądź ich bezpośrednie wsparcie; są to:
 - a) instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk; działające na podstawie ustawy z dnia

Research and experimental development (R&D) comprise all activities consisting in conducting and supporting scientific research and experimental development. It is creative work, conducted in methodological manner, undertaken to increase the stock of knowledge, including knowledge of humankind, culture and society, and to devise new applications of available knowledge.

It includes:

- **basic research**, i.e. original experimental or theoretical work undertaken primarily to acquire new knowledge of the underlying foundation of phenomena and observable facts, without any direct commercial application or use in view;
- **applied research**, i.e. research undertaken in order to acquire new knowledge, directed primarily towards application or use in practice;
- **experimental development**, i.e. acquiring, combining, shaping and using existing scientific, technological, business and other relevant knowledge and skills for the purpose of producing plans and arrangements or designs for new, altered or improved products, processes and services.

Data on research and experimental development (R&D) are presented in accordance with methodology applied by Eurostat, in a breakdown by **Statistical Classification of Economic Activities in the European Community (NACE Rev. 2)** and by **institutional sectors**.

According to Commission Implementing Regulation (EU) No 995/2012 of 26th October 2012 statistics on Research and Development at regional level since 2012 have been compiled on the basis of local units data. As in previous years, data on entities in table 1 were using an enterprise method.

1. Information regarding research and experimental development covers:

- 1) **dedicated research entities**, i. e. entities whose main (statutory) aim is conducting scientific research and experimental development or their direct support; they include:
 - a) scientific institutes of the Polish Academy of Sciences; operating on the basis of the Law Polish

30 kwietnia 2010 r. o Polskiej Akademii Nauk (tekst jednolity Dz. U. 2019 poz. 1183)

- b) instytuty badawcze działające na podstawie ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 o instytutach badawczych (tekst jednolity Dz. U. 2019 poz. 1350);
- c) uczelnie działające zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 2018 poz. 1668 z późniejszymi zmianami); w prezentowanych statystykach B+R termin „uczelnie” obejmuje wszystkie uniwersytety, uczelnie techniczne itp., ale nie obejmuje innych instytucji szkolnictwa wyższego, uniwersyteckich instytutów lub ośrodków badawczych, szpitali i klinik uniwersyteckich oraz organizacji badawczych, których działalność B+R jest kontrolowana przez sektor szkolnictwa wyższego;
- d) pozostałe, tj. pozostałe podmioty zaklasyfikowane według PKD 2007 do działu 72 „Badania naukowe i prace rozwojowe” oraz inne powiązane z nimi instytucjonalnie jednostki pomocnicze lub nadzorujące, zaklasyfikowane bądź niezaklasyfikowane według PKD 2007 do działu 72 „Badania naukowe i prace rozwojowe”.

2) **podmioty gospodarcze**, które obok swojej podstawowej działalności prowadzą lub finansują prace badawczo-rozwojowe.

2. Do **pracujących** (do 2015 r. zatrudnionych) w działalności B+R zaliczono:

- 1) **badaczy**, tj. osoby prowadzące badania naukowe oraz ulepszające lub rozwijające koncepcje, teorie, modele, techniki, oprzyrządowanie, oprogramowanie lub metody operacyjne;
- 2) **techników i pracowników równorzędnych**, tj. pracowników, którzy uczestniczą w działalności B+R wykonując zadania naukowe i techniczne związane z zastosowaniem pojęć i metod operacyjnych oraz wykozystaniem sprzętu badawczego, zazwyczaj pod kierunkiem badaczy;
- 3) **pozostały personel pomocniczy**, do którego należą – wykwalifikowani i niewykwalifikowani pracownicy na stanowiskach robotniczych oraz pracownicy administracji, sekretariatów i biur, zaangażowani w projekty B+R lub bezpośrednio związani z takimi projektami.

3. Dane o **pracujących** – (do 2015 r. zatrudnionych) dotyczą osób bezpośrednio zaangażowanych w prace B+R i obejmują zatrudnionych w danej jednostce na podstawie stosunku pracy lub stosunku służbowego (tj. umowy o pracę, powołania, wyboru lub mianowania) oraz pracowników i pracujących na własny rachunek, agentów pracujących na podstawie umów agencyjnych, osoby wykonujące pracę nakładczą i członków spółdzielni produkcji rolniczej. Dane są prezentowane w dwóch ujęciach, tj. w osobach (tabl. 2) lub w ekwiwalentach pełnego czasu pracy (tabl. 1).

Ekwiwalenty pełnego czasu pracy (EPC) są to jednostki przeliczeniowe służące do ustalenia liczby osób faktycznie zaangażowanych w działalność B+R. Jeden ekwiwalent pełnego czasu pracy oznacza jeden osoborok poświęcony wyłącznie na działalność badawczą i rozwojową.

Academy of Sciences, dated 30th April 2010 (uniform text Journal of Laws 2019 item 1183);

- b) research institutes operating on the basis of the Law on the Research Institutes, dated 30th April 2010 (uniform text Journal of Laws 2019 item 1350);
- c) higher education institutions; operating under the Law on Higher Education and Science (Journal of Laws 2018 item 1668, with later amendments); in presented R&D statistics the term “higher education institutions” comprises all universities, colleges of technology etc., but it does not include other tertiary level education institutions, university research institutes or centres, university hospitals or clinics and research organisations, the R&D of which is controlled by the higher education sector
- d) others, i. e. other entities classified into NACE Rev. 2 division 72 “Scientific research and development” as well as other institutionally linked auxiliary or supervising units, classified or unclassified into NACE Rev. 2 division 72 “Scientific research and development”.

2) **economic entities** which apart from their main activity perform or fund research and development.

2. **Employed persons** (up to 2015 employees) in R&D include:

- 1) **researchers (RSE)**, i. e. persons conducting research and improving or developing concepts, theories, models, techniques, instrumentation, software or operational methods;
- 2) **technicians and equivalent staff**, i. e. persons who participate in R&D by performing scientific and technical tasks involving the application of concepts and operational methods and the use of research equipment, normally under the supervision of researchers
- 3) **other supporting staff**, including skilled and unskilled craftsmen, as well as administrative, secretarial and clerical staff, participating in R&D projects or directly associated with such projects.

3. Data on **employed persons** – internal personnel (up to 2015 employees) concern personnel directly engaged in R&D and cover persons employed in a given entity under employment relationship (i. e. under a contract of employment, election or appointment) as well as employers and self-employed, agents employed under agency contracts, home workers (outwork) and members of agricultural production cooperatives. Data are presented in two approaches, i. e. in persons (table 2) and in full-time equivalents (table 1).

Full-time equivalent (FTE) is a conversion unit used to determine the number of person actually engaged in research and development. One FTE equals one person-year spent exclusively on R&D.

4. Statystyki dotyczące nakładów na B+R zazwyczaj przedstawiają **nakłady wewnętrzne**, tj. wartość prac badawczych i rozwojowych danej jednostki wykonanych przez jej własne zaplecze badawcze, niezależnie od źródeł ich finansowania. Natomiast dane o nakładach na B+R w przypadku działalności innowacyjnej w przemyśle (tabl. 10) uwzględniają również nakłady zewnętrzne, które określone są jako wartość prac badawczych i rozwojowych w danej jednostce nabytych od innych jednostek (krajowych i zagranicznych)

Nakłady inwestycyjne na działalność B+R obejmują nakłady poniesione na środki trwałe łącznie z kosztami zakupu lub wytworzenia aparatury naukowo-badawczej, niezbędnej do wykonania określonych prac B+R, spełniające kryteria zaliczania do środków trwałych, lecz do czasu zakończenia tych prac nieujętej w ewidencji środków trwałych. Od 2016 r. obejmują także m. in. nakłady poniesione na wartości niematerialne i prawne oraz oprogramowanie komputerowe wykorzystywane w działalności B+R przez okres dłuższy niż 1 rok, które do 2015 r. zaliczano do nakładów bieżących.

5. Dane o nakładach na działalność badawczą i rozwojową (tabl. 5) prezentuje się w układzie **sektorów instytucjonalnych**, według kryteriów zbieżnych ze stosowanymi w systemie rachunków narodowych. Dodatkowo wyodrębniono sektor szkolnictwa wyższego. Sektory instytucjonalne występują zarówno jako **sektory wykonawcze** obejmujące krajowe grupy podmiotów prowadzące B+R, wydające środki na tę działalność, jak i **sektory finansujące**, z których środki te pochodzą. Wyróżnia się następujące sektory instytucjonalne:

- 1) **sektor rządowy** — podmioty sektora instytucji rządowych i samorządowych w systemie rachunków narodowych z wyłączeniem publicznych instytucji wchodzących w skład sektora szkolnictwa wyższego;
- 2) **sektor przedsiębiorstw** — krajowe podmioty gospodarcze, klasyfikowane w systemie rachunków narodowych do sektorów przedsiębiorstw niefinansowych, instytucji finansowych oraz gospodarstw domowych, z wyłączeniem prywatnych instytucji wchodzących w skład sektora szkolnictwa wyższego;
- 3) **sektor szkolnictwa wyższego** — krajowe uczelnie: publiczne i prywatne (w tym organizacje wyznaniowych) oraz podległe im instytuty, centra badawcze i kliniki. Od 2016 r. do tego sektora zaliczane są również instytuty naukowe PAN oraz instytuty badawcze prowadzące studia doktoranckie;
- 4) **sektor prywatnych instytucji niekomercyjnych** — krajowe podmioty klasyfikowane w systemie rachunków narodowych do sektora instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych, z wyłączeniem tych, które w statystyce B+R są zaliczane do sektora szkolnictwa wyższego (np. uczelni, organizacji wyznaniowych);

4. Statistics on R&D expenditures usually present **intra-mural expenditures**, i. e. the value of research and development works of a given entity carried out by its own research facilities, regardless of their sources of financing. However, data on R&D expenditures in case of innovation activities in industry (table 10) include also **extramural expenditures** which are defined as the value of research and development works of a given entity purchased from other (domestic and foreign) entities.

Capital R&D expenditures include expenditures on fixed assets together with costs of purchasing or manufacturing research equipment necessary for performing particular R&D projects, meeting the criteria for inclusion in fixed assets, but not included in records of fixed assets until completion of the project. Since 2016 they have included also i. a. expenditures on intangible fixed assets and computer software used in the performance of R&D for more than one year, which up to 2015 were included in current expenditures.

5. Data on expenditures on research and development (table 5) are presented in a breakdown by **institutional sectors**, on the basis of criteria coinciding with the ones used in the system of national accounts. Additionally, higher education sector was distinguished. Institutional sectors are distinguished as **performance sectors** covering domestic groups of entities conducting R&D and spending funds on this activity and **financing sectors** which provide outlays on R&D. The following institutional sectors are distinguished:

- 1) **government sector** — entities of general government sector in the system of national accounts; excluding public institutions included in higher education sector;
- 2) **business enterprise sector** — domestic economic entities classified in the system of national accounts into non-financial corporations, financial corporations or households sector; excluding private institutions included in higher education sector;
- 3) **higher education sector** — domestic universities and other institutions providing formal tertiary education programmes: public and private (including the ones of religious organisations) and institutes, research centres or clinics supervised by them. Since 2016 this sector has included also scientific institutes of the Polish Academy of Sciences and research institutes running doctoral studies;
- 4) **private non-profit sector** — domestic entities classified in the system of national accounts into non-profit institutions serving households sector; excluding those classified in R&D statistics into the higher education sector (e. g. higher education institutions of religious organisations);

5) **zagranica** — wyróżniana wyłącznie wśród sektorów finansujących — obejmuje jednostki będące nierezidentami, które dokonują transakcji z jednostkami instytucjonalnymi będącymi rezydentami lub mającymi inne powiązania gospodarcze z rezydentami - włączone są tu instytucje i organy Unii Europejskiej oraz organizacje międzynarodowe i ponadnarodowe.

6. W tablicach działu wyodrębniono sześć podstawowych dziedzin B+R zgodnie z klasyfikacją badań naukowych i prac rozwojowych OECD, tj. nauki: przyrodnicze, inżynieryjne i techniczne, medyczne i nauki o zdrowiu, rolnicze i weterynaryjne, społeczne oraz humanistyczne łącznie ze sztuką.

7. **Działalność innowacyjna** obejmuje wszystkie działania o charakterze rozwojowym, finansowym i komercyjnym podejmowane przez przedsiębiorstwo, których zamierzonym celem jest innowacja. Prezentowane w dziale dane obejmują działalność innowacyjną w przemyśle i dotyczą opracowania i wprowadzania na rynek nowych lub ulepszonych produktów (wyrobów, usług), znacznie różniących się od poprzednio oferowanych przez przedsiębiorstwo — **innowacja produktowa**, jak również wprowadzania nowych lub ulepszenia procesów biznesowych, które znacząco zmieniają procesy dotychczas stosowane w przedsiębiorstwie — **innowacja procesów biznesowych**.

Nakłady na działalność innowacyjną obejmują nakłady na: działalność badawczą i rozwojową (B+R), własny personel pracujący nad innowacjami, materiały oraz usługi obce zakupione w celu realizacji działalności innowacyjnej, nakłady inwestycyjne na środki trwałe oraz wartości niematerialne i prawne (w tym na zakup i rozwój oprogramowania oraz własności intelektualnej) oraz pozostałe przygotowania do wdrożenia innowacji (w tym projektowanie produktu, definiowanie sposobu świadczenia usług, przygotowanie produkcji i dystrybucji dla realizacji innowacji, szkolenie i rozwój zawodowy personelu, marketing).

Produkt nowy lub ulepszony to wyrób lub usługa, który znacząco różni się od poprzednich produktów przedsiębiorstwa jedną lub wieloma cechami lub parametrami technicznymi. Zmiany te obejmują dodanie nowych lub ulepszenie istniejących funkcji bądź użyteczności. Istotne cechy funkcjonalne obejmują jakość, parametry techniczne, niezawodność, trwałość, wydajność w użytkowaniu, przystępność, wygodę, użyteczność oraz łatwość obsługi.

8. **Wynalazek podlegający opatentowaniu** — bez względu na dziedzinę techniki — jest to nowe rozwiązanie, posiadające poziom wynalazczy, tzn. niewynikające dla znawcy w sposób oczywisty ze stanu techniki, nadające się do przemysłowego stosowania.

9. **Wzór użytkowy podlegający ochronie** jest to nowe i użyteczne rozwiązanie o charakterze technicznym dotyczące kształtu, budowy lub zestawienia przedmiotu o trwałej postaci.

5) **rest of the world** — only distinguished among financing sectors — covers non-resident units carrying out transactions with resident institutional units or units which have other economic connections with residents; also - European Union institutions and bodies as well as international and transnational organisations are included in this sector.

6. Six main fields of R&D were listed in the chapter tables according to the fields of research and development classification of OECD i. e. natural sciences, engineering and technology, medical and health sciences, agricultural and veterinary sciences, social sciences as well as humanities including the arts.

7. **Innovation activity** — includes all developmental, financial and commercial activities undertaken intentionally by the enterprise to result in an innovation. Data presented in the chapter include innovation activity in industry and concern the development and introduction on the market of new or improved products (goods, services) that differ significantly from the enterprise's previous products — **product innovation**, as well as bringing into use in the enterprise new or improved business processes, for one or more business functions, that differ significantly from the enterprise's previous business processes — **business process innovation**.

Expenditures on innovation activity include expenditures on: research and experimental development (R&D), own personnel working on innovation, services, materials and supplies purchased from other parties for innovation, capital expenditures on tangible and intangible fixed assets (including acquisition and development of software and intellectual property rights) and other preparations for introducing information (including product or service design, preparation of production or distribution for innovation activities, training and professional development for innovation activities, marketing of innovations).

A **new or improved product** is a new or improved good or service that differs significantly from the enterprise's previous goods or services with one or more characteristics or performance specifications. This includes the addition of new functions or improvements to existing functions or user utility. Relevant functional characteristics include quality, technical specifications, reliability, durability, economic efficiency during use, affordability, convenience, usability and user friendliness.

8 A **patentable invention** — regardless of the field of technology — is any new solution which involves an inventive step, i.e. which for an expert does not obviously result from the state of the art and which is capable of industrial application.

9. An **utility model eligible for protection** — a new and useful solution of a technical character related to the shape, structure or assembly of an object of permanent form.

Spółeczeństwo informacyjne

1. Prezentowane informacje opracowano na podstawie uogólnionych wyników badań dotyczących wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych, przeprowadzonych metodą reprezentacyjną według zharmonizowanej metodologii stosowanej w krajach Unii Europejskiej.

2. Dane o przedsiębiorstwach dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i zaliczanych według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007) do wybranych sekcji: Przetwórstwo przemysłowe, Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę, Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja, Budownictwo, Handel; naprawa pojazdów samochodowych, Transport i gospodarka magazynowa, Zakwaterowanie i gastronomia, Informacja i komunikacja, Obsługa rynku nieruchomości, Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (z wyłączeniem działalności weterynaryjnej), Administrowanie i działalność wspierająca, Pozostała działalność usługowa – naprawa i konserwacja komputerów i sprzętu komunikacyjnego.

3. Sprzedaż prowadzona przez przedsiębiorstwa w ramach **handlu elektronicznego** dotyczy zamówień przyjmowanych za pośrednictwem sklepu internetowego, formularzy elektronicznych na stronie internetowej przedsiębiorstwa, sieci extranet innego przedsiębiorstwa lub wiadomości typu EDI (wiadomości w uzgodnionym formacie, np. EDIFACT, XML posiadające strukturę umożliwiającą ich automatyczne przetwarzanie). Nie uwzględnia się zamówień przyjmowanych lub składanych za pośrednictwem zwykłej poczty elektronicznej.

Information society

1. The information presented has been compiled on the basis of the generalised results of representative surveys on the ICT (Information and Communication Technologies) usage conducted in the European Union according to a harmonised methodology.

2. Data on enterprises concern economic entities employing more than 9 persons and included in the selected sections according to the NACE Rev.2: manufacturing; electricity, gas, steam and air conditioning supply; water supply, sewerage and waste management and remediation activities; construction; wholesale and retail trade, repair of motor vehicles and motorcycles; transportation and storage; accommodation and food service activities; information and communication; real estate activities; professional, scientific and technical activities (excluding veterinary activities); administrative and support service activities; other service activities - repair of computers and communication equipment.

3. Sale conducted by enterprises within the frames of **e-commerce** concerns orders received by the enterprise via web shop, web forms on an enterprises' website, an extranet of another enterprise or via EDI-type messages (which means messages in an agreed format, e.g. EDIFACT, XML with structure allowing for their automatic processing). Orders received by e-mail messages typed manually are not taken into account.

Nauka i technika

Science and technology

TABL. 1 (191). **PODMIOTY ORAZ PRACUJĄCY W DZIAŁALNOŚCI BADAWCZEJ I ROZWOJOWEJ**
ENTITIES AND INTERNAL PERSONNEL IN RESEARCH AND DEVELOPMENT

A. PODMIOTY
Stan w dniu 31 grudnia
ENTITIES
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	111	237	278	296	TOTAL
w tym podmioty wyspecjalizowane badawczo.....	36	41	37	42	of which R&D dedicated entities
instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk	3	3	3	3	scientific institutes of the Polish Academy of Sciences
instytuty badawcze	10	8	7	7	research institutes
uczelnie ^a	12	9	8	9	higher education institutions ^a
pozostałe	11	21	19	23	others
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	-	#	#	#	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł	62	140	167	173	Industry
w tym przetwórstwo przemysłowe.....	61	134	161	167	of which manufacturing
Budownictwo	-	#	#	#	Construction
Usługi ^b	49	93	108	120	Services ^b

B. PRACUJĄCY ^c
INTERNAL PERSONNEL ^c

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018				SPECIFICATION
	ogółem total				-badacze researchers	technicy i pracownicy równorzędni technicians and equivalent staff	pozostały personel pomocniczy other supporting staff	
	w EPC				in FTE			
O G O Ł E M	4491	5682	5802	6399	4631	1142	627	TOTAL
w tym podmioty wyspecjalizowane badawczo.....	3941	4144	4059	4264	3340	504	420	of which R&D dedicated entities
Instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk	200	187	194	185	168	5	11	scientific institutes of the Polish Academy of Sciences
instytuty badawcze...	720	960	793	880	475	258	147	research institutes
uczelnie ^a	2924	2786	2878	2833	2541	#	#	higher education institutions ^a
pozostałe	97	212	194	366	156	#	#	others
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	-	#	#	#	#	#	#	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł	468	1047	1188	1480	930	#	#	Industry
w tym przetwórstwo przemysłowe	468	1034	1170	1457	921	411	124	of which manufacturing
Budownictwo	-	#	#	#	#	#	-	Construction
Usługi ^b	4023	4587	4553	4866	3671	727	469	Services ^b

^a Patrz uwagi ogólne, ust. 1 na str 256. ^b Pozostałe rodzaje działalności (sekcje G-U). ^c W latach 2010, 2015 – zatrudnieni.

^a See general notes, item 1 on page 256. ^b Other kinds of activity (sections G-U). ^c In 2010, 2015 – paid employees.

TABL. 2 (192).

**PRACUJĄCY (personel wewnętrzny) ^a W DZIAŁALNOŚCI BADAWCZEJ I ROZWOJOWEJ
WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA**

Stan w dniu 31 grudnia

INTERNAL PERSONNEL ^a IN RESEARCH AND DEVELOPMENT BY EDUCATIONAL LEVEL

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	Z wykształceniem With level of education				
			wyższym higher				pozosta- łym others levels
			z tytułem naukowym profesora with title of professor	ze stopniem naukowym with scientific degree of		pozostali others	
				doktora habilito- wanego ^b habilitated doctor ^b (HD)	doktora doctor (PhD)		
OGÓŁEM	2010	7597	689	880	3237	2222	569
TOTAL	2015	8846	760	1136	2909	2990	1051
	2017	9942	736	1264	2987	3606	1349
	2018	10634	715	1331	2953	4115	1520
w tym podmioty wyspecjalizowane badawczo		7425	707	1322	2820	1952	624
of which R&D dedicated entities							
instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk		220	26	32	89	63	10
scientific institutes of the Polish Academy of Sciences							
instytuty badawcze		1018	35	64	211	383	325
research institutes							
uczelnie ^c		5772	640	1223	2483	1236	190
higher education institutions ^c							
pozostałe		415	6	3	37	270	99
others							
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		#	-	-	#	#	#
Agriculture, forestry and fishing							
Przemysł		2234	2	3	#	1433	#
Industry							
w tym przetwórstwo przemysłowe		2182	2	3	#	1388	#
of which manufacturing							
Budownictwo		#	-	-	-	#	#
Construction							
Usługi ^d		8332	713	1328	2873	2646	772
Services ^d							

^a W latach 2010, 2015 – zatrudnieni. ^b Stopień doktora habilitowanego, który jest wyższy niż stopień doktora, jest specyficzny dla Polski. Stopień uzyskuje się na podstawie habilitacyjnej rozprawy dydaktycznej. Jest on niezbędny do uzyskania tytułu profesora. ^c Patrz uwagi ogólne, ust. 1 na str 256. ^d Pozostałe rodzaje działalności (sekcje G-U).

^a In 2010, 2015 – paid employees. ^b The habilitated doctor's degree (HD), which is higher than a doctorate (second doctorate), is peculiar to Poland. The degree is awarded on the basis of an appropriate dissertation and is necessary for obtaining the title of professor. ^c See general notes, item 1 on page 256. ^d Other kinds of activity (sections G-U).

TABL. 3 (193). **NAKŁADY ^a WEWNĘTRZNE NA DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZĄ I ROZWOJOWĄ (ceny bieżące)**
INTRAMURAL EXPENDITURES ^a ON RESEARCH AND DEVELOPMENT
 (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2017	2018				
	ogółem grand total				nakłady expenditures			
					bieżące current		inwestycyjne capital expenditures	
					razem total	w tym osobowe of which labour costs	razem total	w tym maszyny i wyposażenie ^b of which machinery, and equipment ^b
	w mln zł				in million PLN			
OGÓŁEM	553,2	734,6	858,7	1198,8	931,9	562,7	266,9	200,9
TOTAL								
w tym podmioty wyspecjalizowane badawczo	476,2	516,5	538,3	747,8	655,3	389,8	92,5	54,5
of which R&D dedicated entities								
instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk	42,4	#	28,2	32,2	#	14,3	#	#
scientific institutes of the Polish Academy of Sciences								
instytuty badawcze	121,3	102,5	#	104,9	90,0	55,2	14,9	#
research institutes								
uczelnie ^c	296,9	301,6	#	500,8	447,8	300,2	53,0	28,4
higher education institutions ^c								
pozostałe	15,5	#	69,0	109,8	#	20,1	#	11,0
others								
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	-	#	#	#	#	#	#	#
Agriculture, forestry and fishing								
Przemysł	72,6	161,1	218,8	318,2	181,6	#	136,6	120,7
Industry								
w tym przetwórstwo przemysłowe	72,6	152,5	204,3	308,8	177,8	108,2	131,1	#
of which manufacturing								
Budownictwo	-	#	#	#	#	#	#	-
Construction								
Usługi ^d	480,5	566,7	630,8	869,3	742,6	447,6	126,7	#
Services ^d								

a Bez amortyzacji środków trwałych. b Dotyczy maszyn i urządzeń technicznych, narzędzi, przyrządów, ruchomości, wyposażenia oraz środków transportu (grupy 3-8 KST). c Patrz uwagi ogólne, ust. 1 na str. 256. d Pozostałe rodzaje działalności (sekcje G-U).

a Excluding depreciation of fixed assets. b Concerns machinery and technical equipment, tools, instruments, movable properties, equipment not elsewhere classified and means of transport (groups 3-8 according to Classification of Fixed Assets). c See general notes, item 1 on page 256. d other kinds of activity (sections G-U).

TABL. 4 (194). **NAKŁADY WEWNĘTRZNE ^a NA DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZĄ I ROZWOJOWĄ WEDŁUG DZIEDZIN B+R (ceny bieżące)**
INTRAMURAL EXPENDITURES ^a ON RESEARCH AND DEVELOPMENT BY FIELDS OF R&D (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2017	2018	SPECIFICATION
	w mln zł	in million PLN		
O G Ó Ł E M	553,2	858,7	1198,8	T O T A L
Nauki przyrodnicze	144,2	#	144,4	Natural sciences
Nauki inżynieryjne i techniczne	175,5	323,7	462,2	Engineering and technology
Nauki medyczne i nauki o zdrowiu ..	79,5	#	310,3	Medical and health sciences
Nauki rolnicze i weterynaryjne	65,9	64,4	#	Agricultural and veterinary sciences
Nauki społeczne	56,3	91,5	#	Social sciences
Nauki humanistyczne i sztuki	31,7	54,2	#	Humanities and the arts

^a Bez amortyzacji środków trwałych, nakłady według dziedzin B+R przeliczane są na podstawie procentowego udziału dziedziny B+R w nakładach wewnętrznych ogółem.

^a Excluding depreciation of fixed assets, expenditures by fields of R&D are calculated according to the percentage share of a given R&D field in total intramural expenditures.

TABL. 5 (195). **NAKŁADY WEWNĘTRZNE ^a NA DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZĄ I ROZWOJOWĄ WEDŁUG SEKTORÓW INSTYTUCJONALNYCH (ceny bieżące)**
INTRAMURAL EXPENDITURES ^a ON RESEARCH AND DEVELOPMENT BY INSTITUTIONAL SECTOR (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2017	2018	SPECIFICATION
	w mln zł	in million PLN		
O G Ó Ł E M	553,2	858,7	1198,8	T O T A L
sektor:				sector:
Rządowy	352,5	396,5	455,4	Government
Przedsiębiorstw	108,7	347,4	450,4	Business enterprise
Szkolnictwa wyższego ..	35,9	63,7	#	Higher education
Prywatnych instytucji niekomercyjnych	0,7	2,0	#	Private non-profit
Zagranica	55,2	49,0	91,1	Abroad

^a Bez amortyzacji środków trwałych.

^a Excluding depreciation of fixed assets.

TABL. 6 (196). **NAKŁADY WEWNĘTRZNE ^a NA DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZĄ I ROZWOJOWĄ WEDŁUG RODZAJÓW DZIAŁALNOŚCI B+R (ceny bieżące)**
INTRAMURAL EXPENDITURES ^a ON RESEARCH AND DEVELOPMENT BY TYPE OF R&D
 (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE		Ogółem Total	Badania Research		Prace rozwo- jowe Experimental develop- ment	SPECIFICATION
			podsta- wowe basic	stoso- wane applied		
		w mln zł in million PLN				
OGÓŁEM	2010	553,2	.	.	.	TOTAL
	2015	734,6	323,7	152,5	258,3	
	2017	858,7	353,6	149,0	356,2	
	2018	1198,8	524,5	138,0	536,2	
w tym podmioty wyspecjalizowane badawczo		747,8	500,7	86,7	160,3	of which R&D dedicated entities
instytuty naukowe Polskiej Aka- demii Nauk		32,2	31,4	#	#	Scientific institutes of the Polish Academy of Sciences
instytuty badawcze		104,9	33,3	36,8	34,8	research institutes
uczelnie ^b		500,8	435,0	33,5	32,3	higher education institutions ^b
pozostałe		109,8	0,9	#	#	others
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		#	-	#	#	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł		318,2	16,9	#	#	Industry
w tym przetwórstwo przemysłowe		308,8	#	#	268,7	of which manufacturing
Budownictwo		#	-	-	#	Construction
Usługi ^c		869,3	507,6	105,3	256,4	Services ^c

^a Bez amortyzacji środków trwałych. ^b Patrz uwagi ogólne, ust. 1 na str. 256. ^c Pozostałe rodzaje działalności (sekcje G-U).

^a Excluding depreciation of fixed assets. ^b See general notes, item 1 on page 256. ^c Other sections of activity (G-U).

TABL. 7 (197). **STOPIEŃ ŻUŻYCIA APARATURY NAUKOWO-BADAWCZEJ W DZIAŁALNOŚCI BADAWCZEJ I ROZWOJOWEJ**
Stan w dniu 31 grudnia
DEGREE OF CONSUMPTION OF RESEARCH EQUIPMENT IN RESEARCH AND DEVELOPMENT
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w % in %				
O G Ó Ł E M	81,7	76,2	83,9	85,0	T O T A L
w tym podmioty wyspecjalizowane badawczo	84,2	79,2	88,1	90,7	of which R&D dedicated entities
instytuty naukowe Polskiej Akade- mii Nauk	83,8	99,7	100,0	100,0	scientific institutes of the Polish Academy of Sciences
instytuty badawcze	84,3	79,5	80,3	88,7	research institutes
uczelnie ^a	86,0	89,6	93,4	95,2	higher education institutions ^a
pozostałe	11,4	27,3	50,5	50,9	others
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	-	#	#	#	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł	44,7	48,8	54,8	53,3	Industry
w tym przetwórstwo przemysłowe	44,7	49,3	55,1	54,0	of which manufacturing
Budownictwo	-	#	#	#	Construction
Usługi ^b	84,2	78,9	86,9	88,3	Services ^b

^a Patrz uwagi ogólne, ust. 1 na str. 256. ^b Pozostałe rodzaje działalności (sekcje G-U).

^a See general notes, item 1 on page 256. ^b Other kinds of activity (sections G-U).

TABL. 8 (198).

UDZIAŁ PRZYCHODÓW NETTO ZE SPRZEDAŻY PRODUKTÓW NOWYCH LUB ULEPSZONYCH W PRZYCHODACH NETTO ZE SPRZEDAŻY PRODUKTÓW W PRZEMYSŁE ^a W 2018 R.
SHARE OF NET REVENUES FROM SALES OF NEW OR IMPROVED PRODUCTS IN NET REVENUES FROM SALES OF PRODUCTS IN INDUSTRY ^a IN 2018

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Produkty – w % – wprowadzone na rynek w latach 2016-2018 Products – in % – introduced into the market during 2016-2018			
	ogółem total	z tego produkty nowe lub ulepszone of which new or significantly improved product		w tym ek- sport ogółem of which export total
		dla rynku to the market	tylko dla przedsię- biorstwa only to the enterprise	
O G Ó Ł E M	10,4	1,9	8,5	1,7
T O T A L				
sektor publiczny	7,5	7,5	0,0	-
public sector				
sektor prywatny	10,5	1,7	8,7	1,7
private sector				
W tym przetwórstwo przemysłowe	12,9	2,4	10,5	2,1
Of which manufacturing				
w tym: of which:				
Produkcja artykułów spożywczych	4,6	0,6	4,1	0,5
Manufacture of food products				
Produkcja wyrobów tekstylnych	13,1	2,1	11,1	6,4
Manufacture of textiles				
Produkcja odzieży	3,7	3,6	0,1	1,0
Manufacture of wearing apparel				
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	1,2	0,0	1,1	0,5
Manufacture of chemicals and chemical products				
Produkcja wyrobów farmaceutycznych ^Δ	27,5	11,3	16,3	1,3
Manufacture of pharmaceutical products ^Δ				
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	4,0	1,2	2,8	1,3
Manufacture of rubber and plastic products				
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	6,3	0,7	5,6	0,7
Manufacture of other non-metallic mineral products				
Produkcja metali	1,8	-	1,8	0,9
Manufacture of basic metals				
Produkcja wyrobów z metali ^Δ	2,2	0,9	1,3	1,4
Manufacture of metal products ^Δ				
Produkcja urządzeń elektrycznych	75,3	0,3	75,0	3,3
Manufacture of electrical equipment				
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ	5,0	1,9	3,2	2,2
Manufacture of machinery and equipment n.e.c.				
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep ^Δ	23,8	22,0	1,8	8,6
Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers				

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób; wartość produkcji sprzedanej przyjęto w cenach producenta, dotyczy produktów wprowadzonych na rynek w latach 2016-2018.

^a Data concern economic entities employing more than 49 persons; value of sold production is given in producer's prices; apply to products introduced into the market during 2016-2018.

TABL. 9 (199).

PRZEDSIĘBIORSTWA INNOWACYJNE W PRZEMYŚLE ^a WEDŁUG RODZAJÓW WPROWADZONYCH INNOWACJI W LATACH 2016–2018INNOVATIVE ENTERPRISES IN INDUSTRY ^a BY TYPE OF INTRODUCED INNOVATION DURING 2016–2018

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Przedsiębiorstwa, które wprowadziły innowacje w % ogółu przedsiębiorstw Enterprises, which introduced innovation in % of total enterprises			
	ogółem grand total	nowe lub ulepszone produkty new or significantly improved product		nowe lub ulepszone procesy biznesowe ^b new or significantly improved business ^b processes
		razem total	w tym nowe dla rynku of which new to the market	
OGÓŁEM TOTAL	42,1	31,0	13,4	35,2
sektor publiczny public sector	32,4	8,1	5,4	29,7
sektor prywatny private sector	42,7	32,4	13,9	35,5
W tym przetwórstwo przemysłowe Of which manufacturing	44,0	33,7	14,5	36,3
w tym: of which:				
Produkcja artykułów spożywczych Manufacture of food products	31,4	23,3	5,8	25,6
Produkcja wyrobów tekstylnych Manufacture of textiles	46,7	40,0	20,0	40,0
Produkcja odzieży Manufacture of wearing apparel	34,0	20,8	13,2	22,6
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych Manufacture of chemicals and chemical products	60,0	50,0	10,0	60,0
Produkcja wyrobów farmaceutycznych ^Δ Manufacture of pharmaceutical products ^Δ	75,0	75,0	12,5	75,0
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych Manufacture of rubber and plastic products	45,5	38,2	16,4	32,7
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych Manufacture of other non-metallic mineral products	50,0	46,7	16,7	40,0
Produkcja wyrobów z metali ^Δ Manufacture of metal products ^Δ	37,7	28,3	13,2	35,8
Produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych .. Manufacture of computer, electronic and optical products	58,3	58,3	25,0	41,7
Produkcja urządzeń elektrycznych Manufacture of electrical equipment	78,3	73,9	30,4	56,5
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ Manufacture of machinery and equipment n.e.c.	60,7	46,4	32,1	50,0
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep ^Δ Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers	59,1	31,8	22,7	59,1

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. b Zmiana metodologiczna: nowa kategoria obejmuje metody: produkcji, z zakresu logistyki, dostaw lub dystrybucji, przetwarzania informacji lub komunikacji, księgowania lub innych czynności administracyjnych, podziału zadań, uprawnień decyzyjnych lub zarządzania zasobami ludzkimi, marketingowe w zakresie opakowań, kształtowania cen produktów, technik promocji, lokowania produktów lub usług posprzedażowych oraz zasady działania wewnątrz przedsiębiorstw lub w relacji z otoczeniem

a Data concern economic entities employing more than 49 persons. b Methodological change: new category, including methods for producing goods or providing services, logistics, delivery or distribution methods, methods for information processing or communication, methods for accounting or other administrative operations, business practices for organizing procedures or external relations, methods of organising work responsibility, decision making or human resource management, marketing methods for promotion, packaging, pricing, product placement or after sales services.

TABL. 10 (200). **NAKŁADY NA DZIAŁALNOŚĆ INNOWACYJNĄ W PRZEMYSŁE ^a W 2018 R. (ceny bieżące)**
EXPENDITURES ON INNOVATION ACTIVITIES IN INDUSTRY ^a IN 2018 (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym nakłady Of which expenditures			
		na działalność badawczą i rozwojową ^b on research and development activity ^b	na własny personel pracujący nad innowacjami on own personnel working on innovation	na materiały oraz usługi obce zakupione w celu realizacji działalności innowacyjnej on materials and services supplied purchased from others for innovation	na inwestycje na środki trwałe oraz wartości niematerialne i prawne ^c on capital goods for innovation ^c
	w tys. zł in thousand PLN				
OGÓŁEM TOTAL	3275606	235798	12060	13289	#
w tym: of which:					
Przetwórstwo przemysłowe Manufacturing	972197	216078	#	12587	706875
w tym: of which:					
Produkcja artykułów spożywczych	42463	4775	453	#	21513
Manufacture of food products					
Produkcja wyrobów tekstylnych	25348	2341	201	#	22768
Manufacture of textiles					
Produkcja odzieży	#	#	589	#	#
Manufacture of wearing apparel					
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	11657	6483	189	#	3344
Manufacture of chemicals and chemical products					
Produkcja wyrobów farmaceutycznych ^Δ	51183	#	#	#	#
Manufacture of pharmaceutical products ^Δ					

^a Dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. ^b Nakłady wewnętrzne i zewnętrzne. ^c Obejmuje nakłady na: budynki i lokale, obiekty inżynierii lądowej i wodnej oraz grunty, maszyny i urządzenia techniczne, środki transportowe, narzędzia, przyrządy, ruchomości i wyposażenie według aktualnie obowiązującej Klasyfikacji Środków Trwałych (grupy KST 0-8), zakup oprogramowania i/lub wiedzy ze źródeł zewnętrznych (w postaci patentów, wynalazków nieopatentowanych i innych praw własności intelektualnej).

^a Data concern entities employing more than 49 persons. ^b Internal and external expenditures. ^c Including acquisition of buildings, structures and land, machinery, transport equipment, technical equipment, tools according to acquisition of computer software and/or knowledge from external sources (patents, non-patented inventions and other intellectual property rights)

TABL. 10 (200). **NAKŁADY NA DZIAŁALNOŚĆ INNOWACYJNĄ W PRZEMYŚLE ^a W 2018 R. (dok.)**
EXPENDITURES ON INNOVATION ACTIVITIES IN INDUSTRY ^a IN 2018 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym nakłady Of which expenditures			
		na działalność badawczą i rozwojową ^b on research and deve-lopment activity ^b	na własny personel pracujący nad innowacjami on own personnel working on innovation	na materiały oraz usługi obce zakupione w celu realizacji działalności innowacyjnej on materials and services sup-plies purchased frpm others for innovation	na inwestycje na środki trwałe oraz wartości niematerialne i prawne on capital goods for innovation
	w tys. zł in thousand PLN				
Przetwórstwo przemysłowe (dok.) Manufacturing (cont.)					
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych..... Manufacture of rubber and plastic products	17169	7208	2592	#	5131
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych Manufacture of other non-metallic mineral products	#	20503	#	#	#
Produkcja wyrobów z metali ^Δ Manufacture of metal products ^Δ	#	#	#	#	#
Produkcja urządzeń elektrycznych Manufacture of electrical equipment	61743	44623	2889	36	11824
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ Manufacture of machinery and equipment n.e.c.	14975	7141	961	-	#
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep ^Δ Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers	31516	20749	#	#	8859
Produkcja mebli Manufacture of furniture	3827	2686	-	-	#

a Dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. b Nakłady wewnętrzne i zewnętrzne. c Obejmuje nakłady na: budynki i lokale, obiekty inżynierii lądowej i wodnej oraz grunty, maszyny i urządzenia techniczne, środki transportowe, narzędzia, przyrządy, ruchomości i wyposażenie według aktualnie obowiązującej Klasyfikacji Środków Trwałych (grupy KST 0-8), zakup oprogramowania i/lub wiedzy ze źródeł zewnętrznych (w postaci patentów, wynalazków nieopatentowanych i innych praw własności intelektualnej).

a Data concern entities employing more than 49 persons. b Internal and external expenditures. c Including acquisition of buildings, structures and land, machinery, transport equipment, technical equipment, tools according to acquisition of computer software and/or knowledge from external sources (patents, non-patented inventions and other intellectual property rights)

TABL. 11 (201). **NAKŁADY NA DZIAŁALNOŚĆ INNOWACYJNĄ W PRZEMYSŁE ^a WEDŁUG WYBRANYCH ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA W 2018 R. (ceny bieżące)**
EXPENDITURES ON INNOVATION ACTIVITIES IN INDUSTRY ^a BY SELECTED SOURCE OF FUNDS IN 2018 (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Z tego środki Of which funds			
		własne own	krajowe od instytucji dysponujących środkami publicznymi domestic from institutions disposing of public funds	pozyska- ne z zagrani- cy (bez- zwrotne) received from abroad (not repayable)	kredyty, pożyczki i inne zobowią- zania od instytucji finanso- wych credits, loans, and other liabilities from financial institutions
w tys. zł in thousand PLN					
OGÓŁEM TOTAL	3275606	1962203	#	38131	181810
w tym of which					
Przetwórstwo przemysłowe Manufacturing	972197	804403	15278	37059	#
w tym: of which:					
Produkcja artykułów spożywczych Manufacture of food products	42463	27235	#	5631	8690
Produkcja wyrobów tekstylnych Manufacture of textiles	25348	27235	#	5631	8690
Produkcja odzieży Manufacture of wearing apparel	#	#	-	-	-
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych..... Manufacture of chemicals and chemical products	11657	#	#	-	-
Produkcja wyrobów farmaceutycznych ^Δ Manufacture of pharmaceutical products ^Δ	51183	#	-	#	-
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych Manufacture of rubber and plastic products	17169	17169	-	-	-
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych Manufacture of other non-metallic mineral products	#	64226	#	-	#
Produkcja urządzeń elektrycznych Manufacture of electrical equipment	61743	56940	#	1349	#
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ Manufacture of machinery and equipment n.e.c.	14975	7757	#	5837	#
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep ^Δ Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers	31516	23316	#	#	-

a Dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 49 osób.

a Data concern entities employing more than 49 persons.

TABL. 12 (202). **WYNALAZKI I WZORY UŻYTKOWE KRAJOWE ^a**
RESIDENT INVENTIONS AND UTILITY MODELS ^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Wynalazki:					Inventions:
zgłoszone.....	212	243	280	233	patent applications
udzielone patenty.....	94	152	199	186	patents granted
Wzory użytkowe:					Utility models:
zgłoszone.....	56	44	56	49	utility model applications
udzielone prawa ochronne.....	23	24	44	35	rights of protection granted

^a Zgłoszone w Urzędzie Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej.

Źródło: dane Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej.

^a Filed at the Patent Office of the Republic of Poland.

Source: data of the Patent Office of the Republic of Poland.

Spółeczeństwo informacyjne

Information society

TABL. 13 (203). **PRZEDSIĘBIORSTWA ^a WYKORZYSTUJĄCE WYBRANE TECHNOLOGIE INFORMACYJNO-KOMUNIKACYJNE**
Stan w styczniu
ENTERPRISES ^a USING SELECTED INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES
As of January

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w % ogółu przedsiębiorstw in percent of total enterprises				
Komputery ^b	97,8	92,9	94,2	93,0	Computers ^b
Dostęp do Internetu	96,6	91,1	93,7	93,0	Internet access
Dostęp do Internetu przez łącze szerokopasmowe ^c	66,1	90,8	93,7	92,8	Internet access via broadband connection ^c
w tym mobilne łącze szerokopasmowe	16,2	58,1	66,8	61,7	of which mobile broadband
Własna strona internetowa	62,9	63,8	65,4	64,3	Own Website

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. ^b Stacjonarne i przenośne, np. laptopy (notebooki); od 2011 r. również smartfony i nettopy; dane nie obejmują komputerów zintegrowanych na jednej płycie montażowej, komputerów służących do sterowania i regulacji procesów technologicznych. ^c Od 2010 r. obejmuje także mobilne łącze w technologii 3G.

^a Data concern economic entities employing more than 9 persons. ^b Desktop and portable computers e.g. laptops (notebooks); since 2011 including smartphones and nettops; data do not include computers integrated to other machines or devices on the same assembly board, computers used for the control and regulation of technological processes. ^c Since year 2010 includes mobile connection via 3G technology.

TABL. 14 (204). **CELE WYKORZYSTANIA INTERNETU W PRZEDSIĘBIORSTWACH ^a**
PURPOSE OF USING THE INTERNET BY ENTERPRISES ^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w % ogółu przedsiębiorstw in percent of total enterprises				
Przedsiębiorstwa wykorzystujące Internet w kontaktach z administracją publiczną	91,5	91,0	92,8	95,6	Enterprises using the Internet in their contacts with public administration
Przedsiębiorstwa prowadzące sprzedaż przez sieci komputerowe	8,7	13,6	13,1	14,7	Enterprises which received orders via computer networks
Przedsiębiorstwa korzystające z mediów społecznościowych	20,3	27,0	26,4	Enterprises using social media

^a Dane dotyczą przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

^a Data concern enterprises with more than 9 persons employed.

Uwagi metodologiczne

1. Informacje o **cenach detalicznych** są wynikiem badania cen prowadzonego w zakresie:

- towarów i usług konsumpcyjnych,
- towarów i usług niekonsumpcyjnych nabywanych przez ludność na cele produkcyjno-inwestycyjne związane głównie z rolnictwem.

Źródłem informacji o cenach detalicznych towarów i usług są notowania cen dokonywane przez ankietatorów w wybranych punktach sprzedaży, w wytypowanych rejonach badania. Ceny towarów i usług notowane były w 2018 r. raz w miesiącu, z wyjątkiem owoców i warzyw, w zakresie których notowania cen prowadzone były dwa razy w miesiącu.

Ceny roczne obliczono jako średnie arytmetyczne z przeciętnych cen w poszczególnych miesiącach, z wyjątkiem cen niektórych artykułów, które obliczono jako średnie ważone współczynnikami wyrażającymi udział zakupów dokonywanych przez ludność w poszczególnych miesiącach.

2. Podstawę do opracowania **wskaźników cen towarów i usług konsumpcyjnych** stanowi obserwacja cen reprezentantów towarów i usług (ok. 1700 w 2018 r.).

Wskaźniki cen towarów i usług **konsumpcyjnych** obliczono przy przyjęciu systemu wag z roku poprzedzającego rok badany.

Systemy wag w skali kraju opracowano na podstawie struktury wydatków (bez spożycia naturalnego) gospodarstw domowych na zakup towarów i usług konsumpcyjnych, uzyskanej z badania budżetów gospodarstw domowych. Grupowania towarów i usług konsumpcyjnych dokonano na podstawie Klasyfikacji Spożycia Indywidualnego według Celu zaadaptowanej na potrzeby Zharmonizowanych Wskaźników Cen Konsumpcyjnych (COICOP/HICP).

3. Dane o **cenach skupu** dotyczą cen płaconych przez podmioty gospodarcze skupujące produkty rolne bezpośrednio od ich producentów. Przeciętne ceny roczne obliczono jako iloraz wartości (bez podatku od towarów i usług) i ilości poszczególnych produktów rolnych.

4. Źródłem informacji o **cenach produktów rolnych i zwierząt gospodarskich uzyskiwanych przez rolników na targowiskach** są notowania cen dokonane przez stałych ankietatorów na celowo wytypowanych targowiskach. Przeciętne ceny roczne obliczono jako średnie arytmetyczne z przeciętnych cen w poszczególnych miesiącach.

Methodological notes

1. Information about **retail prices** comes from the following price surveys:

- consumer goods and services,
- non-consumer goods and services purchased for production and investment purposes, mainly with agriculture.

The sources of information on retail prices of goods and services are the following quotations conducted by price collectors in selected sales outlets, in selected price survey regions. Prices of goods and services were collected in 2018 once a month, with the exception of fruit and vegetables, for which the quotations were conducted two times a month.

Annual prices have been calculated as the arithmetic means of the average monthly prices apart from annual prices of selected goods which have been compiled as the means weighted by shares of purchases made by population in particular months.

2. The basis for compiling the **price indices of consumer goods and services** is price observation of representatives of goods and services (about 1700 in 2018).

Price indices of **consumer** goods and services have been calculated applying the system of weights from the year preceding the one under the survey.

Weight systems at the country-wide level were based on the structure of household expenditure (excluding own consumption) on purchasing consumer goods and services, derived from the household budget survey. The grouping of consumer goods and services is presented on the basis of the Classification of Individual Consumption by Purpose adapted to the needs of the Harmonized Indices of Consumer Prices (COICOP/HICP).

3. Data on **procurement prices** concern prices paid by economic entities purchasing agricultural products directly from their producers. Average annual prices were calculated as a quotient of value (without value added tax – VAT) and quantity of each agricultural product.

4. The information on **prices of agricultural products and livestock received by farmers on marketplaces** comes from price quotations of agricultural products, provided by a network of interviewers collecting it on selected marketplaces. Average annual prices were calculated as arithmetic mean of average monthly prices.

TABL. 1 (205). **WSKAŹNIKI CEN TOWARÓW I USŁUG KONSUMPCYJNYCH**
PRICE INDICES OF CONSUMER GOODS AND SERVICES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	rok poprzedni = 100		previous year =100		
O G Ó Ł E M	102,8	98,8	102,1	101,5	TOTAL
w tym:					of which:
Żywność i napoje bezalkoholowe	103,1	98,2	104,8	102,4	Food and non-alcoholic beverages
Napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe	105,8	100,6	101,8	101,7	Alcoholic beverages, tobacco
Odzież i obuwie	97,4	94,5	94,1	96,1	Clothing and footwear
Mieszkanie	103,8	100,2	101,9	102,3	Dwelling
Zdrowie	102,6	101,9	101,1	101,7	Health
Transport	107,5	90,6	103,9	105,0	Transport
Rekreacja i kultura	97,8	100,6	101,3	101,6	Recreation and culture
Edukacja	103,7	100,5	101,7	101,5	Education

TABL. 2 (206). **CENY DETALICZNE WYBRANYCH TOWARÓW I USŁUG**
RETAIL PRICES OF SELECTED GOODS AND SERVICES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w zł in PLN				
Ryż — za 1 kg	3,77	3,51	3,60	3,61	Rice — per kg
Chleb pszenno-żytni — za 0,5 kg	1,99	2,22	2,26	2,40	Wheat-rye bread — per 0,5 kg
Makaron jajeczny — za 400 g	3,62	3,58	3,57	3,67	Egg pasta — per 400 g
Mąka pszenna — za 1 kg	1,92	2,60	2,57	2,51	Wheat flour — per kg
Mięso wołowe z kością (rostbef) — za 1 kg	18,95	23,68	24,69	26,15	Beef meat, bone-in (roast beef) — per kg
Mięso wieprzowe bez kości - schab środkowy (do 2016 r. – z kością) — za 1 kg	14,32	13,74	18,48	17,97	Pork meat, boneless - centre loin (until 2016 – bone in) — per kg
Kurczęta patroszone — za 1 kg	6,27	6,88	6,88	7,15	Disembowelled chicken — per kg
Szynka wieprzowa gotowana — za 1 kg	20,58	23,73	26,51	26,71	Pork ham, boiled — per kg
Kiełbasa wędzona ^a — za 1 kg	14,53	16,74	16,90	17,28	Smoked sausage ^a — per kg
Filety z morszczuka mrożone — za 1 kg	17,71	21,95	22,46	22,35	Fillets of hake, frozen — per kg
Karp świeży — za 1 kg	13,70	14,26	15,49	15,68	Fresh carp — per kg
Śledź solony odgłowiony — za 1 kg	8,69	11,75	12,54	12,52	Salted herring, headless — per kg
Mleko krowie spożywcze o zawarto- ści tłuszczu 3—3,5%, sterylizo- wane — za 1 l	2,63	2,81	2,70	2,69	Cows' milk, fat content 3—3,5%, sterilized — per l
Śmietana o zawartości tłuszczu 18% — za 200 g ^b	1,30	1,65	1,68	1,77	Sour cream, fat content 18% — per 200 g ^b
Ser twarogowy półtłusty — za 1 kg ..	12,06	13,25	13,24	13,09	Semi-fat cottage cheese — per kg
Ser dojrzewający — za 1 kg	16,64	17,64	20,37	20,02	Ripening cheese — per kg
Jaja kurze świeże — za 1 szt.	0,46	0,52	0,56	0,64	hen eggs, fresh — per piece

^a Dane za 2017 r. nie w pełni porównywalne z uwagi na zmianę reprezentanta objętego badaniem cen. ^b W 2010 r. — za 200 ml.

^a In 2017 data not fully comparable to those for the previous years due to change of the representative item covered by the price survey. ^b In 2010 — per 200 ml.

TABL. 2 (206). **CENY DETALICZNE WYBRANYCH TOWARÓW I USŁUG (cd.)**
 RETAIL PRICES OF SELECTED GOODS AND SERVICES (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w zł in PLN				
Masło świeże o zawartości tłuszczu 82,5% — za 200 g	4,15	3,98	5,65	6,38	Fresh butter, fat content 82,5% — per 200 g
Olej rzepakowy produkcji krajowej — za 1 l	6,08	5,89	6,11	6,04	Rape-oil, domestic production — per l
Pomarańcze — za 1 kg	5,91	5,65	6,47	6,12	Oranges — per kg
Jabłka ^a — za 1 kg	2,39	2,35	2,72	2,86	Apples ^a — per kg
Buraki ^a — za 1 kg	1,50	1,60	1,69	1,67	Beetroots ^a — per kg
Marchew ^a — za 1 kg	1,90	2,27	1,71	2,45	Carrots ^a — per kg
Ziemniaki ^a — za 1 kg	1,24	1,01	1,04	1,22	Potatoes ^a — per kg
Cukier biały kryształ — za 1 kg	2,80	2,17	3,03	2,07	White sugar, crystallized — per kg
Kawa naturalna mielona — za 250 g	5,89	6,62	7,27	7,48	Natural coffee, ground — per 250 g
Herbata czarna liściasta — za 100 g	3,08	4,30	3,95	4,15	Black tea, leaf — per 100 g
Wódka czysta 40% — za 0,5 l	19,53	25,59 ^b	24,45	24,54	Pure vodka 40% — per 0,5 l
Papierosy — za 20 szt.	9,23	12,83	13,87	14,13	Cigarettes — per 20 pcs
Garnitur męski 2-częściowy, z tkaniny z udziałem wełny — za 1 kpl.	435,24	701,86 ^b	726,08	604,68 ^b	Men's suit fabrics of wool — per set
Półbuty męskie skórzane, na podszwie nieskórzanej — za 1 parę	185,94	209,65	219,27	219,91	Men's low leather shoes with non-leather sole — per pair
Półbuty damskie skórzane, na podszwie nieskórzanej — za 1 parę	166,54	192,56	211,34	213,24	Women's low leather shoes with non-leather sole — per pair
Podzelowanie obuwia męskiego — za 1 parę	38,17	43,53	45,21	47,88	Resoling men's shoes — per pair
Zimna woda z miejskiej sieci wodociągowej — za 1 m ³	2,72	3,48	3,64	3,76	Cold water by municipal water-system — per 1 m ³
Energia elektryczna dla gospodarstw domowych (taryfa całodobowa) ^c — za 1 kWh	0,60	0,67	0,67	0,67	Electricity for households (all-day tariff) ^c — per kWh
Gaz ziemny wysokometanowy z sieci dla gospodarstw domowych — za 1 kWh ^{cd}	2,38	0,24	0,21	0,21	Natural net-gas, high-methanated for households — per kWh ^{cd}
Węgiel kamienny — za 1 t	729,90	821,98	864,19	917,10	Hard coal — per t
Ciepła woda — za 1 m ³	16,81	20,97	20,52	21,07	Hot water — per 1 m ³
Centralne ogrzewanie lokali mieszkalnych — za 1 m ² p u	4,48	4,46	4,22	4,42	Heating of dwellings — per m ² of useful floor area
Chłodziarko-zamrażarka typu domowego, poj. ok. 340 l ^e	1225,79	1141,32	1689,06	1634,09	Fridge-freezer, capacity about 340 l ^e
Pralka automatyczna typu domowego (na 5-7 kg suchej bielizny) ^f ...	1176,25	1271,49	1213,88	1234,12	Automatic washing machine (dry-linen capacity not exceeding 5-7 kg) ^f

a Średnie ceny roczne obliczono przy zastosowaniu współczynników wyrażających udział zakupów dokonanych przez ludność w poszczególnych miesiącach roku. b Z uwagi na zmianę reprezentanta objętego badaniem cen dane nie w pełni porównywalne z danymi za lata poprzednie. c Łącznie z opłatami stałymi i zmiennymi. d W 2010 — za 1 m³. e W 2010 r. pojemność ok. 300 l. f W 2010 — na 5 kg suchej bielizny.

a Annual average prices were calculated with the use of coefficients expressing monthly shares of purchases made by consumers in particular months of a year. b Due to the changes of representative item covered by the price survey data not fully comparable to those published in the previous Yearbook. c Including standing and variable charges. d In 2010 — per 1 m³. e In 2010 capacity about 300 l. f In 2010 — dry-lined capacity not exceeding 5 kg.

TABL. 2 (206). **CENY DETALICZNE WYBRANYCH TOWARÓW I USŁUG (dok.)**
 RETAIL PRICES OF SELECTED GOODS AND SERVICES (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w zł in PLN				
Odkurzacz typu domowego	395,22	383,78	393,50	395,12	Vacuum cleaner
Żelazko z nawilżaczem	206,13	203,38	215,97	215,24	Iron with duschsystem
Proszek do prania — za 300 g ^a	4,30	5,29	5,23	5,20	Washing powder — per 300 g ^a
Benzyna silnikowa bezołowiowa, 95-oktanowa — za 1 l	4,61	4,64	4,58	4,93	Unleaded 95 octane motor petrol — per l
Bilet normalny na przejazd autobu- sem miejskim, jednorazowy	2,13	2,47	2,49	2,66	Regular ticket for travelling by intra- -urban bus
Przejazd taksówką osobową, taryfa dzienna — za 5 km	14,80	15,47	15,69	15,79	Taxi daily fare — for 5 km distance
Bilet normalny do kina	15,81	20,51	21,14	21,24	Regular cinema ticket
Ondulacja na zimno włosów damskich	59,33	67,32	73,15	75,94	Women's cold wave
Mycie mechaniczne nadwozia samochodu osobowego	14,41	16,45	16,78	17,84	Mechanical car body washing
Kurs samochodowy kat. „B”	1197,30	1285,27	1330,62	1369,66	Driving lessons, “B” category

a W latach: 2010 — za 400 g, 2015 — 280 g.

a In 2010 — per 400 g, 2015 — 280g.

TABL. 3 (207). **PRZECIĘTNE CENY SKUPU WAŻNIEJSZYCH PRODUKTÓW ROLNYCH**
 AVERAGE PROCUREMENT PRICES OF MAJOR AGRICULTURAL PRODUCTS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w zł in PLN				
Ziarno zbóż konsumpcyjnych i paszowych — za 1 dt:					Cereal grain consumer and for feeds — per dt:
pszenicy.....	60,45	66,45	66,91	71,68	wheat
żyta.....	38,66	49,47	56,54	59,75	rye
jęczmienia.....	41,31	58,24	61,98	69,67	barley
owsa i mieszanek zbożowych.....	45,58	44,17	50,85	52,65	oats and cereal mixed
pszenżyta.....	47,26	54,37	58,37	65,20	triticale
Ziemniaki — za 1 dt.....	55,68	44,74	35,89	43,11	Potatoes — per dt
w tym jadalne (bez wczesnych)....	57,81	45,30	43,97	50,65	of which edible (excluding early kinds)
Buraki cukrowe — za 1 dt.....	11,20	12,23	9,68	11,07	Sugar beets — per dt
Rzepak i rzepik przemysłowy — za 1 dt.....	129,34	150,35	158,58	155,53	Industrial rape and turnip rape — per dt
Liście tytoniu — za 1 dt.....	681,17	700,61	735,39	599,35	Raw tobacco — per dt

TABL. 3 (207). **PRZECIĘTNE CENY SKUPU WAŻNIEJSZYCH PRODUKTÓW ROLNYCH (dok.)**
 AVERAGE PROCUREMENT PRICES OF MAJOR AGRICULTURAL PRODUCTS

(cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w zł in PLN				
Żywiec rzeźny — za 1 kg:					Animals for slaughter — per kg:
bydło (bez cieląt).....	4,47	5,92	6,38	6,58	cattle (excluding calves)
cielęta	7,45	8,05	10,77	10,48	calves
trzoda chlewna.....	3,81	4,20	4,93	4,45	pigs
Mleko krowie — za 1 l.....	0,98	1,05	1,27	1,21	Cows' milk — per l
Jaja kurze konsumpcyjne — za 1 szt.....	0,21	0,19	0,34	0,35	Consumer hen eggs — per piece

TABL. 4 (208). **PRZECIĘTNE CENY UZYSKIWANE PRZEZ ROLNIKÓW NA TARGOWISKACH**
 AVERAGE MARKET-PLACE PRICES RECEIVED BY FARMERS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w zł in PLN				
Ziarno zbóż — za 1 dt:					Cereal grain — per dt:
pszenicy.....	65,42	75,01	78,14	83,48	wheat
żyta	45,36	57,29	60,82	64,98	rye
jęczmienia.....	58,32	72,60	72,55	79,04	barley
owsa	49,37	59,65	63,27	65,77	oats
pszenżyta.....	52,40	64,47	68,96	73,57	triticale
Ziemniaki (bez jadalnych wcze- snych) — za 1 dt.....	91,28	69,70	76,29	87,57	Potatoes (excluding edible early kinds) — per dt
Zwierzęta gospodarskie — za 1 szt.:					Livestock — per head:
krowa dojna	2941,89	3579,17	-	-	dairy cow
jałówka 1-roczna	1775,35	1688,19	-	-	one-year heifer
prosię na chów.....	125,30	148,40	172,38	175,75	piglet
Żywiec rzeźny — za 1 kg:					Animals for slaughter — per kg:
cielęta	8,52	9,68	10,12	9,77	calves
trzoda chlewna.....	3,62	3,75	4,81	4,18	pigs
Jaja kurze — za 1 szt.	0,57	0,66	0,70	0,77	Hen eggs — per piece

DZIAŁ XIV ROLNICTWO, ŁOWIECTWO I LEŚNICTWO

CHAPTER XIV AGRICULTURE, HUNTING AND FORESTRY

Uwagi metodologiczne

Methodological notes

Rolnictwo

1. Prezentowane informacje opracowano **metodą rodzaju działalności** i dotyczą działalności rolniczej w zakresie produkcji roślinnej i zwierzęcej prowadzonej przez podmioty gospodarcze niezależnie od sekcji PKD 2007, do której są zaliczane.

2. **Gospodarstwo rolne** to jednostka wyodrębniona pod względem technicznym i ekonomicznym, posiadająca odrębne kierownictwo (użytkownik lub zarządzający) i **prowadząca działalność rolniczą**.

Gospodarstwo indywidualne to gospodarstwo rolne użytkowane przez osobę fizyczną.

Gospodarstwa indywidualne obejmują:

- 1) gospodarstwa o powierzchni 1 ha i więcej użytków rolnych;
- 2) gospodarstwa o powierzchni poniżej 1 ha użytków rolnych (w tym nieposiadające użytków rolnych) prowadzące produkcję rolną (roślinną i zwierzęcą) o znaczącej – określonej odpowiednimi programami – skali, w tym działy specjalne produkcji rolnej.

Do **działalności rolniczej** zaliczamy działalność związaną z uprawą roślin, która obejmuje: wszystkie uprawy rolne (w tym grzyby jadalne), warzywnictwo i ogrodnictwo, szkółkarstwo, hodowlę i nasiennictwo roślin rolniczych i ogrodniczych oraz chów i hodowlę zwierząt gospodarskich, tj. bydła, owiec, kóz, koni, trzody chlewnej, drobiu, królików, pozostałych zwierząt futerkowych, dzikich zwierząt utrzymywanych w gospodarstwie dla produkcji mięsa (np. dziki, samy, daniela) i pszczoł, a także działalność polegającą na utrzymaniu użytków rolnych według zasad dobrej kultury rolnej (zgodnie z normami).

3. Zgodnie z definicjami w ust. 2, od 2010 r. w badaniach rolniczych nie ujmuje się posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących działalności rolniczej oraz posiadaczy poniżej 1 ha użytków rolnych prowadzących działalność rolniczą o małej skali (poniżej określonych progów).

4. **Powierzchnia użytków rolnych** obejmuje powierzchnię użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej i użytków rolnych pozostałych.

Użytki rolne w dobrej kulturze rolnej – utrzymywane zgodnie z normami spełniającymi wymogi ustawy z dnia 5 lutego 2015 r. o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego (tekst jednolity: Dz.U. z 2018 r. poz. 1312, z późniejszymi zmianami) – prezentuje się w podziale na: powierzchnię pod zasiewami, grunty ugorowane, uprawy trwałe (w tym sady), ogrody przydomowe, łąki trwałe i pastwiska trwałe.

Agriculture

1. The presented information was compiled using the **kind-of-activity method** and concerns agricultural activity in the area of crop and animal production conducted by economic entities regardless of the section of the NACE Rev. 2 in which they are included.

2. An **agricultural holding** is understood as a single unit, both technically and economically, which has a single management (holder or manager) and which **conducts agricultural activity**.

Private farm is understood as an agricultural holding used by a natural person.

Private farms include:

- 1) holdings with an area of 1 ha or more of agricultural land;
- 2) holdings with an area of less than 1 ha of agricultural land (including holdings without agricultural land) conducting agricultural production (crop and animal output) of significant – determined by the appropriate thresholds – scale, of which special branches of agricultural activities.

An **agricultural activity** includes activity related to the cultivation of plants, which covers: all field crops (including mushrooms), vegetable gardening and horticulture, nursery, cultivation and seed production of agricultural and horticultural crops as well as activity related to rearing and breeding of livestock, such as cattle, sheep, goats, horses, pigs, poultry, rabbits, other fur-covered animals, wild animals kept for slaughter (such as wild boar, roe deer, fallow deer) and bees, as well as activity of maintaining agricultural land in accordance with cultivation principles with respects for environment protection requirements (according to the norms).

3. According to the definitions in item 2, since 2010 agricultural surveys have not included owners of agricultural land who do not conduct agricultural activities, and owners of less than 1 ha of agricultural land who conduct agricultural activities on a small scale (below the specified thresholds).

4. The **agricultural land area** including area of agricultural land in a good agricultural condition and other agricultural land.

Agricultural land in a good agricultural condition – maintained in accordance with norms meeting requirements of the Law, dated 5th February 2015 on payments under direct support schemes (unified text: Journal of Laws 2018 item 1312, with later amendments) – is presented on the basis of a division into sown area, fallow land, permanent crops (including orchards), kitchen gardens, permanent meadows and permanent pastures.

Użytki rolne pozostałe to użytki rolne nieużytkowane i nieutrzymywane w dobrej kulturze rolnej.

Powierzchnia zasiewów to powierzchnia wszystkich upraw zasianych i zasadzonych w gospodarstwie rolnym, z wyłączeniem od 2010 r. powierzchni upraw zaliczanych do upraw trwałych, a także powierzchni ogrodów przydomowych oraz upraw na przyoranie uprawianych jako plon główny.

Dane o powierzchni i produkcji warzyw oraz truskawek uwzględniają ich uprawę w ogrodach przydomowych. Od 2013 r. dane dotyczące truskawek obejmują także uprawy ekologiczne.

Od 2014 r. powierzchnie upraw warzywniczych, sadowniczych oraz truskawek są szacowane wyłącznie według położenia gruntów.

Grunty ugorowane to grunty orne niewykorzystywane do celów produkcyjnych, ale utrzymane według zasad dobrej kultury rolnej, przy zachowaniu wymogów ochrony środowiska, łącznie z powierzchnią upraw na przyoranie uprawianych jako plon główny (nawozy zielone).

Uprawy trwałe to łączna powierzchnia plantacji drzew i krzewów owocowych oraz ich szkółek (**sady**), szkółek drzew i krzewów ozdobnych, szkółek drzew leśnych do celów handlowych, innych upraw trwałych, w tym wikliny oraz drzew i krzewów owocowych rosnących poza plantacjami, a także upraw trwałych pod osłonami.

Ogrody przydomowe to powierzchnia upraw przeznaczonych przede wszystkim na samozaopatrzenie. Do ogrodów przydomowych nie zalicza się powierzchni trawników i ogrodów ozdobnych oraz powierzchni przeznaczonych na rekreację.

Łąki i pastwiska są to łąki i pastwiska trwałe, do których nie zalicza się gruntów ornych obsianych trawami w ramach płodozmianu.

5. Globalna produkcja rolnicza obejmuje:

- 1) **produkcję roślinną**, tj. surowe (nieprzetworzone) produkty pochodzenia roślinnego (zbiory danego roku);
- 2) **produkcję zwierzęcą**, tj. produkcję żywca rzeźnego oraz surowych (nieprzetworzonych) produktów pochodzenia zwierzęcego i przyrost pogłowia zwierząt gospodarskich (inwentarza żywego – stada podstawowego i obrotowego), do którego zaliczono: bydło, trzodę chlewną, owce, konie i drób.

Końcowa produkcja rolnicza stanowi sumę wartości: produkcji towarowej, spożycia naturalnego produktów rolnych pochodzących z własnej produkcji, przyrostu zapasów produktów roślinnych i zwierzęcych oraz przyrostu wartości pogłowia zwierząt gospodarskich (inwentarza żywego – stada podstawowego i obrotowego). Produkcja końcowa, w odróżnieniu od produkcji globalnej, nie obejmuje tych produktów pochodzących z własnej produkcji, które zostały zużyte na cele produkcyjne, np. pasz, materiału siewnego, obornika.

Towarowa produkcja rolnicza stanowi sumę sprzedaży produktów rolnych do skupu oraz na targowiskach.

Other agricultural land is agricultural land which is not used and maintained in a good condition.

Sown area is the area of all crops sown and planted in the agricultural holding, except since 2010 for the area of crops which were included to permanent crops, as well as the area of kitchen gardens and crop area intended for ploughing, cultivated as major crops.

Data on the area and production of vegetables and strawberries include their cultivation in the kitchen gardens. Since 2013 data on strawberries include also organic cultivation of this species.

Since 2014 the area of vegetables, fruit and strawberries have been estimated only by the field location.

Fallow land is the arable land not used for production purposes but maintained in a good agricultural condition, in compliance with the environmental protection requirements, as well as the crop area intended for ploughing of plants cultivated as major crops (green fertilizers).

Permanent crops stand for the total plantation area of fruit-bearing trees and shrubs, and their nurseries (**orchards**), nurseries of ornamental trees and shrubs, and nurseries of forest trees for commercial purposes, as well as other permanent crops, of which wicker, fruit-bearing trees and shrubs grown outside plantations, as well as other permanent crops cultivated under covers.

Kitchen gardens stand for the area of crops which mainly serve as self-supplies. The area of lawns and ornamental gardens, as well as recreation area, should not be treated as part of kitchen gardens.

Meadows and pastures are understood as permanent meadows and pastures, and do not include arable land sown with grass as part of crop rotation.

5. Gross agricultural output includes:

- 1) **crop output**, i.e., raw (not processed) products of plant origin (production for a given year);
- 2) **animal output**, i.e., production of animals for slaughter, raw (not processed) products of animal origin as well as the increase in farm animal stocks (livestock – the basic and working herd), which include: cattle, pigs, sheep, horses and poultry.

Final agricultural output is the sum of the following values: market output, own consumption of agricultural products from own production, increases in inventories products of plant and animal origin and the increase in farm animal stocks (livestock – the basic and working herd). Final output, as opposed to gross output, does not include those products from own output that were utilized for production purposes, e.g. feed, sown material, manure.

Agricultural market output is the sum of agricultural product sales at procurement centres and on marketplaces.

W produkcji rolniczej (globalnej, końcowej i towarowej) prezentowane dane nie uwzględniają płatności uzupełniających do powierzchni upraw (m.in. chmielu, tytoniu, zbóż, oleistych, strączkowych i roślin przeznaczonych na nasiona oraz na paszę).

6. Przy ustalaniu produkcji rolniczej w cenach stałych przyjęto średnie krajowe ceny bieżące z roku poprzedzającego rok badany (dla sprzedaży targowiskowej – ceny uzyskiwane przez rolników na targowiskach, dla pozostałych elementów produkcji – średnie ceny skupu), z wyjątkiem ziemniaków, warzyw i owoców, w przypadku których przyjmuje się średnie ceny z dwóch kolejnych lat, tj. z roku poprzedzającego rok badany i z roku badanego, np. dla 2018 r. – z lat 2017 i 2018.

7. Dane o **produkcji, plonach i skupie** zbóż, strączkowych i oleistych dotyczą ziarna. Dane dotyczące **zbóż** obejmują: zboża podstawowe, mieszanki zbożowe, kukurydzę na ziarno, grykę, proso i inne zbożowe. Dane dotyczące **zbóż podstawowych**, tj. pszenicy, żyta, jęczmienia, owsa i pszenżyta – jeśli nie zaznaczono inaczej – nie obejmują mieszanek zbożowych.

Strączkowe na ziarno obejmują: konsumpcyjne (groch, fasola, bób oraz pozostałe) i pastewne (peluszką, wyka, łubin, bobik oraz pozostałe, np. mieszanki strączkowe).

Do upraw **przemysłowych** zalicza się: buraki cukrowe, uprawy roślin oleistych (rzepak, rzepik, mak, słonecznik, soja, gorczyca i len oleisty), włóknistych (len, konopie) i innych przemysłowych (tj. tytoń, chmiel, cykorię). Uprawy **pastewne** obejmują: strączkowe pastewne, mityłkowe drobnonasienne (w tym wieloletnie, tj. koniczyna, lucerna i esparceta) z innymi pastewnymi i trawami, a także okopowe pastewne (buraki pastewne, brukiew, marchew pastewna, kapusta pastewna, rzepa itp.) oraz kukurydzę na zielonkę.

8. Dane o **ciągnikach rolniczych** dotyczą ciągników 4-kołowych i gąsienicowych.

9. **Skup produktów rolnych** dotyczy ilości i wartości produktów rolnych (roślinnych i zwierzęcych) skupionych przez podmioty gospodarcze bezpośrednio od producentów.

10. **Lata gospodarcze** obejmują okres od 1 lipca do 30 czerwca (np. rok gospodarczy 2017/18 oznacza okres od 1 lipca 2017 r. do 30 czerwca 2018 r.).

11. Do wyliczeń wskaźników natężenia przyjęto – jeśli nie zaznaczono inaczej – użytki rolne, powierzchnię zasiewów i zwierzęta gospodarskie według stanu w czerwcu, a w 2010 r. na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego przeprowadzonego we wrześniu 2010 r. według stanu w dniu 30 czerwca.

12. Dane o użytkowaniu gruntów, powierzchni zasiewów, zbiorach i plonach ziemiopłodów, zwierzętach gospodarskich i produkcji zwierzęcej oraz o ciągnikach opracowano na podstawie sprawozdawczości, wyników badań reprezentacyjnych, wyników spisów rolniczych i szacunków.

13. Dane – jeśli nie zaznaczono inaczej – prezentuje się według siedziby użytkownika gospodarstwa.

Agricultural output (gross, final and market) the presented data are not include supplementary area payments calculated for particular year (among others: hop, tobacco, cereals, oilseeds crops, pulses and plants intended for seeds and feed).

6. The average national current prices for the year preceding the surveyed year were assumed in calculating agricultural output in constant prices (for market sales – prices received by farmers at marketplaces, for other elements of production – average procurement prices), excluding potatoes, vegetables and fruits, for which the average prices for two consecutive years, i.e., from the year preceding the surveyed year and from the survey year, e.g. for 2018 – the prices from 2017 and 2018, are assumed.

7. Data regarding the **production, yields and procurement** of pulses and oilseeds plants as well as cereals concerns grain. Data concerning **cereals** include: basic cereals, cereal mixed, maize for grain, buckwheat, millet and other cereals. Data regarding **basic cereals**, i.e., wheat, rye, barley, oats and triticale, unless otherwise indicated, do not include cereal mixed.

Pulses for grain include: consumer pulses (peas, beans, broad beans and others) and feed pulses (field peas, vetch, lupine, field beans and others, e.g. pulses mixed).

Industrial crops include: sugar beets, oilseeds crops (rape, turnip rape, poppy, sunflower, soya, mustard and oil-flax), fibrous plants (flax, hemp) and other industrial plants (i.e. tobacco, hop, chicory). **Feed plants** include: pulses, small-seed legumes (of which perennial legumes: clover, lucerne and sainfoin) with other feed plants and field grasses, as well as root plants (fodder beet, rutabaga, fodder carrot, fodder cabbage, turnip) and maize for green feed.

8. Data regarding **agricultural tractors** concern 4-wheeled and tracked tractors.

9. **Procurement of agricultural products** includes the quantity and value of agricultural products (crop and animal origin) purchased by economic entities directly from producers.

10. **Farming years** cover the period from 1st July to 30th June (e.g. the 2017/18 farming year covers the period from 1st July 2017 to 30th June 2018).

11. Intensity ratios were calculated on the basis of agricultural land, sown area, and livestock as of June, unless otherwise indicated, in 2010 on the basis of the Agricultural Census conducted in September 2010 – as of 30th June.

12. Data regarding land use, sown area, crop production and yields, livestock and animal-based production, as well as tractors were compiled on the basis of reports, results of sample surveys, agricultural census results and estimates.

13. Data – unless otherwise stated – are presented by the official residence of the land user.

Leśnictwo

1. Informacje w zakresie leśnictwa dotyczą:

1) **lasów publicznych** stanowiących własność:

- a) Skarbu Państwa – zarządzanych oraz użytkowanych czasowo lub wieczysto przez:
 - Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe (w skrócie Lasy Państwowe), nadzorowane przez Ministra Środowiska,
 - jednostki ochrony przyrody (parki narodowe),
 - jednostki organizacyjne innych ministrów, wojewodów, gmin lub związków komunalnych i Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolniczego (do 31 sierpnia 2017 r. - Agencja Nie ruchomości Rolnych),
- b) gmin (w tym gmin mających również status miasta na prawach powiatu),
- c) innych jednostek publicznych, np. szkół wyższych, instytucji naukowych itp.;

2) **lasów prywatnych** stanowiących własność:

- a) osób fizycznych,
- b) wspólnot gruntowych będących własnością wszystkich lub części mieszkańców wsi,
- c) spółdzielni produkcji rolnej,
- d) innych osób prawnych.

2. Powierzchnia gruntów leśnych obejmuje powierzchnię lasów oraz gruntów związanych z gospodarką leśną.

Do **powierzchni lasów** zalicza się grunty o zwartej powierzchni co najmniej 0,1 ha:

- pokryte roślinnością leśną (powierzchnia zalesiona),
- przejściowo pozbawione roślinności leśnej (zręby, halizny, plazowiny, plantacje choinek i krzewów oraz poletka łowieckie).

Są to grunty przeznaczone do produkcji leśnej lub wchodzące w skład rezerwatów przyrody i parków narodowych albo wpisane do rejestru zabytków.

Do **gruntów związanych z gospodarką leśną** zalicza się grunty zajęte pod wykorzystywane dla potrzeb gospodarki leśnej: budynki i budowle, linie podziału przestrzennego lasu, drogi leśne, szkółki leśne, miejsca składowania drewna itp.

Zręby są to grunty przejściowo pozbawione drzewostanu w ciągu ostatnich 5 lat i przewidywane do odnowienia w najbliższych latach.

Halizny są to grunty przejściowo pozbawione drzewostanu dłużej niż 5 lat oraz uprawy i młodniki I klasy wieku (1–20 lat) o zadrzewieniu niższym niż 0,5 (pełne zadrzewienie – 1,0), przewidywane do odnowienia w najbliższych latach.

Plazowiny są to grunty porośnięte drzewami II klasy wieku (21–40 lat) o zadrzewieniu do 0,3 włącznie albo drzewami III i wyższych klas wieku (41 lat i więcej) o zadrzewieniu do 0,2 włącznie, z wyjątkiem drzewostanów w klasie odnowienia i do odnowienia.

Forestry

1. Information within the scope of forestry concerns:

1) **public forests** owned by:

- a) the State Treasury – managed and utilized temporarily or perpetually by:
 - the State Forests National Forest Holding (abbreviated as State Forests) supervised by the Minister of the Environment,
 - nature protection units (national parks),
 - organizational units supervised by different ministers, voivods, gminas or municipal associations and the National Support Centre for Agricultural (until 31st August - the Agricultural Property Agency),
- b) gminas (of which gminas which are also cities with powiat status),
- c) other public units, e.g. higher education institutions, science institutions etc.;

2) **private forests** owned by:

- a) natural persons,
- b) land held in common by all or part of the residents of a village,
- c) agricultural production cooperatives,
- d) other legal persons.

2. Forest land includes areas of forest as well as land connected with silviculture.

Forest area includes land with a homogeneous area of at least 0,1 ha:

- covered by forest vegetation (wooded area),
- temporarily devoid of forest vegetation (felling sites, blanks, irregularly stocked open stands, coniferous tree and bush plantations, hunting grounds).

These areas are designated for silviculture production, comprising portions of nature reserves and national parks or are registered as nature monuments.

Land connected with silviculture includes land used for purposes of forest management: buildings and structures, spatial division lines in forests, forest roads, forest nurseries, wood stockpiling areas, etc.

Felling sites are areas temporarily devoid of tree stands within the past 5 years and designated for renewal in coming years.

Blanks are areas temporarily devoid of tree stands for longer than 5 years as well as crops and greenwoods in age category I (1–20 years), with plantings at less than 0,5 (full planting at 1,0), designated for renewal in coming years.

Irregularly stocked open stands are areas planted with trees in age category II (21–40 years) with plantings of up to 0,3 inclusive, or planted with trees in age category III or higher (41 years or more) with plantings of up to 0,2 inclusive, excluding tree stands in the restocking class and in the class for restocking.

Drzewostany w klasie odnowienia są to drzewostany rębne i przeszlębne podlegające jednocześnie użytkowaniu i odnowieniu (pod osłoną), w których co najmniej 50% powierzchni (w drzewostanach użytkowanych rębiami gniazdowymi co najmniej 30% powierzchni) zostało odnowione sztucznie lub naturalnie oraz drzewostany młodszych klas wieku wymagające przebudowy za pomocą rębni złożonych, z uwagi na złe efekty produkcyjne.

Drzewostany w klasie do odnowienia obejmują drzewostany rębne i przeszlębne użytkowane rębiami złożonymi, które wymagają uprzedniego odnowienia jako bezwzględnie warunku kontynuacji cięć tymi rębiami.

Drzewostany o budowie przerebowej są to drzewostany składające się z grup i kęp drzew o różnym wieku i wysokości, przenikające się nawzajem na całej powierzchni, w których prowadzone są jednocześnie zabiegi związane z użytkowaniem, odnowieniem i pielęgnowaniem lasu.

Przez **odnowienia** rozumie się powstawanie młodego drzewostanu w miejsce drzewostanu usuwanego lub usuniętego:

- 1) odnowienia sztuczne są to uprawy leśne zakładane przez sadzenie lub siew;
- 2) odnowienia naturalne są to uprawy leśne powstałe na gruntach leśnych z samosiewu i odrosli, uznane za pełnowartościowe i pokrywające co najmniej 50% terenu.

Zalesienia polegają na zakładaniu upraw leśnych na gruntach pozostających poprzednio poza uprawą leśną (niezaliczonych do powierzchni lasów).

Zadrzewienia są to produkcyjne i ochronne skupiska drzew i krzewów na terenach poza lasami. Występują wzdłuż tras komunikacyjnych i cieków wodnych, wśród upraw rolnych, przy domach i budynkach gospodarczych oraz w obrębie i przy zakładach przemysłowych. Do zadrzewień nie zalicza się: sadów, plantacji, szkółek drzew i krzewów, cmentarzy, urządzonej zieleni w miastach i wsiach, ogrodów działkowych, skupisk drzew otaczających obiekty zabytkowe.

3. Lesistość (wskaźnik lesistości) obliczono jako stosunek procentowy powierzchni lasów do ogólnej powierzchni geodezyjnej województwa.

Udział powierzchni gruntów leśnych w powierzchni lądowej województwa obliczono jako stosunek powierzchni lasów i gruntów związanych z gospodarką leśną do powierzchni ogólnej województwa pomniejszonej o grunty pod wodami (obejmujące powierzchniowe wody płynące oraz stojące); od 2002 r. – zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 marca 2001 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (tekst jednolity: Dz.U. z 2019 r. poz. 393) – do powierzchni lądowej kraju zalicza się grunty pod stawami oraz rowy użytkowane rolniczo.

4. Dane o pozyskaniu drewna w podziale według sortymentów drzewnych opracowano na podstawie klasyfikacji jakościowo-wymiarowej określonej Polskimi Normami.

Tree stands in the restocking class are tree stands which have reached or passed felling maturity being simultaneously utilized and renewed (under cover), in which at least 50% of the area (in tree stands utilized through nested fellings of at least 30% of the area) was renewed artificially or naturally as well as tree stands in the lower age categories requiring reconstruction through complex fellings in view of poor production results.

Tree stands in the class for restocking include tree stands that have reached or passed felling maturity, that are utilized through complex fellings and that require prior renewal as the necessary condition for continuation of these fellings.

Tree stands with a selection structure are tree stands consisting of groups and clumps of trees of various ages and heights, intermingled throughout the entire stand, in which activity connected with the utilization, renewal and tending of the forest is conducted simultaneously.

Renewals are understood as new tree stands formed in place of removed stands:

- 1) artificial renewals are tree crops established through planting or sowing;
- 2) natural renewals are tree crops formed in forest land through self-seeding and offshoots, considered full-value and covering at least 50% of the area.

Afforestation consists in establishing woodland crops on land previously outside silviculture (not included in forest area).

Plantings are productive and protective clusters of trees and shrubs outside the forest. The term includes trees along roads, rivers, canals and among agricultural crops, on farmlands and within plants area. The term excludes orchards, plantations, forest and shrub nurseries, cemeteries and estate green belts within cities and rural, home gardens and allotments, trees and shrubs surrounding monumental places.

3. Forest cover (the forest cover indicator) was calculated as the percentage ratio of forest area to the total geodesic area of the voivodship.

Share of forest land in land area of the voivodship is calculated as the percentage ratio of forest area (including land connected with silviculture) to the total area of the voivodship without lands under waters (i.e. surface flowing waters and surface standing waters). According to the decree of the Minister of Regional Development and Construction, dated 29th March 2001 in regard to the registration of land and buildings (unified text: Journal of Laws 2019 item 393) – since 2002 land under ponds as well as ditches used for agricultural purposes have been calculated to land area.

4. Data on removals in the rows according to wood assortments were compiled on the basis of the quality-size classification defined by Polish Norms.

Rolnictwo

Agriculture

TABL. 1 (209). **UWARUNKOWANIA I WAŻNIEJSZE WYNIKI EKONOMICZNO-PRODUKCYJNE W ROLNICTWIE ^a**
TRENDS AND MAJOR ECONOMIC AND PRODUCTION RESULTS IN AGRICULTURE ^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Gospodarstwa rolne (stan w czerwcu) ^b w tysiącach	130,6	124,7	127,3	125,2	Agricultural holdings (as of June) ^b in thousand
w tym gospodarstwa indywidualne...	130,4	124,6	127,2	125,1	of which private farms
Powierzchnia użytków rolnych (stan w czerwcu) ^b w tysiącach ha	979,7	972,3	1017,7	995,2	Agricultural land area (as of June) ^b in thousand ha
w tym gospodarstwa indywidualne...	958,8	957,5	1004,0	982,6	of which private farms
Udział w ogólnej powierzchni zasiewów (stan w czerwcu) ^b w %:					Share in total sown area (as of June) ^b in %:
zbóż podstawowych	62,0	61,5	63,5	61,1	basic cereals
w tym gospodarstwa indywidualne	62,2	61,7	63,7	61,3	of which private farms
ziemniaków ^c	5,8	4,7	5,2	4,0	potatoes ^c
w tym gospodarstwa indywidualne	5,9	4,7	5,1	3,9	of which private farms
roślin przemysłowych	4,2	4,0	3,6	4,0	Industrial plants
w tym gospodarstwa indywidualne	3,8	3,8	3,4	3,8	of which private farms
Plony z 1ha w dt:					Yields per 1 ha in dt:
zbóż podstawowych	31,1	30,9	35,6	29,1	basic cereals
w tym gospodarstwa indywidualne	30,9	30,7	35,4	29,0	of which private farms
ziemniaków ^c	213	188	272	252	potatoes ^c
w tym gospodarstwa indywidualne	212	186	272	250	of which private farms
rzepaku i rzepiku	23,7	27,2	29,1	24,3	of rape and turnip rape
w tym gospodarstwa indywidualne	23,1	26,8	29,0	24,0	of which private farms
Bydło, trzoda chlewna, owce i konie w przeliczeniowych sztukach dużych (stan w czerwcu) ^{bd} na 100 ha użytków rolnych	58,7	54,8	53,4	57,4	Cattle, pigs, sheep and horses in terms of large heads (as of June) ^{bd} per 100 ha of agricultural land
w tym gospodarstwa indywidualne....	58,8	54,9	53,5	57,5	of which private farms

a Patrz uwagi ogólne działu, ust. 3. b W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego. c Bez ogrodów przydomowych.
d Patrz uwaga do tablicy 11 na str. 293.

a See general notes to the chapter, item 3. b In 2010 data of the Agricultural Census. c Excluding kitchen gardens. d See note to table 11 on page 293.

TABL. 1 (209). **UWARUNKOWANIA I WAŻNIEJSZE WYNIKI EKONOMICZNO-PRODUKCYJNE W ROLNICTWIE ^a (dok.)**

TRENDS AND MAJOR ECONOMIC AND PRODUCTION RESULTS
IN AGRICULTURE ^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Udział krów w pogłowie bydła (stan w czerwcu) ^b w %	47,5	41,7	39,4	38,7	Share of cows in cattle stocks (as of June) ^b in %
w tym gospodarstwa indywidualne ...	47,6	41,7	39,3	39,3	of which private farms
Udział loch w pogłowie trzody chlewnej (stan w czerwcu) ^b w %	8,3	7,1	6,1	5,9	Share of sows in pig stocks (as of June) ^b in %
w tym gospodarstwa indywidualne ...	8,2	7,1	6,1	5,8	of which private farms
Produkcja żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso (łącznie z tłuszczami i podrobami) ^c na 1 ha użytków rolnych w kg	325,3	416,7	407,8	408,7	Production of animals for slaughter in terms of meat (including fats and pluck) ^c per 1 ha of agricultural land in kg
Produkcja mleka krowiego w l:					Production of cows' milk in l:
na 1 ha użytków rolnych	984	1009	1014	1035	per 1 ha of agricultural land
w tym gospodarstwa indywidualne	992	1016	1019	1039	of which private farms
na 1 krowę	4215	5201	5648	5688	per cow
w tym gospodarstwa indywidualne	4191	5196	5644	5686	of which private farms
Ciągniki rolnicze (stan w czerwcu) ^b na 100 ha użytków rolnych w szt.	12,8	.	.	.	Agricultural tractors (as of June) ^b per 100 ha of agricultural land in units
w tym gospodarstwa indywidualne ...	13,0	.	.	.	of which private farms
Zużycie nawozów mineralnych lub chemicznych (łącznie z wieloskładnikowymi) w przeliczeniu na czysty składnik ^{bd} na 1 ha użytków rolnych w kg.....	122,9	126,9	138,6	132,7	Consumption of mineral or chemical fertilizers (including mixed) in terms of pure ingredient ^{bd} per 1 ha of agricultural land in kg
w tym gospodarstwa indywidualne ...	122,4	126,4	138,3	132,9	of which private farms

^a Patrz uwagi ogólne do działu, ust. 3. ^b W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego. ^c Dotyczy mięsa: wołowego, cielęcego, wieprzowego, baraniego, końskiego, drobiowego, koziego, króliczego i dziczyzny; w wadze poubojowej ciepłej. ^d Dotyczy odpowiednio lat gospodarczych: 2009/10, 2014/15, 2016/17, 2017/18.

^a See general notes to the chapter, item 3. ^b In 2010 data of the Agricultural Census. ^c Concerns meat: beef, veal, pork, mutton, horseflesh, poultry, goat, rabbit and game; in post-slaughter warm weight. ^d Concerns respectively the: 2009/10, 2014/15, 2016/2017, 2017/18 farming years.

TABL. 2 (210). **POWIERZCHNIA UŻYTKÓW ROLNYCH WEDŁUG RODZAJÓW UŻYTKÓW^a**
Stan w czerwcu
AGRICULTURAL LAND AREA BY LAND TYPE^a
As of June

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	W tym gospodarstwa indywidualne Of which private farms	SPECIFICATION
	w ha in ha		
OGÓŁEM..... 2010 ^b	979660	958810	TOTAL
2017	1017660	1003984	
2018	995184	982600	
W dobrej kulturze rolnej	985926	973604	In good agricultural condition
Pod zasiewami.....	782190	772494	Sown area
Grunty ugorowane.....	13387	13189	Fallow land
Uprawy trwałe	38486	38079	Permanent crops
Ogrody przydomowe	1229	1229	Kitchen gardens
Łąki trwałe.....	139094	137429	Permanent meadows
Pastwiska trwałe	11540	11184	Permanent pastures
Pozostałe	9258	8997	Others

a Patrz uwagi ogólne działu, ust. 4. b Dane Powszechnego Spisu Rolnego.

a See general notes to the chapter, item 4. b Data of the Agricultural Census.

TABL. 3 (211). **GOSPODARSTWA ROLNE WEDŁUG GRUP OBSZAROWYCH^a**
Stan w czerwcu
FARMS BY AREA GROUPS^a
As of June

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010 ^b	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Gospodarstwa w tysiącach	130,6	124,7	127,3	125,2	Farms in thousand
O powierzchni użytków rolnych – w odsetkach:					With agricultural land area of – in percent
do 1,00 ha	1,1	0,3	0,7	0,3	up to 1,00 ha
1,01-1,99	14,6	13,1	12,3	15,6	1,01-1,99
2,00-4,99	32,3	32,9	32,6	32,8	2,00-4,99
5,00-9,99	31,1	32,0	32,6	29,4	5,00-9,99
10,00-14,99	11,7	11,6	11,2	11,4	10,00-14,99
15,00-19,99	4,5	4,5	4,3	4,3	15,00-19,99
20,00-49,99	4,2	4,9	5,5	5,3	20,00-49,99
50 ha i więcej	0,5	0,8	0,9	0,9	50 ha and more
Przeciętna powierzchnia ogólna gospodarstwa w ha	8,6	8,8	9,1	9,1	Average total farm area in ha
w tym użytki rolne	7,5	7,8	8,0	8,0	of which agricultural land

a Patrz uwagi ogólne działu, ust. 2. b Dane Powszechnego Spisu Rolnego.

a See general notes to the chapter, item 2. b Data of the Agricultural Census.

TABL. 4 (212). **DYNAMIKA GLOBALNEJ, KOŃCOWEJ I TOWAROWEJ PRODUKCJI ROLNICZEJ^a (ceny stałe)**
INDICES OF GROSS, FINAL AND MARKET AGRICULTURAL OUTPUT^a (constant prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	ogółem total				w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms				
	rok poprzedni = 100				previous year = 100				
Produkcja globalna.....	92,8	88,6	110,5	96,7	92,6	88,6	109,5	97,7	Gross output
roślinna	88,4	86,2	117,8	94,7	87,9	86,3	117,9	94,7	crop
zwierzęca	97,6	90,8	103,8	98,9	97,5	90,6	101,9	100,9	animal
Produkcja końcowa	91,2	90,8	110,9	95,5	90,9	90,7	109,7	96,7	Final output
roślinna	82,5	84,7	122,1	91,2	81,9	84,7	122,3	91,1	crop
zwierzęca	97,7	94,5	104,0	98,7	97,6	94,4	102,0	100,8	animal
Produkcja towarowa.....	93,3	95,2	107,1	94,0	92,9	95,2	105,8	95,0	Market output
roślinna	88,1	89,9	116,8	85,2	87,5	89,9	116,9	84,7	crop
zwierzęca	97,6	98,6	101,1	100,3	97,3	98,5	99,0	102,6	animal

a Patrz uwagi ogólne działu, ust. 6.

a See general notes to the chapter, item 6.

TABL. 5 (213). **STRUKTURA GLOBALNEJ I TOWAROWEJ PRODUKCJI ROLNICZEJ (ceny stałe^a)**
STRUCTURE OF GROSS AND MARKET AGRICULTURAL OUTPUT (constant prices^a)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w odsetkach		in percent		
PRODUKCJA GLOBALNA GROSS OUTPUT					
O G Ó Ł E M	100,0	100,0	100,0	100,0	T O T A L
Produkcja roślinna	49,4	45,7	50,8	50,2	Crop output
Zboża	11,1	12,7	12,3	14,7	Cereals
w tym zboża podstawowe	8,8	10,6	9,4	11,9	of which basic cereals
w tym: pszenica	2,7	3,6	2,9	3,7	of which: wheat
żyto	1,6	1,6	1,5	2,2	rye
jęczmień	1,1	1,2	1,3	1,4	barley
Ziemniaki	10,6	5,1	8,5	10,0	Potatoes
Przemysłowe	1,5	1,6	1,3	1,2	Industrial
w tym buraki cukrowe	0,5	0,4	0,5	0,5	of which sugar beets
Warzywa	10,2	12,7	12,0	11,7	Vegetables
Owoce	8,6	8,1	10,7	5,8	Fruit
Siano łąkowe	2,2	1,1	1,3	1,5	Meadow hay
Pozostałe	5,2	4,4	4,7	5,3	Other

a Patrz uwagi ogólne działu, ust. 6.

a See general notes to the chapter, item 6.

TABL. 5 (213). **STRUKTURA GLOBALNEJ I TOWAROWEJ PRODUKCJI ROLNICZEJ (dok.)**

STRUCTURE OF GROSS AND MARKET AGRICULTURAL OUTPUT (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w odsetkach		in percent		
PRODUKCJA GLOBALNA (dok.) GROSS OUTPUT (cont.)					
Produkcja zwierzęca.....	50,6	54,3	49,2	49,8	Animal output
Żywiec rzeźny ^b	30,1	32,3	30,3	31,4	Animals for slaughter ^b
w tym:					of which:
bydło (bez cieląt).....	4,6	7,9	8,0	8,1	cattle (excluding calves)
cielęta.....	0,5	0,2	0,1	0,1	calves
trzoda chlewna.....	17,1	15,0	13,4	15,6	pigs
owce.....	0,0	0,0	0,0	0,0	sheep
drób.....	7,8	9,1	8,8	7,6	poultry
Przyrost stada (podstawowego i obrotowego).....	1,1	-0,2	1,1	0,4	Increase in herd (basic and working)
Mleko krowie.....	14,1	16,9	13,7	14,5	Cows' milk
Jaja kurze.....	3,8	4,0	3,1	3,3	Hen eggs
Obornik.....	1,4	0,9	0,8	0,2	Manure
Pozostałe.....	0,1	0,4	0,2	0,0	Other
PRODUKCJA TOWAROWA MARKET OUTPUT					
O G Ó Ł E M.....	100,0	100,0	100,0	100,0	T O T A L
Produkcja roślinna.....	42,6	36,4	41,9	38,0	Crop output
Zboża.....	4,0	5,2	5,0	5,3	Cereals
w tym zboża podstawowe.....	3,6	4,6	4,1	4,4	of which basic cereals
w tym: pszenica.....	1,8	2,5	2,2	2,1	of which: wheat
żyto.....	0,7	0,9	0,8	1,2	rye
jęczmień.....	0,7	0,3	0,3	0,3	barley
Ziemniaki.....	11,9	4,0	7,9	8,7	Potatoes
Przemysłowe.....	1,9	1,4	1,1	1,4	Industrial
w tym buraki cukrowe.....	0,8	0,5	0,6	0,7	of which sugar beets
Warzywa.....	12,6	14,6	13,4	13,5	Vegetables
Owoce.....	10,9	9,4	12,3	6,6	Fruit
Pozostałe.....	1,3	1,8	2,2	2,5	Other
Produkcja zwierzęca.....	57,4	63,6	58,1	62,0	Animal output
Żywiec rzeźny ^b	38,2	40,5	38,9	41,2	Animals for slaughter ^b
w tym:					of which:
bydło (bez cieląt).....	6,1	9,6	10,0	10,2	cattle (excluding calves)
cielęta.....	0,5	0,3	0,2	0,1	calves
trzoda chlewna.....	20,9	19,0	17,5	20,9	pigs
owce.....	0,0	0,0	0,0	0,0	sheep
drób.....	10,5	11,6	11,1	10,0	poultry
Mleko krowie.....	15,1	18,3	15,3	16,7	Cows' milk
Jaja kurze.....	3,9	4,6	3,7	3,9	Hen eggs
Pozostałe.....	0,2	0,2	0,2	0,2	Other

^b Bydło, cielęta, trzoda chlewna, owce, konie, drób, kozy i króliki.^b Cattle, calves, pigs, sheep, horses, poultry, goats and rabbits.

TABL. 6 (214). **POWIERZCHNIA ZASIEWÓW^a**
Stan w czerwcu
SOWN AREA^a
As of June

ZIEMIOPŁODY	2010	2015	2017	2018		CROPS
				ogółem total	w tym gospo- darstwa indywi- dualne of which private farms	
					w ha in ha	
OGÓŁEM.....	735739	765270	798277	782190	772494	TOTAL
Zboża	581040	588478	627823	615771	609744	Cereals
zboża podstawowe	456275	470997	506634	477712	473227	basic cereals
pszenica.....	90222	119944	123328	110409	108458	wheat
żyto	133400	100196	127531	118104	117351	rye
jęczmień.....	54287	52811	62931	69610	68966	barley
owies.....	46647	45485	44871	48104	47803	oats
pszenżyto.....	131718	152561	147973	131485	130649	triticale
mieszanki zbożowe	109363	83980	93498	104333	104294	cereal mixed
gryka, proso i pozosta- łe zbożowe	3608	2855	4418	4116	3954	buckwheat, millet and other cereals
kukurydza na ziarno	11795	30644	23273	29610	28269	maize for grain
Strączkowe	10379	25349	14725	14274	14114	Pulses
konsumpcyjne.....	1814	3132	1070	942	939	edible
pastewne ^b	8565	22217	13655	13332	13175	feed ^b
Ziemniaki ^c	42481	35927	41164	30367	29576	Potatoes ^c
Przemysłowe	30571	30909	28796	31324	29451	Industrial
w tym:						of which:
buraki cukrowe.....	6661	5097	5588	5560	5251	sugar beets
oleiste	23877	25804	23208	25764	24200	oil-bearing
w tym rzepak i rzepik	21124	23310	21625	21247	19754	of which rape and turnip rape
Pastewne.....	46990	58200	57333	66064	65544	Feed
w tym:						of which:
okopowe	1308	522	579	237	237	root plants
kukurydza na paszę	27737	40348	41634	45400	45048	maize for feeds
Pozostałe uprawy ^d	24278	26407	28436	24390	24065	Other crops ^d

^a W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego. ^b Łącznie z mieszankami zbożowo-strączkowymi na ziarno. ^c Bez powierzchni ogrodów przydomowych. ^d Warzywa, truskawki, wysadki okopowych itp.

^a In 2010 data of the Agricultural Census. ^b Including cereal and pulse mixed for grain. ^c Excluding area of kitchen gardens. ^d Vegetables, strawberries, root plant planting etc.

TABL. 7 (215). **ZBIORY I PLONY WYBRANYCH ZIEMIOPŁODÓW**
 SELECTED CROP PRODUCTION AND YIELDS

ZIEMIOPŁODY	2015	2017	2018		CROPS
			ogółem total	w tym gospo- darstwa indywidualne of which private farms	

ZBIORY w t
 PRODUCTION in t

Zboża.....	1797286	2281009	1850775	1821624	Cereals
w tym:					of which:
zboża podstawowe.....	1455328	1803450	1388247	1370791	basic cereals
pszenica	435191	525041	385148	375967	wheat
żyto	245733	357136	273131	271081	rye
jęczmień	160456	214445	195679	193380	barley
owies	109704	135792	116368	115683	oats
pszenżyto	504246	571036	417922	414680	triticale
mieszkanki zbożowe	228802	308074	280329	280234	cereal mixed
Ziemniaki ^a	674035	1121116	764579	739400	Potatoes ^a
Buraki cukrowe	260703	401906	372467	353562	Sugar beets
Rzepak i rzepik	63480	62974	51621	47356	Rape and turnip rape
Siano łąkowe.....	674343	960434	831039	826165	Meadow hay

PLONY z 1 ha w dt
 YIELDS per 1 ha in dt

Zboża.....	30,5	36,3	30,1	29,9	Cereals
w tym:					of which:
zboża podstawowe.....	30,9	35,6	29,1	29,0	basic cereals
pszenica	36,3	42,6	34,9	34,7	wheat
żyto	24,5	28,0	23,1	23,1	rye
jęczmień	30,4	34,1	28,1	28,0	barley
owies	24,1	30,3	24,2	24,2	oats
pszenżyto	33,1	38,6	31,8	31,7	triticale
mieszkanki zbożowe	27,2	32,9	26,9	26,9	cereal mixed
Ziemniaki ^a	188	272	252	250	Potatoes ^a
Buraki cukrowe	511	719	670	673	Sugar beets
Rzepak i rzepik	27,2	29,1	24,3	24,0	Rape and turnip rape
Siano łąkowe.....	49,2	66,0	59,7	60,1	Meadow hay

^a Bez produkcji w ogrodach przydomowych.

^a Excluding production from kitchen gardens.

TABL. 8 (216). **POWIERZCHNIA, ZBIORY I PLONY WARZYW GRUNTOWYCH^a**
 AREA, PRODUCTION AND YIELDS OF GROUND VEGETABLES^a

WARZYWA	2015	2017	2018		VEGETABLES
			ogółem total	w tym gospo- darstwa indywidualne of which private farms	

POWIERZCHNIA^b w ha — stan w czerwcu
 AREA^b in ha — as of June

OGÓŁEM.....	17395	18164	18636	18434	TOTAL
Kapusta	2947	2714	2802	2774	Cabbages
Kalafiory.....	1034	1088	1136	1136	Cauliflowers
Cebula	2102	2207	2197	2140	Onions
Marchew jadalna.....	2138	2145	2195	2193	Carrots
Buraki ćwikłowe	1200	1210	1250	1245	Beetroots
Ogórki	2401	2140	2167	2167	Cucumbers
Pomidory	918	820	868	868	Tomatoes
Pozostałe ^c	4655	5840	6021	5911	Others ^c

ZBIORY w t
 PRODUCTION in t

OGÓŁEM.....	452447	542186	532479	527210	TOTAL
Kapusta	129658	133714	147908	146470	Cabbages
Kalafiory.....	31254	39239	35405	35405	Cauliflowers
Cebula	46744	52658	49023	46729	Onions
Marchew jadalna.....	72447	99349	83736	83723	Carrots
Buraki ćwikłowe	37827	53487	46758	46601	Beetroots
Ogórki	38755	39852	41676	41673	Cucumbers
Pomidory	21194	19849	21688	21688	Tomatoes
Pozostałe ^c	74568	104038	106286	104921	Others ^c

PLONY z 1 ha w dt
 YIELDS per 1 ha in dt

Kapusta	440	493	528	528	Cabbages
Kalafiory.....	302	361	312	312	Cauliflowers
Cebula	222	239	223	218	Onions
Marchew jadalna.....	339	463	382	382	Carrots
Buraki ćwikłowe	315	442	374	374	Beetroots
Ogórki	161	186	192	192	Cucumbers
Pomidory	231	242	250	250	Tomatoes
Pozostałe ^c	160	178	177	177	Others ^c

^a Łącznie z ogrodami przydomowymi; według położenia gruntów. ^b Dane według szacunków. ^c Pietruszka, pory, selery, rzodkiewka, sałata, rabarbar itp.

^a Including kitchen gardens; by field location. ^b Data based on estimation. ^c Parsley, leeks, celeries, radish, salad, rhubarb etc.

TABL. 9 (217). **POWIERZCHNIA I ZBIORY OWOCÓW Z DRZEW W SADACH**^a
 AREA AND PRODUCTION OF FRUIT TREE IN ORCHARDS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2017	2018		SPECIFICATION
			ogółem total	w tym gospo- darstwa indywi- dualne of which private farms	

POWIERZCHNIA^b w ha — stan w czerwcu

AREA^b in ha — as of June

OGÓŁEM.....	27118	27307	27575	27449	TOTAL
Jabłonie.....	19263	19512	19704	19619	Apples
Grusze.....	1170	1083	1133	1127	Pears
Śliwy.....	1928	2047	2050	2041	Plums
Wiśnie.....	3788	3711	3712	3706	Cherries
Czereśnie.....	613	659	681	670	Sweet cherries
Pozostałe ^c	356	295	295	286	Others ^c

ZBIORY^d w t

PRODUCTION^d in t

OGÓŁEM.....	437214	321392	568764	567988	TOTAL
Jabłka.....	379362	295356	490993	490389	Apples
Gruszki.....	13267	9941	17713	17672	Pears
Śliwki.....	13438	8415	21014	20950	Plums
Wiśnie.....	25861	6128	32595	32572	Cherries
Czereśnie.....	4034	1280	5102	5066	Sweet cherries
Pozostałe ^c	1252	272	1346	1339	Others ^c

a Patrz uwagi ogólne działu, ust. 4. b Dane według szacunków. c Brzoskwinie, morele, orzechy włoskie. d W 2015 r. owoce zebrane w sadach i poza sadami.

a See general notes, item 4. b Data based on estimation. c Peaches, apricots, walnuts. d In 2015 fruit harvested in orchards and outside.

TABL. 10 (218). **POWIERZCHNIA I ZBIORY OWOCÓW Z KRZEWÓW OWOCOWYCH I PLANTACJI JAGODOWYCH W SADACH^a**AREA AND PRODUCTION OF FRUIT BUSHES AND BERRY FRUIT IN ORCHARDS^a

O W O C E	2015	2017	2018		F R U I T
			ogółem total	w tym gospo- darstwa indywi- dualne of which private farms	

POWIERZCHNIA^b w ha — stan w czerwcuAREA^b in ha — as of June

O G Ó Ł E M.....	11495	12331	12680	12552	T O T A L
Truskawki ^c	2644	2979	2728	2728	Strawberries ^c
Maliny ^d	387	334	354	354	Raspberries ^d
Porzeczki	5479	6021	6165	6127	Currants
Agrest	297	268	265	264	Gooseberries
Pozostałe ^e	2688	2729	3168	3079	Others ^e

ZBIORY^f w tPRODUCTION^f in t

O G Ó Ł E M.....	47115	33712	58446	58055	T O T A L
Truskawki ^c	14011	10347	15375	15375	Strawberries ^c
Maliny ^d	1025	722	950	950	Raspberries ^d
Porzeczki	19889	11925	26660	26560	Currants
Agrest	1058	842	1056	1056	Gooseberries
Pozostałe ^e	11132	9876	14405	14114	Others ^e

a Patrz uwagi ogólne działu, ust. 4. b Dane według szacunków. c Łącznie z poziomkami; łącznie z uprawą w ogrodach przydomowych. d Łącznie z jeżyną bezkolcową. e Aronia, borówka wysoka, winorośl, leszczyna i inne. f W 2015 r. owoce zebrane w sadach i poza sadami.

a See general notes, item 4. b Data based on estimation. c Including wild strawberries; including kitchen gardens. d Including thornless blackberry. e Chokeberry, highbush blueberry, vine, hazel and others. f In 2015 fruit harvested in orchards and outside.

TABL. 11 (219). **BYDŁO, TRZODA CHLEWNA, OWCE I KONIE^a**
Stan w czerwcu
CATTLE, PIGS, SHEEP AND HORSES^a
As of June

WYSZCZEGÓLNIENIE		Ogółem Total	W tym gospodarstwa indywidualne Of which private farms	SPECIFICATION
W SZTUKACH IN HEADS				
Bydło	2010	453674	448577	Cattle
	2015	460360	457099	
	2017	466241	462942	
	2018	477135	474494	
w tym krowy	2010	215659	213705	of which cows
	2015	192044	190621	
	2017	183489	182058	
	2018	187749	186534	
Trzoda chlewna	2010	1308216	1266244	Pigs
	2015	1027813	1003892	
	2017	1075808	1052244	
	2018	1203231	1176008	
w tym lochy	2010	107939	104216	of which sows
	2015	73320	71182	
	2017	66154	64485	
	2018	70617	68515	
Owce	2010	15042	14116	Sheep
	2015	11818	10826	
	2017	13693	12546	
	2018	13083	11802	
w tym maciorki	2010	9413	8965	of which ewes
	2015	8017	7475	
	2017	7695	7140	
	2018	7121	6518	
Konie ^b	2010	14697	14252	Horses ^b
	2015	.	.	
	2017	.	.	
	2018	.	.	
W przeliczeniowych sztu- kach dużych (bydło, trzoda chlewna, owce i konie)	2010	575072,0	564179,5	In terms of large heads (cattle, pigs, sheep and horses)
	2015	532481,4 ^c	525959,1 ^c	
	2017	543548,4 ^d	537101,9 ^d	
	2018	571328,3^d	564848,6^d	

a Patrz uwagi ogólne działu, ust. 3; w 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego. b Dane szacunkowe; od 2013 r. dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co trzy lata. c, d Do obliczeń przyjęto stan koni z: c – 2013 r., d – 2016 r.

a See general notes to the chapter, item 3; in 2010 data of the Agricultural Census. b Estimated data; since 2013 data on the basis of period survey conducted every three years. c, d For the calculation we use the horse stocks of: c – 2013, d – 2016.

TABL. 11 (219). **BYDŁO, TRZODA CHLEWNA, OWCE I KONIE ^a (dok.)**

Stan w czerwcu

CATTLE, PIGS, SHEEP AND HORSES ^a (cont.)

As of June

WYSZCZEGÓLNIENIE		Ogółem Total	W tym gospodarstwa indywidualne Of which private farms	SPECIFICATION
NA 100 ha UŻYTKÓW ROLNYCH ^c w szt. PER 100 ha OF AGRICULTURAL LAND ^c in heads				
Bydło.....	2010	46,3	46,8	Cattle
	2015	47,3	47,7	
	2017	45,8	46,1	
	2018	47,9	48,3	
w tym krowy	2010	22,0	22,3	of which cows
	2015	19,8	19,9	
	2017	18,0	18,1	
	2018	18,8	19,0	
Trzoda chlewna	2010	133,5	132,1	Pigs
	2015	105,7	104,8	
	2017	105,7	104,8	
	2018	120,4	119,7	
w tym lochy	2010	11,0	10,9	of which sows
	2015	7,5	7,4	
	2017	6,5	6,4	
	2018	7,1	7,0	
Owce	2010	1,5	1,5	Sheep
	2015	1,2	1,1	
	2017	1,3	1,2	
	2018	1,3	1,2	
w tym maciorki	2010	1,0	0,9	of which ewes
	2015	0,8	0,8	
	2017	0,8	0,7	
	2018	0,7	0,7	
Konie ^b	2010	1,5	1,5	Horses ^b
	2015	x	x	
	2017	x	x	
	2018	x	x	
W przeliczeniowych sztuka- kach dużych (bydło, trzoda chlewna, owce i konie)	2010	58,7	58,8	In terms of large heads (cattle, pigs, sheep and horses)
	2015	54,8 ^d	54,9 ^d	
	2017	53,4 ^e	53,5 ^e	
	2018	57,4 ^e	57,5 ^e	

^a Patrz uwagi ogólne działu, ust. 3; w 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego. ^b Dane szacunkowe; od 2013 r. dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co trzy lata. ^c Patrz uwagi ogólne działu, ust. 3 i 4. ^d, ^e Do obliczeń przyjęto stan koni z: ^d – 2013 r., ^e – 2016 r.

U w a g a. Przeliczenia pogłowia zwierząt ze sztuk fizycznych na przeliczeniowe sztuki duże dokonuje się przy przyjęciu współczynników (mnożników): dla bydła — 0,8, dla trzody chlewnej — 0,15, dla owiec — 0,08, dla koni — 1,0.

^a See general notes to the chapter; in 2010 data of the Agricultural Census. ^b Estimated data; since 2013 data on the basis of period survey conducted every three years. ^c See general notes to the chapter, item 3 and 4. ^d, ^e For the calculation we use the horse stocks of: ^d – 2013, ^e – 2016.

N o t e. The following ratios (multipliers) are used in calculating livestock in physical units per head in terms of large heads: for cattle — 0,8, for pigs — 0,15, for sheep — 0,08, for horses — 1,0.

TABL. 12 (220). **DRÓB^a**
Stan w końcu roku
POULTRY^a
As of the end of the year

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
Kury w tysiącach szt. ...	14285,6	11004,0	11864,8	12729,6	12608,7	Hens in thousand heads
w tym nioski	2984,7	2672,7	2442,1	2586,4	2552,1	of which laying hens
Gęsi w tysiącach szt. ...	539,3	273,3	115,4	171,7	171,7	Geese in thousand heads
Indyki w tysiącach szt.	105,4	66,2	104,2	170,6	170,6	Turkeys in thousand heads
Kaczki ^b w tysiącach szt.	444,3	318,3	586,7	956,3	956,3	Ducks ^b in thousand heads
Kury na 100 ha użytków rolnych ^c w szt.	1458,2	1131,7	1165,9	1279,1	1283,1	Hens per 100 ha of agricultural land ^c in heads
w tym nioski	304,7	274,9	240,0	259,9	259,7	of which laying hens

^a W latach 2010 i 2015 w wieku powyżej 2 tygodni. ^b Łącznie z drobiem pozostałym. ^c Patrz uwagi ogólne działu, ust. 3.

^a In 2010 and 2015 more than 2 weeks old. ^b Including other poultry. ^c See general notes to the chapter, item 3.

TABL. 13 (221). **PRODUKCJA ŻYWCA RZEŻNEGO^a**
PRODUCTION OF ANIMALS FOR SLAUGHTER^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	

W TYSIĄCACH SZTUK

IN THOUSAND HEADS

Bydło (bez cieląt)	108,9	177,5	186,3	210,2	209,7	Cattle (excluding calves)
Cielęta	41,4	18,6	1,8	-0,9	-0,9	Calves
Trzoda chlewna	1807,6	1645,5	1709,0	1490,2	1455,6	Pigs
Owce	5,5	2,4	5,1	3,3	2,9	Sheep
Konie	1,1	0,9	0,3	0,0	0,0	Horses

W TYSIĄCACH TON WAGI ŻYWEJ

IN THOUSAND TONNES OF LIVE WEIGHT

Bydło (bez cieląt)	61,5	108,1	111,5	130,8	130,5	Cattle (excluding calves)
Cielęta	3,2	1,6	0,1	-0,2	-0,2	Calves
Trzoda chlewna	226,4	253,1	275,4	264,3	260,3	Pigs
Owce	0,2	0,1	0,2	0,1	0,1	Sheep
Konie	0,6	0,4	0,2	0,0	0,0	Horses
Drób	129,6	181,9	170,3	145,7	143,6	Poultry
Kozy i króliki	0,4	0,1	0,0	0,0	0,0	Goats and rabbits

^a Dane obejmują skup zwierząt rzeźnych (pomniejszony o zwierzęta wyselekcjonowane do dalszego chowu), sprzedaż targowiskową oraz ubój z przeznaczeniem na spożycie naturalne.

^a Data include purchase of animals for slaughter (excluding animals selected for further breeding), market sales and slaughter intended for own consumption.

TABL. 14 (222). **PRODUKCJA MIĘSA^a, TŁUSZCZÓW I PODROBÓW**
 PRODUCTION OF MEAT^a, FATS AND PLUCK

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
W TYSIĄCACH TON IN THOUSAND TONNES					
Produkcja żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso (łącznie z tłuszczami i podrobami) ^b					Production of animals for slaughter in terms of meat (including fats and pluck) ^b
mięso i tłuszcze	302,3	382,7	392,4	383,2	meat and fats
wołowe.....	32,2	55,9	57,2	67,8	beef
cielęce.....	1,9	0,9	0,1	-0,1	veal
wieprzowe.....	176,6	197,4	214,8	206,1	pork
baranie.....	0,1	0,0	0,1	0,0	mutton
końskie.....	0,3	0,2	0,1	0,0	horseflesh
drobiowe	90,7	127,4	119,2	108,6	poultry
kozy i królicze ^c	0,5	0,1	0,9	1,1	goat and rabbit ^c
podroby.....	16,4	22,5	22,6	23,2	pluck
NA 1 ha UŻYTKÓW ROLNYCH ^d w kg PER 1 ha OF AGRICULTURAL LAND ^d in kg					
O G Ó Ł E M.....	325,3	416,7	407,8	408,7	T O T A L

a W wadze poubojowej ciepłej. Dane obejmują skup zwierząt rzeźnych (pomniejszony o zwierzęta wyselekcjonowane do dalszego chowu), sprzedaż targowiskową oraz ubój z przeznaczeniem na spożycie naturalne. b Od 2018 r. zmieniono współczynniki przeliczeniowe żywca rzeźnego na wagę poubojową ciepłą (wbc); dane nie są porównywalne z danymi za lata poprzednie. c Łącznie z dziczyzną. d Patrz uwagi ogólne działu, ust. 3.

a In post-slaughter warm weight. Data include purchase of animals for slaughter (excluding animals selected for further breeding), market sales and slaughter intended for own consumption. b Since 2018 the conversion rates in post-slaughter warm weight have been changed; data are not incomparable with data for previous years. c Including game. d See general notes to the chapter, item 3.

TABL. 15 (223). **PRODUKCJA MLEKA KROWIEGO I JAJ KURZYCH**
 PRODUCTION OF COWS' MILK AND HEN EGGS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
Produkcja mleka:						Milk production:
w mln litrów.....	963,5	981,5	1032,1	1030,0	1021,4	in million litres
na 100 ha użytków rolnych ^a w tysiącach l.....	98,4	100,9	101,4	103,5	103,9	per 100 ha agricultural land ^a in thousand l
Przeciętny roczny udój mleka od 1 krowy w l.....	4215	5201	5648	5614	5611	Average annual quantity of milk per cow in l
Produkcja jaj w mln szt.	596,1	598,2	535,2	512,0	505,6	Egg production in million units
Przeciętna roczna liczba jaj od 1 kury nioski w szt.....	215	239	214	203	203	Average annual number of eggs per laying-hen in units

a Patrz uwagi ogólne działu, ust. 3.

a See general notes to the chapter, item 3.

TABL. 16 (224). **CIĄGNIKI ROLNICZE**
Stan w czerwcu
AGRICULTURAL TRACTORS
As of June

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	W tym gospodarstwa indywidualne Of which private farms	SPECIFICATION
W sztukach 2010 ^a	125368	124683	In units
2013	129513	129027	
2016	131186	130697	
Powierzchnia użytków rol- 2010 ^a	7,8	7,7	Agricultural land area ^b per
nych ^b na 1 ciągnik w ha	7,6	7,5	tractor in ha
2013	7,6	7,5	
2016	7,3	7,2	

a Dane Powszechnego Spisu Rolnego. b Patrz uwagi ogólne działu, ust. 3.

U w a g a. Od 2010 r. dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co trzy lata.

a Data of the Agricultural Census. b See general notes to the chapter, item 3.

N o t e. Since 2010 data on the basis of periodic surveys conducted every three years.

TABL. 17 (225). **ZUŻYCIE NAWOZÓW MINERALNYCH LUB CHEMICZNYCH ORAZ
WAPNIOWYCH W PRZELICZENIU NA CZYSTY SKŁADNIK**
CONSUMPTION OF MINERAL OR CHEMICAL AND LIME FERTILIZERS
IN TERMS OF PURE INGREDIENT

WYSZCZEGÓLNIENIE	2009/10 ^a	2014/15	2016/17	2017/18		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym gospodar- stwa indy- widualne of which private farms	

W TONACH
IN TONNES

Nawozy mineralne lub chemiczne ^b	120364	123387	141012	132107	130610	Mineral or chemical fertilizers ^b
azotowe	70616	67999	77885	72487	71651	nitrogenous
fosforowe	23593	20320	23637	21975	21767	phosphatic
potasowe	26156	35068	39490	37645	37192	potassic
Nawozy wapniowe ^c	29440	31120	45662	31107	29850	Lime fertilizers ^c

NA 1 ha UŻYTKÓW ROLNYCH ^d w kg
PER 1 ha OF AGRICULTURAL LAND ^d in kg

Nawozy mineralne lub chemiczne ^b	122,9	126,9	138,6	132,7	132,9	Mineral or chemical fertilizers ^b
azotowe	72,1	69,9	76,5	72,8	72,9	nitrogenous
fosforowe	24,1	20,9	23,2	22,1	22,2	phosphatic
potasowe	26,7	36,1	38,8	37,8	37,9	potassic
Nawozy wapniowe ^c	30,1	32,0	44,9	31,3	30,4	Lime fertilizers ^c

a Dane Powszechnego Spisu Rolnego 2010. b Łącznie z wieloskładnikowymi. c Przeważnie w postaci wapna palonego; łącznie z wapnem defekacyjnym. d Patrz uwagi ogólne działu, ust. 3.

a Data of the Agricultural Census 2010. b Including mixed fertilizers. c Most frequently in the form of quicklime; including defecated lime. d See general notes to the chapter, item 3.

TABL. 18 (226). **WARTOŚĆ SKUPU PRODUKTÓW ROLNYCH (ceny bieżące ^{a)})**
 VALUE OF AGRICULTURAL PRODUCTS PROCUREMENT (current prices ^{a)})

PRODUKTY ROLNE	2010	2015	2017	2018		AGRICULTURAL PRODUCTS
				ogółem total	w tym gospodar- stwa indywidu- alne of which private farms	
W TYSIĄCACH ZŁOTYCH IN THOUSAND PLN						
O G Ó Ł E M.....	2734219	4111057	4564048	4349798	4278315	T O T A L
Produkty roślinne	619743	924217	911214	970429	936427	Crop products
w tym:						of which:
Zboża	182004	237112	236781	274317	263285	Cereals
w tym zboża podsta- wowe.....	164638	200252	186949	198298	189662	of which basic cereals
pszenica.....	93731	132742	120850	121803	117536	wheat
żyto	26616	32700	35089	34837	34019	rye
jęczmień.....	29341	10681	11011	11879	10644	barley
owies i mieszanki zbożowe	788	1537	2852	3191	3085	oats and cereal mixed
pszenżyto.....	14161	22594	17147	26589	24377	triticale
w tym zboża konsump- cyjne i paszowe.....	178409	233072	232560	267878	259179	of which consumer and for feeds cereals
w tym zboża podsta- wowe.....	161043	196211	182787	192038	185734	of which basic cereals
pszenica.....	92057	130977	119253	119046	116111	wheat
żyto	26270	32530	34880	34494	33869	rye
jęczmień.....	29055	10319	10537	11293	10062	barley
owies i mieszanki zbożowe	569	1143	2418	2744	2648	oats and cereal mixed
pszenżyto.....	13091	21241	15699	24461	23045	triticale
Strączkowe konsump- cyjne ^b	374	216	389	204	193	Edible pulses ^b

a Płacone dostawcom; bez podatku VAT. b Bez materiału siewnego.

a Paid to suppliers; excluding VAT. b Excluding sowing.

TABL. 18 (226). **WARTOŚĆ SKUPU PRODUKTÓW ROLNYCH (dok.)**
 VALUE OF AGRICULTURAL PRODUCTS PROCUREMENT (cont.)

PRODUKTY ROLNE	2010	2015	2017	2018		AGRICULTURAL PRODUCTS
				ogółem total	w tym gospodar- stwa indywidu- alne of which private farms	
W TYSIĄCACH ZŁOTYCH (dok.) IN THOUSAND PLN (cont.)						
Ziemniaki	26630	43606	25887	35339	23916	Potatoes
Buraki cukrowe	31238	33898	36312	42326	39924	Sugar beets
Rzepak i rzepik	54459	56360	42414	46332	42556	Rape and turnip rape
Warzywa.....	94408	188877	193186	242038	239186	Vegetables
Owoce	203605	322951	301142	286939	286449	Fruit
Produkty zwierzęce	2114476	3186839	3652834	3379369	3341888	Animal products
w tym:						of which:
Żywiec rzeźny ^c	1380125	2334079	2578450	2351314	2326326	Animals for slaughter ^c
bydło (bez cieląt).....	230560	583691	595659	634686	633569	cattle (excluding calves)
cielęta	5847	15517	7574	6663	6628	calves
trzoda chlewna	740332	1070059	1366582	1182681	1165344	pigs
owce	452	455	746	439	415	sheep
konie.....	1955	2846	1145	36	36	horses
drób	400979	661512	606743	526809	520334	poultry
Mleko krowie	701969	827853	1043779	1003925	992935	Cows' milk
Jaja kurze konsumpcyjne	11898	2574	13047	16575	16575	Consumer hen's eggs
NA 1 ha UŻYTKÓW ROLNYCH ^d w zł PER 1 ha OF AGRICULTURAL LAND ^d in PLN						
OGÓŁEM.....	2791	4228	4484	4371	4354	TOTAL
Produkty: roślinne	633	950	895	975	953	Products: crop
zwierzęce	2158	3278	3589	3396	3401	animal

c W wadze żywej. d Patrz uwagi ogólne działu, ust. 3 i 4.

c In live weight. d See general notes to the chapter, item 3 and 4.

TABL. 19 (227). **SKUP WAŻNIEJSZYCH PRODUKTÓW ROLNYCH**
PROCUREMENT OF MAJOR AGRICULTURAL PRODUCTS

PRODUKTY ROLNE	2010	2015	2017	2018		AGRICULTURAL PRODUCTS
				ogółem total	w tym gospodar- stwa indywidualne of which private farms	
Zboża w t.....	354078	389364	386696	413680	399145	Cereals in t
w tym zboża podsta- wowe.....	324048	327439	293613	289421	278255	of which basic cereals
pszenica.....	154211	199310	180291	169001	163534	wheat
żyto	68431	65965	61962	58147	56910	rye
jęczmień.....	70704	18224	17463	16845	15250	barley
owies i mieszanki zbożowe.....	1705	3139	5178	5629	5505	oats and cereal mixed
pszenżyto.....	28997	40801	28719	39799	37056	triticale
w tym zboża kon- sumpcyjne i paszowe	349558	384174	381630	406832	394456	of which consumer and for feeds cereals
w tym zboża podsta- wowe.....	319529	322249	288587	282742	273735	of which basic cereals
pszenica.....	152296	197116	178241	166076	161998	wheat
żyto	67950	65755	61693	57731	56700	rye
jęczmień.....	70335	17719	17002	16209	14619	barley
owies i mieszanki zbożowe.....	1249	2589	4755	5212	5094	oats and cereal mixed
pszenżyto.....	27699	39070	26896	37514	35324	triticale
Strączkowe konsump- cyjne ^a w t.....	217	116	264	58	53	Edible pulses ^a in t
Ziemniaki w t.....	47831	97465	72128	81977	56797	Potatoes in t
Buraki cukrowe w t	278964	277261	375076	382446	360662	Sugar beets in t
Rzepak i rzepik w t	42198	37485	26738	29789	27433	Rape and agrimony in t
Warzywa w t.....	117126	162184	177981	163575	160558	Vegetables in t
Owoce w t.....	199159	312875	264163	408055	407525	Fruit in t
Żywiec rzeźny ^b w t	370010	533984	538761	501411	495329	Animals for slaughter ^b in t
bydło (bez cieląt).....	51549	98600	93342	96480	96316	cattle (excluding calves)
cielęta	785	1928	703	636	632	calves
trzoda chlewna.....	194210	254946	277413	265810	262069	pigs
owce	66	60	107	65	61	sheep
konie	282	327	132	4	4	horses
drób	123118	178123	167064	138416	136247	poultry
Żywiec rzeźny w przeli- czeniu na mięso (łącznie z tłuszczami) ^c w t..	265395	375937	381895	360829	356208	Animals for slaughter in terms of meat (including fats) ^c in t
Mleko krowie w tys. l	719846	791225	823688	830830	822684	Cow milk in thousand l
Jaja kurze konsumpcyjne w tysiącach szt.	56134	13414	37941	48007	48007	Consumer hen's eggs in thousand units

a Bez materiału siewnego. b W wadze żywej. c Wołowe, cielęce, wieprzowe, baranie, końskie i drobiowe; w wadze po-
ubojowej cieplej.

a Excluding sowing. b In live weight. c Beef, veal, pork, mutton, horseflesh and poultry; in post-slaughter warm weight.

TABL. 20 (228). **EKOLOGICZNE GOSPODARSTWA ROLNE**
ORGANIC FARMS

L A T A Y E A R S	Z certyfikatem Certified		W okresie przestawiania Under conversion	
	gospodarstwa farms	powierzchnia ekologicznych użytków rolnych w ha organic agricultural land in ha	gospodarstwa farms	powierzchnia ekologicznych użytków rolnych w ha organic agricultural land in ha
2010	234	3681	186	3991
2015	410	8437	68	1721
2017	354	7431	123	1829
2018	371	6955	120	1950

Ź r ó d ł o: dane Głównego Inspektoratu Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych.
S o u r c e: data of the Main Inspectorate of Agricultural and Food Quality.

Łowiectwo Hunting

TABL. 21 (229). **WAŻNIEJSZE ZWIERZĘTA ŁOWNE^a**
Stan w dniu 10 marca
MAJOR GAME SPECIES^a
As of 10th March

ZWIERZĘTA ŁOWNE	2010 ^b	2015	2017	2018	GAME SPECIES
-----------------	-------------------	------	------	------	--------------

W SZTUKACH IN HEADS

Łosie.....	111	207	315	343	Moose
Daniele	715	1209	1385	1384	Fallow deer
Muflony.....	1	-	-	-	Muflons

W TYSIĄCACH SZTUK IN THOUSAND HEADS

Jelenie.....	3,6	5,2	6,3	6,3	Deer
Sarny	40,5	49,9	53,9	54,1	Roe deer
Dziki.....	7,3	8,3	7,9	2,9	Wild boars
Lisy	9,5	10,6	11,6	11,3	Foxes
Zające.....	77,6	93,0	100,2	97,3	Hares
Bażanty	55,2	65,7	65,4	62,5	Pheasants
Kuropatwy.....	61,8	48,9	42,3	36,1	Partridges

^a Dane szacunkowe. ^b Dane nie obejmują ośrodków hodowli zwierzyny zarządzanych przez Lasy Państwowe.

Ź r ó d ł o: Dane Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych, Polskiego Związku Łowieckiego oraz innych jednostek prowadzących ośrodki hodowli zwierzyny.

^a Estimated data. ^b Data excluding centres of game breeding managed by the State Forests.

S o u r c e: data of the Generale Directorate of the State Forests, Polish Hunting Association and other units running game breeding centres.

TABL. 22 (230). **ODSTRZAŁ^a WAŻNIEJSZYCH ZWIERZĄT ŁOWNYCH**
SHOOT^a OF MAIN GAME SPECIES

ZWIERZĘTA ŁOWNE	2010/11 ^b	2015/16	2017/18	2018/19	GAME SPECIES
	w sztukach in heads				
Jelenie	719	1745	1942	2125	Deer
Daniele	144	355	419	429	Fallow deer
Sarny	5501	11715	12729	12372	Roe deer
Dziki.....	5446	11526	12607	8342	Wild boars
Lisy	8503	13064	11935	12616	Foxes
Zające.....	2834	2334	969	1669	Hares
Bażanty	7597	10177	6480	7561	Pheasants
Kuropatwy.....	304	81	77	94	Partridges

^a Dane dotyczą łowieckiego roku gospodarczego liczonego od 1 kwietnia danego roku do 31 marca roku następnego.

^b Dane nie obejmują ośrodków hodowli zwierzyny zarządzanych przez Lasy Państwowe.

Źródło: Dane Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych, Polskiego Związku Łowieckiego oraz innych jednostek prowadzących ośrodki hodowli zwierzyny.

^a Data concern the hunting economic year defined from 1st April of a given year to 31st March of the following year.

^b Data excluding centres of game breeding managed by the State Forests.

Source: data of the Generale Directorate of the State Forests, Polish Hunting Association and other units running game breeding centres.

TABL. 23 (231). **KOŁA I CZŁONKOWIE POLSKIEGO ZWIĄZKU ŁOWIECKIEGO ORAZ OBWODY ŁOWIECKIE**
Stan w dniu 10 marca
CLUBS AND MEMBERS OF THE POLISH HUNTING ASSOCIATION AND HUNTING DISTRICTS
As of 10th March

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Koła łowieckie:					Hunting clubs:
liczba ^a	174	174	174	171	number ^a
członkowie ^b	7879	5813	6019	6133	members ^b
Obwody łowieckie:					Hunting districts:
liczba	308	305	305	306	number
powierzchnia w tysiącach ha	1561,0	1572,2	1568,4	1582,3	area in thousand ha
w tym na gruntach leśnych	345,9	344,3	345,7	348,6	of which on forest land

^a Dane grupowane według siedziby koła łowieckiego. ^b Dane grupowane według siedziby zamieszkania członka koła.
Źródło: dane Polskiego Związku Łowieckiego.

^a Data grouped according to the seat of hunting club. ^b Data grouped according to the seat of member of hunting club.

Source: data of the Polish Hunting Association.

Leśnictwo

Forestry

TABL. 24 (232). **POWIERZCHNIA GRUNTÓW LEŚNYCH**
Stan w dniu 31 grudnia
FOREST LAND
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M w ha	391473	395437	398517	398938	T O T A L in ha
Lasy	384140	388156	391210	391618	Forests
Publiczne	254690	255187	255565	256058	Public
zalesione	251550	252048	251493	251693	wooded
niezalesione	3140	3138	4071	4365	non-wooded
w tym:					of which:
własność Skarbu Państwa ...	251491	248396	248802	249297	owned by the State Treasury
zalesione	248421	245352	244812	245017	wooded
niezalesione	3070	3044	3990	4280	non-wooded
w tym:					of which:
w zarządzie Lasów Państwowych	246220	246500	246758	246874	managed by the State Forests
zalesione	243234	243543	242852	242674	wooded
niezalesione	2986	2957	3907	4201	non-wooded
parki narodowe	52	52	52	52	national parks
zalesione	49	49	49	49	wooded
niezalesione	3	3	3	3	non-wooded
własność gmin ^a	3199	3292	3267	3263	gmina ^a owned
zalesione	3128	3213	3207	3202	wooded
niezalesione	71	79	60	61	non-wooded
Prywatne	129450	132969	135646	135560	Private
zalesione	127931	131408	134039	134018	wooded
niezalesione	1519	1561	1607	1542	non-wooded
Grunty związane z gospo- darką leśną	7333	7282	7306	7320	Land connected with silviculture
LESISTOŚĆ w %	21,1	21,3	21,5	21,5	FOREST COVER in %
UDZIAŁ POWIERZCHNI GRUNTÓW LEŚNYCH W POWIERZCHNI LĄDO- WEJ WOJEWÓDZTWA w %	21,6	21,8	22,0	22,0	SHARE OF FOREST LAND IN LAND AREA OF THE VOI- VODSHIP in %

a Dotyczy także gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a It is also concerning gminas which are also cities with powiat status.

U w a g a do tablic 25, 26

Dane opracowano na podstawie wielkoobszarowej inwentaryzacji stanu lasów kraju przeprowadzonej w latach 2013–2018 przez Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej.

Note to tables 25, 26

Data prepared on the large-scale forest inventory in the country conducted in 2013–2018 by the Bureau for Forest Management and Geodesy.

TABL. 25 (233). POWIERZCHNIA LASÓW
FOREST AREAS
A. WEDŁUG WIEKU DRZEWOSTANÓW
BY AGE OF TREE STANDS

WYSZCZE- GÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem w ha Grand total in ha	W tym – w % ogółem – powierzchnia zalesiona Of which wooded area in % of grand total area							
		razem total	drzewostany tree stands						w kla- sie od- nowienia ^a i o bu- dowie przerębo- wej in rene- wal class ^a with a trough- fell con- struction
			w klasie wieku in age group						
			I (1-20 lat years)	II (21-40)	III (41-60)	IV (61-80)	V (81- -100)	VI i wyższe and higher (101 lat i więcej years and older)	
O G Ó Ł E M T O T A L	391210	97,1	11,3	16,2	22,8	22,8	14,1	6,8	3,1
w tym: of which: w zarządzie Lasów Pań- stwowych	246758	97,7	11,7	13,9	19,7	22,0	16,8	8,8	4,8
managed by the State Forests las prywatne..... private forests	135646	96,3	11,3	20,3	29,0	24,7	9,1	1,7	0,2

B. WEDŁUG GATUNKÓW PANUJĄCYCH (przeważających) W DRZEWOSTANIE
BY DOMINANT SPECIES IN THE TREE STANDS

GATUNKI DRZEW	Ogółem Total		W tym Of which		SPECIES OF TREES
			w zarządzie Lasów Państwowych managed by the State Forests	las prywatne private forests	
	w ha in ha	w odsetkach in percent			
OGÓŁEM Drzewa iglaste	391210 294057	100,0 75,1	100,0 75,1	100,0 76,7	TOTAL Coniferous trees of which:
w tym:					of which:
sosna	288427	73,7	73,0	76,6	pine
świerk	2363	0,6	0,9	0,0	spruce
jodła	1554	0,4	0,6	-	fir
Drzewa liściaste ..	97153	24,9	24,9	23,3	Broadleaved trees of which:
w tym:					of which:
buk	5304	1,4	2,1	-	beech
dąb	30796	7,9	9,7	3,2	oak
grab	4501	1,2	1,5	-	hombeam
brzoza	29742	7,6	5,0	12,4	birch
olsza	18081	4,6	4,6	4,9	alder
osika	3144	0,8	0,5	1,5	aspen

^a Łącznie z klasą do odnowienia.

Źródło: dane Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych.

^a Including class for restocking.

Source: data of the Directorate General of the State Forests.

TABL. 26 (234). **ZASOBY DRZEWNE NA PNIU**
GROWING STOCK OF STANDING WOOD
A. WEDŁUG WIEKU DRZEWOSTANÓW
BY AGE OF TREE STANDS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem grubizna brutto ^a w tys. m ³ Gross ^a grand total timber in thousand m ³	W tym – w % ogółem – na powierzchni zalesionej Of which wooded area in % of grand total area									
		razem total	drzewostany tree stands							w klasie odnowienia ^c i o budowie przerębowej in renewal class ^c with a troughfell construction	prze- stoje ^b hold- -over trees ^b
			w klasie wieku in age group								
			I (1-20 lat years)	II (21-40)	III (41-60)	IV (61-80)	V (81-100)	VI i wyższe and higher (101 lat i więcej years and older)			
OGÓŁEM... TOTAL	104801,2	99,8	1,3	11,1	24,7	27,3	20,5	10,0	4,4	0,5	
w tym: of which:											
w zarządzie Lasów Państwowych	70342,3	99,9	0,7	9,4	20,5	25,6	24,1	12,7	6,4	0,5	
managed by the State Forests											
lasy prywatne	31701,9	99,6	2,5	15,5	34,9	31,3	12,9	1,7	0,3	0,5	
private forests											

B. WEDŁUG GATUNKÓW PANUJĄCYCH (przeważających) W DRZEWOSTANIE
BY DOMINANT SPECIES IN THE TREE STANDS

GATUNKI DRZEW	Ogółem grubizna brutto ^a Gross ^a total timber		W tym Of which		SPECIES OF TREES
			w zarządzie Lasów Pań- stwowych managed by the State Forests	lasy prywatne private forests	
	w tys. m ³ in thousand m ³	w odsetkach in percent			
OGÓŁEM	104801,2	100,0	100,0	100,0	TOTAL
Drzewa iglaste	82688,1	78,8	79,8	79,1	Coniferous trees
w tym:					of which:
sosna	81338,3	77,5	77,9	79,1	pine
świerk	292,7	0,3	0,4	0,0	spruce
jodła	556,3	0,5	0,8	-	fir
Drzewa liściaste	22113,1	21,2	20,2	20,9	Broadleaved trees
w tym:					of which:
buk	1129,1	1,1	1,6	-	beech
dąb	7107,0	6,8	7,8	3,0	oak
grab	1061,4	1,0	1,2	-	hombeam
brzoza	5410,6	5,2	3,2	8,8	birch
olsza	5683,3	5,4	5,0	6,8	alder
osika	601,5	0,6	0,4	1,1	aspen

a W korze. b Drzewa niewycięte w terminie przewidzianym kolejną rębności. c Łącznie z klasą do odnowienia.
 Ź r ó ł o: dane Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych.

a Overbark. b Trees not felled in the assumed throughfell order. c Including regeneration class.

S o u r c e: data of the Directorate General of the State Forests.

TABL. 27 (235). **ODNOWIENIA, ZALESIENIA I INNE PRACE HODOWLANE**
RENEWALS, AFFORESTATIONS AND OTHER FOREST BREEDING WORK

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018				SPECIFICATION
				ogółem grand total	lasy publiczne public forests		lasy prywatne ^a private forests ^a	
					razem total	w tym własność Skarbu Państwa of which owned by the State Treasury		
w ha in ha								
Powierzchnia produkcyjna szkółek leśnych (stan w dniu 31 grudnia).....	116	77	79	78	78	75	-	Production area of forest nurseries (as of 31st December)
Odnowienia i zalesienia.....	2447	2194	2141	2376	2214	2185	162	Renewals and afforestations
odnowienia.....	2077	2078	2005	2279	2206	2177	73	renewals
sztuczne	1823	1869	1774	1979	1917	1888	62	artificial
zrębów ^b	1776	1834	1758	1922	1866	1838	56	felling sites ^b
halizn i płazowin	47	35	16	57	51	50	6	blanks and irregularly stocked open stands
naturalne	254	209	231	300	289	289	11	natural
zalesienia ^c	370	116	137	97	8	8	89	afforestations ^c
Poprawki i uzupełnienia ^d	200	260	380	327	222	216	105	Corrections and supplements ^d
Pielęgnowanie ^e	11138	13272	11886	12299	11685	11553	614	Tending ^e
w tym:								of which:
upraw ^f	8747	11190	10104	10160	9546	9445	614	crops ^f
młodników.....	2269	2038	1782	2117	2117	2105	-	greenwoods
wprowadzanie podszytów ^g	74	16	-	3	3	3	-	introduction of undergrowth ^g
Melioracje	2018	2306	2427	3139	3139	3096	-	Drainage

a Dane szacunkowe. b Łącznie z odnowieniami pod osłoną drzewostanów. c Użytków rolnych i nieużytków przeznaczonych do zalesienia w planie zagospodarowania przestrzennego. d Dodatkowe wprowadzanie sadzonek w uprawach i młodnikach, w powstałych lukach i przerzedzeniach. e Prace hodowlane związane z pielęgnowaniem gleby i drzewostanu w wieku do 20 lat. f W lasach prywatnych łącznie z pielęgnowaniem młodników. g Sadzenie krzewów lub drzew stale znajdujących się w dolnej warstwie drzewostanu, spełniających rolę pielęgnacyjną.

a Estimated data. b Including renewals protected by tree stands. c Agricultural land and wasteland designated for afforestation in land development plan. d Additional introduction of seedlings into crops and greenwoods as well as into gaps and thinnings. e Forest breeding work connected with tending soils and tree stands aged up to 20 years. f In private forests including greenwood tending. g Planting bushes or trees remaining in lower layers of a tree stand and serving a tending role.

TABL. 28 (236). **POZYSKANIE DREWNA^a**
REMOVALS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018				SPECIFICATION
				ogółem grand total	las publiczne public forests		las prywatne private forests	
					razem total	w tym własność Skarbu Państwa of which owned by the State Treasury		
OGÓŁEM w dam ³	1175,0	1225,7	1370,6	1488,3	1415,5	1390,1	72,8	TOTAL in dam ³
Grubizna	1111,0	1165,0	1313,8	1437,5	1364,8	1339,9	72,8	Timber
Grubizna iglasta	895,4	898,7	1070,9	1170,5	1110,8	1095,0	59,7	Coniferous
w tym drewno:								of which:
wielkowymiarowe	446,5	447,5	506,0	588,1	555,2	548,1	32,9	large-size wood
średniowymiarowe do przerobu przemysłowego	375,9	363,2	475,9	512,5	496,7	490,7	15,9	medium-size wood for industrial uses
Grubizna liściasta	215,6	266,4	242,9	267,0	254,0	245,0	13,1	Non-coniferous
w tym drewno:								of which:
wielkowymiarowe	65,5	73,1	58,3	62,3	57,5	55,1	4,8	large-size wood
średniowymiarowe do przerobu przemysłowego	108,9	119,5	111,4	129,0	125,4	124,2	3,6	medium-size wood for industrial uses
Drewno małowymiarowe ^b	63,9	60,7	56,8	50,8	50,8	50,2	-	Slash ^b
Do przerobu przemysłowego	6,6	1,5	0,4	0,8	0,8	0,8	-	Slash for industrial uses
Opałowe	57,3	59,2	56,4	50,0	50,0	49,4	-	Slash for fuel
GRUBIZNA NA 100 ha POWIERZCHNI LASÓW w m ³	289,2	300,1	325,6	367,1	533,0	537,5	53,7	TIMBER PER 100 ha OF FOREST AREAS in m ³

a Bez pozyskania drewna (grubizny) z zadrzewień. b Wylącznie w lasach publicznych.

a Excluding logging (large timber) from plantings. b Exclusively in public forests.

TABL. 29 (237). **ZADRZEWIENIA I POZYSKANIE DREWNA Z ZADRZEWIEM**
TREES AND SHRUBS OUTSIDE THE FOREST AND REMOVALS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym na gruntach prywat- nych of which on private land	
Sadzenie w szt.:						Plantings in units of:
drzew	1076218	543931	506767	36255	5581	trees
krzewów	101562	272240	322437	9185	1500	bushes
Pozyskanie drewna						
(grubizny) ^a w m ³	57188	89092	47082	56632	40152	Removals (timber) ^a in m ³
grubizna iglasta	13539	22175	9995	14697	12153	coniferous
w tym drewno wielkow- miarowe ogólnego przeznaczenia	7549	11693	5264	7843	6684	of which large-size general purpose wood
grubizna liściasta	43649	66917	37366	41935	27999	non-coniferous
w tym drewno wielkow- miarowe ogólnego przeznaczenia	14082	25365	12441	14632	9800	of which large-size general purpose wood

^a Dane szacunkowe; nie uwzględniono w danych o ogólnym pozyskaniu drewna (grubizny).

^a Estimated data; excluded from data on total removals (timber).

TABL. 30 (238). **POŻARY W LASACH ^a**
FOREST FIRES ^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Pożary	238	918	224	540	Number of fires
w tym: podpalenia	73	234	37	116	of which: arsons
nieostrożność dorosłych ...	137	491	138	319	negligence of adults
Powierzchnia lasów dotkniętych pożarami w ha	86,77	347,21	48,96	110,17	Area of forest burned in ha
w tym: podpalenia	32,58	129,75	8,70	26,65	of which: arsons
nieostrożność dorosłych ...	48,78	157,65	26,89	55,56	negligence of adults
Przeciętna powierzchnia lasu objęta jednym pożarem w ha	0,36	0,38	0,12	0,20	Average forest areas burned by fire in ha

^a Od 2010 r. łącznie z pożarami ugaszonymi bez udziału jednostek straży pożarnej.

Ź r ó d ł o: dane Komendy Głównej Państwowej Straży Pożarnej i Instytutu Badawczego Leśnictwa.

^a Since 2010 including fires extinguished without the participation of fire service units.

S o u r c e: data of the Main Office of the State Fire Service and the Forest Research Institute.

Uwagi metodologiczne

Przemysł

1. Informacje w zakresie **przemysłu** dotyczą podmiotów gospodarczych zaliczonych zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności (PKD 2007) do sekcji: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”.

W tabl. 1 i 3 uwzględniono jednostki i zakłady budżetowe oraz do 2010 r. gospodarstwa pomocnicze jednostek budżetowych (zaliczonych do wyżej wymienionych sekcji), a ponadto w tabl. 3 dane o produkcji wyrobów dotyczą podmiotów produkujących wyroby przemysłowe niezależnie od rodzaju prowadzonej działalności sklasyfikowanej według PKD 2007.

2. Dane opracowano **metodą przedsiębiorstw**, z wyjątkiem informacji o ilości produkcji wyrobów, które opracowano metodą zakładową, tj. według rzeczywistej lokalizacji produkcji, a nie według miejsca siedziby przedsiębiorstwa. Definicję metody przedsiębiorstw podano w uwagach ogólnych do Rocznika, ust. 5.

3. Przedstawione w tabl. 3 wyroby prezentuje się zgodnie z Polską Klasyfikacją Wyrobów i Usług — PKWiU 2015 oraz nomenklaturą PRODPOL (stosowaną w badaniach produkcji wyrobów przemysłowych) zharmonizowaną z Listą PRODKOM, rekomendowaną przez EUROSTAT do badań produktowych w krajach członkowskich UE. W niektórych przypadkach wyroby prezentuje się według dodatkowych grupowań, stanowiących sumę niektórych pozycji PKWiU/PRODPOL. Ponadto w przypadku niektórych wyrobów zastosowano skrócone nazwy.

Przetworzone dane obejmują całkowitą produkcję wyrobów przemysłowych wytworzonych w roku sprawozdawczym, przeznaczonych do sprzedaży na zewnątrz przedsiębiorstwa, przekazanych do innych zakładów tego samego przedsiębiorstwa oraz zużytych wewnątrz zakładu na cele produkcyjne (tj. na potrzeby własne).

4. **Produkcja sprzedana** dotyczy całokształtu działalności podmiotu gospodarczego, tj. zarówno działalności przemysłowej, jak i nieprzemysłowej.

Produkcja sprzedana przemysłu obejmuje:

- 1) wartość sprzedanych wyrobów gotowych (niezależnie od tego, czy otrzymano za nie należne opłaty), półfabrykatów i części własnej produkcji;
- 2) wartość robót i usług świadczonych odpłatnie, zarówno przemysłowych, jak i nieprzemysłowych;

Methodological notes

Industry

1. Information within the scope of **industry** concerns economic entities included, in accordance with NACE Rev. 2, in the sections: Mining and quarrying”, “Manufacturing”, “Electricity, gas, steam and air conditioning supply” as well as “Water supply; sewerage, waste management and remediation activities”, as an additional grouping.

In tables 1 and 3 were included budgetary entities and establishments as well as until 2010 auxiliary units of budgetary entities (included in the above mentioned sections), and moreover, in table 3 data regarding the production of products show industrial products manufactured by entities, irrespective of their kind of activity as classified according to NACE Rev. 2.

2. Data were compiled using **the enterprise method**, excluding information concerning the quantity of production of goods, which were compiled using the company method, i.e. by real location of production, not by the seat of enterprise. The definition of the enterprise method is presented in the general notes to the Yearbook, item 5.

3. Products in table 3 are presented according to the Polish Classification of Products and Services — PKWiU 2015 and PRODPOL nomenclature (used in surveys of manufacturing industrial products) which is harmonised with PRODCOM List, recommended by the EUROSTAT for product surveys in EU member states. In some cases products are presented according to additional groupings, comprising the sum of some PKWiU/PRODPOL headings. Moreover, for some products abbreviated names are used.

The data presented cover the total production of industrial products manufactured during the reference year, intended for sale outside the reporting unit or transferred to other plants of the same undertaking as well as used for further processing.

4. **Sold production** concerns the total activity of an economic entity, i.e., both industrial and non-industrial production.

Sold production of industry includes:

- 1) the value of finished products sold (regardless of whether or not payments due were received for them or not), semi-finished products and parts of own production;
- 2) the value of paid work and services rendered, both industrial and non-industrial;

- 3) zryczałtowaną odpłatność agenta w przypadku zawarcia umowy na warunkach zlecenia lub pełne przychody agenta w przypadku zawarcia umowy agencyjnej;
- 4) wartość produktów w formie rozliczeń w naturze;
- 5) produkty przeznaczone na powiększenie wartości własnych środków trwałych.

Produkcję sprzedaną przemysłu prezentuje się w cenach bazowych. Definicję **ceny bazowej** podano w uwagach ogólnych do Rocznika, ust. 9.

5. W danych dotyczących produkcji uwzględniono wartość pracy nakładczej.

Praca nakładcza w przemyśle jest to zarobkowe wykonywanie przez osoby fizyczne — na zlecenie i na rachunek podmiotów gospodarczych (nakładców) — czynności polegających na wytwarzaniu wyrobów lub ich części z materiałów powierzonych przez nakładców oraz z surowców własnych lokalnego pochodzenia, np.: słoma, wiklina, trzcina, glina, a także na wykończaniu, uszlachetnianiu, naprawie i konserwacji wyrobów lub ich części oraz świadczeniu innych usług zleconych przez nakładców.

6. Dane o produkcji sprzedanej przemysłu opracowano na podstawie sprawozdawczości, przy czym dane o produkcji podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób ustalono w oparciu o wyniki badania reprezentacyjnego przeprowadzonego na 4% próbie tych podmiotów.

7. Dane dotyczące **zatrudnienia w przemyśle** obejmują zatrudnionych na podstawie stosunku pracy.

Do zatrudnionych w przemyśle nie zaliczono:

- 1) uczniów, którzy zawarli z zakładem pracy umowę o pracę w celu przygotowania zawodowego;
- 2) agentów;
- 3) osób wykonujących pracę nakładcza.

Dane dotyczące przeciętnego zatrudnienia i przeciętnych wynagrodzeń wykazano w przeliczeniu niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych.

Budownictwo

1. Informacje w zakresie budownictwa dotyczą podmiotów gospodarczych zaliczonych według PKD 2007 do sekcji „Budownictwo”.

2. Dane według działów PKD 2007 opracowano **metodą przedsiębiorstw**. Definicję metody przedsiębiorstw podano w uwagach ogólnych do Rocznika, ust. 5.

3. **Produkcja budowlano-montażowa** dotyczy działalności zrealizowanej na terenie kraju i obejmuje roboty budowlane o charakterze inwestycyjnym, remontowym i konserwacyjnym oraz budownictwo tymczasowe na placach budów — wykonane siłami własnymi systemem zleceńowym (tj. na rzecz obcych zleciodawców) przez podmioty budowlane.

4. Dane o produkcji budowlano-montażowej prezentuje się w **cenach producenta**, ze względu na niewystępowanie dotacji do produktów oraz podatku akcyzowego.

- 3) flat agent's fee in the case of concluding an agreement on commission terms and full agent's fee in the case of concluding an agency agreement;
- 4) the value of products in the form of settlements in kind;
- 5) products designated for increasing the value of own fixed assets.

Sold production of industry is presented in basic prices. The definition of **basic price** is given in the general notes to the Yearbook, item 9.

5. Data concerning production include the value of outwork.

Outwork in industry is the paid execution, by natural persons, on the order of and for the benefit of economic entities (work providers), of activities consisting in the manufacturing of products or their parts from materials supplied by the work provider as well as from raw materials of local origin, e.g.: straw, wicker, reed, clay, and in finishing, refining, repairing and conserving products or their parts as well as in the rendering of other services ordered by the work provider.

6. Data on sold production of industry were compiled on the basis of statistical reports, while data regarding the production of economic entities, employing up to 9 persons, were established on the basis of results of a survey conducted on a 4% sample of these entities.

7. Data concerning **employment in industry** include employees hired on the basis of employment contracts.

Employed in industry do not include:

- 1) apprentices, who concluded a labour contract with an employer for the purpose of vocational training;
- 2) agents;
- 3) persons engaged in outwork.

Data concerning average paid employment and average wages and salaries are given after converting of part-time paid employees on full-time paid employees.

Construction

1. Information within the scope of construction concerns economic entities included, in accordance with NACE Rev. 2., in the section: „Construction”.

2. Data according to NACE Rev. 2 divisions were compiled using **the enterprise method**. The definition of the enterprise method is presented in the general notes to the Yearbook, item 5.

3. **Construction and assembly production** concerns activity realised domestically and includes construction works with an investment and a restoration — conservation character as well as temporary construction on construction sites realised by construction entities on the basis of the contract system (i. e. for outside clients).

4. Data concerning construction and assembly production are presented in **producer's prices** due to the lack subsidies for products as well as the excise tax.

5. Podziału produkcji budowlano-montażowej według rodzajów obiektów budowlanych oraz podziału budynków oddanych do użytkowania według rodzajów budynków dokonano na podstawie Polskiej Klasyfikacji Obiektów Budowlanych (PKOB).

6. Informacje o **budynkach oddanych do użytkowania** (przez wszystkich inwestorów) dotyczą:

- w zakresie liczby budynków — budynków nowo wybudowanych,
- w zakresie kubatury budynków — budynków nowo budowanych i rozbudowanych (tylko w części powstałej w wyniku rozbudowy).

7. Dane o produkcji sprzedanej budownictwa oraz o produkcji budowlano-montażowej zrealizowanej systemem zleceń opracowano na podstawie sprawozdawczości, przy czym dane o produkcji podmiotów budowlanych o liczbie pracujących do 9 osób ustalono w oparciu o wyniki badania reprezentacyjnego przeprowadzonego na 4% próbie tych podmiotów. Dane o produkcji budowlano-montażowej zrealizowanej systemem gospodarczym są szacowane.

8. Dane o **przeciętnym zatrudnieniu i przeciętnym wynagrodzeniu miesięcznym** dotyczą pracowników najemnych, tj. osób zatrudnionych na podstawie stosunku pracy (umowa o pracę, powołanie, mianowanie lub wybór) i obejmują pracowników pełnozatrudnionych oraz niepełnozatrudnionych — na terenie kraju — w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

5. The division of construction and assembly production by type of construction as well as the division of buildings completed by type of buildings was made on the basis of the Polish Classification of Types of Constructions (PKOB).

6. Information regarding **buildings completed** (by all investors) concerns:

- within the scope of the number of buildings — newly built buildings,
- within the scope of the cubic volume of buildings — newly built and expanded buildings (only the part formed as a result of expansion).

7. Data on sold production of construction as well as construction and assembly production realised on the basis of the contract system were compiled on the basis of statistical reports, while data regarding the production of construction entities employing up to 9 persons were established on the basis of results of a sample survey conducted on a 4% sample of these entities. Data regarding construction and assembly production realised on the basis of the own-account construction are estimated.

8. Data regarding **average employment and average monthly wages and salaries** concerns hired employees, i.e., persons employed on the basis of a work agreement (labour contract, appointment, promotion or selection) and includes full-time and part-time paid employees, within the country, calculated as full-time employment.

Przemysł Industry

TABL. 1 (239). **PRODUKCJA SPRZEDANA PRZEMYSŁU^a**
SOLD PRODUCTION OF INDUSTRY^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2017	2018		
	w mln zł in million PLN				w odsetkach in percent	2017 = 100 (ceny stałe) (constant prices)
	ceny bieżące current prices					
O G Ó Ł E M..... TOTAL	50656,9	69091,5	75168,1	78692,3	100,0	101,4
w tym: of which:						
Przetwórstwo przemysłowe Manufacturing	38077,8	54792,1	60822,7	64739,0	82,3	103,7
w tym: of which:						
Produkcja artykułów spożywczych	8819,4	14102,4	16187,6	16515,4	21,0	99,3
Manufacture of food products						
Produkcja napojów	535,6	1041,9	970,4	993,2	1,3	110,2
Manufacture of beverages						
Produkcja wyrobów tekstylnych	1807,6	2393,5	2692,4	2864,1	3,6	102,9
Manufacture of textiles						
Produkcja odzieży	1898,2	1871,8	2003,1	2089,7	2,7	95,0
Manufacture of wearing apparel						
Produkcja skór i wyrobów skórzanych ^Δ	118,3	78,0	101,4	69,3	0,1	65,5
Manufacture of leather and related products						
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny ^Δ	763,2	968,5	1013,3	1103,5	1,4	106,2
Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker ^Δ						
Produkcja papieru i wyrobów z papieru	773,3	1432,3	1839,9	2390,2	3,0	121,8
Manufacture of paper and paper products						
Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji	537,8	955,8	1077,9	1077,7	1,4	97,3
Printing and reproduction of recorded media						
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	858,0	1538,4	1684,9	1800,0	2,3	107,9
Manufacture of chemicals and chemical products						
Produkcja wyrobów farmaceutycznych ^Δ	1439,0	1651,7	1714,3	1247,3	1,6	68,9
Manufacture of pharmaceutical products ^Δ						
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	3991,7	5159,9	6350,2	6564,1	8,3	105,0
Manufacture of rubber and plastic products						
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	3842,4	3903,8	4352,4	4558,0	5,8	99,9
Manufacture of other non-metallic mineral products						

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

^a Data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABL. 1 (239). **PRODUKCJA SPRZEDANA PRZEMYSŁU^a (dok.)**
SOLD PRODUCTION OF INDUSTRY^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2017	2018		
	w mln zł in million PLN				w odsetkach in percent	2017 = 100 (ceny stałe) (constant prices)
	ceny bieżące current prices					
Przetwórstwo przemysłowe (dok.) Manufacturing (cont.)						
Produkcja metali Manufacture of basic metals	266,3	504,8	641,7	755,3	1,0	111,9
Produkcja wyrobów z metali ^Δ Manufacture of metal products ^Δ	2502,6	3665,2	3919,7	4296,8	5,5	105,3
Produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych Manufacture of computer, electronic and optical products	1826,9	1912,9	2597,0	2134,1	2,7	72,9
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ Manufacture of machinery and equipment n.e.c.	1302,9	1366,7	1511,5	1838,7	2,3	122,2
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep ^Δ Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers	1158,7	1903,8	2364,8	2627,9	3,3	114,6
Produkcja pozostałego sprzętu transportowego Manufacture of other transport equipment	#	160,5	146,8	169,9	0,2	120,7
Produkcja mebli Manufacture of furniture	835,8	1111,3	1360,4	1468,5	1,9	102,3
Pozostała produkcja wyrobów Other manufacturing	366,7	910,6	1052,7	1075,8	1,4	102,0
Naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń Repair and installation of machinery and equipment	350,1	734,8	622,7	713,7	0,9	111,0
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja^Δ Water supply; sewerage, waste management and remediation ac- tivities	1059,0	1355,7	1508,5	1654,6	2,1	108,8
tym: of which:						
Pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody Water collection treatment and supply	#	432,3	#	#	#	107,0
Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków Sewerage	298,4	427,6	443,8	477,7	0,6	105,4
Gospodarka odpadami; odzysk surowców ^Δ Waste collection, treatment and dis- posal activities; materials recovery	376,1	495,7	513,0	668,9	0,9	113,5

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

^a Data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABL. 2 (240). **PRODUKCJA SPRZEDANA PRZEMYSŁU WEDŁUG LICZBY ZATRUDNIONYCH W PODMIOTACH GOSPODARCZYCH W PRZEMYSŁE^a (ceny bieżące)**
SOLD PRODUCTION OF INDUSTRY BY NUMBER OF PAID EMPLOYEES IN ECONOMIC ENTITIES IN INDUSTRY^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w mln zł in million PLN				
O G Ó Ł E M.....	50656,9	69091,5	75168,1	78692,3	T O T A L
Podmioty o liczbie zatrudnionych:					Entities with following number of
49 osób i mniej.....	7179,9	9762,7	10406,6	10885,9	49 persons and less
50-249.....	13419,4	16231,5	17836,3	20466,6	50-249
250-499.....	8221,2	11625,6	11837,9	10619,0	250-499
500-999.....	4745,8	11265,7	12307,7	12122,2	500-999
1000 osób i więcej.....	17090,6	20206,0	22779,7	24598,7	1000 persons and more

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABL. 3 (241). **PRODUKCJA WYBRANYCH WYROBÓW^a**
PRODUCTION OF SELECTED PRODUCTS^a

WYROBY	2010	2015	2017	2018		PRODUCTS
				ogółem total	udział w kraju w % share in country in %	
Produkty uboju ^b wliczane do wydajności poubojowej w tys. t:						Slaughter products ^b included in slaughter capacity in thousand tonnes:
bydła i cieląt	11,8	11,1	15,4	17,6	8,1	cattle and calves
trzody chlewniej	73,3	366,3	365,2	366,9	26,0	pigs
Mięso drobiowe w tys. t.....	161,7	286,8	280,6	247,2	8,1	Poultry meat in thousand tonnes
Wędliny ^c w tys. t.....	31,5	30,1	34,0	39,8	4,9	Cured meat products ^c in thousand tonnes
Soki z owoców i warzyw w tys. hl.....	156,0	324,1	305,9	478,0	4,2	Fruit and vegetable juice in thousand hl
Mleko płynne przetworzone ^d w mln l	433,4	524,1	553,7	500,1	14,8	Processed liquid milk ^d in million litres
Masło i pozostałe tłuszcze do smarowania ^e w tys. t	10,1	11,7	13,0	13,5	6,1	Butter and dairy spreads ^e in thousand tonnes
Sery i twarogi w tys. t.....	35,2	35,8	42,3	43,2	4,7	Cheese and curd in thousand tonnes
Mąka pszenna w tys. t	202,0	234,6	230,4	236,3	9,6	Wheat flour in thousand tonnes
Mąka żytnia w tys. t	12,2	27,8	25,4	19,8	7,8	Rye flour in thousand tonnes
Piwo otrzymywane ze słodu ^f w tys. hl.....	635,7	783,7	716,6	709,0	1,7	Beer from malt ^f in thousand hl

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Obejmują mięso, tłuszcz, podroby oraz części niejadalne (odpady); ubój przemysłowy; w wadze poubojowej ciepłej. c Bez drobiowych. d Łącznie z mlekiem przerzutowym do dalszej produkcji. e Otrzymywane z mleka. f O objętościowej mocy alkoholu powyżej 0,5%.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons. b Including meat, fats, offal and animal parts unfit for human consumption; industrial slaughter; in post-slaughter warm weight. c Excluding cured poultry meat. d Including milk for further processing. e Butter made from milk. f Of an alcoholic strength of more than 0,5%.

TABL. 3 (241). **PRODUKCJA WYBRANYCH WYROBÓW^a (cd.)**
 PRODUCTION OF SELECTED PRODUCTS^a (cont.)

WYROBY	2010	2015	2017	2018		PRODUCTS
				ogółem total	udział w kraju w % share in country in %	
Tkaniny bawełniane o masie powierzchniowej nieprzekraczającej 200g/m ² z wyjątkiem gazy i drelchów bez kolorowo tkanych w km ²	25,5	6,9	8,3	8,2	67,5	Woven fabrics of cotton weighting not more than 200g/m ² except for gauze, drill and ticking, excluding colour woven fabrics in km ²
Tkaniny bawełniane o masie powierzchniowej powyżej 200g/m ² bez kolorowo tkanych w km ²	10,1	0,7	0,8	0,8	25,9	Woven fabrics of cotton weighting more than 200g/m ² ; excluding colour woven fabrics in km ²
Tkaniny z przędzy z syntetycznych włókien ciągłych i przędzy ze sztucznych włókien ciągłych w km ²	23,6	26,4	28,7	26,3	25,4	Woven fabrics of synthetic filament yarns and yarn of processed continuous fibres in km ²
Bielizna pościelowa w tys. szt.	1246	1058	1090	648	1,9	Bed linen in thousand units
Bielizna stołowa w tys. szt.	588	464	94	115	5,4	Table linen in thousand units
Okrycia i ubiory z tkanin w tys. szt.:						Clothes and garments in thousand units:
plaszcz męskie lub chłopięce, wiatrówki i podobne artykuły ..	130	60	44	29	6,5	men's or boys' overcoats various types of windcheaters and other similar articles
garnitury męskie lub chłopięce i zestawy odzieżowe	244	477	538	471	32,8	men's or boys' suits and ensembles
plaszcz damskie lub dziewczęce, wiatrówki i podobne artykuły	113	96	127	109	20,9	women's and girls' overcoats various types of windcheaters and other similar articles
garsonki i zestawy odzieżowe damskie lub dziewczęce	126	75	71	56	9,8	women's and girls' suits and ensembles
żakiety damskie lub dziewczęce	516	305	312	184	20,0	women's and girls' jackets
sukienki, spódnice i spódnico-spodnie damskie lub dziewczęce	1312	1384	931	788	20,7	women's and girls' dresses, skirts and divided skirts
Bielizna osobista, w tym:						Textile clothing, of which:
koszule męskie lub chłopięce w tys. szt.	1786	1315	1829	1594	29,4	men's or boys' textile shirts in thousand units
bluzki i bluzki koszulowe damskie lub dziewczęce w tys. szt.	3801	2261	1774	1374	17,1	women's or girls' textile blouses and shirt-blouses in thousand units
Rajstopy i rajtuzy w tys. szt.	138444	115101	103938	#	#	Panty hose and tights in thousand units
Blezy, pulowery, swetry, kamizelki i podobne wyroby dziane w tys. szt.	1903	1625	1332	1194	31,9	Jerseys, pullovers, cardigans, waistcoats and similar articles, knitted or crocheted in thousand units
Obuwie z wierzchami wykonanymi ze skóry ^b w tys. par	652	488	578	253	2,2	Footwear with leather uppers ^b in thousand pairs

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Bez obuwia sportowego, obuwia z metalowym noskiem ochronnym oraz obuwia specjalnego różnego typu; łącznie z obuwiem ze spodem z drewna.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons. b Excluding footwear with uppers of leather, other than sports footwear incorporating a protective metal toe-cap and miscellaneous special footwear; including footwear with a wooden outer soles.

TABL. 3 (241). **PRODUKCJA WYBRANYCH WYROBÓW^a (dok.)**
PRODUCTION OF SELECTED PRODUCTS^a (cont.)

WYROBY	2010	2015	2017	2018		PRODUCTS
				ogółem total	udział w kraju w % share in country in %	
Płytki ceramiczne (ścienne, podłogowe, kafle itp.), płyty chodnikowe w tys. m ²	53994	55229	50980	46439	39,3	Ceramic flags and paving, hearts of wall tiles in thousand m ²
Maszyny dla rolnictwa i leśnictwa w szt.	8189	13730	13597	14912	20,6	Agricultural and forestry machinery in units

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

^a Data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABL. 4 (242). **PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE W PRZEMYSŁE^a**
AVERAGE PAID EMPLOYMENT IN INDUSTRY^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M.....	177183	167102	172825	175275	T O T A L
sektor publiczny	32937	9652	9419	9233	public sector
sektor prywatny.....	144246	157450	163406	166042	private sector
w tym:					of which:
Przetwórstwo przemysłowe	143585	138838	145455	147975	Manufacturing
w tym:					of which:
Produkcja artykułów spożywczych ..	25323	25240	26387	25681	Manufacture of food products
Produkcja napojów	1268	1759	1572	1459	Manufacture of beverages
Produkcja wyrobów tekstylnych	10510	10069	10144	10060	Manufacture of textiles
Produkcja odzieży	22757	16544	15972	14797	Manufacture of wearing apparel
Produkcja skór i wyrobów skórzanych ^a	1349	593	577	504	Manufacture of leather and related products
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny ^a	3384	2903	3059	3139	Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker ^a
Produkcja papieru i wyrobów z papieru.....	2407	2249	2649	2991	Manufacture of paper and paper products
Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji.....	1884	2640	2729	2867	Printing and reproduction of recorded media
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	2362	2842	3165	3471	Manufacture of chemicals and chemical products
Produkcja wyrobów farmaceutycznych ^a	3272	2754	2688	2134	Manufacture of pharmaceutical products ^a
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych.....	11251	10785	12133	12258	Manufacture of rubber and plastic products

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; bez zatrudnionych za granicą.

^a Data concern economic entities employing more than 9 persons; excluding persons employed abroad.

TABL. 4 (242). **PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE W PRZEMYŚLE ^a (dok.)**
 AVERAGE PAID EMPLOYMENT IN INDUSTRY ^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Przetwórstwo przemysłowe (dok.)					Manufacturing (cont.)
w tym:					of which:
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	10321	9884	10141	10265	Manufacture of other non-metallic mineral products
Produkcja metali	1169	1455	1611	1725	Manufacture of basic metals
Produkcja wyrobów z metali ^A	13340	14212	14139	13940	Manufacture of metal products ^A
Produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych	5111	3591	4468	4773	Manufacture of computer, electronic and optical products
Produkcja maszyn i urządzeń ^A	6035	4699	5061	5333	Manufacture of machinery and equipment n.e.c.
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep ^A	4551	5630	6447	6926	Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers
Produkcja pozostałego sprzętu transportowego	357	354	448	539	Manufacture of other transport equipment
Produkcja mebli	5704	5452	6359	6583	Manufacture of furniture
Pozostała produkcja wyrobów	2384	3845	4207	4518	Other manufacturing
Naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń	1730	3048	2864	2861	Repair and installation of machinery and equipment
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja^A	7849	8001	8071	8220	Water supply; sewerage, waste management and remediation activities
w tym:					of which:
Pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody	3171	2790	2845	2944	Water collection, treatment and supply
Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	2704	2808	2739	2732	Sewerage
Gospodarka odpadami; odzysk surowców ^A	1973	2403	2488	2533	Waste collection, treatment and disposal activities; materials recovery

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; bez zatrudnionych za granicą.

^a Data concern economic entities employing more than 9 persons; excluding persons employed abroad.

TABL. 5 (243). **PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO W PRZEMYŚLE ^a**
 AVERAGE MONTHLY GROSS WAGES AND SALARIES IN INDUSTRY ^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w zł in PLN				
O G Ó Ł E M	3074,54	3876,23	4246,68	4562,71	T O T A L
sektor publiczny.....	5179,94	4084,88	4470,65	4682,26	public sector
sektor prywatny	2593,80	3863,44	4233,77	4556,06	private sector
w tym:					of which:
Przetwórstwo przemysłowe.....	2556,55	3259,12	3718,60	4053,33	Manufacturing

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; bez wynagrodzeń zatrudnionych za granicą.

^a Data concern economic entities employing more than 9 persons; excluding wages and salaries of persons employed abroad.

TABL. 5 (243). **PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO W PRZEMYSŁE^a (cd.)**
 AVERAGE MONTHLY GROSS WAGES AND SALARIES IN INDUSTRY^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w zł in PLN				
Przetwórstwo przemysłowe (cd.)					Manufacturing (cont.)
w tym:					of which:
Produkcja artykułów spożywczych ..	2090,47	2720,57	3187,03	3504,59	Manufacture of food products
Produkcja napojów	2722,98	4026,82	4487,35	5040,22	Manufacture of beverages
Produkcja wyrobów tekstylnych	2245,56	2734,62	3019,53	3297,46	Manufacture of textiles
Produkcja odzieży.....	1679,32	2121,10	2470,46	2633,88	Manufacture of wearing apparel
Produkcja skór i wyrobów skórza- nych ^Δ	2199,16	2186,50	2865,99	2734,38	Manufacture of leather and related products
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny ^Δ	2175,61	2798,26	2975,58	3189,31	Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker
Produkcja papieru i wyrobów z papieru	2852,32	3703,95	4270,08	4669,78	Manufacture of paper and paper products
Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji.....	3310,39	3708,91	4291,72	4550,55	Printing and reproduction of recorded media
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	2743,12	3441,00	4006,21	4150,00	Manufacture of chemicals and chemical products
Produkcja wyrobów farmaceutycz- nych ^Δ	4494,82	4841,75	5344,76	5437,49	Manufacture of pharmaceutical products ^Δ
Produkcja wyrobów z gumy i two- rzyw sztucznych.....	2870,87	3823,09	4331,49	4644,85	Manufacture of rubber and plastic products
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemeta- licznych	3516,24	4165,70	4530,63	4902,43	Manufacture of other non-metallic mineral products
Produkcja metali	2804,43	3383,83	3804,47	4244,27	Manufacture of basic metals
Produkcja wyrobów z metali ^Δ	2774,52	3612,45	4050,96	4422,04	Manufacture of metal products ^Δ
Produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych	2844,52	3899,72	4125,89	4462,36	Manufacture of computer, electronic and optical products
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ	2993,89	3498,03	3933,51	4202,39	Manufacture of machinery and equipment n.e.c.
Produkcja pojazdów samocho- dowych, przyczep i naczep ^Δ	2809,27	3441,24	4045,16	4130,94	Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers
Produkcja pozostałego sprzętu transportowego	2232,49	2993,34	3767,82	4230,57	Manufacture of other transport equipment
Produkcja mebli	2105,76	2510,25	2980,06	3156,68	Manufacture of furniture

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; bez wynagrodzeń zatrudnionych za granicą.

^a Data concern economic entities employing more than 9 persons; excluding wages and salaries of persons employed abroad.

TABL. 5 (243). **PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO W PRZEMYSŁE^a (dok.)**
 AVERAGE MONTHLY GROSS WAGES AND SALARIES IN INDUSTRY^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w zł in PLN				
Przetwórstwo przemysłowe (dok.)					Manufacturing (cont.)
Pozostała produkcja wyrobów	2586,30	3119,75	3792,58	4184,25	Other manufacturing
Naprawa, konserwacja i instalowa- nie maszyn i urządzeń	3667,27	4152,76	4472,04	4846,97	Repair and installation of machinery and equipment
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekulty- wacja^A.....	3189,64	3791,05	4133,55	4283,35	Water supply; sewerage, waste management and remediation activities
w tym:					of which:
Pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody	3575,09	4485,75	4813,69	4827,25	Water collection, treatment and supply
Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	3074,17	3680,03	4000,05	4136,07	Sewerage
Gospodarka odpadami; odzysk surowców ^A	2730,00	3114,19	3501,13	3818,04	Waste collection, treatment and disposal activities; materials recovery

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; bez wynagrodzeń zatrudnionych za granicą.

^a Data concern economic entities employing more than 9 persons; excluding wages and salaries of persons employed abroad.

Budownictwo

Construction

TABL. 6 (244). **PRODUKCJA BUDOWLANO-MONTAŻOWA^a (ceny bieżące)**
 CONSTRUCTION AND ASSEMBLY PRODUCTION^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018		SPECIFICATION
	w mln zł in million PLN				w odsetkach in percent	
O G Ó Ł E M	8046,9	8638,0	7418,4	8894,6	100,0	T O T A L
W tym podmioty o liczbie pracujących powyżej 9 osób	4280,5	4617,2	3462,2	4468,2	50,2	Of which entities employing more than 9 persons:
Budowa budynków ^Δ	1605,5	1772,4	1110,4	1606,5	18,1	Construction of buildings
Budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej ^Δ	1628,1	1661,7	1293,5	1564,4	17,6	Civil engineering works
Roboty budowlane specjalistyczne	1047,0	1183,2	1058,3	1297,3	14,6	Specialised construction activities

^a Wykonana przez przedsiębiorstwa mające siedzibę zarządu na terenie województwa łódzkiego, siłami własnymi (bez podwykonawców).

^a Realized by enterprises which have a seat of board in the Lodzkie voivodship without subcontractors participation.

TABL. 7 (245). **PRODUKCJA BUDOWLANO-MONTAŻOWA^a WEDŁUG RODZAJÓW OBIEKTÓW BUDOWLANYCH (ceny bieżące)**
CONSTRUCTION AND ASSEMBLY PRODUCTION^a BY TYPE OF CONSTRUCTIONS (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Roboty o charakterze inwestycyjnym	Roboty o charakterze remontowym	SPECIFICATION
	Total	Works with an investment character	Works with a renovation (restoration) character	
	w mln zł in million PLN			
O G Ó Ł E M..... 2010	4280,5	2911,7	1368,8	T O T A L
2015	4617,2	3787,5	829,7	
2017	3462,2	2372,3	1089,8	
2018	4468,2	3157,1	1311,1	
Budynki	2458,3	1706,6	751,7	Buildings
Budynki mieszkalne	594,4	403,7	190,7	Residential buildings
budynki mieszkalne jednorodzinne ...	119,8	69,6	50,3	one-dwelling buildings
budynki o dwóch mieszkaniach i wielomieszkaniowe.....	429,2	307,9	121,3	two- and more dwelling buildings
budynki zbiorowego zamieszkania....	45,3	26,2	19,2	residences for communities
Budynki niemieszkalne	1863,9	1302,9	561,0	Non-residential buildings
hotele i budynki zakwaterowania turystycznego.....	16,4	11,4	5,0	hotels and similar buildings
budynki biurowe	108,5	#	#	office buildings
budynki handlowo-usługowe	305,3	203,6	101,8	wholesale and retail trade buildings
budynki transportu i łączności	21,1	#	#	traffic and communication buildings
budynki przemysłowe i magazynowe	1043,4	797,3	246,2	industrial buildings and warehouses
ogólnodostępne obiekty kulturalne, budynki o charakterze edukacyjnym, budynki szpitali i zakładów opieki medycznej oraz budynki kultury fizycznej.....	306,7	190,7	116,0	public entertainment, education, hospital or institutional care buildings
pozostałe budynki niemieszkalne.....	62,5	35,6	26,9	other non-residential buildings
Obiekty inżynierii lądowej i wodnej	2009,9	1450,5	559,4	Civil engineering works
Infrastruktura transportu.....	1076,6	886,6	190,1	Transport infrastructures
autostrady, drogi ekspresowe, ulice i drogi pozostałe.....	689,0	562,8	126,2	highways, streets and roads
drogi szynowe, drogi kolei napowietrznych lub podwieszanych	#	#	#	railways, suspension and elevated railways
drogi lotniskowe	#	#	#	airfield runways
mosty, wiadukty, estakady, tunele i przejścia nadziemne i podziemne	145,1	139,3	5,8	bridges, elevated highways, tunnels and subways
budowle wodne	#	#	#	harbours, waterways, dams and other waterworks

^a Wykonana przez przedsiębiorstwa mające siedzibę zarządu na terenie województwa łódzkiego, siłami własnymi (bez podwykonawców). Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

^a Realized by enterprises which have a seat of board in the Lodzkie voivodship without subcontractors participation. Data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABL. 7 (245). **PRODUKCJA BUDOWLANO-MONTAŻOWA^a WEDŁUG RODZAJÓW OBIEKTÓW BUDOWLANYCH (dok.)**
CONSTRUCTION AND ASSEMBLY PRODUCTION^a BY TYPE OF CONSTRUCTIONS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	Roboty o charakterze inwestycyjnym Works with an investment character	Roboty o charakterze remontowym Works with a renovation (restoration) character	SPECIFICATION
	w mln zł in million PLN			
Obiekty inżynierii lądowej i wodnej (dok.)				Civil engineering works (cont.)
Rurociągi, linie telekomunikacyjne i elektroenergetyczne	684,9	#	#	Pipelines, communication and electricity lines
rurociągi i linie telekomunikacyjne oraz linie elektroenergetyczne przesyłowe	277,3	#	#	long-distance pipelines, communication and electricity power lines
rurociągi sieci rozdzielczej i linie kablowe rozdzielcze	407,6	#	#	local pipelines and cables
Kompleksowe budowle na terenach przemysłowych	#	#	#	Complex constructions on industrial sites
Obiekty inżynierii lądowej i wodnej pozostałe	#	#	#	Other civil engineering works

^a Wykonana przez przedsiębiorstwa mające siedzibę zarządu na terenie województwa łódzkiego, siłami własnymi (bez podwykonawców). Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

^a Realized by enterprises which have a seat of board in the Łódzkie voivodship without subcontractors participation. Data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABL. 8 (246). **BUDYNKI ODDANE DO UŻYTKOWANIA**
BUILDINGS COMPLETED

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Budynki^a	5696	6424	6754	6339	Buildings^a
miasta	2303	2205	2188	2120	urban areas
wieś	3393	4219	4566	4219	rural areas
Budynki mieszkalne	4043	4598	4843	4679	Residential buildings
jednorodzinne ^b	3867	4421	4676	4491	single-family ^b
wielorodzinne ^c	71	81	80	109	multi-family ^c
domy letnie, domki wypoczynkowe i rezydencje wiejskie ^d	103	90	83	74	summer houses, holiday cottages and rural residences ^d
budynki zbiorowego zamieszkania	2	6	4	5	residences for communities

^a Nowe. ^b Budynki mieszkalne o jednym lub dwóch mieszkaniach; bez domów letnich, domów wypoczynkowych i rezydencji wiejskich nieprzystosowanych do stałego zamieszkania. ^c Budynki mieszkalne o trzech lub więcej mieszkaniach. ^d Nieprzystosowane do stałego zamieszkania (budynki te są zaliczane do mieszkalnych, jednak nie ma w nich mieszkań).

^a New. ^b Residential buildings with one or two dwellings; excluding summer houses, holiday cottages and rural residences not adapted for permanent residence. ^c Residential buildings with three or more dwellings. ^d Not adapted for permanent residence (these buildings are classified as residential, however there no dwellings in them).

TABL. 8 (246). **BUDYNKI ODDANE DO UŻYTKOWANIA (cd.)**
BUILDINGS COMPLETED (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Budynki niemieszkalne	1653	1826	1911	1660	Non-residential buildings
budynki hoteli	14	16	10	7	hotel buildings
budynki zakwaterowania turystycznego pozostał	-	7	17	2	other short-stay accommodation buildings
budynki biurowe	39	32	32	30	office buildings
budynki handlowo-usługowe ..	229	242	190	198	wholesale and retail trade buildings
budynki łączności, dworców i terminali	2	7	5	10	terminals and associated buildings
budynki garaży	575	359	326	205	garage buildings
budynki przemysłowe	80	113	64	69	industrial buildings
zbiorniki, silosy i budynki magazynowe	180	195	149	137	reservoirs, silos and warehouses
ogólnodostępne obiekty kulturalne	17	11	7	12	public entertainment buildings,
budynki muzeów i bibliotek	1	2	-	3	museums and libraries
budynki szkół i instytucji badawczych	13	13	7	13	school, university and research buildings
budynki szpitali i zakładów opieki zdrowotnej	14	6	8	6	hospital or institutional care buildings
budynki kultury fizycznej	29	12	10	4	sport halls
budynki gospodarstw rolnych ..	440	779	740	678	non-residential farm buildings
budynki przeznaczone do sprawowania kultu religijnego i czynności religijnych	2	7	8	2	buildings used as places of worship and for religious activities
obiekty budowlane wpisane do rejestru zabytków i objęte indywidualną ochroną konserwatorską oraz nieruchomości, archeologiczne dobra kultury	-	-	-	-	buildings entered into register of historical monuments and subject to individual protection, immovable archaeological cultural goods
pozostałe budynki niemieszkalne, gdzie indziej nie wymienione	18	35	338	284	other non-residential buildings not elsewhere classified
Kubatura ^a w dam³	9948,9	11903,4	13906,4	13706,0	Cubic volume ^a in dam³
miasta	5383,8	7059,7	5794,7	7193,4	urban areas
wieś	4565,0	4843,7	8111,7	6512,6	rural areas

a Budynków nowych i rozbudowanych (tylko w części dotyczącej rozbudowy).

a Of new and expanded buildings (only concerning the expanded part).

TABL. 8 (246). **BUDYNKI ODDANE DO UŻYTKOWANIA (dok.)**
BUILDINGS COMPLETED (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Kubatura ^a w dam³ (dok.)					Cubic volume ^a in dam³ (cont.)
Budynki mieszkalne	3786,1	3894,8	4407,8	4514,7	Residential buildings
jednorodzinne ^b	2762,0	3104,3	3501,3	3369,3	single-family ^b
wielorodzinne ^c	963,4	703,5	843,3	1071,7	multi-family ^c
domy letnie, domki wypoczynkowe i rezydencje wiejskie ^d	31,3	33,2	32,5	28,3	summer houses, holiday cottages and rural residences ^d
budynki zbiorowego zamieszkania	29,4	53,8	30,6	45,4	residences for communities
Budynki niemieszkalne	6162,7	8008,6	9498,7	9191,3	Non-residential buildings
budynki hoteli	136,8	14,1	173,5	59,6	hotel buildings
budynki zakwaterowania turystycznego pozostałe	29,8	1,2	8,1	0,9	other short-stay accommodation buildings
budynki biurowe	249,9	192,0	389,5	332,7	office buildings
budynki handlowo-usługowe ..	804,6	1437,4	598,8	772,2	wholesale and retail trade buildings
budynki łączności, dworców i terminali	10,8	5,5	3,4	72,3	terminals and associated buildings
budynki garaży	117,6	80,4	105,2	65,2	garage buildings
budynki przemysłowe	1990,4	2520,5	1144,7	2635,5	industrial buildings
ziomniki, silosy i budynki magazynowe	1820,4	1626,9	4816,3	3744,1	reservoirs, silos and warehouses
ogólnodostępne obiekty kulturalne	41,8	179,3	16,0	17,7	public entertainment buildings,
budynki muzeów i bibliotek	0,5	7,3	-	32,6	museums and libraries
budynki szkół i instytucji badawczych	86,3	118,2	32,9	79,9	school, university and research buildings
budynki szpitali i zakładów opieki zdrowotnej	137,5	81,3	49,5	14,5	hospital or institutional care buildings
budynki kultury fizycznej	145,7	102,6	708,5	120,4	sport halls
budynki gospodarstw rolnych ..	518,6	1609,0	1301,3	1118,8	non-residential farm buildings
budynki przeznaczone do sprawowania kultu religijnego i czynności religijnych	60,5	16,6	46,4	16,5	buildings used as places of worship and for religious activities
obiekty budowlane wpisane do rejestru zabytków i objęte indywidualną ochroną konserwatorską oraz nieruchome, archeologiczne dobra kultury	-	-	-	-	buildings entered into register of historical monuments and subject to individual protection, immovable archaeological cultural goods
pozostałe budynki niemieszkalne, gdzie indziej nie wymienione	11,6	16,1	104,6	108,3	other non-residential buildings not elsewhere classified

a Budynków nowych i rozbudowanych (tylko w części dotyczącej rozbudowy). b Budynki mieszkalne o jednym lub dwóch mieszkaniach; bez domów letnich, domków wypoczynkowych i rezydencji wiejskich nieprzystosowanych do stałego zamieszkania. c Budynki mieszkalne o trzech lub więcej mieszkaniach. d Nieprzystosowane do stałego zamieszkania (budynki te są zaliczane do mieszkalnych, jednak nie ma w nich mieszkań).

a Of new and expanded buildings (only concerning the expanded part). b Residential buildings with one or two dwellings; excluding summer homes, holiday cottages and rural residences not adapted for permanent residence. c Residential buildings with three or more dwellings. d Not adapted for permanent residence (these buildings are classified as residential, however there are no dwellings in them).

TABL. 9 (247). **PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE I PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO W BUDOWNICTWIE^a**
AVERAGE PAID EMPLOYMENT AND AVERAGE MONTHLY GROSS WAGES AND SALARIES IN CONSTRUCTION^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Przeciętne zatrudnienie	23333	18118	17276	18491	Average paid employment
sektor publiczny	381	21	95	105	public sector
sektor prywatny.....	22952	18097	17181	18385	private sector
Budowa budynków ^A	9093	5724	5209	5930	Construction of buildings
Budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej ^A	6932	6031	5972	6357	Civil engineering works
Roboty budowlane specjalistyczne	7308	5762	6096	6204	Specialised construction activities
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w zł	2653,95	3178,00	3494,35	3778,53	Average monthly gross wages and salaries in zł
sektor publiczny	3119,23	2969,05	3578,33	3323,41	public sector
sektor prywatny.....	2646,22	3178,28	3493,89	3781,33	private sector
Budowa budynków ^A	2425,42	2907,19	3307,85	3576,85	Construction of buildings
Budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej ^A	3249,54	3616,03	3907,63	4254,73	Civil engineering works
Roboty budowlane specjalistyczne	2373,34	2943,09	3248,27	3483,36	Specialised construction activities

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; bez zatrudnionych za granicą.

^a Data concern economic entities employing more than 9 persons; excluding persons employed abroad.

DZIAŁ XVI TRANSPORT I TELEKOMUNIKACJA

Uwagi metodologiczne

Transport

1. Dane dotyczące ogólnej długości **linii kolejowych eksploatowanych** w dniu 31 grudnia ustalono jako sumę długości linii kolejowych normalnotorowych, wąskotorowych i szerokotorowych (dane o długości tych linii ujęto w długości linii normalnotorowych) czynnych w tym dniu. **Linia kolejowa** jest to element sieci kolejowej pomiędzy dwiema stacjami węzłowymi (lub krańcowymi).

2. Do **dróg krajowych** zalicza się:

- autostrady i drogi ekspresowe oraz drogi leżące w ich ciągu do czasu wybudowania autostrad i dróg ekspresowych,
- drogi międzynarodowe,
- drogi stanowiące inne połączenia zapewniające spójność sieci dróg krajowych,
- drogi dojazdowe do ogólnodostępnych przejść granicznych obsługujących ruch międzynarodowy osobowy i towarowy,
- drogi alternatywne dla autostrad płatnych,
- drogi stanowiące ciągi obwodnicowe dużych aglomeracji miejskich,
- drogi o znaczeniu obronnym.

Do **dróg wojewódzkich** zalicza się drogi inne niż podano wyżej, stanowiące połączenia między miastami, mające znaczenie dla województwa i drogi o znaczeniu obronnym niezaliczone do dróg krajowych.

Do **dróg powiatowych** zalicza się drogi inne niż podano wyżej, stanowiące połączenia miast będących siedzibami powiatów z siedzibami gmin i siedzib gmin między sobą.

Do **dróg gminnych** zalicza się drogi o znaczeniu lokalnym niezaliczone do innych kategorii, stanowiące uzupełniającą sieć dróg służących miejscowym potrzebom, z wyłączeniem dróg wewnętrznych.

Do **dróg miejskich** zaliczono drogi (ulice) leżące w granicach administracyjnych miast.

Do **dróg zamiejskich** zaliczono drogi leżące poza granicami administracyjnymi miast.

Do **dróg o nawierzchni twardej** zalicza się drogi o nawierzchni twardej ulepszonej (z kostki kamiennej, klinieru, betonu, z płyt kamienno-betonowych, bitumu) oraz drogi o nawierzchni nieulepszonej (o nawierzchni tłuczniowej i brukowej).

Do **dróg o nawierzchni gruntowej** zalicza się drogi o nawierzchni z gruntu rodzimego oraz utrwalone w wyniku specjalnych zabiegów i preparacji gruntu rodzimego przy pomocy mieszanin wykonanych z gliny, żwiru, żużla, itp.

CHAPTER XVI TRANSPORT AND TELECOMMUNICATIONS

Methodological notes

Transport

1. Data concerning the total length of **railway lines operated** on 31st December were established as the sum of the length of standard gauge, narrow gauge and wide gauge railway lines (data concerning the length of these lines are given in terms of standard gauge lines) operating on that day. **The railway line** is an element of the rail network between two junction stations (or terminal stations).

2. **National roads** include:

- motorways and expressways as well as roads which are designated to become motorways and expressways,
- international roads,
- roads which are other links ensuring the efficiency of the national road network,
- approach roads to generally accessible border crossings servicing international passenger and freight traffic,
- roads which are an alternative to toll motorways,
- roads which are bypasses around large urban agglomerations,
- roads with a military significance.

Regional roads include roads other than those presented above, which are links between cities, have a large significance for the voivodship and roads with a military significance not included among national roads.

District roads include roads other than those mentioned above, which link powiat capital cities with gmina capital cities and gmina capital cities with other such cities.

Communal roads include roads with a local significance not included in the other categories, which supplement the network of roads servicing local needs, excluding internal roads.

Urban roads include roads (streets) located within the administrative boundaries of cities.

Non-urban roads include roads located outside the administrative boundaries of cities.

Hard surface roads are roads with improved hard surface (cobble stone, clinker, concrete, stone and concrete slabs, bitumen) and roads with unimproved surface (with macadam or cobbled surface).

Unsurfaced roads include roads on virgin soil surface and roads fixed by means of special procedures and preparation of virgin soil using mixtures made of clay, gravel, ciner, etc.

3. Dane o **pojazdach samochodowych i ciągnikach** zarejestrowanych według stanu w dniu 31 grudnia od 2009 r. pochodzą z centralnej ewidencji pojazdów (CEPiK) prowadzonej przez Ministerstwo Cyfryzacji. Dane nie obejmują pojazdów wyrejestrowanych.

4. **Linia autobusowa** jest stałym połączeniem drogowym dwóch krańcowych miejscowości oraz wybranych miejscowości pośrednich przy użyciu jednego lub kilku autobusów regularnie kursujących między tymi miejscowościami według ogłoszonego rozkładu.

Długość linii autobusowej jest to długość trasy w km pomiędzy dwiema krańcowymi miejscowościami niezależnie od ilości kursów autobusów odbywających się na tej linii.

5. Transport samochodowy **zarobkowy** obejmuje usługi świadczone odpłatnie przez podmioty, w których transport samochodowy stanowi podstawową działalność gospodarczą (**przedsiębiorstwa transportu samochodowego**) oraz od 2004 r. w zakresie przewozów ładunków również usługi wykonywane odpłatnie przez podmioty prowadzące podstawową działalność gospodarczą inną niż transport samochodowy (np. działalność przemysłową, budowlaną, handlową); dane o przewozach pasażerów nie obejmują przewozów taboru komunikacji miejskiej oraz dokonywanych przez podmioty o liczbie pracujących do 9 osób.

6. Informacje o **komunikacji miejskiej naziemnej** dotyczą **komunikacji autobusowej, tramwajowej i trolejbusowej** i obejmują działalność przedsiębiorstw i zakładów komunikacji miejskiej, publicznych i prywatnych. W danych o komunikacji autobusowej uwzględniono również autobusy pospieszne i mikrobusy oraz obsługę ruchu podmiejskiego i międzymiastowego; dane nie obejmują działalności przedsiębiorstw prowadzących głównie komunikację zamieszką, a świadczących również usługi komunikacji miejskiej w niektórych miastach oraz linii komunikacyjnych obsługujących wyłącznie zakłady pracy.

Przez **linię komunikacyjną** rozumie się trasę łączącą krańcowe punkty przebiegu wozów oznaczonych tym samym numerem lub znakiem literowym. Jako długość linii komunikacyjnych przyjęto sumę długości wszystkich stałych dziennych linii autobusowych, tramwajowych, trolejbusowych, po których kursują wozy oznaczone odrębnymi numerami lub znakami literowymi.

Długość tras jest to długość odcinków ulic (drog, torowisk), po których kursują autobusy, tramwaje lub trolejbusy.

7. Dane dotyczące **transportu lotniczego** obejmują przewoźników transportu lotniczego rozkładowego (transport pasażerów lub ładunków na stałych trasach i według stałych rozkładów lotów).

8. Dane o **wypadkach drogowych** obejmują zdarzenia mające związek z ruchem pojazdów na drogach publicznych, w wyniku których nastąpiła śmierć lub uszkodzenie ciała osób.

3. Data on **road motor vehicles and tractors** registered as of 31 December, since 2009 has come from central vehicle register maintained by Ministry of Digital Affairs. Data do not include vehicles being devoid of car registration.

4. A **bus line** is a permanent road link between two terminal locations as well as between selected intermediate locations which involves using one or several buses travelling between these locations on a regular basis according to a defined schedule.

The length of a bus line is the length of the route in km between the two terminal locations regardless of the number of trips made by buses on that line.

5. **Road transport for hire or reward** includes services for remuneration carried out by entities, for which road transport services are the basic economic activity (**road transport entities**) and since 2004 also services for remuneration carried out by entities with basic economic activity other than road transport (e.g. industrial, building, trade activity); data regarding transport of passengers do not include carriage by urban road transport fleet and entities employing up to 9 persons.

6. Information regarding **urban ground transport** concerns **bus, tram and trolley-bus communication** and includes the activity of public and private urban transport enterprises and companies. In the data regarding bus service, express buses and minibuses as well as suburban and inter-city service have been also included; data do not include the activity of enterprises operating mainly in the scope of non-urban transport, but rendering also the services in the scope of urban transport in some city as well as transport lines exclusively servicing work places.

Transport line is understood as a route connecting the extreme points of the route of vehicles designated with the same number or letter. The length of the transport lines is the sum of the length of all of the scheduled daytime bus, tram and trolley-bus lines over which vehicles designated with separate numbers or letters travel.

The length of routes is the length of the sections of streets (roads, tracks) over which buses, trams or trolley-buses travel.

7. Data concerning **air transport** include carriers of scheduled air transport (the transport of passengers or freight on permanent routes and according to established flight schedules).

8. Data regarding **road traffic accidents** cover events connected with the movement of vehicles on public roads as a result of which death or injury occurred.

Za **śmiertelną ofiarę wypadku drogowego** uznano osobę zmarłą (w wyniku doznanych obrażeń) na miejscu wypadku lub w ciągu 30 dni.

Za **ranną ofiarę wypadku drogowego** uznano osobę, która doznała obrażeń ciała i otrzymała pomoc lekarską.

Telekomunikacja

1. Odbiorcami usług telekomunikacyjnych są:

- konsumenci – osoby fizyczne wnioskujące o świadczenie publicznie dostępnych usług telekomunikacyjnych lub korzystające z takich usług dla celów nie związanych bezpośrednio z ich działalnością gospodarczą lub wykonywaniem zawodu;
- biznes – użytkownicy końcowi z wyłączeniem konsumentów.

A **road traffic accident fatality** is understood as a person who died (as a result of injuries incurred) at the scene of the accident or within the course of 30 days.

A **road traffic accident injury** is understood as a person who incurred injuries and received medical attention.

Telecommunications

1. Telecommunication receivers of services are:

- consumers – natural persons applied for rendering of the public available telecommunication services or used the same services for purposes not directly connected with their economical activities or profession;
- business – final users, excluded consumers.

Transport

Transport

TABL. 1 (248). **LINIE KOLEJOWE EKSPLOATOWANE^a**

Stan w dniu 31 grudnia

RAILWAY LINES OPERATED^a

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
	w km		in km		
O G Ó Ł E M	1063	1069	1080	1081	TOTAL
Normalnotorowe.....	1063	1069	1080	1081	Standard gauge
w tym zelektryfikowane	970	987	999	999	of which electrified
jednotorowe.....	392	393	395	395	single track
dwu- i więcej torowe	671	676	685	686	double and more tracks
Na 100 km ² powierzchni ogólnej	5,8	5,9	5,9	5,9	Per 100 km ² of total area

^a Dane dotyczą sieci PKP oraz innych podmiotów, będących zarządcami sieci kolejowej.^a Data concern PKP network and other entities managing railway network.TABL. 2 (249). **DROGI PUBLICZNE O TWARDEJ NAWIERZCHNI**

Stan w dniu 31 grudnia

HARD SURFACE PUBLIC ROADS

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym o na- wierzchni ulepszonej of which improved	
OGÓŁEM	18647,8	20150,5	20710,9	20805,8	19262,1	TOTAL
miejskie	3319,3	3462,5	3474,6	3538,8	3360,6	urban
zamiejskie	15328,5	16688,0	17236,3	17267,0	15901,5	non-urban
Krajowe	1348,8	1433,7	1485,9	1485,9	1485,9	National
miejskie	320,5	292,7	304,2	304,2	304,2	urban
zamiejskie	1028,3	1141,0	1181,7	1181,7	1181,7	non-urban
Wojewódzkie	1178,6	1347,8	1356,4	1363,4	1363,4	Regional
miejskie	149,4	192,5	190,6	196,0	196,0	urban
zamiejskie	1029,2	1155,3	1165,8	1167,4	1167,4	non-urban
Powiatowe	7447,9	7446,3	7463,8	7445,6	7317,7	District
miejskie	956,2	925,3	936,4	926,8	916,1	urban
zamiejskie	6491,7	6521,0	6527,4	6518,8	6401,6	non-urban
Gminne	8672,5	9922,7	10404,8	10510,9	9095,1	Communal
miejskie	1893,2	2052,0	2043,4	2111,8	1944,3	urban
zamiejskie	6779,3	7870,7	8361,4	8399,1	7150,8	non-urban

Źródło: dane Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.

Source: data of the General Directorate of Domestic Roads and Motorways.

TABL. 3 (250). **POJAZDY SAMOCHODOWE I CIĄGNIKI ZAREJESTROWANE^a**
Stan w dniu 31 grudnia
REGISTERED ROAD VEHICLES AND TRACTORS^a
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	1568366	1846011	1980689	2049765	T O T A L
w tym:					of which:
Samochody osobowe	1139985	1358314	1465686	1519904	Passenger cars
Autobusy	5732	6417	6612	6712	Buses
Samochody ciężarowe i ciągniki siodłowe ^b	209761	238969	251025	258037	Lorries and road tractors ^b
Ciągniki balastowe i rolnicze	133643	145149	149330	151642	Balast and agricultural tractors
Motocykle	70630	86247	95787	100339	Motorcycles

a Patrz uwagi ogólne działu "Transport i telekomunikacja - Transport", ust. 3. Od 2011 r. łącznie z pojazdami posiadającymi pozwolenia czasowe (na okres 30 dni) wydane w końcu roku. b Łącznie z samochodami ciężarowo-osobowymi.

a See general notes to the chapter "Transport and telecommunications - Transport", item. 3. Since 2011 including road vehicles having temporary permission (for the period of 30 days) issued at the end of the year. b Including vans.

TABL. 4 (251). **LINIE REGULARNEJ KOMUNIKACJI AUTOBUSOWEJ^a**
Stan w dniu 31 grudnia
REGULAR BUS COMMUNICATION LINES^a
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	957	842	841	667	T O T A L
długość w km	53871	44833	39596	30335	length in km
dalekobieżne: liczba	44	35	25	16	long distance: number
długość w km	14508	11902	8014	5416	length in km
regionalne: liczba	225	138	98	81	regional: number
długość w km	18097	12600	9404	7610	length in km
podmiejskie: liczba	688	657	704	557	suburban: number
długość w km	21266	20231	22068	17201	length in km
miejskie: liczba	12	14	13	urban: number
długość w km	100	110	108	length in km

a Dane dotyczą przedsiębiorstw o liczbie pracujących powyżej 9 osób prowadzących regularną komunikację w ruchu krajowym; bez przedsiębiorstw komunikacji miejskiej.

a Data concerns entities employing more than 9 persons providing regular national traffic; excluding urban transport services.

TABL. 5 (252). **TRANSPORT SAMOCHODOWY ZAROBKOWY^a**
HIRE OR REWARD ROAD TRANSPORT^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Komunikacja krajowa					National communication
Przewozy ładunków w tys. t	3146,5	8467,0	10299,5	x	Transport of goods in thousand t
Średnia odległość przewozu 1 t ładunku w km	167,1	120,7	129,3	x	Average transport distance per 1 t in km
Przewozy pasażerów ^b w tys. osób	31940,0	24693,1	20548,3	19587,5	Transport of passengers ^b in thousand
Średnia odległość przewozu 1 pasażera w km	35,3	40,1	42,9	41,7	Average transport distance per passenger in km
Komunikacja międzynarodowa					International communication
Przewozy ładunków w tys. t	3787,9	7907,3	5452,5	x	Transport of goods in thousand t
Średnia odległość przewozu 1 t ładunku w km	1212,9	1016,7	1095,7	x	Average transport distance per 1 t in km
Przewozy pasażerów ^b w tys. osób	10,4	9,3	21,8	16,2	Transport of passengers ^b in thousand
Średnia odległość przewozu 1 pasażera w km	2609,5	1571,0	2197,8	1889,6	Average transport distance per passenger in km

^a Dane dotyczą przedsiębiorstw o liczbie pracujących powyżej 9 osób. ^b Bez przewozów taborem komunikacji miejskiej (w tym taksówkami).

^a Data concerns enterprises employing more than 9 persons. ^b Excluding transports by urban road transport fleet (of which by taxis).

TABL. 6 (253). **KOMUNIKACJA MIEJSKA^a**
Stan w dniu 31 grudnia
URBAN TRANSPORT^a
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Sieć komunikacyjna – linie w km.....	5040	3901	3653	3880	Transportation network – lines in km
autobusowe	4744	3558	3323	3582	bus
tramwajowe	296	343	330	298	tram
Tabor:					Fleet of:
autobusy: w sztukach.....	886	821	803	798	buses: in units
liczba miejsc w tys.	86,8	84,2	82,7	83,1	number of seats in thousands
tramwaje: w sztukach.....	514	488	500	503	trams: in units
liczba miejsc w tys.	57,9	54,2	54,8	55,0	number of seats in thousands
Przewozy pasażerów ^b (w ciągu roku) w mln.....	189,9	258,4	230,9	251,2	Transport of passengers ^b (during the year) in million

^a Dane dotyczą przedsiębiorstw i zakładów komunikacji miejskiej, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. ^b Dane szacunkowe.

^a Data concern urban transport enterprises and companies, employing more than 9 persons. ^b Estimated data.

TABL. 7 (254). **RUCH PASAŻERÓW^a W PORTACH LOTNICZYCH**
PASSENGER TRAFFIC^a AT AIRPORTS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Pasażerowie przybyli^b z portów:					Passenger arrivals^b from airports:
krajowych	343	173	16	45	domestic
zagranicznych	203477	142431	104688	109572	foreign
Pasażerowie odprowadzeni^c do portów:					Passenger departures^c to airports:
krajowych	676	130	14	270	domestic
zagranicznych	209020	145833	103588	108272	foreign

a Dane nie obejmują dzieci w wieku do 2 lat. b,c Pasażerowie, dla których port Łódź jest: b – portem zakończenia podróży rozpoczętej w porcie krajowym lub zagranicznym, c – portem rozpoczęcia podróży kończącej się w porcie krajowym lub zagranicznym.

a Data not include children below the age of 2. b,c Passengers for whom the indicated domestic airport Lodz is: b – the final destination of a journey begun at a domestic or foreign airport, c – the point of departure for a journey terminating at a domestic or foreign airport.

TABL. 8 (255). **RUCH SAMOLOTÓW W PORTACH LOTNICZYCH WEDŁUG RODZAJÓW RUCHU**
AIRCRAFT TRAFFIC AT AIRPORTS BY TYPE OF TRAFFIC

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
OGÓŁEM TOTAL					
Ruch krajowy	8507	9682	625	35518	National traffic
Ruch międzynarodowy	2941	3620	10318	1923	International traffic
w tym regularny	2941	2809	1704	1532	of which regular traffic
w tym SAMOLOTY POLSKIE of which POLISH AIRCRAFTS					
Ruch krajowy	8364	9349	610	35444	National traffic
Ruch międzynarodowy	171	252	7884	125	International traffic
w tym regularny	171	-	-	30	of which regular traffic

TABL. 9 (256). **WYPADKI DROGOWE^a I ICH OFIARY**
ROAD TRAFFIC ACCIDENTS^a AND THEIR CASUALTIES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018 ^b	SPECIFICATION
Wypadki	4156	3991	3787	3759	Accidents
Na 10 tys. pojazdów samochodowych i ciągników zarejestrowanych ^c	26,5	21,6	19,1	18,3	Per 10 thousand registered motor vehicles and tractors ^c
Ofiary wypadków	5548	5062	4969	4829	Road traffic casualties
Śmiertelne	319	236	219	229	Fatalities
na 100 tys. ludności	12,4	9,5	8,8	9,3	per 100 thousand population
Ranni	5229	4826	4750	4600	Injured
na 100 tys. ludności	202,5	193,5	191,5	186,2	per 100 thousand population

a Zarejestrowane przez Policję. b Dane z Systemu Ewidencji Wypadków i Kolizji (SEWIK) według stanu na 25 lutego 2019 r. c Pojazdy według stanu w dniu 31 XII; od 2011 r. łącznie z pojazdami posiadającymi pozwolenia czasowe wydane w końcu roku.

Źródło: dane Komendy Głównej Policji.

a Registered by the Police. b Data from Accident and Collision Register System as of 25th February 2019. c Vehicles as of 31 XII; since 2011 including road vehicles having temporary permission given at the end of the year.

Source: data of the National Police Headquarters.

TABL. 10 (257). **WYPADKI DROGOWE^a WEDŁUG SPRAWCÓW, WAŻNIEJSZYCH PRZYCZYN I RODZAJÓW POJAZDÓW**
ROAD ACCIDENTS^a BY CULPRITS, MAJOR CAUSES AND TYPES OF VEHICLES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2017	2018 ^b	SPECIFICATION
Wypadki	3991	3787	3759	Accidents
Ważniejsze przyczyny wypadków				Major causes of accidents
Z winy kierujących pojazdami	3454	3343	3307	Guilt of drivers
w tym:				of which:
niedostosowanie prędkości do warunków ruchu	837	813	739	inappropriate speed for road conditions
nieprzestrzeganie pierwszeństwa przejazdu	1098	1086	939	non-compliance with vehicle right of way
nieprawidłowe wyprzedzanie	148	130	142	incorrectly overtaking
nieprawidłowe zachowanie wobec pieszego	513	417	442	incorrectly behaviour towards the pedestrian
niezachowanie bezpiecznej odległości między pojazdami	209	192	220	not keeping a safe distance between vehicles
Z winy pieszych	285	231	229	Guilt of pedestrians
w tym nieostrożne wejście na jezdnię	189	141	128	of which carelessly entering to the roadway
Wypadki według pojazdu sprawcy				Accidents by culprit's vehicle
Samochody osobowe	2732	2612	2554	Passenger cars
Motocykle	78	83	76	Motorcycles
Rowery	207	182	190	Bicycles
Motorowery	76	64	64	Motor-bicycles
Samochody ciężarowe	154	241	225	Lorries
Inne pojazdy ^b	207	161	179	Other vehicles ^b
Wypadki z udziałem nietrzeźwych użytkowników dróg	271	256	237	Accidents involving intoxicated road users
spowodowane przez nietrzeźwych:				caused by intoxicated:
Kierujących	197	197	179	Drivers
samochodami osobowymi	140	140	123	of passenger cars
motocyklami	13	11	7	of motorcycles
rowerami	21	30	31	of bicycles
motorowerami	16	8	10	of motor-bicycles

^a Zarejestrowane przez Policję. ^b Dane z Systemu Ewidencji Wypadków i Kolizji (SEWIK) według stanu na 25 lutego 2019 c Łącznie z pojazdami nieustalonymi

^a Registered by the police. ^b Data from Accident and Collision Register System as of 25th February 2019. ^c Including unidentified vehicles.

TABL. 10 (257). **WYPADKI DROGOWE^a WEDŁUG SPRAWCÓW, WAŻNIEJSZYCH PRZYCZYN I RODZAJÓW POJAZDÓW (dok.)**
ROAD ACCIDENTS^a BY CULPRITS, MAJOR CAUSES AND TYPES OF VEHICLES (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2016	2017	2018 ^b	SPECIFICATION
Wypadki z udziałem nietrzeźwych użytkowników dróg (dok.)				Accidents involving intoxicated road users (cont.)
w tym spowodowane przez nietrzeźwych:				of which caused by intoxicated:
Kierujących (dok.)				Drivers (cont.)
samochodami ciężarowymi	3	5	6	of lorries
innymi pojazdami	4	3	2	of other vehicles
Pieszch	74	59	58	Pedestrians

^a Zarejestrowane przez Policję. ^b Dane z Systemu Ewidencji Wypadków i Kolizji (SEWIK) według stanu na 25 lutego 2019 r.

Źródło: dane Komendy Głównej Policji.

^a Registered by the police. ^b Data from Accident and Collision Register System as of 25th February 2019.

Source: data of the National Police Headquarters.

Telekomunikacja

Telecommunications

TABL. 11 (258). **ŁĄCZA ABONENCKIE^a, DOSTĘP DO SIECI INTERNET^b**
Stan w dniu 31 grudnia
SUBSCRIBER LINES^a, ACCESS TO INTERNET NETWORK^b
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Łącza abonenckie:					Subscriber lines:
w tysiącach	521,3	308,3	234,1	207,3	in thousands
z tego:					of which:
konsumenci	365,3	217,4	158,7	131,8	consumers
biznes	156,0	91,0	75,4	75,5	business
na 1000 ludności	205,0	123,6	94,5	84,1	per 1000 population
Dostęp do sieci Internet w tys. km poprzez linie:					Access to Internet network in thousand km by lines:
światłowodowe	17,6	24,1	21,5	fiber optic
kablowe ^c	19,9	27,7	19,5	cable ^c

^a Własne; dane częściowo szacunkowe. ^b Na podstawie Systemu Informacyjnego Internetu Szerokopasmowego (SIIS).

^c Dane częściowo szacunkowe

Źródło: dane Urzędu Komunikacji Elektronicznej.

^a Own; partly estimated data. ^b Based on the Broadband Internet Information System. ^c Partly estimated data.

Source: data of the Office of Electronic Communication.

DZIAŁ XVII HANDEL I GASTRONOMIA

CHAPTER XVII TRADE AND CATERING

Uwagi metodologiczne

1. Informacje w dziale – jeśli nie zaznaczono inaczej – dotyczą wszystkich jednostek gospodarki narodowej prowadzących działalność handlową lub gastronomiczną.

Przez **przedsiębiorstwa handlowe** rozumie się podmioty gospodarcze, których przeważającym rodzajem działalności jest sprzedaż towarów, zaliczana według PKD 2007 do sekcji „Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle”.

2. Dane o **sprzedaży detalicznej** obejmują:

1) sprzedaż towarów w ilościach wskazujących na zakup dla potrzeb indywidualnych nabywców w:

- punktach sprzedaży detalicznej, tj. w sklepach (łącznie z aptekami ogólnodostępnymi), składach, składnicach, stacjach paliw, punktach sprzedaży drobnotalicznej (straganach i ruchomych punktach sprzedaży, punktach aptecznych),
- hurtowniach oraz u producentów;

2) sprzedaż towarów handlowych i produkcji gastronomicznej w placówkach gastronomicznych.

W wartości sprzedaży detalicznej uwzględniono sprzedaż towarów zarówno ludności, jak i konsumentom zbiorowym, tj.: urzędom, instytucjom, żłobkom, przedszkolom itp., nie uwzględniono natomiast sprzedaży targowiskowej dokonanej przez sprzedawców uiszczających jedynie opłatę placową (np. sprzedaży produktów rolnych dokonanej przez producentów–rolników, sprzedaży na giełdach samochodowych).

Dane dotyczące sprzedaży detalicznej prezentuje się w dostosowaniu do Klasyfikacji Spożycia Indywidualnego według Celu (COICOP), wydzielając sprzedaż w placówkach gastronomicznych. W odróżnieniu od grupowań występujących w klasyfikacji COICOP wyodrębnia się „towary nieżywnościowe”.

Podziału towarów na żywność, napoje alkoholowe i towary nieżywnościowe dokonano szacunkowo.

3. Dane o **sprzedaży hurtowej towarów** obejmują sprzedaż z magazynów handlowych własnych bądź użytkowanych, w których składowane towary stanowią własność przedsiębiorstwa handlowego. Do wartości sprzedaży hurtowej zalicza się również wartość sprzedaży zrealizowanej na zasadzie bezpośredniej płatności lub kontraktu (agenci, aukcjonerzy), jak również wartość sprzedaży zrealizowanej przez tranzyt rozliczany, polegający na przekazywaniu towarów bezpośrednio od dostawcy do odbiorcy z pominięciem magazynów, które tę dostawę realizują.

Methodological notes

1. Information in this chapter, unless otherwise noted, concerns all entities of the national economy conducting trade or catering activity.

Trade enterprises are understood as economic entities, the principal activity of which is the sale of commodities, classified in accordance with NACE rev. 2 in the section “Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles”.

2. Data concerning **retail sales** include:

1) sales of goods in quantities indicating purchases for the individual needs of consumers in:

- retail sales outlets, i.e. in: shops (including generally available pharmacies), warehouses, repositories, petrol stations and small retail sales outlets (stalls and portable sales outlets, pharmaceutical outlets),
- wholesale stores as well as at producers;

2) the sale of commercial as well as catering products in catering establishments.

The sale of goods both for the general public as well as for collective consumers, i.e., government offices, institutions, nurseries, schools etc. are included in the value of retail sales. Not included, however, are market-place sales made by salesmen only paying a stall fee (e.g., sales of agricultural products conducted by farmer-producers, sales at automobile markets).

Data concerning retail sales are presented according to the Classification of Individual Consumption by Purpose (COICOP), separating sales in catering establishments. As opposed to groupings in the COICOP classification “non-foodstuff goods” are presented separately.

The division of goods into food, alcoholic beverages and non-foodstuff goods was made by estimation.

3. Data regarding the **wholesale of commodities** include sales from warehouses, in which the commodities stored account for the property of a trade enterprise. The value of wholesale also includes the value of sale realized on the basis of a direct payment or contract (agents, auctioneers), as well as the value of sale realized by settled transit consisting in the transfer of commodities directly from the supplier to the client, by-passing the warehouses which realize the delivery.

4. Podziału **sklepów według form organizacyjnych** dokonano na podstawie wielkości powierzchni sprzedażowej sklepów i rodzaju sprzedawanych w nich towarów.

Domy towarowe i handlowe są to sklepy wielodziałowe, prowadzące sprzedaż szerokiego i uniwersalnego asortymentu, głównie towarów nieżywnościowych, o powierzchni sal sprzedażowych: domy towarowe – 2000 m² i więcej, domy handlowe – od 600 do 1999 m².

Supermarkety są to sklepy o powierzchni sprzedażowej od 400 m² do 2499 m² prowadzące sprzedaż głównie w systemie samoobsługowym, oferujące szeroki asortyment artykułów żywnościowych oraz artykuły nieżywnościowe częstego zakupu.

Hypermarkety są to sklepy o powierzchni sprzedażowej od 2500 m² prowadzące sprzedaż głównie w systemie samoobsługowym, oferujące szeroki asortyment artykułów żywnościowych i nieżywnościowych częstego zakupu, zwykle z parkingiem samochodowym.

Sklepy powszechne są to sklepy prowadzące sprzedaż głównie towarów żywnościowych codziennego użytku oraz dodatkowo często nabywanych towarów nieżywnościowych, o powierzchni sal sprzedażowych od 120 do 399 m².

Sklepy wyspecjalizowane są to sklepy prowadzące sprzedaż szerokiego asortymentu artykułów do kompleksowego zaspokojenia określonych potrzeb, np. ubioru, wyposażenia mieszkań, sklepy motoryzacyjne, meblowe, sportowe itp.

Do **pozostałych sklepów** zaliczono sklepy o powierzchni sal sprzedażowych do 119 m².

5. Do **placówek gastronomicznych** zaliczono zakłady i punkty gastronomiczne stałe i sezonowe, których przedmiotem działalności jest przygotowywanie oraz sprzedaż posiłków i napojów do spożycia na miejscu i na wynos. Sezonowe placówki gastronomiczne uruchamiane są okresowo i działają nie dłużej niż sześć miesięcy w roku kalendarzowym.

Do placówek gastronomicznych nie zalicza się ruchomych punktów sprzedaży detalicznej i automatów sprzedażowych.

6. **Magazyny handlowe** hurtu i rozdzielcze detalu są jednostkami organizacyjno-funkcjonalnymi podmiotów gospodarczych zajmujących się obrotem towarów. Magazynem jest jednostka przeznaczona do magazynowania towarów, zajmująca wyodrębnioną przestrzeń magazynową, wyposażona w środki techniczne i organizacyjne, dysponująca personelem do obsługi tych środków oraz prowadząca ewidencję stanu i ruchu zapasów.

7. Dane o działalności handlowej i gastronomicznej, w tym informacje o sklepach i stacjach paliw opracowano na podstawie danych ze sprawozdawczości. Dla jednostek o liczbie pracujących do 9 osób dane uogólniono w oparciu o wyniki badania reprezentacyjnego przeprowadzanego do 2007 r. na 5%, a od 2008 r. — 4% próbie tych jednostek (w przypadku sklepów i stacji paliw — od 2004 r.). Dane dotyczące struktury asortymentowej sprzedaży detalicznej opracowano na podstawie badania reprezentacyjnego.

4. The division of **stores by organizational form** was made on the basis of the area of the sales floor and the types of goods sold.

Department stores and trade stores are stores divided into separate departments, each selling a broad and universal assortment, particularly non-foodstuff goods, with a sales area of 2000 m² and more for department stores and from 600 to 1999 m² for trade stores.

Supermarkets are stores with a sales area from 400 m² to 2499 m², selling goods in a self-service system and offering a wide assortment of foodstuff goods and frequently bought non-foodstuff goods.

Hypermarkets are stores with a sales area 2500 m² and more, selling goods in a self-service system and offering a wide assortment of foodstuff goods and frequently bought non-foodstuff goods, usually with a parking place.

Universal stores are stores primarily selling foodstuff goods for daily consumption and also often purchased non-foodstuff goods, with a sales area from 120 to 399 m².

Specialized stores are stores selling a wide assortment of articles to fully meet specific needs, (e.g. clothing, home furnishings, car parts, furniture, sporting goods, etc.).

Other stores include stores with a sales area up to 119 m².

5. **Catering establishments** include permanent and seasonal catering establishments and outlets, the scope of activity of which is the preparation and sale of meals and beverages for on-site and take-out consumption. Seasonal catering establishments are open for a certain period of time and operate not longer than six months in a calendar year.

Mobile retail sales points and vending machines are not treated as catering establishments.

6. **Trade warehouses** wholesale and retail distribution are the organizational and functional units of economic entities engaged in the turnover of commodities. A warehouse is an entity designated for storing up commodities, occupying separate storage space, equipped with the technical and organizational means as well as with the personnel to service these means and, in addition, registering the amount and the changes in stocks.

7. Data regarding trade and catering activity including information about shops and petrol stations are compiled on the basis of reporting. For entities employing up to 9 persons data have been generalized on the basis of the result of a sample survey conducted until 2007 on a 5%, since 2008 — 4% sample of these entities (in the case of shops and petrol stations — since 2004). Data concerning the assortment structure of retail sales are compiled on the basis of a sample survey.

8. Targowiska są to wyodrębnione tereny lub budowle (place, ulice, hale targowe) ze stałymi lub sezonowymi punktami sprzedaży drobnodetalicznej lub urządzeniami przeznaczonymi do prowadzenia handlu w wyznaczone dni tygodnia lub codziennie (bazaary).

Za **targowiska sezonowe** należy uznać place i ulice, gdzie uruchamiane są na okres do 6 miesięcy punkty handlowe w związku ze wzmożonym ruchem nabywców (np. nadmorski ruch urlopowy) i działalność ta jest ponawiana w kolejnych sezonach.

8. Marketplaces are specific areas or structures (squares, streets, market halls) with permanent or seasonal outlets for small-scale retail sales or with facilities designated for conducting trade on specific days of the week or weekly (bazaars).

Seasonal marketplaces are those squares and streets where trade outlets conduct activity for a period of 6 months, in connection with increased demand from buyers (e.g., holiday seaside demand) and this activity is repeated in successive seasons.

TABL. 1 (259). **SPRZEDAŻ DETALICZNA TOWARÓW (ceny bieżące)**
RETAIL SALES (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M w mln zł	27854,9	32658,2	39495,7	41294,5	T O T A L in million PLN
w tym w przedsiębiorstwach handlowych ^a					of which in trade enterprises ^a
w milionach złotych	8568,8	12722,2	14821,1	16234,2	in million PLN
w %	30,8	39,0	37,5	39,3	in %
NA 1 MIESZKAŃCA w zł	10938	13072	15926	16714	PER CAPITA in PLN

a Przedsiębiorstwa handlowe, w których liczba pracujących przekracza 49 osób.

a Trade enterprises employing more than 49 persons.

TABL. 2 (260). **SPRZEDAŻ DETALICZNA TOWARÓW WEDŁUG GRUP ^a (ceny bieżące)**
RETAIL SALES BY GROUPS ^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
------------------	------	------	------	------	---------------

W MILIONACH ZŁOTYCH
IN MILLION PLN

O G Ó Ł E M..... | **15325,0** | **20675,1** | **24094,7** | **26044,9** | **T O T A L**

W ODSETKACH
IN PERCENT

Żywność i napoje bezalkoholowe	17,0	12,6	15,8	14,5	Food and non-alcoholic beverages
Napoje alkoholowe	3,0	1,6	1,8	1,6	Alcoholic beverages
Towary nieżywnościowe	59,5	77,0	76,3	83,9	Non-foodstuffs

a Dane dotyczą przedsiębiorstw prowadzących działalność handlową (bez placówek gastronomicznych), w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

a Data concern trade enterprises (excluding catering establishments) employing more than 9 persons.

TABL. 3 (261). **SPRZEDAŻ HURTOWA TOWARÓW W PRZEDSIĘBIORSTWACH HANDLOWYCH ^a (ceny bieżące)**
WHOLESALE OF COMMODITIES IN TRADE ENTERPRISES ^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
------------------	------	------	------	------	---------------

W MILIONACH ZŁOTYCH
IN MILLION PLN

O G Ó Ł E M..... | **24636,5** | **34080,6** | **38605,5** | **42391,8** | **T O T A L**

W ODSETKACH
IN PERCENT

O G Ó Ł E M	100,0	100,0	100,0	100,0	T O T A L
Żywność i napoje bezalkoholowe.....	10,1	10,6	9,6	8,5	Food and non-alcoholic beverages
Napoje alkoholowe	3,4	2,3	4,1	2,1	Alcoholic beverages
Towary nieżywnościowe ^b	86,5	87,1	86,3	89,4	Non-foodstuffs goods ^b

a Dane dotyczą przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Konsumpcyjne i niekonsumpcyjne.

a Data concern enterprises employing more than 9 persons. b Consumer and non-consumer goods.

TABL. 4 (262). **SKLEPY WEDŁUG FORM ORGANIZACYJNYCH I STACJE PALIW^a**
Stan w dniu 31 grudnia
SHOPS BY ORGANIZATIONAL FORM AND PETROL STATIONS^a
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Sklepy	23828	24456	23195	24068	Shops
Domy towarowe	6	4	6	5	Department stores
Domy handlowe	18	14	13	11	Trade stores
Supermarkety	258	423	455	475	Supermarkets
Hipermarkety	40	44	40	41	Hypermarkets
Sklepy powszechne	380	317	321	331	Universal stores
Sklepy wyspecjalizowane	1627	2323	2565	2462	Specialized shops
Pozostałe sklepy ^b	21499	21331	19795	20743	Other shops ^b
Stacje paliw	735	690	732	752	Petrol stations

^a Patrz uwagi ogólne działu, ust. 9. Według lokalizacji sklepu/stacji paliw. ^b Ujęto sklepy podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób; łącznie z aptekami ogólnodostępnymi.

^a See general notes to the chapter, item 9. According to location of shop/petrol station. ^b Data concern shops of economic entities employing up to 9 persons; including public pharmacies.

TABL. 5 (263). **GASTRONOMIA^a**
CATERING^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Liczba placówek gastronomicznych (stan w dniu 31 XII)	664	739	814	734	Number of catering establishments (as of 31 XII)
w tym restauracje	287	258	247	220	of which restaurants
Sprzedaż z działalności gastronomicznej (ceny bieżące) w tys. zł	536729,0	785740,8	1004687,5	1102634,1	Sales from catering activity (current prices) in thousand PLN
w tym:					of which from:
z produkcji gastronomicznej	430937,0	663950,2	863688,7	960321,8	catering production
ze sprzedaży napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych	50698,0	74323,4	73069,2	61029,6	the sale of alcoholic beverages and tobacco

^a Dane dotyczą przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

^a Data concern enterprises employing more than 9 persons.

TABL. 6 (264). **MAGAZYNY HANDLOWE^a**
Stan w dniu 31 grudnia
TRADE WAREHOUSES^a
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2012	2015	2018	SPECIFICATION
Magazyny zamknięte:				Secured warehouses:
liczba.....	1948	1771	1514	number
powierzchnia składowa w tys. m ² ...	1544,8	1787,9	2538,7	storage area in thousand m ²
Magazyny zadaszone:				Roofed warehouses:
liczba.....	272	270	253	number
powierzchnia składowa w tys. m ² ...	185,3	232,1	217,2	storage area in thousand m ²
Place składowe:				Storage sites:
liczba.....	353	275	249	number
powierzchnia składowa w tys. m ² ...	873,9	737,1	545,2	storage area in thousand m ²
Silosy i zbiorniki:				Siloes and reservoirs:
liczba.....	278	341	329	number
pojemność w dam ³	50,4	264,9	326,5	capacity in dam ³

a Dane dotyczą przedsiębiorstw prowadzących działalność hurtową o liczbie pracujących powyżej 9 osób.
Uwaga. Dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co 3 lata.

a Data concern enterprises conducting wholesale activity employing more than 9 persons.

Note. Data on the basis of periodic surveys conducted every three years.

TABL. 7 (265). **TARGOWISKA**
Stan w dniu 31 grudnia
MARKETPLACES
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
Targowiska stałe:					Permanent marketplaces:
liczba	186	178	175	172	number
w tym z przewagą sprzedaży drobnodetailnej	167	166	164	162	of which with predominance of small-retail sales
powierzchnia w tys. m ²	1643,7	1446,7	1422,9	1401,6	area in thousand m ²
w tym sprzedażowa	941,0	834,8	813,6	807,6	of which sales area
stałe punkty sprzedaży drobnodetailnej.....	9763	7075	6626	6212	permanent small-retail sales outlets
w tym na targowiskach czynnych codziennie ...	5604	3240	3125	2950	of which at marketplaces opened daily
Targowiska sezonowe ^a (w ciągu roku)	90	122	111	110	Seasonal marketplaces ^a (during the year)
Roczne wpływy z opłaty targowej w tys. zł.....	23264,1	19431,4	15830,6	14895,5	Annual receipts from marketplace fees in thousand PLN

a Liczba targowisk lub miejsc wyznaczonych na ulicach i placach uruchamianych okresowo.

a Number of marketplaces or places located on streets and squares opened periodically.

DZIAŁ XVIII FINANSE PRZEDSIĘBIORSTW

CHAPTER XVIII FINANCES OF ENTERPRISES

Uwagi metodologiczne

1. Wyniki finansowe przedsiębiorstw prezentuje się w dostosowaniu do ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (tekst jednolity Dz. U. 2019 poz. 351).

Dane w zakresie gospodarki finansowej przedsiębiorstw obejmują podmioty gospodarcze prowadzące księgi rachunkowe, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

Dane nie obejmują podmiotów prowadzących działalność bankową, maklerską, ubezpieczeniową oraz towarzystw inwestycyjnych i emerytalnych, narodowych funduszy inwestycyjnych, szkół wyższych, a także samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej, instytucji kultury posiadających osobowość prawną i gospodarstw indywidualnych w rolnictwie.

2. Przychody z całokształtu działalności (kwoty otrzymane i należne) obejmują:

- 1) przychody netto ze sprzedaży produktów (wyrobów i usług), łącznie z dotacjami do produktów;
- 2) przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów, łącznie z kwotami należnymi z tytułu sprzedaży opakowań wielokrotnego użytku;
- 3) pozostałe przychody operacyjne (związane pośrednio z podstawową działalnością podmiotu), do których zalicza się: zysk ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych (środków trwałych, środków trwałych w budowie, wartości niematerialnych i prawnych, inwestycji w nieruchomości i prawa), otrzymane nieodpłatnie, w tym w drodze darowizny aktywa (środki pieniężne), odszkodowania, rozwiązane rezerwy, korekty odpisów aktualizujących wartość aktywów niefinansowych, przychody z działalności socjalnej, przychody z najmu lub dzierżawy środków trwałych albo inwestycji w nieruchomości i prawa, przychody związane ze zdarzeniami losowymi od 2016 r.;
- 4) przychody finansowe, tj. przychody z tytułu dokonanych przez podmiot operacji finansowych: kwoty należne z tytułu dywidend i udziałów w zysku, odsetki od udzielanych pożyczek, odsetki od lokat terminowych, odsetki za zwłokę, zysk ze zbycia inwestycji, zmniejszenia odpisów aktualizacyjnych wartości inwestycji wobec całkowitego lub częściowego ustania przyczyn powodujących trwałą utratę ich wartości, nadwyżka dodatnich różnic kursowych nad ujemnymi.

3. Koszty uzyskania przychodów z całokształtu działalności obejmują:

- 1) koszt własny sprzedanych produktów (wyrobów i usług), tj. koszty ogółem pomniejszone o koszt wytworzenia świadczeń na własne potrzeby jednostki i skorygowane o zmianę stanu produktów;
- 2) wartość sprzedanych towarów i materiałów według cen zakupu (nabycia);

Methodological notes

1. Financial results of enterprises are presented are adjusted to the Accounting Act dated 29th September 1994 (uniform text Journal of Laws 2019 item 351).

Data regarding the financial management of enterprises include economic entities keeping accounting ledgers employing more than 9 persons.

Data do not include banks, brokerage houses, insurance companies, investment and pension societies, National Investment Funds, higher education institutions, independent public health care facilities, cultural institutions with legal personality and private farms in agriculture.

2. Revenues from total activity (sums received and due) include:

- 1) net sales revenues of products (goods and services), including products' donations;
- 2) net sales revenues of goods and materials, including sums due from the sale of re-use packages;
- 3) other operating revenues (indirectly related to entity's main activity): profit on disposal of non-financial fixed assets (fixed assets, assets under construction, intangible fixed assets, investments in real estate and rights), assets (cash) received free of charge (including donations), damages provision reversal, revaluation of non-financial assets, revenues from social activities, revenues from the rent or lease of fixed assets or from investments in real estate and rights, revenues from extraordinary events since 2016;
- 4) financial revenues, i.e. revenues from financial operations conducted by an entity: amounts due from dividends and profit shares, interest on loans granted, interest on term deposits, default interest, profit on disposal of investments, decrease in revaluation write-offs of the investment value in view of total or partial cessation of reasons causing permanent impairment, net foreign exchange gains.

3. Costs of obtaining revenues from total activity include:

- 1) cost of products sold (goods and services), i.e. the total cost decreased by the costs of generating benefits for the needs of the entity and corrected by the change in product inventories;
- 2) value of goods and materials sold according to procurement (purchase) prices;

3) pozostałe koszty operacyjne (związane pośrednio z działalnością podmiotu), do których zalicza: stratę ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych, tj. nadwyżkę wartości sprzedanych składników majątku trwałego nad przychodami z ich sprzedaży, amortyzację oddanych w dzierżawę lub najem środków trwałych i środków trwałych w budowie, nieplanowane odpisy amortyzacyjne (odpisy z tytułu trwałej utraty wartości), poniesione kary, grzywny, odszkodowania, odpisane w części lub w całości wierzytelności w związku z postępowaniem upadłościowym, układowym i naprawczym, utworzone rezerwy na pewne lub o dużym stopniu prawdopodobieństwa przyszłe zobowiązania (straty z transakcji gospodarczych w toku), odpisy aktualizujące wartość aktywów niefinansowych, koszty utrzymania obiektów działalności socjalnej, darowizny lub nieodpłatnie przekazane aktywa trwałe, straty związane ze zdarzeniami losowymi od 2016 r.;

4) koszty finansowe, na które składają się w szczególności: odsetki od zaciągniętych kredytów i pożyczek, odsetki i dyskonto od wyemitowanych przez jednostkę obligacji, odsetki za zwłokę, strata ze zbycia inwestycji, odpisy z tytułu aktualizacji wartości inwestycji, nadwyżka ujemnych różnic kursowych nad dodatnimi.

4. Przychody i koszty uzyskania przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów wpływające na wynik finansowy ustala się w wartości wyrażonej w rzeczywistych cenach sprzedaży z uwzględnieniem opustów, rabatów i bonifikat, bez podatku od towarów i usług (VAT).

5. Wynik finansowy brutto (zysk lub strata) jest to wynik na działalności gospodarczej, do 2015 r. korygowany o wynik zdarzeń nadzwyczajnych.

6. Obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego brutto obejmują podatek dochodowy od osób prawnych i fizycznych oraz inne płatności wynikające z odrębnych przepisów.

7. Podatek dochodowy jest to podatek od osiągniętego zysku, który podmiot gospodarczy jest zobowiązany uiścić po uwzględnieniu przyznanych ulg. Obejmuje on:

- część bieżącą, tj. podatek wykazany w deklaracji podatkowej za dany okres sprawozdawczy,
- część odroczoną, tj. różnicę między stanem rezerw i aktywów z tytułu podatku odroczonego (w związku z przejściowymi różnicami między wynikiem finansowym brutto a podstawą opodatkowania, wynikającymi z odmienności momentu ujęcia przychodu i kosztu zgodnie z przepisami o rachunkowości a przepisami podatkowymi) na koniec i początek okresu sprawozdawczego.

8. Wynik finansowy netto (zysk lub strata) otrzymujemy po pomniejszeniu wyniku finansowego brutto o obowiązkowe obciążenia.

9. Relacje ekonomiczne obliczono następująco:

- 1) **wskaźnik poziomu kosztów** jako relację kosztów uzyskania przychodów z całokształtu działalności do przychodów z całokształtu działalności;
- 2) **wskaźnik rentowności obrotu**:
 - **brutto** jako relację wyniku finansowego brutto do przychodów z całokształtu działalności,

3) other operating costs (indirectly related to the entity's main activity): loss on disposal of non-financial fixed assets, i.e. surplus of the value of sold fixed assets over the revenues from their sale, depreciation of leased or rented fixed assets and assets under construction, unplanned write-offs (write-offs by virtue of a permanent loss of value), penalties, fines, indemnities paid, partially or fully written off liabilities related to bankruptcy, composition, restructuring proceedings, reserves made for future certain liabilities or liabilities, which are likely to occur (losses from business transactions in progress), write-offs updating the value of non-financial assets, costs of maintaining social facilities, donations or fixed assets received free of charge from extraordinary events since 2016;

4) financial costs, in particular, interest on contracted credits and loans, interest and discount on bonds issued by the entity, default interest, loss on disposal of investments, write-offs updating the value of investment, net foreign exchange.

4. Revenues and costs of revenues from the sale of products, goods and materials which have an influence on the financial result are expressed in actual sales prices including discounts, rebates and reductions, excluding the value added tax (VAT).

5. The gross financial result (profit or loss) is the financial result on economic activity, until 2015 corrected by result on extraordinary events.

6. Obligatory encumbrances on gross financial result include corporate income tax and personal income tax and other payments under separate regulations.

7. Income tax is the tax on earned profit which an economic entity is obligated to pay after considering abatements granted. It includes:

- the current part, i.e. the tax presented in the tax declarations for a given reporting period,
- the deferred part, i.e. a difference between the state of provisions and assets, by virtue of deferred tax (because of the temporary differences between gross financial result and taxable base resulting from differences in the time of recognition of revenue and cost according to accounting and tax regulations) at the end and the beginning of the reporting period.

8. The net financial result (profit or loss) is derived after reducing the gross financial result by obligatory encumbrances.

9. The economic relations presented were calculated as follows:

- 1) **cost level indicator** as the relation of the costs of revenues from total activity to revenues from total activity;
- 2) **turnover profitability indicator**:
 - **gross** as the relation of the gross financial result to revenues from total activity,

— **netto** jako relację wyniku finansowego netto do przychodów z całokształtu działalności;

3) **wskaznik płynności finansowej:**

- **I stopnia** jako relację inwestycji krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych bez funduszy specjalnych,
- **II stopnia** jako relację inwestycji krótkoterminowych i krótkoterminowych należności i roszczeń do zobowiązań krótkoterminowych bez funduszy specjalnych,
- **III stopnia** jako relację aktywów obrotowych (zapasów, krótkoterminowych należności i roszczeń, inwestycji krótkoterminowych oraz krótkoterminowych rozliczeń międzyokresowych czynnych) do zobowiązań krótkoterminowych bez funduszy specjalnych.

10. Aktywa obrotowe obejmują: zapasy oraz krótkoterminowe: należności, inwestycje (środki pieniężne i papiery wartościowe), rozliczenia międzyokresowe.

Należności z tytułu dostaw i usług są zaliczane do należności krótkoterminowych (bez względu na okres wymagalności zapłaty).

11. Kapitały (fundusze) własne ujmują się w księgach rachunkowych z podziałem na ich rodzaje i według zasad określonych przepisami prawa, postanowieniami statutu lub umowy o utworzeniu jednostki. Obejmują one: kapitał (fundusz) podstawowy, kapitał (fundusz) zapasowy, kapitał z aktualizacji wyceny, pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe, niepodzielony (nierozliczony) wynik finansowy z lat ubiegłych, wynik finansowy netto roku obrotowego oraz odpisy z zysku netto w ciągu roku obrotowego.

Do 2015 r. obejmowały również należne wpłaty na kapitał podstawowy oraz udziały (akcje) własne.

Kapitał (fundusz) podstawowy to, w zależności od formy prawnej podmiotu gospodarczego:

- w spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością (z o.o.), akcyjnych, komandytowo-akcyjnych — kapitał zakładowy,
- w przedsiębiorstwach państwowych — fundusz założycielski,
- w spółdzielniach — fundusz udziałowy,
- w spółkach komandytowych, jawnych, partnerskich, cywilnych — kapitał właścicielski.

Kapitał (fundusz) podstawowy w spółkach akcyjnych, spółkach z o.o. i w spółdzielniach, ujęty w wysokości określonej w umowie (statucie) wpisanej w rejestrze handlowym, jest pomniejszany o zadeklarowane, lecz niewniesione wkłady kapitałowe.

Kapitał zagraniczny to kapitał wniesiony do przedsiębiorstwa w postaci środków finansowych (gotówka, akcje, obligacje), rzeczowych aktywów trwałych (maszyny, urządzenia, środki transportu, nieruchomości) oraz wartości niematerialnych i prawnych (patenty, licencje) przez podmiot zagraniczny. Do podmiotów zagranicznych zalicza się:

- osoby prawne z siedzibą za granicą,

— **net** as the relation of the net financial result to revenues from total activity;

3) **financial liquidity ratio of:**

- **first degree** as the relation of short-term investments to short-term liabilities excluding special funds,
- **second degree** as the relation of short-term investments and short-term dues and claims to short-term liabilities excluding special funds,
- **third degree** as the relation of current assets (inventories, short-term dues and claims, short-term investments and short-term deferred expenditures) to short-term liabilities excluding special funds.

10. Current assets include: stocks and short-term receivables: investments (cash equivalents, short-term securities), prepayments and accruals.

Receivables from deliveries and services are included in short-term receivables (irrespective of their due date).

11. Share equity (funds) is recorded in accounting ledgers according to type and principles to defined in legal regulations, statute resolutions or agreements regarding the establishment of the entity. They include: share capital (fund), supplementary capital (fund), revaluation reserve (fund) other capital reserves (fund), undistributed (unsettled) financial result from previous years, net financial result of the turnover year and write-offs from net profit for the turnover year.

Until 2015 it also included share capital (fund) not paid up and entity's shares (stock).

Share capital (fund) is, depending on the legal form of the economic entity:

- initial capital — in limited liability, joint stock, joint stock-limited companies,
- founders' capital — in state owned enterprises,
- participation fund — in cooperatives,
- owners' capital — in limited partnership, unlimited partnership, professional partnership and civil law partnership companies.

Share capital (fund) in joint stock companies, limited liability companies and in co-operatives, registered in the amount defined in the agreement (statute) recorded in the trade register, is reduced by the declared but not transferred capital contribution.

Foreign capital is the capital transferred to an enterprise by a foreign entity as financial means (cash, shares, bonds), tangible fixed assets (machinery, technical equipment, transport equipment, real estate) and intangible fixed assets (patents, licences). To foreign entities are included:

- legal person with the head office located abroad,

- osoby fizyczne nieposiadające obywatelstwa polskiego,
- jednostki organizacyjne niebędące osobą prawną z siedzibą za granicą.

12. Zobowiązania przedsiębiorstw (kapitały obce) obejmują wszystkie zobowiązania z wszelkich tytułów, w tym również z tytułu kredytów i pożyczek. Ogół zobowiązań przedsiębiorstw dzieli się na zobowiązania długoterminowe — gdy termin ich płatności na dzień bilansowy jest dłuższy niż rok i krótkoterminowe — gdy termin ich płatności na dzień bilansowy jest nie dłuższy niż rok.

Zobowiązania z tytułu dostaw i usług są zaliczane do zobowiązań krótkoterminowych (bez względu na okres wymagalności zapłaty).

13. Dane dotyczące finansów przedsiębiorstw podano na podstawie rocznej sprawozdawczości finansowej (przed weryfikacją bilansu) łącznie z wynikami przedsiębiorstw, które zawiesiły działalność lub zostały zlikwidowane w ciągu roku.

- natural person without Polish citizenship,
- organizational units without legal personality with the head office located abroad.

12. Liabilities of enterprises (outside capital) include all liabilities, including liabilities from credits and loans. They are divided into long-term liabilities — when their repayment period on the balance day is longer than one year, and short-term liabilities — when their repayment period on the balance day is not longer than one year.

Liabilities from deliveries and services are included in short-term liabilities (irrespectively of their due date).

13. Data concerning finances of enterprises are presented on the basis of annual financial reports (before balance verification) together with the results of enterprises which suspended their activity or were liquidated within the course of the year.

TABL. 1 (266). **PRZYCHODY, KOSZTY I WYNIK FINANSOWY PRZEDSIĘBIORSTW WEDŁUG SEKTORÓW WŁASNOŚCI**
REVENUES, COSTS AND FINANCIAL RESULTS OF ENTERPRISES BY OWNERSHIP SECTORS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2017	2018
	w mln zł		in million PLN	
Przychody z całokształtu działalności	109544,2	145384,9	155862,5	163801,5
Revenues from total activity				
sektor publiczny	#	4290,5	4503,4	5146,1
public sector				
sektor prywatny.....	#	141094,4	151359,1	158655,5
private sector				
w tym:				
of which:				
Przychody netto ze sprzedaży produktów (wyrobów i usług)	64766,3	86364,4	93201,3	98369,1
Net revenues from sale of products (goods and services)				
Przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów	41245,8	55396,3	58738,3	61558,1
Net revenues from sale of goods and materials				
Przychody finansowe	1162,4	1037,6	1427,7	1085,0
Financial revenues				
Koszty uzyskania przychodów z całokształtu działalności	102339,7	143561,2	147219,7	155436,2
Costs of obtaining revenues from total activity				
sektor publiczny	#	4221,1	4494,0	5132,8
public sector				
sektor prywatny.....	#	139340,1	142725,7	150303,4
private sector				
w tym:				
of which:				
Koszt własny sprzedanych produktów (wyrobów i usług)	65008,0	98306,0	98034,3	104572,5
Cost of products sold (goods and services)				
Wartość sprzedanych towarów i materiałów	34249,0	42080,9	45227,9	47062,0
Value of goods and materials sold				
Koszty finansowe.....	1597,3	1422,9	2118,6	1989,1
Financial costs				

TABL. 1 (266).

**PRZYCHODY, KOSZTY I WYNIK FINANSOWY PRZEDSIĘBIORSTW
WEDŁUG SEKTORÓW WŁASNOŚCI (dok.)**
REVENUES, COSTS AND FINANCIAL RESULTS OF ENTERPRISES
BY OWNERSHIP SECTORS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2017	2018
	w mln zł		in million PLN	
Wynik finansowy brutto	7267,4	1824,6	8642,8	8365,3
Gross financial result				
sektor publiczny	#	69,5	9,4	13,3
public sector				
sektor prywatny	#	1755,1	8633,4	8352,0
private sector				
Zysk brutto	8294,5	8608,3	9954,7	9579,4
Gross profit				
Strata brutto	1027,1	6783,7	1311,9	1214,1
Gross loss				
Obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego brutto	1079,1^a	-106,2	1427,7	1353,0
Obligatory encumbrances on gross financial result				
sektor publiczny	#	30,5	27,4	30,3
public sector				
sektor prywatny	#	-136,7	1400,3	1322,7
private sector				
W tym podatek dochodowy	1079,1	-106,2	1427,7	1353,0
Of which income tax				
Wynik finansowy netto	6188,3	1930,8	7215,0	7012,3
Net financial result				
sektor publiczny	#	39,0	-18,0	-17,0
public sector				
sektor prywatny	#	1891,8	7233,0	7029,3
private sector				
Zysk netto	7216,2	7599,0	8540,3	8220,5
Net profit				
Strata netto	1027,9	5668,2	1325,3	1208,2
Net loss				

a Obejmują tylko podatek dochodowy.

a Include only income tax.

TABL. 2 (267).

**PRZYCHODY, KOSZTY I WYNIK FINANSOWY PRZEDSIĘBIORSTW
WEDŁUG SEKCJI**REVENUES, COSTS AND FINANCIAL RESULTS OF ENTERPRISES
BY SECTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Przychody z całokształtu działalności Revenues from total activity	Koszty uzyskania przychodów z całokształtu działalności Costs of obtaining revenues from total activity	Wynik finansowy brutto Gross financial result	Obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego brutto Obligatory encum- brances on gross finan- cial result	Wynik finansowy netto Net financial result
		w mln zł		in million PLN		
OGÓŁEM.....	2010	109544,2	102339,7	7267,4	1079,1 ^a	6188,3
TOTAL.....	2015	145384,9	143561,2	1824,6	-106,2	1930,8
	2017	155862,5	147219,7	8642,8	1427,7	7215,0
	2018	163801,5	155436,2	8365,3	1353,0	7012,3
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.....		806,8	733,9	72,8	10,1	62,7
Agriculture, forestry and fishing						
Przemysł.....		82304,9	78326,7	3978,2	619,5	3358,7
Industry						
w tym przetwórstwo przemysłowe.....		66503,1	63035,8	3467,3	339,8	3127,5
of which manufacturing						
Budownictwo.....		5944,7	5630,8	313,9	39,9	274,0
Construction						
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^a		52921,0	50233,6	2687,4	424,6	2262,8
Trade; repair of motor vehicles ^a						
Transport i gospodarka magazynowa.....		6005,1	5869,9	135,3	32,3	103,0
Transport and storage						
Zakwaterowanie i gastronomia ^a		607,0	576,4	30,6	2,3	28,2
Accommodation and catering ^a						
Informacja i komunikacja.....		1648,4	1526,5	121,9	21,7	100,1
Information and communication						
Działalność finansowa i ubezpiecze- niowa.....		2031,4	1436,8	594,6	88,3	506,2
Financial and insurance activities						
Obsługa rynku nieruchomości ^a		2272,0	2204,1	67,8	27,6	40,2
Real estate activities						
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.....		1925,5	1898,0	27,5	18,0	9,5
Professional, scientific and technical activities						
Administrowanie i działalność wspierająca ^a		5817,3	5496,2	321,2	60,7	260,5
Administrative and support service activities						
Edukacja.....		186,9	192,5	-5,7	0,5	-6,2
Education						
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.....		1051,9	1014,4	37,5	4,6	32,9
Human health and social work activities						
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją.....		164,0	181,0	-17,0	2,6	-19,5
Arts, entertainment and recreation						
Pozostała działalność usługowa.....		114,6	115,3	-0,6	0,4	-1,0
Other service activities						

a Obejmują tylko podatek dochodowy.

a Include only income tax.

TABL. 3 (268). **PRZEDSIĘBIORSTWA WEDŁUG UZYSKANYCH WYNIKÓW FINANSOWYCH**
ENTERPRISES BY OBTAINED FINANCIAL RESULTS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Liczba przed- się- biorstw Number of en- terprises	Z wynikiem finansowym brutto With gross financial result			Z wynikiem finansowym netto With net financial result			
		dodatnim (zysk) positive (profit)	ujemnym (strata) negative (loss)	zerowym (0) zero (0)	dodatnim (zysk) positive (profit)	ujemnym (strata) negative (loss)	zerowym (0) zero (0)	
		w % ogółu przedsiębiorstw			in % of total enterprises			
OGÓŁEM.....	2010	3226	78,3	21,7	0,1	78,0	21,9	0,2
TOTAL	2015	3333	83,3	16,5	0,2	82,5	17,1	0,4
	2017	3092	82,8	17,1	0,2	82,1	17,6	0,3
	2018	3019	83,1	16,8	0,1	82,6	17,3	0,1
sektor publiczny		159	66,0	34,0	-	64,8	35,2	-
public sector								
sektor prywatny		2860	84,1	15,8	0,1	83,6	16,3	0,1
private sector								
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.....		50	90,0	10,0	-	90,0	10,0	-
Agriculture, forestry and fishing								
Przemysł.....		1069	80,7	19,3	-	80,4	19,6	-
Industry								
w tym przetwórstwo przemysłowe		973	81,0	19,0	-	80,8	19,2	-
of which manufacturing								
Budownictwo		243	92,2	7,8	-	92,6	7,4	-
Construction								
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		878	86,6	13,2	0,2	86,2	13,7	0,1
Trade; repair of motor vehicles ^Δ								
Transport i gospodarka magazynowa		162	81,5	18,5	-	79,6	20,4	-
Transport and storage								
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		40	75,0	25,0	-	75,0	25,0	-
Accommodation and catering ^Δ								
Informacja i komunikacja		72	84,7	15,3	-	83,3	16,7	-
Information and communication								
Działalność finansowa i ubezpiecze- niowa		25	96,0	4,0	-	92,0	8,0	-
Financial and insurance activities								
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		138	85,5	13,8	0,7	84,8	14,5	0,7
Real estate activities								
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.....		121	79,3	20,7	-	76,9	23,1	-
Professional, scientific and technical activities								
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		105	68,6	31,4	-	66,7	32,4	1,0
Administrative and support service activities								
Edukacja		15	46,7	53,3	-	46,7	53,3	-
Education								
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.....		78	84,6	15,4	-	84,6	15,4	-
Human health and social work activities								
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		15	40,0	60,0	-	40,0	60,0	-
Arts, entertainment and recreation								
Pozostała działalność usługowa		8	75,0	25,0	-	75,0	25,0	-
Other service activities								

TABL. 4 (269). **RELACJE EKONOMICZNE W PRZEDSIĘBIORSTWACH**
ECONOMIC RELATIONS IN ENTERPRISES

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Wskaźnik poziomu kosztów Cost level indicator	Wskaźnik rentowności obrotu Turnover profitability rate		Wskaźnik płynności finansowej Financial liquidity ratio of the		
			brutto gross	netto net	I stopnia first degree	II stopnia second degree	III stopnia third degree
		w %		in %			
OGÓŁEM.....	2010	93,4	6,6	5,6	34,4	93,4	138,5
TOTAL	2015	98,7	1,3	1,3	35,5	94,6	149,2
	2017	94,5	5,5	4,6	41,2	95,1	143,4
	2018	94,9	5,1	4,3	40,9	94,6	143,0
sektor publiczny		99,7	0,3	-0,3	78,5	133,2	168,0
public sector							
sektor prywatny		94,7	5,3	4,4	39,7	93,4	142,3
private sector							
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		91,0	9,0	7,8	110,4	166,8	214,2
Agriculture, forestry and fishing							
Przemysł		95,2	4,8	4,1	21,9	80,9	130,7
Industry							
w tym przetwórstwo przemysłowe		94,8	5,2	4,7	24,7	86,2	137,4
of which manufacturing							
Budownictwo		94,7	5,3	4,6	49,9	132,5	195,0
Construction							
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^A		94,9	5,1	4,3	18,3	71,5	147,3
Trade; repair of motor vehicles ^A							
Transport i gospodarka magazynowa		97,7	2,3	1,7	29,7	117,5	138,8
Transport and storage							
Zakwaterowanie i gastronomia ^A		95,0	5,0	4,7	37,4	82,7	92,0
Accommodation and catering ^A							
Informacja i komunikacja		92,6	7,4	6,1	70,4	167,6	191,0
Information and communication							
Działalność finansowa i ubezpiecze- niowa		70,7	29,3	24,9	63,4	70,3	71,4
Financial and insurance activities							
Obsługa rynku nieruchomości ^A		97,0	3,0	1,8	93,2	122,1	151,1
Real estate activities							
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		98,6	1,4	0,5	130,9	213,3	238,9
Professional, scientific and technical activities							
Administrowanie i działalność wspierająca ^A		94,5	5,5	4,5	186,8	216,1	227,5
Administrative and support service activities							
Edukacja		103,0	-3,0	-3,3	14,3	30,5	32,4
Education							
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		96,4	3,6	3,1	45,8	113,0	123,0
Human health and social work activities							
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		110,3	-10,3	-11,9	95,8	141,8	182,5
Arts, entertainment and recreation							
Pozostała działalność usługowa		100,6	-0,6	-0,9	13,9	72,4	102,6
Other service activities							

TABL. 5 (270). **AKTYWA OBROTOWE PRZEDSIĘBIORSTW**
Stan w dniu 31 grudnia
CURRENT ASSETS OF ENTERPRISES
As of 31st December

Lp. No.	WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	Zapasy		
			razem total	w tym	
				materiały materials	półprodukty i produkty w toku semi-finished products and work in progress
w mln zł					
1	OGÓŁEM 2010	37889,0	11423,8	3294,5	956,9
2	TOTAL 2015	52064,3	15895,4	4522,9	1222,9
3 2017	57468,4	17193,4	4992,4	1332,8
4	2018	61568,8	19238,4	5897,4	1485,6
5	sektor publiczny..... public sector	2121,0	252,1	134,3	72,9
6	sektor prywatny private sector	59447,8	18986,3	5763,1	1412,7
7	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo..... Agriculture, forestry and fishing	306,8	64,9	16,5	9,8
8	Przemysł Industry	28216,3	10057,2	5245,8	1002,0
9	w tym przetwórstwo przemysłowe of which manufacturing	23661,5	8539,4	4033,4	929,3
10	Budownictwo Construction	3076,3	717,1	141,8	292,8
11	Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ	15227,7	7711,7	187,2	68,0
12	Transport i gospodarka magazynowa Transport and storage	1826,0	123,3	87,4	0,5
13	Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ	116,7	7,1	4,1	-
14	Informacja i komunikacja Information and communication	600,8	46,3	8,0	2,7
15	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa Financial and insurance activities	1926,3	10,1	0,0	-
16	Obsługa rynku nieruchomości ^Δ Real estate activities	1302,9	63,0	6,5	21,0
17	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities	1294,8	107,2	22,3	68,6
18	Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ ... Administrative and support service activities	7322,2	291,7	160,5	4,7
19	Edukacja Education	24,8	0,9	-	-
20	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities	210,7	12,2	10,4	0,0
21	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją..... Arts, entertainment and recreation	84,5	16,6	0,3	15,4
22	Pozostała działalność usługowa Other service activities	31,8	9,2	6,4	0,0

Stocks of which		Należności krótkoterminowe Short-term dues		Inwestycje krótkotermini- nowe Short-term investments	Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe Short-term inter-period settlements	Lp. No.
produkty gotowe finished products	towary goods	razem total	w tym z tytułu dostaw i usług of which from deliveries and services			
in million PLN						
2006,5	4985,0	16154,5	13691,5	9395,4	915,3	1
3002,4	6013,1	19421,6	15806,8	10956,6	2641,2	2
3135,8	7501,2	21604,4	18132,8	16517,2	2153,4	3
3434,9	8151,9	23116,3	18450,6	17599,9	1614,1	4
23,9	15,4	690,3	504,7	991,8	186,8	5
3411,0	8136,4	22426,1	17945,9	16608,1	1427,3	6
33,1	5,2	80,8	54,9	158,1	3,0	7
3136,6	576,3	12731,1	9808,5	4723,6	704,4	8
2924,5	557,8	10590,9	8564,6	4249,6	281,7	9
85,3	165,3	1303,0	1127,8	787,7	268,5	10
154,7	7183,4	5491,9	4820,6	1896,3	127,8	11
0,4	34,4	1154,8	934,3	390,4	157,5	12
0,0	2,4	57,4	37,9	47,4	4,8	13
0,4	27,7	305,8	248,3	221,3	27,4	14
-	10,0	184,2	160,1	1712,6	19,4	15
16,7	17,2	249,1	139,8	804,0	186,8	16
2,0	5,3	446,8	302,0	709,4	31,3	17
5,8	119,9	944,5	686,4	6011,0	75,0	18
-	0,3	12,4	6,3	10,9	0,6	19
0,0	1,5	115,1	105,0	78,4	5,0	20
-	0,6	21,3	6,8	44,4	2,3	21
0,1	2,5	18,1	11,9	4,3	0,2	22

TABL. 6 (271). **KAPITAŁY (FUNDUSZE) WŁASNE PRZEDSIĘBIORSTW**
Stan w dniu 31 grudnia
SHARE EQUITY (FUNDS) OF ENTERPRISES
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	W tym		Of which	
			kapitał (fundusz) podstawowy share capital (fund)	kapitał (fundusz) zapasowy supplemen- tary capital (fund)	niepodzie- lony (nierozli- czony) wynik finansowy z lat ubie- głych undistributed (unsettled) financial result from previous years	wynik finansowy netto roku obrotowego net financial result of the turnover year
			w mln zł in million PLN			
OGÓŁEM.....	2010	51800,1	23981,7	14377,0	-899,8	6159,2
TOTAL.....	2015	71208,7	29418,0	30722,2	303,9	1806,1
	2017	75250,3	30338,2	27846,8	253,9	7124,3
	2018	75414,1	29802,1	29276,3	-1214,1	6956,4
sektor publiczny		4208,7	4280,3	512,6	-877,9	-17,0
public sector						
sektor prywatny.....		71205,4	25521,8	28763,6	-336,2	6973,5
private sector						
Roľnictwo, łeśnictwo, łowiectwo i rybactwo.....		769,2	372,6	236,7	1,0	62,7
Agriculture, forestry and fishing						
Przemysł.....		49382,3	17631,5	20618,7	558,5	3327,2
Industry						
w tym przetwórstwo przemysłowe.....		27724,7	9137,7	12100,9	-1424,3	3096,0
of which manufacturing						
Budownictwo		2196,2	636,5	1173,3	-24,5	273,9
Construction						
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		9529,9	3171,1	2910,3	-417,5	2264,0
Trade; repair of motor vehicles ^Δ						
Transport i gospodarka magazynowa		1170,1	1161,4	263,6	-545,1	96,1
Transport and storage						
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		156,9	184,1	50,6	-168,3	28,2
Accommodation and catering ^Δ						
Informacja i komunikacja		744,3	77,6	567,3	-61,0	100,5
Information and communication						
Działalność finansowa i ubezpiecze- niowa		2182,9	243,5	659,3	-3,9	506,2
Financial and insurance activities						
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		7063,7	5292,0	1701,2	-158,2	40,2
Real estate activities						
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.....		822,7	309,1	623,7	-234,6	-8,7
Professional, scientific and technical activities						
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		921,7	272,9	273,8	47,2	260,5
Administrative and support service activities						
Edukacja.....		64,3	56,7	52,3	-50,8	-6,9
Education						
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.....		252,0	126,4	130,3	-45,0	32,9
Human health and social work activities						
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		142,2	242,6	12,1	-100,9	-19,5
Arts, entertainment and recreation						
Pozostała działalność usługowa		15,7	24,1	2,9	-11,0	-1,0
Other service activities						

TABL. 7 (272). **KAPITAŁ ZAKŁADOWY SPÓŁEK WEDŁUG FORM WŁASNOŚCI**
Stan w dniu 31 grudnia
SHARE CAPITAL OF COMPANIES BY OWNERSHIP FORMS
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	W tym mienie		Of which estate	
			Skarbu Państwa of the State Treasury	państwowych osób praw- nych of state legal persons	krajowych osób fizycznych of domestic natural persons	osób zagra- nicznych of foreign persons
		w mln zł in million PLN				
OGÓŁEM	2010	18673,5	272,0	593,5	2170,5	4014,3
TOTAL	2015	24159,2	119,5	524,1	4485,5	4486,8
	2017	25138,2	102,7	656,3	4433,7	3973,5
	2018	24309,1	118,4	643,2	3458,4	4405,2
sektor publiczny		3873,8	118,1	637,7	4,2	-
public sector						
sektor prywatny.....		20435,3	0,4	5,5	3454,2	4405,2
private sector						
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.....		110,2	44,3	2,8	20,9	18,6
Agriculture, forestry and fishing						
Przemysł.....		16438,5	47,4	118,7	1262,0	3591,7
Industry						
w tym przetwórstwo przemysłowe		7975,8	36,0	117,6	1176,5	3575,0
of which manufacturing						
Budownictwo		412,8	-	-	109,1	10,6
Construction						
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^A		2498,9	7,9	3,5	726,8	554,1
Trade; repair of motor vehicles ^A						
Transport i gospodarka magazynowa		1020,0	-	384,5	46,4	44,5
Transport and storage						
Zakwaterowanie i gastronomia ^A		159,5	-	116,8	26,6	5,3
Accommodation and catering ^A						
Informacja i komunikacja		77,6	0,9	-	34,8	7,6
Information and communication						
Działalność finansowa i ubezpiecze- niowa		228,2	-	-	5,3	51,1
Financial and insurance activities						
Obsługa rynku nieruchomości ^A		2484,6	-	1,0	1107,1	15,8
Real estate activities						
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.....		164,8	17,8	15,9	16,0	27,4
Professional, scientific and technical activities						
Administrowanie i działalność wspierająca ^A		267,8	-	-	36,6	39,4
Administrative and support service activities						
Edukacja.....		56,7	-	-	37,6	18,9
Education						
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.....		125,6	-	-	18,7	0,0
Human health and social work activities						
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		242,6	-	-	10,0	-
Arts, entertainment and recreation						
Pozostała działalność usługowa		21,5	-	-	0,6	20,3
Other service activities						

TABL. 8 (273). **ZOBOWIĄZANIA PRZEDSIĘBIORSTW**
Stan w dniu 31 grudnia
LIABILITIES OF ENTERPRISES
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Grand total	Długoterminowe Long-term		Krótkoterminowe Short-term		
			razem total	w tym kredyty i pożyczki of which credits and loans	razem total	w tym of which	
						kredyty i pożyczki credits and loans	z tytułu dostaw i usług ^a from deli- veries and services ^b
		w mln zł in million PLN					
OGÓŁEM.....	2010	40560,3	12646,4	6611,8	27913,9	4898,7	1327,4
TOTAL.....	2015	53204,2	17953,4	10615,7	35250,8	7316,1	15900,4
	2017	73029,8	32581,9	18992,7	40448,0	12876,1	17462,3
	2018	82004,6	38576,3	24371,5	43428,4	12015,2	19164,1
sektor publiczny		2763,6	1434,6	802,9	1329,0	159,5	391,3
public sector							
sektor prywatny.....		79241,0	37141,7	23568,6	42099,3	11855,8	18772,8
private sector							
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.....		244,0	97,8	92,0	146,2	26,4	45,2
Agriculture, forestry and fishing							
Przemysł.....		39591,1	17914,5	5696,3	21676,5	5691,9	9434,9
Industry							
w tym przetwórstwo przemysłowe		21824,2	4545,1	3908,9	17279,1	4889,0	8343,5
of which manufacturing							
Budownictwo		1970,5	384,6	174,7	1585,8	212,0	918,3
Construction							
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^a		11928,2	1560,5	1185,8	10367,7	1824,3	6700,1
Trade; repair of motor vehicles ^a							
Transport i gospodarka magazynowa		2544,3	1212,7	757,4	1331,5	119,0	666,9
Transport and storage							
Zakwaterowanie i gastronomia ^a		534,6	407,1	216,9	127,5	28,4	46,5
Accommodation and catering ^a							
Informacja i komunikacja		469,4	152,8	99,1	316,6	53,7	117,3
Information and communication							
Działalność finansowa i ubezpiecze- niowa		3301,8	601,9	386,8	2699,9	1841,9	146,1
Financial and insurance activities							
Obsługa rynku nieruchomości ^a		2057,8	1009,3	757,7	1048,5	384,0	281,5
Real estate activities							
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.....		1030,2	455,9	292,8	574,3	70,9	165,4
Professional, scientific and technical activities							
Administrowanie i działalność wspierająca ^a		17772,7	14546,4	14525,6	3226,3	1665,5	515,4
Administrative and support service activities							
Edukacja.....		87,7	11,1	11,1	76,6	59,9	8,5
Education							
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.....		291,7	118,3	80,9	173,4	26,3	85,7
Human health and social work activities							
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		139,6	93,0	84,3	46,6	3,3	19,1
Arts, entertainment and recreation							
Pozostała działalność usługowa		41,3	10,3	10,0	31,0	7,8	13,1
Other service activities							

a Patrz uwagi ogólne działu, ust. 12.

a See general notes to the chapter, item 12.

Uwagi metodologiczne

1. Finanse publiczne obejmują procesy związane z gromadzeniem środków publicznych oraz ich rozdysponowaniem.

Podstawę prawną określającą te procesy od 1 stycznia 2010 r. stanowi ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (tekst jednolity Dz. U. z 2019 r. poz. 869) i przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych (Dz. U. 2009 Nr 157, poz. 1241, z późniejszymi zmianami).

W przypadku gospodarki finansowej jednostek samorządu terytorialnego podstawę prawną stanowią również:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2019 r. poz. 506),
- ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jednolity Dz. U. z 2019 r. poz. 511),
- ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (tekst jednolity Dz. U. z 2019 r. poz. 512),
- ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 1530).

2. Prezentowane dane obejmują informacje dotyczące dochodów i wydatków budżetów jednostek samorządu terytorialnego oraz przychodów i kosztów samorządowych zakładów budżetowych.

3. Dochody i wydatki budżetów gmin, miast na prawach powiatu, powiatów i województwa uchwalane są przez właściwe rady na okres roku kalendarzowego, w terminach i na zasadach określonych w ustawach o samorządzie terytorialnym.

Miasto na prawach powiatu realizuje jednocześnie zadania z zakresu działania gminy oraz powiatu i sporządza jeden budżet, w którym określone są poszczególne dochody z uwzględnieniem źródeł dochodów gminy i powiatu oraz wydatki realizowane łącznie przez gminę i powiat. Dlatego też w tablicach dochody i wydatki gmin podane są bez dochodów i wydatków gmin mających również status miasta na prawach powiatu, natomiast dochody i wydatki miast na prawach powiatu podane są łącznie z dochodami i wydatkami części gminnej i powiatowej.

Methodological notes

1. Public finances cover the processes connected with accumulation and allocation of public funds.

The legal basis defining these processes since 1 January 2010 is provided by the Law of 27 August 2009 on Public Finances (uniform text Journal of Laws 2019 item 869) and regulations introducing the Law on Public Finances (Journal of Laws 2009 No. 157, item 1241, with later amendments).

In the case of the financial management of local government units, the legal basis is provided also by the following:

- the Law of 8 March 1990 on Gmina Local Government (uniform text Journal of Laws 2019 item 506),
- the Law of 5 June 1998 on Powiat Local Government (uniform text Journal of Laws 2019 item 511),
- the Law of 5 June 1998 on Voivodship Local Government (uniform text Journal of Laws 2019 item 512),
- the Law of 13 November 2003 on Incomes of Local Government Units (uniform text Journal of Laws 2018 item 1530).

2. The presented data include information regarding revenue and expenditure of the budgets of local government units as well as revenue and costs of local government budgetary establishments.

3. Revenue and expenditure of budgets of gminas, cities with powiat status, powiats and voivodship are passed by the appropriate councils for a period of one calendar year, within periods and on the basis of principles defined in the Law on Local Government.

City with powiat status realizes tasks of gmina as well as powiat. There is one budget drawn up every year, which consists of revenue (income received both by gmina and powiat) as well as expenditure realized jointly by gmina and powiat. Therefore in tables concerning revenue and expenditure of gminas, data for cities with powiat status include revenue of gminas as well as powiats and expenditure of both gmina and powiat are given jointly.

4. Na dochody jednostek samorządu terytorialnego składają się:

- 1) dochody własne, tj.:
 - a) dochody z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych i osób fizycznych,
 - b) wpływy z podatków oraz opłat ustalanych i pobieranych na podstawie odrębnych ustaw, w tym podatek od nieruchomości, podatek rolny, leśny, podatek od środków transportowych, podatek od czynności cywilnoprawnych, opłata skarbową, opłata eksploatacyjna, opłata targowa,
 - c) dochody z majątku, np. dochody z najmu i dzierżawy,
 - d) środki na dofinansowanie własnych zadań, z innych źródeł;
- 2) dotacje:
 - a) z budżetu państwa na zadania: z zakresu administracji rządowej, własne, realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej,
 - b) przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich,
 - c) otrzymane z funduszy celowych,
 - d) pozostałe dotacje, w tym realizowane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego;
- 3) subwencja ogólna z budżetu państwa, która składa się z części: wyrównawczej, oświatowej rekompensującej, równoważącej i regionalnej.

5. Wydatki jednostek samorządu terytorialnego dzielą się na majątkowe (w tym inwestycyjne) i bieżące, do których zalicza się m.in.:

- wydatki na wynagrodzenia (wraz z pochodnymi),
- wydatki na zakup materiałów i usług,
- dotacje, m.in. dla jednostek organizacyjno-prawnych działających w budżetach jednostek samorządu terytorialnego,
- wydatki na obsługę długu,
- wydatki z tytułu udzielenia poręczeń i gwarancji.

4. Revenues of local government units comprise:

- 1) own revenue, i.e.:
 - a) revenue from the share in receipts from personal and corporate income taxes,
 - b) receipts from charges and taxes established and collected on the basis of separate acts, including the tax on real estate, the agricultural tax, forest tax, the tax on means of transport, the tax on civil law transactions, stamp duty, royalties for mineral exploration and marketplace stall trading fee,
 - c) revenue from property, e.g. revenue from renting and leasing,
 - d) funds for the additional financing of own tasks from other sources;
- 2) grants:
 - a) grants from the state budget for: government administration-related tasks, own tasks, task fulfilled on the basis of agreements with bodies of the government administration,
 - b) provided under programmes financed from European funds and other not reimbursable foreign funds and payments from the budget of European funds,
 - c) received from the appropriated funds ,
 - d) other grants, including grants based on agreements with bodies of the government administration;
- 3) general subvention from the state budget, consisting of the following parts: equalization, educational, compensatory, balancing and regional.

5. Expenditures of local government units are divided into: property-related (including investment-related) and current expenditures, such as:

- expenditures on wages and salaries (including derivatives),
- expenditures on the purchase of materials and services,
- grants, among others, for organisational and legal units operating within local government units budgets,
- expenditures on debt servicing,
- expenditures related to granting endorsements and guarantees.

TABL. 1 (274). **DOCHODY BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO
WEDŁUG RODZAJÓW**
BUDGET REVENUE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS BY TYPE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	Gminy ^a Gminas ^a	Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	Powiaty Powiats	Wojewódz- two Voivodship
		w tys. zł in thousand PLN				
O G Ó Ł E M	2010	10010353,8	4709961,8	3019472,8	1496442,7	784476,5
T O T A L	2015	12292078,7	5671696,9	4418877,3	1454477,6	747026,9
	2017	13978842,8	7124486,5	4563850,2	1589080,4	701425,7
	2018	15013111,5	7711153,1	4779048,2	1693158,9	829751,3
Dochody własne		7735733,4	3628455,0	2978211,5	664513,6	464553,3
Own revenue						
w tym:						
of which:						
Udziały w podatku dochodowym		3599485,2	1432319,6	1362257,3	382388,2	422520,1
Share in income tax						
od osób prawnych		499742,4	69464,9	92705,1	14582,5	322989,9
corporate						
od osób fizycznych		3099742,8	1362854,7	1269552,2	367805,7	99530,2
personal						
Podatek od nieruchomości		1528016,5	1018431,2	509585,3	x	x
Tax on real estate						
Podatek rolny		81060,2	79827,4	1232,8	x	x
Agricultural tax						
Podatek od środków transportowych		76887,2	61276,2	15611,0	x	x
Tax on means of transport						
Podatek od czynności cywilnoprawnych		136604,8	68366,7	68238,1	x	x
Tax on civil law transactions						
Oplata skarbowa		24873,8	10954,2	13919,6	x	x
Stamp duty						
Dochody z majątku		371771,9	169603,4	184364,6	15070,4	2733,5
Revenue from property						
w tym dochody z najmu i dzierżawy oraz innych umów o podobnym charakterze		135737,8	74129,3	47753,3	11744,9	2110,3
of which income from renting and leasing as well as agreements with a similar character						
Środki na dofinansowanie własnych zadań pozyskane z innych źródeł		61375,9	53070,9	3348,4	4568,5	388,1
Funds for additional financing of own tasks from other sources						

a Bez dochodów gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a Excluding revenue of gminas which are also cities with powiat status.

TABL. 1 (274). **DOCHODY BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WEDŁUG RODZAJÓW (dok.)**
BUDGET REVENUE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS BY TYPE (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Gminy ^a Gminas ^a	Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	Powiaty Powiats	Woje- wódz- two Voivodship
	w tys. zł in thousand PLN				
Dotacje ogółem Total grants	4064197,8	2394842,0	987228,6	429268,0	252859,2
Dotacje celowe..... Targeted grants	3326519,9	2105981,7	833640,9	343815,1	43082,2
z budżetu państwa from the state budget	3167244,6	2032478,0	824139,3	274261,5	36365,8
na zadania: for tasks:					
z zakresu administracji rządowej..... for government administration tasks	2686227,3	1767380,2	690478,4	194837,3	33531,4
własne..... for own tasks	478428,4	264302,5	133071,4	78220,1	2834,4
realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej..... realized on the basis of agreements with government administration bodies	2588,9	795,3	589,5	1204,1	x
na zadania realizowane na podstawie porozu- mień między jednostkami samorządu teryto- rialnego for tasks realized on the basis of agreements between local government units	64018,3	36850,7	9312,8	17854,8	x
otrzymane z państwowych funduszy celowych... received from state appropriated funds	30875,7	20597,4	10,0	4808,6	5459,7
z tytułu pomocy finansowej udzielanej między jednostkami samorządu terytorialnego na dofinansowanie własnych zadań for financial assistance between local government units for additional financing of own tasks	64381,3	16055,7	178,8	46890,2	1256,6
Dotacje z paragrafów 200 i 620 ^b	153802,8	82599,9	13811,5	16242,4	41149,0
Grants from paragraphs 200 and 620 ^b					
Subwencja ogólna z budżetu państwa General subvention from the state budget	3213180,4	1687856,1	813608,1	599377,4	112338,8
W tym część oświatowa	2509850,6	1231111,6	777486,5	471822,5	29430,0
Of which educational part					

a Bez dochodów gmin mających również status miasta na prawach powiatu. b Klasyfikacji dochodów i wydatków budżetowych. Są to dotacje przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich.

a Excluding revenue of gminas which are also cities with powiat status. b Of the classification of budget revenue and expenditure. Allocations provided under programmes financed with European funds and other foreign funds that are not reimbursable and payments from the European funds budget.

TABL. 2 (275). **DOCHODY BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO
WEDŁUG DZIAŁÓW W 2018 R.**
BUDGET REVENUE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS BY DIVISION IN 2018

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Gminy ^a Gminas ^a	Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	Powiaty Powiats	Wojewódz- two Voivodship
	w tys. zł in thousand PLN				
O G Ó Ł E M..... TOTAL	15013111,5	7711153,1	4779048,2	1693158,9	829751,3
w tym: of which:					
Rolnictwo i łowiectwo	103335,2	91779,3	153,6	4257,5	7144,8
Agriculture and hunting					
Przetwórstwo przemysłowe.....	808,8	441,5	-	-	367,3
Manufacturing					
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elek- tryczną, gaz i wodę	110294,9	84608,0	25686,9	-	-
Electricity, gas and water supply					
Transport i łączność.....	528097,2	159399,9	234472,4	94362,9	39862,0
Transport and communication					
Gospodarka mieszkaniowa	728252,7	206351,2	489898,8	23865,0	8137,7
Dwelling economy					
Działalność usługowa	48604,1	7862,9	13642,8	26893,2	205,2
Service activity					
Administracja publiczna	133075,3	50251,3	36351,2	39893,4	6579,4
Public administration					
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciw- pożarowa	187349,9	5963,2	73080,6	108306,0	0,1
Public safety and fire care					
Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobo- wości prawnej oraz wydatki związane z ich po- borem	5662505,2	2795084,9	2011565,8	413236,8	442617,7
Income taxes from legal persons, natural persons and other organizational units without legal personality and expenses associated with their intake					
Różne rozliczenia	3503953,2	1749964,1	831254,6	616407,0	306327,5
Miscellaneous settlements					
Oświata i wychowanie.....	397487,6	221384,8	117010,4	57498,9	1593,5
Education					
Ochrona zdrowia.....	99726,2	28903,0	31755,1	36585,6	2482,5
Health care					
Pomoc społeczna	502330,9	181639,3	150322,9	169947,0	421,7
Social assistance					
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej Other tasks in sphere of social policy	45585,0	4598,4	12916,6	23480,3	4589,7
Edukacyjna opieka wychowawcza	26976,8	13326,0	5951,6	7544,4	154,8
Educational care					
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	503548,2	360195,3	126239,5	17079,8	33,6
Municipal economy and environmental protection					
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	44766,1	25425,0	19177,5	102,5	61,1
Culture and national heritage					
Kultura fizyczna	52086,4	33919,7	15526,9	2552,0	87,8
Physical education					

^a Bez dochodów gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

^a Excluding revenue of gminas which are also cities with powiat status.

TABL. 3 (276). **WYDATKI BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO
WEDŁUG RODZAJÓW**
BUDGET EXPENDITURE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS BY TYPE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	Gminy ^a Gminas ^a	Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	Powiaty Powiats	Wojewódz- two Voivodship
		w tys. zł in thousand PLN				
O G Ó Ł E M.....	2010	10728016,8	5059555,8	3240762,5	1564532,3	863166,2
T O T A L	2015	12363347,8	5568578,9	4599874,3	1445144,8	749749,7
	2017	14083876,1	7191122,6	4624050,8	1622626,6	646076,1
	2018	15333724,8	8014641,3	4790856,9	1724757,5	803469,1
Wydatki bieżące		12563009,7	6399299,6	4157562,0	1437636,9	568511,2
Current expenditure						
w tym:						
of which:						
Dotacje		1101550,4	366365,9	399345,3	76165,2	259674,0
Grants						
w tym dla samorządowych zakładów budżeto- wych.....		23371,3	23371,3	-	-	-
of which for local government budgetary estab- lishments						
Świadczenia na rzecz osób fizycznych		2596035,7	1825974,2	695565,9	71569,0	2926,6
Benefits for natural persons						
Wydatki bieżące jednostek budżetowych.....		8617482,4	4093232,5	2960793,0	1266132,7	297324,2
Current expenditure of budgetary units						
w tym:						
of which:						
wynagrodzenia.....		4408972,0	2115417,1	1345292,6	799298,0	148964,3
wages and salaries						
w tym osobowe		4021361,7	1927040,3	1236239,7	721110,9	136970,8
of which personal						
pochodne od wynagrodzeń ^b		798302,8	403280,8	238435,3	129890,3	26696,4
derivatives from wages and salaries ^b						
zakup materiałów i usług.....		2814550,7	1259603,1	1201668,9	256096,4	97182,3
purchase of materials and services						
wydatki na obsługę długu.....		116954,3	33660,6	67418,7	8576,5	7298,5
expenditures on debt servicing						
wypłaty z tytułu gwarancji i poręczeń		1220,8	-	-	533,3	687,5
payments related to guarantees and endorse- ments						
Wydatki majątkowe.....		2770715,0	1615341,7	633294,9	287120,6	234957,8
Property expenditure						
W tym inwestycyjne ^c		2665321,9	1603855,6	559817,4	286846,1	214802,8
Of which investment expenditure ^c						

a Bez wydatków gmin mających również status miasta na prawach powiatu. b Obejmują składki na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i Fundusz Pracy oraz składkę na Fundusz Emerytur Pomostowych. c Łącznie z dotacjami na finansowanie zadań inwestycyjnych samorządowych zakładów budżetowych.

a Excluding expenditure of gminas which are also cities with powiat status. b Include contributions to compulsory social security and the Labour Fund as well as contribution to the Bridging Pension Fund. c Including grants for financing investment tasks of local government budgetary establishments.

TABL. 4 (277). **WYDATKI BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO
WEDŁUG DZIAŁÓW W 2018 R.**
BUDGET EXPENDITURE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS
BY DIVISION IN 2018

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Gminy ^a Gminas ^a	Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	Powiaty Powiats	Wojewódz- two Voivodship
	w tys. zł in thousand PLN				
O G Ó Ł E M	15333724,8	8014641,3	4790856,9	1724757,5	803469,1
TOTAL					
w tym: of which:					
Rolnictwo i łowiectwo	236474,9	196359,4	265,5	2618,2	37231,8
Agriculture and hunting					
Przetwórstwo przemysłowe.....	2716,3	287,9	-	-	2428,4
Manufacturing					
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elek- tryczną, gaz i wodę	145528,7	102314,3	43214,4	-	-
Electricity, gas and water supply					
Transport i łączność.....	2056414,0	778444,9	686010,7	264669,6	327288,8
Transport and communication					
Gospodarka mieszkaniowa	520195,3	181350,2	298964,8	16320,2	23560,1
Dwelling economy					
Działalność usługowa	89336,0	19510,8	41983,5	20758,3	7083,4
Service activity					
Administracja publiczna	1426997,0	717806,5	351133,7	210218,7	147838,1
Public administration					
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciw- pożarowa	324738,6	84213,0	128591,6	109320,7	2613,3
Public safety and fire care					
Obsługa długu publicznego ^b	117156,4	33834,3	67448,9	8574,7	7298,5
Public debt servicing ^b					
Różne rozliczenia.....	126082,0	89765,4	29547,5	5282,9	1486,2
Miscellaneous settlements					
Oświata i wychowanie.....	4185871,2	2309246,8	1305878,6	530349,6	40396,2
Education					
Ochrona zdrowia.....	170702,0	47848,5	47299,5	41755,1	33798,9
Health care					
Pomoc społeczna.....	958038,9	412676,4	327459,0	199738,4	18165,1
Social assistance					
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	132329,2	9700,6	27848,2	68616,1	26164,3
Other tasks in sphere of social policy					
Edukacyjna opieka wychowawcza	279302,3	64257,2	114534,6	98334,4	2176,1
Educational care					
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska.....	1117827,0	800668,2	304775,7	12288,5	94,6
Municipal economy and environmental protection					
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	582458,9	241460,8	229245,4	12327,5	99425,2
Culture and national heritage					
Kultura fizyczna.....	276473,2	161859,2	93757,3	8654,5	12202,2
Physical education					

^a Bez wydatków gmin mających również status miasta na prawach powiatu. ^b Obejmuje wydatki na obsługę długu publicznego oraz wydatki bieżące jednostek budżetowych związane z tą obsługą.

^a Excluding expenditure of gminas which are also cities with powiat status. ^b Includes public debt servicing and associated current expenditure of budgetary units.

TABL. 5 (278). **PRZYCHODY I KOSZTY SAMORZĄDOWYCH ZAKŁADÓW BUDŻETOWYCH**
REVENUE AND COSTS OF LOCAL GOVERNMENT BUDGETARY ESTABLISHMENTS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	Gminy ^a Gminas ^a	Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status
		w tys. zł	in thousand PLN	
Przychody	2017	208052,1	188387,5	19664,6
Revenue	2018	215882,0	197440,8	18441,3
w tym: of which:				
Przychody ze sprzedaży wyrobów, składników majątko- wych i usług		146729,7	128808,8	17921,0
Revenue from sale of products, asset components and services				
Dotacje z budżetów jednostek samorządu terytorialnego ^b		23344,4	23344,4	-
Grants from local government units budgets ^b				
Koszty	2017	207858,8	188358,6	19500,1
Costs	2018	214585,6	196280,5	18305,1
w tym: of which:				
Materiały i usługi		79599,3	73846,4	5752,9
Materials and services				
Podatek dochodowy od osób prawnych		845,5	845,5	-
Corporate income tax				
Wpłata nadwyżek do budżetów jednostek samorządu terytorialnego	2017	1160,3	1054,9	105,4
Surplus payments to local government units budgets	2018	1069,1	1069,1	-

a Bez przychodów i kosztów samorządowych zakładów budżetowych gmin mających również status miasta na prawach powiatu. b Łącznie z dotacjami z budżetu państwa oraz płatnościami w ramach budżetu środków europejskich.

a Excluding revenue and costs of local government budgetary establishments of gminas which are also cities with powiat status. b Including grants from the state budget as well as payments within the European funds budget.

DZIAŁ XX INWESTYCJE. ŚRODKI TRWAŁE

Uwagi metodologiczne

Inwestycje

1. Nakłady inwestycyjne są to nakłady finansowe lub rzeczowe, których celem jest stworzenie nowych środków trwałych lub ulepszenie (przebudowa, rozbudowa, rekonstrukcja lub modernizacja) istniejących obiektów majątku trwałego, a także nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji.

Nakłady inwestycyjne dzielą się na nakłady na środki trwałe oraz pozostałe nakłady.

Nakłady na środki trwałe są to nakłady na:

- budynki i budowle (obejmują budynki i lokale oraz obiekty inżynierii lądowej i wodnej), w tym m.in. roboty budowlano-montażowe, dokumentacje projektowo-kosztorysowe,
- maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia (łącznie z przyrządami, ruchomościami i wyposażeniem),
- środki transportu,
- inne, tj.: melioracje wodne, poprawę walorów (ulepszenie) gruntów, inwentarz żywy (stado podstawowe) i zaszczepienia wieloletnie, a ponadto odsetki od kredytów i pożyczek inwestycyjnych za okres realizacji inwestycji.

W przypadku ujemnych różnic kursowych walut suma nakładów na poszczególne grupy rodzajowe może być większa od nakładów na środki trwałe ogółem.

Pozostałe nakłady są to nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji oraz inne koszty związane z realizacją inwestycji. Nakłady te nie zwiększają wartości środków trwałych.

2. Nakłady inwestycyjne zaliczono do odpowiednich sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007) zgodnie z zaklasyfikowaniem działalności inwestora (podmiotu gospodarki narodowej), z wyjątkiem nakładów na obiekty niezwiązane z jego podstawową działalnością, które zaliczono do odpowiednich sekcji według kryterium przeznaczenia obiektu (dotyczy np.: budynków i lokali mieszkalnych, obiektów przeznaczonych dla potrzeb edukacji, ochrony zdrowia, sportu i rekreacji).

Nakłady inwestycyjne na drogi publiczne, ulice i place zalicza się do sekcji „Transport i gospodarka magazynowa”.

3. Wartość nakładów inwestycyjnych poniesionych przez:

- osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej z liczbą pracujących powyżej 9 osób, osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (z wyjątkiem gospodarstw indywidualnych w rolnictwie) i spółki cywilne z liczbą pracujących powyżej 9 osób — opracowano na podstawie sprawozdawczości,

CHAPTER XX INVESTMENTS. FIXED ASSETS

Methodological notes

Investments

1. Investment outlays are financial or material expenditures, aimed at creating new fixed assets or improving (rebuilding, enlargement, reconstruction or modernisation) existing fixed capital items as well as outlays on so-called initial equipment for the investment.

Investment outlays are divided into outlays on fixed assets and other outlays.

Outlays on fixed assets include expenditures on:

- buildings and structures (include buildings and premises as well as civil and water engineering structures), including, among others, construction and assembly works, design-cost-estimate documentations,
- machinery, technical equipment and tools (including instruments, movables and equipment),
- transport equipment,
- others, i.e., irrigation and drainage, land quality improvements as well as livestock (basic herd), long-term plantings, interests on investment credits and loans for the period of investment implementation.

In the case of foreign exchange losses of currencies, the sum of outlays on particular groups of assets may exceed the total value of outlays on fixed assets.

Other outlays are expenditures on so-called initial equipment for the investment and other costs related to the implementation of the investment. Those outlays do not increase the value of fixed assets.

2. Investment outlays are included into the appropriate sections of the NACE rev. 2 in accordance with the classification of the investor's activity (entity of the national economy), with the exception of outlays on structures not connected with its basic activity, which were included into the appropriate sections according to the criteria of structure destination (concerning, e.g.: residential buildings and premises, buildings for education, health care, sport and recreational purposes).

Investment outlays on public roads, streets and squares are included in the section "Transportation and storage".

3. The value of investment outlays incurred by:

- legal persons and organizational units without legal personality employing more than 9 persons as well as natural persons conducting economic activity (excluding private farms in agriculture) and civil law partnerships employing more than 9 persons, was compiled on the basis of statistical reports,

— osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej z liczbą pracujących do 9 osób, osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą i spółki cywilne z liczbą pracujących do 9 osób, gospodarstwa indywidualne w rolnictwie, a także wartość nakładów na indywidualne budownictwo: mieszkaniowe, rekreacyjne (nieprzystosowane do stałego zamieszkania) oraz budownictwo sakralne — ustalono szacunkowo.

Podstawę szacunku wartości nakładów inwestycyjnych na indywidualne budownictwo stanowi kubatura budynków oddanych do użytkowania. Nakłady roczne obejmują pełną wartość budynków oddanych do użytkowania w danym roku, tj. nie uwzględniają różnicy stanów budownictwa niezakończonych w końcu i na początku danego roku.

4. Podziału nakładów inwestycyjnych według regionów, województw i podregionów dokonano na podstawie faktycznej lokalizacji inwestycji.

Środki trwałe

1. Do **środków trwałych** zalicza się kompletne i nadające się do użytku, składniki majątkowe o przewidywanym okresie używania dłuższym niż rok, w tym również: drogi publiczne, ulice i place łącznie z pobocznymi i podbudową, uzbrojenie terenu, zasadzenia wieloletnie, melioracje, budowle wodne, grunty, inwentarz żywy (stado podstawowe) oraz od 1 stycznia 2002 r. spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego i spółdzielcze prawo do lokalu niemieszkalnego (użytkowego).

Dane o środkach trwałych nie obejmują:

— wartości gruntów, uznanych od 1 stycznia 1991 r. za środki trwałe zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 12 grudnia 1990 r. (Dz. U. Nr 90, poz. 529),
— prawa użytkowania wieczystego gruntu, uznanego od 1 stycznia 2002 r. za środki trwałe zgodnie z ustawą o rachunkowości z dnia 29 września 1994 r. (tekst jednolity Dz. U. 2019, poz. 351 z późniejszymi zmianami).

2. **Wartość brutto środków trwałych** jest to wartość równa nakładom poniesionym na ich zakup lub wytworzenie, bez potrącenia wartości zużycia (umorzenia).

Przez wartość brutto środków trwałych w bieżących cenach ewidencyjnych według stanu w dniu 31 grudnia od 1995 r. należy rozumieć:

— w zakresie środków trwałych przekazanych do eksploatacji:
— przed 1 stycznia 1995 r. — wartość w cenach odtworzenia z września 1994 r.,
— po 1 stycznia 1995 r. — wartość w cenach bieżących nabycia lub wytworzenia,
— w podmiotach stosujących Międzynarodowe Standardy Rachunkowości (MSR), wprowadzone od 1 stycznia 2005 r. — również wycenę według wartości godziwej.

— legal persons and organizational units without legal personality employing up to 9 persons, natural persons conducting economic activity and civil law partnerships employing up to 9 persons, private farms in agriculture as well as the value of outlays on private residential construction and private recreational construction (not adapted for permanent residence) and on sacral construction, was estimated.

The cubic volume of completed buildings accounts for the basis of the estimate regarding the value of investment outlays in private construction. Annual outlays include the total value of buildings completed in a given year, i.e., do not include the difference between non-finished construction at the end and at the beginning of a given year.

4. The division of investment outlays by regions, voivodships and subregions was made on the basis of the actual location of the investment.

Fixed assets

1. **Fixed assets** include asset components and other objects completed and ready for usage with an expected period of utility exceeding 1 year, of which also: public roads, streets and squares, together with shoulders and foundations, development of land tracts, long-term plantings, irrigation and drainage, water structures, land, livestock (basic herd) as well as since 1st January 2002 co-operative ownership right to residential premises and co-operative right to non-residential (of utility character) premises.

Data regarding fixed assets do not include

— value of land recognised, since 1st January 1991, as fixed assets, in accordance with the decree of the Council of Ministers, dated 12th December 1990 (Journal of Laws No. 90, item 529),

— right of perpetual usufruct of land, regarded as fixed assets since 1st January 2002, in accordance with Accounting Act dated 29th September 1994 (uniform text Journal of Laws 2019 item 351, with later amendments).

2. The **gross value of fixed assets** is the value equal to the outlays incurred on their purchase or manufacturing them, without deducting consumption value (depreciation).

The gross value of fixed assets at current book-keeping prices is understood, as of 31st December since 1995:

— within the scope of fixed assets designated for exploitation:
— before 1st January 1995 — as the value at replacement prices of September 1994,
— after 1st January 1995 — as the purchase or manufacturing value at current prices,
— in units that use International Accounting Standards (IAS) implemented since 1st January 2005 - also re-valuation according to fair value.

3. Dane według sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007) opracowano **metodą przedsiębiorstw**, co oznacza, że wszystkie środki trwałe danego podmiotu gospodarki narodowej zalicza się do tego poziomu klasyfikacyjnego, do którego zaliczono podmiot na podstawie przeważającego rodzaju działalności, np. w przedsiębiorstwie zaliczonym do sekcji „Przetwórstwo przemysłowe” wszystkie środki trwałe użytkowane zarówno w tym rodzaju działalności, jak i poza tą działalnością (budynki i lokale mieszkalne, obiekty służące edukacji, ochronie zdrowia itp.) zalicza się do sekcji „Przetwórstwo przemysłowe”. Wyjątek stanowią budynki mieszkalne w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, które ujęto w sekcji „Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości”.

Wartość dróg publicznych, ulic i placów zaliczono do sekcji „Transport i gospodarka magazynowa”.

4. Wartość brutto środków trwałych:

- osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej z liczbą pracujących powyżej 9 osób, osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (z wyjątkiem gospodarstw indywidualnych w rolnictwie) i spółek cywilnych z liczbą pracujących powyżej 9 osób — opracowano na podstawie sprawozdań,
- osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej z liczbą pracujących do 9 osób, osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą i spółek cywilnych z liczbą pracujących do 9 osób, gospodarstw indywidualnych w rolnictwie, a także wartość indywidualnych budynków mieszkalnych (osób fizycznych) i rekreacyjnych nieprzystosowanych do stałego zamieszkania, wartość dróg publicznych, ulic i placów, melioracji oraz urządzeń wodnych — ustalono szacunkowo.

5. Podziału środków trwałych według sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007) w układzie województw dokonano zgodnie z siedzibą jednostki lokalnej rodzaju działalności.

6. Wartość środków trwałych według grup opracowano zgodnie z Klasyfikacją Środków Trwałych. Grupowanie obejmuje:

- 1) budynki i budowle:
 - a) budynki i lokale, od 1 stycznia 2002 r. spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego oraz spółdzielcze prawo do lokalu niemieszkalnego (użytkowego),
 - b) obiekty inżynierii lądowej i wodnej (bez melioracji szczegółowych);
- 2) maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia:
 - a) kotły i maszyny energetyczne,
 - b) maszyny, urządzenia i aparaty ogólnego zastosowania,
 - c) specjalistyczne maszyny, urządzenia i aparaty,
 - d) urządzenia techniczne,
 - e) narzędzia, przyrządy, ruchomości i wyposażenie;
- 3) środki transportu;
- 4) pozostałe środki trwałe, tj.: zaszacowane wieloletnie, melioracje wodne i inwentarz żywy (stado podsta wowe).

3. Data by sections of the NACE rev. 2, were compiled using the **enterprise method**, i.e., all fixed assets of a given entity of the national economy are included in that classification level to which the entity was included on the basis of the superior kind of activity, e.g., in an enterprise classified in the section “Manufacturing” all fixed assets used in manufacturing and outside this activity (residential buildings and places, buildings for education, health care, etc.) are included in the section “Manufacturing”. An exception are residential buildings on private farms in agriculture, which were classified in the section “Real estate activities”.

The value of public roads, streets and squares was included in the section “Transportation and storage”.

4. The gross value of fixed assets:

- of legal persons and organizational units without legal personality employing more than 9 persons as well as natural persons conducting economic activity (excluding private farms in agriculture) and civil law partnerships employing more than 9 persons was compiled on the basis of statistical reports,
- of legal persons and organizational units without legal personality employing up to 9 persons, natural persons conducting economic activity and civil law partnerships employing up to 9 persons, private farms in agriculture as well as the value of private residential buildings (natural persons) and recreational not adapted for permanent residence, the value of public roads, streets and squares, irrigation and drainage and water structures, was estimated.

5. The division of fixed assets by NACE Rev. 2 sections by voivodships was made according to the abode of local kind-of-activity unit.

6. The **value of fixed assets by groups was compiled in accordance with Classification of Fixed Assets**. The grouping includes:

- 1) buildings and structures:
 - a) buildings and premises, since 1st January 2002 cooperative ownership right to residential premises as well as cooperative right to non-residential (of utility character) premises,
 - b) civil engineering works (excluding irrigation and drainage);
- 2) machinery, technical equipment and tools:
 - a) boilers and power industry machinery,
 - b) general usage machinery, equipment and apparatus,
 - c) special use machinery, equipment and apparatus,
 - d) technical equipment,
 - e) tools, instruments, moveables and other equipment;
- 3) transport equipment;
- 4) other fixed assets, i.e., long-term plantings, irrigation and drainage and livestock (basic herd).

Inwestycje

Investments

TABL. 1 (279). **NAKŁADY INWESTYCYJNE^a (ceny bieżące)**
INVESTMENT OUTLAYS^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2017	2018
	w mln zł	in million PLN	
OGÓŁEM TOTAL	13704,4	14364,5	16610,1
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	257,0	355,3	343,5
Agriculture, forestry and fishing			
Przemysł	6317,5	5861,2	7416,5
Industry			
w tym przetwórstwo przemysłowe	2359,8	3974,5	5209,7
of which manufacturing			
Budownictwo	322,1	329,7	264,9
Construction			
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^a	1225,0	1395,2	1440,2
Trade; repair of motor vehicles ^a			
Transport i gospodarka magazynowa ^b	1992,5	2127,5	2442,2
Transport and storage ^b			
Zakwaterowanie i gastronomia ^a	102,8	92,1	91,7
Accommodation and catering ^a			
Informacja i komunikacja	71,9	176,8	188,5
Information and communication			
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	170,0	138,8	145,9
Financial and insurance activities			
Obsługa rynku nieruchomości ^a	1713,0	1940,9	1991,0
Real estate activities			
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	116,0	227,9	248,3
Professional, scientific and technical activities			
Administrowanie i działalność wspierająca ^a	76,8	405,7	489,3
Administrative and support service activities			
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	322,6	217,0	252,2
Public administration and defence; compulsory social security			
Edukacja	415,6	396,9	422,6
Education			
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	282,1	360,0	372,5
Human health and social work activities			
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	296,2	297,7	455,2
Arts, entertainment and recreation			
Pozostała działalność usługowa	23,3	41,7	45,6
Other service activities			

a Według lokalizacji inwestycji. b Łącznie z nakładami inwestycyjnymi na drogi publiczne, ulice i place.

a According to investment location. b Including investment outlays on public roads, streets and squares.

TABL. 2 (280). **NAKŁADY INWESTYCYJNE W PRZEDSIĘBIORSTWACH^a (ceny bieżące)**
INVESTMENT OUTLAYS IN ENTERPRISES^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2017	2018
	w mln zł in million PLN		
OGÓŁEM TOTAL	8071,5	8488,7	11055,7
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing	32,3	56,0	60,2
Przemysł..... Industry	5628,2	5434,1	6933,2
w tym przetwórstwo przemysłowe..... of which manufacturing	2243,0	3720,8	5094,5
Budownictwo	225,5	205,6	174,9
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^A	969,5	1015,5	1187,1
Trade; repair of motor vehicles ^A			
Transport i gospodarka magazynowa	265,5	531,9	1150,4
Transport and storage			
Zakwaterowanie i gastronomia ^A	76,4	65,5	68,5
Accommodation and catering ^A			
Informacja i komunikacja	48,7	140,4	160,5
Information and communication			
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	91,2	133,4	129,3
Financial and insurance activities			
Obsługa rynku nieruchomości ^A	379,9	228,3	244,8
Real estate activities			
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	42,1	117,6	138,2
Professional, scientific and technical activities			
Administrowanie i działalność wspierająca ^A	59,0	238,7	427,4
Administrative and support service activities			
Edukacja.....	21,5	15,9	6,2
Education			
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.....	168,2	245,4	258,3
Human health and social work activities			
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją.....	62,4	55,1	104,4
Arts, entertainment and recreation			
Pozostała działalność usługowa	1,2	5,4	12,5
Other service activities			

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; według lokalizacji inwestycji.

^a Data concern economic entities employing more than 9 persons; according to investment location.

TABL. 3 (281). **NAKŁADY INWESTYCYJNE W PRZEDSIĘBIORSTWACH^a WEDŁUG GRUP**
(ceny bieżące)
INVESTMENT OUTLAYS IN ENTERPRISES^a BY GROUPS (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	W tym		Of which
			budynki i budowle buildings and structures	maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia machinery, technical equipment and tools	środki transportu transport equipment
			w mln zł	in million PLN	
OGÓŁEM.....	2010	7589,5	2968,5	4045,6	463,7
TOTAL	2017	10792,5	3736,5	5732,1	714,6
	2018	12007,6	3414,2	6937,2	1106,7
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		67,8	49,3	9,0	6,2
Agriculture, forestry and fishing					
Przemysł.....		9083,7	2419,0	5924,6	200,5
Industry					
w tym przetwórstwo przemysłowe		4339,4	982,9	3184,4	165,0
of which manufacturing					
Budownictwo		174,3	62,0	61,1	51,1
Construction					
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		914,8	341,9	412,6	155,8
Trade; repair of motor vehicles ^Δ					
Transport i gospodarka magazynowa		435,1	68,1	54,2	312,7
Transport and storage					
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		47,9	22,6	23,1	2,0
Accommodation and catering ^Δ					
Informacja i komunikacja		102,5	20,5	79,6	2,4
Information and communication					
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa		79,5	32,1	42,7	4,6
Financial and insurance activities					
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		191,1	165,2	20,8	4,1
Real estate activities					
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		133,1	66,7	60,4	5,7
Professional, scientific and technical activities					
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		411,2	7,5	49,7	353,7
Administrative and support service activities					
Edukacja.....		6,2	3,6	1,4	1,1
Education					
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.....		250,7	89,7	155,1	5,6
Human health and social work activities					
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		97,2	58,8	37,9	0,4
Arts, entertainment and recreation					
Pozostała działalność usługowa		12,5	6,9	4,9	0,7
Other service activities					

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; według siedziby inwestora.

^a Data concern economic entities employing more than 9 persons; according to investor seat.

Środki trwałe

Fixed assets

TABL. 4 (282). **WARTOŚĆ BRUTTO ŚRODKÓW TRWAŁYCH^a (bieżące ceny ewidencyjne)**
Stan w dniu 31 grudnia
GROSS VALUE OF FIXED ASSETS^a (current book-keeping prices)
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2017	2018
	w mln zł	in million PLN	
O G Ó Ł E M..... T O T A L	143972,5	238275,5	248986,9
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing	9729,6	11309,5	11625,9
Przemysł..... Industry	52117,2	89271,2	90701,1
w tym przetwórstwo przemysłowe..... of which manufacturing	29739,0	44221,2	48195,5
Budownictwo Construction	2200,1	2726,5	6241,7
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^A Trade; repair of motor vehicles ^A	8150,2	13637,9	14072,9
Transport i gospodarka magazynowa ^b Transport and storage ^b	19716,1	42832,9	43904,7
Zakwaterowanie i gastronomia ^A Accommodation and catering ^A	975,1	1598,3	1620,8
Informacja i komunikacja Information and communication	2565,7	4085,9	4193,2
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa Financial and insurance activities	1010,0	1939,7	2201,8
Obsługa rynku nieruchomości ^A Real estate activities	31389,9	43020,5	44645,6
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities	1071,2	2317,1	2479,7
Administrowanie i działalność wspierająca ^A Administrative and support service activities	887,7	1472,1	2522,2
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne Public administration and defence; compulsory social security	4002,1	7034,5	6923,9
Edukacja..... Education	4809,4	7959,5	8235,5
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna..... Human health and social work activities	2781,4	4542,2	4837,7
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją..... Arts, entertainment and recreation	2263,8	4034,7	4238,0
Pozostała działalność usługowa Other service activities	303,0	492,9	542,1

a Podziału środków trwałych według sekcji PKD 2007 dokonano zgodnie z siedzibą jednostki lokalnej rodzaju działalności. b Łącznie z wartością dróg publicznych, ulic i placów.

a The division of fixed assets by NACE Rev. 2 sections was made according to the abode of local kind-of-activity unit.

b Including value of public roads, streets and squares.

TABL. 5 (283). **WARTOŚĆ BRUTTO ŚRODKÓW TRWAŁYCH W PRZEDSIĘBIORSTWACH^a**
(bieżące ceny ewidencyjne)
Stan w dniu 31 grudnia
GROSS VALUE OF FIXED ASSETS IN ENTERPRISES^a (current book-keeping prices)
As of 31 st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2017	2018
	w mln zł in million PLN		
OGÓŁEM TOTAL	74005,2	121632,1	128179,0
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	499,8	908,0	967,9
Agriculture, forestry and fishing			
Przemysł.....	47158,9	81323,0	82310,4
Industry			
w tym przetwórstwo przemysłowe	28258,9	42041,4	45823,4
of which manufacturing			
Budownictwo	1699,2	1624,1	5058,2
Construction			
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^A	5913,0	10319,0	10580,8
Trade; repair of motor vehicles ^A			
Transport i gospodarka magazynowa	2692,0	4797,4	4907,7
Transport and storage			
Zakwaterowanie i gastronomia ^A	802,7	1291,4	1281,2
Accommodation and catering ^A			
Informacja i komunikacja	2324,5	3638,6	3714,9
Information and communication			
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	903,7	1767,3	2026,2
Financial and insurance activities			
Obsługa rynku nieruchomości ^A	8188,4	9499,2	9678,9
Real estate activities			
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	464,4	1154,3	1238,8
Professional, scientific and technical activities			
Administrowanie i działalność wspierająca ^A	312,8	401,1	1322,4
Administrative and support service activities			
Edukacja.....	393,4	357,8	332,0
Education			
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.....	1879,4	3128,4	3298,0
Human health and social work activities			
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją.....	737,7	1370,0	1396,1
Arts, entertainment and recreation			
Pozostała działalność usługowa	35,3	52,6	65,5
Other service activities			

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; podziału środków trwałych według sekcji PKD 2007 dokonano zgodnie z siedzibą jednostki lokalnej rodzaju działalności.

^a Data concern economic entities employing more than 9 persons; the division of fixed assets by NACE Rev. 2 sections was made according to the abode of local kind-of-activity unit.

Uwagi metodologiczne

1. **Rachunki regionalne** opracowano zgodnie z zasadami „Europejskiego Systemu Rachunków (ESA 2010)”, wprowadzonego rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 549/2013 z dnia 21 maja 2013 r. w sprawie europejskiego systemu rachunków narodowych i regionalnych w Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE L 174 z 26 czerwca 2013 r., z późniejszymi zmianami).

2. W systemie rachunków regionalnych dla każdego województwa zestawiane są: rachunek produkcji i rachunek tworzenia dochodów według sektorów instytucjonalnych i rodzajów działalności oraz rachunek podziału pierwotnego dochodów i rachunek podziału wtórnego dochodów w sektorze gospodarstw domowych. Dla podregionów obliczane są: produkt krajowy brutto (PKB) i wartość dodana brutto (WDB) według grup rodzajów działalności.

3. **Produkt krajowy brutto** przedstawia końcowy rezultat działalności wszystkich podmiotów gospodarki narodowej. Produkt krajowy brutto równa się sumie wartości dodanej brutto wytworzonej przez wszystkie krajowe jednostki instytucjonalne powiększonej o podatki od produktów i pomniejszonej o dotacje do produktów. Produkt krajowy brutto jest liczony w cenach rynkowych.

W obliczeniach dynamiki wolumenu produktu krajowego brutto jako ceny stałe przyjęto ceny bieżące z roku poprzedzającego rok badany.

4. **Wartość dodana brutto** mierzy wartość nowo wytworzoną w wyniku działalności produkcyjnej krajowych jednostek instytucjonalnych. Wartość dodana brutto stanowi różnicę między produkcją globalną a zużyciem pośrednim, jest wyrażona w cenach bazowych.

5. **Produkcja globalna** obejmuje wartość wyrobów i usług wytworzonych przez wszystkie krajowe jednostki instytucjonalne. Produkcja globalna jest wyceniana w cenach bazowych lub według kosztów produkcji.

6. **Zużycie pośrednie** obejmuje wartość zużytych materiałów (łącznie z paliwami) netto (po odjęciu wartości odpadów użytkowych), surowców (łącznie z opakowaniami), energii, gazów technicznych i usług obcych (obróbka obca, usługi transportowe, najem sprzętu, usługi telekomunikacyjne i obliczeniowe, prowizje płacone za usługi bankowe), usługi pośrednictwa finansowego mierzone pośrednio (FISIM) oraz koszty podróży służbowych (bez diet) i inne koszty (np. koszty reklamy, reprezentacji, dzierżawy i najmu, koszty biletów służbowych, koszty ryczałtów za używanie własnych pojazdów do celów służbowych, opłaty giełdowe i opłaty z tytułu uczestnictwa w Krajowym Depozycie Papierów Wartościowych). Zużycie pośrednie jest wyceniane w cenach nabycia.

Methodological notes

1. **Regional accounts** were compiled according to the principles of the European System of Accounts (the ESA 2010), introduced by Regulation No 549/2013 of the European Parliament and of the Council (EU) of 21st May 2013 on the European system of national and regional accounts in the European Union (Official Journal of the EU L 174, 26th June 2013 with later amendments).

2. The following accounts are compiled in the regional accounts system for each voivodship: the production account and the generation of income account by institutional sectors and kind of activity as well as the allocation of primary income account and the secondary distribution of income account in the households sector. The following categories are calculated for subregions: gross domestic product (GDP) and gross value added (GVA) by kind-of-activity groups.

3. **Gross domestic product** presents the final result of the activity of all entities of the national economy. Gross domestic product is equal to the sum of gross value added generated by all domestic institutional units, increased by taxes on products and decreased by subsidies on products. Gross domestic product is calculated at market prices.

Current prices from the year preceding the reference year were adopted as constant prices in the calculations of gross domestic product volume indices.

4. **Gross value added** measures the newly generated value as a result of the production activity of domestic institutional units. Gross value added is the difference between gross output and intermediate consumption, and is presented at basic prices.

5. **Gross output** includes the value of goods and services produced by all domestic institutional units. Gross output is valued at basic prices or according to the production costs.

6. **Intermediate consumption** includes the value of consumed materials (including fuels) in net terms (after subtracting the value of recyclable wastes), raw materials (including packaging), energy, technological gases, outside services (outside processing, transport services, equipment rental, telecommunication and accounting services, commissions paid for banking services), financial intermediation services indirectly measured (FISIM), costs of business trips (excluding travelling allowances) as well as other costs (e.g. advertising, representation, rental and leasing costs, ticket costs for official business, costs of lump-sum payments for using personal vehicles for official business, stock exchange payments as well as payments from participating in the National Depository for Securities). Intermediate consumption is valued at purchaser's prices.

7. W systemie rachunków regionalnych przyjmuje się zasadę ewidencjonowania produkcji globalnej oraz zużycia pośredniego z uwzględnieniem **obrotów wewnętrznych**.

8. **Dochody pierwotne brutto w sektorze gospodarstw domowych** składają się z nadwyżki operacyjnej brutto łącznie z dochodem mieszanym brutto, dochodów związanych z pracą najemną (obejmujących całkowite koszty związane z zatrudnieniem, tj. wynagrodzenia łącznie ze składkami na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne płaconymi przez pracowników, składki na ubezpieczenia społeczne płacone przez pracodawców powiększone o składki na Fundusz Pracy i inne koszty związane z zatrudnieniem) oraz dochodów z tytułu własności.

9. **Dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych** powstają w wyniku skorygowania dochodów pierwotnych brutto o podatki bieżące od dochodów, majątku itp., składki netto na ubezpieczenia społeczne, świadczenia społeczne inne niż transfery socjalne w naturze (świadczenia z ubezpieczeń społecznych pieniężne, pozostałe świadczenia z ubezpieczeń społecznych, świadczenia z pomocy społecznej pieniężne) oraz pozostałe transfery bieżące.

Dynamikę realnych dochodów do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych w przekroju województw obliczono metodą uproszczoną przy zastosowaniu wskaźników cen towarów i usług konsumpcyjnych według województw.

10. Grupowanie danych z rachunków regionalnych według województw i podregionów w podziale na rodzaje działalności według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007) zostało dokonane **metodą jednostek lokalnych rodzaju działalności**, tj. zgodnie z siedzibą i podstawowym rodzajem działalności jednostki lokalnej przedsiębiorstwa.

11. Kryteriami zaliczania danej jednostki gospodarki narodowej do określonego **sektora instytucjonalnego** są: funkcje pełnione w gospodarce narodowej, rodzaj aktywności w tworzeniu nowych wartości ekonomicznych oraz sposób uczestniczenia w podziale dochodów. Wyróżnia się pięć krajowych sektorów instytucjonalnych:

- 1) sektor przedsiębiorstw niefinansowych, do którego zaliczono podmioty gospodarcze wytwarzające produkty rynkowe (wyroby i usługi niefinansowe);
- 2) sektor instytucji finansowych, do którego zaliczono podmioty gospodarcze zajmujące się pośrednictwem finansowym i pomocniczą działalnością finansową, z wyłączeniem Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, podmioty zajmujące się ubezpieczeniami oraz jednostki niekomercyjne, które zgodnie z ESA 2010 spełniają kryteria zaliczania do sektora instytucji finansowych,
- 3) sektor instytucji rządowych i samorządowych, do którego zaliczono jednostki będące producentami niernokowymi, których produkcja przeznaczona jest na spożycie indywidualne i ogólnospołeczne, finansowane z obowiązkowych płatności dokonywanych przez jednostki należące do pozostałych sektorów, a także jednostki, których podstawową działalnością jest redystrybucja dochodu i bogactwa narodowego oraz jednostki kontrolowane przez sektor, które zgodnie z ESA 2010 spełniają kryteria zaliczenia do sektora;

7. In the regional accounts system the principle of recording gross output as well as intermediate consumption including **internal turnover** is accepted.

8. **Gross primary income in the households sector** is comprised of the gross operating surplus jointly with the gross mixed income, income connected with hired work (including total compensation of employees, i.e. wages and salaries jointly with contributions to social security and health security paid by employees, contributions to social security paid by employers increased by the Labour Fund and other costs connected with employment) as well as property income.

9. **Gross disposable income in the households sector** is obtained as a result of correcting gross primary income by: current taxes on income, wealth, etc., net social contributions, social benefits other than social transfers in kind (social security benefits in cash, other social security benefits, social assistance benefits in cash) and other current transfers.

Indices of gross real disposable income in the households sector by voivodships are calculated applying simplified method using price indices of consumer goods and services by voivodships.

10. Grouping regional accounts data by voivodships and subregions according to kind of activity of the Polish Classification of Activities (PKD 2007) was accomplished applying the **local kind-of-activity unit method**, i.e. in accordance with the place of residence and main kind of activity of the local unit of the enterprise.

11. Criteria of classifying a given unit of the national economy into specific **institutional sectors** are: functions fulfilled in the national economy, kind of activity in the creation of new economic values as well as the way of participation in the distribution of income. The five following institutional sectors are defined:

- 1) non-financial corporations sector which includes economic entities manufacturing market products (goods and non-financial services),
- 2) financial corporations sector which includes economic entities engaged in financial intermediation and auxiliary financial activity, excluding the Bank Guarantee Fund, entities engaged in insurance activity as well as non-profit units, which according to ESA 2010 meet the criteria for classifying into the financial corporations sector;
- 3) general government sector, which consists of institutional units which are non-market producers whose output is intended for individual and collective consumption, and are financed by compulsory payments made by units belonging to other sectors, and institutional units principally engaged in the redistribution of national income and wealth as well as units which are controlled by the sector and according to the ESA 2010 meet the criteria for classifying into the sector;

- 4) sektor gospodarstw domowych, który tworzą osoby fizyczne pracujące na własny rachunek w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie oraz osoby fizyczne pracujące na własny rachunek poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie z liczbą pracujących do 9 osób i prowadzące uproszczoną ewidencję księgową, a także osoby fizyczne uzyskujące dochody z pracy najemnej i niezarobkowych źródeł;
- 5) sektor instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych, który obejmuje: organizacje społeczne, partie polityczne, organizacje związków zawodowych, stowarzyszenia, fundacje oraz jednostki organizacji wyznaniowych.

12. W rachunkach regionalnych uwzględnia się szacunek szarej gospodarki oraz działalności nielegalnej. **Szara gospodarka** obejmuje legalną produkcję ukrytą szacowaną dla zarejestrowanych podmiotów gospodarczych sektora prywatnego z liczbą pracujących do 9 osób (niezależnie od formy prawnej), z liczbą pracujących od 10 do 49 osób (bez spółdzielni) oraz osób fizycznych z tytułu wykonywania pracy nierejestrowanej, głównie w działalności usługowej (w tym osób świadczących usługi seksualne).

W ramach **działalności nielegalnej** ujęto szacunki dotyczące działalności osób czerpiących korzyści z tytułu świadczenia usług seksualnych przez inne osoby, produkcji i handlu narkotykami oraz przemytu papierosów.

13. Dane z rachunków regionalnych za lata 2015–2017 zostały zmienione w stosunku do wcześniej opublikowanych w ślad za rewizją w rocznych rachunkach narodowych. Zmiany wynikają z wytycznych zawartych w najnowszym Podręczniku Deficytu i Długu Sektora Instytucji Rządowych i Samorządowych (MGDD, edycja 2019), dotyczących traktowania składek podlegających zwrotowi. Ponadto do sektora instytucji rządowych i samorządowych przeklasyfikowane zostały jednostki z sektora przedsiębiorstw niefinansowych, sektora instytucji finansowych oraz sektora instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych, które zgodnie z ESA 2010 spełniają kryteria zaliczania do tego sektora. Zmienione zostały również dane o dochodach w sektorze gospodarstw domowych z tytułu włączenia danych o wynagrodzeniach pracowników instytucji eksterytorialnych.

14. Opis wprowadzonych do rachunków narodowych zmian został zawarty w informacji sygnałnej „Informacja Głównego Urzędu Statystycznego w sprawie skorygowanego szacunku produktu krajowego brutto za 2018 rok” z dnia 4 października 2019 r., dostępnej na stronie <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rachunki-narodowe/roczne-rachunki-narodowe/informacja-glownego-urzedu-statystycznego-w-sprawie-skorygowanego-szacunku-pkb-za-2018-rok,9,5.html>.

15. Informacje dotyczące rachunków regionalnych zamieszczono w publikacji „Kompendium wiedzy o rachunkach regionalnych”.

- 4) households sector which includes own-account workers on private farms in agriculture as well as natural persons working on own-account outside private farms in agriculture, employing up to 9 persons and keeping simplified accounting books as well as natural persons obtaining income from hired work and non-earned sources;
- 5) non-profit institutions serving households sector which includes: social organizations, political parties, trade unions, associations, foundations and units of religious organizations.

12. The estimation of the hidden economy and illegal activities is included in the regional accounts. **Hidden economy** covers the legal concealed production estimated for registered economic entities of private sector employing up to 9 persons (irrespective of the legal form), employing from 10 to 49 persons (excluding cooperatives) as well as natural persons engaged in non-registered work, primarily within the service activity (including persons providing sexual services).

Within **illegal activities** there were included estimations concerning activity of persons deriving profits from exploiting sexual services, production and trafficking in narcotics and smuggling of cigarettes.

13. Data from the regional accounts for the years 2015–2017 were changed in relation to those previously published as a consequence of revision in the annual national accounts. The changes result from guidelines included in the latest edition of the “Manual on Government Deficit and Debt” (MGDD, 2019 edition) concerning the treatment of refundable contributions. Moreover, units were reclassified into the general government sector from the non-financial corporations sector, the financial corporations sector and the non-profit institutions serving households sector, which according to the ESA 2010 meet the criteria for classifying into this sector. Data on income in the households sector were also changed due to inclusion of data on wages and salaries of extraterritorial institutions’ employees.

14. Description of introduced in national accounts changes was included in the Statistics Poland news release “Revised estimate of gross domestic product for the year 2018” of 4th October 2019, available at website <https://stat.gov.pl/en/topics/national-accounts/annual-national-accounts/revised-estimate-of-gross-domestic-product-for-the-year-2018,7,5.html>

15. Information concerning regional accounts are placed in the publication “Kompendium wiedzy o rachunkach regionalnych”.

U w a g a

Dane za lata 2015-2016 zmieniono w stosunku do opublikowanych w poprzedniej edycji rocznika; patrz uwagi ogólne działu, ust. 12.

N o t e

Data for the years 2015-2016 were changed in relation to published in previous edition of the yearbook; see general notes to the chapter, item 12.

TABL. 1 (284). **PRODUKT KRAJOWY BRUTTO (ceny bieżące)**
GROSS DOMESTIC PRODUCT (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2015	2016	2017	2015	2016	2017
	w mln zł in million PLN			w odsetkach in percent		
O G Ó Ł E M..... TOTAL	109397	112473	119350	x	x	x
W tym wartość dodana brutto..... Of which gross value added	97060	99354	104815	100,0	100,0	100,0
w tym sektor: of which sector:						
przedsiębiorstw niefinansowych..... non-financial corporations	48399	49089	51668	49,9	49,4	49,3
instytucji rządowych i samorządowych general government	14366	14894	15611	14,8	15,0	14,9
gospodarstw domowych..... households	30400	31118	33189	31,3	31,3	31,7
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo..... Agriculture, forestry and fishing	2844	3281	4088	2,9	3,3	3,9
Przemysł..... Industry	30628	31094	31312	31,6	31,3	29,9
w tym przetwórstwo przemysłowe..... of which manufacturing	22562	23259	23385	23,2	23,4	22,3
Budownictwo..... Construction	6606	5945	6179	6,8	6,0	5,9
Handel; naprawa pojazdów samocho- dowych ^a ; transport i gospodarka ma- gazynowa; zakwaterowanie i gastro- nomia ^a ; informacja i komunikacja..... Trade; repair of motor vehicles ^a ; trans- portation and storage; accommodation and catering ^a ; information and com- munication	25703	26444	28667	26,5	26,6	27,4
Działalność finansowa i ubezpiecze- niowa; obsługa rynku nieruchomości ^a .. Financial and insurance activities; real estate activities	8199	8858	9433	8,4	8,9	9,0
Pozostałe usługi ^a Other services ^a	23079	23730	25136	23,8	23,9	24,0
NA 1 MIESZKAŃCA^b..... PER CAPITA^b	43790	45199	48126	x	x	x

a Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 2, pkt 1). b W złotych.

a See general notes to Yearbook, item 2, point 1). b In PLN.

TABL. 2 (285). **PODSTAWOWE ELEMENTY RACHUNKU PRODUKCJI I RACHUNKU TWORZENIA DOCHODÓW (ceny bieżące)**
 BASIC ELEMENTS OF PRODUCTION ACCOUNT AND GENERATION OF INCOME ACCOUNT (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w mln zł	in million PLN		
Produkcja globalna.....	211976	219469	234872	Gross output
Zużycie pośrednie.....	114916	120115	130057	Intermediate consumption
Wartość dodana brutto.....	97060	99354	104815	Gross value added
w tym koszty związane z zatrudnieniem.....	39077	41189	44209	of which compensation of employees
Nadwyżka operacyjna brutto.....	57744	58314	60263	Gross operating surplus

TABL. 3 (286). **NOMINALNE DOCHODY W SEKTORZE GOSPODARSTW DOMOWYCH**
 NOMINAL INCOME IN THE HOUSEHOLDS SECTOR

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Dochody pierwotne brutto:				Gross primary income:
w milionach złotych	70943	74290	78861	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	28397	29854	31799	per capita in PLN
Dochody do dyspozycji brutto:				Gross disposable income:
w milionach złotych	70222	74034	78033	in million PLN
na 1 mieszkańca w zł	28109	29752	31465	per capita in PLN

DZIAŁ XXII PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ

CHAPTER XXII ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY

Uwagi metodologiczne

Prezentowane dane dotyczą podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON i obejmują osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, zaklasyfikowane do poszczególnych sekcji PKD 2007 według przeważającego rodzaju działalności.

Krajowy rejestr urzędowy podmiotów gospodarki narodowej, zwany dalej rejestrem REGON, jest rejestrem administracyjnym prowadzonym przez Prezesa GUS. Zasady prowadzenia rejestru określają przepisy ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (tekst jednolity Dz. U. 2019 poz. 649, z późniejszymi zmianami) oraz przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 listopada 2015 r. (Dz. U. poz. 2009, z późniejszymi zmianami) w sprawie sposobu i metodologii prowadzenia i aktualizacji krajowego rejestru urzędowego podmiotów gospodarki narodowej, wzorów wniosków, ankiet i zaświadczeń.

Podstawową funkcją rejestru REGON jest identyfikowanie podmiotów gospodarki narodowej, co jest realizowane poprzez nadawanie im unikatowych numerów identyfikacyjnych.

Rejestr REGON jest na bieżąco aktualizowany na podstawie danych o podmiotach gospodarki narodowej, przekazywanych drogą elektroniczną z Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, Krajowego Rejestru Sądowego, Systemu Informacji Oświatowej oraz Centralnego Rejestru Podmiotów Krajowej Ewidencji Podatników oraz – w przypadku pozostałych podmiotów – na podstawie wniosków zgłaszanych do właściwych urzędów statystycznych. Kompletność i aktualność rejestru uzależniona jest od terminowej realizacji ww. obowiązku. Ponadto od 2011 r. do aktualizacji rejestru wykorzystywane są informacje z Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności (PESEL) dotyczące zgonów osób fizycznych, które były wpisane do rejestru REGON.

Methodological notes

Presented data concern entities of the national economy entered in the REGON register and include legal persons, organizational entities without legal personality and natural persons conducting economic activity, classified into particular NACE Rev. 2 sections according to the predominant kind of activity.

The National Official Business Register, hereinafter referred to as REGON, is an administrative register held by the President of Statistics Poland. The rules for running the register are defined by the Law on Official Statistics, dated 29th June 1995 (uniform text Journal of Laws 2019 item 649, with later amendments) and the provisions of the decree of the Council of Ministers, dated 30th November 2015 (Journal of Laws item 2009, with later amendments) on the mode and methodology of running and updating the National Official Business Register, application, questionnaire, certificate specimens and detailed condition.

The basic function of the REGON register is identification of entities of the national economy, which is accomplished by assigning to them unique identification numbers.

The REGON register is updated on a current basis with the use of data on entities of the national economy transferred through the electronic system from the Central Registration and Information on Business, the National Court Register, the Educational Information System as well as the Central Business Entity Register of the National Taxpayer Register, and – for the remaining entities – on the basis of applications submitted to the relevant statistical offices. The completeness and correctness of the register is contingent on the timely compliance with the above-mentioned obligation. In addition, since 2011 the register has been updated with information from the Common Electronic System of Population (PESEL) on the deaths of natural persons, who were registered in the REGON.

Uwaga do tablic

Od 2015 r. dane w podziale według sektorów oraz rodzajów działalności nie uwzględniają podmiotów, dla których te informacje nie występują w rejestrze REGON.

Note to tables

Since 2015 data according to division by the kind of activities and sectors do not include entities, for which this information does not occur in the REGON register.

TABL. 1 (287). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ^a W REJESTRZE REGON**
Stan w dniu 31 grudnia
ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY^a IN THE REGON REGISTER
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2017	2018	SPECIFICATION
O G O Ł E M.....	230908	241462	245855	247502	T O T A L
sektor publiczny	6611	6595	6266	6190	public sector
sektor prywatny.....	224297	234614	238996	240462	private sector
z liczby ogółem:					of total number:
Przedsiębiorstwa państwowe	9	2	3	2	State owned enterprises
Spółki.....	30113	37102	40514	38450	Companies
w tym:					of which:
handlowe	14198	20084	23316	21162	commercial
cywilne.....	15751	16816	16989	17075	civil
Spółdzielnie	954	981	1033	693	Cooperatives
Fundacje.....	681	1175	1442	1421	Foundations
Stowarzyszenia i organizacje społeczne.....	5967	7020	7476	6949	Associations and social organizations
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.....	180144	180255	180512	184936	Natural persons conducting economic activity

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

a Excluding persons tending private farms in agriculture.

TABL. 2 (288). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ^a W REJESTRZE REGON WEDŁUG FORM PRAWNYCH I SEKCJI**
Stan w dniu 31 grudnia
ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY^a IN THE REGON REGISTER BY LEGAL STATUS AND SECTIONS
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	Osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej Legal persons and organizational entities without legal personality							Osoby fizyczne prowa- dzące działal- ność gospo- darczą Natural persons conduct- ing eco- nomic activity
		razem total	przed- się- bior- stwa państwowe state owned enter- prises	w tym of which					
				spółki handlowe commercial companies			spółki cywilne civil law partner- ships	spół- dzielnie coope- ratives	
				razem total	w tym of which				
					jedno- osobo- we Skarbu Państwa sole- -share- holder compa- nies of the State Treasury	z udzia- łem ka- pitału zagra- niczne- go with foreign capital partici- pation			
OGÓŁEM..... 2010	230908	50764	9	14198	28	2722	15751	954	180144
TOTAL 2015	241462	61207	2	20084	20	3288	16816	981	180255
2017	245855	65343	3	23316	20	3525	16989	1033	180512
2018	247502	62566	2	21162	18	2739	17075	693	184936
w tym: of which:									
Rolnictwo, leśnictwo, łowiec- two i rybactwo	3894	584	-	160	4	18	71	86	3310
Agriculture, forestry and fishing									
Przemysł.....	29051	6830	2	3678	5	572	3007	77	22221
Industry									
w tym przetwórstwo przemysłowe	27517	6069	2	3103	5	528	2880	70	21448
of which manufacturing									
Budownictwo	26698	3380	-	1975	1	204	1298	22	23318
Construction									
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^A	62582	12462	-	5670	3	1069	6538	188	50120
Trade; repair of motor vehicles ^A									
Transport i gospodarka magazynowa	15826	1718	-	1006	-	129	699	-	14108
Transportation and storage									
Zakwaterowanie i gastro- nomia ^A	6073	1748	-	602	1	101	1078	15	4325
Accommodation and catering ^A									
Informacja i komunikacja	7581	1559	-	1118	1	91	428	2	6022
Information and communi- cation									
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa.....	6755	1061	-	590	-	34	274	44	5694
Financial and insurance activities									

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

a Excluding persons tending private farms in agriculture.

TABL. 2 (288). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ^a W REJESTRZE REGON WEDŁUG FORM PRAWNYCH I SEKCJI (dok.)**
Stan w dniu 31 grudnia
ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY^a IN THE REGON REGISTER BY LEGAL STATUS AND SECTIONS (cont.)
As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	Osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej Legal persons and organizational entities without legal personality							Osoby fizyczne prowa- dzące działal- ność gospo- darczą Natural persons conduct- ing eco- nomic activity
		razem total	przed- siębior- stwa państwowe state owned enter- prises	w tym of which					
				spółki handlowe commercial companies			spółki cywilne civil law partner- ships	spół- dzielnie coope- ratives	
				razem total	w tym of which				
					jedno- osobo- we Skarbu Państwa sole- -share- holder compa- nies of the State Treasury	z udziałem kapitału zagranic- nego with foreign capital partici- pation			
Obsługa rynku nieruchomości ^a Real estate activities	10403	8023	-	1396	2	154	367	205	2380
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna..... Professional, scientific and technical activities	23312	3941	-	2415	1	148	1408	12	19371
Administrowanie i działal- ność wspierająca ^a Administrative and support service activities	6827	1638	-	1142	-	148	455	22	5189
Administracja publiczna i obrona narodowa; obo- wiązkowe zabezpieczenia społeczne..... Public administration and defence; compulsory so- cial security	2131	2125	-	3	-	-	-	-	6
Edukacja..... Education	8798	4302	-	310	-	12	258	7	4496
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna..... Human health and social work activities	15345	1690	-	680	-	17	479	6	13655
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją..... Arts, entertainment and recreation	4408	2413	-	194	-	13	280	5	1995
Pozostała działalność usługowa..... Other service activities	17746	9021	-	187	-	25	435	2	8725

^a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

^a Excluding persons tending private farms in agriculture.

TABL. 3 (289).

SPÓŁKI HANDLOWE WEDŁUG FORM PRAWNYCH I SEKCJI

Stan w dniu 31 grudnia

COMMERCIAL COMPANIES BY LEGAL STATUS AND SECTIONS

As of 31st December

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Grand total	Spółki kapitałowe Companies			Spółki osobowe ^a Partnerships ^a		
			razem total	akcyjne joint stock	z ograniczoną odpowiedzialnością with limited liability	razem total	w tym of which	
							jawne unlimited partnerships	komandytowe limited partnerships
OGÓŁEM	2010	14198	11702	434	11268	2496	2155	260
TOTAL	2015	20084	16666	462	16204	3418	2387	843
	2017	23316	19304	474	18830	4012	2413	1398
	2018	21162	16916	354	16562	4246	2370	1661
w tym: of which:								
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		160	144	1	143	16	8	7
Agriculture, forestry and fishing								
Przemysł.....		3678	2929	120	2809	749	489	248
Industry								
w tym przetwórstwo przemysłowe		3103	2415	113	2302	688	460	220
of which manufacturing								
Budownictwo		1975	1554	28	1526	421	141	265
Construction								
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		5670	4275	57	4218	1395	993	391
Trade; repair of motor vehicles ^Δ								
Transport i gospodarka magazynowa		1006	822	2	820	184	123	61
Transportation and storage								
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		602	503	8	495	99	65	30
Accommodation and catering ^Δ								
Informacja i komunikacja		1118	1017	20	997	101	47	50
Information and communication								
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa		590	495	29	466	95	40	46
Financial and insurance activities								
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		1396	1059	22	1037	337	114	204
Real estate activities								
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.....		2415	2053	33	2020	362	107	169
Professional, scientific and technical activities								
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		1142	1028	9	1019	114	49	57
Administrative and support service activities								
Edukacja.....		310	251	-	251	59	22	36
Education								
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.....		680	430	3	427	250	149	59
Human health and social work activities								
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		194	168	21	147	26	7	18
Arts, entertainment and recreation								
Pozostała działalność usługowa		187	154	-	154	33	13	19
Other service activities								

^a W województwie łódzkim wśród spółek osobowych zarejestrowanych było: w 2017 r. — 103 spółki partnerskie i 98 komandytowo-akcyjne, w 2018 r. — 113 spółek partnerskich i 102 komandytowo-akcyjnych.

^a There were 103 professional partnerships as well as 98 joint-stock limited partnerships in 2017 and 113 professional partnerships as well as 102 joint-stock limited partnerships in 2018 registered in Łódzkie voivodship.

TABL. 4 (290).

PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ NOWO ZAREJESTROWANE^a WEDŁUG WYBRANYCH FORM PRAWNYCH I SEKCJIENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY NEWLY REGISTERED^a BY SELECTED LEGAL STATUS AND SECTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Grand total	W tym Of which						osoby fizyczne prowa- dzące działal- ność gospo- darczą natural persons conduc- ting eco- nomic activity
			spółki companies				cywilne civil law partner- ships	spół- dzielnie coope- ratives	
			w tym of which						
			handlowe commercial		z ogra- niczoną odpo- wie- dzie- żal- nością with limited liability				
			razem total	w tym of which					
			razem total	akcyjne joint stock					
OGÓŁEM	2010	25165	1585	897	13	748	683	6	22604
TOTAL	2015	20326	2196	1772	13	1502	416	3	17316
	2017	20309	2304	1921	9	1565	381	14	17210
	2018	21668	2348	1945	13	1583	397	9	18003
w tym: of which:									
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo ... Agriculture, forestry and fishing		194	13	10	-	9	2	1	179
Przemysł		1797	261	212	3	172	49	-	1535
Industry									
w tym przetwórstwo przemysłowe		1718	220	174	2	139	46	-	1497
of which manufacturing									
Budownictwo		3556	273	222	-	166	51	-	3282
Construction									
Handel; naprawa pojazdów samocho- dowych ^Δ		4465	469	361	1	299	108	6	3987
Trade; repair of motor vehicles ^Δ									
Transport i gospodarka magazynowa		1459	155	128	-	106	27	-	1302
Transportation and storage									
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		633	98	61	-	47	37	1	534
Accommodation and catering ^Δ									
Informacja i komunikacja		1100	98	92	1	84	6	-	1002
Information and communication									
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa		513	65	57	2	39	8	-	446
Financial and insurance activities									
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		554	181	149	1	103	27	-	243
Real estate activities									
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		2217	309	277	3	237	32	-	1907
Professional, scientific and technical activities									
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities		955	203	188	1	174	15	1	750
Edukacja		728	70	56	-	44	14	-	555
Education									
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		1032	59	53	-	35	6	-	957
Human health and social work activities									
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		402	22	19	-	18	3	-	347
Arts, entertainment and recreation									
Pozostała działalność usługowa		2017	41	29	-	24	12	-	976
Other service activities									

^a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

a Excluding persons tending private farms in agriculture.

TABL. 5 (291).

PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ WYREJESTROWANE^a WEDŁUG WYBRANYCH FORM PRAWNYCH I SEKCJIENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY REMOVED^a BY SELECTED LEGAL STATUS AND SECTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	W tym Of which						spółdzielnie cooperatives	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą natural persons conducting economic activity
		spółki companies				cywilne civil law partnerships			
		razem total	w tym of which						
			handlowe commercial	z ograniczoną odpowiedzialnością with limited liability					
			razem total		akcyjne joint stock				
O G Ó Ł E M	2010	15229	741	165	9	104	575	15	14283
TOTAL	2015	17946	470	197	8	109	273	11	16898
	2017	17379	755	490	10	366	265	8	15934
	2018	19297	4418	4146	134	3857	270	348	12724
w tym: of which:									
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing		210	36	34	1	33	1	73	99
Przemysł		2539	1014	975	45	901	39	64	1425
Industry									
w tym przetwórstwo przemysłowe of which manufacturing		2450	971	934	42	867	37	62	1381
Budownictwo		2259	424	408	14	377	16	93	1740
Construction									
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		6206	1853	1757	35	1673	96	43	4303
Trade; repair of motor vehicles ^Δ									
Transport i gospodarka magazynowa		1079	109	98	3	90	11	11	958
Transportation and storage									
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		536	86	64	1	61	22	-	448
Accommodation and catering ^Δ									
Informacja i komunikacja		454	157	150	7	139	7	3	292
Information and communication									
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa		453	67	61	7	50	6	3	382
Financial and insurance activities									
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		228	65	62	5	44	3	38	119
Real estate activities									
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		1356	341	311	12	291	30	13	998
Professional, scientific and technical activities									
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		604	112	106	2	95	5	4	487
Administrative and support service activities									
Edukacja		525	32	20	-	20	12	1	314
Education									
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		463	52	44	-	34	8	-	408
Human health and social work activities									
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		437	37	33	2	30	4	-	178
Arts, entertainment and recreation									
Pozostała działalność usługowa		1900	32	22	-	19	10	2	573
Other service activities									

^a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.^a Excluding persons tending private farms in agriculture.